

ჩამაბ შტედლიძე

ჩანამედროვე ჯერმანიის ლექსიკონი

ჩემი მშობლების ნათელ ხსოვნას

**Գրեթե՛ն
ծնցողծործող**

**Գրեթե՛ծղծիսաղող Մկրտիչիհոս
ԽԱՂԿԱԿԷԿԱԲԻԿ**

**Նոթ-3 Մեծե՛ծակցեղոցակտր
Մեծաղղծե՛:**

Փակածե՛:

2011

**ჩამაზ
ბჭედლიძე**

**ჩანამედროვე ჟურმანიის
ლექსიკონი**

**ბე-ვ გადამუშავებული
გამოცემა**

ჩამაზ ბჭედლიძე

**ფულდა
2011**

**ჩამაზ ზჭედლიძე. ჩანამედროვე უერმანიის
ლექსიკონი. — ჟულდა, 2011. — 252 გვ.**

უექსიკონი მოიცავს 2730 ტერმინს, რომლებიც ასახავენ ომისშემდგომი უერმანიის ცხოვრებას. სტატიები ეძღვნება გეოგრაფიას, ისტორიას, ხელოვნებას, კულტურას, პოლიტიკურ ცხოვრებას, სახალხო და რელიგიურ დღესასწაულებს, გერმანული სამზარეულოს კერძებს და ა. შ. უერმანული ტერმინები განმარტებულია ქართულ ენაზე.

ჟურნალი

სარჩევი

საოლენობრივი ტაბულა 6
 წინასიტყვაობა 7
 ღსომთავრული აღდგენა 9
 მხარებიდან ამოვარდნილი ასოების აღდგენა 19
 წიგნი 21
 შემოკლებანი 26
ქვეყნის 27
 ქართული ქვეყანა 195
 წინართები 274
 ომის შემდგომი ქვეყნის უმნიშვნელოვანესი
 თარიღები 206
 ქვეყნის კანცლერები 207
 ძანძილი ქვეყნის ქალაქებს შორის 209
 ქვეყნის დიდი ქალაქების მოსახლეობის რაოდენობა 209
 ქვეყნის ფედერალური მხარეები 210
 ღვტომობილების სანომრო ნიშნების ინდექსები 211
 ქვეყნის ქალაქების სატელეფონო კოდები 216
 ქვეყნელებში ხშირად ხმარებადი პირადი სახელები 220
 ქვეყნელები — ნობელის პრემიის ლაურეატები 222
 50 უმსხვილესი გერმანული კომპანია 224
 სიტყვანი 226
 უიტერატურა 248

ქუყაქი

ქაბულა

ქაოქენობრივი ტაბულა			
ქავები	ქერმინები	ქაბულები	უიტიერ.
გაქვეულ თავებში			
ქინასიტვეობა		1	
ქნბანი		16	
A	138		
B	238		
C	34		
D	196		
E	93		
F	129		
G	157		
H	153		
I	47		
J	17		
K	184		
L	118		
M	168		
N	76		
O	104		
P	122		
Q	8		
R	129		
S	288		
T	64		
U	19		
V	68		
W	120		
Z	27	71	
ქართული ქერმანია	33		
უანართი		12	
ქიგნში			
	27	2730	88
			48

ენციკლოპედია

ენციკლოპედია

ქენციკლოპედია «ქართული» მოიცავს 2730 ტერმინს, რომლებიც ასახავენ ომისშემდგომი ქართული ცხოვრებას. ქართული ტერმინები განმარტებულია ქართულ ენაზე. სტატიების თემატიკა მრავალფეროვანია: გეოგრაფია, ისტორია, ხელოვნება, კულტურა, პოლიტიკური ცხოვრება, სახალხო და რელიგიური დღესასწაულები, გერმანული სამზარეულოს კერძები და ა. შ. ქენციკლოპედის დანართში მოცემულია საინტერესო და სასარგებლო ცნობები ქართულიაზე: ქვეყნის ომისშემდგომი ისტორიის უმნიშვნელოვანესი თარიღები, მანძილი ქალაქებს შორის, დიდი ქალაქების მოსახლეობის რაოდენობა, ცნობები ფედერალურ მხარეებზე და მრავალი სხვა. ჩიგნის ბოლოში მოცემულია ტერმინების ანბანური მაჩვენებელი, ილუსტრაციების და გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხები.

ჩიგნი გამართულია მთავრული ასოებით, რომლებითაც იწყება წერტილის შემდეგ ახალი წინადადება და აგრეთვე პირადი და საკუთარი სახელები. ეს წესი მოქმედებს სხვა ევროპულ დამწერლობებში და ქართულშიც მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრამდე ფართოდ იყო ხმარებაში.

ჩინამდებარე წიგნი დაიწერა ასომთავრული ასოების სილამაზის წარმოსაჩენად და იმ დავიწყებული მშვენიერი წესის აღსადგენად. ზვიგე მიზანს ისახავდა წინა წლებში დაწერილი წიგნები. ზვიგით მომყავს ამ წიგნების ნუსხა.

ბეკელიძე სამხ. —
ქართული. — 1999. —
440 გვ., 978 ილ., ტაბ.

ბეკელიძე სამხ. —
ქართული ქვეყნები. —
2005. — 254 გვ. — 646 ილ.

ბეკელიძე სამხ. —
ქართული საბავშვო
დამწერლობა. — 2006. — 134
გვ., 670 ილ., ტაბ.

საქართველოს სიძველეთა კონა. — 2006. — 74 გვ., 40 ილ.

ბეკელიძე სამხ. —
ქართული საბავშვო
დამწერლობები და ენები. —
2007. — 412 გვ.;

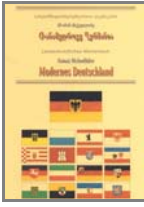
ბეკელიძე სამხ. —
ქართული საბავშვო ლექსები. — 2007. —
58 გვ. — 14 ილ.

ბეკელიძე სამხ. —
ქართული საბავშვო ლექსები. — 2008. — 312
გვ., 697 ილ.

ბეკელიძე სამხ. —
ქართული საბავშვო ლექსები. — 2009. — 340 გვ., 3667 ილ.,
89 ტაბ.

შველიძე შამბ. ჟანამდროვე ჟერმანია — 2009. — 182 გვ., 1939 ილ., 88 ტბ.

შველიძე შამბ. ჟართული ოტორინოლარნგოლოგიური ლექსიკონი. 1989. — 66 გვ.

შველიძე შამბ. ოტორინოლარნგოლოგიის ბიბლიოგრაფია — 2009. — 142 გვ.

ჟიკო ჟუბინაშვილი. ჟართული ლექსიკონი. — 2010. — 230 გვ. — 559 ილ.

შველიძე შამბ. ჟერმანია — 2010. — 344 გვ. 1712 ილ.

ჟიკო ჟუბინაშვილი. ჟართული ლექსიკონი. ტე-2 გამოცემა. — 2010. — 441 გვ. — 559 ილ.

შველიძე შამბ. ჟანამდროვე ჟერმანიის ლექსიკონი. — 2011. — 252 გვ.

ღლოვდება ჟართული დამწერლობის შექმნის 2425 წლისთავი!

წ. შველიძე

ფულდა. ჟერმანია. 2011 წ.

ეტიმოლოგია

ეტიმოლოგია

ქართული ენის დიქციონარი

გნობილია, რომ თანამედროვე ქართულ წერაში იხმარება ხელოვნურად შექმნილი მთავრული ასოები, რომლებიც პირველად შემოღებულ იქნა გაზეთ „წიგნის“ მიერ 1866 წელს რუსული დამწერლობის ზეგავლენით. ჰანამდის კი იხმარებოდა ჰემმარიტი მთავრული ასოები მრგვლოვანის სახით.

ღმ პრობლემის გასაგებად საჭიროა პატარა ექსკურსი ისტორიაში. (ჩანამედროვე დამწერლობებში ბერძნულ, ლათინურ, სომხურ, სლავურ ფუძეებზე განიხილება სასტრიქონო და საზედაო (მთავრული) ასოები. ეს სხვაობა გამომდინარეობს ჩვეულებრივი ასოების და ინიციალების დაპირისპირებიდან (ლათინური დამწერლობის ქვეყნებში მე-11-15 სს).

სასტრიქონო ასოები აგრძელებენ შუასაუკუნეების კურსივის წარმოშობის მინუსკულური წერის ტრადიციებს. მინუსკულური (ლათ. minusculus პატარა) წერა ხმარობს მხოლოდ სასტრიქონო ასოებს. იგი შეიქმნა როგორც სწრაფწერის და კურსივის შედეგი მე-8 საუკუნის ბოლოს (ლათინურ ანბანის ფუძეზე). ჟორჯიული სწრაფწერა კი შეიქმნა მე-9 ს.

მე-13 საუკუნიდან ლათინურ დამწერლობაში იწყება მაღუსკულური და მინუსკულური ასოების ხმარება სხვადასხვა ფუნქციით.

ქართული ენის დიქციონარი				
	ქართული	რუსული	ბერძნული	ლათ./რუს.
ჟორ.	ძვ.წ. 9 ს.	2 ს.	3 ს.	13 ს.
წათ.	ძვ.წ. 7 ს.	2 ს.	3 ს.	13 ს.
ჟარ.	ძვ.წ. 5 ს.	8 ს.	8 ს.	14 ს.
სომ.	წვ.წ. 5 ს.	13 ს.	19 ს.	14 ს.
სლა.		14 ს.	15 ს.	16 ს.

საზედაო (მთავრული) ასოები სასტრიქონებისაგან განიხილება სიმართლით, ზოგ შემთხვევაში კი მოხაზულობითაც (ბერძ. Αα, Γγ, Δδ; ლათ. Aa, Bb, Gg). საზედაო ასოები ატარებენ არა მარტო ასოების ხასიათს, არამედ დეტერმინატივებისაგ, აღნიშნავენ რა მათგან დაწყებულ სიტყვას როგორც წინადადების დაწყებას, საკუთარ სახელს, სხვადასხვა სათაურების ნაწილებს. ჟორჯიულ დამწერლობაში საზედაო ასოებით წერენ არსებით სახელებს, ინგლისურში — ყველა სრულმნიშვნელოვან სათაურებს. საზედაო ასოები ორიენტირებულია ლათინური კაპიტალური მონუმენტური მაღუსკულური წერის ფორმებზე.

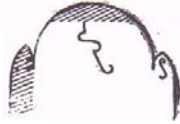
მაღუსკულური წერა (ლათ. majusculus ცოტადენ მეტი) შედეგა მარტო საზედაო ასოებისაგან. ჟორჯიული მაღუსკულური წერა წარმოდგენილია კლასიკური მონუმენტური ბერძნული ანბანით, რომელიც დამკვიდრდა ლათინურ ძვ. წ. მე-7 ს. ლათინური მაღუსკულური წერა წარმოდგენილია მონუმენტური ლათინური ანბანით (ძვ. წ.

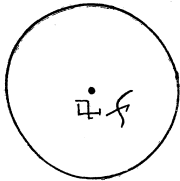
მე-6 ს.). სთაურებში, წერტილის შემდეგ ტექსტის ნაწილის გამოსაყოფად, საკუთარ სახელებში სახედაო ასოების ხმარება ლათინურ წერაში დაიწყო მე-13 ს., სლავურ წერაში კი მე-16 ს.

ღსლა გადავხედოთ ქართული დამწერლობის განვითარებას. ჟართული დამწერლობა წარმოიშვა წართულ ხანაში, რაც დაამტკიცა ჟამაზ ჟატარიძემ თავის ბრწეინვალე მონოგრაფიაში «ჟართული ასომთავრული».

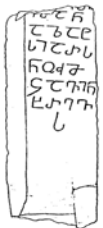
ჟართული დამწერლობის აჟამდე აღმოჩენილ უძველეს ნიმუშად ითვლება ჟრმაზის ნეკროპოლში აღმოჩენილ ვერცხლის ლანგარზე ახ. წ. 70 წ. შესრულებული პიტიასხის ინიციალები. ჟენზელი სტელაზე იმავე ნეკროპოლიდან შესრულებულია 75 წ. რარწერა ნეკრესის ნაქალაქარში აღმოჩენილ საფლავის ქვაზე ამოკვეთილია 1-2 სს. ჟრწო-ჟიანეთში, სოფელ შავათში არქეოლოგიური გათხრების დროს აღმოჩენილ ქვა-ჯვარზე ასომთავრული ანბანი ამოკვეთილია 367 წელს.

ღრმაზის სტელის ვენზელი „შ(ევახო)ს“ (ახ. წ. 75 ს.)

ღრმაზის ლანგარის ინიციალები „წ(ერცუმი) შ(იტიახში) ჟ(არბამის-ძმ)“ (ახ. წ. 70 ს.)

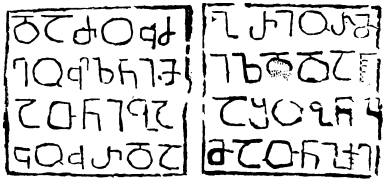
ნეკრესის სტელა (ახ. წ. 1 ს.)

შავათის სტელა (367 წ.)

შალესტინაში შეტრე იბერიელის მიერ მე-5 ს. აშენებული მონასტრის მო-

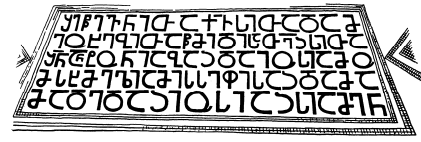
ზაიკური წარწერა დათარიღებულია 430 წლით. ნვენამდის მოაღწია მე-5 ს. პალიმფსესტმა სახარების ფრაგმენტით.

შოზაიკური წერწერები შალესტინის მონდა ჟოლორეს მონასტერში (430 წ.)

ფრაგმენტი სახარებიდან. შე-5 ს. (პალიმფსესტი)

შოზაიკური წერწერა შალესტინის მონდა ჟოლორეს მონასტერში (532 წ.)

შს ასოები მოხაზულობით მრგვალია და სიმაღლით ისინი თანაბრები არიან (იწერებიან ორ ხაზს შუა). შროთა განმავლობაში ზოგ ასოს ჩამოვრდელდა ვერტიკალური ხაზი, ზოგს კი შევრული თავი გაეხსნა. შახლოვებით მე-8 ს. „მრგვლოვანიდან“ წარმოიშვა ე. წ. «ნუსხური», რომელიც წარმოადგენს წერის კუთხოვან სახეობას და რომელშიც ოთხი სხვადასხვა სიმაღლის ასოთა ჟგუფია და ასოები ოდნავ მარჯვნივაა გადახრილი. ჟანვითარების შემდეგ ეტაპზე (მე-8 ს.) ასოები დამრგვალდა, გასწორდა და გამარტივდა, რაც განაპირობა მათი გადაბმულობით.

ჯაკე ჟინიძის სტატიები ასომთავრულის აღდგენაზე

წ. *ჟინიძე*. შავრული საუნჯე. // საბჭოთა ხელოვნება. — 1962. — № 9. — ჟგ. 49—72.

წ. *ჟინიძე*. ჟართული ორთოგრაფიის ისტორიიდან. // შრომა. — 1967. — № 10. — ჟგ. 13—16.

წ. *ჟინიძე*. ჟთავრული ასოების ჟმარების გამოქართულობა. // ჟიტერატურული საქართველო. 30.06.67.

წ. *ჟინიძე*. ჟოპაექრეთა საპასუხოდ. // ჟიტერატურული საქართველო. 8.09.67.

წ. *ჟინიძე*. სალიტერატურო ქართულის საჭირობორტო საკითხები (წერილების კრებულები). — ტბილისი, 1979.

ჟთავრული და მხედრული ასოების გამოყენებით დაწერილი ნაშრომები

წნტონ ჟაგრატიონი. წყობილსიტყვაობა. — 1768 (გადამწერი ჟიორგი ლექსი-ჟესხიშვილი).

წნტონ ჟაგრატიონი. წყობილსიტყვაობა. — 1781 (გადამწერი ჟოასაფი).

წნტონ ჟაგრატიონი. წყობილსიტყვაობა. — 1781 (გადამწერი წეოფიტე).

წნტონ ჟაგრატიონი. წყობილსიტყვაობა. — 1781 (გადამწერი შავით ქექტორ ლექსიძე).

საქართველო — ასუსეთის ხელმეგრულება (ჟეორგიევსკის ტრატტატი). — 1783.

ჟრეკლე ჟეფის წერილი ასუსეთის იმპერატორ ჟკატერინე ჟეორისადმი. — 1784.

ჟანწუხება შინაგანისა საქართველოდსა მართვისა, — წფილისი, 1801.

ჟეფის ჟიორგის ძე ჟეიმურაზ. ჟსტორია დაწყებითგან ჟვერისისა, ე. ი. ჟიორგისისა, რომელ არს სრულიად საქართველოდსა. — სანკტ შეტერბურდი, 1848.

ჟეიმურაზ ჟაგრატიონი. ჟანმარტება პოემა «ჟეფხისტყაოსნისა». (ჟაიონ ჟმედაშვილის რედაქციით, გამოკვლევით და საძიებლით). — ტბილისი, 1960. — ჟგ. 033.

წიმიტრი ჟიფიანი. ჟართული ღრამატეკა. —

სანკტ შეტერბურდი, 1882.

ღრიონი. ღრეხული ღაკე ჟინიძის 80 წლისთვის საიუბილეოდ. — ტბილისი, 1967.

სავლეს ეპისტოლეტა ქართული ვერსიები. // ტბილისის უნივერსიტეტის შრომები. — წ. 16. — ტბილისი, 1974.

შტლთა და შვიდთა მნათობთათვის. XII საუკუნის ასტროლოგიური ტრატტატი. — ტბილისი, 1975.

ჟეფხის ტყაოსნის საკითხები. // წ. ჟინიძე. ტხზულებანი 12 ტომად. — წ. 5. — ტბილისი, 1985. — ჟგ. 7-275.

შეტრინის ქართველთა მონასტრის ტიპიკონი. // წ. ჟინიძე. ტხზულებანი 12 ტომად. — წ. 9. — ტბილისი, 1986. — ჟგ. 55-123.

ტჟველიძე, ტამაზ. ღსომთავრული. — 1999. — 440 გვ., 978 ილ., ტბ.

ტჟველიძე, ტამაზ. ტხოფლიოს ქვეყნები. — 2005. — 254 გვ. — 646 ილ.

ტჟველიძე, ტამაზ. ჟართული დამწერლობა. — 2006. — 134 გვ., 670 ილ., ტბ.

საეკლესიო სიტყვის კონა. — 2006. — 74 გვ., 40 ილ.

ტჟველიძე, ტამაზ. შამწერლობები და ენები. — 2007. — 412 გვ.

ტჟველიძე, ტამაზ. ჟიბლიორგაფია. — 2007. — 58 გვ. — 14 ილ.

ტჟველიძე ტამაზ. ღსომთავრული. წუსხური. ტხედრული. — 2008. — 312 გვ., 697 ილ., ტბ.

ტჟველიძე, ტამაზ. საქართველოს სიმბოლიკა. — 2009. — 340 გვ., 3667 ილ., 89 ტბ.

ტჟველიძე, ტამაზ. ტანამედროვე ჟერმანია. — 2009. — 189 გვ., 1380 ილ.

ტჟველიძე, ტამაზ. ჟართული ოტორინოლარინგოლოგიური ლიტერატურის ბიბლიორგაფია — 1989. — 66 გვ.

ტჟველიძე, ტამაზ. ოტორინოლარინგოლოგიის ბიბლიორგაფია — 2009. — 142 გვ.

წიკო წხინაშვილი. ჟართული ლექსიკონი. — 2010. — 230 გვ. — 559 ილ.

ზათინური და ქართული ასოების იდენტურობა	
ბთავრული	
DA WAR EINMAL EIN BAUER, DER HATTE EINEN SOHN VON SECHZEHN JAHREN, DER DOCH NOCH NIEMALS IN DER STADT GEWESEN WA	ღბჟო,ყინ, ბოტ რს ჟღზნ ჟღ-ბო,ჟო,ინზინ ჟინჟზინსჟინ. სღჟღ-ბო,ჟო,ინზინ, ჟინჟზინსჟინ, ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ
ბცინე ბთავრული	
DA WAR EINMAL EIN BAUER, DER HATTE EINEN SOHN VON SECHZEHN JAHREN, DER DOCH NOCH NIEMALS IN DER STADT GEWESEN WAR. ALS NUN DER SOHN VERLANGTE, MIT DEM VATER DORTHIN ZU	ღბჟო,ყინ, ბოტ რს ჟღზნ ჟღბო,ჟო,ინ-ზინ ჟინჟზინსჟინ. სღჟღ-ბო,ჟო,ინზინ, ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ. სღჟღ-ბო,ჟო,ინზინ, ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ
რუსული	
Da war einmal ein Bauer, der hatte einen Sohn von sechzehn Jahren, der doch noch niemals in der Stadt gewesen war. Als nun der Sohn verlangte, mit dem Vater dorthin zu gehen, bekam er die	ღბჟო,ყინ, ბოტ რს ჟღზნ ჟღბო,ჟო,ინ-ზინ ჟინჟზინსჟინ. სღჟღ-ბო,ჟო,ინზინ, ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ. სღჟღ-ბო,ჟო,ინზინ, ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ ჟინჟზინსჟინ
ბბერული	
<i>Da war einmal ein Bauer, der hatte einen Sohn von sechzehn Jahren, der doch noch niemals in der Stadt gewesen war. Als nun der Sohn verlangte, mit dem Vater dorthin zu gehen, bekam er die Erlaubnis, und so gingen sie</i>	ღბბბბბ, რომ ეს გაბი გამოგონი-ლია ჟნგლისში. სჯართველო ამ-ჯობინებს ჟქქქქქ დედანში ან ბბბბბის და ბბბბბის თარგ-მანში. სჯართველოს, ისევე რო-გორც მთელ სბბბბთა ჟავშირს, ესაჭიროება სბბბბვარი დასავლუ-რი გამოცდილება
ჟელნაწერი	
<i>Da war einmal ein Bauer, der hatte einen Sohn von sechzehn Jahren, der doch noch niemals in der Stadt gewesen war. Als nun</i>	ღბბბბბ, რომ ეს გაბი გამოგონი-ლია ჟნგლისში. სჯართველო ამ-ჯობინებს ჟქქქქქ დედანში ან ბბბბბის და ბბბბბის

ქართულიდან ამოვარდნილი ასოების აღდგენა

ტე-19 საუკუნის 60-ან წლებში ჩატარდა ქართული დამწერლობის რეფორმა, რომლის დროსაც მიზანშეაუწონლად იქნა მიჩნეული წერის დროს იმ ასოების ხმა-რეზონანსი, რომლებსაც ახალ სალიტერატურო ქართულ ენაში, თითქოსდა, აღარ გააჩნდა ბგერითი შესატყვისობა. ეს ასოები შემდეგია: **ჭ, ძ, ჯ, ჳ**.

საერთოდ, ძალიან საეჭვო აზრია. (ჩუ განვავითარებთ ამ აზრს, მომავალში (50, 100 ან 200 წლის შემდეგ) რომელიმე ასოებს აღარ გააჩნდებათ ბგერითი შესატყვისობა და, ალბათ, ეს ასოები უნდა ამოვიღოთ ანბანიდან და

სულხან-საბა ორბელიანი, ან ღნტონ I ღათოლიკოსი, ან ჟახუშტი ჟაგრატიონი ყოფილიყვნენ იმ რეფორმატორებზე ნაკლებად განათლებულნი. ჟაგრამ ასეთი რეფორმის აზრი მათ არ მოსვლიათ.

ქართული ანბანი არის ერთდროულად და ერთბაშად შექმნილი სრულყოფილი სისტემა. ჟისი რომელიმე ნაწილის გამოკლება ან სხვა რამის ჩამატება არღვევს ამ სისტემას. სრულყოფილი სისტემის ასეთ ნაშხვრევს წარმოადგენს თანამედროვე ქართული ანბანი.

ღუთი ასოს ამოღების შემდეგ მოხდა

ქაუქმებული ქართული ასოების შედარება სხვა ანბანების სათანადო ასოებთან					
ფინიკური	ღერძული		სათინური	ქართული	
	ღრქაული	ღლასიკური		ღვ. წ. 412 წ.	1 ს.
Ⲑ ხეთ [ხ]	Ⲙ ეტა [1.ჰ;2.ე]	Ⲟ ეტა [ე]	Ⲟ ჰა [ჰ]	Ⲡ ზე [შ[ჰ]]	Ⲡ ზე [შ[ე]]
Ⲛ ით [ა]	Ⲛ იოტა [ი]	Ⲛ იოტა [ი]	Ⲛ იოტ [ი]	Ⲛ იე [ი]	Ⲛ იე [ი]
—	Ⲛ დუფსიღონ [ღუ]	Ⲛ დუფსიღონ [ღუ]	Ⲛ ვე [ვ]	Ⲛ ვე [ღუ]	Ⲛ ვე [ღუ]
—	—	—	—	Ⲛ ჯარ [ჯ]	Ⲛ ჯარ [ჯ]
—	—	Ⲛ ო მეტა [Ლ]	—	—	Ⲛ Ლჰ[ჰ[ო]]

გადავყაროთ?! ჟეიღლება მომავალში გაქრეს რალაც სიტყვა, ცნება, გამოთქმა და ა. შ., მაგრამ ბგერა რატომ უნდა გაქრეს მე, რატომღაც, ვერ მესმის. ჟერძნებს და სომხებს თავიანთ ანბანებიდან არაღერი არ ამოულიათ და არ გადაუყრიათ. (ჩუნდაც რად ღირს თანამედროვე ქართულ ენაში არსებული ბგერა **ღ** და მისი გამომხატველი უმშვენიერესი ასო **ღ**. **ჟულებს** ეს ასო არ გააჩნდათ და მათ გადმოიღეს იგი სხვა ანბანებიდან და შეიტანეს თავიანთ ანბანში. **ღვენ** კი ისეთი გულუხვები ვართ, რომ რაც გვაქვს, ისიც ზედმეტად გვეჩვენება.

ჟე მგონია, ამ რეფორმის ავტორებს ეს აზრი მოუვიდათ, ალბათ, რუსული ანბანის წარამარა გადაკეთებ-გადმოკეთებების ზეგავლენით. ღრა მგონია

შემდეგი: 1. შემცირდა ასოების თავდაპირველი რაოდენობა ანბანში; 2. ასოებს შეეცვალათ თავიანთი რიგითი და რიცხვითი მნიშვნელობები; 3. დიკარგა შესატყვისობა ასოების რიგით და რიცხვით მნიშვნელოვანებებს შორის (ანბანის ეს თვისება მიუთითებდა მის გენეტიკურ კავშირზე ფინიკურ ანბანთან); 4. და როგორც შემდეგი, ანბანმა დაკარგა თავისი იდეოგრაფიული და კალენდარული მნიშვნელობა. ჟრთი სიტყვით, ყველაფერი აირდაირია და თანამედროვე ანბანი დაემსგავსა ასონიშნების შემთხვევით გროვას.

სრაქტიკული ყოველღოური თვალსაზრისით ამ ასოების უქონლობა ჰქმნის მრავალ მოუხერხებლობას. ჟრთერთი მათგანი აისახა «ქართულ საბჭოთა Ლნიცილოჰედიამი». ღმ კაპი-

ტალურ გამოცემაში იმ ძველ სიტყვებში, რომლებშიც გვხვდება ეს ასოები, ისინი არიან ხელით ჩახატულნი!? ზოგ შემთხვევაში კი საერთოდ გამოტოვებულია ეს ასოები. ჟნციკლოპედიაში დახასიათებულია და ყოველმხრივ გარჩეულია ყველა ასო, ამ ხუთი ასოს გარდა, თითქოსდა ეს ასოები არასოდეს არ არსებულან. შინტერესებული მკითხველი, ძალიანაც რომ უნდოდეს, ვერაფერს ვერ ამოიკითხავს ამ ასოების შესახებ.

ჩ(ც) — თავდაპირველად ეს ასო იყო ფინიკიური „ხეთ“-ის და არქაული ბერძნული „ეტა“-ს (H) ბადალი და გამოხატავდა ჰ-ბგერას. შემდეგ კი (დაახლოებით მე-4 საუკუნეში) იგი გამოხატავდა ე-ბგერას (კლასიკური ბერძნული „ეტა“-ს (H) ბადალი). ჟათინურში მისი ბადალი ასოა „ჰა“ (H).

წ(ძ) — სახისმიერი ნახევარხმოვანი ბგერა, ანუ უმახვილო ი, ანუ მოკლე ი. ფინიკიურში მისი ბადალია ასო „მოთ“, არქაულ და კლასიკურ ბერძნულში „იოტა“ (I), ლათინურში „მოტ“ (J).

ყ(ჭ) — გამოხატავს დიფტონგს, რომელიც შესდგება უმარცვლო „უ“-სა და „ი“-გან. ფინიკიურში მას ბადალი არ გააჩნია. ჟრქაულ და კლასიკურ ბერძნულში მისი ბადალია აგრეთვე დიფტონგისეული ასო „ი ფსილონ“ (Y). ჟათინურში კი ასო „ვე“ (V).

ფ(ვ) — ხახისმიერი ფშვინვიერი ბგერა, რომელიც დამახასიათებელია მხოლოდ და მხოლოდ ქართული ენისათვის.

ქ(ჭ) — შემოღებულია მე-4 საუკუნემდე ბერძნულის წამბაძველობით ძირითადად რიცხვითი მნიშვნელობის ფუნქციით (10 000-ის აღსანიშნავად).

კლასიკურ ბერძნულში მისი ბადალია „ო მეგა“ (Ω).

ჩემი ღრმა რწმენით, ქართული ანბანი უნდა აღლდგეს თავისი პირვანდელი სახით.

ღსოების პრაქტიკული ზმარება

ღსო ზ-ს ზმარება:

ჟგერა ჰ ბგერა ე-ს წინ სიტყვის თავში;

ზე - ჟევემონია, ჟედ, ჟემოგლობინი, ჟერი, ჟერიჰა, ჟერმეტული, ჟექტარი.

ღსო დ-ს ზმარება:

ჟგერებ ა, ე და ო-ს შემდეგ;

ჟგერებ ა, ე, ო და უ-ს წინ;

ად - ჟრქომადმვილი, ვადმე, ტაყადმვილი;

ედ - ჟიგინემვილი, ჟათემვილი;

ოდ - ოდ, ოდმე, ოდნაზი, ოდნი;

და - დანვარი, დარ, დარალი, დარლიცი, დარუსი;

დე - დერარქია, დერიმი, დეროგლიფი;

დო - დოლი, დორლა, დოტისოდენა;

დუ - დუბილე, დუმორი, დურისტი, დუპიტერი, კომპეტერი.

ღსო ჟ-ს ზმარება:

ჟგერა უ ბგერა ი-ს წინ ზოგ შემთხვევაში მოკლეა; უი = ვ:

თუსება, თუთმარქვია, თუთმფრინავი, თუთონ, ვმე.

ღსო კ-ს ზმარება:

კარი, კარირემი, კარისთვალა, კარისკულა, კაჩკაჩი, კაკანი, კაკვა.

ღსო ჟ-ს ზმარება:

ჟგერა ო ბგერა ჰ-ს წინ სიტყვის თავში გრძელია; ჟ = გრძელი ო:

ჟჟ - ჟჟ, ჟჟო, ჟჟმე, ჟჟოჟო.

ზეზი

ზეზი

ქართული ანბანი

ძირითადი ასოები

A	J	S
B	K	T
C	L	U
D	M	V
E	N	W
F	O	X
G	P	Y
H	Q	Z
I	R	ჲ

ძირითადი ასოების წყვილები

AA	JJ	SS
BB	KK	TT
CC	LL	UU
DD	MM	VV
EE	NN	WW
FF	OO	XX
GG	PP	YY
HH	QQ	ZZ
II	RR	ჲ

ქართული ანბანი

წიგნიანი ასოები

Aa	Jj	Ss
Bb	Kk	Tt
Cc	Ll	Uu
Dd	Mm	Vv
Ee	Nn	Ww
Ff	Oo	Xx
Gg	Pp	Yy
Hh	Qq	Zz
Ii	Rr	ჲ

წიგნიანი ასოების წყვილები

Aa	Jj	Ss
Bb	Kk	Tt
Cc	Ll	Uu
Dd	Mm	Vv
Ee	Nn	Ww
Ff	Oo	Xx
Gg	Pp	Yy
Hh	Qq	Zz
Ii	Rr	ჲ

ბირთვიანი ასოები

აეროლაინსი ასოები

ქართული ასოები

A	J	S
B	K	T
C	L	U
D	M	V
E	N	W
F	O	X
G	P	Y
H	Q	Z
I	R	ⴁ

ⴂ	ⴃ	ⴄ	ⴅ	ⴆ
ⴇ	ⴈ	ⴉ	ⴊ	ⴋ
ⴌ	ⴍ	ⴎ	ⴏ	ⴐ
ⴑ	ⴒ	ⴓ	ⴔ	ⴕ
ⴖ	ⴗ	ⴙ	ⴚ	ⴛ
ⴜ	ⴝ	ⴟ	ⴠ	ⴡ
ⴢ	ⴣ	ⴤ	ⴥ	⴦
ⴧ	⴨	⴩	⴪	⴫
⴬	ⴭ	⴮	⴯	ⴰ

ბირთვიანი ასოები

აეროლაინსი ასოები

ქართული ასოები

AA	JJ	SS
BB	KK	TT
CC	LL	UU
DD	MM	VV
EE	NN	WW
FF	OO	XX
GG	PP	YY
HH	QQ	ZZ
II	RR	ⴁ

ⴂⴂ	ⴃⴃ	ⴄⴄ	ⴅⴅ	ⴆⴆ
ⴇⴇ	ⴈⴈ	ⴉⴉ	ⴊⴊ	ⴋⴋ
ⴌⴌ	ⴍⴍ	ⴎⴎ	ⴏⴏ	ⴐⴐ
ⴑⴑ	ⴒⴒ	ⴓⴓ	ⴔⴔ	ⴕⴕ
ⴖⴖ	ⴗⴗ	ⴙⴙ	ⴚⴚ	ⴛⴛ
ⴜⴜ	ⴝⴝ	ⴟⴟ	ⴠⴠ	ⴡⴡ
ⴢⴢ	ⴣⴣ	ⴤⴤ	ⴥⴥ	⴦⴦
ⴧⴧ	⴨⴨	⴩⴩	⴪⴪	⴫⴫
⴬⴬	ⴭⴭ	⴮⴮	⴯⴯	ⴰⴰ

ჩუხური ახები

ქერმანული ახეანი

Aa	Jj	Ss
Bb	Kk	Tt
Cc	Ll	Uu
Dd	Mm	Vv
Ee	Nn	Ww
Ff	Oo	Xx
Gg	Pp	Yy
Hh	Qq	Zz
Ii	Rr	ß

ქართული ახეანი

წჷ	წო	ქი	ყე	სუ
ყე	ხე	სს	ხი	ჭჭ
ჟჟ	წთ	ღღ	გღ	
ძძ	ჭჭ	ყყ	ძძ	
ქქ	ჩჩ	ოო	რრ	
ჩჩ	ძა	ფფ	წწ	
ხხ	ოო	ქქ	ღღ	
ჩჩ	სს	ნნ	ყყ	
ტთ	ყყ	ყყ	ჩჩ	

ბხედრული ახები

ქერმანული ახეანი

Aa	Jj	Ss
Bb	Kk	Tt
Cc	Ll	Uu
Dd	Mm	Vv
Ee	Nn	Ww
Ff	Oo	Xx
Gg	Pp	Yy
Hh	Qq	Zz
Ii	Rr	ß

ქართული ახეანი

წა	წო	ქრ	ყბ	სჰ
ყბ	ხჰ	სს	ხხ	ჭჭ
ჟგ	წლ	ღტ	გგ	
ძდ	ჭმ	ყჰ	ძძ	
ქე	ჩნ	ოუ	რწ	
ჩვ	ძა	ფფ	წჭ	
ხზ	ოო	ქქ	ღზ	
ჩზ	სჰ	ნლ	ყჰ	
ტთ	ყჰ	ყე	ჩჰ	

Wir Deutschen fürchten Gott,
aber sonst nichts in der Welt!

Otto von Bismark

ჩვენ, გერმანელებს, გვეშინიან იმერთის,
და მეტი არაფრის!

ოტო ფონ ლისმარკი

ჟერმანიის ენის ლექსიკონი

ჟერმანიის ენის ლექსიკონი

AG — Aktiengesellschaft

Bd. — ტომი

f — მდებარეობის სქესის არსებითი სახელი

GmbH — Gesellschaft mit beschränkter Haftung

m — მამრობითი სქესის არსებითი სახელი

n — საშუალო სქესის არსებითი სახელი

pl — მრავლობითი რიცხვი

ბავ. — ბავარიული

გმკ. — გამკიცხავი

და ა. შ. — და ასე შემდეგ

ე. ი. — ესე იგი

ინგლ. — ინგლისური

იხ. — იხილეთ

ლათ. — ლათინური

მ. — მეტრი

მდ. — მდინარე

მით. — მითური

მლნ. — მილიონი

მოძ. — მოძველებული

ჟრგ. — ჟარგონი

რდგ. — რადგან

ს. — საუკუნე

ს.-გერ. — სამხრეთ-გერმანული

საზ. — საზღვაო

საკ. — საკარტაო

სალ. — სალაპარაკო

სიტყვ. — სიტყვათმცოდნეობა

სს. — საუკუნეები

სსძ — სამხედრო საზღვაო ძალები

სსძ — სამხედრო საჰაერო ძალები

სტყვ. — სიტყვათმცოდნეობა

სძ — სახმელეთო ძალები

სხ. — სხვები

სჯრ. — საჯარისკაცო

ტ. — ტონა

ფოლკ. — ფოლკლორული

ფრ. — ფრანგული

ქ. — ქალაქი

ჟრტუ — ჟრტიანი-ჟრტიანი ჟრტიანი

შ.-გერ. — შუა-გერმანული

შემ. — შემოკლება

ჟძ — შეიარაღებული ძალები

ჩ.-გერ. — ჩრდილო-გერმანული

ც.ძ. — ცხენის ძალა

რმ. — რმინდა

წწ. — წლები

ხმრ. — ხუმრობითი

ხმრ.-კინ. — ხუმრობით-კინობითი

ჯარ. — ჯარისკაცური

ჭნექსიკონი

Aa

Bb

Cc

Dd

Ee

Ff

Gg

Hh

Ii

Jj

Kk

Ll

Mm

Nn

Oo

Pp

Qq

Rr

Ss

Tt

Uu

Vv

Ww

Xx

Yy

Zz

Aa

AACHEN (ჩახენი) — ქალაქი ჩრდილოეთ ქაინ-ჩესტფალიის მხარეში; ადმინისტრაციული ოლქის ცენტრი; ბალნეოლოგიური კურორტი, სატრანსპორტო კვანძი, 243 ათასი მაცხოვრებელი; განვითარებულია ლითონდამამუშავებელი, ქიმიური და მსუბუქი მრეწველობა; შემორჩენილია ღარლოს წიდის რეზიდენციის ნარჩენები სასახლის კაპელით (786-798 წწ.); ქალაქში ტარდებოდა ჟერმანიის იმპერატორების გვირგვინის დადგმა (936-1531 წწ.), მე-19-20 სს. კი ტარდებოდა საერთაშორისო კონფერენციები; ქალაქში არის შრესის საერთაშორისო მუზეუმი (Internationales Zeitungsmuseum), ღომპიუტერების მუზეუმი (Computermuseum).

AACHENER PRINTE (ჩახენის თაფლის პური) — საშობაო ხორავი: მოგრძო ფორმის თაფლის პური, უხვად შეკაზმული სუნელით.

AALEN VFR («ჩალენ ვიფი») — ჟერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა „სამხრეთის“ საფეხბურთო კლუბი.

ABC-ABWEHRTRUPPE (ქიმიური თავდაცვის ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

ABC-SCHUTZE — პირველკლასელი.

ABENDGYMNASIUM (სადამოს გიმნაზია) — სოზაგადსაგანმანათლებლო სკოლა, რომელიც იძლევა შესაძლებლობას სამი-ექვსი წლის განმავლობაში საგიმნაზიო კურსის გამოცდების

ჩაბარებას და უმაღლეს სასწავლებელში ჩარიცხვის უფლების მოპოვებას.

ABENDSCHULE — სადამოს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა მომუშავეთათვის.

ABGEORDNETENHAUS, ABGEORDNETENKAMMER (დეპუტატების პალატა) — ჟერლინის პარლამენტის სახელწოდება; ახორციელებს საკანონმდებლო ხელისუფლებას; ირჩევენ ოთხი წლით.

ABITUR — გამოსაშვები გამოცდები საშუალო სკოლაში, რომლის წარმატებული ჩაბარება იძლევა უმაღლეს სასწავლებელში სწავლის გაგრძელების უფლებას.

ABTEIBERG (ჩბტაბერგი) — სახვითი ხელოვნების მუზეუმი ქ. ტიონენგლადბახში (ჩრდილოეთ ქაინ-ჩესტფალიის მხარე); შეიცავს ავანგარდის მდიდარ კოლექციას.

ACKERBÜRGER (მოქალაქე-მიწათმოქმედი) — პატარა ქალაქში მიწათმოქმედებით დასაქმებული მოქალაქე.

ADAC («ჩქეჩე») — სრულიადგერმანული საავტომობილო კლუბი.

ADAC-MOTORWELT («ჩქეჩე ტოტორველტ») — სრულიადგერმანული საავტომობილო კლუბის ჟურნალი.

ADAM OPEL AG («ჩადამ ოპელ ჩქ») — 1862 წ. ჩ. ოპელის მიერ ქ. შადუსელჰაიმში დაარსებული საკერი მანქანების და ველოსიპედების წარმოების ფირმა; 1899 წლიდან — საავტომობილო კონცერნი; 1929 წლიდან ეკუ-

ADENAUER KONRAD

თვნის ამერიკულ კორპორაცია „ჰენერალ მოტორს“.

ADENAUER KONRAD (ჰდენაუერი ღონრად, 1876-1967 წწ.) — ჴერმანიის ფედერალური კანცლერი 1949-1963 წწ.; 1946-1966 წწ. — ჴშხ თავჯდომარე; მის სახელთანაა დაკავშირებული ქვეყნის ეკონომიური აღორძინება ჴორე მსოფლიო ომის შემდეგ.

ADENAUER-ÄRA («ჰდენაუერის ერა») — ჴერმანიის ისტორიის პერიოდი (1949-1963 წწ.), როდესაც მთავრობის სათავეში იდგა ღონრად ჰდენაუერი.

ADIDAS AG («ადიდასი») (ფირმის დამაარსებლის სახელიდან **Adi Dassler**) — 1920 წ. დაარსებული სამრეწველო კომპანია, რომელიც უშვებს სპორტულ ტანსაცმელს, ფეხსაცმელს, ინვენტარს; აქვს 8 საწარმო ჴერმანიაში და 25 ფირმა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში.

ADLER («ადლერ») — საბეჭდი მანქანის მარკა, რომელიც გამოდიოდა ქ. ჴაინის ჴრანკფურტში.

ADLER-WERKE («ადლერ-ვერკე») — საბეჭდი მანქანების ქარხანა, დაარსებული 1880 წ. ქ. ჴაინის ჴრანკფურტში; 90-ან წლებში შეუერთდა ფირმა Triumph-ს.

ADMIRAL (ადმირალი) — უმაღლესი წოდება ჴუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

ADMIRALAPOTHEKER (ადმირალ-ფარმაცეფტი) — ადმირალის წოდება ჴუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება ფლოტილის ადმირალის წოდებას.

ADMIRALARZT (ადმირალ-ექიმი) — ადმირალის წოდება ჴუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება ფლოტილის ადმირალის წოდებას.

ADMIRALOBERSTABSARZT (ადმირალ-უფროსი შტაბს-ექიმი) — ადმირალის

წოდება ჴუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება ვიცე-ადმირალის წოდებას.

ADMIRALSTABSARZT (ადმირალ-შტაბს-ექიმი) — ადმირალის წოდება ჴუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება კონტრ-ადმირალის წოდებას.

ADN (სააგენტო დენ) — *იხ.* Allgemeiner Deutscher Nachrichtendienst.

ADVENT (ადვენტი) — სამობაო დღესასწაულის წინა დრო, რომელიც იწყება 26 ნოემბრის შემდეგ პირველ კვირას და გრძელდება 4 კვირა შობამდე; დღესასწაულის მოახლოებისას ადვენტის ყოველი შემდეგი კვირის მნიშვნელობა და ფასეულობა იზრდება.

ADVENTKRANZ (წინასამობაო გვირგვინი) — გვირგვინი ნაძვის ხის ტოტებისგან ოთხი სანთლით, რომელსაც დგავენ მაგიდაზე ან ჰკიდებენ სახლის შესასვლელს ჴემოთ.

ADVENTSKALENDER — წინასამობაო საბავშვო კალენდარი, რომელზედაც ყოველ დღე, დაწყებული 1 დეკემბრიდან, იხსნება თითო სარკმელი; ღია სარკმელში ბავშვი ხედავს საჩუქარს, რომლის მიღებაც მას სურს.

AEG (აეგ) — *იხ.* Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft.

AEG-TELEFUNKEN («აეგ-ტელეფუნკენი») — *იხ.* Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft AEG-Telefunken.

AGF — *იხ.* Arbeitsgemeinschaft der Großforschungseinrichtungen.

AGFA / AGFA («აგფა» / «აეფა») — *იხ.* Aktiengesellschaft für Anilinproduktion.

AGFA AG («აგფა აეგ») — 1956 წ. ქ. ჴევერკუზენში დაარსებული ფოტო-და კინომასალების წარმოების უდიდესი ფირმა; 1964 წელს გაერთიანდა ბელგიურ კონცერნ «ქეფერტ»-თან.

AGFA-GEVAERT AG («**ღგვა-ჟევერტ ღჟ**») — ფოტო- და კინომასალების წარმოების გერმანულ-ბელგიური კონცერნი; წარმოიშვა 1964 წ. გერმანულ ფირმა «**ღგვა ღჟ**» და ბელგიურ კონცერნ «**ჟევერტის**» გაერთიანების შედეგად.

AHLEN LR («**ღლენ ლს**») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

AIM — მთის ალპიური საძოვარი.

AKADEMIKER m — უმაღლესი საუნივერსიტეტო განათლების მქონე ადამიანი.

AKADEMISCHER BEIFALL (აკადემიური ტამის დაკვრა) — სდუდენტების მიერ მოხრილი თითებით მაგიდაზე კაკუნი ლექციის, პროფესორის გამოსვლის ან მეცნიერული მოხსენების მოწონების ნიშნად.

AKTIENGESELLSCHAFT FÜR ANILINPRODUKTION (AGFA) («**ღქციონგვზელ-შაფტ ფიფრ ანილინპროდუქციონ**») («**ღგვა**») — 1883 წ. დაარსებული ანილინის პროდუქციის წარმოების აქციონერული საზოგადოება; 1925-1945 წწ. «**ჟჟ ფარბენინდუსტრი ღჟ**»-ს შემადგენლობაში; 1956 წ. დაარსდა ხელახლად სახელწოდებით «**ღგვა ღჟ**».

AKTIVISTEN DER ERSTEN STUNDE («**პირველი საათის აქტივისტები**») — ჟერმანიის ოკუპაციის საბჭოთა ზონაში ნაცისტური რეჟიმის შედეგების აღმოფხვრის და ნორმალური ცხოვრების აღდგენის ინიციატორები ომის დამთავრების შემდეგ პირველ დღეებში.

ALBERTINUM (ღლბერტინუმი) — მუზეუმი ქ. შრეზდენში, რომელიც ატარებს მისი დამაარსებლის, სოქსონის მეფის ღლბერტ სოქსონელის სახელს; მუზეუმის შენობა აგებულია 1884-1887 წწ.; ღზალი ოსტატების

გალერეაში წარმოდგენილია 19-20 სს. ფერწერა.

ALEMANNIA AACHEN TSV («**ღლემანია ღახენ ღსფ**») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

ALEX m (ღლექსი) — ჟერლინის მოედნის ღლექსანდერპლატცის ზოგადსახმარი სახელწოდება.

ALEXANDERPLATZ, სალ. **ALEX** (ღლექსანდერპლატცი, ღლექსი) — მოედანი ჟერლინის ცენტრში, რომელმაც მიიღო თავისი სახელწოდება 1805 წ. სუსეთის იმპერატორ ღლექსანდრე I ჟერლინში ვიზიტის შედეგად.

ALEXANDER-VON-HUMBOLDT-STIFTUNG (ღლექსანდერ ფონ ჟუმბოლდტის ფონდი) — ფონდი, შექმნილი ჟერმანიაში უცხოელი მეცნიერების და გერმანელების საზღვარგარეთ ყოფნის ორგანიზაციის მიზნით, დაფინანსებული «**ჟერმანული მეცნიერების ფონდების დამაარსებლების კავშირის**» მიერ; სახელდებულია ბუნებისმეტყველ ღლექსანდერ ფონ ჟუმბოლდტის სახელით.

ALLER (ღლერი) — მდინარე ჟერმანიაში, მდინარე ჟეზერის მარჯვენა შენაკადი.

ALLERHEILIGEN (ჟოვლადწმინდის შდე) — კათოლიკური დღესასწაული, წინაპრების ხსოვნის დღე; 1 ნოემბერი.

ALLERSEELN (ჟოვლადსულის შდე) — კათოლიკური დღესასწაული, ჟარდაცვლილების ხსოვნის დღე; 2 ან 3 ნოემბერი, თუ 2 ნოემბერი კვირა დღეა.

ALLGÄU (ღლგოდ) — მხარე ჟავარიის ღლპებში ჟოდენის ტბის და მდინარე ლესს შორის; განვითარებულია სარძევე მეურნეობა, საფეიქრო მრეწველობა, ტურიზმი; ქალაქები ლმენ-

ALLGÄUER ALPEN

შტადტი, ობერსდორფი (სამთოკლი-მატური კურორტი), ზონტჰოფენი.

ALLGÄUER ALPEN (ღღგოდს ჭლპები) — მთები ჟერმანიასა და ჭვსტრიაში.

ALLGEMEINE ELEKTRICITÄTS-GESELLSCHAFT (AEG) («ღღგემადნე ელექტრიციტეტს-გეზელშაფტ» / «ელექტრობის საყოველთაო საზოგადოება» (ღჟღ) — ერთერთი უმსხვილესი ელექტროტექნიკური კონცერნი, დაარსებული 1883 წ. ჟერლინში ჟილ ქატენაუს მიერ.

ALLGEMEINE ELEKTRICITÄTS-GESELLSCHAFT AEG-TELEFUNKEN («ღღგემადნე ელექტრიციტეტს-გეზელშაფტ ღჟღ-ჟელეფუნკენ») — ერთერთი უმსხვილესი ელექტროტექნიკური კონცერნი (ჭადნის ჟრანკფურტი); შექმნილია 1968 წ. კონცერნების «ღჟღ» და «ჟელეფუნკენ ჟმბს» შეერთების შედეგად.

ALLGEMEINE NÄHRUNGS- UND GENUßMITTELAUSSTELLUNG (ANUGA) (სამრეწველო საქონლის და გემოვნების მრეწველობის ნაწარმის საზოგადო გამოფენა (ღწღღღღ) — ყოველწლიური საერთაშორისო გამოფენა ღდოლნში.

ALLGEMEINER DEUTSCHER NACHRICHTENDIENST (ADN) (ღღგემადნერ დოიჩერ ნახრიხტენდინსტ (ღწღ) — 1946 წ. ღღმოსავლეთ ჟერლინში შექმნილი საინფორმაციო სააგენტო; 1990 წ. ჟერმანიის გაერთიანების შემდეგ მას შეუერთდა ჟჟჟ «წოდ-ჩერ დეპემენ-დინსტ».

ALLGEMEINER STUDENTENAUSSCHUSS (ASTA) (საერთო სტუდენტური კომიტეტი) — ჟერმანიის უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტური თვითმართველობის აღმასრულებელი ორგანო.

ALLIERTER KONTROLLRAT FÜR DEUTSCHLAND (საკონტროლო საბჭო ჟერმანიაში) — უმაღლესი საკონ-

ტროლო ორგანო ჟერმანიის საოკუპაციო ზონებში მის უპირობო კაპიტულაციის შემდეგ; შექმნილია ჟერლინში წალტის კონფერენციის გადაწყვეტილების თანახმად; შეწყვიტა მოქმედება 1948 წ. 20 მარტს.

ALLIANZ ARENA (ღლიანც-არენა) — საფეხბურთო კლუბ «ჟადერნ ტდუნხენის» სტადიონი. ღშენებულია 2008 წ.

ALPEN (ღლპები) — სამთო სისტემა წასავლეთ ჟვროპაში (ჟვედცარია, ჭვსტრია, ჟერმანია, იტალია).

ALPENVORTAND (ღლპებისწინი) — ქედები, რომლებიც გარს ერტყმის ღლპების მთის მასივებს (ჟვედცარია, ჭვსტრია, ჟერმანია).

ALPHA-JET («ღლფა-ჯეტი») — ბუნდესვერის შეიარაღებაში მყოფი ტაქტიკური მხარდაჭერის თვითმფრინავის სახელწოდება; საავიაციო კონცერნ «წორნდე ჟმბს»-ს წარმოება.

ALTE FRITZ (ჟებერი ჟრიცი) — შრუხის მეფის ჟრიდრის II მეტსახელი.

ALTE MAINBRUCKE (ტველი ხიდი ტადნზე) — ქ. ჟდურცბურგის ერთერთი ყველაზე ძველი ხიდი, რომელიც აერთებს ციხესიმაგრეს ქალაქის ცანტრთან; ამენებულია 8 ს., თანამედროვე სახე კი მიიღო 18-19 სს.; ხიდის გასწვრივ დგას წმინდანების ქანდაკებები ბაროკოს სტილში.

ALTENBURG (ღლტენბურგი) — ქალაქი ღდურინგიაში; 48 ათასი მაცხოვრებელი; ცნობილია სათამაშო კარტების წარმოებით და მათი ტუზუემით.

ALTE OPER («ტველი ოპერა») — თეატრი ტადნის ჟრანკფურტში; შენობა ნეორენესანსის სტილში; ამჟამად მასში ტარდება კონგრესები.

ALTE PINAKOTHEK (ტველი სინაკოთეკა) — მხატვრული მუზეუმი ტდუნხენში; შენობა ვენეციური რენესანსის სტილში ამენებულია არქიტექტორ

ANHALTER: PER ANHALTER REISEN

- ზეო ფონ ზლენცის პროექტით; მასში ინახება 1400 მხატვრის 9000 სურათი, შაქმნილი მე-18 საუკუნემდე; მათ შორის არის ზეონარდო და ჟინის «ჩადონა ჩვილით», ზლბრეხტ ზლტდორფერის «ზლექსანდრე ზაკვდონელის ბრძოლა ბარიონთან», იტალიელი ოსტატების ტილოები.
- ALTER GOTTFRIED** (ბებერი ჟოტფრიდი) — ხალათი ან სახლის კაბა სტუდენტურ ჟარგონზე.
- ALTES MUSEUM** (ძველი მუზეუმი) — შენობა ჟერლინში «ჩუზუემების კუნძულზე» (Museumsinsel), აშენებული 1825-1830 წწ. არქიტექტორ ზ. ჟ. ჟინკელის პროექტით და აღდგენილი 1966 წ.; მასში განთავსებულია ჟროვნული გალერეა.
- ALTES RATHAUS** («ზლტეს შატჰაუსი») — ძველი რატუშა, ჟ. ზადციგის ხუროთმოძღვრების ძეგლი.
- ALTES RESIDENZTHEATER** («ზლტეს რეზიდენცტეატერ») — თეატრი ზდუნენში სხვადასხვაგვარი რეპერტუარით; მასში იმართება კამერული მუსიკის კონცერტები.
- ALTMARK** (ზლტმარკი) — გეოგრაფიული წერტილი საქსონია-ზნჰალტის მხარეში.
- ALTSTADT** (ალტშტადტი) — ქალაქის ძველი ნაწილის სახელწოდება.
- ALTSTADTHOFBÜHNE** («ზლტშტადტჰოფბუნე») — თეატრი ზდუნენში სხვადასხვაგვარი პროგრამებით: კაბარე და კომედია, პანთომიმა და როკ მუსიკის კონცერტები.
- AMI m** («ამი») — ამერიკელების ხუმრობით-ჟპატივეცემულო სახელწოდება მეორე მსოფლიო ომის და მას შემდეგ პერიოდში.
- AMIGA-PLATTE** (ფირფიტა «ამიგა») — სერიიდან «საესტრადო მუსიკა» ყოფილ ჟრჰში.
- AMMERSEE** (ამერის ტბა) — ტბა ჟავარიში.
- AMRUM** (ამრუმი) — კუნძული ჟერმანიაში, ერთერთი ზრდილო-ჟრიზული კუნძულებიდან.
- AMT BLANK** (ჟლანკის უწყება) — 1950 წ-ან ამზადებდა ბუნდესვერის შექმნას ჟჰრჰ; 1955 წ. გარდაიქმნა (ხავდაცვის სამინისტროდ; ატარებდა მისი ხელმძღვანელის, ბუნდესტაგის დეპუტატის ჟ. ჟლანკის სახელს.
- AMTSGEHILFE** (ამტსგეჰილფე) — დაბალჩინოსნების ერთერთი კატეგორია ჟერმანიაში.
- AMTSGERICHT** — დაბალი ინსტანციის ადმინისტრაციული სასამართლო.
- AMTSMEISTER m** (ამტსმაიტერი) — დაბალჩინოსნების ერთერთი კატეგორია ჟერმანიაში.
- ANDACHTSBILD** (ანდახტსბილდი) — სახარების სფუეგზე შექმნილი სურათი ან ქანდაკება, რომელიც ჰქმნის სამლოცველო განწყობას.
- ANDREASFEST** (ანდრეასის დღესასწაული) — რელიგიური და სახალხო დღესასწაული; კართოფლის მოსავლის აღების ბოლო დღე (30 ნოემბერი).
- ANSBACH 09 SpVgg** («ანსბახ 09 სპჰგ») — საფერბურთო კლუბი; დაარსებულია 1909 წ.
- ANTIKENSAMMLUNGEN** (ანტიკური კოლექციები ზდუნენში) — ბერძნული ლარნაკები, ანტიკური ქანდაკება, ოქროს სამკაულები, მინა, ეტრუსკების ხელოვნება.
- ANHALT** (ანჰალტი) — 1. ადგილის ისტორიული სახელწოდება საქსონია-ზნჰალტის მხარეში; 2. ფედერალურ მხარე საქსონია-ზნჰალტის ნაწილი.
- ANHALTER: PER ANHALTER REISEN** («ხელის აწევა») — მგზავრობა თანმიმავალი მანქანით; ასოციაციით უკავშირდება ჟერლინის ყოფილი

ANTIFASCHISTISCHER SCHUTZWALL

წმინდასა და სხვა სახელწოდებას.

ANTIFASCHISTISCHER SCHUTZWALL (ანტიფაშისტური დამცველი ჯებირი) — 1961 წლის 13 აგვისტოს წასავლეთ ყერლინსა და ყოფილ ლაიპციგის დედაქალაქ შორის აგებული ბეტონის კედლის პროპაგანდისტული სახელწოდება; ყოფდა ქალაქს ორ ნაწილად; დაეცა 1989 წ. შემოდგომაზე.

ANTIFASCHULEN (ანტიფაშისტური სკოლები) — გერმანელი ოფიცრების და ჯარისკაცების ხელახალი აღზრდის პოლიტიკური სკოლები სამხედრო ტყვეების საბჭოთა ბანაკებში, შექმნილი მე-2 მსოფლიო ომის და ომის შემდგომ პერიოდში.

ANUGA (ანუგა) — *იხ.* Allgemeine Nahrungs- und Genufmittelausstellung.

APFELHEXE — გახეხილი ვაშლი ათქვეფილი ნაღებით.

APOLDA (აპოლდა) — ქალაქი ჰერფინგის მხარეში; 26 000 მაცხოვრებელი; ცნობილია ნაქსოვი ნაწარმის წარმოებით და აგრეთვე ზარების სარეწით, რისთვისაც მიიღო სახელწოდება «Glockenstadt Apolda».

APOTHEKE — აფთიაქი.

ARAL AG («არალ აა») — ბენზინის და ნავთობპროდუქტების გასაღების კომპანია; დაარსებულია 1924 წ. ქ. ლაიპციგში.

ARBEITERJUGEND («არბაიტერ-იუნგენდ») — ყურნალი, ლეიპციგის სოციალისტური ახალგაზრდობის «ქვევარდნების» ბეჭდვითი ორგანო.

ARBEITER-SAMARITER BUND (ASB) (არბაიტერ-სამარიტული კავშირი) — მუშების საქველმოქმედო ორგანიზაცია; სახელწოდება წარმოიშვა ბიბლიური სამარიტელებისგან, რომლებიც გამოირჩეოდნენ დიდი გულმოდრინებით.

ARBEITERWOHLFAHRT (AWO) (არბაიტერ-ვაჰლფაჰრტ) — მუშების საქველმოქმედო ორგანიზაცია ლეიპციგში, დაარსებული 1918 წ.

ARBEITSAMT (არბაიტსამტ) — სახელმწიფო დაწესებულება, რომელიც ახორციელებს შუამავლობით ოპერაციებს შრომის ბაზარზე.

ARBEITSGEMEINSCHAFT DER EVANGELISCHEN JUGEND DEUTSCHLANDS (არბაიტსგაიმაინშაფტ დერ ევანგელიკური ახალგაზრდობის გაერთიანება) — ევანგელიკური ახალგაზრდული ორგანიზაცია, რომელიც შედის ლეიპციგის ახალგაზრდობის ორგანიზაციების ფედერალურ გაერთიანებაში.

ARBEITSGEMEINSCHAFT DER GROßFORSCHUNGSEINRICHTUNGEN (AGF) (არბაიტსგაიმაინშაფტ დერ გროßფორშუნგსაინრიქუნგენ) — ორგანიზაცია, რომელიც უწევს კოორდინაციას 13 მეცნიერული ცენტრის საქმიანობას.

ARBEITSGEMEINSCHAFT DER RUND-FUNKANSTEHEN DEUTSCHLANDS (ARD) (არბაიტსგაიმაინშაფტ დერ რუნდფუნკანსტეჰენ დეუტშლანდს) (არბაიტსგაიმაინშაფტ დერ რადიომაუნიკაციის სტუდიების სამუშაო გაერთიანება) — ტელე- და რადიომაუნიკაციის სამხარეო სტუდიების საკოორდინაციო ორგანო; ხშირად უძახიან «ლეიპციგის ტელევიზიას» ან «სირველ პროგრამას».

ARBEITSGEMEINSCHAFT SELBSTANDIGER UNTERNEHMER (ASU) (არბაიტსგაიმაინშაფტ დერ სელსტანდიგერ უნტერნეჰერ) — თავისთავადი მეწარმეების კავშირი, დაარსებული 1949 წ. ლაიპციგის წარმოების და ვაჭრობის ლიბერალიზაციის ხელშესაწყობად; აერთიანებს 5500 წევრს.

ARBEITSGERICHT (არბაიტსგაიმაინშაფტს-რიქტ) — 1. შრომის დავის სასამართლო; 2. შრომის დავის დაბალი ინსტანციის სასამართლო.

ARD (შემოკ. *Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten Deutschlands*) **ႠႡႠ** (Ⴀერმანიის საჯარო-უფლებრივი ტელერადიოსადგურების სამუშაო გაერთიანება) — Ⴀირველი გერმანული ტელევიზია; Ⴀერმანიის ტელევიზიის ერთერთი პროგრამის სახედწოდება; გაერთიანებაში ურთიერთმოქმედებენ სამხარეო სტუდიები; ႠႡႠ მიიღება Ⴀერმანიის მთელ ტერიტორიაზე.

ARENA AUF SCHALKE («Ⴀრენა Ⴀუფ-ჟალკე») — Ⴀუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის გუნდის «ჟალკე 04» საფეხბურთო სტადიონი.

ARKONA (Ⴀრკონა) — კონცხი კუნძულ სტუგენის ჩრდილოეთში.

ARME RITTER («ლარიბი რაინდი») — რძეში ამოვლებული, შემწვარი, შაქრის ფხვნილით და დარიჩინით მოყრილი თეთრი პურის ნაჭრები.

ARMENHAUS SACHSENS (საქსონიის ღარიბების თავშესაფარი) — ქ. Ⴀემნიცის ხატოვანი სახელწოდება, რომელშიც აისახა მე-19 ს. საფეიქრო ფაბრიკების მუშების გაჭირვებული მდგომარეობა.

ARMINIA BIELEFELD DSC («Ⴀრმინია Ⴀილეფელი ႠსႠ») — Ⴀუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

ARMINIUS-DENKMAL (Ⴀრმინიუსის ძეგლი) — აგებულია 1838-1875 წწ. ქ. Ⴀეტმოდის მახლობლად (ჩრდილოეთ Ⴀაინი-Ⴀესტვალის მხარე).

ARNSBERG (Ⴀრნსბერგი) — ქალაქი ჩრდილოეთ Ⴀაინი-Ⴀესტვალის მხარეში; 22 ათასი მაცხოვრებელი; კლიმატური კურორტი.

ART-COLOGNE («Ⴀრტ-კოლონი») — სახვითი ხელოვნების საერთაშორისო გამოფენა ჩრდილოეთ Ⴀაინი-Ⴀესტვალის ქალაქ Ⴀილონში.

ARTILLERIETRUPPE (არტილერიის ნაწილები) — Ⴀუნდესვერის სიახმელეთო ჰარების ნაწილები.

ASB — *sb.* Arbeiter-Samariter Bund.

ASAMKIRCHE (Ⴀზამკირხე) — ეკლესია Ⴀიუნხენში, ამენებული მე-18 ს. პირველ ნახევარში როკოკოს სტილში; ბაროკოს ოსტატების ძმები Ⴀზამების საჩუქარი ქალაქს; ცნობილია თავისი ფრესკებით.

ASCHERMITTWOCHE (ფერფლოვანი ოთხშაბათი) — Ⴀიდ მარხვის პირველი კვირის ოთხშაბათი, 40-ღიანი მარხვის დასაწყისი, რომელიც გრძელდება Ⴀდღგომამდე.

ASCHKUCHEN — *sb.* Napfkuchen.

ASTA — *sb.* Allgemeiner Studentenausschuss.

ATLAS DELMEHORST («Ⴀტლას Ⴀელმეხორსტი») — საფეხბურთო კლუბი.

AUDI («Ⴀუდი») — კონცერნ «Ⴀუტოუნიონ ႠႠს» მსუბუქი მანქანა.

AUDI-WERKE AG («Ⴀუდი-ვერკე ႠႠ») — საავტომობილო ფირმა, დაარსებული Ⴀ. Ⴀორხის მიერ ქ. Ⴀევიკაუში 1910 წ. მას შემდეგ, რაც მისმა ძველმა ფირმამ «Ⴀუგუსტ Ⴀორხ უნდ ႠႠ მოტორენვერკემ» განიცადა კომერციული წარუმატებლობა; ახალი სახელწოდება Audi ლათინურად ნიშნავს იმასვე, რაც გერმანული Horch, ე. ი. «ისმინე»; 1932 წ. შევიდა კონცერნ «Ⴀუტოუნიონ ႠႠს» შემადგენლობაში.

AUERBACHS KELLER («Ⴀუერბახსკელერი») — ძველისძველი ღვინის სარდაფი Ⴀაიფციგში, რომელსაც გადმოცემით ინახულებდნენ Ⴀაუსტი და Ⴀიფისტოფელი.

AUFBAUGYMNASIUM (მოსამზადებელი გიმნაზია) — იძლევა იმ საგნების შესწავლის შესაძლებლობას, რომლებიც არ შედიოდნენ წინა სასწავლო პროგრამაში და რომლების შესწავლა სა-

AUFBAUSCHULE

ჭიროა სრული საშუალო განათლების მისაღებად.

AUFBAUSCHULE (ზედნაშენი სკოლა) — ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა (1964 შლამდე) სახალხო სკოლების მოწაფეების მოსამზადებლად სიმწიფის ადესტატის გამოცდების ჩასაბარებლად.

AUGSBURG (ჲუგსბურგი) — ქალაქი ყავარიაში; დაარსებულია ახ. წ. 14 წ.; 247 ათასი მაცხოვრებელი; მანქანათმშენებლობის, საფეიქრო და ელექტროტექნიკური მრეწველობის ცენტრი.

AUGSBURGER ALLGEMEINE («ჲუგსბურგერ ჲლგემეანე») — ყოველდღიური გაზეთი, გამომავალი ქ. ჲუგსბურგში ტირაჟით 366 ათასი ეგზემპლარი.

AUGUST HORCH & Co MOTORENWERKE («ჲუგუსტ ჰორხ უნდ ჰჲ მოტორენვერკე») — იხ. Audi-Werke AG.

AUGUST THYSSEN-HÜTTE AG («ჲუგუსტ ჰისენ-ჲიუტე ჲჲ») — უმსხვილესი ფოლადსამსხმელი კონცერნი, დაარსებული 1889 წ. ჲ. ჰისენის მიერ ქ. Ⴎუდსბურგში; 1973 წ. შემოიერთა კომპანია «ჲადმენტალ ჲჲ», 1977 წლიდან — «Thyssen AG».

AULA PALATINA («ჲულა პალატინა») — იმპერატორ ღონსტანტინეს ბაზილიკა, ქ. ჲრირის ღირსშესანიშნაობა.

AURICH (ჲურიხი) — ქალაქი ჲვემო საქსონიის მხარეში.

AUSSIEDLER (გადმოსახლებული) — ოფიციალური სახელწოდება ეთნიკური გერმანელების, რომლებიც ბრუნდებიან ჲერმანიაში Ⴎამოუკიდებელი სახელმწიფოების Ⴎანამეგობრობის

ქვეყნებიდან და ჲღმოსავლეთ ჲვროპიდან.

AUTOBAHN (ავტობანი) — ჩქაროსნული გზატკეცილი ორმხრივი მრავალრიგიანი უგზაჯვარედინო მოძრაობით.

AUTOMOBILWERK EISENACH (AWE) (ჲიზენახის საავტომობილო ქარხანა) — აშენებულია 1898 წ. ჲდურინგიის მხარის ქ. ჲიზენახში. ჲოფილ ჲႮჲ უშვებდა მსუბუქ მანქანებს «ჲარტბურგი»; 90-ნი წლების დასაწყისში შევიდა «ჲდამ Ⴎპელ ჲჲს» შემადგენლობაში.

AUTO UNION AG («ჲუტო-Ⴎნიონ ჲჲ») — საავტომობილო კონცერნი, შექმნილი 1932 წ. ფირმების «ჲუდივერკე ჲჲ», «ჲანდერერ-ვერკე», «ჲორხ-ვერკე ჲჲ» და «ႮႲႲ-ვერკე ჲჲ» შეერთების შედეგად; უშვებდა მანქანებს «ჲუდი», «ჲორხ», «ႮႲႲ» და სხვ.

AUTO UNION GMBH («ჲუტო-Ⴎნიონ ჲმბჲ») — საავტომობილო კომპანია, დაარსებული 1949 წ. ქ. Ⴎნგოლშტადტში; 1959 წ. შევიდა კონცერნი «Ⴎადმლერ-ჲენც ჲჲ» შემადგენლობაში; 1965 წლიდან აქციების საკონტროლო პაკეტი ეკუთვნის «ჲოლკსვაგენვერკ ჲჲს».

AWO — იხ. Arbeiterwohlfahrt.

AXEL SPRINGER VERLAG AG («ჲქსელ ჲპრინგერ ჲერლაგ ჲჲ») — საგაზეთო-საგამომცემლო კონცერნი, უდიდესი ჲვროპაში; დაარსებულია 1947 წ. Ⴎამბურგში ჲქსელ ჲპრინგერის მიერ; 1970 წლიდან გარდაიქმნა აქციონერულ საზოგადოებაში.

Bt

BABELSBERG (ყაბელსბერგი) — ქ. ოლტსდამის რაიონი, სადაც მდებარეობს მსოფლიოში უძველესი და უმსხვილესი კინოსტუდია, რომელიც აგრძელებს ოპერა-სტუდიის ტრადიციებს; აქვე იყო კინოსტუდია შუფელ (Fuchs).

BABELSBERG 03 E.V. SV («ყაბელსბერგ 03 სფ») — ჟერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «ჩრდილოეთის» საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1903 წ.

BACKSTEINGOTIK (აგურის გოტიკა) — არქიტექტურული სტილი, დამახასიათებელი ჩრდილო-გერმანულ ქალაქებისთვის.

BADEN (ყადენი) — 1. ისტორიული ოლქი ჟერმანიაში; 2. 1951 წლიდან ყადენ-ჰეურტემბერგის ნაწილი.

BADEN-BADEN n (ყადენ-ყადენი) — ბალნეოლოგიური კურორტი ჟვარცვალდის მთებში (ყადენ-ჰეურტემბერგის მხარე); 51 ათასი მაცხოვრებელი; ყოველწლიურად ტარდება სპორტულ-საცხენოსნო შეჯიბრებები.

BADENWEILER (ყადენვაილერი) — ბალნეოკლიმატური კურორტი სამხრეთ ჟვარცვალდში (ყადენ-ჰეურტემბერგის მხარე); 3 600 მაცხოვრებელი; შემორჩენილია არქიტექტურული ძეგლები: ჰერცოგის სასახლის ნანგრევები, რატუშა, ძველრომაული აბანოები.

BADEN-WÜRTTEMBERG (ყადენ-ჰეურტემბერგი) — ჟერმანიის ფედერალური მხარე; ფართობი 35 751 კვ. კმ,

10,15 მლნ. მაცხოვრებელი; ადმინისტრაციული ცენტრი შტუტგარტი; თვალწარმტაცი ლანდშაფტები: ჟვარცვალდი, შაინის, შუნაის, ჩეკარის ხეობები; მთიანი ადგილი ჩაიზერშტული, ჟოდენის ტბა; აქ მდებარეობენ მსოფლიოში ცნობილი ფირმები: შაიმლერ-ჟენცი (Daimler-Benz), ჟოში (Bosch), ორშე (Porsche), უმსხვილესი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები: ჟერმანული ონკოლოგიური ცენტრი (das Deutsche Krebsforschungszentrum) შაიდელბერგში, ჰაქს შლანკის სახელობის მრავალრიცხოვანი ინსტიტუტები, ჟერმანული ლიტერატურული არქივი (das Deutsche Literaturarchiv) ჰარბახში; უმაღლესი სასამართლო დაწესებულებები: ჟედერალური სასამართლო (das Bundesgerichtshof) და ჟედერალური კონსტიტუციური სასამართლო (das Bundesverfassungsgericht) ჩარლსრუეში; უძველესი უნივერსიტეტი შაიდელბერგში (დაარსებულია 1386 წ.); «შტუტგარტის ბალეტი» და «ჟახის საერთაშორისო აკადემია»; აქ გამოდის ქვეყნის წიგნების 40%; ყადენ-ჰეურტემბერგთან არის დაკავშირებული ჟ. ჟილერის, ჟ. ჟელდერლინის, ჟ. ჟაუფის, ჟ. ჟ. ჟ. ჟეგელის, ჟ. ჟ. ჟელინგის სახელები.

BAD GOTTLLEUBA (ყად ჟოტლოდბა) — კლიმატური და ბალნეოლოგიური კურორტი, მდებარეობს შრეზდენიდან (საქსონია) სამხრეთ-აღმოსავლ-

BAD HOMBURG VOR DER HOHE

ლეთით მდინარე **ჟოტლოდბას** ხეობაში; შემორჩენილია გვიანგოტიკური ეკლესიები **ზუკას** **ღრანახის** **სკოლის** მხატვრების მოხატულობით.

BAD HOMBURG VOR DER HOHE (ყად **ჟსომბურგი** **ფორ დერ ჟსოე**) — ბალნეოლოგიური კურორტი **ჟესენის** მხარეში **ჰადნის** **ღრანკფურტიდან** ჩრდილოეთით; მდებარეობს **ღაუნჟის** მთების **განშტოებებში** ზღვის დონიდან 197 მეტრის სიმაღლეზე; მინერალური წყაროები ცნობილი იყო ძველ რომაელებისათვის; ტურიზმის ცენტრი; განვითარებულია ელექტრონიკა, ლითონდამამუშავებელი დი კვების მრეწველობები; ღირსშესანიშნაობები: ლანდგრაფების სასახლე (17 საუკუნე), ეკლესია **სანკტ-ჰარია** (ნეოგოტიკა, 19 საუკუნე), ყოფილი საკურორტო **დარბაზი** (ამჟამად **კაზინო**), მხარეთმცოდნეობითი მუზეუმი.

BADISCHE ANILIN- UND SODA-FABRIK AG (BASF) («ყადიშე ანილინ-უნდ სოდაფაბრიკ **ღჟ**») — ქიმიური მრეწველობის უმსხვილესი აქციონერული საზოგადოება, შექმნილი 1865 წელს **ზედუვიგსჰაფენში**; 1925-1945 წლებში კონცერნ «**ი. ჟ. ღარბენინდუსტრი** **ღჟ**»-ს შემადგენლობაში; ხელმეორედ დაარსდა 1952 წელს.

BAEDEKER KARL (1801-1859 წწ.) — გერმანელი გამომცემელი, 1827 წ. **ღობლენცში** დააარსა სხვადასხვა სახელმწიფოების გზამკვლევების გამომცემლობა; სიტყვა «**ბედეკერი**» გახდა გზამკვლევების სახელწოდება, რომლების გამოცემასაც აგრძელებს თანამოსახლე ფირმა **ჟსამბურგში** და **ჟტუტგარტში**.

BANDONEON (ბანდონეონი) — ხელის გარმონი დასაკრავი ღილაკებით ორივე მხრიდან; სახელდება ღილაკებით გერმანელი გამომგონებლის **ჟ. ღანდის** სახელით.

BAP («**ყაპი**») — გერმანული როკ-ჯგუფი, შექმნილი 1976 წ. **ჟოლფგანგ** **ჩიდეკენის** მიერ; 1981 წ. ამ ჯგუფის ფირფიტამ დაიკავა პირველი ადგილი **ხიტ-პარადში**.

BARBARAFIER (წმინდა **ყარბარეს** **წლესასწაული**) — მემალაროელების დღესასწაული; აღინიშნება 4 დეკემბერს წმინდა **ყარბარეს** **წლეს**; ეს წმინდანი ითვლება მემალაროელების მფარველად.

BARTHOLOMÄUS DOM (წმინდა **ყართლომეს** **ტაძარი** **ჰადნის** **ღრანკფურტში**) — ამ ტაძარში **ღქროს** **ყულის** კანონების (1356 წ.) თანახმად ირჩევდნენ და ადგავდნენ გვირგვინს გერმანელ იმპერატორებს (1562-1792 წწ.); წარმოადგენს გოტიკის სტილში შესრულებულ ქვიშაქვის მაღალ კოშკს «**ჟლორიოზა**»-ს 12,8 ტონიანი ზარით, რომელიც ჩამოიხსა 1877 წ. **წრეზენში**.

BARTHOLOMÄUS-FEST (წმინდა **ყართლომეს** **წლესასწაული**) — გლეხების დღესასწაული; აღინიშნება 24 აგვისტოს წმინდა **ყართლომეს** **წლეს**; ეს წმინდანი ითვლება გლეხების მფარველად, განსაკუთრებით მესაქონლეების და მეღვინეების.

BASF AG (მემ. **Badische Anilin- & Soda-Fabrik AG**-სგან, **Ludwigshafen**) («**ყღსჟ** **ღჟ**») («ყადიშე ანილინ-უნდ სოდა-ფაბრიკ **ღჟ**», **ზედუვიგსჰაფენი**) — იბ. **Badische Anilin- & Soda-Fabrik AG**.

BASTEI (ყასტად) — მთა **საქსონიის** **ჟვედცარიამი** (**ჟერმანია**);

BAUCH VON BERLIN (ყერლინის მუცელი) — ქალაქის მიწისქვეშა ნაწილი **ღლეჟსანდერჰლატცის** ქვეშ.

BAUERN-THEATER («**ყაუერნ-ჰეატერ**» **ყარმიმ-ჟარტენკირხენში**) — სახალხო თეატრი, რომელშიც იდგმება პიესები გლეხებზე ბავარიულ დიალექტზე.

BAYERISCHER MAXIMILIANSORDEN FÜR WISSENSCHAFT UND KUNST

BAUERNFRÜSTUCK — გლეხური სა-
უმზე: ღორის ქონზე შემწვარი
კარტოფილი, მოსხმული კვერცხით.

BAUHAUS (ბაუჰაუსი) — არქიტექტუ-
რული მიმართულება, რომელიც ჩა-
მოყალიბდა მშენებლობის და მხატვ-
რული აგების უმაღლეს სკოლაში, და
რომელიც ხელს უწყობს ფუნქციონა-
ლიზმის განვითარებას; მისი გამოჩე-
ნილი წარმომადგენლები არიან **ჟ.**
ჟ. როპიუსი და **ჟ. ჰის ვან დერ ჰოე.**

BAUHAUS-ARCHIV («**ბაუჰაუს არქი-
ვი**») — ხელოვნების მუზეუმი **ვესაუ-**
ში.

BAUKNECHT GMBH («**ბაუკნეხტ
გმბჰ**») — ფირმა **ჰტუტგარტში**, რო-
მელიც აწარმოებს საყოფაცხოვრებო
დანიშნულების ხელსაწყოებს.; სა-
ხელდეულია დამაარსებლის გვარი-
დან.

BAUMA («**ბაუმა**») (*შემოკ. Bauma-*
schinenausstellung-დან) — სამშე-
ნებლო მანქანების და სამშენებლო
ტექნიკის საერთაშორისო ბაზრობა
ჰდუნენში.

BAUMLÜTENFEST — ხეხილის ყვავი-
ლობის ყოველწლიური ტრადიციული
დღესასწაული; აღინიშნება მაისში
ქ. ჟერდერში.

BAUMKUCHEN — ფხვიერი ტორტი
მრგვალი კოშკის სახით.

BAUSPAREN — საბინაო მშენებლობის
სახსრების დაგროვება.

BAUTZEN (**ბაუტცენი**) — ზემო (მთიან-
ი) **ზაუზიტცის** (საქსონიის მხარე)
მთავარი ქალაქი; მდებარეობს მდინა-
რე **ჰპრევეზე**; 45 ათასი მაცხოვრებელი;
განვითარებულია ლითონდამუშავება,
ვაგონმშენებლობა, ქალაქის მრეწვე-
ლობა.

BAVARIA MIT RUHMESHALLE (**ბავარიის
სანთეონი**) — ქალის ბრინჯაოს
ქანდაკება, **ბავარიის** განსახიერება;
ქალაქ **ჰდუნენის** სიმბოლო; ჩამოსხ-
მულია **ჟ. ჰილერის** მიერ **ჰვანტჰა-**

ლერის მოდელის მიხედვით და და-
გმულია 1850 წ.; სიმაღლე 30 მ.;
1853 წ. ძეგლის გვერდით შეიქმნა
პანთეონი, სადაც გამოფენილია **ბა-**
ვარიის გამოჩენილი მოღვაწეების
ბეუსტები.

BAYER AG («**ბაიერ აგ**») — ქიმიური
კომპანია, დაარსებული 1863 წ. **ზე-**
ვერკუზენში; 1952 წლამდე შედიოდა
ქიმიურ კონცერნ «**ი. ჟ. ფარბენინდუ-**
სტრი»-ში.

BAYER 04 LEVERKUSEN TSV («**ბაიერ
04 ზევერკუზენ ლსფ**») — **ჟუნდეს-**
ლიგის უმაღლესი დივიზიონის
საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია
1904 წ.

BAYER 05 UERDINGEN FC («**ბაიერ 05
ურდინგენ ფც**») — **ჟერმანიის** ჩემპი-
ონატის რეგიონალურ ლიგა «**ხრდი-**
ლოეთის» საფეხბურთო კლუბი; და-
არსებულია 1905 წ.

BAYERISCHE MOTORENWERKE — *იხ.*
BMW.

BAYERISCHE ALPEN (**ბავარიის** **ალ-**
პები) — **ხრდილოეთის** **ხირიანი** **ალ-**
პების ნაწილი **ჟერმანიის** ტერიტორი-
აზე.

**BAYERISCHE STAATSBIBLIOTHEK IN
MÜNCHEN** (**ბავარიის სახელმწიფო**
ბიბლიოთეკა ჰდუნენში) — დაარსე-
ბულია 1558 წ.; **ჟვროპაში** ერთერთი
უმსხვილესი ბიბლიოთეკა; ითვლის 6
მილიონ ტომს.

BAYERISCHE STAATSOOPER (**ბავარიის**
სახელმწიფო ოპერა) — მსოფლიოს
ერთერთი საუკეთესო საოპერო
თეატრი; 1997 წლიდან მასში ტარდე-
ბა ყოველწლიური საოპერო ფესტი-
ვალი.

**BAYERISCHER MAXIMILIANSORDEN FÜR
WISSENSCHAFT UND KUNST** (**ბავარიის**
ჰაქსიმილიანუს ორდენი მეცნიე-
რებისათვის და ხელოვნებისათვის)
— **ბავარიის** მხარის სახელმწიფო
ჯილდო, დაარსებული 1980 წ.

BAYERISCHER VERDIENSTORDEN

BAYERISCHER VERDIENSTORDEN (ყავარიის წამსახურების ორდენი) — ყავარიის უმაღლესი სახელმწიფო ჯილდო, დაარსებული 1957 წ.

BAYERISCHER WALD (ყავარიის ღეე) — ტოები ყავარიის მხარეში; ეროვნული პარკი.

BAYERISCHES ARMEEMUSEUM (ყავარიის სამხედრო მუზეუმი) — განლაგებულია ჰერცოგის 15 ს. სასახლეში; წარმოდგენილია სამხედრო ისტორიის ობიექტები გვიანდელ შუასაუკუნეებიდან ჩვენს დრომდე.

BAYERISCHES MEER («ყავარიის ზღვა») — ტბა ღიმზვეს ხატოვანი სახელწოდება.

BAYERISCHES NATIONALMUSEUM (ყავარიის ეროვნული მუზეუმი) — შექმნილია 1855 წ. ტაქსიმილიან II-ის მიერ, რომელმაც მიუძღვნა იგი ყავარიის კულტურას და ხალხურ ხელოვნებას.

BAYERN (ყავარია) — ჟერმანიის უდიდესი ფედერალური მხარე, ფართობი 70 554 კვ. კმ., მოსახლეობა 11,77 მლნ., ადმინისტრაციური ცენტრი ჰუნენი; მის ტერიტორიაზე მდებარეობენ ღლაპები ყველაზე მაღალ მწვერვალთა ცუგ-ჰიტიცე (2962 მ.), მთები ყავარიის ღეე, მდინარეები შუნაი, ტაინი შენაკადებით, თვალწარმტაცი ტბებით; მრეწველობა: ელექტროტექნიკური, ავტომშენებლობა, ნავთობგადამუშავება, მინის ქარხნები და ფაიფურის საწარმოები, მეღვინეობა, ტრადიციული დარგი — ლუდის ხდა; მეცნიერულ-კვლევითი ინსტიტუტები (მ. შ. ტაქს ულანკის სახელობის ულაზმის ფიზიკის ინსტიტუტი), უნივერსიტეტები, მრავალრიცხოვანი მუზეუმები (ყავარიის ეროვნული მუზეუმი, ძველი და ღხალი სინაკოთეკები და სხვ.), თეატრები, მონასტრები და ეკლესიები.

BAYERN (ყავარები / ბავარიელები) — 1. გერმანელთა ტომი; 2. ყავარიის მკვიდრი.

BAYERN MÜNCHEN FC («ყადერნ ჰუნენ ფი») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი; ჟერმანიის მრავალგზის ჩემპიონი და ჩემპიონთა ლიგის გამარჯვებული.

BAYERNKURIER («ყადერნკურირი») — ყოველდღიური გაზეთი, გამომავალი ჰუნენში ტირაჟით 153 600 ეგზემპლარი; ჟსჟ-ის ორგანო.

BAYREUTH (ყადროტი) — ქალაქი ყავარიაში, ძიხარდ ჟაგნერის სამშობლო; 1876 წლიდან ქალაქში ტარდება მსოფლიო მნიშვნელობის საოპერო ფესტივალი.

BAYREUTHER FESTSPIELE (ყადროტის ფესტივალი) — მსოფლიოში უდიდესი საოპერო ფესტივალი ქ. ყადროტში (ყავარია); შენობა, რომელშიც 1876 წლიდან ტარდება ფესტივალი, აშენებულია ძიხარდ ჟაგნერის პროექტით; ფესტივალის რეპერტუარშია მისი ათი მთავარი ოპერა.

BAYRISCHKRAUT (კომბოსტო ბავარიულად) — მომუშეული კომბოსტო ღორის ქონით, შაქრით და ძმრით.

BDA (ჟბღ) — *იხ.* Bundesvereinigung der Deutschen Arbeitgeberverbände.

BDI (ჟბი) — *იხ.* Bundesverband der Deutschen Industrie.

BdV — *იხ.* Bund der Vertriebenen.

BEAMTER (ჩინოსანი) — მოსამსახურე, რომლის დათხოვა სამსახურიდან დაუშვებელია და რომელსაც აქვს უფლება პენსიაზე.

BEETHOVEN-DENKMAL (ჟეთჰოვენის ძეგლი) — უდიდესი გერმანელი კომპოზიტორის ჟ. ჟ. ჟეთჰოვენის (1770-1827 წწ.) ძეგლი ჟონში; მის ზედირკველში ამოქოლილია მე-9

სიმფონიის და საზეიმო მესის პარტიტურები.

BEETHOVEN-HALLE (ყეთხოვგენჰალე) — საფესტივალო დარბაზი ჟონში; შენობის წინ დადგმულია ყეთხოვგენის ძეგლი, შესრულებული ღლაუს ღამერის მერ (1986 წ.).

BEETHOVENHAUS (ყეთხოვგენის სახლ-მუზეუმი) — აქ ინახება ყეთხოვგენის პარტიტურები, მისი პორტრეტები, და აგრეთვე სასმენი მილაკების კოლექცია, რომელიც მოაგონებს კომპოზიტორის ტრაგედიას (სერუეს).

BEIGEORDNER (ადმინისტრაციული კომიტეტის წევრი) — აღმასრულებელი ორგანოს წევრი რაიონული დაქვემდებარების ქალაქებში და თემებში.

BEKENNTNISCHULE (კონფესიული სკოლა) — ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა ერთმორწმუნე ბავშვებისათვის.

BELLEVUE (ყელვუე) — სასახლე ჟერლინში; ჟერმანიის ფედერალური პრეზიდენტის რეზიდენცია.

BENZ CARL FRIEDRICH (ყენცი ღარლ ჟრიდრიხი) (1844-1929 წწ.) — გერმანელი ინჟინერი და მაწერმე.

BENZ & CIE AG («ყენც უნდ ღ^ა ღ^ა») — საავტომობილო კომპანია; დაარსებულია 1883 წ. ინჟინერ ღ. ჟ. ყენცის მერ; 1926 წ. შეუერთდა «შადმლერ-ყენც ღ^ა»-ს.

BERCHTESGADENER LAND *n* (ყერხტესგადენერ ზანდ) — მთის ქვაბული თვალწარმტაცი ტბით ღრონიგზეე ყავარიაში.

BEREITSCHAFTSPOLIZEI (მორიგე პოლიცია) — მის ამოცანაში შედის ახალი საპოლიციო კადრების მოზადებაზე ზრუნვა, დაცვითი და სისხლის სამართლის პოლიციებისათვის დახმარების გაწევა დიდი სპორტული ღონისძიებების, ოფიციალური ვიზიტების, გამოფენების, დემონსტრაციე-

ბის ჩატარების დროს, და აგრეთვე კატასტროფების შემთხვევაში.

BERGEN-BELSEN (ყერგენ-ყელზენი) — ყოფილი ნაცისტური საკონცენტრაციო ბანაკი ქ. ცელეს მახლობლად ჟვემო საქსონიაში, შექნილი 1940 წ.; 50 000 მსხვერპლი.

BERGISCHES LAND (ყერგიშეს ზანდ) — მთიანი ადგილი ქ. ღროლის აღმოსავლეთით.

BERLIN (ყერლინი) — ჟერმანიის დედაქალაქი და ამავე დროს ფედერალური მზარე; ქვეყნის უდიდესი ქალაქი; ფართობი 882 კვ. კმ., მოსახლეობა 3,44 მილიონი ადამიანი; მდებარეობს მდინარე შპრეეს შესართავის ადგილას მდინარე ღაფელთან სანაონრო არხებზე, რომლებიც აერთებენ ჟერლინს მდინარეებ ჟლბასთან და ოდერთან; უდიდესი სამრეწველო, კულტურული და მეცნიერული ცენტრი; ნაცისტური ჟერმანიის მე-2 მსოფლიო ომში დამარცხების შემდეგ ჟერლინის ტერიტორია იყო გაყოფილი სსსრ, ღსშ, შიდი ჟრიტანეთის და საფრანგეთის სექტორებად; ჟერმანიის აღმოსავლეთ ნაწილში 1949 წ. 7 ოქტომბერს გამოცხადდა ჟერმანიის შემოკრავიული ძესპუბლიკა დედაქალაქით ჟერლინში (საბჭოთა სექტორი); 1961 წ. იქნა აღმართული ჟერლინის კედელი (Berliner Mauer); ჟრს და ჟჟს გაერთიანების შემდეგ 1990 წ. 3 ოქტომბერს ფედერალური დედაქალაქის სტატუსი ჟონიდან გადაინაცვლა ჟერლინში; ჟერლინი პრეზიდენტის და ფედერალური ხელისუფლების ადგილსამყოფელოა; აქ მდებარეობენ: უნივერსიტეტები (Humboldt-Universität, Freie Universität, Technische Universität), 30 თეატრი (Deutsche Oper, Deutsche Staatsoper Unter den Linden, Komische Oper, Berliner

BERLINALE

Ensemble), 70 მუზეუმი, მრავალრიცხოვანი გელერეები, ზოოპარკები, 13-15 სს. გოტიკური ეკლესიები და ბაროკოს სტილის 17-19 სს. კლასიკური ანსამბლები; ღირსშესანიშნაობებს შორის არის ჟერლინის ტაძარი, ჟრანდენბურგის ჭიშკარი (Brandenburger Tor), რმ. ჩიკოლოზის ეკლესია, შადრევანი «ჩეპტუნი», «ჩუზუემების კუნძული» (Museumsinsel) ი სერგამოს მუზეუმი (Pergamon-Museum), Altes-Museum, Berliner Kunstgewerbemuseum, Bode-Museum, Deutsches Theater, Friedrichshain, Friedrichstadt-palast.

BERLINALE («ჟერლინალე») — ყოველწლიური (1950 წლიდან) საერთაშორისო კინოფესტივალი ჟერლინში; მთავარი პრიზი — «ჟერლინის ოქროს დათვი».

BERLINER ECKE («ბერლინული კუთხე») — ძველებური არქიტექტორული ელემენტი, რომელიც მე-19 ს. იხმარებოდა ჟერლინში საცხოვრებელი სახლების მშენებლობის დროს; ეს არის ორი ქუჩის გზაჯვარედინზე მდგარი შენობის მოჭრილი კუთხე; კუთხე მორთულია აივნებით, ლოჯიებით და ა. შ.

BERLINER ENSEMBLE («ჟერლინერ ანსამბლი») — დრამატული თეატრი; დაარსებულია 1949 წ. ჟერლინში ჟერტოლდ ჟრესტის და ჟ. ჟადგელის მიერ როგორც ანტინაცისტური და ანტიმილიტარისტული მიმართულების თეატრი; ჟერმანიის ერთერთი წამყვანი დრამატული თეატრი.

BERLINER KARPEN (ბერლინური კობრი) — ჩურთვილი კობრი; ჩვეულებრივ ჭამენ საახალწლო ღამეს.

BERLINER KUNSTGEWERBEMUSEUM (ჟერლინის წართული ხელოვნების მუზეუმი) — შენობა აშენებულია 1985 წ. ს. ჟუტბროდის პროექტით;

მასში გამოფენილია ოქროს ნივთები, ქსოვილები, სურათები, მინა, ავეჯი (ადრეულ შუასაუკუნეებიდან ჩვენი დრომდე); სუფრის ვერცხლის სერვიზი ბერლინური საქალაქო სასახლიდან და ჟელფების (11 ს. ბავარული სათავადო გვარი) სახელგანთქმული განბი.

BERLINER MAUER (ჟერლინის კედელი) — გადამღობი ნაგებობების სისტემა ჟრს და წასავლეთ ჟერლინს შორის საერთო განფენილობით 162 კმ.; აგებულია ჟრს მოსახლეობის წასავლეთში მასიური გადენის ადკვეთის მიზნით; ჟრს პოლიტიკური ცვლილებების შედეგად 1990 წ. კედელი დამალეს; კედლის ნარჩენები შენარჩუნებულია როგორც ძეგლი.

BERLINER MORGENPOST («ჟერლინერ ჭორგენპოსტი») — ჟერლინში 180 ათასიანი ტირაჟით გამოშვებული ყოველდღიური გაზეთი.

BERLINER OFEN — კაფელის დიდი ღუმელი თავთავიანი ბადეს გარეშე, რომლის კარები იხრახნება და ღუმელი დიდ ხანს იხარჩუნებს სითბოს.

BERLINER PFANNKUCHEN (ბერლინური ფუნთუშები) — ფუნთუშები სხვადასხვა გვარი ხილის საჩურთით; მათ ჩვეულებრივ ჭამენ წინასახალწლო ღამეს; ერთ-ერთი ფუნთუში ივსება მდოგვით.

BERLINER RING (ჟერლინის რგოლი) — რგოლისებრი გზა ჟერლინის გარშემო.

BERLINER SCHNAUZE (ბერლინური დიალექტი) — შოტსდამის, ოდერის ჟრანკჟურტის, ჩოტბუსის, ნაწილობრივ შვერინის და ჩოდბრანდენბურგის ოლქების ენა.

BERLINER VOLKSBUHNE (ჟერლინის სახალხო თეატრი) — ერთ-ერთი უძველესი ჟერლინში; დაარსებულია 1915 წ.; 20-ან წლებში მასში თამაშობდნენ ისეთი ცნობილი მსახიობე-

- ბი, როგორც შ. შაჰხარდტი და
 1. უისკატორი.
- BERLINER WEIßE** — ბერლინური ნათელი ლუდი.
- BERLINER WEIßE MIT SCHUß** (ბერლინური ნათელი) — ლუდი ჟოლოს სიროფის დამატებით.
- BERLINER ZEITUNG** («ყერლინერ ცაიტუნგი») — ყერლინში 258 ათასიანი ტირაჟით გამოქვეყნებული ყოველდღიური გაზეთი.
- BERLINER ZIMMER** *n* (ბერლინური ოთახი) — კუთხის გასაველელი ოთახი ერთი გვერდითი ფანჯრით; ესეთი ოთახები იყო დამახასიათებელი მე-19 ს. მე-2 ნახევრის ყერლინის გაშენებისთვის; ზოგი ასეთი ოთახი შემორჩენილია ყერლინის ძველ სახლებში.
- BERLIN-KRISE** (ყერლინის კრიზისი) — სიტუაცია, რომელიც წარმოიშვა საბჭოთა სამხედრო ადმინისტრაციის მიერ 1948 წ. ივლის-1949 წ. მაისში ჩატარებულ ღონისძიებების შედეგად: დასავლურ საოკუპაციო ზონებს და უსაავლეთ ყერლინს შორის გადაზიდვის კონტროლის გაძლიერებამ მიიყვანა ყერლინის დასავლური სექტორების სახმელეთო ბლოკადად.
- BERLIN (WEST)** (უსაავლეთი ყერლინი) — *იხ.* Westberlin.
- BEROLINA** (ყეროლინა) — ქალაქ ყერლინის ლათინიზირებული სახელწოდება.
- BERTELSMANN AG** («ყერტელსმან ზღ») — მსოფლიოში ყველაზე დიდი საგამომცემლო კონცერნი; დაარსებულია 1935 წ. ზ. ყერტელსმანის მიერ; გამომცემლობის ცენტრი მდებარეობს ქ. ჰაუტერსლოში; 1950-1980 წწ. გააერთიანა 100-ზე მეტი პოლიგრაფიული ფირმა ქვეყანაში და საზღვარ გარეთ; უშვებს მხატვრულ, მეცნიერულ, საცნობარო, სასწავლო და სხვა ლიტერატურას.
- BERTELSMANN JUGENDBUCHVERLAG** («ყერტელსმან იუვენდ ფერლაგი») — *იხ.* Bertelsmann AG.
- BERTELSMANN-KONZERN** *m* (ყერტელსმანის კონცერნი) — *იხ.* Bertelsmann AG.
- BERTELSMANN KUNSTVERLAG** («ყერტელსმან კუნსტფერლაგი») — *იხ.* Bertelsmann AG.
- BERTELSMANN LEXIKON-VERLAG** («ყერტელსმან ლექსიკონფერლაგი») — *იხ.* Bertelsmann AG.
- BERTELSMANN SACHBUCHVERLAG** («ყერტელსმან სახბუხფერლაგი») — *იხ.* Bertelsmann AG.
- BERTELSMANN VERLAG** («ყერტელსმან ფერლაგი») — *იხ.* Bertelsmann AG.
- BERUFSSCHULE** (პროფესიული სასწავლებელი) — ამზადებს კვალიფიცირებულ მუშებს და მოსამსახურეებს; სწავლის ვადა სამ წლამდე.
- BERUFAUFBAUSCHULE** — საღამოს პროფესიული სკოლა, რომელშიც ხორციელდება სხვადასხვა პროფილის კვალიფიცირებული მუშების დაჩქარებული მომზადება.
- BERUFSVERBOTE** (აკრძალვა პროფესიებზე) — სამსახურეობრივ-სამართლებრივი წესდების შეცვლის კანონის არაოფიციალური სახელწოდება.
- BESATZUNGSSTATUT** (საოკუპაციო სტატუტი) — ხელმოწერილია ზღ, შიდი ღრიტანეთის, საფრანგეთის, ამალღესი კომისრების და ღჟტ კანცღერის ზ. ზღენაუერის მიერ; ძალაში შევიდა 1949 წ. 21 სექტემბერს; ბვერ საკითხში ზღუდავდა ღჟტ სუვერენიტეტს; დაკარგა ძალა «ღჟტ და სამ სახელმწიფოს შორის ურთიერთობის ხელშეკრულების» დადების შემდეგ.
- BESCHERUNG** — საჩუქრების ჩუქება ყობის დღესასწაულზე.

BEVIN

BEVIN-PLAN (ყვეინის გეგმა) — ითვალისწინებდა ბიზონების შექმნას და უკრმანის დაჩქარებულ განხეთქილებას (სახელდებულია ინგლისელ საგარეო საქმეთა მინისტრის სახელით).

BfV — *იხ.* Bundesamt für Verfassungsschutz.

BGS — *იხ.* Bundesgrenzschutz.

BIBLIOGRAPHISCHES INSTITUT AG («*ბიბლიოგრაფიული ინსტიტუტი*») — საცნობარო ლიტერატურის გამომცემლობა, დაარსებული 1953 წ. ქ. ჰანჰამში.

BIELEFELDER APPELL (ყილეფელდის მოწოდება) — უკრმანული პროფკავშირების გაერთიანების 1979 წ. დეკემბრის მოწოდება უკრ ტერიტორიაზე ამერიკული ფრთოსანი რაკეტების და საშუალო სიშორის რაკეტების განლაგების წინააღმდეგ **ჩეჩო**-ს საბჭოს გადაწყვეტილების შესაბამისად.

BIENENSTICH (ბინენშტიხი) — ღვეზელი, რომლის ქერქი შესდგება გახეხილ ნუშისგან, კარაქისგან, თაფლისგან და შაქრისგან.

BIERDECKEL — *იხ.* Bieruntersatz.

BIERSCHNAUZER (რიზენშნაუცერი, ლუდის შნაუცერი) — რიზენშნაუცერის ზუმრობითი სახელწოდება, რომელიც იყო ძალიან პოპულარული მდუნხენელ ლუდის მხდელებში მე-20 ს. დასაწყისში.

BIERUNTERSATZ (ლუდის ქვესადგამი) — მრგვალი ან სხვა ფორმის მუყაოს ქვესადგამი ლუდის სირხის ქვეშ.

BIERZEIT (ლუდის დრო) — სადილსა და ვახშამს შუა დროის სახელწოდება ჰდუნხენში, როდესაც მსუბუქ საჭმელთან ერთად სვამენ ლუდს.

BILD («*ყილდი*») — უსამბურგში ჩქსელ უპრინცერის კონცერნში გამომავალი ყოველდღიური გაზეთი; ტირაჟი 4,7 მლნ. ეგზემპლარი.

BILD AM SONNTAG (BAMS) («*ყილდი ამ ზონტაგი*») — უსამბურგში გამომავალი კვირის ილუსტრირებული გაზეთი; დაარსებულია 1956 წ.; ტირაჟი 2,6 მლნ. ეგზემპლარი.

BILDSTOCK (ბილდშტოკი / მოსახსენებელი) — სამახსოვრო ნიშანი წმინდანის გამოსახულებით უბედური შემთხვევის ადგილზე; ხშირია სამხრეთ უკრმანიაში და ჩეხეთში.

BINGER LOCH (ყინგენის ხვრელი, ყინგენის ორმო) — ადგილი, სადაც ჰაინი იკავავს გზას კლდეში მდინარის ხეობის შავიწროებულ ნაკვეთზე.

BIO-BAUER (ბიო-გლეხი) — სოფლის მეურნეობის მუშაკი, რომელიც არ იყენებს ქიმიურ სასუქს და მცენარეების დაცვის ქიმიურ საშუალებებს.

BIO-PRODUKT (ბიო-სურსათი) — სოფლის მეურნეობის ნაწარმი, მოყვანილი ქიმიკატების გამოყენებლივ.

BISCHOF (ეპისკოპოსი) — 1. ეპისკოპოსი; 2. ცივი სასმელი, შემდგარი შაქრიან წითელი ღვინისგან, მიხაკისგან და ფორთოხლის ქერქისგან.

BISMARCKHERING (ბისმარკჰერინგი) — ქ. ურტალზუნდის მაცხოვრებლებმა 1880 წ. მიმართეს კანცლერ ყისმარკს თხოვნით ნება დაერთო დამუშავებული ქაშაყის სუკებისთვის ასეთი სახელის შერქმევა.

BISMARCKEICHE — მოგრობო ბისკვიტის ტორტი საცხით.

BI-ZONE (ბიზონია) — გაერთიანებული ამერიკული და ინგლისური საოკუპაციო ზონების სახელწოდება 1946-1949 წწ.

BKA — *იხ.* Bundeskriminalamt.

BLANKE HANS («*ბლანკე უანსი*») — ღვევის დროს ჩრდილოეთის ზღვის ხატოვანი სახელწოდება.

BLAU-WEIß BERLIN SpVg («*ყლაუ-უაიხს ყერლინ სპვგ*») — საფეხბურთო კლუბი.

BLAUE MINNA (ლურჯი ჭინა) — პატონების გადასაცემი საპოლიციო მანქანა ქუროს ოლქში (სახელდებულება მანქანის ფერიდან).

BLAUE «UMWELTENGEL» (ეკოლოგიური ნიშანი «ლურჯი ანგელოზი») — საქონლის სიმბოლო, რომელიც დამზადებულია ეკოლოგიურად სუფთა ტექნოლოგიების საფუძველზე, უხმაურო დაზვებზე და ხელსაწყოებზე.

BLAUER BRIEF (ლურჯი წერილი) — 1. შეტყობინება სამსახურიდან დათხოვნაზე ან გადადგომაზე; 2. წერილი სკოლიდან მშობლებს მოწავის ჩამორჩენაზე ან ცუდ ყოფაქცევაზე.

BLAUER HEINRICH (ლურჯი ჴენრიხი) — 1. ჯარ., ჟრგ. უჩენიო ქერის ფაფა; 2. სალ. მოხდილი რძე.

BLAUER PETER (ლურჯი პეტერი) — საბ. ჟრგ. სასიგნალო ალაში გემზე, რომელიც აღიმართება საალმე ჰოკზე გემის ნავსადგურიდან გასვლის 24 საათით ადრე (სახელდებულია ალმის ფერისგან).

BLAUPUNKT («ლაუპუნქტი») — რადიოსაქონლის გამომშვებ ფირმა Blaupunkt Werke GmbH-ს სავაჭრო ნიშანი.

BLEISOLDATEN (კალის ჯარისკაცები) — კალისგან დამზადებული ჯარისკაცების პატარა სათამაშო ფიგურები; ხშირად აგროვებენ კოლექციად.

BLINDER HUND (ბლინდერ ჰუნდ / ბრმა ძაღლი) — სალ. ყავა ურძეოდ.

BLOCKADE DER WESTSEKTOREN BERLINS («ყერლინის დასავლეთის სექტორების ბლოკადა») — იხ. Berlin-Krise.

BLOHM & VOß AG («კლომ უნდ ფოსს ლუ») — ერთ-ერთი უმსხვილესი გემთსამშენებლო ფირმა; დაარსებულია 1877 წ. შამბურგში.

BLUMENSTADT ERFURT (ყვავილების ქალაქი ჴრფურტი) — ქ. ჴრფურტის სახელწოდება; აქ ყოველწლიურად

ტარდება მებაღეობის საერთაშორისო გამოფენა ἶჲ.

BMW (გემ. Bayerische Motorenwerke AG-დან) (ჲჲჲ «ჲადრიშე მოტორენგერკე ლუ», ჲადუნენი) — ერთ-ერთი უმსხვილესი სავაჭრობილო ფირმა, დაარსებული 1916 წ. ჲადუნენში, სადაც არსებობს BMW-Museum-იც, მიძღვნილი სახელგანთქმულ ავტომობილსადმი.

BND (ჲნძ) — იხ. Bundesnachrichtendienst.

BOCHUM (ჲოხუმი) — ქალაქი ჩრდილოეთ ჲაინ-რესტალიის მხარეში; 410 ათასი მაცხოვრებელი; მანქანათმშენებლობა, ელექტრო- და ქიმიური მრეწველობები; სატრანსპორტო კვანძი; უნივერსიტეტი, ობსერვატორია; დრამატული თეატრი.

BOCHUM VfL («ჲოხუმ ფჲლ») — ჲუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1848 წ.

BOCKBIER (ბოკბირი) — მაგარი ლუდი, რომელსაც აწარმოებენ ძირითადად ჲავარიამი.

BOCKWURST (ბოკვურსტი) — ცხელი სარდელი, რომელსაც მიირთმევენ ლუდ Bockbier-თან ერთად; ტრადიციული კერძი ჲაცხოვრის სხეულის შლესასწაულის დროს.

BODE-MUSEUM («ჲოდე-ჲუნეუმი») — ჲერლინის ერთ-ერთი მუზეუმი; აშენებულია 1897-1904 წწ. არქიტექტორ Რნეს მიერ; ატარებს თავისი დამაარსებლის ჲ. ფონ ჲოდეს სახელს; მუზეუმში არის განყოფილებები: ეგვიპტური, ადრექრისტიანულ-ბიზანტიური, დართული ხელოვნების; გერმანული ფერწერული და საქანდაკო ნაწარმოებების კრებული.

BODENSEE (ჲოდენის თბა) — ერთ-ერთი უმსხვილესი და უმშვენიერესი ტბა ლუპებისწინეთში ჲერმანიის, ლვსტრიის და ჲვეიცარიის საზღვარზე

BODENWERDER

ზღვის დონიდან 395 მ.; მას უწოდებენ აგრეთვე შვაბურ ზღვას (das Schwabische Meer); ტბის ფართობი 538,5 კვ. კმ., სიგრძე 63,5 კმ., სიგანე 14 კმ., სიღრმე 252 მ.; ტბის ნაპირებზე მდებარეობენ ქალაქები: ფრიდრიხსჰაფენი (ჟერმანია), სორმახი (შვედარია), ჟრეგენცი (ჰესტრია).

BODENWERDER (ჟოდენვერდერი) — ქალაქი მდინარე ჟერდერზე, ჰრუნსჰაუზენის ქალაქი; ბარონი ჰრუნსჰაუზენი — ომში და ნადირობაზე ფანტასტიკური თავგადასავლების და წარმოდგენელი შემთხვევების მოთხრობების გმირი; მოთხრობების ციკლის «Vademecum für lustige Leute» ავტორად ითვლება ერთ-ერთი ქვემოაქსონიური გვარის წარმომადგენელი ჰარლ ზერონიმ ფრიდრიხ ჰრუნსჰაუზენი (1720-1797 წწ.); მისი მოთხრობები გამოცემული იყო ჯერ ინგლისურ ენაზე, მაგრამ შემდგომ ჟოტფრიდ ჟურგერმა ხელმოწერა გადმოთარგმნა გერმანულ ენაზე და გამოსცა უსახელოდ სათაურით: «ჟარონ ჰრუნსჰაუზენის სასწაულებრივი მოგზაურობები ზღვაზე და ხმელეთზე და მხიარული თავგადასავლებები»; ჰრუნსჰაუზენის სახელი გახდა საზოგადო და იხმარება «მატყუარას», «მკვებარას» მნიშვნელობით; ქალაქში არის შადრევანი «Münchhausen-Brunnen»; ყოველწლიურად მაისიდან ოქტომბრამდე ქალაქში მიმდინარეობს Münchhausenspiele.

BOHMERWALD (ჟოჰემის ზეე) — მთები ჟოჰემის სამხრეთაღმოსავლეთით; იკიმება ჟერმანიის, ჰესტრიის და ჩეხეთის საზღვრის გასწვრივ; სიგრძე 250 კმ.

BOHNENFEST (ჯერცვის ჰეფის ლესასწაული) — ივთის ჟამოცხადების ლესე სადღესასწაულო ღვეზელში ცერცვის მარცვლის ჩადების ჩვეუ-

ლება; მას, ვინც იპოვნის მარცვალს, აცხადებენ ცერცვის ჰეფე (Bohnenkönig); სრულდება სადღესასწაულო სიმღერა (Bohnenlied).

BONBON (ბონ-ბონი) — ყოველგვარი სახის კარამელი, შაქრის ყინული და მთ.

BONN (ჟონი) — მსხვილი სატრანსპორტო კვანძი და ნავსადგური ტაინზე (ჩრდილოეთ ტაინ-ჟესტფალიის მხარე); 296 ათასი მაცხოვრებელი; 1949-1990 წწ. ჟჰჰ დედაქალაქი და მთავრობის ადგილსამყოფელო მის გადასვლამე ჟერლინში; უნივერსიტეტი (Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn), რომელთანაც დაუკავშირებულია ჟ. ჰ. ჰრნდტის, ჰ. ჟ. ჟლეგელის, ჟ. ჟელმპოლცის, ჟ. ჟერცის, ჰ. ჰარკის, ჟ. ჩიცშეს, ჟ. ჟუმანის სახელები; ჟ. ჟეტჰოვენის სახლ-მუზეუმი, რომანიული ტაძარი (11-13 სს.) და ა. შ.

BOONEKAMP (ჟოონეკამპი) — პოპულარული გერმანული ლიქიორი სამკურნალო თვისებებით.

BOOTSMANN (ბოცმანი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ტალებში.

BÖRDE (ბორდე) — ჩრდილოთ ჟერმანიის დაბლობის მოსავლიანი ბარი.

BORKUM (ჟორკუმი) — კუნძული, ჰღმოსავლეთ ფრიზეთის კუნძულების ერთ-ერთაგანი.

BORUSSIA DORTMUND BV («ჟორუსია ბორტმუნდ ჟჰ») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1909 წ.

BORUSSIA MÖNCHENGLADBACH VfL («ჟორუსია მონხენგლადბახი ჟჰ») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

BORUSSIA FULDA («ჟორუსია ჟულდა») — ჟერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «სამხრეთის» საფეხბურთო კლუბი.

BOSCH-KONZERN (ჟოშის კონცერნი) — ავტომანქანების ელექტროხელსაწყოების და დასაკომპლექტებელი მოწყობილობის წარმოების ერთ-ერთი უმსხვილესი კონცერნი; დაარსებულია 1917 წ. ქობერტ ჟოშის მიერ ქ. შტუტგარტში; 1966 წლიდან კოოპერაციაშია სიმენსის კონცერნთან.

BOULETTE — ღორის ხორცის დანაყული კოტლეტი.

BPA — *იხ.* Bundespresseamt.

BRANDENBURG (ჟრანდენბურგი) — ფედერალური მხარე ჟერმანიის აღმოსავლეთში; ფართობი 29 475 კვ. კმ., მოსახლეობის რაოდენობა 2,54 მლნ. ადამიანი; ადმინისტრაციული ცენტრი შოტსდამი; ჟრანდენბურგის ცენტრში მდებარეობს ჟერმანიის დედაქალაქი ჟერლინი, რომელიც წარმოადგენს დამოუკიდებელ ადმინისტრაციულ ერთეულს ფედერალური მხარის უფლებებით; შუასაუკუნოვან ჟერმანიაში ჟრანდენბურგი — სათავადო (სამარკგრაფო); 1356 წლიდან — საკურფიურსტო, რომელსაც 1415 წლიდან მართავდნენ შოგენცოლერნები; 1618 წ. გაერთიანდა შრუსიის საჰერცოგოსთან ჟრანდენბურგულ-შრუსულ სახელმწიფოში; მე-2 ოსოფლიო ომის შემდეგ ჟრანდენბურგის ძირითადი ოლქები შვეიცია და საბჭოთა საოკუპაციო ზონაში; 1949-1952 წწ. — მხარე, 1952-1990 წწ. — ოლქი ყოფილ ჟშრ; განვითარებულია სოფლის მეურნეობა (ჭვავის და ზეთის კულტურების დამუშავება); განვითარებულია სატრანსპორტო მაქბანათმშენებლობა, ჩარხმშენებლობა, ელექტრონიკა, ოპტიკა, ქიმიური, კვების მრეწველობები.

BRANDENBURGER TOR (ჟრანდენბურგის ჭიშკარი) — ჟერლინის სიმბოლო, მე-18 ს. არქიტექტურული ძეგლი; იგი ერთად-ერთი საქალაქო ჭიშ-

კარია, რომელიც შემორჩა ჩვენ დრომდე; არქიტექტორმა ნ. ჟ. ზანგკანსმა დააპროექტა იგი ბერძნულის ნიმუშით (1788-1791 წწ.); ჟერლინის ზედლის აღმართვის შემდეგ ჭიშკარი იქცა ჟერმანიის გაყოფის სიმბოლოდ, 1990 წლიდან კი, კედლის დანგრევის შემდეგ, ქვეყნის კვლავ გაერთიანების სიმბოლოდ; ახლა მასზე კვლავ დგას შეკეთებული კვადრიგა ჟამარჯვების ქალღმერთით, მორთული არწივით და პრუსიული ჯვრით.

BRANDT WILLY (ჟრანდტი ჟილი) (ნამდვილი სახელი და გვარი ჟერბერტ ზარლ ჟრამი) (1913-92 წწ.) — სჟრ პოლიტიკური მოღვაწე, ჟსშს თავჯდომარე 1964 წლიდან, ფედერალური კანცლერი 1969-1974 წწ., სოციალისტური ინტერნაციონალის თავჯდომარე 1976 წლიდან.

BRANNTWEIN (ბრანტვაინი) — მაგარი ალკოჰოლური სასმელი; ცნობილია 1500 წლიდან.

BRATWURST — შემწვარი ძეხვი.

BRAUNSCHWEIG (ჟრაუნშვაიგი) — ქალაქი ფედერალურ მხარეში ჟვემო საქსონია; 259 ათასი მაცხოვრებელი; აქ აწარმოებენ მსოფლიოში ცნობილ ფოტოაპარატებს «სოლაი» (Rollei-Kameras) და პიანინოს «შიმელ» (die Schimmel-Pianos); უნივერსიტეტი (11 ს.), რომანული ტაძარი (12 ს.). ჟერცოგ ლნტონ ოლრიხის სახელობის მუზეუმი უძველესია ჟეროპაში.

BRAUNSCHWEIGER ZEITUNG («ჟრაუნშვაიგერ ცაიტუნგი») — ყოველდღიური გაზეთი, რომელიც გამოდის ქ. ჟრაუნშვაიგში (ჟვემო საქსონიის მხარე) ტირაჟით 223 700 ვგზ.

BRD — *იხ.* Bundesrepublik Deutschland.

BRECHT-THEATER (ჟრეხტის თეატრი) — *იხ.* Berliner Ensemble.

BREISGAU

BREISGAU (ყრადგაუ) — გეოგრაფიული ოლქი ჟადენ-ჟიურტემბერგის მხარეში.

BREMEN (ჟრემენი) — 1. ჟერმანიის ყველაზე პატარა ფედერალური მხარე; ფართობი 404 კვ. კმ., მოსახლეობის რაოდენობა 685 ათასი მაცხოვრებელი; 2. ქ. ჟრემენი — ფედერალური მხარის ჟრემენის ადმინისტრაციული ცენტრი, მეორე (სამბურგის შემდეგ) საზღვაო ნავსადგური მდინარე ჟეზერის ქვემო დინებაში; მოსახლეობის რაოდენობა 533 ათასი მაცხოვრებელი; 1358 წ. შევიდა სანზის ჰავეშირის შემადგენლობაში; ნედლი ბამბის, თამბაქოს, ბენზინის, ჩაის მსოფლიო ბაზარი; განვითარებულია მანქანათმშენებლობა, გემთმშენებლობა, ავიამშენებლობა, მეტალურგიული, ქიმიური, ხის დამამუშავებელი მრეწველობები; ქალაქის საბაზრო მოედანზე მდებარეობს Rმ. უეტრეს 11-13 სს. რომანული ტაძარი, რატუშა ღლორძინების ხანის ტრადიციებში და სოლანდის ქვის ქანდაკება («Bremer Roland») რაინდულ ჯავშანში, მახვილით და ფართო ხელში; იქვე გვერდზე დგას ჟრემენელი მუსიკოსების ძეგლი; ქალაქის სხვა ღირსშესანიშნაობებისგან აღსანიშნავია სახელგანთქმული ჟესტერმტრასე ხელოვნების და გამოფენების ცენტრით, ჟნოორფირტელის კვარტალი ხელოსნების, ანტიკვარიატით მოვაჭრეების სახლებით და სხვ.

BREMER GRUNKOHL MIT PINKEL (მწვანე კომბოსტო ძეხვით ბრემენულად) — ძეხვი მზადდება ღორის ქონისგან და ბურღულისგან; კარგად შეკაზმულია და შებოლილი.

BREMERHAVEN (ჟრემერჰაფენი) — ქალაქი ჟრემენის მხარეში, ჟრემენის ავანპორტი მდინარე ჟეზერის შესართავში; მოსახლეობა 133 ათასი მაც-

ხოვრებელი; ქვეყნის ერთ-ერთი მთავარი სამგზავრო პორტი, თეზზის ნაზსადგური; განვითარებულია გემთმშენებლობა, თევზგადამამუშავებელი მრეწველობა; საზღვაო არსენალი.

BREMER VULKAN VERBAND AG («ჟრემერ ჟულკან ფერბანდ ღჟ») — ერთერთი უმსხვილესი გემთსამშენებლო კომპანია ჟერმანიაში.

BREMISCHE BURGERSCHAFT (ჟრემენის საქალაქო საკრებულო) — ქალაქ-მხარე ჟრემენის პარლამენტი.

BRESLAU (ჟრესლაუ) — ქალაქი სილეზიაში; ამჟამად სოლონეთის შემადგენლობაში.

BRIEFBOMBE (წერილი-ბომბი) — წერილი ფეთქებადი მოწყობილობით, რომელსაც უზგაგნიან ვინმეს დასახიზრების მიზნით, შესაშინებლად და ა. შ.; გავრცელდა ბოლო წლებში ტერორისტების გააქტიურების პირობებში.

BRIGADEGENERAL (ბრიგადის გენერალი) — გენერლის წოდება ჟუნდესვერში.

BRIGITTE («ჟრიგიტა») — ქალთა პოპულარული ჟურნალი; გამოიცემა ჟპრინგერის კონცერნის მიერ.

BROCKEN (ჟროკენი) — უმაღლესი მწვერვალი (1142 მ.) სარცის მთებში.

BROCKHAUS («ჟროკჰაუსი») — საგამომცემლო ფირმა, დაარსებული ჟ. ღ. ჟროკჰაუსის მიერ 1805 წ.; 1984 წ. ფირმა «ჟიბლიოგრაფიული ინსტიტუტი ღჟ»-თან გაერთიანების შემდეგ იმყოფება ჰანჰამში; უშვებს ენციკლოპედიებს, საცნობარო და სპეციალურ ლიტერატურას.

BROCKHAUS FRIEDRICH ARNOLD (ჟროკჰაუსი ჟრიდრიხ ღრნოლდი, 1772-1823 წწ.) — გამომცემელი, სახელგანთქმული საგამომცემლო ფირმა «ჟროკჰაუსის» დამაარსებელი.

BROT FÜR DIE WELT («სური მთელს მსოფლიოსათვის») — საქველმოქმედო აქცია, რომელიც ტარდება 1959 წლიდან ყობის წინააღმდეგ ევანგელიკური ეკლესიის მიერ.

BROTZEIT (ბროტცაიტი) — მსუბუქი საჭმელი საუზმესა და სადილს ან სადილსა და ვახშამს შუა.

BROWN, BOVERI & CIE. AG (BBC) («ჲროუნ, ჲოვერი უნდ ჰ° ჲჲ») (ჲჲს) — შვედცარიის ერთ-ერთი უმსხვილესი მანქანათმშენებლო და ელექტროტექნიკური კონცერნი, დაარსებული 1871 წელს ქალაქ ჲიტენტურში; 1901 წლიდან მისი შვილობილი კონცერნი იმყოფება ქალაქ ჲანჰამში (ჲადენ-ჲიდურტემბერგის მხარე).

BRÜCKENVERLAG GMBH LITERATUR-VERTRIEB IMPORT EXPORT («ჲრდუკენ ფერლაგ ჲმბჲს ლიტერატურფერტრიბ იმპორტ-ექსპორტ») — გამომცემლობა ქ. ბრუსელდორფში.

BRÜHL (ჲრდული) — ქ. ჲაბციგის კვარტალი, საბეწველო ვაჭრობის და ქურქის მკერაობის ერთ-ერთი ცენტრი.

BRÜHLSCHER TERRASSE (ჲრდულის ტერასა) — ქალაქ ბრესლენში მდინარე ჲლბის სანაპიროს სახელწოდება.

B. SCHOTT'S SOHNE MUSIKVERLAG («ჲოტს ზონე მუზიკვერლაგი») — მუსიკალური ლიტერატურის გამომცემლობა, დაარსებული 1770 წ. ქ. ჲანცში.

BUCHENWALD (ჲუხენვალდი) — საკონცენტრაციო ბანაკი ჲადმარის მახლობლად (1937-1945 წწ.); 1958 წ. გახსნილია მემორიალური კომპლექსი.

BUCHTEL (ბუხტელი) — ღვეზელი ტკბილი საჩურთით სამხრეთ ჲერმანიში და ჲესტრიაში.

BUDDENBROOK-HAUS («ჲუდენბროკების სახლი») — სახლ-მუზეუმი ჲდუ-

ბეკში, რომელშიც დაიბადნენ სახელგანთქმული გერმანელი მწერლები ჲენრის და ჲომას ჲანები.

BULLRICHSALZ (ჲულრიხის მარილი) — სოდა, ძმარვის საწინააღმდეგო საშუალება, დარქმეული ბერლინელი მეაფთიაქის ჲ. ჲ. ჲულრიხის (1802-1859 წწ.) სახელით.

BUNA-WERKE HÜLS GMBH («ჲუნავერკე ჲდუელს ჲმბჲს») — ხელოვნური კაუჩუკის მაწარმოებელი ქიმიური ქარხანა ქ. ჲკოპაუში (საქსონია-ჲნ-ჲალტის მხარე), დაარსებული 1936 წ.; ქარხნის მფლობელები არიან «ჲადერ ჲჲ») ი «Chemische Werke Hüls AG».

BUND DER DEUTSCHEN KATHOLISCHEN JUGEND (ჲათოლიკური ახალგაზრდობის კავშირი) — კათოლიკური ახალგაზრდული ორგანიზაცია, რომელიც მედის ჲერმანული ახალგაზრდული ორგანიზაციების ფედერალურ გაერთიანებაში.

BUND DER VERTRIEBENEN (BdV) (ჲანდვენითა კავშირი) — დაარსებულია 1958 წ. იძულებით გადასახლებულების სხვადასხვა ორგანიზაციებისგან.

BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ (BfV) (ჲონსტიტუციის დაცვის ფედერალური უწყება (ბმფო)) — აწარმოებს კონსტიტუციის დაცვან საბუთების შეგროვებას, ექვემდებარება შინაგან საქმეთა სამინისტროს; მდებარეობს ჲოლნში; ურთიერთმოქმედებს კონსტიტუციის დაცვის სამხედრო ორგანოებთან.

BUNDESARBEITSGERICHT (შრომითი დავების ფედერალური სამართლო) — შრომითი დავების საკითხებში უმაღლესი ინსტანციის სასამართლო; მდებარეობს ჲრფურტში.

BUNDESBÜRGER (ბუნდესბურგერი) — ფედერაციის მოქალაქე, ჲერმანიის მოქალაქე.

BUNDESDORF

BUNDESDORF (ბუნდესდორფი) (*სიტყვ. ფედერალური სოფელი*) — ფიქსიციური დედაქალაქის ჟონის უპატივცემულო სახელწოდება.

BUNDESFINANZHOF (ფედერალური საფინანსო სასამართლო) — ფინანსური ორგანოების გადაწყვეტილებებზე საჩივრების განსახილველი უმაღლესი სასამართლო.

BUNDESGERICHTSHOF (BGH) (ოზენაესი სასამართლო პალატა) — უმაღლესი ფედერალური სასამართლო; მდებარეობს ქ. ღარლსრუეში.

BUNDESGRENZSCHUTZ (BGS) (ფედერალური სასაზღვრო დაცვა (ფსწ)) — მის გამგებლობაში იმყოფება ჟერმანიის სახელმწიფო საზღვრის საპოლიციო დაცვა, საზღვარზე მიმოსვლაზე საპოლიციო კონტროლი; მისი ამოცანაა ფედერალური პრეზიდენტის და ფედერალური კანცლერის უწყებების, სამინისტროების, ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს დაცვა.

BUNDESKANZLER (ბუნდესკანცლერი, ფედერალური კანცლერი) — ჟერმანიის მთავრობის თავჯდომარე.

BUNDESKRIMINALAMT (BKA) (სისხლის სამართლის პოლიციის ფედერალური სამმართველო (სსსწყს)) — დანაშაულებთან ბრძოლის ფედერაციასა და მხარეების ურთიერთმოქმედების ცენტრალური ბიურო რეზიდენციით ჟისბადენში და მთავარი სამმართველოთი ჟონში.

BUNDESLAND (ფედერალური მხარე) — ადმინისტრაციული დაყოფის ერთეული; გააჩნია საკუთარი პარლამენტი (ლანდტაგი) და მთავრობა.

BUNDESLIGA DFB (ჟერმანიის საფეხბურთო ღავშირის ომაღლესი ლიგა) — დაარსებულია 1949 წ.

BUNDESMARINE (ბუნდესმარინე) — ბუნდესვერის სამხედრო-საზღვაო ძალები.

BUNDESNACHRICHTENDIENST (BND) (ფედერალური სადაზვერვო სამსახური (ჟნწ)) — ჟერმანიის გარეპოლიტიკური და სამხედრო დაზვერვის ცენტრალური ორგანო.

BUNDESPRÄSIDENT (ბუნდესპრეზიდენტი, ფედერაციის პრეზიდენტი) — სახელმწიფოს მეთაური.

BUNDESPRESSEAMT (BPA) (ჟეჭდვითი სიტყვის და ინფორმაციის ფედერალური უწყება) — არის თავისებური შუამალი მთავრობასა და საზოგადოებრიობას შორის, აწყობს სამთავრობო პრეს-კონფერენციებს და ა. შ.

BUNDESRAT (ბუნდესრატი, ფედერალური საბჭო) — ჟერმანიის მხარეების წარმომადგენლობითი ორგანო; მონაწილეობს საკანონმდებლო და აღმასრულებელ საქმიანობაში.

BUNDESREGIERUNG (ფედერალური მთავრობა) — აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანო; მესდგება ფედერალური კანცლერისგან, ვიცე-კანცლერისგან და მინისტრებისგან.

BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND (BRD) (ჟერმანიის ფედერაციური ძესპუბლიკა) — სახელმწიფო ცენტრალურ ჟეროპაში; ეკვრის ხრდილოეთის და ჟალტიის ზღვები; ტერიტორია 357 042 კვ. კმ.; მასაზღვობა 81,3 მლნ. ადამიანი; ენა — გერმანული; მორწმუნეები — პროტესტანტები და კათოლიკები; ფედერაციის მემადგენლობაშია 16 მხარე; სახელმწიფოს მეთაური — პრეზიდენტი; მთავრობის მეთაური — ფედერალური კანცლერი; საკანონმდებლო ორგანო — ბუნდესტაგი; მხარეების საწარმომადგენლო ორგანო — ბუნდესრატი; დედაქალაქი ჟერლინი პრეზიდენტის, მთავრობის და ბუნდესტაგის ადგილსამყოფელოა; ლანდშაფტი: ხრდილოეთში — ხრდილოეთ ჟერმანიის დაბლობი ბორცვებით და ტბებით, სამხრეთით — მაღლობები

და მთები (ქაღის ფიქალოვანი მთები, ყვარცვალდი, ღურინგის ღყე, ჟარცი, ჟადნიანი მთები), სამზრეთით — ღლპების განშტობა; მსხვილი მდინარეები — ქაღნი, ჟეზერი, ჟლბა, ოდერი; ეროვნული პარკები: ჟავარიის ტყე, ჟერხტესგადენი, მრავალრიცხოვანი ბუნებრივი ნაკრძალები; ჟერმანია — მაღალგანვითარებული ინდუსტრიალური ქვეყანაა, მძლავრი ქიმიური და ნავთობქიმიური მრეწველობა, ელექტრონიკა, გამთმშენებლობა და ა. შ.; მაღალგანვითარებული სოფლის მეურნეობა; ფულის ერთეული — ევრო.

BUNDESTAG (ბუნდესტაგი) — პარლამენტის ქვემო პალატა; ქვეყნის სახალხო წარმომადგენლობითი ორგანო; ირჩევა ოთხი წლით; ამოცანები: კანონშემოქმედება, ფედერალური კანცლერის არჩევა, კონტროლი მთავრობის საქმიანობაზე.

BUNDESVERBAND DER DEUTSCHEN INDUSTRIE (BDI) (ჟერმანიის მრეწველობის ფედერალური კავშირი (ჟԾი) — ჟერმანიის მრეწველების უმსხვილესი გაერთიანება, დაარსებულია 1949 წ.

BUNDESVERDIENSTKREUZ — *ov.* Verdienstorden der Bundesrepublik Deutschland.

BUNDESVEREINIGUNG DER DEUTSCHEN ARBEITGEBERVERBANDE E.V. (BDA) (ჟერმანიის სამუშაოს მიმცემების კავშირის ფედერალური გაერთიანება (ჟԾღ) — მდებარეობს ღდოლნში.

BUNDESVERFASSUNGSGERICHT (BVG) (ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლო) — განსაკუთრებული სახელმწიფო ორგანო, რომელიც ახორციელებს ზედამხედველობას ძირითადი კანონის დაცვაზე; ამოწმებს ფედერალურ და სამზარეო კანონებს მათ შესაბამისობაზე ძირითად კო-

ნონთან, ადგენს, ზომ არ ეწინააღმდეგება ამა თუ იმ პარტიების მოქმედება კონსტიტუციას; შესდგება ორ სენატისგან (რვა რვა მოსამართლე თითოში): მოსამართლეების ერთ ნახევარს ირჩევს ბუნდესტაგი, მეორეს კი ბუნდესრატი; მოსამართლეების უფლებამოსილებაა 12 წელი; ხელახლა არჩევა დაუშვებელია; მდებარეობს ღარლსრუეში.

BUNDESVERSAMMLUNG (ფედერალური კრება) — ფედერალური პრეზიდენტის ასარჩევი ორგანო; შესდგება ბუნდესტაგის და ლანდტაგების დეპუტატებისგან (თანაბარი რაოდენობა).

BUNDESVERWALTUNGSGERICHT (ფედერალური ადმინისტრაციული სასამართლო) — ჟერმანიის უმაღლესი ადმინისტრაციული სასამართლო; მდებარეობს ჟადციგში.

BUNDESWEHR (ფედერაციული თავდაცვა / ჟუნდესვერი) — ჟერმანიის შედარადებული ძალები; შექმნილია 1956 წ.; მის შემადგენლობაში იმყოფება: სახმელეთო ჟარები (Heer), საზღვაო ძალები (Marine), საჰაერო ძალები (Luftwaffe), ოზრუნველყოფის ჟაერთიანებული ძალები (Streitkräftebasis), სამედიცინო-სანიტარული სამსახური (Zentraler Sanitätsdienst); რაოდენობა 325 ათასი ადამიანი.

BUNDNIS 90 («ღავშირი 90») — პოლიტიკური პარტია, რომელიც წარმოიქმნა ჟერმანიაში 90-ნი წლების დასაწყისში; 1993 წ. გაერთიანდა «მწვანეების» პარტიასთან, და შეიქმნა ახალი პარტია «ღავშირი 90 / ჟწვანეები».

BUNDNIS 90 / DIE GRÜNEN («ღავშირი 90 / ჟწვანეები») — პოლიტიკური პარტია, რომელიც შეიქმნა 1993 წელს «ჟწვანეების» და «ღავშირი 90» პარტიების გაერთიანების შედე-

BUNTE

გად; 1994 წ. ეს ბლოგი გავიდა ბუნდესტაგში.

BUNTE («*ყუნტე*») — პოპულარული ილუსტრირებული ჟურნალი.

BUNTE STADT AM HARZ (ჰრელი ქალაქი *სარცმი*) — ქ. *ჟერნიგეროდეს* (საქსონია-ანჰალტის მხარე) ხატოვანი სახელწოდება; ქალაქი განთქმულია ფახვერკული სახლებით და რატუმით, შუასაუკუნეების არქიტექტურის შედევრით.

BURDA GMBH, Offenburg («*ყურდა ჟმბს*», *ოფენბურგი*) — *ჟერმანიის* საგამომცემლო-პოლიგრაფიული კომპანიების ჯგუფი; დაარსებულია 1908 წ.; გამოსცემს მოდების, კინო- და ვიდეოპროდუქციას.

BURDA-MODEN («*ყურდა მოდენ*») — მოდების პოპულარული ჟურნალი, რომელიც გამოდის მრავალ ენაზე მსოფლიოს 100-ზე მეტ ქვეყანაში; ტირაჟი 2,5 მლნ. ეგზემპლარი; გამოცემლობა «*ჰოლდინგერლაგ უნე ყურდა*».

BURGERINITIATIVEN (სამოქალაქო ინიციატივები) — მოქალაქეების გაერთიანებები საზოგადოებაში ნაკლოვანებებთან და პრობლემებთან ბრძოლის მიზნით; მოქმედებენ 70-ი წლების დასაწყისიდან.

BURGERMEISTER (ბურგომადისტერი) — ქალაქის, თემის მართველი ორგანოების მეთაური; *ყერლინში*, *ყრემენში* და *სამბურგში* ადგილობრივი მთავრობის პრემიერ-მინისტრი.

BURGERSCHAFT — ქალაქ-მხარის *სამბურგის* და ქალაქ-მხარის *ყრემენის* პარლამენტები.

BURGUNDERPFANNE (ბურგუნდული ტაფა) — მძიმე ტაფა მაღალი გვერდებით და სახელურით.

BURGUNDERWEIN — ბურგუნდული ღვინო.

BUSSING AUTOMOBILWERKE AG («*ყდუსინგ აუტომობილვერკე ლუა*») — მსხვილი საავტომობილო კონცერნი, დაარსებული 1903 წ. *ყ. ყდუსინგის* მიერ ქ. *ყრაუნშვაგში*; უშვებდა სატვირთო მანქანებს და ავტობუსებს «*ყდუსინგი*».

BUR- UND BETTAG (ბორანიების და ლოცვის დღე) — რელიგიური გარდამავალი დღესასწაული ნოემბერში.

BUSCHMANN-BRUNNEN (*ყუმანის შადრევანი*) — შადრევანი ქ. *ფრიდრიხსროდაში* მუსიკოსების უძველესი ოჯახის წარმომადგენლის *ფრიდრიხ ყუმანის* პატივსაცემად, რომელმაც 1821 წ. ააგო ტუჩით საკრავი პირველი გარმონი.

BÜTTE (ზეთის კასრი) — ჰრელად შეღებილი კასრი, რომლიდანაც წარმოთქვამენ სიტყვას *ხამთრის* გაცილების დღესასწაულის დროს.

BÜTTENREDE (სიტყვის თქმა ზეთის კასრიდან) — სახუმარო საკარნავალო სიტყვა, წარმოთქმული *ხამთრის* გაცილების დღესასწაულის დროს.

BÜTTENREDNER — ადამიანი, რომელიც დგას ზეთის კასრზე და წარმოთქვამს სახუმარო საკარნავალო სიტყვას.

B.Z. («*ყე-ცეტი*») (*შემ. Berliner Zeitung-იდან*) — ყოველდღიური გაზეთი, რომელიც გამოდის *ჲქსელ შპრინგერის* კონცერნში *ყერლინში*.

CARL WINTER UNIVERSITÄTSVERLAG GMBH («**ჰარლ ჰინტერ უნივერსიტეტვერლაგ უმბიუ**») — გამოცემლობა, დაარსებული 1822 წ. **ჰ. ჰინტერის მიერ ქ. ჰობურგში**; 1948 წლიდან მდებარეობს ქ. **უსადელბერგში**; უშვებს სამეცნიერო ლიტერატურას.

CARL ZEISS JENA FC («**ჰარლ ცაის ჯენა ფი**») — **ჟინდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი**.

CARSTENS KARL (**ჰარსტენსი ჰარლ**, 1914-1992 წწ.) — **ჟერმანიის ფედერალური პრეზიდენტი 1979-1984 წწ. (ფშბ)**.

CDU — **იხ. Christlich Demokratische Union Deutschlands.**

CEBIT — **იხ. Centrum Buro-Information-Telekommunikation.**

CECILIENHOF (**ცეცილიენჰოფი**) — სასახლე **ცეცილიენჰოფი შოტსდამში**; აშენებულია 1913 წ. ინგლისური ქალაქგარე სახლების სტილში; 1945 წ. ზაფხულში აქ ტარდებოდა **შოტსდამის კონფერენცია**, რომელზედაც მიმდინარეობდა **წიდი ჟრიტანეთის, ზყყ და სსსრკ პოლიტიკური ხელმძღვანელების შეხვედრა**.

CENTRUM BÜROINFORMATION-TELEKOMMUNIKATION (CEBIT) (**ჟედრო-ინფორმაციის და ჟელეკომუნიკაციის ცენტრი**) — **საერთაშორისო კომპეტერული გამოფენა-ბაზრობა ქ. უანოვერში**; მუშაობს 1986 წლიდან.

CHARITE (**შარიტე**) (**ფრ. charite — მოწყალება**) — **ჰ. უუმბოლდტის სა-**

ხელობის ჟერლინის უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტის კლინიკა; დაარსებულია 1710 წ. შავი ჭირის ეპიდემიის დროს როგორც **ფრიდრიხ I პატარა საავადმყოფო**.

CHARLOTTENBURG (**ჟარლოტენბურგი**) — 1. **ჟერლინის რაიონი**; 2. **სასახლე იტალიური ბაროკოს სტილში, აშენებული ფრიდრიხ ჰილჰელმ შრუსიელის მიერ მეუღლის სოფია ჟარლოტასთვის**; სასახლის წინ დგას **წინდრეას ჟლდეტერის ნამუშევარი წიდი კურფურსტის ქანდაკება**; სასახლის პარკში მდებარეობს **ჩაის სახლი, ჟინკელის პავილიონი, მავზოლეუმი**.

CHECKPOINT CHARLIE (**ჩეკ-პოინტ ჩარლი**) — **სასაზღვრო-გამშვები პუნქტი, რომელიც არსებობდა ჟერლინში შასავლეთ და ჰღმოსავლეთ ჟერლინს შორის**; გაუქმდა **ჟერმანიის გაერთიანების შედეგად 1990 წ.**

CHEMNITZ (**ჟემნიცი**) — **ქალაქი საქსონიაში**; 1953-1990 წწ. **ერქვა ჰარლ-ჩარქს-ჟტადტი**; მოსახლეობა 305 ათასი მაცხოვრებელი; **სამრეწველო ცენტრი: მანქანათმშენებლობა, საფეიქრო, ქიმიური, ხის დამამუშავებელი მრეწველობა**.

CHIEMSEE (**ჟიმზეე**) — **ტბა ჟავარიაში**.

CHILEHAUS (**ჩილი-ჟაუს**) — **ორიგინალური ათსართულიანი შენობა ქ. უსამბურგში**.

CHLORODONT (**ქლოროდონტი**) — **კბილის პასტის დამამზადებელი ფირმის სავაჭრო ნიშანი**.

CHLOROPHILLKOMMUNISTEN

CHLOROPHILLKOMMUNISTEN (ქლოროფილის კომუნისტები) — «მწვანეთა» პარტიის წარმომადგენლების ხუმრობითი სახელწოდება.

CHRISTBAUM — *იხ.* Weihnachtsbaum.

CHRISTFEIER — *იხ.* ყობა.

CHRISTFEST — *იხ.* ყობა.

CHRISTIAN DIERIG AG («*ქრისტიან შირიგ ჰქ*») — ბამბეულის უმსხვილესი კონცერნი, დაარსებული 1805 წ. ქ. ჰუგსბურგში; 1972 წლიდან — «Dierig Holding AG».

CHRISTI HIMMELFAHRT (ტაცხოვრის ღმალღება) — მოძრავი დღესასწაული ტაცხოვრის ღმალღების შემდეგ მეორმოცე დღეს.

CHRISTLICH-DEMOKRATISCHE UNION DEUTSCHLANDS (CDU) (ქერმანიის ქრისტიანულ-წემოკრატიული ღავშირი (ქწი)) — ერთ-ერთი წამყვანი პოლიტიკური პარტია, ჩამოყალიბებული 1950 წ.; 1949-1969 წწ. და 1982-1998 წწ. იმყოფებოდა მთავრობების სათავეში; ქრისტიანულ-სოციალურ ღავშირთან ერთად ღუნდესტაგში შეადგენს ერთიან ფრაქციას.

CHRISTLICHER GEWERKSCHAFTSBUND DEUTSCHLANDS (CGB) (ქერმანიის ქრისტიანული პროფკავშირი) — აერთიანებს ქრისტიან მუშებს და მოსამსახურეებს; შექმნილია 1959 წ.

CHRISTLICH-SOZIALE UNION IN BAYERN (CSU) (ქრისტიანულ-სოციალური ღავშირი ღავარიამში

(*ქსი*) — დაარსებულია 1945 წ.; მოქმედებს ღავარიის ტერიტორიაზე; ქრისტიანულ-წემოკრატიულ ღავშირთან ერთად ღუნდესტაგში შეადგენს ერთიან ფრაქციას.

CHRIST UND WELT («*ქრისტი უნდ ჴელტ*») — ყოველკვირეული რელიგიურ-პოლიტიკური გაზეთი; დაარსებულია 1948 წ.

COMMERZBANK AG («*ქომერცბანკ ჰქ*») — ქერმანიის უმსხვილესი ბანკი; დაარსებულია 1870 წ.; შტაბ-ბინა მდებარეობს ქ. წაუხელდორფში.

CONGRESS CENTRUM («*ქონგრეს-ცენტრუმი*») — საერთაშორისო სპეციალიზირებული გამოფენების ადგილი ქ. ჴამბურგში.

CONSTANZE («*ქონსტანცა*») — ქალთა პოპულარული ჟურნალი, რომელიც გამოიცემა ჴპრინგერის კონცერნის მიერ.

CONTAX («*ქონტაქს*») — ვიწროფირიანი ფოტოაპარატის მარკა.

CONTINENTAL («*ქონტინენტალი*») — საკანცელარიო და ადვილსატარებელი საბეჭდი მანქანის მარკა.

COTTBUS (ქოტბუსი) — ქალაქი ღრანდენბურგის მხარეში, 110 ათასი მაცხოვრებელი; ქიმიური, საფეიქრო და მრეწველობის სხვა დარგები.

C-PARTEIEN (ქრისტიანული პარტიები) — *ქწი* და *ქსი* პარტიების ბლოკის მოკლე სახელწოდება.

CSU — *იხ.* Christlich Soziale Union.

Dd

- DAAD** — *იხ.* Deutscher Akademischer Austauschdienst.
- DACHAU** (შახაუ) — ქალაქი ჰავარიასში; 1933 წ. აქ შეიქმნა ნაცისტურ ღერმანიაში პირველი საკონცენტრაციო ბანაკი; 1960 წ. გაიხსნა მემორიალური ძეგლი.
- DACHBODEN** — სხვენი.
- DACHREITER** (დახრაეტერი) — კომკურა სახლის სახურავზე.
- DAF** — *იხ.* Deutsch als Fremdsprache.
- DAG** — *იხ.* Deutsche Angestellten-Gewerkschaft.
- DAIMLER GOTTLIEB** (შადმლერი ჟოტლიბ) (1834–1900 წწ.) — გერმანელი გამოგონებელი, ავტომშენებლობის პიონერი, ფირმა «Daimler Motoren Gesellschaft»-ის დამაარსებელი.
- DAIMLER-BENZ AG** («შადმლერ-ჴენც ღჴ») — სამრეწველო მონოპოლია, დაარსებული 1926 წ. როგორც საავტომობილო კომპანია; 1984 წ. შეიძინა ავიასარაკეტო კომპანია «რორნდგ», 1986 წ. — ელექტროტექნიკური ფირმა «ღჴჴ»-ი, 1988 წ. — ავიაკოსმოსური კომპანია «ტესერშმიდტ-ჴელკოვ-ჴლომ»-ი.
- DAIMLER-MOTOREN-GESELLSCHAFT** («შადმლერ ტოტორენ ჴეზელშაფტი») — მოტორსამშენებლო კომპანია, დაარსებული 1890 წ. ჟოტლიბ შადმლერის მიერ ქ. შტუტგარტ-ღნტერტაურკჰადში; 1926 წლიდან შედის «შადმლერ-ჴენც ღჴ»-ს შემადგენლობაში.
- DANKBRUNNEN** (ტადლიერების შადრევანი) — დადგმულია ტრეზენში ჟოტლერი ჴემპერის პროექტით იმის აღსანიშნავად, რომ 1841–1842 წწ. ქალაქი გადაურჩა ქოლერის ეპიდემიას (სრულყოფილი წყალმომარაგების სისტემის წყალობით); შადრევანი ჩასმულია წმინდანების ქანდაკებების ჩარჩოში, ცენტრში კი — 18-მეტრიანი გოტიკური კოშკი.
- DANZIG** (შანციგი) — ქალაქი Ⴎომერანიაში; ამჴამად Ⴎოლონეთის შემადგენლობაში.
- DARMSTADT** (შარმშადტი) — ქალაქი Ⴎესენის მხარეში; პირველი ცნობები 11 ს.; 140 ათასი მაცხოვრებელი; განვითარებულია მანქანათმშენებლობა, ქიმიურ-ფარმაცევტული, ქალაქის წარმოების, ტყავის მრეწველობები; 14–17 სს. არქიტექტურული ძეგლები; რაიონი ტატილდენჰოვ (Mathildenhöhe) წარმოადგენს ღიაცის ქვეშ «ტოდერნის სტილის» (Jugendstil) გამოფენას.
- DARMSTADT 98 SV** («შარმშტადტ 98 სჴ») — ჴერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ღიგა «სამზრეთის» საფეხბურთო კლუბი; დაარსდა 1898 წ.
- DARS** (შარსი) — ნახევარკუნძული ტეკლენბურგ-ჩინა Ⴎომერანიაში.
- DB** — *იხ.* Deutsche Bundesbahn.
- DBB** — *იხ.* Deutscher Beamtenbund.
- DBD** — *იხ.* Demokratische Bauernpartei Deutschlands.
- DDR** — *იხ.* Deutsche Demokratische Republik.

DDP

DDP — *იბ.* Deutscher Depeschendienst.

DEFA (ᄒᄒᄒ) — *იბ.* Deutsche Film-AG.

DEGUSSA («ᄒეგუსა») — *იბ.* Deutsche Gold- und Silber-Scheideanstalt.

DEISTER (ᄒაღსტერი) — ქედი ჭვემო საქსონიაში.

DEMAG AG («ᄒემაგ ᄒᄒ») — ᄒერმანიის უმსხვილესი მანქანათმშენებელი კონცერნი; დაარსებულია 1926 წ. ᄒუდსბურგში რამოდენიმე ფირმის გაერთიანების შედეგად (*შემოკ. Deutsche Maschinenfabrik AG-დან*).

DEMERSCHOPPEN *m* (დემერ-შოპენი) — საღამოს ლუდის თათხა (ღვინის ჭიქა); ჩვეულებრივ სტუდენტურ წრეში.

DEMOKRATISCHE BAUERNPARTEI DEUTSCHLANDS (DBD) (ᄒერმანიის გლეხური დემოკრატიული პარტია) (ᄒᄒᄒ) — ყოფილ ᄒᄒᄒ აერთიანებდა გლეხებს, სასოფლოსამუხრნეო კოოპერატივების წევრებს, და აგრეთვე მოსახლეობის სხვა ფენების წარმომადგენლებს, რომლებს იყვნენ კავშირში სოფლის მეურნეობასთან; 1990 წ. სექტემბერში შევიდა ᄒᄒᄒ-ის შემადგენლობაში.

DENKMAL DES UNBEKANNTEN INTENDANTEN (თეატრის უცნობი დირექტორის ძეგლი) — თეატრის ხუმრობითი სახელწოდება ქ. ღოლნში.

DENZLINGEN («ᄒენცლინგენი») — საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1928 წ.

DER STERN DES GROSSEN KREUZES (ᄒიდი ჰერის ჭარსკვლავი) — გერმანული სამხედრო ორდენი მამაცობისათვის (1939 წ.). ᄒე-2 ᄒსოფლიო ომის დროს ამ ორდენით არაგინ არ დაჯილდოვებულა.

DESSAU (ᄒესაუ) — ქალაქი-პორტი მდინარე ᄒულდაზე მის ᄒლბასთან შესართავთან (საქსონია-ᄒნჰალტის

მხარე); მოსახლეობა 95 8000 მაცხოვრებელი; მდომე და სატრანსპორტო მანქანათმშენებლობა; ᄒერლიცის პარკი ᄒესაუს მახლობლად (112 ჰა) 1773 წ. აშენებული ᄒეოპოლდ III სასახლესთან ერთად, ითვლება ᄒეროპის ულამაზეს ინგლისურ პარკად; ᄒესაუში 20-ან წლებში შემუშავებულ იქნა «ბაუჰაუსის» თეორია, მომავალში კი ამავე სახელწოდებით ჩამოყალიბდა ერთერთი მიმართულება არქიტექტურაში.

DETMOLD (ᄒეტმოლდი) — ქალაქი ჩრდილოეთ ᄒაღნ-ᄒეცტალის მხარეში; 70 ათასი მაცხოვრებელი.

DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE (DAF) («ᄒერმანული ენა, როგორც უცხოური») — ენათმეცნიერებითი ჟურნალი, გამომავალი ᄒაღპციგში; აშუქებს გერმანული ენის, როგორც უცხოურის შესწავლის თეორიულ და პრაქტიკულ პრობლემებს.

DEUTSCH-DRAHTHAAR — გერმანული მკვრივბეწვიანი ძაღლი, დრატჰაარი.

DEUTSCH-FRANZÖSISCHE BRIGADE (ᄒერმანულ-ფრანგული ბრიგადა) — ᄒუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ქვედანაყოფი.

DEUTSCH-KURZHAAR — გერმანული მოკლებეწვიანი ძაღლი, კურცჰაარი.

DEUTSCH-LANGHAAR — გერმანული გრძელბეწვიანი ძაღლი, ლანგჰაარი.

DEUTSCH-NIEDERLÄNDISCHES KORPS (ᄒერმანულ-ნიდერლანდური კორპუსი) — ᄒუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ქვედანაყოფი.

DEUTSCHE (გერმანელები) — ᄒერმანიის ძირითადი მოსახლეობა; ენა — გერმანული; მორწმუნეები — ღმრთერანები, კათოლიკეები.

DEUTSCHE AKADEMIE DER NATURFORSCHER "LEOPOLDINA" (ᄒუნებისგამომცდელების გერმანული აკადემია "ᄒეოპოლდინა") — მეცნიერულკვლევითი დაწესებულება, რომელიც

DEUTSCHE DEMOKRATISCHE REPUBLIK (DDR)

აერთიანებს მეცნიერებს 35 ქვეყნიდან; დაარსებულია 1652 წ.; 1878 წლიდან იმყოფება ქ. შალეში.

DEUTSCHE AKADEMIE FÜR SPRACHE UND DICHTUNG — (წინათმეცნიერების და ლიტერატურის გერმანული აკადემია) — მეცნიერულ-კვლევითი დაწესებულება ქ. შარმშტადტში, დაარსებული 1949 წ.

DEUTSCHE ANGESTELLTEN-GEWERKSCHAFT (DAG) (ჟერმანელი მოსამსახურეების პროფკავშირი) — დაარსებულია 1945 წ.; ითვლის 521 000 წევრს.

DEUTSCHE BAHN AG (DB) («ჟერმანიის რკინის გზები» (Էს) — წარმოიშვა 1994 წ. ჟერმანიის ფედერალური (Deutsche Bundesbahn, ԴԲԻ) და ჟერმანიის სახელმწიფო (Deutsche Reichsbahn, ԴՐԻ) რკინის გზების გაერთიანების შედეგად.

DEUTSCHE BANK AG («წოღჩე ბანკ ԷԴ») — ჟერმანიის უმსხვილესი საბანკო კონცერნი; დაარსებულია 1870 წ.; მმართველობა — ჰაინის ჟრანკფურტში.

DEUTSCHE BIBLIOTHEK (ჟერმანული ბიბლიოთეკა) — ჟერმანიის გაერთიანების შემდეგ 1991 წ. მოხდა გაერთიანება ბიბლიოთეკის ზადპციგში (Deutsche Bücherei, დაარსებულია 1912 წ.) და ჟერმანული ბიბლიოთეკის ჰაინის ჟრანკფურტში (შეიქმნა ԴԲԻ 1947 წ.); ბიბლიოთეკა წარმოადგენს მთელ გერმანულენოვან დამწერლობის ნაკრებ არქივს და ჟერმანიის ეროვნულ ბიბლიოგრაფიულ საინფორმაციო ცენტრს; ამჟამად მისი ფონდი ითვლის 14 მლნ. ტომს.

DEUTSCHE BÖRSE AG («ჟერმანული ბირჟა» (Էს) — ერთერთი უმსხვილესი ბირჟა ჟეროპაში; მდებარეობს ჰაინის ჟრანკფურტში.

DEUTSCHE BÜCHEREI (ჟერმანული ბიბლიოთეკა ზადპციგში) — დაარსე-

ბულია 1912 წ. (1913 წლიდან აგრორებს მსოფლიოში გამომავალ წიგნებს გერმანულ ენაზე; ფონდები ითვლის 6 მლნ. ტომს.

DEUTSCHE BUNDESBahn (DB) (ԴԲԻ-ის სახელმწიფო რკინის გზები / «ჟუნდესბანი») — ერთერთი უმსხვილესი სახელმწიფო საწარმო ჟერმანიაში, შექმნილი 1951 წ.; 1994 წლიდან «წოღჩებან ԷԴ»-ს შემადგენლობაში.

DEUTSCHE BUNDESBANK (წოღჩებუნდესბანკი) — ჟერმანიის ცენტრალური ემისიური ბანკი (დაარსებულია 1957 წ.); მდებარეობს ჰაინის ჟრანკფურტში; სამმართველო ორგანო (ცენტრალური საბჭო) ადგენს გერმანული სავალუტო პოლიტიკის კურსს; ბანკის ცენტრალური საბჭოს წევრები არიან ბანკის დირექცია და ცენტრალური სამხარეო ბანკების პრეზიდენტები.

DEUTSCHE BURSCHENSCHAFT (ჟერმანული სტუდენტური კორპორაცია) — შეიქმნა 1815 წ.

DEUTSCHE DAMPSCHIFFS-GESellschaft HANSA («წოღჩე დამპფ-შიფს-გეზელშაფტ შანსა») - უმსხვილესი სანაოსნო, დაარსებული 1881 წ. ჟრემენში.

DEUTSCHE DEMOKRATISCHE REPUBLIK (DDR) (ჟერმანიის წემოკრატული ძესპუბლიკა (ԴՐԻ) — სახელმწიფო ცენტრალურ ჟეროპაში; არსებობდა 1949–1990 წწ.; 108 333 კვ. კმ; 16,43 მლნ. მაცხოვრებელი; იყო შექმნილი 1949 წ. 7 ოქტომბერს აღმოსავლეთ ჟერმანიაში ოკუპაციის საბჭოთა ზონის ტერიტორიაზე; პრეზიდენტად არჩეული იყო Ի. სიკი, ჟერმანიის ერთიანი სოციალისტური პარტიის თავჯდომარე (ԴԴსს შეიქმნა 1946 წ.); 1989 წ. გაზაფხულზე ԴՐԻ-ში შეიქმნა მწვავე საზოგადოებრივ-პოლიტიკური კრიზისი; ԴԴსს-

DEUTSCHE EDELSTAHLWERKE AG

ს ხელმძღვანელობა გადადგა (1990 წ. თებერვალში **ჟუსხ** გარდაიქმნა **წემოკრატიული სოციალიზმის პარტია**); 1990 წ. 12 სექტემბერს **ბოსკოვი** ხელმოწერილია საბოლოო მოწესრიგების ხელშეკრულება; **ჟუსხ** სხვალხო პალატის გადაწყვეტილების თანახმად 1990 წ. 3 ოქტომბერს **ჟუსხ** შეუერთდა **ჟფხ-ს**, რის შედეგადაც წარმოიშვა ერთიანი გერმანული სახელმწიფო.

DEUTSCHE EDELSTAHLWERKE AG

(«**წორე ედელშტალვერკე ჯუი**») — მაღალხარისხოვანი ფოლადის წარმოების ქარხანა; დაარსებულია 1921 წ. ქ. **ჰრეფელდში** (ხრდილოეთ სიადნ-**ჰესტფალიის** მხარე).

DEUTSCHE FILM-AG (DEFA)

(«**წორე ფილმაქციენგეზელშაფტ**») («**წიფი**») — კინოსტუდია ყოფილ **ჟუსხ-ში**; დაარსებულია 1946 წ. ქ. **ჰაბელსბერგში** **ჟერლინის** მახლობლად.

DEUTSCHE FINANZIERUNGSGESELLSCHAFT

(**ჟერმანული დამფინანსებელი საზოგადოება**) — საზოგადოება, რომელიც აფინანსებს განვითარებადი სახელმწიფოების ეკონომიკას.

DEUTSCHE FORSCHUNGSGEMEINSCHAFT (DFG)

(**ჟერმანული მეცნიერულ-კვლევითი საზოგადოება**) — **ჟერმანიის** მეცნიერული დაწესებულების გაერთიანება **ჰად-ჟოდესბერგში**; დაარსებულია 1920 წ., რეორგანიზებულია 1951 წ.; მისი წევრები არიან უნივერსიტეტები, მეცნიერებათა აკადემია და მეცნიერული საზოგადოებები; სუბსიდირებას აწარმოებენ ფედერალური მთავრობა და მხარეების მთავრობები.

DEUTSCHE FRIEDENS-UNION (DFU)

(**ბშივიდობის გერმანული უავშირი**) (**ბუი**) — შექმნილია 1960 წ.

DEUTSCHE GESELLSCHAFT FÜR FREI-ZEIT

(**ჩავისუფალი დროის ორგანიზაციის გერმანული საზოგადოება**) —

აწარმოებს ფუნდამენტალურ კვლევებს თავისუფალი დროის ორგანიზაციის სფეროში; დაარსებულია 1971 წ.

DEUTSCHE GOLD- UND SILBER-SCHIEDENSTALT (DEGUSSA)

(**ოქროს და ვერცხლის მოსაპოვებელი და გამამდიდრებელი საწარმო**) («**წეგუსა**») — კეთილშობილური ლითონების დამამუშავებელი და ქიმიური საქონლის მაწარმოებელი ფირმა; დაარსებულია 1873 წ. **ბადნის** **ჟრანკგურტში**.

DEUTSCHE JUNGDEMOKRATEN (DJD / JUDO)

(«**ჟერმანიის ახალგაზრდა დემოკრატები**») / «**ჟერმანელი ახალგაზრდა დემოკრატები**») (**ჟიუი**) — ახალგაზრდული ორგანიზაცია, მიახლოვებული **ჩავიუ-ან**; დაარსებულია 1947 წ.

DEUTSCHE KOMMUNISTISCHE PARTEI

(**ჟერმანული კომუნისტური პარტია**) — **ჟფხ** კომუნისტების პარტია, დაარსებული 1968 წ. **ჟერმანიის** კომუნისტური პარტიის აკრძალვის შემდეგ 1956 წ.

DEUTSCHE LUFTHANSA AG (DLH)

(«**ხეფტჰანზა**») — ერთე-რთი წამყვანი საერთაშორისო ავიაკომპანია **ჟერმანიაში**; მისი საჰაერო ფლოტი ითვლის 230 თანამედროვე ავიახომალდს; 1994 წ. პრივატიზებულია.

DEUTSCHE LUFTWAFFE

(**საჰაერო ძალები** / **ხუფტვაფე**) — **ჟერმანიის** შედარადებული ძალების ერთ-ერთი სახე; შექმნილია 1956 წ.; რაოდენობა 43 ათასი ადამიანი; ამჟამინდელი სარდალი — **სიხ** ინსპექტორი გენერალ-ლეიტენანტი **ჰლაუს-სტერჰტიგლიცი** (Klaus-Peter Stieglitz); ყოფილი ცნობილი სარდლები — **სერმან** **ჰილჰელმ** **ჟერინგი** (Hermann Wilhelm Göring), **სობერტ** **ფონ** **ჟრეიმი** (Robert von Greim), **ლბერტ** **ჰესელრინგი** (Albert Kesselring).

DEUTSCHE MARINE (საზღვაო ძალები / ჭარინე) — ჟერმანიის შეარაღებული ძალების ერთ-ერთი სახე; შექმნილია 1956 წ.; რაოდენობა 19 ათასი ადამიანი; ამჟამინდელი სარდალი — სი ინსპექტორი ვიცე-ადმირალი ჟოლფგანგ ნოლტინგი (Wolfgang Noltning); ყოფილი ცნობილი სარდლები — ლუდვიგ ფონ ტირპიტცი (Alfred von Tirpitz), ერიხ რედერი (Erich Raeder), კარლ დონიცი (Karl Dönitz).

DEUTSCHE MARK (DM) (გერმანული მარკა) — ჟერმანიის ფულადი ერთეული; ერთ-ერთი სტაბილური ვალუტა ევროპულ სავალუტო სისტემაში; 1 DM = 100 Pfennig; 2001 წ. 1 იანვრიდან გამოვიდა მიმოქცევიდან, და დაუთმო ადგილი სრულიადევროპულ ვალუტას ეიროსს.

DEUTSCHE MASCHINENFABRIK AKTIENGESELLSCHAFT («წოდებ მამინეფაბრიკ ეი») — ჟერმანიის უმსხვილესი მანქანათმშენებლო კონცერნი.

DEUTSCHE MICHEL (გერმანელი ჭიხელი) — გერმანელების ზუმრობითი-ირონიული მეტსახელი.

DEUTSCHE NATIONAL-ZEITUNG («წოდებ ნაციონალ-ცაბტუნგი») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის ტიუნენში 1951 წლიდან.

DEUTSCHE OPER BERLIN (ჟერმანული ოპერა (ჟერლინი) — ომის შემდეგ ჟერლინის კედელის დაცემამდე იგი იყო წასავლეთ ჟერლინის ერთადერთი თეატრი, რომელშიც გამოდიოდნენ საერთაშორისო კლასის მსახიობები.

DEUTSCHE PARTEI (DP) (ჟერმანული პარტია) — კონსერვატიული პოლიტიკური პარტია, დაარსებული 1945 წ. სახელწოდებით ჟვემოსაქსონიის სამხარეო პარტია; 1947 წ. მიიღო სახელწოდება ჟერმანული პარტია;

1961 წ. გაზაფხულზე შეუერთდა სრულიადგერმანულ ბლოკს და შექმნა სრულიადგერმანული პარტია.

DEUTSCHE PRESSE-AGENTUR (DPA) («წოდებ შრესე-აგენტურ») (წსა) — საინფორმაციო სააგენტო, დაარსებული 1949 წ. შამბურგში.

DEUTSCHE REICHSBAHN (DR) (ჟერმანიის საიმპერიო რკინის გზები) — სახელმწიფო რკინის გზების გაერთიანება, დაარსებული 1920 წ.; მე-2 მსოფლიო ომის შემდეგ ყოფილ ეიროსს-ში შეინარჩუნა თავისი სახელწოდება; ეიროსს-ში გადაარქვეს «ჟუნდესბან»-ად; 1994 წლიდან c 1994 რ. «წოდებ ბან ეი»-ს შემადგენლობაში.

DEUTSCHE REICHPARTEI (DRP) (ჟერმანიის საიმპერიო პარტია) — შექმნა ეიროსს 1950 წ.; 1964 წ. სხვა პარტიებთან ერთად შავიდა ეიროსს-ს შემადგენლობაში.

DEUTSCHE SPRACHE (გერმანული ენა) — განეკუთვნება ინდოევროპული ენების დასავლურ (გერმანულ) ჯგუფს; გავრცელებულია ჟერმანიაში, ევსტრიაში, ჟვეცარიაში, ზონტენშტადნიში, ზიდუქსემბურგში, ელზასში, ზოტარინგიაში, სამხრეთ ეიროლში და აგრეთვე ზოგიერთ სხვა ქვეყანაში; თავისი ფონეტიკური თავისებურებებით გერმანულ ენაში ჟერმანიაში განირჩევა დიალექტების ორი დიდი ჯგუფი: ზემოგერმანული და ქვემოგერმანული; ენის განვითარებაში განირჩევა შემდეგი პერიოდები: ძველზემოგერმანული (Althochdeutsch) და ქვემოგერმანული დიალექტებისათვის ძველსაქსონური (Altsächsisch) — 8-11 სს.; შუაზემოგერმანული (Mittelhochdeutsch / Mittelniederdeutsch) — 11-14 სს.; ადრეზემოგერმანული (Frühneuhochdeutsch) — 14-16 სს. და თანამედროვე გერმანული ანუ ახალზემოგერმანული (Neuhochdeutsch / Neu-

DEUTSCHE STAATSOPER UNTER DEN LINDEN

niederdeutsch); ლიტერატურული გერმანული ენა ჩამოყალიბდა 16-18 სს. შუა ჟღერმანიის დიალექტების საფუძველზე, მაგრამ დიალექტური სხვაობანი სალაპარაკო ენაში, განსაკუთრებით ზემო- და ქვემოგერმანულ დიალექტებს შორის, შეიმჩნევა ეხლაც; დანარჩენ გერმანულენოვან ქვეყნებში არსებობს გერმანული ლიტერატურული ენის თავისი ვარიანტები ადგილობრივი დიალექტებით.

DEUTSCHE STAATSOPER UNTER DEN LINDEN (ჟერმანიის სახელმწიფო ოპერა «**ღნტერ დენ ჴინდენი**») — მუსიკალური თეატრი ჴერლინში; შენობა აშენებულია 1742 წ. პრუსიული კლასიციზმის სტილში; მე-2 ჴსოფლიო ომის დროს დაზიანდა და იყო აღდგენილი 1951-1955 წწ.; ითვლება მსოფლიოს წამყვან საოპერო თეატრად.

DEUTSCHE TELEKOM AG — *იხ.* TELEKOM.

DEUTSCHE VOLKSZEITUNG (DVZ) («**წოდნე ფოლკსცაიტუნგი**») — ყოველკვირეული გაზეთი, გამომაგალი წდუსელდორფში; დაარსებულია 1953 წ. დ. Ⴕ. ჴირტის მიერ.

DEUTSCHE WEINSTRABE (წოდნე ვაინ-შტრასე) — ხატოვანი სახელწოდება ჴემორანის ჴევანზე Ⴕფალცის ჴყის ძირში მდებარე მხარისა, რომელშიც არსებობს ყურძნის მოსაყვანად ხელსაყრელი კლიმატური პირობები.

DEUTSCHE WELLE («**ჴერმანული ტალდა**») — ფედერალური მნიშვნელობის რადიოსადგერი; აწარმოებს მაუწყებლობას უცხოეთისთვის; აცნობს რადიომსმენელებს ჴერმანიის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და კულტურულ ცხოვრებას; შექმნილია 1953 წ. დიოლნში.

DEUTSCHE WERFT AG («**წოდნე ვერფტ ჴუ**») — გემთსამშენებლო ფირმა, დაარსებული 1918 წ. ჴამბურგში;

1968 წ. შევიდა «**ჴოვალდტსვერკე წოდნე ვერფტ ჴუ ჴამბურგ უნდ ჴილ**»-ის შემადგენლობაში.

DEUTSCHE WIEDERVEREINIGUNG (ჴერმანიის კვლავ გაერთიანება) — ჴწხ და ჴჴხ გაერთიანება ერთ სახელმწიფოდ; ოფიციალურად ეს მოხდა 1990 წ. 3 ოქტომბერს 00 საათზე ჴერლინში 1990 წ. 31 აგვისტოს ხელმოწერილ «**სახელმწიფოებრივი ერთიანობის აღდგენის ხელშეკრულების**» საფუძველზე.

DEUTSCHE WIRTSCHAFTSKOMMISSION (DWK) (ჴერმანიის ეკონომიური კომისია) — შეიქმნა 1947 წ. 4 ივნისს ოკუპაციის საბჭოთა ჴონაში.

DEUTSCHE WOCHEN-ZEITUNG («**წოდნე ვოხენ-ცაიტუნგი**») — ყოველკვირეული გაზეთი, ჴწႵ ორგანო; გამოდის 1959 წ. Ⴕანოგერში.

DEUTSCHE ZENTRALE FÜR TOURISMUS (DZT) (ჴერმანიის ტურიზმის ცენტრალური ბიურო) — გამოსცემს მსოფლიოს მრავალ ენაზე ბროშურებს ჴერმანიაზე, როგორც ტურიზმის ქვეყანაზე.

DEUTSCHER AKADEMISCHER AUSTAUSCHDIENST (DAAD) (ღკადემიური გაცვლების გერმანული სამსახური) — სტუდენტების და მეცნიერ თანამშრომლების გაცვლა; სამსახურის ამოცანაა — ხელი შეუწყოს საზღვარგარეთის უმაღლეს სასწავლებლებთან კავშირების განვითარებას.

DEUTSCHER BEAMTENBUND (DBB) (ჴერმანიის სახელმწიფო მოსამსახურეების პროფკავშირი) — დაარსებულია 1948 წ.

DEUTSCHER BUNDESJUGENDRING (ჴერმანული ახალგაზრდული ორგანიზაციების ფედერალური გაერთიანება / ჴხალგაზრდობის ფედერალური წრე (ღჴრ) — დაარსებულია 1949 წ.; აერთიანებს 17 ახალგაზრდულ ორგანიზაციას: Ⴕროფკავშირუ-

ლი ახალგაზრდობა, ჟერმანიის სოციალისტური ახალგაზრდობა „შევარდნები“, ჟერმანიის ბუნების ახალგაზრდა მეგობრები და ა. შ.

DEUTSCHER DEPESCHENDIENST (DDP) («წოღიერ დეშენდინსტ») — უდიდესი ბეჭდვითი სააგენტო ჟონში.

DEUTSCHER EVANGELISCHER KIRCHENTAG (ევანგელიკური ეკლესიის დღეები) — ტარდება ორ წელიწადში ერთხელ.

DEUTSCHER FUSSBALL-BUND (ჟერმანიის საფეხბურთო ჰავშირი (ჟსჟ) — ქვეყნის უდიდესი სპორტული საზოგადოება (5,5 მლნ. წევრი).

DEUTSCHER GEWERKSCHAFTSBUND (DGB) (ჟერმანიის პროფკავშირების გაერთიანება (ჟსჟ) — ითვლის 9,35 მლნ. წევრს 16 პროფკავშირში.

DEUTSCHER HERRENKLUB (ჰამაკაცთა გერმანული კლუბი) — პოლიტიკური ორგანიზაცია, შექმნილი 1924 წ. ჟერლინში.

DEUTSCHER INDUSTRIE- UND HANDELSTAG (DIHT) (ჰრეწველობის და ვაჭრობის გერმანული კონგრესი (ჟსჟ)) — ჟერმანიის სავაჭრო-სამრეწველო პალატების წარმომადგენლობა, რომელიც არსებობდა 1861 წლიდან; ხელმეორედ შეიქმნა ჟჟჟ 1949 წ.; 1995 წ. აერთიანებდა ჟერმანიის 83 სამრეწველო და სავაჭრო და 58 საგარეო-სავაჭრო პალატას.

DEUTSCHER JAGDTERRIER — გერმანული დაგდტერდერი.

DEUTSCHER KATHOLIKENTAG (გერმანული კათოლიკების ყრილობა) — ტარდება ორ წელიწადში ერთხელ.

DEUTSCHER KLUB (ჟერმანული კლუბი) — *იხ.* Deutscher Herrenklub.

DEUTSCHER SCHAFFERHUND — გერმანული ნაგაზი.

DEUTSCHER SPORTBUND (DSB) (ჟერმანიის სპორტული კავშირი) — აერთიანებს ჟერმანიის ძირითად

სპორტულ ორგანიზაციებს; შექმნილია 1950 წ. 10 დეკემბერს.

DEUTSCHER SUPERMARKT («წოღიერ სუპერმარკეტ») — ჟერმანიის უმსხვილესი სავაჭრო კომპანია; შექმნილია მე-2 ჰსოფლიო ომის შემდეგ.

DEUTSCHER TASCHENBUCH VERLAG (DTV) («წოღიერ ტაშენბუხ ვერლაგ» (ტჟჟ) — 1960 წ. დაარსებული გამომცემლობა, რომელიც უშვებს «ჯიბის» გამოცემებს; ძირითადი სერიები: «ტჟჟ ზოგადი სერია», «ტჟჟ თხზულებათა კრებული», «ტჟჟ სამეცნიერო სერია» და ა. შ.

DEUTSCHER VOLKSKONGRESS (ჟერმანული სახალხო კონგრესი) — სახალხო წარმომადგენლობის ფორუმი, რომელზედაც 1947-1949 წწ. წამოაყენეს ჟერმანიის ერთიანობის შენარჩუნების მოთხოვნა.

DEUTSCHES ALLGEMEINE SONN-TAGSBLATT («წოღიერ ალგემეანე ზონტაგსბლატ») — პოპულარული ყოველკვირეული გაზეთი; გამოდის ჟსამბურგში ტირაჟით 90 ათასი ეგზ.

DEUTSCHES ARCHITEKTURMUSEUM (ჟერმანული არქიტექტურის მუზეუმი) — იმყოფება ჰადნის ჟრანკფურტში; უჭირავს ხუთი სართული, რომელთაგანაც ორი ნაშენებია მეთოდით «სახლი სახლში»; წარმოდგენილია თანამედროვე არქიტექტურა.

DEUTSCHES BEEFSTEAK — დანაყული ბიფშტექსი.

DEUTSCHES BERGBAU-MUSEUM (ჟერმანული სამთო მუზეუმი) — იმყოფება ქ. ჟოხუმში (ხრდილოეთ ჰადნ-ჟესტფალის მხარე).

DEUTSCHES ECK (ჟერმანული კუთხე) — კონცხი მდინარე ჰოზელის ჰადნის შესართავთან ქ. ჟობლენცის ახლოს (ჰადნლანდ-ჟფალცის მხარე).

DEUTSCHES FILM MUSEUM (ჟერმანული კინოს მუზეუმი) — ჰადნის ჟრანკფურტში.

DEUTSCHES FLORENZ

DEUTSCHES FLORENZ (გერმანული ფლორენცია) — ქ. შრეზდენის სატოვანი სახელწოდება, შერქმეული ზოპან ფოტფრიდ ჟერდერის მიერ.

DEUTSCHES HEER (სახმელეთო ჰარები / ზეერ) — ჟერმანიის შედარადებული ძალების ერთ-ერთი სახე; შექმნილია 1955 წ.; რაოდენობა 189 ათასი ადამიანი; ოფიციალური ფერები: ლურჯი, რუხი და თეთრი; ამჟამინდელი სარდალი — გენერალ-ლეიტენანტი შანს-ოტო ჟუდე (Hans-Otto Budde); ყოფილი ცნობილი სარდლები — ჟრვინ რომელი (Erwin Rommel), ჟრის ფონ შანშტაინი (Erich von Mannstein), ჟილჰელმ ჰაიტელი (Wilhelm Keitel);.

DEUTSCHES MUSEUM VON MEISTERWERKEN DER NATUR UND DER TECHNIK (ჟუნებისმეტყველების და ტექნიკის გამოჩენილი მიღწევების გერმანული მუზეუმი) — იმყოფება ჰერუნსენში; მასში შეგროვილია ტექნიკის უდიდესი კოლექცია.

DEUTSCHES NATIONALTHEATER (ჟერმანული ეროვნული თეატრი) — უძველესი თეატრი ზამბურგში.

DEUTSCHES ROM (გერმანული სომი) — ჰერუნსენის სატოვანი სახელწოდება.

DEUTSCHES SCHAYSPIELHAUS (ჟერმანული დრამატული თეატრი) — დაარსებულია 1767 წ. ზამბურგში; აგრძელებს გერმანული ეროვნული თეატრის ტრადიციებს, რომელიც დაკავშირებულია ჟანათლების ეპოქის დრამატურგის და ხელოვნების თეორეტიკოსის ჟოტხოლდ ჟერაიმ ზესინგის (1729-1781 წწ.) სახელთან; 1767-1769 წწ. ზესინგმა დაწერა თავისი ცნობილი «ზამბურგის დრამატურგია».

DEUTSCHES SCHIFFFAHRTMUSEUM (ჩაოსნობის გერმანული მუზეუმი) — ჟრემერჰაფენში.

DEUTSCHE STAATSOPER (ჟერმანული სახელმწიფო ოპერა) — მუსიკალური თეატრი ჟერლინში; 1918 წლამდე სამეფო ოპერა.

DEUTSCHES THEATER (BERLIN) (ჟერმანული თეატრი (ჟერლინი) — დაარსებულია 1883 წ.; ჟერლინის წამყვანი დრამატული თეატრი; 1905-1933 წწ. თეატრის სათავეში იდგა შ. საინჰარდტი; 1980-1990 წწ. დრამატურგის და რეჟისორის ზაინერ ჰერულერის (Heiner Müller, 1929-1995 წწ.) დადგმები.

DEUTSCHES THEATERMUSEUM (ჟერმანული თეატრის მუზეუმი) — იმყოფება ჰერუნსენში; ადრე მსახიობ ჰლარა ციგლერის ფონდი; თეატრის ისტორიის კოლექცია, ბიბლიოთეკა და არქივი.

DEUTSCHES WIRTSCHAFTSWUNDER (გერმანული ეკონომიური სასწაულება) — 50-60-ნი წწ. ჟერმანიის სწრაფი ეკონომიკური განვითარება.

DEUTSCHLAND (ჟერმანია) — *იხ.* Bundesrepublik Deutschland.

«**DEUTSCHLAND, DEUTSCHLAND ÜBER ALLES**» — *იხ.* Deutschlandlied

DEUTSCHLANDFUNK (DLF) (ჟერმანიის რადიო) — ჟერმანიის სახელმწიფო რადიოსადგური ჩრდილოეთ საინჰესტვალის მხარის ქალაქ ჩიოლნში.

DEUTSCHLANDLIED («წოცხლანდელი», «ჟერმანიის სიმღერა») — სიმღერა «ჟერმანია, ჟერმანია უპირველეს ყოვლისა...»-ს სახელწოდება («Deutschland, Deutschland über alles»); ზენრის ზოფმან ფონ ჟალერსლებენის (H. Hoffmann von Fallersleben) სიტყვები; 1781 წ. დადებული ი. ჟ. ზაიდნის (J. Haydn) მუსიკაზე, 1922 წ. იგი გახდა სახელმწიფო ჰიმნად; 1952 წლიდან სახელმწიფო ჰიმნის სახით სრულდება მესამე სტროფი:

Einigkeit und Recht und Freiheit

für das deutsche Vaterland!

Danach lasst uns alle streben

brüderlich mit Herz und Hand!

Einigkeit und Recht und Freiheit

sind des Glückes Unterpfund

Blüh im Glanze dieses Glückes,

blühe, deutsches Vaterland!

DEUTSCHLANDS GRÜNES HERZ (ჟერმანიის მწვანე გული) — მხარე ზღურინგის ხატოვანი სახელწოდება.

DEUTSCHLAND-UNION-DIENST («წოდ-ჩლანდ უნიონ დინსტ») — ყოველ-დღიური საინფორმაციო ბიულეტენი; 1946 წლიდან ჟონში გამოსცემს ჟიჟი-ის საინფორმაციო სამსახური.

DFG / VK — *ob.* Deutsche Friedensgesellschaft / Vereinigte Kriegsdienstgegner.

DFU (ჟიჟი) — *cm.* Deutsche Friedens-Union.

DIAMANTENE HOCHZEIT (ბრილიანტის ქორწილი) — შეუღლების სამოცი წლისთავის დღილი.

DIAPHANGESCHIRR — ჭურჭელი ფერადი (გამჭვირვალე) მინისგან.

DICKZUCKERFRÜCHTE (მომაქრული ხილი) — ხილი, დაფარული გამდნარი შაქრის ფენით; იხმარება გამზადებული კერძების დასამზვენებლად.

DIE DREI («წი წრად») — გამომცემლობა და ყოველთვიური ჟურნალი (ჟადნის ჟრანკფურტი).

DIHT (ჟიჟი) — *ob.* Deutscher Industrie und Handelstag.

DIN (ჟინ) — სამრეწველო სტანდარტები ჟერმანიაში (*შემოკლ. Deutsche Industriennorm*-ისგან (ჟერმანული სამრეწველო ნორმა), მოგვიანებით **Das ist Norm**-ისგან (ეს არის ნორმა).

DIRNDELKLEID (კაბა დირნდელი) — ბავარიული და ავსტრიული ეროვნული

კოსტუმი ქვედაკაბით და წინსაფარით.

DITHMARSCHEN *n* (წიტმარშენი) — ვაკე ჟლეზვიგ-სოლმტანის მხარეში.

DJD (ჟიჟი) — *ob.* Deutsche Jungdemokraten.

DKW («წიჟი») — მსუბუქი ავტომანქანის მარკა (*შემოკლ. Das kleine Wunder* ან **Deutscher Kleinwagen**-ისგან).

DLF — *ob.* Deutschlandfunk.

DLH (ჟიჟი) — *ob.* Deutsche Luftthansa.

Do — *ob.* Dornier.

DOCUMENTA (წოკუმენტა) — თანამედროვე ხელოვნების საერთაშორისო გამოფენა ქ. ზასელში (სეხენის მხარე); ტარდება ხუთ წელიწადში ერთხელ (1955 წლიდან).

DOKTOR (DR.) (დოქტორი) — სამეცნიერო ხარისხი ჟერმანიაში.

DOKTOR EHRENHALBER (საპატიო დოქტორი) — პირი, რომელსაც მიენიჭა სადოქტორო ხარისხი დისერტაციის დაუცალად.

DOKTORGRAD *m*, **DOKTORWURDE** — მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი.

DOM (ტაძარი) — ეპარქიის, ქალაქის ან მონასტრის მთავარი ტაძარი, სადაც ღვთისმსახურებას ეწევა უმაღლესი სასულიერო პირი.

DOM ST. KILIAN (ღმ. ზილიანეს ტაძარი) — ქ. ჟდურცბურგში (ჟავარია); ჟერმანიის უმსხვალესი რომანული ეკლესია; შენდებოდა რამოდენიმე საუკუნის განმავლობაში (11 საუკუნიდან); ინტერდენი ბაროკოს სტილში; ერთ-ერთი უდიდესი ორგანი ჟერმანიაში.

DOM ST.PETER UND PAUL (ღმ. სეტრეს და სავლეს ტაძარი) — ქ. ზაუმბურგში (საქსონია-ჟნჰალტი); ჟერმანიის ერთ-ერთი არქიტექტურული შედეგ-

DOMSCHATZKAMMER

რი (გვიან რომანული და გოტიკური სტილების შერევა); ამენებულია 1213 წ.

DOMSCHATZKAMMER (ჴაძრის საგანძური) — ხელოვნების ნაწარმოებების მუზეუმი ქ. ჴახენში (ხრდილოეთ სააღ-ჩესტფალიის მხარე).

DONAU (უნაი) — საგრძით მეორე მდინარე ჴეროპაში (2850 კმ); მიედინება ჴერმანიის, ჴესტრიის, ონგრეთის, სლოვაკიის, სუმინეთის ტერიტორიებზე; სათავეს იღებს ჴვარცვალდის მთებში; ჩენის ჴემოთ უნაი მთის მდინარეა; შემდეგ მიედინება ჴუა უნაის ვაკეზე; ქვემოთ — ჴვემო უნაის ვაკეზე; ერთვის ჴავ ჴღვას; აქვს 300-ზე მეტი შენაკადი; ჴერმანიის და ჴესტრიის ტერიტორიებზე ამენებულია უჩს-ები; მთავარი პორტი უნაიზე ჴერმანიის ფარგლებში — სევენსბურგი.

DONAUESCHINGER MUSIKTAGE (მუსიკალური ფესტივალი უონაუემინგენში) — თანამედროვე მუსიკის ფესტივალი ქ. უონაუემინგენში (ჴადენ-ჩეურტემბერგი).

DOPPELKOPF (ორმაგი თავი) — კარტი თამაშის სახელწოდება.

DORFKIRCHE — სოფლის ეკლესია.

DORNIER (Do) («უორნდე») — 1. სატრანსპორტო, სანიტარული და სადაზვერვო თვითმფრინავის მარკა; 2. თვითმფრინავ-ბომბდამშენის მარკა მე-2 ჴსოფლიო ომისდროინდელ ჴერმანიაში.

DORNIER GMBH («უორნდე ჴმბს») — საავიაციო-კოსმოსური კონცერნი; აწარმოებს თვითმფრინავებს, კოსმოსურ თანამგზავრებს, გამოძოვლელ მანქანებს; დაარსებულია 1914 წ. ჴ. უორნდეს მიერ ქ. ჴრიდრისსჴაფენში (ჴადენ-ჩეურტემბერგის მხარე).

DORTMUND (უორტმუნდი) — ქალაქი ხრდილოეთ სააღ-ჩესტფალიის მხარეში, პორტი მდინარე ჴმშერზე და

უორტმუნდ-ჩსის არხზე; 601 ათასი მაცხოვრებელი; განვითარებულია შავი მეტალურგია, მანქანათმშენებლობა, ელექტროტექნიკური, ქიმიური, კვების მრეწველობები (განსაკუთრებით ლუდის ხარშვა); მსხვილი ბანკები, სადაზღვევო კომპანიები; უნივერსიტეტი, არქიტექტურული ძეგლები, ჩესტფალიის პარკი ტელეანძით (212 მ.).

DP — *იხ.* Deutsche Partei.

DPA — *იხ.* Deutsche Presse-Agentur.

DRACHENFELS AM RHEIN (ურახენფელსი სააღნე) (*სიტყვ.* ჴრთოსანი ურჩხულის კლდე) — სააღნის ჴიქალოვანი მთების ყველაზე ცნობილი მწვერვალი.

DREHSCHIEBE EUROPAS (ღეროპის ცენტრალური საკვანძო პუნქტი) — ჴაღნის ჴრანკფურტის (მსხვილი საკვარო, ფინანსური და ბაზრობის ცენტრი) ხატოვანი სახელწოდება.

DREI (სამიანი) — სასკოლო ნიშანი «დამაკმაყოფილებელი» («befriedigend»); დაახლოვებით შეესაბამება ნიშან «3» ქართულ სკოლებში.

DREIFALTIGKEITSKIRCHE — ჩმინდა სამების ეკლესია ჴახენში.

DREIHLIEDIGKEIT DER SCHULE (სამწვერიანი სასკოლო სისტემა) — ჴერმანიის ჴოგადსაგანმანათლებლო სკოლების სტრუქტურა, რომელშიც დაწყებითი სკოლიდან გამოდის გამაგრებულელი სკოლების სამი შტო: სახალხო (მთავარი) სკოლა, არასრული საშუალო (რეალური) სკოლა და გიმნაზია.

DREIEMIGKEIT (HEILIGE) (ჩმინდა სამება) — იმერთის სამება: იმერთი-ჴამა, იმერთი-ძე, იმერთი-სული ჩმინდა.

DREIEMIGKEITSFEST DREIFALTIGKEITSONNTAG — სამების უღესასწაული.

DREIKONIGSFEST / DREIKONIGSTAG (სამი ხელმწიფის დღესასწაული,

სამი ბრძენის დღე) — დღესასწაული სამი აღმოსავლელი ბრძენის, ტელქიორის, ღასპარის და ჟალტაზარის, რომლებიც მოვიდნენ ღღმოსავლეთიდან ჟეთელეში; დღესასწაული აერთიანებს ბრძენების მოსვლას ახლადმობოდ ჟრისტესთან, ჟრისტეს მონათვლას მდინარე ჟორდანზე და იკეთის გამოცხადებას; აღინიშნება 6 იანვარს; ამ დღეს «სამობაო ბაგამი» დგავენ «წმინდა მეფეების» სამ ფიგურას და «დადიან ვარსკვლავის უკან», «ვარსკვლავიანი მომღერლები» (Sternsinger) კი თეთრ თავსაბურავებში გვირგვინებით თავზე ასრულებენ სიმღერებს ბედნიერი ახალი წლის სურვილებით.

DREIKÖNIGSTREFFEN — ჟავისუფალი დემოკრატიული პარტიის წევრების ტრადიციული შეხვედრა ჟადენ-ჟიურტემბერგში სამი ხელმწიფის დღესასწაულის დღეს (6 იანვარი).

DRESDEN (ბრეზდენი) — საქსონიის მხარის ადმინისტრაციული ცენტრი მდინარე ჟლბაზე; ჟერმანიის ულამაზესი ქალაქი; 501 ათასი მაცხოვრებელი; განვითარებულია მანქანათმშენებლობა, ქიმიურ-ფარმაცეფტული, პოლიგრაფიული, ავეჯის, საფეიქრო, კვების მრეწველობები; ჟირთვული კვლევების ცენტრი, ჟექნიკური უნივერსიტეტი; 15-18 სს. მრავალრიცხოვანი არქიტექტურული ძეგლები, სასახლეების ანსამბლები ბაროკოს სტილში: ცვინგერი (1711-1722 წწ.), სადაც განლაგებულია ბრეზდენის მხატვრული გალერეა, ფაიფურის მუზეუმი და სასახლო-საპარკო კომპლექსი ჟილნიცი (1720-1724 წწ.); ოპერის თეატრი (Semper-Oper); «ჟრეუნეს ჟევგობე» — საქსონიის კურფურსტების საგანძურის კოლექცია.

DRESDNER 98 SC («ბრეზდენერ 98 სკ») — ჟერმანიის ჩემპიონატის რე-

გიონალურ ლიგა «ხრდილოეთის» საფეხბურთო კლუბი.

DRESDNER BANK AG («ბრეზდენერ ჟანკ ბკ») — ჟერმანიის უმსხვილესი საბანკო კონცერნი; დაარსებულია 1872 წ. ბრეზდენში; მთავარი კანტორა ჟაინის ჟრანკფურტში.

DRESDNER CHRISTSTOLLEN (დრეზდენული სამობაო კეკსი) — ჩამინით, ნუშით, ფორთოხლის დამაქრული ქერქებით.

DRESDNER GEMALDEGALERIE (ბრეზდენის სამხატვრო გალერეა) — დაარსებულია 1560 წ. როგორც საქსონელი კურფურსტების სასახლის კრებული; ფერცერის უმსხვილესი კრებული მსოფლიოში; ძველი და ახალი ევროპელი ოსტატების ნაწარმოებები (ჟაფაელი, ჟოროჯონე, ბ. ბეურერი, ზ. ღრანახი ბფროსი და სხვ.); ძველი ოსტატების გალერეა მდებარეობს ცვინგერში, მის აღმოსავლეთ ფრთაში, რომელიც აშენებულია 1847-1854 წწ. ჟ. ზემპერის პროექტით; ითვლის ჟერმანიის, ჟლანდრიის, ჟოლანდიის, საფრანგეთის, ჟტალიის მხატვრების 2 000 ტილოს; ბზალი ოსტატების გალერეა მდებარეობს ჟლბერტინუმში; აქ ფართოდაა წარმოდგენილი 19-20 სს. ევროპული სამხატვრო სკოლები.

DR. HABIL (ლათ. Doctor habilitatus-იდან) (დოქტორი დოცენტურით) — დოქტორი, რომელმაც მიიღო უნივერსიტეტში სწავლების უფლება (დოცენტურა) სადოქტორო დისერტაციის დაცვის შემდეგ.

DR. H. C. (ლათ. Doctor honoris causa-დან) (საპატიო დოქტორი) — *ob. Doktor ehrenhalber.*

DR.-ING. H. C. FERDINAND PORSCHE KG — *ob. Porsche KG.*

DROEMERSCHE VERLAGSANSTALT TH. KNAUR NACHF. («ბრეზდენერ ფერ-

DROGERIE

ლაგსანშტალტ რ. ღნაურ») — გამოცემლობა, დაარსებული 1901 წ. ჟერლინში; 1949 წლიდან ჰაუნენში; გამოსცემს საცნობარო-ენციკლოპედიურ ლიტერატურას.

DROGERIE (დროგერი) — საპარფუმერიო, საგალანტერიო და სააფთიაქო საქონლის მაღაზია.

DROMLMG (ბრომლინგი) — დამრობილი დაბლობი ქალაქ შაგდებურგის სამხრეთ-დასავლეთით (საქსონია-ჰნჰალტის მხარე).

DRUCK- UND PAPIERFACHAUSSTELLUNG („DRUPA“) *f* (პოლიგრაფიული და ქაღალდის მრეწველობის სპეციალიზირებული გამოფენა («ბრუპა») — საერთაშორისო ბაზრობა; ჯარდება რამოდენიმე წელიწადში ერთხელ ქ. ბრუსელდორფში (ხრდილოეთ შაინ-ჰესტფალიის მხარე).

DRUPA («ბრუპა») — *იხ.* Druck- und Papierfachausstellung.

DTV (ბიუ) — *იხ.* Deutscher Taschenbuchverlag.

DUDEN Konrad (ბუდენი კონრად) (1829-1911 წწ.) — გერმანელი ფილოლოგი, «ჟერმანული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონის» (1880 წ.) ავტორი; მის სახელს ატარებს უმსხვილესი გამომცემლობა, რომელიც გამოსცემს საცნობარო ლიტერატურას.

DUISBURG (ბუესბურგი) — ქალაქი ხრდილოეთ შაინ-ჰესტფალიაში მდინარე შაინზე და შაინ-ჰერნეს არხზე; მსოფლიოს უდიდესი სამდინარეო პორტი, შურის დასავლეთის «ჰიმკარი»; 535 200 მაცხოვრებელი; განვითარებულია შავი და ფერადი მეტალურგია, მძიმე მანქანათმშენებლობა.

DUISBURG 02 E.V. MSV («ბუესბურგ 02 ბსჟ») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი, დაარსებული 1902 წ.

DUMME AUGUST (სულელი ღკვუსტი) — ცირკის კომიკი.

DUMME LIESE (სულელი ჴიზა) — ხალ. ასე იბახიან უჭკუო ქალწე.

DÜMMER (ბუმერი) — ღბა ჴვემო საქსონიაში.

DÜRERHAUS IN NÜRNBERG (ბურერის სახლ-მუზეუმი ნურნბერგში) — განთავსებულია სახლში, რომელშიც ცხოვრობდა სახელგანთქმული გერმანელი ფერმწერი და გრაფიკოსი ღლბრესტ ბურერი (1471-1528 წწ.); მისი ნაწარმოებების კოლექცია, აგრეთვე წნეხი, რომლითაც მხატვარი აკეთებდა გრავეურებს.

DÜSSELDORF (ბრუსელდორფი) — ხრდილოეთ შაინ-ჰესტფალიის ადმინისტრაციული ცენტრი; 578 ათასი მაცხოვრებელი; პორტი შაინზე; შურის ეკონომიურ-ფინანსური ცენტრი; განვითარებულია შავი მეტალურგია, მანქანათმშენებლობა, ქიმიური მრეწველობა; ხრდილოეთ შაინ-ჰესტფალიის სამხატვრო კრებული (Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen), ღელოვნების მუზეუმი (Kunstmuseum Dusseldorf), ციხესიმაგრეები, ეკლესიები, უნივერსიტეტი, სამხატვრო აკადემია; ჴაინრიხ ჴაინეს სამშობლო.

DUSSELDORFER SCHULE (ბრუსელდორფის სკოლა) — 19 ს. ფერწერის სკოლა, რომელიც ჩამოყალიბდა ბრუსელდორფში; ამ სკოლის წარმომადგენლები არიან ღ. შეტელი, ჴ. ჴ. ჴაუნკლევერი, ღ. ჴაუნბერი, ჴ. ღნაუსი, ჴ. ჴოტგე.

DVZ — *იხ.* Deutsche Volkszeitung.

DW — *იხ.* Deutsche Welle.

DWK — *იხ.* Deutsche Wirtschafts-kommission.

DYNAMO BERLIN BFC («ბინამო ჴერლინი ბიუ») — ჴერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ღიგა «ხრდილოეთის» საფეხბურთო კლუბი.

D-ZUG

DYNAMO DRESDEN FC («შინამო
შრეზდენი ფკ») — ჟერმანიის ჩემპი-
ონატის რეგიონალურ ლიგა «ხრდი-
ლოეთის» საფეხბურთო კლუბი.

DZT — *იხ.* Deutsche Zentrale für
Tourismus.

D-ZUG (*შემ.* **Durchgangs-zug**-ისგან)
— *იხ.* Interregio-Zug.

EC m — *იბ.* Euro-City-Zug.

ECU (*შემოკ.* ინგლისურ European Carrency Unit-იდან) (ᄒᄒᄒ) — *იბ.* Europäische Wahrungscinheit.

EDEKA VERBAND KAUFMÄNNISCHER GENOSSENSCHAFTEN («*ედეკა* ფერბანდ კაუფმენიშერ გენოსენშაფტენ» / «*ედეკა*») — საცალო ვაჭრობის ერთ-ერთი უმსხვილესი შესყიდვითი გაერთიანება, დაარსებული 1907 წ. ზაიმციგში; მე-2 *ტსოფლიო* ომის შემდეგ — *ნა*საავლეთ *ჟერლინში* და *სამბურგში*.

EG (ᄒᄒ) — *იბ.* Europäische Gemeinschaft.

EG-KOMMISSION (*ჟეროპული საზოგადოებების კომისია*) — *ჟეროპული* *ჟავშირის* აღმასრულებელი ორგანო; დამოუკიდებელია მთავრობებისაგან; უზრუნველყოფს საზოგადოებების წესების დაცვას და წინადადებების შემუშავებას ერთობლივი პოლიტიკის გასაუმჯობესებლად.

EGKS — *იბ.* Europäische Gemeinschaft für Kohle und Stahl.

EG-MINISTERRAT (ᄒᄒ *ტინისტრთა კავშირი*) — *ჟეროპული* *ჟავშირის* კანონშემოქმედებითი ორგანო; ახდენს *ჟეროპული* საზოგადოების ქვეყნების პოლიტიკის განსაზღვრას და კოორდინირებას.

EIERLIKÖR (*კვერცხის ლიქიორი*) — ალკოჰოლთან ერთად შაიცავს კვერცხის გულს, შაქარს, ვანილს და სხვა კომპონენტებს.

EIERSCHECHE (*ადერშეკე*) — ღვეზელი ხაჭოსგან, კვერცხებისგან, ჩამიჩისგან და ნუშისგან.

EIFEL (*ჰიფელი*) — *სა*დნის *ჟიქალოვანი* მთების ნაწილი, მაღლობი *ტოზელსა* და *ჟვემო* *სა*დნს *შორის*; ნაკრძალი *სა*დნლანდ-*სუვალცის* მხარეში.

EILZUG (*ჩქარი მატარებელი*) — ადგილობრივი მიმოსვლის მატარებელი, რომელიც ჩერდება მსხვილ სადგურებზე.

EIMSBÜTTELER («*ღმსბუტელერი*») — საფეხბურთო კლუბი.

EIN ÄLTERES SEMESTER — *ხუმრ.* უფროსი კურსების სტუდენტი; ბებერი სტუდენტი.

EIN BEMOOSTES HAUPT (*ხავსით დაფარული თავი*) — *სალაპ.*, *ხუმრ.* მუდმივი სტუდენტი.

EINFAMILIENHAUS (*აღნფამილიესჰაუსი*) — სახლი ერთი ოჯახისთვის (ერთბინიანი სახლი).

EINGERICHT (*აღნგერისტი*) — ბოთლი, რომელშიც მოთავსებულია სხვადასხვა ფიგურები, მოდელები, მთლიანი სცენები; ცნობილია მე-16 ს.; რელიგიური მოტივების გარდა ხშირია გემები.

EINIGUNGSVERTRAG (*ჟერმანიის გაერთიანების ხელშეკრულება*) — ხელშეკრულება *ჟერმანიის* *ჟედერაციულ* *სქესპუბლიკასა* და *ჟერმანიის* *შემოკრატულ* *სქესპუბლიკას* შორის *ჟერმანიის* ერთიანობის აღდგენის

- შესახებ; ხელმოწერილია 1990 წ. 31 აგვისტოს.
- EINS** (ერთიანი) — სასკოლო ნიშანი «ძალიან კარგი» («sehr gut»); შეეფარდება საქართველოს სკოლების ნიშან «5»-ს.
- EINTOPF** (ერთვერძიანი სადილი) — წვნიანი კერძი ხორცით, ბოსტნეულით, კარტოფილით.
- EINTRACHT BRAUNSCHWEIGER TSV** («**Პრატრაჰტ ბრაუნშვაიგ რსფ**») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.
- EINTRACHT FRANKFURT** («**Პრატრაჰტ ფრანკფურტი**») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.
- EINTRACHT TRIER 05 SV** («**Პრატრაჰტ ტრიერ 05**») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1905 წ.
- EISBEIN** (აგზბანი, ღორის ფეხი) — გერმანელების ერთ-ერთი უსაყვარლესი კერძი; მასთან ერთად ჰამენ მოშუშულ კომბოსტოს მწნილს ან მოზეილ ბარდას.
- EISENACH** (Პგზენახი) — ქალაქი Პგზენინგიის Პყის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში მდინარე Პგორზელზე (Პგზენინგიის მხარე); 49 000 მაცხოვრებელი; განვითარებულია ავტომობილმშენებლობა, ელექტროტექნიკური, კვების მრეწველობები; ღირმესანიშნაობები: შუასაუკუნოვანი ციხესიმაგრე Პარტბურგი, ჰარტინ Პუთერის სახლ-მუზეუმი, Პ. ს. Პახის მუზეუმი; აქ ქმნიდნენ თავის ნაწარმოებებს Პ. Პ. Პელემანი, Პ. Პისტი, Პ. Პაგენერი; 1869 წ. Პგზენახის კონგრესზე შეიქმნა Პერმანიის სოციალ-დემოკრატიული პარტია (ᲞსᲞს).
- EISENACHER «SOMMERGEWINN»** (ზაფხულის გამარჯვება ზამთარზე) — ყოველწლიური გაზაფხულის დღესასწა-

ული, რომელიც აღინიშნება მარტში Პგზენახში; ამ დღესასწაულით აღინიშნება ბრძოლა ზამთრის (Stroh-puppe), რომელსაც არ სურს თავისი ადგილის დათმობა, და გაზაფხულის (Frau Sonne); ბოლოსდაბოლოს «ზამთარს» წვავენ კოცონზე და ზაფხული იმარჯვებს.

EISERNE HOCHZEIT (რკინის ქორწილი) — შეუღლების სამოცდახუთიწლის-თავის დუბილე.

EISERNE KONRAD (რკინის ღონრადი) — Პერმანიის ფედერალური კანცლერის (1949-1963 წწ.) ღონრად Პდენაუერის (1876-1967 წწ.) მეტსახელი, რომელიც მან დაიმსახურა მკაცრი შიდა- და საგარეო პოლიტიკის გატარებისათვის.

EISERNES KREUZ (ტკინის ჯვარი) — გერმანული სამხედრო ორდენი, დაარსებული Პრუსიაში 1813 წ. მეფე Პრიდრის Პილჰელმ III-ის მიერ როგორც უმაღლესი ჯილდო Პაპოლეონის წინააღმდეგ Პანმანთავისუფლებელ ომში. 1870 წ. ორდენი განახლდა როგორც ჯილდო ფრანგულ-პრუსიულ ომში. ორდენის შემდეგი განახლებები მოხდა 1914 და 1939 წწ. ორდენი იყო სამი ხარისხის: მეორე კლასის (Eisernes Kreuz 2. Klasse), პირველი კლასის (Eisernes Kreuz 1. Klasse), ტკინის ჯვრის Პიდი ჯვარი (Großkreuz des Eisernen Kreuzes). 1940 წ. განახლებულ ორდენს დაემატა კიდევ ექვსი ხარისხი: ტკინის ჯვრის ტაინდული ჯვარი (Ritterkreuz des Eisernen Kreuzes), ტკინის ჯვრის ტაინდული ჯვარი მუხის ფოთლებით (Ritterkreuz des Eisernen Kreuzes mit Eichenlaub), ტკინის ჯვრის ტაინდული ჯვარი მუხის ფოთლებით და მახვილებით (Ritterkreuz des Eisernen Kreuzes mit Eichenlaub und Schwerter), ტკინის ჯვრის ტაინდული ჯვარი მუხის

EISERNES KREUZ 1. KLASSE

ფოთლებით, მახვილებით და ბრილიანტებით (Ritterkreuz des Eisernen Kreuzes mit Eichenlaub, Schwerter und Brillante), ტკინის ჯვრის ტაინდული ჯვარი ოქროს მუხის ფოთლებით, მახვილებით და ბრილიანტებით (Ritterkreuz des Eisernen Kreuzes mit goldenem Eichenlaub, Schwerter und Brillanten), შიდი ჰვრის ზარსკვლავი (Der Stern des Grossen Kreuzes).

EISERNES KREUZ 1. KLASSE (1-ლი კლასის ტკინის ჯვარი) — გერმანული სამხედრო ორდენი მამაცობისათვის (1813, 1870, 1914 და 1939 წწ.). ტე-2 ტსოფლიო ომის დროს ამ ორდენით დაჯილდოვებულია 450 ათასი ადამიანი.

EISERNES KREUZ 2. KLASSE (მე-2 კლასის ტკინის ჯვარი) — გერმანული სამხედრო ორდენი მამაცობისათვის (1813, 1870, 1914 და 1939 წწ.). ტე-2 ტსოფლიო ომის დროს ამ ორდენით დაჯილდოვებულია 3 მლნ. ადამიანი.

EISLEBEN (ღვსლებენი) — ქალაქი საქსონია-ჴნხალტის მხარეში ჴარცის მთისწინში; 26 ათასი მაცხოვრებელი; განვითარებულია ფერადი მეტალურგია; აქ დაიბადა და გარდაიცვალა ტარტინ ჴუთერი, ამიტომ ქალაქს უბახიან Lutherstadt Eisleben.

EISLER (აღსლერი) — რაღული ღვინის მარკა.

EISSTOCKSCHIEßEN (აღსტოკშისენი) — პოპულარული კერლინგისმაგვარი სპორტული თამაში ყინულზე.

EISWEIN m (აღვავანი) — ღვინო, დაწურული პირველი ყინვების დროს დაკრეფილი ყურძნისგან.

EK — *იხ.* Eisemes Kreuz.

EKD — *იხ.* Evangelische Kirche in Deutschland.

ELBE (ელბა) — მდინარე ჴერმანიაში, სიგრძე 1165 კმ.; სათავე სუდეტებში,

ჰვევოს ჩრდილო-ჴერმანულ დაბლობს, ერთვის ჩრდილოეთის ზღვას; შენაკადები: აიზერა, ჴელტავა, ჴაალე, ჴაფელი; არხებით შეერთებულია მდინარეებთან ჴეზერი, ჴმში, ტაინი, ოდერი და სხვ., ჴილის არხით ჴალტის ზღვასთან; ჴლბაზე დგას ქალაქები შრეზდენი, ტაგდებურგი, ჴამბურგი.

ELBE-HAVEL-KANAL (ელბა-ჴაფელ-არხი) — არხი ქ. ჴურგიდან მდინარე ჴაფელამდე; სიგრძე 56 კმ.

ELB-FLORENZ (ფლორენცია ჴლბაზე) — ქ. შრეზდენის ხატოვანი სახელწოდება.

ELISANDSTEINGEBIRGE (ელბის ჴივიშიანი მთები) — ჴაუზიტცის და ტადნიან მთებს შორის, ჴერმანიის და ჩეხეთის საზღვრებს გასზვრივ, ე. წ. საქსონიის ჴვედგარია.

ELFERRAT (თერთმეტის საბჭო) — საკარნავალო კომიტეტი, რომელიც შედგება 11 ადამიანისგან.

ELISABETHGALERIE (ელიზაბეთგალერი) — ციხესიმაგრე ჴარტბურგში (ღვურინგიის მხარე); გაფორმებულია ფრესკების სერითი მმ. ჴლიზაბეთის ცხოვრებიდან, რომელიც ცხოვრობდა აქ 1221-1227 წწ.

ELSAR (ელზასი) — ისტორიული მხარე საფრანგეთის ჩრდილო-აღმოსავლეთში ტაინის მარცხენა ნაპირზე; 1871-1918 წწ. და 1940-1944 წწ. შედიოდა ჴერმანიის შემადგენლობაში; დასახლებულია გერმანელებით.

ELSTERGEBIRGE (ელსტერ-ჴებირგე) — ჴევანი ჴიხტელის მთებს და ტადნიან მთებს შორის.

ELYSEE-VERTRAG (ელისეს ხელშეკრულება) — მეგობრობის ხელშეკრულება, დადებული 1963 წ. საფრანგეთსა და ჴფტ შორის ჴლისეს სასახლეში ჴარიზში.

EMF — *იხ.* Grundig Elektromechanische Fabrik.

EMS (ქმსი) — მდინარე ჟერმანიაში; მიედინება ჩრდილოეთ-ჟერმანიის დაბლობზე, ერთვის ჩრდილოეთის ზღვას; არხებით შეერთებულია ჟლბასთან, ქაინთან, ჟიხერთან; სიგრძე 371 კმ.

EMSLAND (ქმსლანდი) — ადგილი ჟერმანიისა და ჩიდერლანდების საზღვარზე, ჟიუნსტერლანდსა და ლდმოსავლეთ ჟრისლანდიას შორის.

ENERGIE COTTBUS FC («ქნერგი ღოტბუს ჟღ») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

ENGLISCHER GRÜB («ღვე ჟარია») (*სიტყვ.* ანგელოზური მისალმება) — კათოლიკური ლოცვის სახელწოდება.

ENTNAZIFIZIERUNG (დენაციფიკაცია) — ჟერმანიის სახელმწიფო, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და ეკონომიური ცხოვრების ნაციტური რეჟიმის ბატონობის შედეგებისგან გაწმენდის ღონისძიებები, რომლებიც ტარდებოდა ოტსდამის კონფერენციის 1945 წ. გადაწყვეტილებების თანახმად.

EPD — *იხ.* Evangelischer Presse-dienst.

EPIPHANIAS — ჟამოცხადება, ჩათლობა, ჟორდანი.

ERDGESCHOSS — სახლის ქვემო სართული, რომლის ფუძე მდებარეობს მიწის ღონეზე ოდნავ ზევით.

ERFURT (ქრფურტი) — ქალაქი მდინარე ჟერაზე, ლერინგის ადმინისტრაციული ცენტრი, 217 ათასი მაცხოვრებელი; განვითარებულია: მანქანათმშენებლობა, ქიმიური, ავეჯის, პოლიგრაფიული მრეწველობები; სამედიცინო აკადემია, უნივერსიტეტი, მუზეუმები, თეატრი; 12-15 სს. გოტიკური ტაძარი, სევერიკირხე (Severikirche, 13-14 სს.), 15-18 სს. გოტიკური, რენესანსის და ბოროკოს შენობები; შემორჩენელია გაშენების შუასაუკუნოვანი სახე; ქრფურტი

ცნობილია როგორც ყვავილების ქალაქი (die Stadt der Blumen), 1938 წ-6. აქ ყოველწლიურად ტარდება ყვავილების გამოფენები და ჟებაღების საერთაშორისო გამოფენა.

ERHARD Ludwig (ქრხარდი ჟიუღვიგ) (1897-1977 წწ.) — ჟერმანიის ფედერალური კანცლერი 1963-66 წწ., გერმანული «ეკონომიური სასწაულის» მამა, ჟიხ თაჯჯდომარე 1966-67 წწ.

ERNST HEINKEL FLUGZEUGBAU GMBH («ქრნსტ ჟიანკელ ფლჟეჯოგბაუ ჟმბჟ») — ავიასამშენებლო ფირმა, დაარსებული 1954 წ. ქ. ჟიანგერში (მდინარე ქაინზე) ქ. ჟიანგელის მიერ; 1964 წ. შეუერთდა კომპანიას «ქერაინგიტე ჟლჟეჯტენშიშე ვერკე ჟმბჟ».

ERNST LEITZ GMBH («ქრნსტ ჟიანტც ჟმბჟ») — ჟერმანიის უმსხვილესი ოფტიკური ფირმა; დაარსებულია 1849 წ. ქ. ჟიანტცის მიერ ქ. ჟიეტცლარში.

ERNTEDANKFEST (ტოსავლის აღების დღესასწაული) — აღინიშნება 1770 წ-ნ ოქტომრის პირველ კვირას.

ERNTING (მოსავლისა) — აგვისტოს ძველი ხალხური სახელწოდება.

ERSTKOMMUNION (პირველი ზიარება) — კათოლიკურ ეკლესიაში ლდგომის შემდეგ პირველ კვირა დღეს (der Weißer Sonntag); ევანგელიკურ ეკლესიაში ამ დღეს ხდება კონფირმაცია, და ქალიშვილები პირველად იცვამენ გრძელ თეთრ კაბებს.

ERSTSEMESTER — პირველი სემესტრის სტუდენტი.

ERZGEBIRGE (ტადნიანი მთები) — ჟერმანიისა და ჩეხეთის საზღვარს გასწვრივ; უმაღლესი წერტილები ჟიხტელბერგი (Fichtelberg) 1214 მ. და ლიბერგი (Keilberg) 1244 მ.; ნიკელის, ვერცხლის, ცინკის, რკინის, ურანის მადნები; მთისწინში —

ESCHENHEIMER TURM

საქსონიის ჰვედარია და კურორტები.

ESCHENHEIMER TURM (ქმენჰადმის კოშკი) — ჰაინის ფრანკფურტში; ცენტრალური კოშკი ოთხი კოშკურით — მე-15 ს. ციხესიმაგრის კედლის ელემენტი, რომელიც გადაურჩა სუფველა ომებს.

ESELSBRÜCKE (*სიტყვ.* ვირის ხიდი) — სალაპ. ხერხი, რომელიც აადვილებს დამახსოვრებას.

ESSEN (ქსენი) — ქალაქი ჩრდილოეთ შაინ-ჩესტფალიაში; 627 ათასი მაცხოვრებელი; ქურის უმსხვილესი სამრეწველო ცენტრი: მანქანათმშენებლობა, მეტალურგია, საფეიქრო, პოლიგრაფიული მრეწველობები; აქ მდებარეობენ სამრეწველო («ჩრუპი») და ფინანსური კომპანიების მმართველობები; გოტიკური ტაძარი.

ETTERSBERG (ქტერსბერგი) — მალ-ლობი ქ. ჟადმარის ჩვილოეთით.

EU — *სბ.* Europäische Union.

EULENSPIEGELBRUNNEN (ოღენშპიგელის შადრევანი) — დგას ქ. ჟრაუნშვაგში (ჟვემო საქსონიის მხარე).

EURATOM (ქქსტატომი) — *სბ.* Europäische Atomgemeinschaft.

EURO m (ევრო) — ევროპული სავალუტო ერთეული, საერთო ევროპული ჰავშირის ქვეყნებისთვის 1999 წ. 1 იანვრიდან.

EUROCHEQUE (EE) — ევროჩეკი.

EUROCITYZUG (EC) (ევროსიტი-მატარებელი) — ევროპული სატრანსპორტო სისტემის მატარებელი, რომელიც დადის ერთ-ორ საათიანი ინტერვალით.

EUROKORPPS (ევროკორპუსი) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ქვედანაყოფი.

EUROPÄISCHE ATOMGEMEINSCHAFT (EURATOM) (ქტომური ენერჯის ევროპული გაერთიანება (ქქსტატომი) — დასავლეთევროპული ქვეყ-

ნების გაერთიანება, რომელიც უწევს კოორდინაციას ატომური ენერჯის გამოყენების გამოკვლევებს; დაარსებულია 1957 წ.

EUROPÄISCHE GEMEINSCHAFT FÜR KOHLE UND STAHL (EGKS) (ჟვანახშირის და ფოლადის ევროპული გაერთიანება (ქქქქ)) — დაარსებულია 1951 წ. 18 აპრილს ჟენილუქსის ქვეყნების, საფრანგეთის, იტალიის და ჟქქ მიერ; 1973 წ. მას შეუერთდნენ შიდი ჩრიტანეთი, შანია და ირლანდია.

EUROPÄISCHE GEMEINSCHAFTEN (EG) (ევროპული გაერთიანებები (ქქ)) — სამი დასავლეთევროპული ინტეგრაციული ორგანიზაციის ზოგადი სახელწოდება: ევროპული ეკონომიური გაერთიანება, ქქქ (Europäische Wirtschaftsgemeinschaft), ჟვანახშირის და ფოლადის ევროპული გაერთიანება, ქქქქ (Europäische Gemeinschaft für Kohle- und Stahl, EGKS), ქტომური ენერჯის ევროპული გაერთიანება, ქქსტატომი (Europäische Atomgemeinschaft, EURATOM).

EUROPÄISCHE UNION (EU) (ევროპული ჰავშირი (ქქ)) — შექმნილია 1993 წ. ევროპული გაერთიანებების საფუძველზე ჰაასტრისტის ჰელშვერულების თანახმად, რომელმაც გააერთიანა 12 ქვეყანა (მათ შორის ჟერმანია).

EUROPÄISCHE VERTEIDIGUNGSGEMEINSCHAFT (EVG) (ევროპული თავდაცვითი გაერთიანება) — შექმნილია 1952 წ. ჟენილუქსის ქვეყნების, საფრანგეთის, იტალიის და ჟქქ მიერ.

EUROPÄISCHE WAHRUNGSEINHEIT (ECU) (ქქო) — ევროპული გაერთიანებების ქვეყნების ანგარიშსწორებითი ფულადი ერთეული (ECU — *შემოკ.* ინგლ. European Currency Unit-დან).

EUROPÄISCHE WIRTSCHAFTSGEMEINSCHAFT (EWG) (ევროპული ეკონომიური გაერთიანება (ეეკ)) — შექმნილია ჭვანახშირის და ფოლადის ევროპული გაერთიანების საფუძველზე 1957 წ. 25 მარტის «სომის ხელშეკრულებების» ხელმოწერის შემდეგ; ამავე დროს შეიქმნა ევროპული ენერჯის ევროპული გაერთიანება.

EUROPÄISCHE ZENTRALBANK (EZB) (ევროპული ცენტრალური ბანკი (ეცე)) — შტაბ-ბინა ზაღნის ჟრანკ-ფურტში; მისი დანიშნულებაა «ევროს» სტაბილურობის გარანტირება ევროპული ფედერალური ბანკის მსგავსად.

EUROPÄISCHER GERICHTSHOF (ევროპული უმაღლესი სასამართლო) — მის კომპეტენციაში შედის კანონიერების დაცვა ევროპული ხელშეკრულებების გამოყენებაში და ინტერპრეტაციაში.

EUROPÄISCHER RAT DER STAATS-UND REGIERUNGSCHEFS (სახელმწიფოების და მთავრობების მეთაურების ევროპული საბჭო) — იღებს ევროპული ქვეყნების გადაწყვეტილებას ევროპული პოლიტიკის ძირითად საკითხებში.

EUROPÄISCHES MUSIKFEST (ევროპული მუსიკალური ფესტივალი) — ტარდება აგვისტო-სექტემბერში ქ. შტუტგარტში.

EUROPÄISCHES PARLAMENT (ევროპული პარლამენტი) — ზეეროვნული ორგანო ევროპული გაერთიანების

ფარგლებში; ირჩევა მოსახლეობის მიერ პირდაპირი არჩევნების შედეგად.

EUROPARAT (ER) (ევროპის საბჭო (ეს)) — საკონსულტაციო პოლიტიკური ორგანიზაცია, შექმნილი 1949 წ. ადამიანთა უფლებების სფეროში ინტეგრაციული პროცესების ხელშეწყობად; ეს ორგანოები იმყოფებიან სტრასბურგში.

EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE (ევანგელიკურ-ლუთერანული ეკლესია) — ქრისტიანული კონფესიის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულება ევროპაში.

EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND (EKD) (ევანგელიკური ეკლესია ევროპაში) — წარმოადგენს თემს, რომელიც შეესაბამება 27 გარკვეულწილად თავისთავად ლუთერანულ, უნიტარულ და რეფორმირებულ ეკლესიებს; ცენტრალური ორგანო (კონსისტორია) იმყოფება ქ. ზანოვერში (ჰემო საქსონია).

EVANGELISCHER PRESSEDIENST (EPD) («ევანგელიკურ პრესე-დინსტ») (ესე) — ევანგელიკური ეკლესიის ბეჭდვითი სააგენტო; ცენტრალური რედაქცია 1949 წ.-ს.

EVG — *იხ.* Europäische Verteidigungsgemeinschaft.

EWG — *იხ.* Europäische Wirtschaftsgemeinschaft.

E-ZUG m — *იხ.* Eilzug.

FABRIK DER GESETZE (კანონების ფაბრიკა) — ბუნდესტაგის ხატოვანი სახელწოდება.

FACHHOCHSCHULE (სპეციალიზირებული უმაღლესი სასწავლებელი) — არ გააჩნია საუნივერსიტეტო სტატუსი; სწავლის ვადა 3–4 წელი.

FACHOBERSCHULE (პროფესიონალური საშუალო სკოლა) — პროფესიონალურ-ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა, რომლის დამთავრება იძლევა მხოლოდ სპეციალიზირებულ უმაღლეს სასწავლებელში სწავლის გაგრძელების უფლებას.

FACHSCHULE (პროფესიონალური სასწავლებელი) — სხვადასხვა პროფესიონალური სასწავლებელი, რომელიც იძლევა კვალიფიკაციის ამაღლების საშუალებას და ოსტატის წოდების მიღებას.

FACHWERK (ფახვერკი) — სახლის ჩონჩხედი კონსტრუქცია, რომელიც ხშირად ასრულებდა დეკორატიულ ფუნქციას; დამახასიათებელია შუასაუკუნოვან გერმანულ არქიტექტურისთვის.

FAHNE DEUTSCHLANDS (ჟერმანიის დროშა) — ჟერმანიის სახელმწიფო დროშის ფერებია შავი, წითელი და ოქროსფერი; სამეფოვანი დროშის დასაბამია 1813 წ. ანტინაპოლეონური განმათავისუფლებელი ომი, რომელშიც თავი გამოიჩინეს ახალგაზრდა მოხალისეებმა «ჩავი კორპუსიდან» (ზეუტცოვის კორპუსი); ისინი

ატარებდნენ შავ მუნდირებს წითელი გადანაკვეციით და მაჯის პირებით და ოქროსფერი ღილებით; ფერების სიმბოლოები იყო: შავი — რეაქციის ბნელი დამე; წითელი — თავისუფლებისათვის ბრძოლაში დაღვრილი სისხლი; ოქროსფერი — თავისუფლების მზე.

FAHNENJUNKER (ფანენ-ფუნკერი) — უყაწიმო უნტეროფიცრის წოდება ჟუნდესვერში.

FÄHNRICH (ფენრიხი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჟუნდესვერში.

FÄHNRICH ZUR SEE (ფენრიხი ზღვაზე) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

FALLSCHIRMJÄGERTRUPPE (საპარაშუტო ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

FALSCHER HASE (ყალბი კურდღელი) — დანაყული ხორცისგან შემდგარი გრძელი მორგვალეული შემწვარი ნაკერი, რომელიც თავისი ფორმით მოაგონებს კურდღელს.

FARBENFABRIKEN BAYER AG («**ფარბენფაბრიკენ ჟაიერ ლჰე**») — ფირმა «**ჟაიერ ლჰე**»-ს ძველი (1972 წ-დე) სახელწოდება.

FARBWERKE HOECHST AG («**ფარბვერკე ჰოხსტ ლჰე**») — ჟერმანიის უმსხვილესი ქიმიური კონცერნი, დაარსებული 1863 წ. ქ. ჰოხსტში ჰაინის ჟრანკფურტის მახლობლად; 1925–1945 წწ. შედიოდა კონცერნ «**ლჰე ფარბენინდუსტრი ლჰე**»-ს შემადგენლობაში.

FASCHING — *იხ.* Fastnacht.

FASCHINGZEIT (კარნავალის დრო) — კარნავალის გახსნა იწყება 11 ნოემბრის 11 საათსა და 1 წუთზე.

FASTNACHT (*სამხ.-გერმ.* **FASCHING**; **KARNEVAL** (კარნავალი) — ხალხური დღესასწაული, რომლის დროსაც მხიარულობენ, ცეკვავენ, თამაშობენ, ბევრს ჭამენ და ა. შ.; დღესასწაულის ტრადიცია დაკავშირებულია გაზაფხულის და ღიად მარხვის მოახლოვებასთან; ამ დღესასწაულს სხვადასხვა კუთხეებში აქვს თავისებური სახელწოდებები: Fastnacht — შაინლანდ-შვალცში, Karneval — ჩრდილოეთ შაინ-ჰესტვალისა და ჩოდრანდენბურგში, Fasching — ჟავარიამი და ჰესტრიაში; დღესასწაული იწყება 11 ნოემბერს 11 საათსა და 11 წუთზე; დღესასწაულის უმაღლესი წერტილი მოდის «სამ გადარეულ დღეზე» — ბოლო დღეებზე «ფერფლოვან ოთხშაბათსა» (Aschermittwoch) და ღიად მარხვის დაწყების შორის; «გადარეულ ორშაბათს» (Rosenmontag) და სამშაბათს (Fastnachtdienstag) მიმდინარეობს ყველაზე ლამაზი და დიდი მსვლელობები და კარნავალები; მსოფლიოში ცნობილ საკარნავალო ცენტრად ითვლება ჰოლნი, სადაც სადღესასწაულო პროცესია (Fastnachtsumzug) იჭიმება 5 კმ. ჰდგილის რელიეფის გათვალისწინებით ტარდება «სათხილამურო» (Schifasching) და «სანაოსნო» (Schiffsfastnacht) კარნავალები.

FASTNACHTDIENSTAG — კარნავალის ბოლო დღე, წინა დღე მარხვისა, რომელიც იწყება «ფერფლოვან ოთხშაბათს».

FASTNACHTSSPIELE (ფასტნახტსპილე) (*სიტყვ.* საკარნავალო თამაშები) — გერმანული ხალხური თეატრის ნაირსახეობა, შუასაუკუნოვანი მსუბუქი კო-

მედია; მრავალი ფასტნახტსპილების ავტორები იყვნენ მაისტერზინგერები (ჟ. საქსი და სხვ.).

FAUN («*ფაუნ*») — სპეციალური დანიშნულების ავტომანქანების მარკა, რომელსაც უშვებს ფორმა **ფაუნ**; დაარსებულია 1918 წ.

FAZ — *იხ.* „Frankfurter Allgemeine Zeitung“.

FDP — *იხ.* Freie Demokratische Partei.

FEHMARN (ფემარნი) — კუნძული ჟალტიის ზღვაში (ჟლფზვიგ-ჟოლმტადნი); 185 კვ. კმ., 12 ათასი მაცხოვრებელი.

FEHMARNBELT (ფემარნ-ჟელტი) — სრუტე ჟალტიის ზღვაში ჟერმანიასა და შანიას შორის.

FEIERABEND — 1. თავისუფალი დრო სამუშაოს შემდეგ; 2. სამუშაო დღის დასასრული.

FELDJÄGERTRUPPE (სამხედრო პოლიციის ქვედანაყოფები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

FELDWEBEL (ფელდვებელი) — ყაჩიმიანი უნტეროფიცერის წოდება ჟუნდესვერში.

FERNMELDETRUPPE (კავშირგაბმულობის ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

FERNMELDETRUPPE OPERATIVE INFORMATION (ოპერატიული ინფორმაციის კავშირგაბმულობის ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

FERNSEH- UND UKW-TURM IN BERLIN (სატელევიზიო ანბა ჟერლინში) — ჟერლინის ვველაზე მაღალი ნაგებობა (365 მ.), ჟერლინის სიმბოლო.

FERNSPÄHTRUPPE (მორეული დაზვერვის ქვედანაყოფები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

FESTSPIELE IN EUTIN — (ოგტინის ფესტივალები) — ეძღვნება საოპერო კომპოზიტორ ჟ. ჟ. ფონ ჟებერს;

FESTSPIELHAUS

- ტარდება ქ. ოტინში (ჟღერვიგ-სოლშტადნი).
- FESTSPIELHAUS** (ფესტივალების სასახლე) — ქ. ჟადროტში (ჟავარია); შენობა აშენებულია თვით კომპოზიტორ შ. ჟაგნერის პროექტით, აქვს მშვენიერი აკუსტიკა; მშენებლობა დააფინანსა ზედვიგ II ჟავარიელმა; ფესტივალებს ხელმძღვანელობს კომპოზიტორის შთამომავალი ჟოლფგანგ ჟაგნერი; ფესტივალზე იწვევენ ყველაზე ცნობილ დამდგმელებს და რეჟისორებს.
- FESTUNG MARIENBERG** (შარიენბერგის ციხესიმაგრე) — ქ. ჟაურცბურგში (ჟავარია) შარიენბერგის მთაზე პატარა ეკლესიის (Marienkirche, 706 წ.) მახლობლად; ციხის მშენებლობა დაიწყო 13 ს., 1253 წ. კი იგი გადაიქცა ჟრანკონიის ჰერცოგების, შემდეგ კო კურფურსტების (1719 წ.) რეზიდენციად.
- FETISCH AUTO** («*წვეტომობილი-ფეტიში*») — მხატვარ-აქციონისტის შულტის ძეგლი, დადგმული ქ. ჟოლნში შუასაუკუნოვან კოშკზე.
- FEWA** («*ფევა*») — სარეცხი საშუალებების დამამზადებელი ფირმის სავაჭრო ნიშანი (*შემოკ. Feinwaschmittel*-დან).
- FHG** — *იხ.* Fraunhofer-Gesellschaft zur Furderung der angewandten Forschung.
- FICHTELBERG** (ფიხტელბერგი) — შადნეულის მთების მწვერვალი (1214 მ.), საზამთრო სპორტის და დასვენების ადგილი.
- FICHTELGEBIRGE** (ფიხტელგებირგე) — მთები ჟავარიაში; განვითარებულია ფაიფურის, შუმის, საფეიქრო, ხისგადამამუშავებელი მრეწველობები; კურორტების და ტურიზმის მხარე.
- FILMDUKAT** («*ფილმდუკატი*») — ჟან-ჰადმის საერთაშორისო კინოფესტივალის მთავარი პრიზი.
- FIRMUNG** (კონფირმაცია) — გარკვეული ასაკის (7-12 წლის) მოზარდების საეკლესიო თემში მიღების წესჩვეულება; ნიშნავს სარწმუნოებრივ სრულყოფას.
- FLÄMING** (ფლემინგი) — მალღობი ქ. ჟიტენბერგის ჩრდილოეთით (საქსონია ლნჰალდტი და ჟრანდენბურგი).
- FLAMMENDE HERZEN** (მზურვალე გულები) — ნამცხვრის ნაირსახეობა.
- FLEET** (სანაოსნო არხი) *ჩრდ.-გერმ. fleeten* დინება) — პატარა არხი ქალაქის ფარგლებში; დამახასიათებელია ჩრდილოგერმანულ ქალაქებისთვის, განსაკუთრების ჟამბურგისთვის.
- FLEIBIGES LIESCHEN** (ბეჯითი ჟიზხენი) — ზოგიერთი დეკორატიული მცენარის ხალხური სახელწოდება.
- FLICK INDUSTRIEVERWALTUNG KGAA** («*ფლიკ ინდუსტრიფერვალტუნგ ჟჟაჟ*») — ჟ. ფლიკის სამრეწველო კონცერნი; დაარსებულია 20-ან წლებში შდუსელდორფში; თანამედროვე სახელწოდება აქვს 1950 წ-ნ.
- FLINKE JETTE** (ფესხაცმლის სახელღონი) (*სიტყვ. ცქვიტი ჟეტა*) — ფესხაცმლის სწრაფი შვეკეთება.
- FLOSSENBURO** (ფლოსენბურგი) — ყოფილი ნაცისტური საკონცენტრაციო ბანაკი ქ. ჟადენის მახლობლად (ჟავარია).
- FLOTTE LOTTE** (მარჯვე ჟოტა) — საღაპ. ზორცსაკები ან წვენსაწური.
- FLOTTENAPOTHEKER** (ფლოტის ფარმაცევტი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება 1-ლი რანგის კაპიტანის წოდებას.
- FLOTTENARZT** (ფლოტის ექიმი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება სამხედრო-საზღვაო ძალების 1-ლი რანგის კაპიტანის წოდებას .

- FLOTTILLENADMIRAL** (ფლოტილის ადმირალი) — ადმირალის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.
- FLOTTILLENAPOTHEKER** (ფლოტილის ფარმაცევტი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება მე-2 რანგის კაპიტანის წოდებას.
- FLOTTILLENARZT** (ფლოტილის ექიმი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება მე-2 რანგის კაპიტანის წოდებას.
- FOCKE-MUSEUM** («*ფოკე-ჩუზეუმი*») — ჭრემენის მხარის ხელოვნების და კულტურის ისტორიის მუზეუმი.
- FOCKE-WULF (FW)** («*ფოკე-ჟულფი*») (ფი) — მე-2 ზსოფლიო ომისდროინდელი სხვადასხვა დანიშნულების გერმანული სამხედრო თვითმფრინავების და მათი მწარმოებელი ფირმის სახელწოდება.
- FOCKE-WULF GMBH** («*ფოკე-ჟულფ ჟმბს*») — საავიაციო კონცერნი, დაარსებული 1924 წ. ავიაკონსტრუქტორ ჟ. ფოკეს და მეწარმე ლ. ჟულფის მიერ ქ. ჭრემენში; 1963 წ. შეუერთდა კომპანიას «*ფერადნიგტე ფლდჟგტეხნიშე ვერკე ჟმბს*».
- FOCUS** («*ფოკუსი*») — პოპულარული ყოველკვირეული ილუსტრირებული ჟურნალი; გამოდის ზღუნხენში 1993 წ.-ნ ტირაჟით 477 ათასი ეგზ.
- FÖHN** (ფიონი) (ლათ. *favonius* თბილი დასავლეთის ქარი) — მშრალი, თბილი, ზოგჯერ ცხელი ქარი, რომელიც უბერავს მთებიდან; ფიონი — ადგილობრივი ქარია; იგი აჩქარებს ნაყოფის დამწიფებას, აჩქარებს თოვლის დნობას მთებში, ამიტომ მას კიდევ უძახიან *Schneefresser* (*სიტფს*. თოვლისჭამია).
- FÖHR** (ფიორი) — კუნძული ჟერმანიისში, ერთ-ერთი ხრდილო-ფრიზული კუნძულებიდან.
- FOLKWANG-MUSEUM** (ფოლკვანგ-ჩუზეუმი) (სახელი გამომდინარეობს ძველგერმანული ქალღმერთის ფრედას ადგილსამყოფელოდან «*folkvangu*») — დაარსებული 1902 წ. ქ. საგენში (ჟესტვალაია); 1922 წ. შეიძინეს ქ. ჟნენისთვის, 1929 წ. კი გაერთიანდა ადგილობრივ მუზეუმთან; შეიცავს 19-20 სს. იმპრესიონისტების ნამუშევრებს.
- FONDS „DEUTSCHE EINHEIT** (ფონდი «*ჟერმანული ერთიანობა*») — დაარსებულია 1991 წ.; უზრუნველყოფდა ფინანსებით ახალ ფედერალურ მხარეებს (ყოფილ *ჟსშ*) და მათ თემებს; ფონდს აფინანსებდნენ ფედერაცია და ძველი მხარეები (*ჟძს*); გაუქმებულია 1995 წ.
- FORD** («*ფორდი*») — მსუბუქი ავტომანქანის მარკა, რომელსაც უმეგებს ფირმა «*ფორდ-ვერკე ლჟ*» ჟერმანიაში.
- FORD-WERKE AG** («*ფორდ-ვერკე ლჟ*») — უმსხვილესი ამერიკული საავტომობილო კორპორაციის «*ფორდ მოტორ ლ*»-ის ფილიალი ჟერმანიაში; დაარსებულია 1925 წ. ლიფონში.
- FORTUNA KÖLN SC** («*ფორტუნა ლიფონ სლ*») — საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1890 წ.
- FORTUNA DÜSSELDORF** («*ფორტუნა ლდუსელდორფი*») — საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1995 წ.
- FRANKEN** (ფრანკეთი) — ჟერმანიის ისტორიული მხარე; სახელწოდება ფრანკეთი შამორჩა მარტო ლდმო-სავლეთ ფრანკეთს (მდინარე ზაინის აუზი), რომლის უმეტესი ნაწილი 1803 წ. შევიდა ჟავარიის შემადგენლობაში.
- FRANKENWALD** (ფრანკეთის ლყე) — მთები ჟერმანიაში მთებ ფიხტელს და ლჟურინგიის ლყის შორის.
- FRANKENWEINE** (ფრანკონული ლვინოები) — ლვინო, დაწურული მდინარე ზაინის ხეობაში.

FRANKFURT AM MAIN

FRANKFURT AM MAIN (ჭაინის **ფრანკფურტი**) — ქალაქი **სეხენის** მხარეში მდინარე **ჩაინზე**; 647 ათასი მაცხოვრებელი; **ჟეროპის** უმსხვილესი ფინანსური და სავაჭრო ცენტრი; განვითარებულია მანქანათმშენებლობა, ქიმიური და მსუბუქი მრეწველობები, ფერადი მეტალურგია; ყოველწლიური საერთაშორისო ავტოსალონი და წიგნის ბაზრობა; საკონტინენტო **ჟეროპაში** ყველაზე დიდი აეროპორტი; ქალაქში განლაგებულია **ჟერმანიის** უმსხვილესი ბანკების «Deutsche Bank», «Dresdner Bank», «Commerzbank» მთავარი ოფისები.

FRANKFURTER ALLGEMEINE SONNTAGSZEITUNG («**ფრანკფურტერ** ალგემადნე **ზონტაგსცადატუნგი**») — პოპულარული საკვირაო გვეთი.

FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG (FAZ) («**ფრანკფურტერ** ალგემადნე ცადატუნგი») — ყოველდღიური გაზეთი, რომელიც გამოდის **ფრანკფურტში** 1949 წ-ნ ტირაჟით 394 800 ეგზემპლარი.

FRANKFURTER BUCHMESSE (**ფრანკფურტის** წიგნის ბაზრობა) — საერთაშორისო უნივერსალური წიგნის ბაზრობა, რომელიც ტარდება 1949 წ-ნ ყოველწლიურად შემოდგომაზე.

FRANKFURTER FESTE (**ფრანკფურტის** ფესტივალი) — ყოველწლიური მუსიკალური ფესტივალი სექტემბერში.

FRANKFURTER KONSUMGUTERMESSE (**ფართო** მოხმარების საქონლის **ფრანკფურტის** ბაზრობა) — უმსხვილესი ბაზრობა, რომელიც ტარდება **ფრანკფურტში** გაზაფხულზე და შემოდგომაზე.

FRANKFURTER KREUZ (**ფრანკფურტის** ჯვარი) — ხრდილოეთიდან სამხრეთით და წასავლეთიდან ღმოსავლეთით მიმავალი გზატკეცილების გადაკვეთა **ჭაინის** **ფრთხვურტში**.

FRANKFURTER PAULSKIRCHE (**მ.** **სავლეს** ეკლესია **ჭაინის** **ფრანკფურტში**) — **ჟროვნული** კრების სხდომების ჩატარების ადგილი 1848-1849 წწ. **სევილუციის** დროს **ჟერმანიაში**; მე-2 **ხსოფლიო** ომის დროს დაინგრა; აღდგენილია კონგრესების, გამოფენების ჩასატარებლად.

FRANKFURTER RUNDSCHAU («**ფრანკფურტერ** რუნდშაუ») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის **ფრანკფურტში** 1945 წ-ნ ტირაჟით 189 000.

FRANKFURTER SCHULE (**ფრანკფურტის** სკოლა) — მე-20 ს. გერმანულ ფილოსოფიაში და სოციოლოგიაში; წარმოიქმნა 30-ნი წლების დასაწყისში; ცენტრი — სოციალური კვლევების ინსტიტუტი **ჭაინის** **ფრანკფურტში**.

FRANKFURTER WURSTCHEN — სოსისი ან პატარა ძეხვი **ფრანკფურტულად**, დამზადებული ღორის ხორცისგან სანელებლით.

FRANKISCHE ALB (**ფრანკეთის** **ღლბი** / **ფრანკეთის** **აურა**) — მთის ჯაჭვი **ჟერმანიის** სამხრეთ-ღმმოსავლეთში **ჟავარიის** მხარეში.

FRÄNKISCHE SAALE (**ფრენკიშე** **საალე**) — **ჭაინის** მარჯვენა შენაკადი, 142 კმ.; **სეხენის** და **ჟავარიის** მხარეები.

FRANKISCHE SCHWEIZ (**ფრანკეთის** **ჟვეიცარია**) — თვალწარმტაცი კლდოვანი ლანდშეფტი **ჟავარიის** ხრდილოეთში.

FRANKISCHER JURA (**ფრანკეთის** **აურა**) — *იხ.* Frankische Alb.

FRANKISCHES REICH — *იხ.* Frankenreich.

FRAU (FR.) (**ფრაუ**, ქალბატონი) — მიმართვა გათხოვილ ქალთან; ხმარობენ გვარის წინ.

FRAU HOLLE SCHUTTELT IHRE BETTEN AUS (**ფრაუ** **სოლე** ბერტყავს თავის

- ბუმბულის ლეიბს) — ხუმრ. მოდის ხშირი თოვლი.
- FRAUENKIRCHE** (ფრაუნკირხე) — ქეთისმშობლის ტაძარი ჰაუნსენში, მისი სიმბოლო; ამენებულია 15 ს.; ეკლესიაში დადგმულია მონუმენტი ზედვიგ ჯავარიელის საფლავზე; ტაძარში დგას მოციქულების, წმინდანების, წინასწარმეტყველების ხის 24 ბეუსტი, შესრულებული ჟრანზმ ჟრასის მიერ (15 ს.).
- FRÄULEIN (FRI.)** (ფრდილადნ, ქალბატონი) — მიმართვა გაუთხოვარ ქალთან; ხმარობენ გვარის წინ.
- FRAUNHOFER-GESELLSCHAFT ZUR FORDERUNG DER ANGEWANDTEN FORSCHUNG (FHG)** (წართული კვლევების განვითარების ხელშეწყობის საზოგადოება) — აფინანსებს დართულ კვლევებს ჟერმანიაში ფედერალური და სამხარეო წყრობებიდან; აერთიანებს 50 სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი; ატარებს გერმანელი ფიზიკოსის ჯ. ფრაუნჰოფერის სახელს.
- FREGATTENKAPITÄN** (მე-2 რანგის კაპიტანი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.
- FREIBURG** (ფრაიბურგი) — ქალაქი ჟადენ-ჟაურტენბერგში; 191 ათასი მაცხოვრებელი; ჴლბერტ ზედვიგის სახელობის უნივერსიტეტი, დაარსებული 1457 წ.; მუზეუმები, ტაძარი.
- FREIBURG SC** («ფრაიბურგ სც») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.
- FREIE DEMOKRATISCHE KORRESPONDENZ** («ფრაიე დემოკრატიშე კორესპონდენც») — ჴავწუ მმართველობის ყოველკვირეული საინფორმაციო ბიულეტენი; გამოდის ჴონში 1950 წ.
- FREIE DEMOKRATISCHE PARTEI (FDP)** (ჴავისუფალი დემოკრატიული პარტია (ჴავწუ) — შექმნილია 1948 წ. პრინციპით «თანამედროვე სოციალური ლიბერალიზმი».
- FREIE HANSESTADT BREMEN** (წანზის თავისუფალი ქალაქი ჴრემენი) — ქალაქ ჴრემენის ოფიციალური სახელწოდება; მას აქვს ფედერალური მხარის სტატუსი.
- FREIE REICHS- UND HANSESTADT** (თავისუფალი იმპერიული და ჰანზის ქალაქი) — მდინარე ონსტრუტის სათავეებში მდებარე ქალაქ ჴაულჰაუზენის ხატოვანი სახელწოდება; ქალაქი იყო ჴომას ჴაუნცერის მოღვაწეობის ცენტრი.
- FREIE STÄDTE** (თავისუფალი ქალაქები) — გერმანული ქალაქები, რომლებიც განთავისუფლდნენ ფეოდალური სენიორის ძალა-უფლებისგან და მოიპოვეს თვითმმართველობა 13 ს-6; ამჟამად თავისუფალი ქალაქების სტატუსი აქვთ ჰანზის ქალაქებს ჴრემენს და ჴამბურგს.
- FREIE UNIVERSITÄT BERLIN** (ჴავისუფალი უნივერსიტეტი ჴერლინში) — ერთ-ერთი სამი ჴერლინის უნივერსიტეტიდან.
- FREIES VOLK** («ფრაიეს ფოლკ») — გაზეთი, ჴქწ ორგანო; გამოდიოდა 1948-1956 წწ. წაუსეღდორფში კომუნისტური პარტიის აკრძალვამდენ.
- FREIE UND HANSESTADT HAMBURG** (ჴავისუფალი და ჰანზის ქალაქი ჴამბურგი) — ფედერალური მხარის სტატუსის მქონე ქალაქ ჴამბურგის ოფიციალური სახელწოდება.
- FREIE VOLKSBUHNE** («ფრაიე ფოლკსბუნე») — დრამატული თეატრი ჴერლინში.
- FREIGEGENSTAND** — არასავალდებულო საგანი.
- FREISTAAT** (თავისუფალი სახელმწიფო) — ტერმინ «რესპუბლიკის» მოძველებული სინონიმი; ამჟამად ეს სახელწოდება შემორჩა ზოგერთ შესიტყვებაში: Der Freistaat Bayern (ჴესპუბლიკა ჴავარია) — ჴავარიის მხარის ოფიციალური სახელწოდება.

FREMDARBEITER

FREMDARBEITER (ფრემდარბაიტერ / უცხოელი მომუშავე) — მე-2 ოსოფლიო ომის დროს ჟერმანიაში მომუშავე უცხოელები ოკუპირებული ქვეყნებიდან.

FRIEDRICH KRUPP HUTTENWERKE AG («ფრიდრიხ ღრუპ ჰუტენვერკე ლაიფ» — *ib.* Krupp-Konzern).

FRIEDRICHSHAIN (ფრიდრიხსჰაინი) — ჟერლინის რაიონი და პარკი «ზლაპრენის შადრენით» (Märchenbrunnenn).

FRIEDRICHSTADTPALAST (ფრიდრიხ-შტადტპალასტი) — თეატრი-რევეუ ჟერლინში; ახალი შენობა ამენებულია 1984 წ.

FRIEDR. VIEWEG UND SOHN VERLAGSGESELLSCHAFT GMBH («ფრიდრ. ჟივეგ უნდ ზონ ფერლაგსგეზელშაფტ ჟიბილს») — მეცნიერულ-ტექნიკური ლიტერატურის გამოცემლობა; დაარსებულია 1789 წ. ჟერლინში; 1799 წ-6 ჟრაუნშვაიგში.

FRIESEN (ფრიზები) — ფრიზული ეროვნების ხალხი ღიდერლანდებში და ჟერმანიაში; ენა — ფრიზული; სარწმუნოება — კალვინისტები; ჟერმანიაში ცხოვრობენ ლომოსავლეთ-ფრიზული კუნძულებზე.

FRISEURMUSEUM (საპარიკმახერო ხელოვნების მუზეუმი) — ჟერლინში; 12 ათასი ექსპონატი.

FRIITATEN (ფრიტატები) — ომლეტი.

FRIITZ-THYSSEN-STIFTUNG (ფრიც ღისენის ფონდი) — გამოყოფილია ღისენის კონცერნის მიერ მეცნიერული კვლევების ჩასატარებლად; დაარსებულია 1959 წ.

FRONLEICHNAM, FRONLEICHNAMSFEST (ფრისტეს სხეულის შდესასწაული, ჭაცხოვრის სხეულის შდესასწაული) — ოფიციალური კათოლიკური დღესასწაული, აღინიშნება ხუთშაბათს სამების შემდეგ.

FRÜHSCHOPPEN (ფრეჟშოპენი) — თათხა ლუდი (ჟიქა ღვინო), ღვეულებრივ საუზმის შემდეგ კვირა-ან სადღესასწაულო დღეს (ამჟამად განსაკუთრებული ცერემონია).

FRÜHSTUCKBRETT(CHEN) (ფიცარი საუზმისთვის) — ხმარობენ თეფშის მაგივრად.

FULDA (ფულდა) — 1. მდინარე ჟერმანიაში, ჟეზერის მარცხენა შენაკადი, სიგრძე 218 კმ.; 2. ქალაქი ჟესენის შხარეში მდინარე ფულდაზე; 70 ათასი მაცხოვრებელი; კათოლიკური ეპისკოპოსის რეზიდენცია; ჟილოლოფიურ-საღვთისმეტყველო ინსტიტუტი; საკათედრო ტაძარი Rმ. ჟონიფაციუსის საფლავით (819 წ.), გადაკეთებულია 1704-1712 წწ.; Rმ. ჭიხეილის რომანული ეკლესია (822 წ.); სააბატო, დაარსებული 744 წ., 1752 წ. მიიღო საეპისკოპოსოს სტატუსი; ფულდაში დაიბადა და საშუალო განათლება მიიღო 1909 წ. ღობელის პრემიის ლაურეატი ფიზიკაში ღარლ ჟერდინანდ ჟრაუნი (Karl Ferdinand Braun).

FÜNF (ხუთიანი) — სასკოლო ნიშანი «არა დამაკმაყოფილებელი» (ungenugend); შეესაბამება საქართველოს სკოლების ნიშან «2» ან «1».

FÜNF-PROZENT-KLAUSEL (5-პროცენტიანი ბარიერი) — დათქმა ჟერმანის საარხვენო კანონში, რომლის თანახმადაც ბუნდესტაგში შეუძლიათ იყვნენ წარმოდგენილნი მხოლოდ ის პარტიები, რომლებიც მოიპოვებენ ამომრჩევლების არა ნაკლებ 5% ხმას.

FUßBALL-VERBAND MITTEL RHEIN (ჟუარადნის საფეხბურთო ღავშირი) — რეგიონალური საფეხბურთო ასოციაცია.

FUßBALLREGIONALVERBAND SÜDWEST (სამხრეთ-შასავლეთის საფეხბურ-

თო ღავშირი) — რეგიონალური საფეხბურთო ასოციაცია.

FUSSBALLVERBAND NIEDERRHEIN (ფეხბურთის საფეხბურთო ღავშირი) — რეგიონალური საფეხბურთო ასოციაცია.

FÜSSEN (ფუსენი) — კურორტი, ზამთრის სპორტის ცენტრი ღლგოის ღლპების მთისწინში (წასავლეთი ღავარია); 15 ათასი მაცხოვრებელი; რომაული ციხესიმაგრე (3 ს.); 8-9 სს. — ბენედიქტინელების სააბატოს

ცენტრი; 1313 წ. — ღუგსბურგელი კურფურსტების რეზიდენცია; შუა საუკუნეებში — ვიოლინოების წარმოება; მე-19 ს. დასასრულს ზედუვიგ II ღავარიელმა ააგო აქ სახლგები.

FW (ფუ) — *იხ.* Focke-Wulf.

FWIKENSONNTAG (ნაპერწკლების კვირა) — პირველი კვირა წიდმარხვის შემდეგ; ამ დღე ანთებენ საგაზაფხულო კოცონებს.

GABELFRÜHSTUCK (ლანჩი) — ოფიციალური საუზმე-მიღება (ცივი დელიკატესური საუზმე და ალკოჰოლური სასმელები).

GANSEKLEIN — ბატის მოხარშული შიგნეული.

GÄNSELIESEL (ბატების მწყემსი გოგონა; გოგონა ბატებით) — 1. მხატვრების ხშირი სდუჟეტი; 2. შადრევანი ბრინჯაოს ქანდაკებით Gänseliesel ჟღოტინგენის საბაზრო მოედანზე — ქალაქის სიმბოლო; ამავე მოედანზე მდებარე ჟღოტინგენის უნივერსიტეტის ყოველი ახალკურსდამთავრებული, ტრადიციისამებრ, აჯილდოვებს მას კოცნით.

GANZTAGSSCHULE (მთლიანი დღის სკოლა) — სკოლა, რომელშიც სასწავლო საათები განაწილებულია მთელ დღეზე შესვენებებით სადილისთვის, დასვენებისთვის, თამაშებისთვის.

GARMISCH-PARTENKIRCHEN (ჟარმიშ-ჟარტენკირხენი) — სამთო-კლიმატური კურორტი ჰოჟენხენის სამხრეთ-დასავლეთით ჟავარიის ლპებში 720 მ. სიმაღლეზე; 27 ათასი მაცხოვრებელი; ზამთრის სპორტის ცენტრი; აქ 1936 წ. ჩატარდა ზამთრის IV ოლიმპიური თამაშები; განვითარებულია მუსიკალური ინსტრუმენტების წარმოება; შემოგარენში მდებარეობს ღმერთგებირგეს ნაკრძალი.

GARTENSTADT («ბაღების ქალაქი») — ქ. ჟრფურტის (ჰურინგია) ხატოვანი სახელწოდება, სადაც ყოველწლიურად ტარდება მებაღეობის ტრადიციული გამოფენა.

GARTENZWERG (ბაღის გნომი) — ბაღის გასალამაზებელი ფიგურა.

GASTARBEITER (გასტარბატერი, უცხოელი-მომუშავე) (*სიტყვ.* მომუშავე-სტუმარი) — უცხოელი მომუშავე, რომელიც ჩამოვიდა გასამრსჯელო საშოვნელად სხვა ქვეყნიდან.

GASTEIG (ჟასტაიგი) — კულტურული ცენტრი ჰოჟენხენში, სადაც ფილარმონიის და კონსერვატორიის გარდა არის ორი პატარა საკონცერტო დარბაზი, ბიბლიოთეკა და სასწავლო კლასები; ამ ცენტრში ტარდება ფესტივალების, კინოფესტივალების, კლასიკური და როკ-მუსიკის, გამოფენების უმრავლესობა.

GASTHOF (გასტჰოფი) — პატარა სასტუმრო სოფელში.

GASTHÖRER — თავისუფალი მსმენელი უმაღლეს სასწავლებელში.

GASTSTÄTTE (გასტშტეტე) — საზოგადოებრივი კვების საწარმოების შემადგენელი აღნიშვნა.

GAUCK-BEHÖRDE (ჟაუკის უწყება) — სალაპ. უწყების სახელწოდება, რომელიც აწარმოებდა ყოფილ ოცს სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს კარტოთეკის დამუშავებას; შეიქმნა 1992 წ. (უწყების ხელმძღვანელი ო. ჟაუკი).

GAUTSCHEN (*სამხ.-გერმ.* ქანაობა) — პროფესიაში გაზიარების ძველი წესჩვეულება, რომელიც შემორჩათ წიგნბეჭდავებს; მოწაფე ითვლება

სრულუფლებიან მუშაკად მას შემდეგ, რაც მას აბანავებენ წყლით საესე გეჰაში.

G. BAUKNECHT GMBH («**ქ. ჭაუკნეხტ ჴმბ^ას**») — ფირმა, რომელიც უმევებს საყოფაცხოვრებო ელექტროხელსაწყოებს; დაარსებულია 1919 წ. ჴტუტგარტში (ატარებს მისი დამაარსებლის ჴოტლობ ჭაუკნეხტის სახელს).

GEBILDBROT (წესის პური) — სხვადასხვა ფორმის ნაცხობი ჴობისთვის, ჴდდგომისთვის.

GEBRUDER JUNGHANS GMBH («**ტმებო ჶუნგჰანსები ჴმბ^ას**») — საათის მრეწველობის საწარმო, დაარსებული ჴრხარდ ჶუნგჰანსის მიერ 1861 წ. ქ. ჴრამბერგში; 1900 წ-ს აქციონერული საწარმო, 1966 წ-ს შეზღუდული პასუხისგებლობის აქციონერული საზოგადოება.

GEDÄCHTNISKIRCHE (ღედებტნისკირხე) — 1. ვისიმე ან რაიმე სახელობის ეკლესია; 2. ჴერლინის ცენტრში მდებარე დანგრეული ეკლესია.

GEDENKSTÄTTE „MITTELBAU DORA“ (მემორიალური კომპლექსი «**ტიტელბაუ-შორა**») — ყოფილი ნაცისტური საკონცენტრაციო ბანაკის ადგილას ქ. ჴორდჰაუზენის მახლობლად (ღერინგიის მხარე).

GEEST, GEESTLAND (გეესტ(ები) — ქვიშოვანი ნაკლებადნაყოფიერი ადგილი ჴრდილოეთის ჴღვის სანაპიროზე.

GEFREITER (ეფრეიტორი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერში.

GEFREITER (ეფრეიტორი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

GEFREITER (BOOTSMANNANWÄRTER) (ეფრეიტორი (ბოცმანობის კანდიდატი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

GEFREITER (FELDWEBELANWÄRTER) (ეფრეიტორი (ფელდფებლობის კან-

დიდატი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერში.

GEFREITER (MAATANWÄRTER) (ეფრეიტორი (მაატობის კანდიდატი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

GEFREITER (OFFIZIERANWÄRTER) (ეფრეიტორი (ოფიცრობის კანდიდატი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერში.

GEFREITER (OFFIZIERANWÄRTER) (ეფრეიტორი (ოფიცრობის კანდიდატი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

GEFREITER (UNTEROFFIZIERANWÄRTER) (ეფრეიტორი (უნტერ-ოფიცრობის კანდიდატი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერში.

GEMALDEGALERIE ALTE UND NEUE MEISTER (სურათების გალერეა «**ტველი და ახალი ოსტატები**») — ხელოვნების ნაწარმოებების მუზეუმი შრეზდენში.

GEMEINDE (თემი) — 1. ადგილობრივი თვითმართველობის ორგანო; 2. საეკლესიო თემი, მრევლი.

GEMEINDEBEDIENTETER (გემანდებედინშტეტერ / თემის მოსამსახურე) — თემის ადმინისტრაციული აპარატის მოსამსახურე.

GEMEINDEDIREKTOR (გემანდედირექტორ / თემის დირექტორი) — ადმინისტრაციული აპარატის მეთაური რაიონული დაქვემდებარების ქალაქებში და თემებში.

GEMEINDERAD (გემანდერატ / თემის საბჭო) — ხელისუფლების აღმასრულებელი ორგანო თემში.

GEMEINSAMER MARKT (საერთო ბაზარი) — *იხ.* Europäische Wirtschaftsgemeinschaft.

GEMEINSCHAFTSSCHULE (ზოგადკონფესიული სკოლა) — ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა სხვადასხვა რელიგიური აღმსარებლობის ბავშვებისთვის.

GEMEINSCHAFTSWERK AUFSCHWUNG OST

GEMEINSCHAFTSWERK AUFSCHWUNG OST («*წღმავლობა წღმოსავლეთში — საერთო საქმე*») — განვითარების და მშენებლობის დამატებითი პროგრამა აღმოსავლეთ ჟერმანიაში (ყოფილი *ДВР* ტერიტორია); მიღებულია 1991 წ.

GENDARMENMARKT (ჟენდარმენმარკტი) — ჟერლინის ულამაზესი მოედანი ჟერმანული და ჟრანგული ტაძრებით; ცენტრში — შრამატული თეატრი (Schauspielhaus); თავისი სახელწოდება მოედანმა მიიღო კირასირულ ლეგიონ «Gens d'Armes» წყალობით, რომლისთვისაც *ჟილჰელმ I* ბრძანებით აქ ამენებულ იქნა საყარაულო და საჯინიბოები.

GENERAL (გენერალი) — გენერლის უმაღლესი წოდება ჟუნდესვერში.

GENERAL-ANZEIGER («*ჟენერალ-ანცაიგერი*») — ყოველდღიური გაზეთი, დაარსებული 1891 წ. ჟონში.

GENERALAPOTHEKER (გენერალ-ფარმაცევტი) — გენერლის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება ბრიგადის გენერლის წოდებას.

GENERALARZT (გენერალ-ექიმი) — გენერლის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება ბრიგადის განარლის წოდებას.

GENERALLEUTNANT (გენერალ-ლეიტენანტი) — გენერლის წოდება ჟუნდესვერში.

GENERALMAJOR (გენერალ-მაიორი) — გენერლის წოდება ჟუნდესვერში.

GENERALSTABSARZT (გენერალ-შტაბსექიმი) — გენერლის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება გენერალ-მაიორის წოდებას.

GENERALOBERSTABSARZT (გენერალ-უფროსი შტაბს-ექიმი) — გენერლის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-

სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება გენერალ-ლეიტენანტის წოდებას.

GENOSSE (ამხანაგო) — მიმართვა კომუნისტური და სოციალ-დემოკრატიული პარტიების წევრებისადმი.

GENSCHER HANS-DIETRICH (ჟენშერი *ჟანს შიტრიხ* (დაბ. 1927 წ.) — ჟერმანიის სახელმწიფო მოღვაწე, ვიცე-კანცლერი და საგარეო საქმეთა მინისტრი 1974 წ.-ნ, *ცაგშ* თავჯდომარე 1974-85 წწ.

GEORG-BUCHNER-PREIS (ჟეორგ ჟდუხნერის სახელობის პრემია) — ერთ-ერთი ყვლაზე მნიშვნელოვანი გერმანული ლიტერატურული პრემია; დაარსებულია 1923 წ.; მისი ლაურეატები იყვნენ *შ. ჟრდუხნადნი*, *ჟ. ჰუშიგი* და სხვ.; 1996 წ. პრემიალური თანხა შეადგენდა 60 ათას გერმანულ მარკას.

GEORG-FRIEDRICH-HÄNDEL-FESTSPIELE (ჟ. ჟ. *ჟენდელის მუსიკის ფესტივალი*) — ტარდება ქალაქებში *ჟალე* და/ან *ჟროტინგენში*; ეძღვნება ჟ. ჟ. *ჟენდელის მუსიკას*.

GEORG WESTERMANN VERLAG (DRUCKEREI UND KARTOGRAPHISCHE ANSTALT GMBH) («*ჟეორგ ჟესტერმან ფერლაგ (შრუკერაი უნდ კარტოგრაფიჟე ანშტალტ ჟმბ*») — ჟერმანიის ერთ-ერთი წამყვანი გამომცემლობა საკუთარი სტამბით და მსოფლიო მნიშვნელობის კარტოგრაფიული საწარმოთი; დაარსებულია 1838 წ. ქ. *ჟრაუნშვაიგში*.

GEORGTOR IN DRESDEN (ჟეორგენტორი *შრეზდენში*) — მე-16 ს. არქიტექტურული ძეგლი *ცენესანსის* სტილში; ამენებულია *საქსონელი ჰერცოგის ჟეორგის* ბრძანებით 1530 წ.

GERA (ჟერა) — ქალაქი *ჟდურინგიაში*; 105 ათასი მაცხოვრებელი; განვითარებულია მანქანათ-, ავტომშენებლობა, ელექტროტექნიკური, ელექტრონული, საფეიქრო მრეწველობები.

GERMANIA (ჟერმანია) — ჟერმანიის პერსონიფიკაცია; ძველი ქომის დროს — მწუხარე ტყვექალის სახით, შუა საუკუნეებში — გვირგვინოსანი დიდებული ქალის სახით; მე-19 ს. — 1871 წ. გავრთიანებული ჟერმანიის იმპერიის სიმბოლო; 10,5 მ. სიმაღლის ჟერმანიის ბრინჯაოს ქანდაკება დადგმულია ჩიდერვალდის მთებში 25 მეტრიან კვარცხლბეკზე, რომელზედაც გამოსახულია 1870-1871 წწ. სოფრანგეთ-სრუსიის ომის ეპიზოდები; შექმნილია ჯოჰანეს ჟილინგის მიერ 1877-1883 წწ.

GERMANIA RATINGEN (ჟერმანია ქატიინგენი) — საფეხბურთო კლუბი.

GERMANISCHES NATIONALMUSEUM IN NÜRNBERG (ჟერმანიის ეროვნული მუზეუმი ჩიურნბერგში) — დაარსებულია 1852 წ. გერმანელი ისტორიკოსების, სიძველეების მკვლევარების მიერ; მუზეუმი წარმოადგენს გერმანული კულტურის და ხელოვნების განვითარებას ადრეულ დროიდან მე-20 ს-ე; მასში წარმოდგენილია გრავიურები სპილენძზე, მონეტები, მედლები, ქანდაკებები, ფერწერული ნაწარმოებების კრებულები და, აგრეთვე, ბიბლიოთეკა და არქივი; სა-მუზეუმო კოლექციაში არის ქირურგიული და ასტრონომიული ინსტრუმენტები, იარაღი, ავეჯი, ტანსაცმელი და სამკაულები; მის საგანძურშია ოქროს სახარება ჟხტერნახიდან, ბურგუნდული საათები, ედურერის, ჩრანახის ნაწარმოებები და ა. შ.

GESAMTDEUTSCHER BLOCK / BHE (სრულიად გერმანული ბლოკი / ჟსუ) — პარტია, დაარსებული 1950 წ. გასახლებულების და გაძევებულების მიერ (ჟსუ — შემოკ. Bund der Heimatvertriebenen und Entrechteten-იდან); 1961 წ. ჟერმანულ პარტიასთან ერთად შექმნა სრულიად გერმანული პარტია.

GESAMTHOCHSCHULE (ზოგადი უმაღლესი სკოლა) — უმაღლესი სასწავლებელი, რომელშიც ხდება მომზადება სხვადასხვა სპეციალობებში; შექმნილია 70-ან წლების დასაწყისში.

GESAMTSCHULE (ზოგადი სკოლა) — ექსპერიმენტალური ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა, რომელშიც გაერთიანებულია ძირითადი სკოლა, რეალური სკოლა და გიმნაზია.

GESETZ ÜBER DIE POLITISCHEN PARTeien (ჩანონი პოლიტიკური პარტიების შესახებ) — მიღებულია 1967 წ. 24 ივნისში; განსაზღვრავს პოლიტიკური პარტიების კონსტიტუციურ საფუძვლებს.

GESETZ ZUR ANDERUNG DIENSTRECHTLICHER VORSCHRIFTEN (ჩანონი სამსახურებრივ-სამართლებრივი წესდების შეცვლის შესახებ / ჩანონი «პროფესიებზე აკრძალვის» შესახებ) — მიღებულია 1975 წ. ოქტომბერში; გრძელავს კომუნისტების მუშაობას სახელმწიფო დაწესებულებებში.

GESETZ ZUR DEMOKRATISIERUNG DER DEUTSCHEN SCHULE (ჩანონი გერმანული სკოლის დემოკრატიზაციის შესახებ) — მიღებულია ჟერმანიის ოკუპაციის საბჭოთა ზონის ყველა მხარეში და პროვინციაში 1946 წ. მაის-ივნისში; ითვალისწინებდა ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის დემოკრატიულ გარდაქმნას, რომლის ფუძესაც წარმოადგენდა ერთიანი სახელმწიფო სკოლა.

GESPENSTERBAHN («გემპენსტერბანი») (სიტყვ. «მოჩვენებების გზა») — ატრაქციონი, რომელიც გათვლილია იმაზე, რომ მნახველებში გამოიწვიოს შიშის გრძნობა.

GESUNDHEITSHOTEL (ჯანმრთელობის სასტუმრო) — სასტუმრო, რომელშიც სტუმრებს შეუძლიათ მიიღონ მასაჟი, ფიზიოთერაპია და სხვა სახის სამე-

GEWANDHAUS

დიცინო მომსახურება, და აგრეთვე ეკოლოგიურად სუფთა კვება.

GEWANDHAUS (ქვეანდჰაუსი) — საკონცერტო დარბაზი ზაიპციგში; პირველი კონცერტები მასში ჩატარდა 1781 წ.; მე-2 ოსოფლიო ომის დროს შენობა დაინგრა; 1981 წ. აშენებულია ახალი შენობა.

GEWANDHAUSORCHESTER (ორკესტრი «ქვეანდჰაუსი») — სიმფონიური ორკესტრი ზაიპციგში.

GHH — *ობ.* Gutehoffnungshutte Aktienverein.

G. HOLTZBRINCK-KONZERN (კონცერნი «სოლცბრინკი») — მსხვილი საგამომცემლო კონცერნი, დაარსებული მე-2 ოსოფლიო ომის შემდეგ შტუტგარტში; უშვედს საგაზეთო-საპუბლიცისტო და აუდიოვიზუალურ პროდუქციას; მის შემადგენლობაში შედის შვილობილი კომპანიები ჟერმანიაში და, აგრეთვე, ლესტრიაში, ჰსპანეთში და საფრანგეთში.

GIEBEL (გიბელი) — ფრონტონის ზემო ნაწილი ჟერმანიის შუასაუკუნოვან შენობებში.

GIFA («აიფი») — სამსხმელო მრეწველობის სპეციალიზირებული საერთაშორისო ბაზრობა (*შეკოვ.* Internationale Gießerei-fachmesse-დან); ტარდება რამოდენიმე წელიწადში ერთხელ შვედელდორფში.

GLASERNE HOCHZEIT (მინის ქორწილი) — შეუღლების თხუთმეტიწლისთავის დუბილე.

GLÜK AB! («ღეთილი ფრენა!») — მფრინავების მისალმება გაფრენის წინ.

GLÜCK AUF! (გისურვებ წარმატებას! ბედნიერად!) — მალაროვლების მისალმება, რომლებიც უსურვებდნენ ერთმანეთს წარმატებას, მშვიდობიან ამოსვლას ზედაპირზე სამუშაოს დამთავრების შემდეგ; ამჟამად ხმარობენ

უფრო ფართო გაგებით: «გამარჯობა» და «ნახვამდის».

GLÜCK IM WINKEL (*ხუმრ.* მედაბურის კეთილდღეობა) (*სიტყვს.* ბედნიერება კუთხეში) — ჟ. ზუდერმანის დრამის სახელწოდებიდან «Das Glück im Winkel» (1895 წ.).

GLÜCKSSPIRALE («ჟედნიერი ხვია») — ტელელატარია, შემოსავალი რომლიდანაც მიდის «გერმანული სპორტის დახმარების ფონდში».

GLYPTOTHEK (გლიპტოთეკა) — ლნტიკური ქანდაკების მუზეუმი ზაიპციგში; ერთერთი უძველესი მუზეუმი; შეგროვილია ანტიკური ეპოქის ხელოვნების ნაწარმოებები ზაიპციგ I ჟავარიელის კოლექციიდან.

GNOM (გნომი) — *მით.* მიწის ან მთის სული, მახინჯი ქონდრის კაცი, მიწისქვეშა განძის დამცველი.

GODESBERGER PARTEITAG DER SPD (ჟსძუ ჟოდესბერგის ყრილობა) — შედგა ქ. ჟად-ჟოდესბერგში 1959 წ. ნოემბერში; მიიღო პროგრამა, რომელიც უარყოფდა მარქსიზმის ძირითად დებულებებს.

GOETHE-GESELLSCHAFT IN WEIMAR (ჟოეთეს საზოგადოება ჟაიმარში) — მსხვილი მეცნიერულ-ლიტერატურული გაერთიანება, დაარსებული 1885 წ. ჟაიმარში ჟოეთეს და მისი თანამედროვეების შემოქმედებითი მემკვიდრეობის შესწავლის და დაცვის მიზნით.

GOETHEHAUS (ჟოეთეს სახლი) — 1. სახლ-მუზეუმი მწერლის მშობლიურ ქალაქ ჟაიმის ჟრანქფურტში (am Großen Hirschgraben); 2. სახლი და ჟოეთეს ეროვნული მუზეუმი ჟაიმარში (Goethes Wohnhaus und Nationalmuseum; Am Frauenplan), სადაც მწერალი ცხოვრობდა 50 წლის განმავლობაში სიკვდილამდე (1832 წ. 22 მარტი).

GOETHE-INSTITUT (ჟოეთეს უნსტიტუტი) — დაარსებულია 1951 წ. ზღუნხენში საზღვარგარეთ გერმანული ენის პოპულარიზაციისათვის და საერთაშორისო კულტურული ურთიერთობის ხელშესაწყობად.

GOETHE-NATIONALMUSEUM — იხ. Goethehaus.

GOETHEPREIS DER STADT FRANKFURT AM MAIN (ქალაქ ზაინის ფრანკფურტის ჟოეთეს პრემია) — პრემია მიღწევებისთვის კულტურის დარგში; 1927 წ-ს ანიჭებდნენ ყოველწლიურად, 1949 წ-ს კი სამ წელიწადში ერთხელ; მისი ლაურეატები იყვნენ ზ. შლანგი, ჟ. ჟესე, დ. ზანი და სხვ.

GOETHE-UND-SCHILLER-DENKMAL (ჟოეთეს და შილერის ძეგლი) — ჟ. ჟოეთეს (1749-1832 წწ.) და ფ. შილერის (1759-1805 წწ.) ძეგლი ჟადმარში; ავტორი ძიხელი (1857 წ.).

GOETHE-UND-SCHILLER-GRUFT (ჟოეთეს და შილერის მავზოლეუმი) — მდებარეობს ქ. ჟადმარში; აქ ვადმარელ თავადების გვერდით დაკრძალულია ჟოეთე და შილერი.

GOLDENE HOCHZEIT (ოქროს ქორწილი) — შეუღლების ორმოცდაათი წლისთავის დღეობა.

GOLDENE MAINZ (ოქროს ზაინცი) — ქ. ზაინცის ხატოვანი სახელწოდება; მე-8 ს. ზაინცი გახდა საკურფურსტოს ცენტრი; 1254 წლიდან კი იგი ხდება ზაინცის ქალაქების კავშირის მთავარ ქალაქად.

GOLDENE SCHALE («ოქროს თასი») — გარდამავალი ჯილდო წლის საუკეთესო ფილმისათვის.

GOLDENE TAUBE («ოქროს მტრედი») — პირველი პრემია შოკუმენტური და მოკლემეტრაჟიანი ფილმების საერთაშორისო ფესტივალზე ჟადმაციში.

GOLDENER BERLINER BÄR («ყვრლინის ოქროს დათვი») — «ყვრლინაღეს» საერთაშორისო ფესტივალის მთავარი პრიზი.

GOLDENER SONNTAG (ოქროს კვირა) — ბოლო კვირა ყობის წინ.

GÖRLITZ (ჟგორლიცი) — ქალაქი საქსონიაში მდინარე ჩაიხეზე; 90 ათასი მაცხოვრებელი.

GOTHA (ჟოთა) — ქალაქი ლეინინგის ლეის მთების ძირში; 55 ათასი მაცხოვრებელი; რუკების და წიგნების მსხვილი საგამომცემლო ცენტრი; სასახლეები ფრიდენშტაინი (1643-1655 წწ.) და ფრიდრიხსტალი (1708-1711 წწ.).

GÖTTINGEN (ჟგოტინგენი) — ქალაქი ჟემო საქსონიაში, 122 ათასი მაცხოვრებელი; ცნობილი უნივერსიტეტი, დაარსებული 1734 წ.; ზაქს შლანცის სახელობის საზოგადოება ინსტიტუტებით, მუზეუმები, მრავალრიცხოვანი ეკლესიები.

GRAUE STADT AM MEER (სუხი ქალაქი ზღვისპირას) — სანავსადგურო ქალაქ სუზუმის ხატოვანი სახელწოდება; მდებარეობს ჩრდილოეთ ფრისლანდიის სანაპიროზე; ეს სახელი ქალაქს უწოდა აქ დაბადებულმა მწერალმა ჩეოლორ ჟტორმმა (1817-1888 წწ.).

GRAUER HANDLER — სალაპ. ადამიანი, რომელიც ეწევა ნახევრადლეგალურ ბიზნესს.

GRAUER MARKT (რუხი ბაზარი) — ნახევრადლეგალური ბაზარი.

GREIFSWALD (ჟრაიფსვალდი) — ქალაქი ზეკლენბურგ-რინა შომერანიაში; 66 ათასი მაცხოვრებელი; პორტი მდინარე ძიკზე ჟალტიის ზღვის სანაპიროს მახლობლად; უნივერსიტეტი, დაარსებული 1453 წ.; მე-13-14 სს. გოტიკური ეკლესიები და სახლები; ჟრაიფსვალდის მახლობლად მდებარეობს ლუსი «ჩორდი».

GREIFSWALDER BODDEN

GREIFSWALDER BODDEN (ჟრაფესვალდენ ჟოდენი) — ყურე ჟალტიის ზღვაში ჟერმანიის ხრდილოეთში.

GRENZMARK POSEN-WESTPREUSSEN (სამარკგრაფო Ⴖოზენი-Ⴖასავლეთი Ⴖრუსია) — ჟერმანიის ისტორიული მხარე.

GROSCHEN (გროში) — სალაპ. ათი პუენიგი.

GROBE KOALITION (დიდი კოალიცია) — ႶႶႶ/ႶႶႶ და ႶႶႶႶ სამთავრობო კოალიცია 1966-69 წწ.

GROBE PAULINE (დიდი Ⴖაულინა) — სალაპ. დიდი ყავადანი.

GROBE SEESTADT LEIPZIG (დიდი საზღვაო ქალაქი Ⴖადპცივი) — საქონურ ქალაქ Ⴖადპცივის ირონიული სახელწოდება, რომელშიც არ არის არც ერთი დიდი მდინარე.

GROBE SIEBEN (დიდი შვიდეული) — შვიდი ყველაზე უფრო ინდუსტრიალურად განვითარებული მსოფლიოს ქვეყანა, რომლებიც უკეთებენ თავისი პოლიტიკის და ეკონომიკას კოორდინირებას ერთობლივ სხდომებზე (ႶႶႶ, ჟერმანია, Ⴖნგლისი. Ⴖანადა, Ⴖაპონია, საფრანგეთი, Ⴖტალია).

GROBER FLORIAN (Ⴖიდი ფლორიანი) — Ⴖორტმუნდის 220-მეტრიანი ტელეანძის სახელწოდება.

GROBER HANS (გროსერ Ⴖანს / დიდი Ⴖანსი) — სალაპ. პუდინგი.

GROBER HEINRICH (Ⴖიდი Ⴖეინრიხი) — ხრდილოეთის ზღვის ხატოვანი სახელწოდება.

GROBER MICHEL (Ⴖიდი Ⴖიხელი) — Ⴖამბურგის სიმბოლოს, Ⴖმ. Ⴖიხეილის ეკლესიის კოშკის სახელწოდება.

GROBER MÜGGELSEE — (ჟროსერ Ⴖდუგელზე) — ტბა ჟერლინის სამხრეთ-Ⴖღმოსავლეთში.

GROBER PLÖNER SEE (ჟროსერ Ⴖლონერ-ზე) — ტბა Ⴖლეზვიგ-Ⴖოლშტადნის მხარეში.

GROßER SCHWIELOCHSEE (ჟროსერ შვილოხზე) — ტბა ჟრანდენბურგის მხარეში.

GROßES VERDIENSTKREUZ («Ⴖიდი ჟვარი Ⴖამსახურებისათვის») — ႶჟႶ სახელმწიფო ჟილდო; დაარსებულია 1951 წ.; ორდენი გადაეცემა დამსახურებისათვის პოლიტიკის, ეკონომიკის და კულტურის დარგში.

GROßES VERDIENSTKREUZ MIT STERN («Ⴖიდი ჟვარი Ⴖამსახურებისათვის ვარსკვლავით») — ႶჟႶ სახელმწიფო ჟილდო; დაარსებულია 1951 წ.; ორდენი გადაეცემა დამსახურებისათვის პოლიტიკის, ეკონომიკის და კულტურის დარგში.

GROßES VERDIENSTKREUZ MIT STERN UND SCHULTERBAND («Ⴖიდი ჟვარი Ⴖამსახურებისათვის ვარსკვლავით და სამხარილიო ბაფთით») — ႶჟႶ სახელმწიფო ჟილდო; დაარსებულია 1951 წ.; ორდენი გადაეცემა დამსახურებისათვის პოლიტიკის, ეკონომიკის და კულტურის დარგში.

GROßKREUZ («Ⴖიდი ჟვარი») — ႶჟႶ სახელმწიფო ჟილდო; დაარსებულია 1951 წ.; ორდენი გადაეცემა დამსახურებისათვის პოლიტიკის, ეკონომიკის და კულტურის დარგში.

GROßKREUZ DES EISERNEN KREUZES (Ⴖჟინის ჰურის Ⴖიდი ჰვარი) — გერმანული სამხედრო ორდენი მამაცობისათვის (1813, 1870, 1914 და 1939 წწ.). Ⴖე-2 Ⴖსოფლიო ომის დროს ამ ორდენით დაჯილდოვებულია ერთი ადამიანი — Ⴖერმან Ⴖერინგი.

GROßSTADT — მსხვილი (სამრეწველო) ქალაქი 100 ათასზე მეტი მაცხოვრებლით (Ⴖდუსელდორფი, Ⴖტუტგარტი, ჟრემენი).

GROßSTADT IM GRÜNEN (მსხვილი ქალაქი მწვანეში) — ქალაქ Ⴖანოვერის ხატოვანი სახელწოდება; ქალაქის ცენტრში ტბა Ⴖაშის გარშემო მდებარეობს.

- რე მწვანე სკვერების და ნარგავების წყალობით.
- GROBVATER(TANZ)** (გროსფატერ(ტანც) — ძველებური გერმანული სახუმარო ცეკვა, რომელსაც თან ახლავს სიმღერა.
- GROBVERSANDHAUS QUELLE GUSTAV SCHICKEDANZ KG** («*ჟროსფერზანდ-ჰაუს ჰველე ჟუსტავ შიკედანც ჰკ*») —*ჟერმანიაში და შასავლეთ ჟეროპაში უმსხვალესი საამანათო სახლი; დაარსებულია 1927 წ. ქ. ჟდურტში (შესენი).*
- GRUBENWEHR-EHRENZEICHEN** (სამთოსამამველო სამსახურის საპატიო ნიშანი) — სახელმწიფო ჯილდო დამსახურებისათვის სამთოსამამველო სამსახურის ორგანიზაციის და სრულყოფის საქმეში.
- GRUNDGESETZ FÜR DIE BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND** (*ჟერმანიის ჟედერაციული ძესპუბლიკის ძირითადი კანონი*) — *ჟერმანიის კონსტიტუცია, მიღებული საპარლამენტო საბჭოს მიერ 1949 წ. 8 მაისში.*
- GRUNDIG ELEKTROMECHANISCHE FABRIK (GMF)** («*ჟრუნდიგ ელექტრომეხანიშე ფაბრიკ*») — *ჟრუნდიგის ხოლდინგ კონცენრი.*
- GRUNDIG-KONZERN** (*ჟრუნდიგის კონცერნი*) — *იხ. Grundig-Werke GmbH.*
- GRUNDIG-WERKE GMBH** («*ჟრუნდიგ-ჟერკე ჟმბშ*») — *უმსხვილესი ევროპული რადიოტექნიკური კონცერნი; დაარსებულია ჰაჟს ჟრუნდიგის მიერ 1945 წ. ქ. ჟდურტში (შესენი).*
- GRUNDLAGENVERTRAG** — *იხ. Vertrag über die Grundlagen der Beziehungen zwischen der DDR und BRD.*
- GRÜNDONNERSTAG, GRÜNER DONNERSTAG** (*მწვანე ხუთშაბათი*) — *შინდი ხუთშაბათი ჟნების კვირას.*
- GRUNDSCHULE** (*დაწყებითი სკოლა*) — *ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის*
- პირველი ოთხი კლასი, აუცილებელი სუყველა ბამვებისათვის.
- GRÜNE, DIE GRÜNEN** («*ძწვანეები*») — *ეკოლოგიური მოძრაობა, რომელიც წარმოიქმნა 70-ნ წლებში შასავლეთ ჟეროპაში; ჟერმანიაში «ძწვანეები» ჩამოყალიბდნენ როგორც პოლიტიკური პარტია, 1998 წ. შვეიდნენ მთავრობაში; 1984 წ-ნ არსებობს «ძწვანეების» ჟეროპული პარტია, რომელიც აერთიანებს ჯგუფებს ჟეროპის მრავალ ქვეყნიდან.*
- GRÜNE LUNGE** (*მწვანე ფილტვები*) — *ასე ჟერმანიაში ხატოვნად უწოდებენ პარკებს, ხეივნებს, მწვანე ნარგავებს ქალაქებში.*
- GRÜNE MINNA** (*მწვანე ძინა*) — *სალაპ. დაპატიმრებულების გადასაცვანი პოლიციის ავტომანქანა ჟერლინში, ჰილში და ჰიოლნში (სახელწოდება წარმოიშვა ავტომანქანის ფერიდან).*
- GRÜNE WEIHNACHTEN** (*მწვანე ჟობა*) — *ასე ამბობენ, როდესაც ჟობის დღეს არ მოდის თოვლი.*
- GRÜNE WOCHE** (*ძწვანე კვირა*) — *ყოველწლიური ზამთრის საერთაშორისო სოფლისამეურნეო გამოფენა ჟერლინში.*
- GRÜNER AUGUST** (*მწვანე ჟუგუსტი*) — *სალაპ. დაპატიმრებულების გადასაცვანი პოლიციის ავტომანქანა ჟამბურგში (სახელწოდება წარმოიშვა ავტომანქანის ფერიდან).*
- GRÜNER BERICHT** (*ძწვანე ანგარიში*) — *ჟერმანიის მიწათმოქმედების სამინისტროს წლიური ანგარიში.*
- GRÜNER BUBE** (*ბანქო. ყვავის ვალეტი*) — *გერმანული ბანქოს დასტაში ყვავის ფერი მწვანეა.*
- GRÜNER HEINRICH** (*მწვანე ჟადნრიხი*) — *სალაპ. დაპატიმრებულების გადასაცვანი პოლიციის ავტომანქანა ჟერლინში (სახელწოდება წარმოიშვა ავტომანქანის ფერიდან).*

GRÜNER PLAN

GRÜNER PLAN (მწვანე გეგმა) — მსხვილი მიწათმფლობელობის გაფართოებისკენ მიმართული სამიწათმოქმედო-პოლიტიკური ღონისძიებები, რომლებსაც ატარებდნენ **ჟოჰი 1952 წ-**ან.

GRÜNER PUNKT (მწვანე პუნქტი) — მწვანე ფერის განსაკუთრებული ნიშანი სასურსათო და სხვა საქონლის საფუთავზე; მიანიშნებს იმაზე, რომ საფუთავი ეკოლოგიურად სუფთაა და შეიძლება მისი მეორადი გადამუშავება, ან ეკოლოგიურად უსაფრთხოა დაწვის შემდეგ.

GRÜNER & JAHR GMBH («**გრუნერუნდ** **ნარ** **ჟმბ**») — საგაზეთო-საჟურნალო კონცერნი, დაარსებული 1965 წ. **სამბურგში**; უმცებს გაზეთს «**ნი ცაგტი**», ჟურნალს «**ჟტერნი**».

GRÜNES GEWÖLBE («**გრუნეს** **ჟევვოლბე**» / «**ზზვანე თალი**») — მუზეუმი **ბრენდენში**, რომელშიც მოთავსებულია საქონური საოქრომჭედლობო ნაკეთობების კოლექცია.

GRUPPE 47 (**გრუფი 47**) — დასავლეთ-გერმანელი მწერლების გაერთიანება (**ჟ. ჟ. სიხტერი**, **ჟ. ჟოლი**, **ჟ. ჟიხი** და სხვ.).

GRUPPE 61 (**გრუფი 61**) — დასავლეთ-გერმანელი მწერლების გაერთიანება (**ჟ. ჟაგლერი**, **ჟ. ფონ დერ ჟრუნე**, **ჟ. ჟალრაფი** და სხვ.).

GUGELHUPF (**გუგელჟუფი**) — კეკსი ჩამიჩით და ნუშით, გამომცხვარი საგანგებო ფორმაში, მოყრილი შაქრის პუდრით და მოსხმული შოკოლადით.

GÜRIEL (**გურეტელ**) (*სიტყვ. ქამარი*) — ქალაქის გარშემორტყმული ქუჩის, მაგისტრალის სახელწოდება, მაგალითად **ჟოლნიში**.

GÜRZENICH (**გურცენიხი**) — შენობა, რომელიც აშენებულია **ჟოლნიში** მე-15 ს. როგორც საკონცერტო დარბაზი წარჩინებული მოქალაქეების საპატივსაცემოდ დღესასწაულების ჩასა-

ტარებლად; ხის კარების სახელურებზე ამოჭრილია **ჟუნესის** და **ჟელის**, **ჟოლნური** სახალხო დუმორის ცნობილი წყვილის, გამოსახულება.

GUSTAV-ADOLF-DENKMAL (**გუსტავ II ჟოლოფის ძეგლი**) — **ჟვედეთის** მეფის, რომელიც დაიღუპა, მაგრამ მოიგო ბრძოლა მთავარსარდალ **ჟ. ჟალენშტადნის** წინააღმდეგ **ოცდაათწლიანი ომის** დროს 1632 წ. 16 ნოემბერს **ხეუტცენთან**, **ხაიპციგის** მახლობლად; დადგმულია 1837 წ. **ჟინკელის** პროექტით.

GUT BLATT! (**გრამატება!** **გრამატებელი** თამაში!) — ტრადიციული სურვილი ბანქოს მოთამებებისთვის.

GUT HEIL! (**სალამი!**) — ტანმოვარჯიშების ტრადიციული მისალმება.

GUT HOLZ! (**სალამი!**) — კეგლის მოთამაშების ტრადიციული მისალმება ან წარმატების სურვილი.

GUT NASS! (**სალამი!** / **ჟისურვებ წარმატებას!**) — მოცურავების ტრადიციული მისალმება.

GUTEHOFFNUNGSHÜTTE AKTIEN-VE-REIN (GHH) («**გუტეჟოფუნგსჟუტე აქციენფერან**» / «**გუს**») — უმსხვილესი ფოლადსამსმელო და მანქანათსამშენებლო კომპანია; დაარსებულია 1873 წ. **ჩურნბერგში** / **ოტერჟაუზენში**; 1986 წ. შევიდა **MAN-Aktien gesellschaft**-ის შემადგენლობაში რეზიდენციით **ჟაუნხენში**.

GUTENBERG-JAHRBUCH («**გუტენბერგ-ნარბუხ**», «**გუტენბერგის წელიწდეული**») — გამოცემა 1926 წ-ან **გუტენბერგის** საზოგადოების მიერ **ქ. ჟაინციში**; აქვეყნებს სტატიებს საგამომცემლო საქმის ისტორიაზე გერმანულ, ინგლისურ, ფრანგულ, იტალიურ, ესპანურ ენებზე.

GUTENBERGMUSEUM (**გუტენბერგის მუზეუმი**) — წიგნის ბეჭდვის გამომგონებლის **იოჰან გუტენბერგის**

(1397-1468 წწ.) მუზეუმი ქ. შაინცში; ეზოში — ათასგვერდიანი წიგნის ქანდაკება; მუზეუმის ექსპონატებს შორის არის პირველი ნაბეჭდი წიგნი 42-სტრიქონიანი ჟიბლია, გამოცემული 1452 წ.

GUTEN RUTSCH INS NEYE JAHR!

(ღზალი ბედნიერება ღზალ წელს!) — ხუმრობითი საახალწლო მილოცვა.

GYMNASIUM (გიმნაზია) — ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის ერთ-ერთი სახე; სწავლის ვადა 9 წელი; გიმნა-

ზიის დამთავრება იძლევა უნივერსიტეტში ჩარიცხვის უფლებას; კლასებს გიმნაზიაში აქვთ ლათინური სახელწოდებები და უკუღმა თანმიმდევრობა (ყველაზე უფროსს უწოდებენ პირველს): 1-ლი — სექსტა, მე-2 — კვინტა, მე-3 — კვარტა, მე-4 და მე-5 — ტერცია (შესაბამისად უნტერტერცია და ობერტერცია), მე-6 და მე-7 — სექუნდა (უნტერსექუნდა და ობერსექუნდა), მე-8 და მე-9 — პრიმა (უნტერპრიმა და ობერპრიმა).

— ❧ —

ჩ

HAARDT (საარდტი) — მთის რაიონი
 შტაინლანდ-შტალცში.

HABERGEIS (სამხ.-გერმ., შაბერგაის) —
 ჩალის საფრთხობელა — მოსავლი-
 ანობის სიმბოლო, რომელსაც დგავენ
 მინდორში მოსავლის ალების შემდეგ.

HACKEPETER (საკეპეტერი) (ბერლინე-
 დან) — კერძი ძროხის დანაყული
 ზორცისგან კვერცხით და სანელებე-
 ლით; ჭამენ უშს.

HADELN (LAND HADELN) (სადელნი) —
 ჭაობიანი ადგილი მდინარე ჟღის
 ქვემო დინებაში ქ. ღუქსჰაფენის სამ-
 ხრეთ-აღმოსავლეთით (ჟვემო საქ-
 სონიის მხარე).

HAFF (ჰაფი; ყურე) — ნახევრადმტკნა-
 რი წყლიანი ყურეები ჟალტის
 ზღვის მდინარეების შესართავში,
 რომლებიც გამოეყოფა ზღვას კუნძუ-
 ლებით ან ქვიშის ისარებით.

HAFLINGER («საფლინგერი») — მც-
 რელიტრაჟიანი აგტომანქანა-ყველ-
 განმავალი მთაგორიანი ადგილისათ-
 ვის.

HAGENBECKS TIERPARK (საგენბეკის
 ზოოპარკი) — ზოოპარკი ღია ცის
 ქვეშ ქ. სამბურგში, შექმნილი ღ. სა-
 გენბეკის მიერ.

HAKENKREUZ (ჰაკენკროც / კაუჭიანი
 ჯვარი) — ნაცოზმის სიმბოლო; სვას-
 ტიკა თეთრ წრეზე შინდისფერ ფონზე
 იყო ჩაციონალ-სოციალისტური მუ-
 შათა პარტიის პარტიული დროშა;
 შექმნილია ღდოლფ შიტლერის
 ხელმძღვანელობით დანტისტ ჟრიდ-

რის ღრონის მიერ 1920 წ.; 1933 წ-
 ან იგი აღიმართეფოდა ეროვნულ
 დროშასთან ერთად, 1935 წ. 15 სექ-
 ტემბერში კი ოფიციალურად იქნა მი-
 ლებული როგორც ჟერმანიის დრო-
 შა.

HALLE (SAALE) (სალე (საალე) — ქა-
 ლაქი საქსონია-ჴნჰალტის მხარეში;
 220 ათასი მაცხოვრებელი; განვითა-
 რებულია მანქანათმშენებლობა, ქი-
 მიური, პოლიგრაფიული მრეწველო-
 ბები; უნივერსიტეტი, აკადემია, ჟ. ჟ.
 შესენდელის სახლ-მუზეუმი, ჴორიც-
 ბურგის ციხესიმაგრის ნანგრევები
 (15-16 სს.), 14-16 სს. ეკლესიები;
 ქალაქის სახელწოდება წარმოიშვა
 კელტურ სიტყვისგან «Hall» (Salz);
 ქალაქის ცენტრში მდებარე შადრე-
 ვანზე გამოსახულია მარილით დატ-
 ვირთული ვირი; ქალაქის მიდამოებ-
 ში უძველესი დროიდან მოიპოვებო-
 და მარილი.

HALLE VFL («სალე ჟჟლ») — საფეხ-
 ბურთო კლუბი.

HALLIGEN (სალიგენი) — ხრდილო-
 ეთ-ჟრიზული კუნძულების ჯგუფი
 ხრდილოეთის ზღვაში; 2281 ჰა, 330
 მაცხოვრებელი.

HALLSTEINDOKTRIN (სალშტაინის
 დოქტრინა) — გამოცხადებულია
 1955 წ. დეკემბერში; მის თანახმად
 ჟჟლ გამოვიდა პრეტენზიით უფლე-
 ბაზე წარმოედგინა საერთაშორისო-
 სამართლებლივ თვალსაზრისით
 ორივე გერმანული სახელმწიფო (სა-
 ხელწოდება გამომდინარეობს ჟჟლ

საგარეო საქმეთა სამინისტროს სტატუს-მდივნის სახელიდან).

HAMBURG (სამბურგი) — ქალაქი-მხარე მდინარე ლობაზე 110 კმ. ჩრდილოეთის ზღვიდან; სიდიდით ქვეყნის მეორე ქალაქი; ფართობი 755 კვ. კმ., 1,7 მლნ. მაცხოვრებელი; სანჯის წევრი მე-13 ს-ან.; 1815 წ-ან — თავისუფალი ქალაქი; სატრანსპორტო კვანძი, უმნიშვნელოვანესი საზღვაო და სამდინარეო პორტი («das Tor zur Welt»); სამრეწველო, საფინანსო და კულტურული ცენტრი; მეტროპოლიტენი, უნივერსიტეტი, ღირთეული კვლევების ინსტიტუტი, სახელმწიფო ოპერა, მრავალრიცხოვანი მუზეუმები (ისტორიული, ეთნოგრაფიული, ხელოვნების და ხელობის და სხვ.), ეკლესიები (მათ შორის ჩმ. ჭიხელიის ბაროკოს სტილში კომპოზიტი «ჭიხელი» — ქალაქის სიმბოლოთი), საგენბეკის ზოოპარკი, საფინანსო საინჟინერო ცენტრი.

HAMBURG-UNIVERSITÄT — სამბურგის უნივერსიტეტი; გაიხსნა 1919 წ.

HAMBURGER (ჰამბურგერი) — შუაზე გაჭრილი ფუნთუშა შიგ ჩადებული დანაყული კატლეტით.

HAMBURGER AOLSUPPE — სუპი გველთევზასგან ჰამბურგულად.

HAMBURGER ABKOMMEN (სამბურგული ხელშეკრულება) — მიღებულია ჟღრ მხარეების კულტების სამინისტროების მიერ 1964 წ. 28 ოქტომბერს სამბურგში; ითვალისწინებდა ცალკეული ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების, სასწავლო გეგმების და პროგრამების სახელწოდებების ერთგვარ უნიფიკაციას.

HAMBURGER BALLETT UNTER JOHN NEUMEIER (ჟონ ნომეიერის სამბურგის ბალეტი) — ხელმძღვანელი ჟონ ნომეიერი (დაბ. 1942 წ.).

HAMBURGER OPERNHAUS (სამბურგის საოპერო თეატრი) — პირველი მუდ-

მივი საოპერო თეატრი ჟერმანიაში, დაარსებული 1678 წ.; კომპოზიტორმა და ორგანისტმა ჟეორგ ჟრიდრის შენდელმა (1685-1759 წწ.) დადგა აქ პირველი თავისი ოპერა «ჰლმირა» («Almira»).

HAMBURGER SV («სამბურგერ სჟ») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

HAMBURGER ZIMMERERTRACHT (ჰამბურგელი დურგლის ტანისამოსი) — შავი ხავერდის ფართე შარვალი, თეთრი პერანგი, შავი ჟილეტი და რბილი შავი ქუდი ჩამომკვეთელი ფარფლებით.

HAMBURGISCHE STAATSOPER (სამბურგის სახელმწიფო ოპერა) — სამბურგის საოპერო თეატრის შენობა 1933 წ-ან; ახალი შენობა აშენებულია 1953-1955 წწ.

HAMELN (სამელნი) — ქალაქი ჟვემო საქსონიაში მდინარე ჟებნზე, 58 ათასი მაცხოვრებელი; ამ ქალაქთანა დაკავშირებული ცნობილი ლეგენდა ვირთხების დამჭერზე — "Der Rattenfänger", რომლის თანახმადაც 1284 წ. სამელნიში, რომელსაც თავს დაესხნენ ვირთხები, გამოჩნდა ადამიანი ჳრელ ლაბადით; იგი დაპირდა ქალაქის თავებს, რომ მოამორებდა ვირთხებს ქალაქიდან, თუ მას გადაუხდიდნენ ფულს; ვირთხების დამჭერმა შავსრულა თავისი დანაპირი, მაგრამ ქალაქის წუწკმა მესვეურებმა არ მოისურვეს მისთვის ფულის გადახდა; მამინ ვირთხების დამჭერმა ჩაბერა თავის სტვირში და თან წაიყვანა ქალაქიდან სუყველა ჰამელნელი ბავშვი; ვერაგი ვირთხების დამჭერი, წუწკი ქალაქის მკვიდრნი და მიმნდობი ჰამელნელი ბავშვები გადაიქცნენ მსოფლიო ლიტერატურაში სიმბოლურ ფიგურებად.

HAMMELSPRUNG (ცხვრის ნახტომი) — კენჭისყრის წესი, რომელსაც იშვია-

HAMMERING

თად იყენებენ ბუნდესტაგის დეპუტატები, რომლის დროსაც სუყველა დეპუტატი ტოვებს სხდომათა დარბაზს და ბრუნდებიან უკან სხვადასხვა კარებიდან თავის თავჯდომარეებთან (როგორც ცხვრები თავის წინამძღოლთან): «მზარდამჭერები», «წინააღმდეგები» და «თავშეკავებულები».

HAMMERING MAN (უროსმცემელი) — გოლიათის შავი ფიგურა ბაზრობაზე ჭადნის მრანგურტში; ამერიკელი მოქანდაკის ჰონათან ჟოროფსკის ნამუშევარი.

HAMPELMANN (ჰამპელმანი) — ბავშვების სათამაშო: ადამიანი, რომლის ფეხები და ხელები მოძრაობენ გადამბული კანაფების მეშვეობით.

HANDELSBLATT-INDUSTRIEKURIER («სანდელსბლატ-ინდუსტრიკურიერ») — ყოველდღიური ეკონომიური გაზეთი; გამოდის შვედლორფში 1970 წ-ან.

HANDELSKETTEN (სავაჭრო ჯაჭვები) — მაღაზიების ქსელი, რომელიც ეკუთვნის რომელიმე ფირმას, მაგალითად Lidl, ALDI.

HANDKÄS MIT MUSIK (ყველი მუსიკით) — ჰესენური კერძი: ყველის ნაჭრეები ზეთში ძმრით, მარილით და ხაზვით.

HANIEL-KONZERN (სანიელის კონცერნი) — ფოლადსამსხმელო და მანქანათსამშენებლო კონცერნი, დაარსებული 1919 წ.; აკონტროლებდა კომპანია «სდუტენოფუნგსხდუტეს», სავაჭრო სახლებს და სანაოსნოებს.

HANNOVER (სანოვერი) — 1. ჭვემო საქსონიის ადმინისტრაციული ცენტრი; 517 ათასი მაცხოვრებელი; პორტი მდინარე ზაინზე; მეტროპოლიტენი, უნივერსიტეტი, ტუსიკის და თეატრის აკადემია, სოპერო თეატრი, ღესტნერის მუზეუმი, ჭვემო საქსონიის მუზეუმი; ყოველწლიური სამრეწველო ბაზრობა; ჟეორგი-უნდ-

საკობი კირხე (14 ს.; ქალაქის სიმბოლო), ჟლიდიენ კირხე, ვძელი რატუშა; 2. საჰერცოგო შუასაუკუნოვან ჟერმანიამი; 1692 წ-ან. — საკურფურსტო, 1814-1815 წწ. შემდეგ — სამეფო, 1866-1945 წწ. — შრუსიის პროვინცია; 1946 წ-ან — ჭვემო საქსონიის მხარის ნაწილი.

HANNOVER-MESSE (სანოვერის ბაზრობა) — მსოფლიოში უმსხვილესი სამრეწველო ბაზრობა; ტარდება ყოველწლიურად 1947 წ-ან; ამავე ბაზრობის ჩარჩოებში ტარდება საკომუნიკაციო ტექნიკის საერთაშორისო გამოფენა «GƯFƯ»-ი.

HANNOVERANER (ჰანოვერული ცხენი) — საჯდომ-აკაზმული ცხენების ჯიში, გამოყვანილი მე-18 ს. სანოვერში.

HANNOVERSCHE ALLGEMEINE (ZEITUNG) («სანოვერშე ლგემაინე ცაიტუნგი») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის სანოვერში ტირაჟით 563 ათასი ეგზემპლარი.

HANNOVERSCHE MASCHINENBAU AG (HANOMAG) («სანოვერშე მაშინენბაუ ლჟა») («სანომაგ») — *იხ.* Rhein-sthal Hanomag AG.

HANNOVERSCHER 1896 SV («სანოვერშერ 1896 სჲ») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის სავცებურთო კლუბი.

HANOMAG («სანომაგი») — ავტომანქანების მარკა, რომლებსაც უშვებდნენ ჟჲს (*მემოკ.* **Hannoversche Maschinenbau AG**-დან).

HANS ALLERLEI (მოვაჭრე სანსი) — სალაპ. ასე უძახიან წვრილმანი საქონლის გამყიდველს.

HANS GUCK-IN-DIE-LUFT («დოყლაპია სანსი») — სალაპ. ასე უძახიან დოყლაპია ადამიანს.

HANS IMMERDURST (ლოთი სანსი) — სალაპ. ასე უძახიან ღვინის მოყვარულს.

HANS LIEDERLICH (ქარაფშუტა ოსანსი) — სალაპ. ასე უძახიან ქარაფშუტა, თავქარიან მამაკაცს.

HANS OHNESORGE (უბრუნველი ოსანსი) — სალაპ. ასე უძახიან უდარდელ ადამიანს.

HANS TAPS (ოსანს-ტაპს) — სალაპ. ზანტი, მოუხერხებელი ადამიანი.

HANSA («ოსანზა») — მრავალმიზნობრივი თვითმრინავის სახელწოდება, რომელსაც უშვებს ფირმა «ტესერმიტ-ჟდოლკოვ-ჟლომ ჟმბს».

HANSA / HANSE (ოსანზა) — მე-14-16 სს. ჩრდილო-გერმანული ქალაქების სავაჭრო და პოლიტიკური კავშირი ზღუბევის ხელმძღვანელობით, რომელიც აწარმოებდა შუამავალ ვაჭრობას ოსასავლეთ, ჩრდილოეთ და ღღმოსავლეთ ჟვროპას შორის; მას ეკუთვნოდა სავაჭრო ჰეგემონია ჩრდილოეთ ჟვროპაში; ოსანზის შემადგენლობაში შედიოდა 100-ე მეტი ქალაქი.

HANSA ROSTOCK FC («ოსანზა ოოსტოკ ჟი») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

HANSA-THEATER (ოსანზა-თეატრი) — ქალაქ ოსამბურგში; ჟერმანიის უძველესი თეატრი-ვარდეტე.

HANSVIERTEL (ოსანზის კვარტალი) — ჟერლინის კვარტალის სახელწოდება.

HANSESTADT (ჰანზის ქალაქი) — ოსანზის წევრი-ქალაქები; ეს ისტორიული სახელწოდება ჟერმანიაში შეინარჩუნეს ოსამბურგმა, ჟრემენმა, ზღუბეკმა, ჟრადფსვალდმა, ოოსტოკმა, ოისმარმა და ჟტრალზუნდმა.

HANSWURST (ოსანსურსტ) (ხიტცხ. ოსანს-ძეხვი) — გერმანული სახალხო თეატრის კომიკური პერსონაჟი (უბრალო, გულუბრყვილო, ეშმაკი); პირველად გვხვდება «სულელების ლიტერატურის» ერთ-ერთი წარმომადგენლის ს. ჟრანტის ნაწარმოებში

ში «სულელების გემი» (S. Brant, 1457-1521 წწ., «Das Narrenschiff», 1494 წ.); ამჟამად ხშირად ხმარობენ უპატივცემულოდ: მასხარა, ჯამბაზი.

HARZ (ოსარცი) — მთები; სიგრძე 100 კმ., სიგანე 30 კმ.; სიმაღლე Oberharz — 1142 მ. (მთა ჟროკენი), Unterharz — 582 მ.; წიწვოვანი და ფოთლოვანი ტყეები, მინდვრები, ბუნებრივი პარკი; ტურიზმი; დასავლეთი ოსარცი (95 000 ჰექტარი) 1960 წან — ბუნებრივი პარკი; კლიმატური კურორტები ჟლანკენბურგი, ჟერნიგეროდე, ოსერნოდე და სხვ.

HAUPTAMTSGEHLIFE (ჰაუპტამტსგეჰილფე) — უდაბლესი ჩინოსნების ერთერთი კატეგორია.

HAUPTBOOTSMANN (მთავარი ბოცმანი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჟუნდესვერის სამხედრო საზღვაო ძალებში.

HAUPTFELDWEBEL (მთავარი ფელდფებელი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჟუნდესვერში.

HAUPTGEFREITER (მთავარი ეფრედტორი) — რიგითის წოდება ჟუნდესვერში.

HAUPTGEFREITER (მთავარი ეფრედტორი) — რიგითის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

HAUPTMANN (კაპიტანი) — უმცროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერში.

HAUPTSCHULE (ძირითადი სკოლა) — ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა მე-5-ან მე-9 კლასამდე.

HAUPTSTADT — მთავარი ქალაქი, დედაქალაქი.

HAUS WAHNFRIED (სახლი «ოანფრიდ») (ხიტცხ. სახლი «ოცნების სამყარო») — კომპოზიტორ ს. ჟაგნერის სახლი ჟადროტში, სადაც იგი ცხოვრობდა თავის მეუღლესთან ერთად; ამჟამად იქ მუზეუმი; ბალის სიღრმეში მდებარეობს კომპოზიტორის საფლავი და ბეუსტი.

HAVEL

HAVEL (საფელი) — მდინარე ჟერმანიის აღმოსავლეთ ნაწილში, ჟლბის მარჯვენა შენაკადი; სიგრძე 343 კმ., არხებით უერთდება ჟლბას და ოდერს; საფელზე მდებარეობენ ქალაქები — ჟერლინი, სოტსდამი, ჟრანდენბურგი.

HE (Heinkel) — *იხ.* Heinkel (HE).

HEERESFLIGERTRUPPE (საჯარისო ავიაციის ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

HEERESABFLUGABWEHRTRUPPE (საჰაერო თავდაცვის ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

HEFEKRANZ (ჰეფეკრანცი) — კრენდელის მაგვარი საკონდიტრო ნაწარმი.

HEFEZOPF (ჰეფეცოპფი) — ნაწნავის მაგვარი საკონდიტრო ნაწარმი.

HEGEL-HAUS (სეგელის სახლ-მუზეუმი) — ჟტუტგარტში; ექსპოზიცია მოუთხრობს გერმანელი ფილოსოფოსის სეგელის (1770-1831 წწ.) ცხოვრებაზე; გაფორმება შესრულებულია ო. ჟ. ჟოეთეს ფერების თეორის გათვალისწინებით.

HEILBRONN (საიდბრონი) — ქალაქი ჟადენ-ჟიდურტემბერგის მხარეში მდინარე ჩეკარზე; 121 ათასი მაცხოვრებელი; ქალაქის სახელწოდება წარმოიშვა წყაროსგან Hellibrunne (heilige Quelle), რომელიც მდებარეობდა ჩმ. ზილიანეს ეკლესიის მახლობლად.

HEILIGEDREIKONIGSTAG

(ჟამოცხადება, ჩათლობა, ორდანი) — სამობაო დღესასწაულების წიკლიდან; აღინიშნება 6 იანვარს.

HEILIGENDAMM (საილიგენდამი) — უძველესი კლიმატური კურორტი ჟალტიის ზღვის სანაპიროზე ქ. ქოსტოკიდან დასავლეთით; დაარსებულია 1793 წ.

HEILIGER ABEND — *იხ.* Weihnachtsabend.

HEIMATSCHUTZ (ჰაიმატშუტცი) — ჟერმანიის ტერიტორიული ჯარების ყველაზე ბრძოლისუნარიანი ნაწილი; განკუთვნილია მობილიზაციის დროს ახალი შენაერთების შექმნისათვის, ზურგის მნიშვნელოვან ობიექტების დაცვისათვის.

HEIMATVERTRIEBENE (სამშობლოდან განდევნილი) — გერმანელები, რომლებიც გადაასახლეს ჟერმანიაში და ლესტრიაში მე-2 მსოფლიო ომის შემდეგ ომისწინანდელი ჟერმანიის იმ ტერიტორიებიდან, რომლებიც გადასცეს სხვა ქვეყნებს.

HEIMKEHLE (საიძველე) — ჟერმანიის ტერიტორიაზე ყველაზე დიდი მღვიმე სარცის სამხეთი ფერდობის ხეობაში.

HEINEMANN GUSTAV (საინემანი ჟუსტავ) — ჟერმანიის ფედერალური პრეზიდენტი 1969-1974 წწ. (ჟსტჟ).

HEINKELE (HE) (ჰაინკელი) — სამხედრო თვითმფრინავების სერია: გამანადგურებლები He-112, He-113, ბომბდამშენები He-111, He-177, რეაქტიული გამანადგურებელი He-162; გერმანელი ავიაკონსტრუქტორის და მეწარმის ჟრნსტ საინკელის სახელიდან (1888-1958 წწ.).

HEINRICH-BAUER-VERLAG («საინრიხ ჟაუერ ფერლაგი») — უმსხვილესი საგამომცემლო კონცერნი.

HEINRICH-HEINE-DENKMAL (BONN) (საინრიხის საინეს ძეგლი ჟონში) — გერმანელ პოეტს საინრიხის საინეს (1797-1856 წწ.); ავტორი ოდრიხს ქაუკრიმი; აგებულია მძლავრი დოლომიტური ლოდებისაგან.

HEINRICH-HERTZ-LNSTITUT (საინრიხის სერტცის სახელობის ინსტიტუტი) — სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი ჟერლინში; მუშაობს კავშირგაბმულობის ტექნიკის პრობლემებზე (გერმანელ ფიზიკოსის საინრიხის ქუდოლფ სერტცის სახელიდან).

HEINZELMANNCHEN (საინცელმანხენი) (Heinzel-იდან — სახელ Heinz-ის მოფერებით-კნინობითი ფორმა) — სახლის კეთილი გნომი, რომელიც ეხმარება ადამიანს მის სახლის საქმეებში.

HELGOLAND (სელგოლანდი) — კუნძულის ხრდილოეთის ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთის ნაწილში; ფართობი 2,09 კვ. კმ., მოსახლეობა 1800 ადამიანი; კუნძულზე დგას სუენრიხ სოფმან ფონ ფალერსლევენის ძეგლი, რომელმაც დაწერა ცნობილი «გერმანელთა სიმღერა» Das Lied der Deutschen, 1922 წ. გამოცხადებული სახელმწიფო ჰიმნად.

HERDER-INSTITUT (სერდერის სახელობის ინსტიტუტი) — სასწავლო დაწესებულება ზადიციგში უცხოელებისათვის, რომლებიც ჩამოდიან საცხოვრებლად ჰერმანიამი; აწარმოებს მომზადებას გერმანულ ენაში სწავლის გასაგრძელებლად უმაღლეს სასწავლებლებში; ატარებს კვალიფიკაციის ასამაღლებელ კურსებს გერმანიის ტებისათვის.

HERMANNSDENKMAL (ერმინიუსის ძეგლი) — რეკტობურგის რეეში რომაელებზე გამარჯვების აღსანიშნავად.

HERR (ჰერ, ბატონი) — მიმართვა მამაკაცისადმი; იხმარება გვარის ან წოდების წინ.

HERREN DER ERSTEN STUNDE (პირველი საათის ბატონები) — *იხ.* Politiker der ersten Stunde.

HERRENCHIEMSEE (სერენკიემზე) — სასახლე, ამენებული სედუდვიგ II-ის მიერ 1873 წ. კუნძულ სერენინზელზე ღიმზევს ტბის დასავლეთ ნაწილში.

HERTHA BERLIN BSC («სერტა ჟერლინ ჟსხ») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

HERTIE WAREN- UND KAUFHAUS GMBH («სერტი ვარენ-უნდ კაუფჰაუს ჟმბს») — ჟერმანიის უმსხვილესი სავაჭრო კონცერნი; დაარსებულია 1882 წ. ქ. ჟერმაში; მე-2 ტსოფლიო ომის შემდეგ ტასავლეთ ჟერლინში და ტადნის ჟრანკჟურტში (Hertie — *შემოკ.* კონცერნის დამაარსებლის Hermann Tietz-ის სახელიდან და გვარიდან).

HERZ-JESU-BILD (სურათი ჟრისტეს გულის გამოსახულებით) — მხატვრული კომპოზიცია, რომლის ცენტრშია ჟესო ჟრისტეს გული, ზმირად თვით ჟრისტეს და სახარების სხვა მოტივების შეერთებით.

HERZ-JESU-FEST (ჟრისტეს ჟულის ტლესასწაული) — კათოლიკური დლესასწაული სამების შემდეგ მესამე პარასკევს.

HERZOG-ANTON-ULRICH-MUSEUM (სერცოგ რნტონ ოლრიხის სახელობის მუზეუმი) — (ჟრაუნშვაღში, ჟვემო საქსონია); ჟვროპის უძველესი სამხატვრო კრებული.

HERZOG-AUGUST-BIBLIOTHEK (სერცოგ რუგუსტის ბიბლიოთეკა) — ჟოლფენბერტელში (ჟვემო საქსონია); მის ფონდებში 660 ათასი ტომია, მათ შორის 12 ათასი შუასაუკუნოვანი ხელნაწერი.

HERZOG ROMAN (სერცოგი რომან) (დაბ. 1934 წ.) — ჟერმანიის ფედერალური კანცლერი 1994-99 წწ. (ჟშხ).

HER RUDOLF (სესი რუდოლფ) (1894-1987 წწ.) — ნაცისტური ჟერმანიის ერთ-ერთი ხელმძღვანელი; 1941 წ. ჩაფრინდა შიდ ჟრიტანეთში მშვიდობის წინადადებით; ჩერუნბერგის პროცესსე მიესაჯა მუდმივი პატიმრობა.

HESSEN (სესენი) — ჟერმანიის ერთ-ერთი მხარე; ფართობი 21 114 კვ. კმ.; 5,95 მლნ. მაცხოვრებელი; ადმი-

HESSEN-NASSAU

ნისტრაციული ცენტრი **ჟისბადენი**; მდებარეობს ჩრდილოეთში მდინარეებს **წიმელს** და **ჟიზერს** და სამხრეთში მდინარე **ჩეკარს** შორის; დასავლეთში — **საინის** **ფიქლოვანი** მთები; **საფინანსო ცენტრი** (**ფრანკფურტის ბირჟა**, **ჟერმანიის ფედერალური ბანკი**, **ჟეროპის სავალუტო ინსტიტუტი**); **შარბურგი** და **ჟისენი** — **საუნივერსიტეტო ქალაქები**; ქ. **ჟეტცლარში** განვითარებულია **ოპტიკურ-მექანიკური მრეწველობა**; ქ. **ჟისბადენი** — **სახელგანთქმული კურორტია**.

HESSEN-NASSAU (**ჟესენ-ჩასაუ**) — ისტორიული მხარე **ჟერმანიაში**.

HESISCHE / NIEDERSÄCHSISCHE ALLGEMEINE («**ჟესიშე / ჩიდერზექსიშე ჯლეგემადნე**») — **ყოველდღიური გაზეთი**; გამოდის **ჩასელში**.

HESISCHES ÄPPELWOI — **ჟესენური ვაშლის ღვინო**.

HESISCHES BERGLAND (**ჟესენის მთის მხარე**) — **ადგილი ჟერმანიაში** **ჩეურინგიის დასავლეთში** **საინის ფიქლოვანი მთების**, **აღმოსავლეთში** **ჩეურინგიის** **ჩეის**, **მდინარე ჟერას** და **ჩრდილოეთში** **ჟიზერის მთის მხარეს** შორის.

HEUSS THEODOR (**ჟოესი** **ჩეოდორ**) (1884-1963 წწ.) — **ჟერმანიის ფედერალური პრეზიდენტი** 1949-59 წწ.; 1948-49 წწ. **ჩიუხ** თავჯდომარე.

HIDDENSEE (**ჟიდენზეე**) — **კუნძული** **ჟალტიის ზღვაში** **კუნძულ** **საეგენის დასავლეთით**.

HILDESHEIM (**ჟილდესჰადმი**) — **ქალაქი** **ჩავემო** **საქსონიაში**; 106 ათასი **მაცხოვრებელი**; **სომის-** და **სოლიცეუს-მუზეუმი**; 9-16 სს. **არქიტექტურული ძეგლები**, **მათ შორის** **რომანული ტაძარი** **სანკტ-შარია** (9-11 სს.), **ეკლესია** **სანკტ-შიხაელი** (11-13 სს.), **ჟოდენარდსკირხე** (12 ს.).

HIMBERGGEIST (**ჰიმბერგგესტი**) — **ჟოლოს არაყი**.

HIMMELFAHRT (CHRISTI) (**ჩმაღლება** (**ჩრისტესი**)) — **დღესასწაული** (**მე-40 დღე ჯღვგომის შემდეგ**).

HIMMELFAHRT MARIA (**ჩვთისმშობლის შიძინება**) — **ქრისტიანული დღესასწაული**.

HIMMELSESEN (**ხიტეს**. **ცის ცოცხი**) — **ასე უწოდებენ** **მე-18 ს-ან** **ჩრდილოდასავლეთის ქარს**, **რომელიც წმენდავს** **ცას** **ღრუბლებისგან**.

HIMMLER HEINRICH (**ჟიმლერი** **ჟაინრიხი**) (1900-45 წწ.) — **შესამე რაინის ერთ-ერთი მთავარი პოლიტიკური და სამხედრო მოღვაწე**, **სს-ის რაინსფურერი** (1929-1945 წწ.), **ჟინაგან საქმეთა რაინსმინისტრი** (1943-1945 წწ.).

HINDENBURG PAUL VON BENECKENDORFF (**ჟინდენბურგი** **საულ ფონ** **ჟენეკენდორფი**) (1847-1934 წწ.) — **კაბერული ჟერმანიის გენერალ-ფელდმარშალი**, **ჟერმანიის პრეზიდენტი** 1925-34 წწ.

HITLER ADOLF (**ჟიტლერი** **ჯდოლფი**) (1889-1945 წწ.) — **ნაციონალ-სოციალიზმის ფუძემდებელი და ცენტრალური ფიგურა**, **შესამე რაინის დამარსებელი**, **ჩაციონალ-სოციალისტური მუშათა პარტიის ბელადი** 1921 წ-ან, **ჟერმანიის რაინსკანცლერი** 1933 წ-ან, **ჟერმანიის შეიარაღებული ძალების მთავარსარდალი** მე-2 **შსოფლიო ომის დროს**.

HITLER-STALIN-PAKT (**ჟიტლერ-სტალინის** **საქტი**) — 1939 წლის 23 აგვისტოს **საბჭოურ-გერმანული ხელშეკრულება** **გავლენის სფეროების გაყოფაზე**, **რომელიც ფაქტიურად ნიშნავდა** **მეორე** **შსოფლიო ომის დაწყებას**.

HOCHHEIMER (**ჰოხჰაიმერი**) — **რაინული ღვინის მარკა**.

HOCHSCHULE FÜR MUSIK (კონსერვატორია) — უმაღლესი მუსიკალური სასწავლო დაწესებულება.

HOCHSCHULREIFE (სწავლის დონე, რომელიც საჭიროა უმაღლეს სასწავლებელში ჩასარიცხად) — საშუალო განათლების მოწმობა, რომელიც იძლევა უმაღლეს სასწავლებელში სწავლის გაგრძელების უფლებას.

HOECHST AG («**სდოხსტ ჯი**») — ქიმიური კომპანია, დაარსებული 1863 წ. ჰაინის ფრანკფურტში; 1952 წ-დე შედიოდა ქიმიურ კონცერნ . «**ი. ჟ. ფარბენინდუსტრის**» შემადგენლობაში.

HOESCH WERKE AG («**სემ ვერკე ჯი**») — უმსხვილესი ფოლადის კონცერნი; დაარსებულია 1871 წ. ზეოლდ **სემის მიერ** ქ. **ნიუსელდორფში**.

HOFBRAUHAUS (სოფბროდჰაუსი) (*სიტყვ. კარის ლუდის სახლი*) — ლუდხანა ჰაუნენში; აქვს სამი სართული: მესამეზე — საზეიმო დარბაზი, მეორეზე — რესტორანი, პირველზე — უზარმაზარი ლუდის დარბაზი «**ჩავლა**».

HOFFENHEIM («**სოფენჰაიმი**») — საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1899 წ.

HOHENHEIM (სოენჰაიმი) — ყტუტგარტის სამხრეთი გარეუბანი, სადაც მდებარეობს სოენჰაიმის უნივერსიტეტი — **ჟეროპაში** უმსხვილესი სასოფლოსამეურნეო უმაღლესი სასწავლებელი; დაარსებულია 1818 წ.

HOHENLOHER EBENE (სოჰენლოეს ვაკე) — ადგილი **ჰადენ-ჰურტემბერგის მხარეში**.

HOHENSCHWANGAU (სოენშვანგაუ) — შუასაუკუნოვანი მამული და სასახლე **ჟედის ციციბოზე** (Schwanstein) **ქლოდში** (ნასავლეთი **ჰავარია**); **ჟელფების** და **სოჰენშტაუფენების ყოფი-**

ლი რეზიდენცია; 1832 წ. მეფე **ჰაქსიმლიანე II-ემ** გადააკეთა და გააფართოვა სასახლე თავისი შვილისთვის **ზედვიგ II-ის**; სასახლის დარბაზები მორთულია ფრესკებით, რომლებშიც ასახულია სფუქტები თქმულებებიდან **ზოენგრინზე**; ცალკეული დარბაზები მორთულია გერმანული ლეგენდების მოტივებით, რომლებიც ასხავენ ქება-დიდებას შუასაუკუნოვან რაინდებს; შემორჩენილია ფორტეპიანო, რომელზეც **ჰინარდ ჰაგენერი** უკრავდა ახალგაზრდა **ზედვიგ II-ს** წინაშე.

HOHENZOLLERN-BRÜCKE (სოჰენცოლერნების ხიდი) — **ჟერმანიაში** პირველი სარკინიგზო ხიდი, ამენებული **ჰოლენში** 1860 წ.

HOHER MEISNER (სოერ ჰაინერი) — ტყით დაბურული მთის მასივი **ჰასელსა** და **ჟშეგეს შორის**. **ქი** 1913 წ. 11-12 ოქტომბერს ჩატარდა სტუდენტების და ახალგაზრდების სრულიადგერმანული ყრილობა და შეიქმნა კავშირი **Freideutsche Jugend**, გაუქმებული 1919 წ.

HOHERE SCHULE (საშუალო სკოლა) — სხვადასხვა ტიპების გიმნაზიების განზოგადებული სახელწოდება 1964 წ-ნ.

HOHE STRASSE (სოე შტრასე) — ქუჩა **ჰოლენში**, სადაც მდებარეობენ სავაჭრო ცენტრები.

HOLSTEIN (სოლშტაინი) — 1. **ჟლევვიგ-სოლშტაინის მხარის ნაწილი**; 2. ისტორიული მხარე.

HOLSTEINISCHE SCHWEIZ, HOLSTEINISCHE SEENPLATTE (სოლშტაინის შვეიცარია) — თვალწარმტაცი მხარე **ჟლევვიგ-სოლშტაინში** ქ. **ჰილის** სამხრეთ-აღმოსავლეთით; დასვენების პოპულარული ადგილი.

HOLSTENTOR (სოლსტენტორი) — ქალაქის ჰიშვარი, ქ. **ზედუგის** სიმბოლო (**ჟლევვიგ-სოლშტაინის მხარე**);

HÖLZERNE HOCHZEIT

ამენებულია 15 ს. ფლამანდური ხი-
დოვანი ჰიმკრის ნიმუშით; ჰიმკრის
თავზე ლათინური წარწერა «Concor-
dia domi — foris pax» («თანხმობა
სახლში — მშვიდობა სახლის გა-
რეთ»).

HÖLZERNE HOCHZEIT (ხის ქორწილი)
— შეუღლების ხუთი წლისთავი.

HOMBURG (ჰომბურგი) (კურორტ Bad
Homburg-ის სახელწოდებიდან) —
მამაკაცის ელევანტური თექის ქუდი
ბაფთით, რომელსაც იხურავენ ოფი-
ციალურ შემთხვევებში; ონგლისის
მეფე ჟღუარდ VII პირველად გამოი-
ნდა ასეთი ქუდით კურორტ უად
სომბურგში.

HOMBURG FC («სომბურგ ფე») — სა-
ფეხბურთო კლუბი.

HONECKER ERICH (სონეკერი ერიხ
(1912-95 წწ.) — გერმანული კომუ-
ნისტური მოძრაობის მოღვაწე;
1976-1989 წწ. — უ.ი.ს.პ პირველი და
უენერალური მდივანი და უ.ი.ს. ს-
ხელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარე.

HORCH AUGUST (ჰორხი აუგუსტ)
(1868-1951 წწ.) — ინჟინერი და ავ-
ტომშენებლობის პიონერი, პირველი
ოთხცილინდრიანი ძრავის შემქმნე-
ლი (1903 წ.), სახელგანთქმული ავ-
ტოსამშენებლო ფირმების «ჰორხის»
და «ჰუდის» დამაარსებელი.

HORCH («ხორხ») — მსუბუქი ავტომან-
ქანების მარკა, რომელსაც უშვებდა
კონცერნი «ჰუტო ონიონ ჰუ».

HORCH-WERKE AG («ჰორხ-ვერკე
ჰუ») — საავტომობილო ფირმა, და-
არსებული 1904 წ. ქ. გვიკაუში ჰ.
ჰორხის მიერ (პირველი სახელწოდე-
ბა «ჰუგუსტ ჰორხ უნდ ჰო მოტორენ-
ვერკე»); 1932 წ. შევიდა კონცერნ
«ჰუტო-უნიონ ჰუ»-ში.

HORIZONTE («სორიზონტები») — მსო-
ფლიო კულტურების ფესტივალი
ჟერლინში, რომელზედაც ხვდებიან

ევროპული და არაევროპული კულ-
ტურების წარმომადგენლები.

HORNCHEN (ნაღარა) — პატარა ფუნ-
თუშა, რომელსაც ჰამენ დილაობით
ყავასთან ერთად.

HORTEN AG («ჰორტენ ჰუ») — უმსხ-
ვილესი კონცერნი-უნივერსალი; და-
არსებულია 1936 წ. შაუსელდორფ-
ში; 1968 წ-ან — აქციონერული სა-
ზოგადოება; ამჟამად შედის კონცერნ
«ჰაუფჰოლ ჰუ»-ში.

**HOWALDTSWERKE-DEUTSCHE WERFT
AG HAMBURG UND KIEL** («სოვალ-
დტსვერკე-შოიხე ვერფტ ჰუ სამ-
ბურგ უნდ ჰილ») — გემთსამშენებ-
ლო კონცერნი; დაარსებულია 1968
წ. ჰილში ფირმების «შოიხე ვერფტ
ჰუ», «სოვალდტსვერკე სამბურგ
ჰუ» და «ჰილერ შოვალდტსვერკე
ჰუ»-ს შეერთებით.

HOWALDTSWERKE HAMBURG AG
(«სოვალდტსვერკე სამბურგ ჰუ») —
გემთსამშენებლო კონცერნი; და-
არსებულია 1838 წ. ჰილში; 1939 წ-
ან სამბურგში; 1968 წ-ან «სო-
ვალდტსვერკე-შოიხე ვერფტ ჰუ
სამბურგ უნდ ჰილ»-ის შემადგენ-
ლობაში.

HUBERTUSTAG (ჰმ. შუბერტუსის ბედ)
— აღინიშნება 3 ნოემბერს.

HUCKEPACKSCHIFF (კონტენერმზიდ-
ველი) — სატრანსპორტო გემი სატ-
ვირთო კონტენერების გადასაზი-
დათ.

HUCKEPACKVERKEHR (ტვირთის გადა-
ზიდვა მზრებზე) — ტვირთის გადა-
ზიდვა ისეთნაირად, რომ დატვირთუ-
ლი ავტომანქანები მანძილის გარკ-
ვეულ ნაწილს ფარავენ რკინის გზით
ღია პლატფორმებზე.

HUMBOLDT-STIPENDIUM (სუმბოლდ-
ტის სახელობის სტიპენდია) — სტი-
პენდია, რომელიც ეძლევა მეცნიერუ-
ლი წოდების მქონე უცხოელ მკვლე-

ვარებს შრომის გასაგრძელებლად
ჟერმანიაში.

HUMBOLDT-UNIVERSITÄT — უნივერსიტეტი ჟერლინში, დაარსებული 1810 წ. ფილოსოფოს ჟილჰელმ ფონ ჟუმბოლდტის (1767-1835 წწ.) ინიციატივით (მოგზაურის ჰლექსანდერ ფონ ჟუმბოლდტის ძმა); უნივერსიტეტის პირველი რექტორი იყო ფილოსოფოსი ი. ჟიხტე; თავისი დამაარსებლის სახელი Humboldt-Universität მიიღო 1946 წ.

HUNDSTAGE (ძაღლის დღეები) — წელიწადის ოთხი ძალიან თბილი კვირა, რომლებმაც თავიანთი სახელწოდება მიიღეს შიდი ძაღლის თანავარსკვლავედში (der große Hund) მდებარე ვარსკვლავ სირიუსისგან (Hundsstern) — ზაფხულში ცაზე ყველაზე ნათელ უძრავ ვარსკვლავისგან; იწყება 23 (24) ივლისში.

HUNGERKRALLE (მშიერი ბრჭყალები) — ხუმრ. ჟერლინში «საჰაერო ხიდის» ძეგლის სახელწოდება.

HUNSRUCK (ჟუნსრდუკი) — მთის მასივი ობერლანდ-ჟფალცის მხარეში.

HUSUMER SV («ჟუზუმერი სჟ») — საფეხბურთო კლუბი.

HYMNE DEUTSCHLANDS — ჟერმანიის ჰიმნი; 1841 წ. ჟდინროს ჟოფმან ფონ ჟალერსლენმა (1798-1874 წწ.) დაწერა ცნობილი «გერმანელების სიმღერა» — Das Lied der Deutschen; დადებული ი. ჟაიდნის მუსიკაზე, რადსპრეზიდენტ ჟიხდრიხ ჟბერტის ბრძანებულებით იგი 1922 წ. იქცა სახელმწიფო ჰიმნად; 1952 წ-ან სიმღერის ტექსტი იქნა აღდგენილი, თუმცა ოფიციალური მიღებების დროს სრულდება მხოლოდ მესამე სტროფი; დანარჩენ შემთხვევებში შეიძლება სიმღერის მთლიანი ტექსტის შესრულება; 1991 წ-ან ჟერმანიის ოფიციალურ ჰიმნად ითვლება «ჟერმანელების სიმღერის» მესამე სტროფი.

IAA — *ob.* Internationale Automobilausstellung.

IC m — *ob.* Inter-City-Zug.

ICE m — *ob.* Inter-City-Express.

IFA n — *ob.* Institut für Auslandsbeziehungen.

IGA / IGA f (ჩქღ) — მებადეობის საერთაშორისო გამოფენა; ტარდება 1961 წლიდან ყოველწლიურად ქ. ჟრუჟრტში (დღურინგია) (*მეშ.* Internationale Gartenausstellung-იდან).

IGEDO / IGEDO («ჩქჟღჟღ») / «ჩქჟღჟღ») — ქალთა ტანსაცმლის საერთაშორისო გამოფენა (*მეშ.* Interessengemeinschaft für Damenoberbekleidung-იდან); ტარდება ორ წელიწადში ერთხელ შვედეთში.

I. G. FARBENINDUSTRIE AG («ჩქ ფარბენინდუსტრი ლჟ») — უმსხვილესი ქიმიური კონცერნი; დაარსებულია 1925 წ. ზაანის ფრანკფურტში მრავალი გერმანული კომპანიის შეერთების შედეგად; არსებობდა 1945 წლამდე.

IHK — *ob.* Industrie- und Handelskammer.

ILA f — *ob.* Internationale Luft- und Raumfahrtausstellung.

ILM (ლმი) — მდინარე დღურინგიაში, მდინარე ზაალეს მარცხენა შენაკადი; სიგრძე 120 კმ.; მდინარის ნაპირებზე მდებარეობენ ქალაქები ჟადმარი და ლმენაუ.

ILM-ATHEN n (ლთენი ლმზე) — ქალაქ ჟადმარის სატოვანი სახელწოდება.

IMBISSTAND (სასაუზმე ჯიხური) — მასში ძირითადად ვაჭრობენ შემწვარი სოხისებით.

INDUSTRIE- UND HANDELSKAMMER (IHK) (სამრეწველო-სავაჭრო პალატა) — სავაჭრო-სამრეწველო წრეების გაერთიანება; არკვევს კონდუნქტურას ვაჭრობაში და მრეწველობაში, ისწავლის გასაღების ბაზრებს, აწვდის თავის წევრებს ეკონომიურ ინფორმაციას; დაარსებულია 1956 წ.

INDUSTRIESTADT IM GRÜNEN (სამრეწველო ქალაქი მწვანეში) — ქ. ზასტროპ-საუქსელის (ხრდილოეთ სადრ-ჟესტფალის მხარე) სატოვანი სახელწოდება; ქალაქის ტერიტორიის 60% გამწვანებულია.

INFO 3 VERLAG («ინფო 3 ფერლაგი») — გამომცემლობა და ყოველთვიური ჟურნალი (ზაანის ფრანკფურტი).

INKAMA m («ინჰკამა») — *ob.* INTERKAMA.

INN (ინი) — ტუნაის მარჯვენა შენაკადი; მიედინება ჟვეცარიაში, ლესტრიაში, ჟერმანიაში; სიგრძე 510 კმ.; სათავეები ლპებში.

INSTANDSETZUNGSTRUPPE (სარემონტო ქვედანაყოფები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

INSTITUT FÜR AUSLANDSBEZIEHUNGEN (IFA) (საერთაშორისო ურთიერთობების ინსტიტუტი) — აწვობს გერმანულ გამოფენებს საზღვარგარეთ და უცხოულ გამოფენებს ჟერმანიაში; დაარსებულია 1950 წ.

INTERCITY — *ob.* Intercityzug.

INTERCITYEXPRESSZUG (ICE) («*ინტერ სიტი*» ფირმის მატარებელი-ექსპრესი) — *იხ.* Intercityzug.

INTERCITYZUG («*ინტერ სიტი*» ფირმის მატარებელი) — ჩქარი მატარებელი, რომელიც დადის დიდ ქვლექებს შორის ერთი საათის ინტერვალით.

INTERNATIONALES BEETHOVENFEST (BONN) (ჟეტპოვენის საერთაშორისო ფესტივალი (ჟონი) — ტარდება სამ წელიწადში ერთხელ სექტემბერში ჟონში.

INTERNATIONALES ZEITUNGSMUSEUM (ჟაზეთების საერთაშორისო მუზეუმი) — ქ. ლახენში; ინახება გაზეთების 100 ათასზე მეტი ვგემპლარი ყველა ქვეყნიდან.

INTER-CITY-EXPRESS (ICE) (ინტერ-სიტი-ექსპრესი) — გერმანული ფედერალური რკინის გზის მატარებელი, რომელიც აწვითარებს სიჩქარეს 250 კმ/ს; 13 000 ცხენის ძალა; 750 მგზავრი, რესტორანი, კაფე, კონფერენც-დარბაზები; ყოველდღიურად ხორციელდება 32 რეისი ჟამბურგსა და ჰდუნხენს შორის.

IN(TE)RKAMA (ინ(ტერ)კამა) — საზომი ტექნიკის და ავტომატიკის საერთაშორისო გამოფენა (*მემ. Internationaler Kongress mit Ausstellung für Messtechnik und Automatik*-იდან); ტარდება შდუსელდორფში.

INTERNATIONALE AUTOMOBILAUSSTELLUNG (IAA) (საერთაშორისო საავტომობილო გამოფენა) — ტარდება ორ წელიწადში ერთხელ ჰაინის ჟრანკფურტში.

INTERNATIONALE BUCHMESSE (ჩიგნის საერთაშორისო ბაზრობა) — ტარდება ყოველწლიურად ჰაინის ჟრანკფურტში.

INTERNATIONALE DOKUMENTAR- UND KURZFILMWOCHE FÜR KINO UND FERNSEHEN IN LEIPZIG (შოკუმენტუ-

რი და მოკლემეტრაჟიანი ფილმების საერთაშორისო ფესტივალი ჟაიპციგში) — ტარდება 1955 წ. ყოველწლიურად ნოემბერში.

INTERNATIONALE FILMFESTSPIELE BERLIN („BERLINALE“) (ჟერლინის საერთაშორისო კინოფესტივალი («*ჟერლინალე*») — ტარდება ყოველწლიურად თებერვალ-მარტში.

INTERNATIONALE FUNKAUSSTELLUNG (ქადიოსაქონლის საერთაშორისო გამოფენა) — ტარდება ჟერლინში.

INTERNATIONALE HANDWERKSMESSE (ჟელონობის საერთაშორისო ბაზრობა) — ტარდება ჰდუნხენში.

INTERNATIONALE LUFT- UND RAUMFAHRTAUSSTELLUNG (ILA) (ლვიაციური და კოსმოსური ტექნიკის საერთაშორისო გამოფენა) — ტარდება ჟერლინში 1992 წლიდან.

INTERNATIONALE MANNHEIMER FILMWOCHE (შანჰადმის საერთაშორისო კინოკვირეული) — საერთაშორისო კინოფესტივალი ჰანჰადმში.

INTERNATIONALE MOBELMESSE (ლვეჯის საერთაშორისო ბაზრობა) — ტარდება ჰდოლნში.

INTERNATIONALER MILITARGERICHTSHOF (IN NÜRNBERG) (საერთაშორისო სამხედრო ტრიბუნალი (ჩდურნბერგში) — მე-2 მსოფლიო ომის სამხედრო დამნაშავეების ძენის და დასჯის საერთაშორისო სასამართლო ორგანო.

INTERNATIONALES BEETHOVENFEST (ჟეტპოვენის საერთაშორისო ფესტივალი) — ტარდება სამ წელტწადში ერთხელ ჟონში ჟეტპოვენის სახელობის საკონცერტო დარბაზში («*ჟეტპოვენ-ჰალემი*»).

INTERNATIONALE SPIELWARENMESSE (სათამაშოების საერთაშორისო ბაზრობა) — ტარდება ყოველწლიურად ჩდურნბერგში.

INTER NATIONES

INTER NATIONES (ინტერ ნაციონეს) — ორგანიზაცია, რომელიც უწევს მომსახურებას მთავრობის უცხოელ სტუმრებს, აწვდის მათ ინფორმაციას ფილმებში, ბეჭდვით პროდუქციაში.

INTERPACK («ინჟიქსუქ»-ი) — შესაფუთი მანქანების და მასალების საერთაშორისო გამოფენა (*შემოკ.* **Internationale Ausstellung für Verpackungsmaschinen und -materials**-დან) — ტარდება რამოდენიმე წელიწადში ერთხელ ვიდუხელდორფში.

INTERREGIO (*შემოკ.* **Interregionaler Zug**-დან) — *იხ.* Interregio-Zug.

INTERREGIO-ZUG (სარეგიონალთაშორისო მატარებელი) — მატარებელი, რომელიც აერთებს ჟერმანიის ცალ-

კულ რეგიონებს; ძველი სახელწოდება D-Zug.

INTERSTOFF f («ინტერშტოფი») — ტანსაცმლის ქსოვილების საერთაშორისო სპეციალიზირებული ბაზრობა ჰაინის ჟრანკფურტში (*შემოკ.* **Internationale Stoffausstellung**-დან).

ISAR (იზარი) — უნაის მარჯვენა შენაკადი; სიგრძე 295 კმ; მიედინება ჟერმანიასა და ლუცერიაში.

ISAR-ATHEN (იტენი იზარზე — ჰერენის ხატოვანი სახელწოდება).

ITZEHOER («იტცეჰოერი») — საფეხბურთო კლუბი, დაარსებული 1909 წ.

IWAN (ივან) — *ხუმრ.-კინი.* რუსების სახელწოდება მა-2 ჰსოფლიო ომის დროს და მის შემდეგ.

JAGDWAFFENWERK SUHL (ჩოფების ქარხანა ზულში) — აწარმოებს სახელგანთქმულ სანადირო თოფებს; შექმნილია 19 ს. 50-ან წლებში ძმების ზებ და ზოზეს სიმსონების მიერ.

JÄGERTRUPPE (დაზვერვის ქვედანაყოფები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

JAGUAR («ნაგუარი») — 1. თვითმავალი ტანკსაწინააღმდეგო სარაკეტო დანადგარის სახელწოდება; 2. ჟერმანიის საზღვაო ძალების სწრაფმავალი სატორპედო კატარლის სახელწოდება.

JAHN REGENSBURG SSV («ნან ძეგენსბურგ სსფ») — ჟერმანიის ჩემპიონატის გერმონალურ ლიგა «სამხრეთის» საფეხბურთო კლუბი.

JAHR NULL (ნულის წელიწადი) — ასე უძახდნენ ჟერმანიაში 1945 წელს, რადგან ომში დამარცხების შემდეგ ყველაფრის გაკეთებას იწყებდნენ თავიდან, ე. ი. ნულიდან.

JAKOBITAG, JAKOBSTAG (ჲმ. ნაკობის ღღე) — სახალხო დღესასწაული, რომელიც აღინიშნება მოსავლის აღების დასაწყისში, 25 ივლისს, Ჲმ. ნაკობის ღღეს; ეს წმინდანი ითვლება მწყემსების და მჭედლების მფარველად; ალპიური სოფლების მაცხოვრებლები ადიან მაღალმთიან საძოვრებზე ყველის გამომზადე მწყემსებთან დღესასწაულის ერთობლივად აღსანიშნავად.

JANKER (სამშ.-გერმ. ქურტუკი) — ეროვნული თანსაცმლის სახე მოთელილი მაუდისგან.

JENA (ენა) — ქალაქი ჲდურინგიაში მდინარე ზაალეზე; 101 ათასი მაცხოვრებელი; ოფტიკური მრეწველობის ცენტრი («ცადს ჴერკე»); ქიმიურ-ფარმაცეფტული მრეწველობა; უნივერსიტეტი (1558 წ.), რომელშიც სწავლობდა ჲ. ჴარქსი; ქალაქში სხვადასხვა დროს ცხოვრობდნენ ჲ. ფონ ჴილერი, ი. ჲ. ჲიხტე, ჲ. ი. ჴ. ჴელინგი, ჲ. ჴ. ჲ. ჴეგელი, ჲ. ჲეკელი.

JODLER (გოდლერი) — 1. ალპიელი მთიელების სიმღერები (სამხრეთ ჲავარიაში, ჲვსტრიაში, ჴევეცარიაში); 2. მომღერალი, რომელიც ფლობს «გოდლერის» სიმღერის ხელოვნებას.

JOHANNISFEST, JOHANNISTAG (იოჴანეს დღე) — რელიგიური და სახალხო დღესასწაული, მიძღვნილი იოანე ჩათლისმცემლისადმი; აღინიშნება 24 ივნისს.

JOHANNITERORDEN (იოანე ჩათლისმცემლის ორდენი) — გულმოწყალების გაერთიანება; შედგებოდა რაინდებისგან (მომლოცველთათვის დახმარების აღმოჩენა), ღვთისმსახურებისგან და მოწყალების ძმებისგან (ავადმყოფთათვის დახმარების აღმოჩენა); დაარსებულია ჴალტაზე; 1530 წლიდან ჴეკიან ჴალტიური ორდენი; ჴერმანიაში მოქმედებს დღემდე.

JS («ნს») — ჴურნალი; «ღზალგაზრდა სოციალისტების» ბეჭდვითი ორგანო (მემ. Jungsozialisten-იდან).

JUGENDSTIL

JUGENDSTIL (იუვენდსტილი) — ხელოვნებაში «მოდერნის» სტილის გერმანული სახელწოდება; მიუხედავად იმისა, რომ ეს სტილი დაიწყო 1905 წელს, მისი საფუძვლები დაედო 1896 წელს.

JUNGBRUNNEN — ფოლკ. გამაახალგაზრდავებელი ჰა, მუდმივი ახალგაზრდობის წყარო.

JUNGFERNBRUCKE / («ქალწულთა ხიდი») — პატარა ხიდი ჟერლინის ცენტრში; მისი ერთერთი ღირსშესანიშნაობა; გადმოცემის თანახმად, ახალგაზრდა ქალიშვილები მასზე რეცხავდნენ სარეცხს.

JUNKERS (JU) (ნუნკერსი) — თვითმფრინავების სერიის სახელწოდება, რომლებსაც უშვებდა გერმანული თვითმფრინავთსამშენებლო ფირმა (1919-1945 წწ.), დაარსებული ჟ. ნუნკერსის მიერ; ყველაზე ცნობილებია ბომბდამშენები JU-87; JU-88 და, აგრეთვე, სამხედრო-სატრანსპორტო თვითმფრინავები JU-13, JU-52, JU-90.

JUTLAND (ნუტლანდია) — ნახევარკუნძული ევროპაში (დანიაში და ჟერმანიაში) ჩრდილოეთის და ჟალტიის ზღვებს შორის.

— Jj —

Kk

KADETT (კადეტი) — სამხედრო ან სამხედრო-საზღვაო სასწავლებლის კურსანტი.

KADEWE (*შემოკ.* Kaufhaus des Westens-იდან) (ჰანოვერი (შასავლეთის სავაჭრო სახლი) — საუკუნის დასაწყისის ჟერლინის დიდი უნივერსიტეტიდან ერთადერთი, რომელიც გადაარჩა მე-2 მსოფლიო ომის დროს; ამჟამად კონტინენტის ყველაზე დიდი უნივერსიტეტი.

KAFER («*ჩოქო*») — «ფოლკსვაგენის» ერთ-ერთი პოპულარული მოდელის ხუმრობითი სახელწოდება; მანქანის გამოშვება შეწყდა 80-ი წლებში.

KAFFEE KOMPLETT — ყავა, რომელთან ერთად ცალკე აწვდიან შაქარს და ნაღებს.

KAFFEE MIT SCHLAG — ყავა ათქვეფილი ნაღებით.

KAFFEE SCHWARZ (შავი ყავა) — ყავა ურძეოდ და უშაქროდ.

KAFFEE «VERKEHRT» (პირიქითი ყავა) — რძე ცოტაოდენი ყავით.

KAFFEE WEIß (თეთრი ყავა) — ყავა რძით ან ნაღებით.

KAFFEEHAUS ALTSCHWABING (ყავახანა ლტშვაბინგი) — ლიტერატურული კაფე მიუნხენში, ცნობილი მე-19 საუკუნის დასასრულიდან; მისი ხშირი სტუმრები იყვნენ ჩ. ჰანი, ფ. ჟედეკინდი და სხვ.; დარბაზი საუკუნის დასასრულის სტილიში; არის ბიბლიოთეკა; ამჟამად პოპულარულია მხატვრებსა და ინტელექტუალებს შორის.

KAISERBURG IN NÜRNBERG (საიმპერატორო სასახლე ჰაიზერბურგი) — ციხესიმაგრე ჰაიზერბურგში.

KAISER'S KAFFEE-GESCHÄFT AG («*ჰაიზერს კაფე-გეშეფტ ლჰ*») — სასურსათო საქონლის უმსხვილესი სავაჭრო კომპანია; დაარსებულია 1880 წ. წ. ჰაიზერის მიერ ქ. ჰაიზერში; 1962 წ-ან — აქციონერული საზოგადოება.

KAISERSLAUTERN (ჰაიზერსლაუტერნი) — ქალაქი ქაინლანდ-შვალცში მდინარე ჰაუტერზე, 102 ათასი მაცხოვრებელი; დაარსებულია მე-9 ს. როგორც ჰაინრიხ I ჰარბაროს სამეფო რეზიდენცია; უნივერსიტეტი.

KAISERSLAUTERN FC («*ჰაიზერსლაუტერნი ფკ*») — ჰუნდსლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

KALTE ENTE (კალტე ენტე) (*სიტყვ.* ცივი იხვი) — თეთრი ღვინის და შამპანურის კრემოზონი ლიმონის წვენის და შაქრის დამატებით.

KALTE MIETE — ბინის ქირა გათბობის გარეშე.

KALTER HUND (კალტერ ჰუნდ / ცივი ძაღლი) — ხალაპ. ტორტი მშრალი ნამცხვრისგან კაკაოთი; შესდგება რამოდენიმე ნაცხვრის ფენისგან, რომელსაც წასმული აქვს შოკოლადის კრემი.

KALTER KRIEG (ცივი ომი) — ურთიერთობების გამწვავება საბჭოთა ჰაიზერსა (სუსეთს) და დასავლეთ სამყაროს შორის, რომელიც გამოწვეულა

KALTER KUB

ლი იყო ძუსეთის მისწრაფებით მსოფლიო ბატონობისკენ.

KALTER KUB (კალტერ კუს / ცივი კოცნა) — სიტყვ. ნაყინი ესკიმო.

KALTSCHALE (ცივი კერძი) — 1. დესერტი — ცივი ტკბილი კერძი (ხშირად ხლით, არომატიზირებული თეთრი ღვინით და მცირე რაოდენობით კრახმალის დამატებით); 2. ცივი სუპი (ლუღზე).

KALVARIENBERG (ხალვარიენბერგი) — 1. ჟოღოთა; 2. მლოცველების ადგილი — ბორცვი საქანდაკო ჯგუფით, რომელშიც ასახულია ჭრისტეს ჯვარდმის სცენა.

KALVARIENWEG (ხალვარიენვეგი / ჟზა ჟოღოთაზე) — ქ. ჟად ჱოლოცში (ჟავარია); იწყება ძველ ქალაქში, მიემართება ქვის კიბეებზე, შემდეგ ტყის გავლით მთისკენ, სადაც დგას ჯვარი; მახლობლად მდებარეობს ზეონარდოს სამლოცველო (1718 წ.), სადაც ყოველწლიურად 6 ნოემბერს მოჰყავთ საკურთხეველად ცხენები.

KAMMERSPIEL (კამერული დრამა) — 1. პიესა მოქმედი პირების მცირე რაოდენობით; 2. კამერშილი (გერმანულ კინოში).

KAMMERSPIELE (ხამერული თეატრი) — დაარსებულია 1906 წ. შ. ჟადნჰარდტის მიერ ჟერლინში ჟერმანული თეატრის გვერდით.

KAMMERSPIELE IM SCHAUSPIELHAUS (ხამერშილე იმ ჟაუშპილჰაუს) — ხამერული თეატრი ჟადუნენში; შენობა გერმანული მოდერნის სტილში.

KANTINE (სასადილო) — ჩვეულებრივ საწარმოებში, ყაზარმებში, გემზე.

KANZLER (კანცლერი) — იხ. Bundeskanzler.

KAPELLE — პატარა ეკლესია.

KAPITÄN ZUR SEE (1-ლი რანგის კაპიტანი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

KAPITÄNLEUTNANT (კაპიტან-ლეიტენანტი) — უმცროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

KAPUZINER (კაპუცინი) — შავი ყავა ნალებით ან რძით და ზემოდან მოყრილი შოკოლადის პუდრით ან კაკაოს ფხვნილით.

KARFREITAG (ჩნების პარასკევი) — ჩნების კვირას ჱდღგომის წინ.

KARL-MARX-STADT (ხარლ-მარქს შტადტი) — ქ. ჱემნიცის (Chemnitz) სახელწოდება ჟშხ 1953-1990 წწ.

KARLSHORST (ხარლსხორსტი) — ჟერლინის რაიონი.

KAHRLSRUHE (ხარლსრუე) — ქალაქი ჟადენ-ჩედურტემბერგში მდინარე ჟადნზე; 250 ათასი მაცხოვრებელი.

KARLSRUHER SC («ხარლსრუერ სჟ») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

KARNEVAL — იხ. Fastnacht.

KARPFEN BLAU (კარპფენ ბლაუ) — მონარშული კობრი; გერმანული ტრადიციული სამობაო კერძი.

KARSAMSTAG, KARSONNABEND (ჩნების შაბათი) — ჩნების კვირას ჱდღგომის წინ.

KARSONNABEND — იხ. Karsamstag.

KARSTADT AG («ხარშტადტი ჱჟ») — უმსხვილესი კონცერნი-უნივერსალი, დაარსებული 1920 წ. ჟამბურგში.

KARWOCHE (ჩნების კვირა) — შიდმარხვის ბოლო კვირა ჱდღგომის წინ.

KASPERLE (ხასპერლე) — თოჯინების თეატრის გმირი.

KASPERLETHEATER — თოჯინების ხალხური თეატრი.

KASSEL (ხასელი) — ქალაქი ჟესენის მხარეში მდინარე ჟულდაზე; 187 ათასი მაცხოვრებელი; ძმები ჟრიმების მუზეუმი, ჱხალი გალერეა, ჟესენის მუზეუმი.

KASSLER (კასლერი) — შებოლილი ჱორის ხორცის ზურგის ნაწილი.

KATERFRÜHSTÜCK (საუზმე ნამთვრალეზზე) — შესდგება უმთავრესად მუავე წვენებისგან.

KATHEDRALE (საკათედრო ტაძარი) — არქივისსკოპოსის მთავარი ტაძარი.

KATHOLISCHE KIRCHE (კათოლიკური ეკლესია) — კათოლიკობა ქრისტიანობის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულებაა ჟერმანიაში.

KATHOLISCHE NACHRICHTENAGENTUR (KNA) («*კათოლიკე ჩახრისტენანგენტურ*», *კათოლიკური საინფორმაციო სააგენტო*) — ჟერმანიაში *კათოლიკური ეკლესიის ბეჭდვითი სააგენტო* (ქ. ჟონში).

KATZENTISCH (*სალაპ. ხუმრ. კატის მაგიდა*) — პატარა სუფრაგაშლილი მაგიდა ბავშვებისთვის.

KAUFHALLE («*კაუფჰალე*») — კონცერნ «*კაუფჰოფ ლჰ*»-ს შვილობილი კომპანია.

KAUFHOF AG («*კაუფჰოფ ლჰ*») — უმსხვილესი კონცერნი-უნივერსალი, დაარსებული 1879 წ. ქ. შტრალბუნდში; 1953 წ-ან ღიღონში.

KAVALLERS(TASCHEN)TUCH — ცხვირსახოცი პიჯაკის მკერდის მარცხენა ჯიბეში მორთულობის სახით.

KEGEL (კეგელი) — სპორტული ტიპის თამაში სფეროებით, რომლებითაც აქცევენ ფიგურებ-კეგლებს, დაყენებულებს გარკვეული წესით; წარმოიშვა ჟერმანიაში შუა საუკუნეებში.

KEGELBAHN (კეგელბანი) — სპეციალური ნაგებობა კეგელის სათამაშოდ.

KEHDINGEN (LAND KEHDINGEN) (ღედინგენი) — ჰაობიანი ადგილი ჟლბის ქვემო დინებაში ქ. შტადეს ჩრდილოეთით (ღვემო საქსონია).

KEHRAUS (კერაუსი) (*auskehren*-იდან, *გამოგვა*) — დამამთავრებელი ცეკვა დღესასწაულზე; ასრულებენ დღესასწაულის დასასრულს მოცეკვავეები,

რომლებიც თავისი გრძელი კაბებით გვიან იატაკს.

KELLERGESHOFL — სარდაფის სართული, სარდაფი.

KESTNER-MUSEUM (ღესტნერის მუზეუმი) — ქ. ჟანოვერში (ღვემო საქსონია); წარმოდგენილია ბერძნული, ეგვიპტური ხელოვნება, ძველი რომაელების და ეტრუსკების ნაწარმოებები; მუზეუმის კოლექციის საფუძველი დაუდეს ექსპონატებმა, რომლებიც შეაგროვა გერმანელმა დიპლომატმა, ხელოვნებათმცოდნემ და კოლექციონერმა ჟ. ლ. ღესტნერმა (1777-1853 წწ.), რომლის სახელსაც ატარებს მუზეუმი.

KHD — *იხ.* Klockner-Humboldt-Deutz AG.

KIEL (ღილი) — ქალაქი, ჟლზვიგ-ჟოლშტადნის ადმინისტრაციული ცენტრი, პორტი ღილის არხის შესასვლელში ღალტის ზღვის მხრიდან; 247 ათასი მაცხოვრებელი; უნივერსიტეტი (13 ს.), ღილის ახლოს — ჰუმბუმი დია ცის ქვემ (Freilichtmuseum Molfsee).

KIELER BUCHT (ღილის ყურე) — ფართე დია ყურე ღალტის ზღვაში.

KIELER HOWALDTSWERKE AG («*ღილერჰოვალდტსვერკე ლჰ*») — ნავსამშენი ღილში, დაარსებული 1953 წ.; 1968 წ. შევიდა «*ჟოვალდტსვერკე-ჟოიღე ვერფტ ლჰ* სამბურგ უნდ ღილ»-ის შემადგენლობაში.

KIELER WOCHE (ღილის კვირეული) — ყოველწლიური საერთაშორისო შეჯიბრებები აფროსნობაში ღილის ყურეში; ტარდება 1895 წ-ან.

KIESINGER KURT GEORG (ღიზინგერი ღურტ ჟეორგი) (1904-88 წწ.) — ჟერმანიის ფედერალური კანცლერი 1966-69 წწ., *ღიხ* 1967-71 წწ.

KILIA KIEL («*ღილია ღილი*») — საფეხბურთო კლუბი, დაარსებული 1902 წ.

KINDERDORF

KINDERDORF (საბავშვო სოფელი) — სასწავლო-აღმზრდელობითი დაწესებულება ობლებისათვის; შესდგება საბავშვო ბაღისგან, ზოგადსაგანმანათლებლო სახალხო სკოლისგან და პროფესიულ სკოლისგან.

KINESKUCHEN (კინესკუხენი) — ღვეზელი ეკლესიის კურთხევის დღესასწაულისთვის, რომელიც დაფარულია ხაჭოს სქელი ფენით.

KIPFEL (კიპფელი) — ბავარ. ბუკი, რქის მაგვარი ფორმის ნამცხვარი.

KIRCHWEIH, KIRMES (ტაძრის დღესასწაული) — ადგილობრივი ეკლესიის კურთხევის ყოველწლიური დღესასწაული.

KIRMES (კირმესი) — თავდაპირველად ეკლესიის კურთხევისთან დაკავშირებული სახალხო სეირნობა; ამჟამად საერო დღესასწაული.

KIRSCH, KIRSCHWASSER — ალუბლის არაყი.

KITSCH (კიჩი) — იაფფასიანი, უგემოვნო მასობრივი პროდუქცია, განკუთვნილი გარე ეფექტისათვის; კიჩის საგნები ბოლო დროს გახდა «მასობრივი კულტურის» გავრცელებულ მოვლენად.

KLAPPERSTORCH (ყარყატი, რომელსაც მოჰყავს სახლში თითო ბავშვი) — პატარა ბავშვებს ახალშობილის გაჩენისას უყვებიან, რომ თითქოსდა ღამე ყარყატს ნისკარტში მოჰყავს სახლში პატარა ბავშვი და კენკავს დედას მარცხენა ფეხში; ამიტომ იგი უნდა იწვევს საწოლში რამოდენიმე დრო.

KLAPPMADONNA (მჯდომარე ჭადონას ქანდაკება) — მის შიგნით დევს სამების ქანდაკება (მტრედი).

KLASSIKERSTADT (კლასიკოსების ქალაქი) — ქალაქ ჴაიმარის ხატოვანი სახელწოდება, რომელშიც ცხოვრობდნენ **ჩ. ჴ. ჴოეთე** და **ფ. ჴილერი**.

KLEINE KOALITION (მცირე კოალიცია) — **ჴსჴს** და **ჴაგჴს** სამთავრობო კოალიცია 1969–1982 წწ.

KLEINER MORITZ (პატარა ჴორიტი) — უბრალო, გულუბრყვილო ადამიანი.

KLEINER WANNSEE (მცირე ჴანზეე) — ტბა ქალაქ ჴერლინში, რომლის ნაპირზე მდებარეობს გერმანელი მწერლის **ჴაინრიხ ფონ ჴლაიხტის** (1777–1811 წწ.) საფლავი; საფლავის ქვაზე ამოკვეთილია ფრაზა მისი დრამიდან: «**ჴხლა, უკვდავებავ, შენ ხარ ჩემთან**».

KLEIN-VENEDIG (მცირე ჴენეცია) — ქ. ჴამბერგის (ჴავარიის მხარე) ხატოვანი სახელწოდება.

KLEINOD AN DER SCHLEI (მარგალიტი უბე ჴლაღის სანაპიროზე) — ქ. ჴლეზვიგის ხატოვანი სახელწოდება.

KLEINSTADT — პატარა ქალაქი მოსახლეობით 5 ათასიდან 20 ათასამდე.

KLEINSTADTER — პატარა ქალაქის მაცხოვრებელი.

KLEISTPARK (ჴლაიხტის სახელობის პარკი) — პარკი ჴერლინში (ჴრონბერგი).

KLEPPERMANTEL — ულტობი რეზინის პალტო; ფაბრიკის დამაარსებლის **ჩ. ჴლეპერის** (1868–1949 წწ.) სახელიდან.

KLINGENTHAL/SA. (ჴლინგენტალი/საქსონია) — ქალაქი **ჴოგტლანდში** (საქსონიის მხარე); 14 ათასი მაცხოვრებელი; ცნობილია მუსიკალური საკრავების წარმოებით, პირველ რიგში აკორდეონების.

KLÖCKNER-HUMBOLDT-DEUTZ AG (KHD) («**ჴლოკნერ-ჴუმბოლდტ-ჴოეტც ჴჴ**») — მანქანათსამშენებლო კომპანია, დაარსებული 1930 წ. **ჴლონ/ჴოეტცში**.

KLÖCKNER-KONZERN (ჴლოკნერის კონცერნი) — უმსხვილესი **ჴერმანიაში**; აერთიანებს 260-ზე მეტ ფირმას

- და კომპანიას; დაარსებულია 1898 წ. **სეტერ ღლოცენერის** მიერ.
- KLÖCKNER-WERKE AG** («ღლოცენერ-ჟერკე ჯი») — მეტალურგიული კონცერნი; დაარსებულია 1898 წ. შუესბურგში.
- KNA** (ჰნი) — *იხ.* Katholische Nachrichten-Agentur.
- KNACKWURST** (კნაკვურსტი) — დანაყული ხორცისგან და ქონის ნაჭრებისგან შემდგარი შებოლილი ძეხვი.
- KNECHT RUPRECHT** (კნეხტ რუპრეხტი) — *იხ.* ზიკოლოზის ავი თანამგზავრი, რომელიც სჯის გაუგონარ ბაშეებს. (Ruprecht — მამაკაცის სახელი).
- KNEIPPKUR** (კნაიპკურ / წყალმკურნალობა ჰნაიპის მეთოდით) — ეფუძნება სებასტიან ჰნაიპის (1821-97 წწ.) გამოცდილებას და დაკვირვებებს; ორგანიზმის დამცველი ძალების სტიმულირებისთვის გამოიყენება ბუნებრივი ფაქტორები.
- KNICKERBOCKER** — მოკლე შარვალი ვიწრო მანუეტით მუხლის ქვემოთ.
- KÖ** (ჰო) — *იხ.* Königsallee.
- KOBLENZ** (ჰობლენცი) — ქალაქი საჰანლანდ-შფაოცში; 110 ათასი მაცხოვრებელი; ღირსშასანიშნაობები: სომის გამაგრებული ბანაკი, მე-12-17 სს. არქიტექტურის ძეგლები.
- KOBOLD** (კობოლდი) — კეთილი სახლის გნომი, რომელმაც ზოგჯერ იცის ბოროტი ხუმრობა.
- KODAK-AG** («ჰოდაკ-ჯი») — ჟერმანიის უმსხვილესი ოპტიკური ფირმა (ცნობილი ამერიკული ფირმის ფილიალი); დაარსებულია 1896 წ. ჟერლინში, 1950 წ-ან შტუტგარტში.
- KOGGE** (კოგე) — შანზური აფრიანი სამხედრო-სავაჭრო გემის სახელწოდება (13-15 სს.).
- KOHL HELMUT** (ჰოლი ჰელმუტ) — ჟერმანიის ფედერალური კანცლერი 1982-1998 წწ. (ჰიჰი).
- KOLLEG** (კოლეგი) — ზოგადსაგანმანათლებლო (საღამოს) სკოლის ერთი ფორმა; მომუშავე ახალგაზრდობას აძლევს საატესტაციო გამოცდების ჩაბარების საშუალებას.
- KOLLEGE** (კოლეგა) — 1. მიმართვა თანამშრომლებისადმი; 2. მიმართვა პროფკავშირების წევრებისადმი.
- KÖLN** (ჰოლნი) — ჟერმანიის უძველესი ქალაქი, პორტი საჰანზე (ჰრდილოეთ საჰან-ჟესტფალიის მხარე); 955 ათასი მაცხოვრებელი; წარმოიშვა როგორც რომის კოლონია «Colonia Agrippina»; უმნიშვნელოვანესი სავაჭრო-სამრეწველო და საფინანსო ცენტრი; ყველაზე დიდი ჟერმანიაში გოტიკური ტაძარი, რომანული ეკლესიები; ქომაულ-გერმანული მუზეუმი (Romisch-Germanisches Museum), ჟალრაფ-სიხარტც-მუზეუმი (Wallraf-Richartz-Museum), ჰუნსტჰალე (Kunsthalle), აღმოსავლეთ-აზიური ხელოვნების მუზეუმი; უნივერსიტეტი (1388 წ.); ჰელოცენების უმაღლესი სკოლა; რადიოსადგური «ჟერმანული ტალღა»; ჰოლნი ბაზრობების და კარნავალების ქალაქია.
- KÖLN FC** («ჰოლნი ჟი») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.
- KÖLNER DOM** (ჰოლნის ტაძარი) — ორკომპიანი გოტიკური ტაძარი, ულამაზესი ჟეროპაში, *იხ.* შეტრესი და ჟალწულ შარიამის სახელობის; ქალაქ ჰოლნის სიმბოლო; სიგრძე 144 მ., სიმაღლე 160 მ.; მშენებლობა დაიწყო 1248 წ. დასრულდა კი 1842-1880 წწ.
- KÖLNER STADTANZEIGER** («ჰოლნერ შტადტანცაიგერ») — ყოველღიური გაზეთი; გამოდის ჰოლნიში ტირაჟით 287 ათასი ვგზემლარი.
- KOLONIALWARENGESCHÄFT** — ძვ. პატარა სასურსათო მაღაზიის სახელ-

KOMANDO SPEZIALKRÄFTE

წოდება, რომელშიც ვაჭრობდნენ შორეულ ქვეყნებიდან ჩამოტანილი ეგზოტიკური სურსათით.

KOMANDO SPEZIALKRÄFTE (სპეციალური ძალების მეთაურობა) — ჟენდერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

KOMISCHE OPER («ჰომიშე ოპერ») — საოპერო თეატრი ჟერლინში; გაიხსნა 1947 წ.; დამაარსებელი და მხატვრული ხელმძღვანელი ჟალტერ ჟელზენშტაინი (1901-1975 წწ.); 1965 წ. შეიქმნა საბალეტო დასი.

KOMMERS (ლხინი) — გერმანელი სტუდენტების-კორპორანტების.

KOMMODE (ჰომოდე) — ჟერლინის ყოფილი სამეფო ბიბლიოთეკის სალაპარაკო სახელწოდება.

KOMMUNION — მინდა ზიარება.

KOMMUNISTISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS (KPD) (ჟერმანიის ჰომუნისტური პარტია (ჟიქუ)) — დაარსებულია 1919 წ.; 1933 წ. აკრძალულია; 1946 წ. ოკუპაციის საბჭოთა ზონაში შეუერთდა ჟერმანიის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას და შეიქმნა ჟერმანიის ერთიანი სოციალისტური პარტია; ჟიქუ 1956 წ. გამოცხადდა ანტიკონსტიტუციურად და აიკრძალა; 1968 წ. შეიქმნა ჟერმანიის კომუნისტური პარტია.

KONFEKT (კამფეტი) — ხშირ შემთხვევაში შოკოლადის, კოლოფში.

KONFERENZ LIBER SICHERHEIT UND ZUSAMMENARBEIT IN EUROPA (KSZE) (ჟეროპაში უშიშროებისა და თანამშრომლობის თათბირი (ჟიქი)) — დასკვნითი ფაზა მიმდინარეობდა 1975 წ. ზაფხულში ქ. ჟელსინკიში; 1994 წ. დეკემბრიდან — ჟეროპაში უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაცია (ჟიქი).

KONFIRMATION (კონფირმაცია) — 7-12 წლის ბავშვების მირონცხების სა-

იდუმლოება, რომელსაც სადღესასწაულო ვითარებაში ადავლენ ეპისკოპოსი; ეკლესიური სრულწლოვანობის სიმბოლო.

KÖNIGIN DER OSTSEE / KÖNIGIN DER HANSE (ჟალტიის ზღვის დედოფალი / ჟანზის დედოფალი) — ქ. ჟაუბეკის ზატოვანი სახელწოდება, რომელიც მე-14 ს-ან იყო ჟანზის (ჩრდილო-გერმანული ქალაქების გაერთიანების) პოლიტიკური ცენტრი.

KÖNIGSALLEE (Kö) (ჰონიგსალეე (ჰო)) — ქ. ჟიუსელდორფის ცენტრალური მაგისტრალი.

KÖNIGSBERG (ჰონიგსბერგი) — ქალაქი ლმოსავლეთ შრუსიაში; ამჟამად ხუსუსის შემადგენლობაში.

KÖNIGSKUCHEN (სამეფო ღვეზელი) — *იხ.* Napfkuchen.

KÖNIGSSEE (ჰონიგზეე) — ალპური ტბა ჟავარიაში; 602 მ. ზღვის დონიდან; ფართობი 5,2 კვ. კმ.; სიღრმე 188 მ.

KÖNIGSTEIN (ჰონიგშტაინი) — ქალაქი მდინარე ჟლბაზე საქსონიის ჟვეცარიაში.

KÖNIGSTRABE (ჰონიგშტრასე) — ქ. ჟტუტგარტის მთავარი ქუჩა.

KÖNIGSTUHL (ჰონიგშტული) — 1. მთა ქ. ჟადელბერგის მახლობლად (ჟადენ-ჟაურტემბერგი), სიმაღლე 568 მ.; 2. ცარცოვანი ციცაბო კუნძულ ხიუგენის ჩრდილო-აღმოსავლეთში (შეკლენბურგი-ჩინა შომერანია).

KONSERVATORIUM (მუსიკალური სასწავლებელი) — საშუალო მუსიკალური სასწავლებელი.

KONSTANZ — ქალაქი ჟოდენის ტბაზე; სახელი წარმოიშვა რომის იმპერატორ Constantinus Chlorus სახელიდან.

KONSTRUKTIVES MITTRAUENSVOITUM (კონსტრუქტიული უნდობლობის ვოტუმი) — პროცედურა, რომლის თა-

- ნახმადაც შეიძლება იქნას გადარჩეული კანცლერი მისი უფლებამოსილების ვადის დამთავრებამდე.
- KONSUM** (კონზუმი) — 1. მომხმარებელთა კოოპერატივი; 2. მომხმარებელთა კოოპერაციის მაღაზია.
- KONTERADMIRAL** (კონტრ-ადმირალი) — ადმირალის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.
- KONZERTBUNKER** (საკონცერტო ბუნკერი) — ხუმრ. ქ. შტუტგარტში საკონცერტო დარბაზის სახელწოდება.
- KÖPENICK** (ჰოპენიკი) — ჰერლინის საქალაქო რაიონი და სასახლე ჰოპენიკი (1681-1685 წწ.; არქიტექტორი ზანგერფელი); ამჟამად აქ განლაგებულია შერთული ხელოვნების მუზეუმი; ცნობილია კაპიტან ჰოპენიკის (Hauptmann von Köpenick) ლეგენდარული ფიგურის წყალობით.
- KÖPENICKER SOMMER** (ჰოპენიკის ზაფხული) — ყოველწლიური სახალხო დღესასწაული ბერლინის რაიონ ჰოპენიკში; ტარდება ივნისის ბოლო კვირას; დღესასწაულში იღებს მონაწილეობას «ჰოპენიკელი ღაპიტანი», რომელმაც 1906 წ. დააპატიმრა ჰოპენიკის ბურგომისტრი და ხელში ჩაიგდო ქალაქის სალარო.
- KORN** (კორნი) — ხორბლის არაყი.
- KORNBRANNTWEIN** — იხ. Korn.
- KORVETTENKAPITÄN** (მე-3 რანგის კაპიტანი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.
- KRANKENKASSE** (ავადმყოფობის სალარო) — საზოგადოებრივი დაწესებულება, რომელიც უხდის ფულად დახმარებას ავადმყოფობის შემთხვევაში იმ პირებს, რომლებიც იხდიდნენ საწევრო შესატანს.
- KRAUSS-MAFFEI AG** («ჰრაუს-ჭაფაი რუ») — მიიმე მანქანათმშენებლობის კონცერნი; დაარსებულია 1931 წ. ქ. ჰერუნგენ-ჰლაჰში (ჟავარია) რამოდენიმე ფირმის შეერთების შედეგად.
- KREFELDER APPELL** (ჰრეფელდის მოწოდება) — საზოგადოებრიობის მოწოდება ჟჟჰ ამერიკული ფრთოსანი რაკეტების და საშუალო სიშორის რაკეტების განლაგების წინააღმდეგ; გადაწყვეტილება განლაგების შესაღებ იქნა მიღებული ნრჟჟ-ს საბჭოს მიერ 1979 წ. დეკემბერში (მოწოდება მიღებულია ქ. ჰრეფელდში).
- KREIDLER** (ჰრაიდლერი) — საშეჯიბრო მოტოცტკლეტის მარკა.
- KREIS** (რაიონი) — ადმინისტრაციული დაყოფის ერთეული ჰერმანიაში.
- KREISANGEHORIGE STADTE UND GEMEINDEN** — სარაიონო დაქვემდებარების ქალაქები და თემები.
- KREISAUSSCHUSS** — სარაიონო სასოფლო კომიტეტი; კრავსტაგების აღმასრულებელი ორგანო.
- KREISBEDIENTETER** (კრავსბედინსტერერ) — სარაიონო სასოფლო კომიტეტის მოსამსახურე.
- KREISEL** (ბზრიალა) — კონუსის ფორმის სათამაშო.
- KREISFREIE STADT** — რაიონული მნიშვნელობის ქალაქი.
- KREISSTADT** — რაიონის (ოლქის) მთავარი ქალაქი, რომელშიც მდებარეობს მმართველობა.
- KREISTAG** (კრავსტაგი / რაიონული დეპუტატების კრება) — რაიონის უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანო.
- KREMSE** (კრემზერი) (ბერლინელი მეწარმის სახელით) — საცხენოსნო სამგზავრო ფურგონი, გვერდებიდან ღია; ამჟამად იხმარება როგორც არტაქციონი.
- KREUZBERG** (ჰროცბერგი) — ჰერლინის საქალაქო რაიონი (ოკუპაციის ყოფილი ამერიკული სექტორი).
- KREUZCHOR** (ჰროცხორი) — ბიჭების გუნდი შრეზდენის ეკლესიაში «ჰროცხორხე».
- KREUZWEG** (ჰჰრის ცზა) — ჰრისტეს გზა ჟოლგოთაზე.

KREUZWEGSTATIONEN

KREUZWEGSTATIONEN (გაჩერებები ჰერის გზაზე) — 1. ზრისტეს გაჩერებები ჰერის გზაზე; 2. ჰერის გზის მონაწილეების გაჩერებები ფიქრებისთვის და ლოცვებისთვის ყოველი 14 სდუეტის წინაშე, რომლებზედაც გამოსახულია ზრისტეს ჰერის გზა.

KRIMINALPOLIZEI (KRIPPO) — სისხლის სამართლის პოლიცია.

KRIPPO — *იხ.* Kriminalpolizei.

KROKANT (კროკანტი) — დაშაქრილი ნიგოზი ან მისგან გაკეთებული საკონდიტრო ნაწარმი.

KRUPP Alfred K. von Bohlen und Halbach (ჰრუპი ლდერიდ ზ. ფონ ჴოლენი და ჴალბახი) (1907-67 წწ.) — გერმანელი მეწარმე, ჰრუპების დინასტიის ბოლო წარმომადგენელი.

KRUPP-KONZERN (ჰრუპის კონცერნი) — მეტალურგიული და მანქანათმშენებლო კონცერნი, დაარსებული 1811 წ. ქ. ჴუნში; 1967 წ-დე მსოფლიოში ყველაზე დიდი ერთპიროვნულ მფლობელობაში მყოფი კონცერნი.

KUCHEN — შაქარლამა, ღვეზელი, კექსი და ა. შ.

KUCKUCK (თუთიყუში) — ხალაპ. სასამართლოს აღმასრულებლის ბეჭედის სახელწოდება.

KUCKUCKSUHR (საათი თუთიყუშით) — ხელოსნობის ტრადიციული ნაწარმი შვარცვალდში.

KU-DAMM — *იხ.* Kurfurstendamm.

KUHLE BLONDE (ცივი ქერა) — ხუმრ. ნათელი ცივი ლუდიანი სირჩა.

KULTUR-BRAUEREI (უხუდასხდელი ქარხნის კულტურის ცენტრი) — ჴერლინში; საგამოფენო დარბაზებით, თეატრალური სცენებით, ლუდხანებით, ჯაზის კლუბით, სოციალური უზრუნველყოფის დაწესებულებებით.

KULTURFORUM (ჴულტურფორუმი) — ჴემპერპლატცზე (ჴირგარტენის რაიონში) ჴერლინში; შექმნილია 60-ან

წლებში აღმოსავლეთ ჴერლინის «ტუზუემების კუნძულის» საპირისპიროდ; ფორუმი მოიცავს: ტუზიკალური საკრავების მუზეუმს, ფილარმონიას, ჯაზური, ფოლკლორული, კამერული მუსიკის დარბაზებს, სახელმწიფო ბიბლიოთეკას, ჴიბლიოთეკას ხელოვნების დარგში, ტართული ხელოვნების მუზეუმს, ჴხალ ეროვნულ გალერეას.

KULTUSMINISTERIUM (კულტების სამინისტრო) — განაგებს სარწმუნოების, კულტურის, განათლების საკითხებს.

KÜMMNEL (კუმელი) — კვლიავის არაყი.

KUMPEL (კუმპელი / მეგობარი) — მიმართვა, გავრცელებული მალაროელებს, მუშებს შორის.

KUNSTHALLE (კუნსტჰალე) — მხატვრული მუზეუმების სახელწოდება, მაგალითად ჴამბურგში, ტუსელდორფში, ჴილეფელდში.

KUPFERNE HOCHZEIT (სპილენძის ქორწილი) — შეუღლების შვიდი წლისთავი.

KUPFERNER SONNTAG (სპილენძის კვირა) — მესამე კვირა ჴობის წინ.

KURFÜRSTENDAMM (ჴურფურსტენდამი) — ბულვარი ჴერლინში; ბერლინელები უძახიან მას ჴუ-ტამი (Ku-Damm); თავდაპირველად ჯებირი, შემდეგ — ქვიშიანი გზა ჴერლინსა და სანადირო ციხესიმაგრე ჴრდუნვალდს შორის, აშენებული მე-16 ს. კურფურსტ ჴოაჰიმ II ჴეექტორის ბრძანებით; მე-20 ს. დასაწყისში ჴუ-ტამი — ერთ-ერთი ყველაზე არისტოკრატიული ბულვარი; მე-2 ოსოფლიო ომის დროს დაინგრა; ამჴამად აღდგენილია.

KURHESSEN / KURFÜRSTENTUM HESSEN (ჴურჰესენი) — ჴერმანიის ისტორიული მხარე — ასეთი სახელწოდება ჴჴონდა თანამედროვე ჴესენის ჩრდილოეთ ნაწილს 1803-1866 წწ.

KYFFHÄUSER (ციფჰოფზერი) — ტყით დაფარული მთები ჰეველ უარცის სამხრეთით ღერინგიაში; სიმაღლე 477 მ.; ციფჰაუზენის ციხესიმაგრის ნანგრევები, უზარმაზარი ძველი ფრიდრიხ ჰარბაროსას სიმბოლურ საფლაკზე.

KYFFHÄUSERBUND (ციფჰოფზერის კავშირი) — ჯარისკაცთა უდიდესი კავშირი, დაარსებული 1900 წ.; 1933 წ. გარდაიქმნა «ჰარისკაცთა იმპერიულ კავშირად»; ჟღერს აღდგენილია 1951 წ.

KZ — *იხ.* Konzentrationslager.

— **ქ** —

LABSKAUS (ლაბსკაუსი) — სქელი სუპი მლაშე თევწისგან (ხორცისგან), კარტოფილით, ხახვით და კიტრის მწილით; მეზღვაურების ტრადიციული საჭმელი.

LADENSCHLUSSGESETZ (მაღაზიების დაკეტვის დროის კანონი) — კანონი (1996 წ.), რომელიც ადგენს მაღაზიების მუშაობის და დაკეტვის ერთიან დროს: ორშაბათიდან პარასკევამდე 6-ან 20 საათამდე და შაბათს 6-ან 16 საათამდე.

LAHN (ჴანი) — მდინარე ჴერმანიაში, ჴადნის მარჯვენა შენაკადი (ჴესენის და ჴაინლანდ-ჴფალცის მხარეები); სიგრძე 245 კმ.

LAMPE / MEISTER (ჴამპე / ჴურდღელი) — გერმანული ჴდაპრების და იგავების პერსონაჴი.

LAND — 1. ქვეყანა, მხარე; 2. ფედერალური მხარე — ადმინისტრაციული დაყოფის ერთეული; იყოფა ოლ-ქებად.

LAND DER RUBEN UND REBEN (თაღამის და ვაზის მხარე) — ჴაინლანდ-ჴფალცის ხუმრობითი სახელწოდება.

LAND DER TAUSEND SEEN (ათასი ტბის მხარე) — ჴეკლენბურგის პოეტური სახელწოდება.

LAND DER TAUSEND GRÄBEN (ათასი თხრილის მხარე) — ქ. ჴაგდებურგის დასავლეთით მდებარე მხარე, ცნობილი თავისი მაღალნაყოფიერი სოფლის მეურნეობით; მე-18 ს. მეფე ჴრიდრიხ II-ის ბრძანებით აქ იყო

შექმნილი თხრილების, არხების და რაბების სისტემა ჴაობიანი ნიადაგის ამოსაშრობად; თაობიდან თაობამდე ეს სისტემა ფართოვდებოდა და უმჯობესდებოდა.

LANDESAMT (სამხარეო მთავრობის უწყება) — ფედერალური მხარის ადმინისტრაციული ორგანო.

LANDESARBEITSGERICHT (სამხარეო სასამართლო შრომის საკითხებში) — მე-2 (საშუალო) ინსტანციის სასამართლო ფედერალური მხარის დონეზე.

LANDESHAUPTSTADT — ფედერალური მხარის მთავარი ქალაქი.

LANDESKRONE (ჴანდესკრონე) — ბაზალტის მთა (სიმაღლე 420 მ.) ჴგორლიცის ახლოს (საქსონიის მხარე) ძველი სიმაგრეების ნარჩენებით.

LANDESKUNDE — სახელმწიფოთმცოდნეობა.

LANDESRECHT — ფედერალური მხარეების კანონმდებლობა.

LANDESREGIERUNG (სამხარეო მთავრობა) — ფედერალური მხარის აღმასრულებელი ხელისუფლების უმაღლესი ორგანო.

LANDESSPRACHE — ეროვნული ენა, ქვეყნის ენა.

LANDESTRACHT — ეროვნული ტანსაცმელი.

LANDESVERFASSUNG — ფედერალური მხარის კონსტიტუცია.

LANDESWAHRUNG — ეროვნული ვალუტა.

LANDGERICHT (ზანდგერისტი) — 1. მთის გრებილი ყვების ღლების სამხრეთი ნაწილი (ჟადენ-ჟიდურტემბერგი); 2. პირველი ან მეორე ინსტანციის სასამართლო.

LAND HADELN (HADELN) — *იხ.* Hadeln.

LANDJÄGER (ლანდიეგერი) — 1. ჟანდარმების სახელწოდება ჟერმანიაში 1919-1934 წწ.; 2. შებოლილი ძხვის ნაირსახეობა.

LANDKREIS (რაიონი) — ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეული; შესდგება თემებისგან.

LÄNDLE (ლენდლე) — ჟადენ-ჟიდურტემბერგის ხუმრობითი სახელწოდება.

LÄNDLER, LÄNDLER (ლენდლერი) — ხალხური ცეკვა, ვალსის წინამორბედი; გავრცელებულია ჟავარიაში და ღვსტრიაში.

LANDRAT (ლანდრატი) — რაიონული ადმინისტრაციის მეთაური.

LANDRICHTER — საოლქო სასამართლოს მოსამართლე.

LANDSHUTER HOCHZEIT (ზანდსხუტური ქორწილი) — ტრადიციული დღესასწაული ბავარიულ ქალაქ ჟანდსხუტში (სამ წელიწადში ერთხელ) ჰერცოგ ჟეორგ ჰდიდარის 1475 წ. დიდებული ქორწილის სამახსოვროდ.

LANDSMANNSCHAFT (სათვისტომო) — გერმანელების გაერთიანების სახელწოდება, რომლებიც მე-2 ოსოფლიო ომის შემდეგ გადმოასახლეს ცენტრალურ და ღღმოსავლეთ ჟგროპის სხვადასხვა ქვეყნებიდან ჟერმანიაში და ღვსტრიაში.

LANDTAG (ლანდტაგი) — ფედერალური მხარის პარლამენტი.

LANDTAGSPRÄSIDENT — ფედერალური მხარის პარლამენტის პრეზიდენტი.

LANDWIRTSCHAFTSKAMMER (სასოფლო-სამეურნეო პალატა) — სასოფ-

ლო-სამეურნეო მწარმოებლების ორგანიზაცია, რომელიც წარმოდგენს მათ ინტერესებს სამხარეო დონეზე.

LANDWIRTSCHAFTSSCHULE — სასოფლო-სამეურნეო პროფესიული სასწავლებელი.

LANGE EUGEN (გრძელი ოდგენი) — ჟონში ბუნდესტაგის 30-ათ სართულიანი შენობის ირონიული სახელწოდება; ბუნდესტაგის თავჯდომარის ოდგენ ჟერსტენმაიერის (1954-1969 წწ.) სიდაბლზე მანიშნებელი გადაკრული სიტყვა.

LANGENSCHIEDT KG («ზანგენშაიდტი ღჟ») — საგამომცემლო ფირმა, დაარსებული 1856 წ. ჟუსტავ ჟანგენშაიდტის მიერ ჟერლინში; უშვებს ლექსიკონებს, ენათმეცნიერულ ლიტერატურას, სასაუბროებს.

LANGEOOG (ზანგეოგი) — კუნძული ჟერმანიაში, ერთერთი ღღმოსავლეთ-ფრიზეთის კუნლებიდან.

LANGER HEINRICH (გრძელი ჟაინრიხი) — *ჟარგ.* კლიტის გასასხნელი ხელითნაკეთი ხელსაწყო (ქურდების ნივთი).

LANGER SAMSTAG (გრძელი შაბათი) — შაბათი, რომელშიც მაღაზიები იკეტება გვიან (ერთხელ თვეში).

LATARE (*ლათ. სიტყვ.* გიხაროდეს) — შიდი მარხვის მე-4 კვირის ან ღღდგომის წინ მე-3 კვირის საეკლესიო სახელწოდება.

LATERNENGARAGE (საფარნე გარაჟი) — *ხუმრ.* მანქანის სადგომი ღია ცის ქვეშ (რომელიც ღამე ნათდება ქუჩის ფარნებით).

LATTENGBIRGE (ზატენგებირგე) — მთები ჟავარიაში, ჟერსტესგადენის ღღპების ნაწილი.

LAUBENKOLONIE (სააგარაკე დასახლება) — მსუბუქი საზაფხულო სახლებისგან.

LAUBENGANGTHAUS — სახლი ღია დერეფნით.

LAUSCHA

LAUSCHA (Გაუშა) — ქალაქი ღერინგიაში, მხატვრული მინის წარმოების ცენტრი, მათ შორის ნადვისხის მორთულობანი; მინის მუზეუმი.

LAUSITZ (Გაუზიტცი) — მდინარეები ჩაფსეს და ჰარეს აუზში მდებარე ადგილი (ჴრანდენბურგი და საქსონია), იყოფა ჴვემო (ბარის) და Გემო (მთის) Გაუზიტცად; სორბების საცხოვრებელი ადგილი.

LAUSITZER GEBIRGE (Გაუზიტცის მთები) — მთები საქსონიაში, უმაღლესი წერტილი მთა Გაუშე (793 მ.).

LAUSITZER NEIBE — *იხ.* Neibe.

LAUSITZER RUNDSCHAU («Გაუზიტცერ რუნდშაუ») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის ღოტბუსში ტირაჟით 211 ათასი ეგზემპლარი.

LEBERKÄSE (ლებერკეზე) — ბავარიული და ავსტრიული კერძი: დანაყული ხორცი ღვიძლით, ქონით, კვერცხებით და სუნელით.

LEBERREIME (ღვიძლის ლექსები) — სახუმარო ლექსები, რომლებსაც იგონებენ სუფრაზე; ეს ტრადიცია დაიბადა მე-17 ს.

LEBERWURST — ღვიძლის (გულ-ღვიძლის) ძეხვი.

LEBKUCHEN — *იხ.* Pfefferkuchen.

LEBUS (LAND LEBUS) (Გებუსი) — ბორცვიანი ადგილი ოდერის შუა დინებაში (ჴრანდენბურგის მხარე).

LECH (Გეხი) — მდინარე ღვსტრიაში და Გერმანიაში, ႃუნაის მარჯვენა შენაკადი.

LECHFELD (Გეხფელი) — ვაკე Გავარიაში მდინარეები Გეხის და Გერტას შორის.

LEDA (Გედა) — მდინარე ჴვემო საქსონიაში, Გმის მარჯვენა შენაკადი; სიგრძე 75 კმ.

LEDERHOSE (ტყავის შარვალი) — ბავარიული და ავსტრიული ეროვნული ტანსაცმლის სახე: შარვალი ტყავისგან ან ნატისგან.

LEHRAMTSANWARTER — მასწავლებლის თანამდებობის მაძიებელი მთავარ ან სახალხო სკოლაში.

LEHRAMTSKANDIDAT (გიმნაზიის მასწავლებლის თანამდებობის კანდიდატი).

LEICA (*მემოკ.* Leitz-Camera-დან; «ლეიკა») — გერმანული ფირმა «Ernst Leitz GmbH»-ის პოპულარული ვიწროფირიანი ფოტოაპარატის მარკა.

LEINE (Გაინე) — მდინარე ღერინგიაში და ჴვემო საქსონიაში, Გდინარე ღდლერის მარცხენა შენაკადი; სიგრძე 241 კმ.; მდინარის ნაპირებზე დგას ქალაქი Განოვერი.

LEINEFELDE SC («Გაინეფელდე სც») — საფეხბურთო კლუბი, დაარსებული 1912 წ.

LEIPZIG (Გაიპციგი) — ქალაქი საქსონიაში მდინარე Გაინე Გლსტერზე; 503 000 მაცხოვრებელი; უმსხვილესი ცენტრი: ვაჭრობის (Გაიპციგის საერთაშორისო ბაზრობა), საგამომცემლო საქმის (Გაიპციგის წიგნის ბაზრობა), განათლების (უნივერსიტეტი, დაარსებული 1409 წ.), კულტურის (Გერმანული Გროვნული ბიბლიოთეკა, ორკესტრი «Გევანდჰაუსი»).

LEIPZIG VfB («Გაიპციგ ფფკ») — საფეხბურთო კლუბი.

LEIPZIGER BUCHMESSE (Გაიპციგის წიგნის ბაზრობა) — წიგნის საერთაშორისო გამოფენა-ბაზრობა, ტარდება მე-17 საუკუნიდან; 1949 წლიდან ტარდება ყოველწლიურად მარტში.

LEIPZIGER GRASSI-MUSEUM (Გრასის მუზეუმი Გაიპციგში) — მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი «ღმომსავლეთმცოდნეობის» განყოფილებით.

LEIPZIGER MESSE (Გაიპციგის ბაზრობა) — საერთაშორისო სამრეწველო გამოფენა-ბაზრობა, ტარდება

- 1165 წ-ან; ამჟამად წელიწადში ორჯელ — მარტში და სექტემბერში.
- LEIPZIGER-UNIVERSITÄT** (ზაგვიციის უნივერსიტეტი) — დაარსებულია 1409 წ.; მასში სზავლობდნენ ჟოეთე, ზესინგი, ზლოპშტოკი; Ⴀ. ს. ჴა-ხი 1723–1750 წწ. იყო მისი კაპელ-მაისტერი.
- LEITENDER REGIERUNGSDIREKTOR** (წამყვანი სამთავრობო დირექტორი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.
- LEO-BAECK-INSTITUT** (ზეო ჴეკის სა-ხელობის ინსტიტუტი) — ორგანიზაცია, დაარსებული 1955 წ. ჴერმანი-დან გამოსული ებრაელების მიერ; ისახავს მიზნად ჴერმანიაში ებრაე-ლების ისტორიის კვლევას (ფილია-ლები ჴერუსალიმში, ზონდონში და ჩუჟ-ნორკში).
- LEOPARD** («ზეოპარდი») — ბუნდესვე-რის მრავალმიზნობრივი დანიშნულე-ბის ძირითადი საბრძოლო ტანკი.
- LEOPARD 1** (ზეოპარდ 1) — ჴერმანი-ის 60-ნი წლების ძირითადი საბრძო-ლო ტანკი; წარმოების თარიღი: 1965–2005 წწ.; საბრძოლო მასა — 39,6 ტ.
- LEOPARD 2** (ზეოპარდ 2) — გერმანუ-ლი ძირითადი საბრძოლო ტანკი, ერთ-ერთი ყველაზე სრულყოფილი ტანკი მსოფლიოში; წარმოების თა-რიღი: 1979 წლიდან; საბრძოლო მა-სა — 62 ტ.;
- LEOPOLDINA** — *იხ.* Deutsche Akademie der Naturforscher „Leopoldi-*na*".
- LEUCHTE DES NORDENS** (ჩრდილოეთის მნათობი) — როსტოკის უნივერსიტე-ტის სატოვანი სახელწოდება, რომე-ლიც დიდი ხნის განმავლობაში იყო მეცნიერების ცენტრი ჩრდილოეთ ჴუროპაში.
- LEUTNANT** (ლეიტენანტი) — უმცროსი ოფიცრის წოდება ჴუნდესვერში.
- LEUTNANT ZUR SEE** (ლეიტანანტი) — უმცროსი ოფიცრის წოდება ჴუნდეს-ვერის საზღვაო ძალებში.
- LEVERKUSEN** (ზევერკუზენი) — ქალა-ქი ჩრდილოეთ შაინ-ზესტფალიაში შაინის მარჯვენა ნაპირზე, 160 ათა-სი მაცხოვრებელი; ქალაქი გაჩნდა 1930 წ. თორმეტი სასოფლო თემის შვერთების შედეგად; სახელწოდება მიიღო მეაფთიაქე ჴარლ ზევერკუზე-ნის სახელიდან, რომელმაც 1858 წ. აქ დაარსა სამღებრო ფაბრიკა.
- LIBERAL-DEMOKRATISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS (LDPD)** (ღერმანიის ლიბერალურ-დემოკრატიული პარ-ტია (ღზემუ)) — პარტია ყოფილ ჴშშ, დაარსებული 1945 წ. ოკუპა-ციის საბჭოთა ზონაში; აერთიანებდა ხელოსნებს, მოვაჭრეებს, ნაწილობ-რივ გლეხობას; 1990 წ აგვისტოში შვეიდა ჴერმანიის შავზემუ-ში.
- LIEBFRAUENMILCH** (ზეიბფრაუენმილ-ხი) (*სიტყვ.* ქეთისმშობლის რძე) — რადნის თეთრი ღვინის პოპულარუ-ლი ნაირსახეობა; სახელი გამომდი-ნარეობს ჴორმსის ქეთისმშობლის ეკლესიის სახელიდან (Liebfrauen-*kirche*).
- LIEDERLICHE LIESE** (ღეთხუმი ზიზა) — *ხალაპ.* ასე ამბობენ უსუფთაო ქალ-ზე.
- LILIENSTEIN** (ზელიენშტაინი) — მთა ჴლების ჴვიშოვან მთებში.
- LINDAU** (ზეინდაუ) — ქალაქი ჴავარია-ში, მდებარეობს ჴოდენის ტბის კუნ-ძულზე, 23 ათასი მაცხოვრებელი.
- LINDENALLEE** (ცაცხვის ხეივანი) — ცნობილი ხეივანი ზანოვერში სიგრ-ძით ორი კილომეტრი, რომელიც მიე-მართება Königsworther Platz-ან «შიდ ბადამდე» (Großer Garten); 1400 ცაცხვი დარგულია 1726 წ.
- LINDERHOF** (ზეინდერჰოფი) — სასახ-ლე როკოკოს სტილში და საპარკო ანსამბლი ჴავარიის სამხრეთში; შექ-

LIONS

მნილია 1869-1878 წწ. ბავარიელ მეფე ზედვიგ II-სათვის.

LIONS (*შემოკ. ინგლ. Liberty, Intelligence — Our Nations Safety*-დან თავისუფლება, გონება — ჩვენი ერის უსაფრთხოება) (ზაფხუნი) — საზოგადოებრივი მოღვაწეების საერთაშორისო ასოციაცია, დაარსებული 1916 წ.; შტაბ-ბინა ლჰყ; აერთიანებს 39000 კლუბს (Lions Clubs) 165 ქვეყანაში; მათ შორის 700 კლუბი ლერმანიაში; ძირითადი მიზნები — ურთიერთგაგება ხალხებს შორის და ქველმოქმედება.

LIPPE (ლიპე) — 1. მდინარე, სადნის მარჯვენა შენაკადი (ხრდილოეთი სადნი-ჴესტვალის), სიგრძე 228 კმ.; 2. ისტორიული ოლქი მდინარე ჴეზერის დასავლეთით (ხრდილოეთი სადნი-ჴესტვალის).

LIPPE-DETMOLD (ლიპე-დეტმოლდი) — 1. ადგილის ტრადიციული სახელწოდება ხრდილოეთი სადნი-ჴესტვალის მხარეში; 2. ისტორიული მხარე ლერმანიაში.

LIPSI (ლიპსი) — თანამედროვე სამეჯლისო ცეკვა, მუსიკალური ზომა 3/2 (Lipsia ლათ. ქ. ჴადპცივის სახელწოდება).

LITFARSÄULE (ლიფარსაულე) — სახელდებულია გამოცემულ ჴიტვასის სახელიდან, რომელმაც 1855 წ. პირველად დააყენა იგი ლერლინიში.

LIZENTIAT (ლიცენციატი) — 1. თეოლოგიის დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი; 2. ისტ. ბაკალავრის შემდეგ მომდევნო სამეცნიერო ხარისხი.

LOKOMOTIVE LEIPZIG FC («ლოკომოტივ ჴადპცივ ფჰ») — საფეხბურთო კლუბი.

LONDONER ABKOMMEN (ლონდონური ხელშეკრულება) — ხელშეკრულება ლჰყ, საბჭოთა ჴავშირსა, შიდ ლრითანესა და საფრანგეთს შორის

(1945 წ.) სამხედრო დამნაშევეების წინააღმდეგ სანქციების თაობაზე; ხელშეკრულება გახდა ჩურნბერგის პროცესის ფუძე.

LORELEI / LOREILEY (ლორელაი) — 1. კლდე სადნის მარჯვენა ნაპირზე ლარსჴაუნენთან; აქ სადნის ერთერთი ყველაზე ვიწრო და ღრმა ადგილია; 2. სადნის ფერია, ხალხური ლეგენდების და ლიტერატურული პერსონაჴი (ღ. ლრენტანო, ჴ. ჴადნე და სხვ.); ჴორელაი ჴის ციცაბო კლდეზე, თავისი სილამაზით და სიმღერით იგი აჯადოებს გემების მესაჯეებს, და განწირავს მათ დაღუპვაზე.

LÖRNITZ (ლორნიცი) — ადგილი საქსონიაში ლბის მარჯვენა ნაპირზე, შრეზდენის მახლობლად; ცნობილია ბალებით და ვენახებით.

LOTHRINGEN (ლოტარინგია) — ისტორიული მხარე ამჴამინდელ საფრანგეთის ხრდილო-აღმოსავლეთში; 1766 წ-დღ და 1871-1918 წწ. ჴოტარინგია ლლზასთან ერთად იყო ლერმანიის შემადგენლობაში.

L. SCHWANN («ლ. ჴვანი») — გამოცემლობა, დაარსებული 1821 წ. ჴ. ჴვანის მიერ ქ. ჩოლში; 1878 წ-დან შდუსელდორფში; გამოსცემს ენათმეცნიერულ ლიტერატურას.

LÜBECK (ლუბეკი) — ქალაქი მდინარე ღრავეს შესართავში ჴდუბეკის ყურეში მისი შედინების ახლოს (ჴლფვიგ-ჴოლშტადნი); 215 ათასი მაცხოვრებელი; დაარსებულია მე-12 ს., სათავეში ედგა ჴანზას; მსხვილი პორტი, ვაჭრობის და მრეწველობის ცენტრი; რომანულ-გოტიკური საკათედრო ტაძარი, რატუშა, ქალაქის ჴიშკრები ლურგტორი და ჴოლსტენტორი; გერმანელი მწერლების ჴენრის (1871-1950 წწ.) და ჩომას (1875-1955 წწ.) ჴანების სამშობლო.

LÜBECK VfB («ლუბეკ ვფჰ») — ლუნდესლიგის მეორე დივიზიონის სა-

- ფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1919 წ.
- LÜBECKER BUCHT** (ზღუბეკის ყურე) — ჟალტიის ზღვის ყურე ჟერმანიის ნაპირებთან.
- LÜBKE HEINRICH** (ზღუბკე ჟაინრიხ) — ჟერმანიის ფედერალური პრეზიდენტი 1959–1969 წწ. (ჟ.წ.წ.).
- LUCIA** («ლუცია») — ჟგროპის ერთ-ერთი უმსხვილესი სატრიკოტაჟო ფირმა; დაარსებულია 1948 წ. ჟღუნებურგში (ჟგვმო საქსონია) მეუღლეები ჟფოების მიერ (სახელდებულია ფირმის დამაარსებლის მეუღლის სახელიდან).
- LÜDWIGSBURGER PORZELLANMANUFACHTUR** (ზღუდვიგსბურგის ფაიფურის მანუფაქტურა) — დაარსებულია 1758 წ. ჟ. ჟღუდვიგსბურგში (ჟადენ-ჟაურტემბერგი); აგვაგება 1760–1770 წწ., დახურულია 1824 წ.; აღორძინებულია 1948 წ.; მინიატურული პლასტიკა, ჟურჯული.
- LÜDWIGSHAFEN** (ზღუდვიგსჟაფენი) — ქალაქი ჟერმანიის სამზრეთ-დასავლეთში (ჟაინლანდ-ჟფალცი) მდინარე ჟაინზე; 165 ათასი მაცხოვრებელი; მსხვილი სამდინარეო პორტი; ქიმიური მრეწველობის ცენტრი.
- LÜDWIGSKIRCHE** (ზღუდვიგსკირხე) — ევანგელიკური ეკლესია, ჟ. საარბრეჟკენის არქიტექტურული ძეგლი.
- LÜFTBRÜCKE** (საჟაერო ხიდი) — ლა-სავლეთ ჟერლინის მიმოსვლის და მომარაგების ერთადერთი საშუალება თვითმფრინავებით 1948 წ. ჟერლინის ბლოკადის დროს; ერთი წლის განმავლობაში საბჭოთა ჟავშირს გადაკეტილი ჟქონდა მიმოსვლის სახმელეთო საშუალებები.
- LÜFTBRÜCKEN-DENKMAL** («საჟაერო ხიდის» ძეგლი) — აგებულია ლა-სავლეთ ჟერლინში საბჭოთა ჟავშირის მიერ 1948–49 წწ ქალაქის ბლოკადასთან დაკავშირებით.
- LÜFTHANSA** — *იხ.* Deutsche Lufthansa AG.
- LÜFTWAFFE** (ღრუფტვაფე) — ჟერმანიის სამხედრო-საჟაერო ძალები.
- LÜNEBURGER HEIDE** (ზღუნებურგის სიცარიელე) — ბორცვიანი ჟაობიანი ბარი მდინარეებს ჟდღერსა და ჟლბას შორის (ჟგვმო საქსონია); ნაწილობრივ ნაკრძალის ჟონა.
- LÜNEBURGER SILBERSCHATZ** (ზღუნებურგის ვერცხლი) — მე-15-17 სს. ვერცხლის ჟურჯლის კოლექცია, რომელიც ადრე ეკუთვნოდა ჟ. ჟღუნებურგს; ამჟამად ინახება ჟერლინის თანდართული ხელოვნების მუზეუმში (ჟარლოტენბურგის სასახლე).
- LÜSTSCHLOSS** (ქალაქგარე რეზიდენცია) — პატარა ციხესიმაგრე ან სასახლე, განკუთვნილი მონარქების და სასვენებლად და დღესასწაულების აღსანიშნავად.
- LUTHERANER** (ლუთერანელი) — ლუთერანობის აღმსარებლობის ადამიანი.
- LUTHERBIBEL** — ჟარტინ ჟუთერის მიერ გერმანულ ენაზე ნათარგმნი ჟიბლია.
- LUTHERROCK** (ლუთეროკი) — პროტესტანტული მღვდლის ერთგვრდინი შავი სერთუკი (იცვავენ ლთვის მსახურების დროს).
- LUTHERISCHE KIRCHEN** (ლუთერანული ეკლესიები) — *იხ.* Evangelisch-lutherische Kirche.
- LUTHERTALER** (ლუთერის ტალერი) — საღებილო მედალი ტალერის ფორმით ჟარტინ ჟუთერის პორტრეტით.
- LYZEUM** (ლიცეუმი) — სასწავლო დაწესებულება გოგონებისთვის არასრული საშუალო სკოლის ტიპისა; არსებობდა 1964 წლამდე.

Mm

MAAR (მაარი) — ძაბრისებური ღრმული დედამიწის ზედაპირზე, წარმოშობილი ვულკანური გაზების აფეთქების დროს; ხშირად გავსებულია წყლით; ქვერმანიაში მაარები არის ქიფელის მალღობის (საფლანდ-სფალცი) და ყვების ღლების მთის ჯაჭვის (ჟადენ-ჟიურტემბერგი) რაიონებში.

MAAT (მაატი) — უყაწიმო უნტერ-ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

MAAT (BOOTSMANNANWÄRTER) (შაატი (ბოცმანობის კანდიდატი) — უყაწიმო უნტერ-ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

MAD — *იხ.* Militarischer Abschirmdienst.

MADE IN GERMANY (*ინგლ.* «წარმოებულია ქვერმანიაში») — ნიშანი შემოღებულია 1887 წ. გერმანული საქონლისთვის, რომელიც შემოდიოდა შიდ ქრიტანეთში; მოგვიანებით ამ ნიშანს ხმარობდნენ სუყველა გერმანულ საქსპორტო საქონლის მიმართ.

MÄDLERPASSAGE (შედღერის უსასაჟი) — სავაჭრო პასაჟი ზადპციგში მალაზიებით და ცნობილი რესტორნით «ქუერბახსკელერი».

MAGDEBURG (შაგდებურგი) — საქსონია-ჰნჰალტის ადმინისტრაციული ცენტრი; დგას მდინარე ჟლბაზე; 280 ათასი მაცხოვრებელი; დაარსებულია მე-9 ს.; ადრეულგოტიკური ტაძარი

(13 ს.), რომანული ეკლესია ზიბფრაუენკირხე (11 ს.).

MAGDEBURG FC («შაგდებურგ ჟი») — საფეხბურთო კლუბი.

MAGDEBURGER BORDE (შაგდებურგის ვაკე) — უხვმოსავლიანი ადგილი ჟლბის დასავლეთით (საქსონია-ჰნჰალტი).

MAGENBITTER (მაგენბიტერი) — მწარე სამკურნალო ლიქიორი, დაყენებული მცენარეებზე; იხმარება კუჭის დაავადებების სამკურნალოდ.

MAGGI (მაგი) — სუპის საკაზმი.

MAGIRUS («მაგირუსი») — სატვირთო მანქანების და ავტობუსების მარკა, რომელსაც უშვებდა ფირმა «შაგირუს-შოდტც ლუ» ქ. ოლმში (ჟადენ-ჟიურტემბერგი).

MAGIRUS-DEUTZ AG («შაგირუს-შოდტც ლუ») — საავტომობილო ფირმა ქ. ოლმში; უშვებდა დიდ სატვირთო მანქანებს და გამწეებს; 70-ნი წლების ბოლოს მთლიანად გადავიდა იტალიურ კონცერნ «ჟიატის» მფლობელობაში.

MAGISTER, MAGISTER ARTIUM (MA) (შაგისტრი, ჟელოვნების შაგისტრი (ჟტი)) — ხარისხი, რომელიც ენიჭება უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კურსდამთავრებულს.

MAGISTRAT (მაგისტრატი, მუნიციპალიტეტი) — ქვერმანიის ზოგიერთი ქალაქის მმართველობის ორგანო.

MAGNIFIZENZ (აღმატებულება) — უნივერსიტეტის რექტორის ტიტული.

MAHLZEIT! (სალაპ. «ჭალცაღტ!») — მისალმება სადილის დროს; სიტუაციისდა მიხედვით ქართულ ენაში აქვს რამოდენიმე ეკვივალენტი: «ჩემოთ!», «ჩამარჯობათ!», «ჩახვამდის!».

MAHNUNG (ოფიციალური გაფრთხილება) — წერილი-გახსენება ანგარიშის გადახდის აუცილებლობაზე.

MAHO AG («ჩახო ლჰ») — ფირმა, რომელიც უშვებს მაღალი ხარისხის და დიდი სიზუსტის ინსტრუმენტებს და ხელსაწყოებს; დაარსებულია 1920 წ. ქ. შფრონტენში (ჟავარია).

MAIBAUM (მაისის ხე) — ხის მაღალი ჯოკი, მორთული ბაფთებით, გვირგვინებით და მწვანე ტოტებით, რომელსაც დგავენ ქალაქის ან სოფლის ცენტრში გაზაფხულის სადღესასწაულოდ ან სამებაზე.

MAIE (ახალგაზრდა არყი) — არყის სიმწვანე, რომელიც გამოიყენება სახლების მოსართავად გაზაფხულის სადღესასწაულოდ და სამებაზე.

MAIN (ჩაინი) — მდინარე (ჟავარიაში და ჟესენში), ჩაინის მარჯვენა შესართავი, სიგრძე 524 კმ.; ჩაინდება ჩაინი ქ. ჩაინცთან; სანაოსნო, შეერთებულია ტუნისთან არხით; ქალაქები ჟაურცბურგი, ოფენბახი, ჩაინის ფრანკფურტი.

MAINAU (ჩაინაუ) — კუნძული ჟოდენის ტბაზე; სასახლე, პარკი სუბტროპიკული მცენარეებით; შვედური სამეფო ოჯახის მფლობელობაში.

MAINFRANKISCHES MUSEUM (ჩაინ-ფრანკული მუზეუმი) — ისტორიული მუზეუმი ქ. ჟაურცბურგში (ჟავარია).

MAINZ (ჩაინცი) — ქალაქი, ჩაინლანდ-შფალცის ადმინისტრაციული ცენტრი; მდებარეობს ჩაინის მარცხენა ნაპირზე, მდინარე ჩაინის მასთან შეერთვის პირდაპირ; 175 ათასი მაცხოვრებელი; დაარსებულია რომაელების მიერ ძვ. წ. 1 ს.; რაინული

ღვინობის წარმოების და ვაჭრობის ცენტრი; უნივერსიტეტი, რომანული ტაძარი (11-13 სს.), მრავალრიცხოვანი ეკლესიები, მუზეუმები, კურფურსტების სასახლე; ჩაინცში მოღვაწეობდა წიგნთბეჭდვის გამომგონებელი ჟოჰან ჟუტენბერგი.

MAINZ 05 FSV («ჩაინც ფსფ») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1905 წ.

MAJOR (მაიორი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერში.

MAK-WERT (შემოკ. Maximale Arbeitsplatzkonzentration-იდან) (ხმჩ (ჰაერში სამუშაო ადგილზე მაკნე ნივთიერებების ზღვრული დასამკვირვებელი კონცენტრაცია) — დადგენელია დაახლოებით 500 ნივთიერებისათვის; ფართოდ ხმარობენ შრომის პირობების გამოკვლევისას.

MALERWINKEL (ჩახატვრების კუთხე) — თვალწარმტაცი კუხე ქ. ჟაუბეკში (ჟლეზვიგ-ჟოლშტაინი).

MALTESER HILFSDIENST (ჩალტიური დამხმარე სამსახური) — ნებაყოფლობითი ორგანიზაცია, რომელიც უწევს სამედიცინო დახმარებას ავარიების, კატასტროფების დროს და ა. შ.

MALENTE (ჩალენტე) — კლიმატური კურორტი ჟერმანიის ყრდილოეთში, ჟოლშტაინის ჟვედცარიამი (ჟლეზვიგ-ჟოლშტაინი).

MALZBIER (მალცბირი) — ალაოს, ქერის მუქი ლუდი ალკოჰოლის მცირე შემადგენლობით.

MALZBONBON («მალცბონბონი») — კარამელი, შაქარყინული ალაოს დამატებით.

MALZKAFFEE («მალცკაფე») — ყავის სასმელი ქერისგან.

MAN («ჩმჩ») — სატვირთო მანქანის მარკა, რომელსაც უშვებს კომპანია «ჩმჩ ლჰ».

MAN AG

MAN AG — *იხ.* Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg AG.

MANCHESTERHOSE — ხავერდის შარვალი.

MANNHEIM (ტანჰადმი) — ქალაქი შაინის მარჯვენა ნაპირას იქ, სადაც მას ერთვის მდინარე ჩეკარი (ყადენ-ჩეურტემბერგი); 318 ათასი მაცხოვრებელი; დაარსებულია 1606 წელს; მსხვილი სამდინარეო პორტი შაინზე, სატრანსპორტო და სამრეწველო ცენტრი; უნივერსიტეტი, თეატრები, მუზეუმები, სასახლე (18 საუკუნე).

MANNHEIM VFR («ტანჰადმ ფფხ») — საფეხბურთო კლუბი.

MANNESMANN AG («ტანესმან ლჲ») — უმსხვილესი მილსაგლინავი კონცერნი; დაარსებულია 1890 წ. ჟერლინში ძმების ტანესმანების მიერ, 1893 წან შტაბ-ბინა ბედუსელდორფში.

MARBURG (ტარბურგი) — ქალაქი ჴესენში, 75 ათასი მაცხოვრებელი; ცნობილია თავისი უნივერსიტეტით (1527 წ.); ციხესიმაგრე (14 ს.), გოტიკური ეკლესია ჴლიზაბეტკირხე (13 ს.).

MARIA HIMMELFAHRT (ივთისმშობლის ტიძინება) — დღესასწაული აღინიშნება 15 აგვისტოს.

MARIENFEST — *იხ.* Himmelfahrt Maria.

MARINE — *იხ.* Bundesmarine.

MARK (მარკა) — ჴერმანიის ფულადი ნიშანი; უდრის 100 პფენიგს; მიმოვლაში 2001 წლამდე, სანამ იგი არ შეცვალა ჴრომ.

MARKGRÄFLER LAND (ტარკგრეფლერ ჴანდი) — ისტორიული მხარე შაინის ზემო დინებაში (ყადენ-ჩეურტემბერგი).

MÄRKISCHE ALLGEMEINE («ტერკიმე ლეგემადნე») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის ᴂოტსდამში ტირაჟით 214 ათასი ეგზემპლარი.

MÄRKISCHES MUSEUM (ტარკა ჴრანდენბურგის მუზეუმი) — მხარეთმცოდნეობითი მუზეუმი ჴერლინში.

MÄRKISCHES VIERTEL (ტერკიმეს ფირტელი) — საცხოვრებელი კვარტალი ჴერლინში.

MARKNEUKIRCHEN (ტარკნოეკირხენი) — ქალაქი საქსონიაში, ცნობილია თავისი მუსიკალური ინსტრუმენტებით და მუსიკალური საკრავების მუზეუმით.

MARMELADE (ხილფაფა) — პოპულარული პროდუქტი, რომელსაც საუზმის დროს უსვამენ პურზე.

MARONE, MARONI (წაბლი) — პოპულარული სატკბარუნო; შეცწვარი წაბლი იყიდება ქუჩებში.

MARMORKUCHEN — კეჟი მუჟი ნაფენობით, რომელიც შეიცავს კაკაოს.

MARSCHEN (მარშები) — ნოყიერი სანაპირო დაბლობები ჴერმანიის ჩრდილო-დასავლეთში; სშირად მდებარეობენ ზღვის დონის ქვევით; ჯებირებით არიან დაცულნი დატბორვისგან ზღვის მოქცევის დროს.

MARSHALLPLAN (ტარშალის გეგმა) — ამერიკული ეკონომიური დახმარების პროგრამა ბასავლეთ ჴვროპის ქვეყნებისადმი მე-2 ტსოფლიო ომის შემდეგ დაუბრუნავი სესხის და გრძელვადიანი კრედიტების სახით; მისი ავტორია ლჲჲ სახელმწიფო მდივანი ჴორჯ ლ. ტარშალი (1947 წ.); ხელი შეუწყო ჴვროპის აღდგენას და განვითარებას.

MARSTALL (ტარშტალი) — (*სიტყვ.* საცხენოსნო ეზო) — ისტორიული მენობა ჴერლინში, ამჟამად — საგამოფენო დარბაზი.

MARTINI, MARTINSTAG (წმინდა ტარტინის ბღე) — რელიგიური და სახალხო დღესასწაული (11 ნოემბერი); ითვლება ჴამთრის დასაწყისად, აღინიშნება უზვი პურმარილით (მთავარი კერძი — შემწვარი ბატი);

ჩინდა ჭარტინი გამოისახება თეთრ ცხენზე მჯდარ ლაბადიან ცხენოსნად.

MARZAHN (ჭარჯანი) — მსხვილი საცხოვრებელი მასივი ჟერლინში.

MARZIPAN (მარციპანი) — სქელი მასა, დამზადებული გახეხილი ნუშისგან, გარგარის გულისგან და შაქრის პუდრისგან, ზოგჯერ ღვინის დამატებით.

MASCHINENFABRIK AUGSBURG-NÜRNBERG AG (MAN AG) («**შაშინენფაბრიკ ლუგსბურგ-ჩერნბერგ ლუგს**») — მანქანათმშენებლო კონცერნი, დაარსებული 1898 წ.; აწარმოებს ძრავებს, ავტომანქანებს (შპჩ), ორთქლის ტურბინებს, კომპრესორებს; შტაბ-ბინა ჭერუნენში.

MAS (მას / საზომი) — 1. სითხეების და ფხვიერი სხეულების ძველი საზომი, რომელიც უდრის 0,33-1,98 ლ.; 2. ლუდის ლიტრიანი თათხა.

MATJESHERING (ქაშაყი მატეჟი) — ახალგაზრდა, ოდნავ დამარილებული ქაშაყი; ჩრდილოეთ ჟერმანიაში პოპულარული საჭმელი.

MATROSE (მატროსი) — რიგითის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

MAUER (კედელი) — *იხ.* Berliner Mauer.

MAX NIEMEYER VERLAG («**შაქს ნიმაიერ ფერლაგი**») — გამომცემლობა, დაარსებული 1870 წ. ქ. შალემში; გამოცემს ლიტერატურას გერმანიისტიკის, ენათმეცნიერების დარგებში, პროტესტანტულ თეოლოგიაში.

MAX-PLANCK-GESELLSCHAFT (შაქს შლანკის სახელობის საზოგადოება) — დამოუკიდებელ მეცნიერულ-კვლევითი დაწესებულებების გაერთიანება (60-ე მეტი); დაარსებულია 1948 წ. ჟოტინგენში; შტაბ-ბინა ჭერუნენში; ატარებს გერმანელი ფიზიკოსის შაქს შლანკის (1858-1947 წწ.) სახელს.

MAXIM-GORKI-THEATER UND STUDIO-BÜHNE (შაქსიმ ჟორკის თეატრი და სტუდია) — დრამატული თეატრი ჟერლინში.

MAXIMILIANEUM (შაქსიმილიანეუმი) — შენობა ჭერუნენში, რომელშიც მდებარეობს ჟავარიის მხარის ლანდტაგი.

MAYBACH (შაიბახი) — კომფორტაბელი ავტომობილი (კონსტრუქტორის და ფირმის დამაარსებლის ჟილჰიმ შაიბახის გვარიდან).

MBB — *იხ.* Messerschmitt-Bölkow-Blohm GmbH.

MDR — *იხ.* Mitteldeutscher Rundfunk.

ME — *იხ.* Messerschmitt.

MECKLENBURG (შეკლენბურგი) — ისტორიული მხარე ჟერმანიის ჩრდილოეთში, შეკლენბურგ-შომერანიის მხარის დასავლეთი ნაწილი.

MECKLENBURG-SCHWERIN (შეკლენბურგ-შვერინი) — ჟერმანიის ისტორიული მხარე.

MECKLENBURG-STRELITZ (შეკლენბურგ-სტრელიცი) — ჟერმანიის ისტორიული მხარე.

MECKLENBURGER BUCHT (შეკლენბურგის უბე) — ყურე ჟალტიის ზღვაში ჟერმანიის ნაპირებთან.

MECKLENBURGER SEEN (შეკლენბურგის ტბეთი) — ჟალტიის გრეხილის ნაწილი ჩრდილოეთ ჟერმანიაში.

MECKLENBURGISCHE SEENPLATTE (შეკლენბურგის ტბების პლატო) — ჟალტიის გრეხილის ნაწილი ჩრდილოეთ ჟერმანიაში მრავალრიცხოვანი დიდი და პატარა ტბებით (უდიდესი — ტბა ჭერუიცი).

MECKLENBURG-VORPOMMERN (შეკლენბურგი-ჩინა შომერანია) — ფედერალური მხარე ჟერმანიის ჩრდილო-აღმოსავლეთში; ფართობი 23 800 კვ. კმ., მოსახლეობა 1,8 მლნ. ადამიანი; ჩრდილოეთით ეკვრის

MEHRSTÖCKIGE ZEILENHAUS

ჟალტიის ზღვა; ადმინისტრაციული ცენტრი ქ. შვერინი; მსხვილი პორტები — ქოსტოკი, ტუკრანი, ჟისმარი.

MEHRSTÖCKIGE ZEILENHAUS — მრავალსართულიანი, მრავალსადარბაზოანი სახლი.

MEIBEN (შადგენი) — ქალაქი საქსონიაში მდინარე ჟლბაზე, 38 ათასი მაცხოვრებელი; ცნობილია თავისი ფაიფური; გოტიკური ტაძარი, ციხესიმაგრე.

MEIBNER PORZELLAN (მაგნისის (საქსონური) ფაიფური) — მსოფლიოში ცნობილი ფაიფური, მზადდება ქ. შადგენში ჟვროპაში უძველეს ფაიფურის ქარხანაში (დაარსებულია 1710 წ.); მარკა — ლურჯი გადაჯვარედინებული მახვილები.

MEISTER (ოსტატი) — ხელოსნის, მაღალი კვალიფიკაციის მუშის ცოდება; ენიჭება სპეციალური გამოცდის ჩაბარების შემდეგ.

MEISTERBRIEF (ოსტატის ატესტატი) — ოსტატის წოდების მინიჭების მოწმობა.

MEISTERPRÜFUNG — ოსტატის წოდების გამოცდა.

MEMEL (ტემელი) — ქალაქი ლდმოსავლეთ შრუსიაში; ამჟამად ჟიტვის შემადგენლობაში.

MENSA — სტუდენტური სასადილო.

MENSCH, ARGERE DICH NICHT! (ჩუბრაზობ!) — პოპულარული სამაგიდო თამაშის სახელწოდება.

MENSUR (სტუდენტი-კორპორანტების დუელი დაშნებზე) — ორთაბრძოლა დაშნებზე განსაკუთრებული წესებით, რომლებიც ჩამოღალიბდა გერმანულ სტუდენტურ კორპორაციებში (schlagende Verbindungen — «მოფარკავე კორპორაციები») მე-19 ს. მე-2 ნახევარში; ნაჭრილობევი სახეზე («Schmisse»), მიღებული ესეთ ორთაბრძოლაში, ითვლებოდა განსაკუთრებული მამაცობის საგნად; ფა-

რიკაობას ამ წესებით ეხლაც იყენებენ სტუდენტურ კორპორაციებში.

MEPPEN SV («ტეპენ სჟ») — საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1912 წ.

MERCEDES, MERCEDES-BENZ («ტერსედესი», «ტერსედეს-ჟენცი») — ავტომობილების და ავტობუსების მარკა, რომელსაც უშვებს 1926 წ-ან კონცერნი «დაიმლერ-ჟენც ლჟ» (შტაბ-ბინა ჟტუტგარტში) და მისი ფილიალები; ავტომობილი ატარებს ავსტრიელი კომერსანტის ჟ. ჟლინკის (გამომგონებელ ჟარლ ჟენცის მეგობარი) ქალიშვილის სახელს.

MESSERSCHMITT WILLI (ტესერშმიტი ჟილი (1898-1978 წწ.) — გერმანელი ავიაკონსტრუქტორი და მეწარმე.

MESSERSCHMITT (ME) («ტესერშმიტი») (ტე) — სამხედრო თვითმფრინავების მარკა (Me-109 ცალძრავიანი და Me-110 ორძრავიანი გამანადგურებლები) ომისდროინდელ ჟერმანიაში; სახელდებულია კონსტრუქტორის და ფირმის დამაარსებლის ჟილი ტესერშმიტის სახელიდან.

MESSERSCHMITT-BÖLKOW-BLOHM

(«ტესერშმიტ-ჟოლკოვ-ჟლომი») — თვითმფრინავების მარკა, წარმოებული ამავე დასახელების კონცერნის მიერ.

MESSERSCHMITT-BÖLKOW-BLOHM

GmbH («ტესერშმიტ-ჟოლკოვ-ჟლომი ჟმბს») («ტჟჟ») — უმსხვილესი ავიასარაკეტო კონცერნი, დაარსებული 1969 წ. ტჟუნჟენში «ტესერშმიტ-ჟოლკოვ ჟმბს»-ს და «სამბურგერ ჟლდუგცოდგბაუ»-ს გაერთიანების შედეგად.

MESSERSCHMITT-BÖLKOW GmbH

(«ტესერშმიტ-ჟოლკოვ ჟმბს») — იბ. Messerschmitt-Bölkow-Blohm GmbH.

MESSESTADT LEIPZIG (ბაზრობების ქალაქი ჟაიციგი) — ქალაქი საქსონი-

- ამი, სადაც ტარდება სამრეწველო ბაზრობები.
- MESSE- UND KONGREßZENTRUM IN LEIPZIG** (ბაზრობების და კონგრესების ცენტრი *ზაიპციგში*) — თანამედროვე ნაგებობა ბაზრობების (საგამოფენო დარბაზი 100 ათასი კვ. კმ.) და კონგრესების (19 თარბაზი და სასემინარო სადგომი 1000 მონაწილეზე) ჩასატარებლად; გახსნა 1996 წ. 12 აპრილს.
- METROPOLE** — მთავარი ქალაქი, პოლიტიკური, ეკონომიური და კულტურული ცხოვრების ცენტრი.
- METROPOLTHEATER** (ტეტროპოლითეატერი) — მუსიკალური კომედიის თეატრი *ჟერლინში*.
- METTE** — ღამის ღვთისმსახურება ან დიდი დღესასწაულის წინა დღეს.
- METTWURST** (მეტვურსტი) — რბილი პაშტეტისებური ძეხვის ნაირსახეობა.
- MEZ** (*მეკოკ. Mitteleuropäische Zeit*) (*სიტყვ. შუაევროპული დრო*) — ცენტრალური ჟეროპის საათის სარტყე (მინუს ორი საათი *ჩიბილისის დროიდან*).
- MICHAELI, MICHAELSTAG** (მინდა მიხეილის *შდე*) — რელიგიური და სახალხო დღესასწაული (29 სექტემბერი), კარტოფილის მოსავლის აღების დრო.
- MIEDER** (კორსაჟი) — ქალის ეროვნული ტანსაცმლის ნაწილი ცენტრალური ჟეროპის ხალხებში: გამოკრული ლიფი წინ შეკრული ზონრით, რომლის ქვეშაც იცვამენ ბლუზს.
- MIES VAN DER ROHE LUDWIG** (მიხი ვან დერ ოჟე *ზუდეგ*) (1886-1969 წწ.) — გერმანელი არქიტექტორი, ატქიტექტურული მიმართულების «ბაუხაუსის» ერთ-ერთი დამაარსებელი.
- MIETE** — ბინის ქირა.
- MIETSHAUS** — დიდი საცხოვრებელი სახლი, რომელშიც აქირავებენ ოთახებს, ბინებს.
- MIETSKASERNE** (*ყაზარმა*) — სალაპ. უპატივ. მჭიდროდ დასახლებული მრავალსართულიანი სახლის სახელწოდება.
- MIFA** («მიფა») — ველოსიპედის მარკა (*მემოკ. Mitteldeutsche Fahrradwerke-დან*).
- MIFA-WERK** — *იხ. Mitteldeutsche Fahrradwerke.*
- MILLIONENSTADT** — ქალაქი მრავალმილიონიანი მოსახლეობით; *ჟერმანიაში ასეთია ოთხი ქალაქი: ჟერლინი, შამბურგი, ჰაუნზენი, ღოლნი.*
- MILITÄRISCHER ABSCHIRMDIENST (MAD)** (სამხედრო კონტრდაზვერვის სამსახური) — აწარმოებს ბუნდესვერის დაცვას ჯაშუშობისგან.
- MILITÄRMUSIKDIENST** (სამხედრო მუსიკალური სამსახური) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.
- MINISTER** (მინისტრი) — უმაღლესი ჩინი სახელმწიფო ჩინოსნების იერარქიაში.
- MINISTERIALDIREKTOR** (მინისტერიალდირექტორი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.
- MINISTERIALDIRIGENT** (მინისტერიალდირიგენტი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.
- MINISTERIALRAT** (მინისტერიალრატი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.
- MINISTERPRÄSIDENT** (პრემიერ-მინისტრი) — მთავრობის თავჯდომარე ფედერალურ მხარეში.
- MITROPA** («მიტროპა») — მგაზვრების მომსახურების საწარმო (*მემოკ. Mitteleuropäische Schlafwagen- und Speisewagen Aktiengesellschaft-დან*); დაარსებულია 1917 წ. ჟერლინში; ჟერმანიის გაერთიანების შემდეგ 1990 წ. გარდაიქმნა «მიტროპა *დჟი*»-ში.
- MITTE** (მიტე) — ჟერლინის საქალაქო რაიონი.

MITTELDEUTSCHE FAHRRADWERKE

MITTELDEUTSCHE FAHRRADWERKE (შუაგერმანიის ველოსიპედის ქარხანა) — ქარხანა ქ. ზანგერჰაუზენში (საქსონია-ჰენშალტის მხარე).

MITTELDEUTSCHER RUNDFUNK (MDR) (შუაგერმანიის რადიო) — ჟერმანიის ფედერალური მხარეების საქსონიის, ჰერინგის და საქსონია-ჰენშალტის სახელმწიფო ტელერადიოკომპანია; შედის ARD-ს სისტემაში; შტაბ-ბინა ზაგციგში.

MITTELFRANKEN (შუა ჟრანკეთი) — ჰავარიის ადმინისტრაციული ოლქი.

MITTELLANDKANAL (შუაგერმანიის არხი) — სანაოსნო არხი 231 კმ. სიგრძით; აერთებს მდინარეებს ოდერს, ჟეზერს და ოლბას; გახსნილია 1938 წ.

MITTELSCHULE (არასრული საშუალო სკოლა) — *იხ.* Realschule.

MITTELSTADT — საშუალო ზომის ქალაქი მოსახლეობის რაოდენობით 20000-ან 100000-მდე.

MITTENWALD (შიტენვალდი) — სამთო კურორტი ჰავარიის, ზამთრის სპორტის ცენტრი.

MOABIT (მოაბიტი) — ჟერლინის რაიონის და იქ მდებარე ცნობილი ციხის სახელწოდება.

MODEVERLAG AENNE BURDA («შიოდევერლაგ ბენე ჟურდა») — გამომცემლობა, დაარსებული 1949 წ.; გამოსცემს მოდეების ჟურნალს.

MOHRENKOPF (მორენკოპფი / ზანგის თავი) — საკონდიტრო ნაწარმი სფეროს სახით, დაფარული შოკოლადით.

MÖNCHENGLADBACH (შიონენგლადბახი) — ქალაქი ჩრდილოეთ ქაინჟესტფალიაში, 261 ათასი მაცხოვრებელი; მსხვილი სამრეწველო ცენტრი.

MÖNCHGUT (შიონხგუტი) — კუნძულ ქაუგენის ნაწილი.

MONDSCHENARBEIT (სამუშაო მთვარის სინათლეზე) — კარგად ანაზღა-

ურებული სამუშაო, რომელსაც ასრულებენ ოფიციალურად საწარმოს გარეშე.

MONTABAUER (შიონტაბაური) — ქალაქი ქაინლანდ-ჟფალცში, ადმინისტრაციული ოლქის ცენტრი, 6 ათასი მაცხოვრებელი.

MONTANUNION — *იხ.* Europäische Gemeinschaft für Kohle und Stahl.

MORITZBURG (შიორიტცბურგი) — მონადირეთა სასახლე ორენდენის ახლოს (15 ს., გადაშენებულია 18 ს.), ცნობილი მუზეუმი.

MOSEL (შიოზელი) — მდინარე საფრანგეთში, ზაუქსემბურგში და ჟერმანიაში (ქაინლანდ-ჟფალცი); სიგრძე 545 კმ., ქაინის მარცხენა შენაკადი, ერთვის მას ქ. ჰობლენცთან; მდინარის ხეობაში განვითარებულია მევენახეობა და მეღვინეობა.

MOSELWEINE (მოზელური ღვინოები) — გერმანული ღვინოები (ძირითადად რისლინგის ჯიშის ყურძნისგან) მდინარე შიოზელის ხეობიდან.

MOST — 1. ყურძნის წვენი, ხილის წვენი; 2. ახალგაზრდა ღვინო; 3. *სამხ. გერმ.* ხილის ღვინო.

MOZARTKUGELN — შოკოლადის მრგვალი კამფეტები, გავსებული მურაბით და რომით.

MOZARTZOPF — შენელებული საკონდიტრო ნაწარმი ნაწნავის ფორმით, გავრცელებული ჰესტრიაში, ჟვედცარიის და ჰავარიისში.

MUCKEFUCK (მუკეფუკი) — ხალაპ. ყავის სუროგატი, დაბალი ხარისხის თხელი ყავა-ერზაცი (ალაოხი ან ქერის).

MÜGGELSEE (შიუგელზე) — ტბა ჟერლინის სამხრეთ-აღმოსავლეთით; ბერლინელების დასასვენებელი ადგილი.

MÜGGELTURM (შიუგელტურმი) — კოშკი ჟერლინის ახლოს მდებარე ტბა შიუგელზევის ნაიპრზე.

- MÜHLE** (მეულე) (*სიტყვ.* წისქვილი) — პოპულარული სამაგიდო თამაში.
- MÜHLHAUSEN** (ჭდულჰაუზენი) — ქალაქი ზღვრისპირაში; 1524–26 წწ. ჟღერს ომის დროს ჟერმანიაში — ღომას ღდუნცერის მოღვაწეობის მთავარი ცენტრი.
- MULDE** (ტულდე) — მდინარე, ჟღერს მარცხენა შენაკადი (საქსონია, საქსონია-ჰნჰალტი).
- MÜLHEIM AN DER RUHR** (ტურის ღდულჰაიმი) — ქალაქი ღრდილოეთ საქსონია-ჰესტფალიაში; 177 ათასი მაცხოვრებელი; პორტი მდინარე ტურზე და საქსონია-ჰერნეს არხზე.
- MÜNCHEN** (ჭდუნხენი) — ქალაქი მდინარე ჴზარზე, ჴავარიის დედაქალაქი; 1,24 მლნ მაცხოვრებელი; დაარსებულია 1158 წ.; არქიტექტურის მრავალრიცხოვანი ძეგლები, მუზეუმები, თეატრები; უნივერსიტეტი, ხელოვნების აკადემია, მუსიკის უმაღლესი სკოლა.
- MÜNCHEN 1860 TSV** («ჭდუნხენ 1860 რსფ») — ჴუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1860 წ.
- MÜNCHEN 1880 SV** («ჭდუნხენ 1880 სფ») — საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1880 წ.
- MUNDHARMONIKA** (ტურის გარმონი) — გერმანელებში ფართოდ გავრცელებული მუსიკალური ინსტრუმენტი.
- MÜNSTER** (მუნსტერი) — სამონასტრო ეკლესია; ამჟამად სიტყვას ზმარობენ ზოგიერთი დიდი ეკლესიის, საკათედრო ტაძრის აღსანიშნავად.
- MÜNSTER** (ჭდუნსტერი) — ქალაქი ჟერმანიის დასავლეთში (ღრდილოეთ საქსონია-ჰესტფალია), 261 ათასი მაცხოვრებელი; დაარსებულია 802 წ.; უნივერსიტეტი.
- MÜNSTERLAND** (ჭდუნსტერლანდი) — ადგილის ტრადიციული სახელწოდება ღრდილოეთ საქსონია-ჰესტფალიაში.
- MÜRITZ** (ჭდურიტი) — ღეკლენბურგის ტბეთის უმსხვილესი ტბა (ჭეკლენბურგი-რინა უომერანია); ფართობი 115 კვ. კმ., სიღრმე 31 მ.
- MUSEUM FOLKWANG** (მუზეუმი «ჴოლკსვაგენი») — თანამედროვე ხელოვნების მუზეუმი ქ. ჴსენში.
- MUSEUM FÜR DEUTSCHE GESCHICHTE IN BERLIN** (ჴერმანული ისტორიის მუზეუმი ჴერლინში) — განთავსებულია ყოფილი არსენალის შენობაში.
- MUSEUM FÜR TECHNIK UND ARBEIT** (ჴექნიკის და შრომის მუზეუმი) — ქალაქ ღანჰჰაიმიში (ჴადენ-ჴდურტემბერგი).
- MUSEUM FÜR TECHNIK UND VERKEHR** (ჴექნიკის და ტრანსპორტის მუზეუმი) — ჴერლინში.
- MUSEUM OSTDEUTSCHE GALERIE** (მუზეუმი «ღმოსავლეთგერმანული გალერეა») — ხელოვნების მუზეუმი ქ. ტეგენსბურგში (ჴავარია).
- MUSEUMSINSEL** (მუზეუმების კუნძული) — კუნძული მდინარე ჴპრეგზე ჴერლინში, რომელზედაც მდებარეობს რამოდენიმე მუზეუმი.
- MUSIKWINKEL DES VOGTLANDES** (ჴოგტლანდის მუსიკალური კუთხე) — ქ. ღარკნოვიჩენში (საქსონია); ცნობილია მუსიკალური ინსტრუმენტების წარმოებით.
- MUTTERTAG** (მუდის დღე) — აღინიშნება მამის მერე კვირას; ამ დღეს შვილები აჩუქებენ დედებს საჩუქრებს.

Nn

NAAB (ნააბი) — მდინარე უერმანიის სამხრეთში (ჟავარია), უნაის მარცხენა შენაკადი; სიგრძე 165 კმ.

NACHSCHUBTRUPPE (მომარაგების ქვედანაყოფები) — უნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

NACKTE MIETE — ბინის გადასახადი გათბობის, ელექტრობის და ა. შ. გარეშე (ე. ი. მარტო საცხოვრებელი ფართობის).

NAHE (ნაე) — მდინარე უერმანიის დასავლეთში (საანლანდ-შტალცი), ტაინის მარცხენა შენაკადი, სიგრძე 116 კმ.; მდინარის ხეობაში განვითარებულია მევენახეობა და მეღვინეობა.

NAPFKUCHEN (ნაპფკუხენი) — საკონდიტრო ნაწარმი კეკსის სახით.

NATIONALDEMOKRATISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS (NPD) (უერმანიის ნაციონალ-დემოკრატიული პარტია (უენი) — პარტია, შექმნილი უფი 1964 წ. უერმანული იმპერიული პარტიის და უერმანული პარტიის გაერთიანების შედეგად.

NATIONALE MAHN- UND GEDENKSTATUE IM ZUCHTHAUS BRANDENBURG (ტემორიალური კომპლექსი ურანდენბურგის საკატორლო ციხეში) — მასში ნაცისტების დროს იმყოფებოდნენ გერმანული წინააღმდეგობის მოძრაობის მონაწილენი.

NATIONALE VOLKSARMEE (NVA) (ნაციონალური სახალხო წრმია (ნენი) — უნი შეიარაღებული ძალების ოფიციალური სახელწოდება.

NATIONALGALERIE (წროვნული გალერეა) — ხელოვნების მუზეუმი უერლინში; 1966 წ-დე მდებარეობდა. «წლტეს ტუზუემის» შენობაში.

NATIONALTHEATER IN MÜNCHEN (წროვნული თეატრი ტუნენში) — საოპერო თეატრი; ამენებულია გვიან იტალიური რენესანსის სტილში.

NATO (შემოკ. North Atlantic Treaty Organization-იდან) (ნწრო, ხრდილოეთატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაცია) — სამხედრო-პოლიტიკური კავშირი, შექმნილი წყყ ინიციატივით ხელშეკრულების თანახმად, რომელსაც 1949 წ. 4 აპრილს ჟაშინგტონში ხელი მოაწერეს წყყ, შიდმა ურიტანეთმა, საფრანგეთმა, უელგიამ, ჩიდნერლანდებმა, ზდეუსემბურგმა, ჩანადამ, უტალიამ, შორტუგალიამ, ჩორვეგიამ, შანიამ, უსლანდიამ; 1952 წ. ნწროს შეუერთდნენ საბერძნეთი და ცურქეთი, 1955 წ. — უფი, 1982 წ. — უსპანეთი, 1998 წ. — შოლონეთი, ჩეხეთი და ონგრეთი; 1966 წ. ნწროს სამხედრო ორგანიზაციიდან გამოვიდა საფრანგეთი, 1974 წ. — საბერძნეთი (1980 წელს დაბრუნდა უკან); სამხედრო ორგანიზაციაში არ შედის უსპანეთი; უმაღლესი ორგანო — ნწროს საბჭოს სესია; შტაბ-ბინა ურდეუსელში.

NATO-RAT (ნწროს საბჭო) — ნწროს სახელმძღვანელო ორგანო; მის სესიებზე იდებენ მნიშვნელოვან პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებს; შტაბ-ბი-

- ნა 1967 წ-დგ იმყოფებოდა Ⴖარიზში, შემდეგ — Ⴖრდუსელში.
- NATURFREUNDEJUGEND DEUTSCHLANDS** (Ⴖერმანიის ბუნების ახალგაზრდა მეგობრები (ႶႺႺ) — Ⴖრგანიზაცია, რომელიც აერთიანებს 14-25 წლის ახალგაზრდებს; მჯიდრო კავშირშია ႶსႺႺ, შედის Ⴖერმანული ახალგაზრდული Ⴖრგანიზაციების ფედერალურ გაერთიანებაში.
- NAUMBURG** (ჩაუმბურგი) — ქალაქი საქსონია-Ⴚნჰალტში მდინარე ზაალეზე; 35 ათასი მაცხოვრებელი; ცნობილია თავისი Ⴖმ. Ⴖეტრეს და Ⴖავლეს ტაძრით (12-14 საუკუნეები).
- NAUMBURGER DOM** (ჩაუმბურგის ტაძარი) — Ⴖმ. Ⴖეტრეს და Ⴖავლეს ტაძარი, 12-14 საუკუნეების ცნობილი არქიტექტურული ძეგლი ქალაქ ჩაუმბურგში (საქსონია-Ⴚნჰალტის მხარე).
- NAZI** (ნაცისტი) — (*მემოკ.* Nationalsozialist-იდან) ႶსႺႺ-ის წევრების უგულვებელყოფილი სახელწოდება.
- NDR** — *იხ.* Norddeutscher Rundfunk.
- NECKAR** (ჩეკარი) — მდინარე Ⴖერმანიის სამხრეთ-დასავლეთში (Ⴖადენ-Ⴖაურტემბერგი), Ⴖაინის მარჯვენა შენაკადი; სიგრძე 367 კმ.
- NECKERMAN** («ჩეკერმანი») — სარეკლამო ჟურნალი საქონლის კატალოგით, რომლის რეალიზაცია ხდება ფოსტის მეშვეობით.
- NECKERMAN VERSAND KGAA** («ჩეკერმან ფერზანდ ႺႶაႺ») — Ⴖერმანიაში უმსხვილესი საამანათო სახლი, დაარსებული 1948 წ. Ⴖაინის Ⴖრანკფურტში.
- NEGERKÜSSE** (ზანგის კოცნა) — საკონდიტრო ნაწარმის სახე, შემდგარი ათქვეფილი კვერცხის ცილისგან, რომელიც დაფარულია შოკოლადით.
- NEISE** — მდინარე, Ⴖდერის მარცხენა შენაკადი; სიგრძე 256 კმ.
- NEPTUNBRUNNEN** (ჩეპტუნ-ბრუნენი) — შადრევანი Ⴖერლინში ჩეპტუნის ფიგურით.
- NEUBRANDENBURG** (ჩოებრანდენბურგი) — ქალაქი Ⴖეკლენბურგ-Ⴖინა Ⴖომერანიაში, 52 ათასი მაცხოვრებელი.
- NEUE BUNDESLÄNDER** (ახალი ფედერალური მხარეები) — ახლად შექმნილი მხარეები ႶႺႺ ყოფილ ტერიტორიაზე.
- NEUE GALERIE** (Ⴚხალი გალერეა) — ხელოვნების მუზეუმი ქ. Ⴚახენში.
- DIE NEUE GESELLSCHAFT** («Ⴚი ნოვე გებელშაფტ») — ყოველთვიური ჟურნალი, რომელიც გამოდის ქ. Ⴖილფელდში 1952 წ-ან; ႶსႺႺ Ⴖრგანო.
- NEUE OSTPOLITIK** (აღმოსავლეთის ახალი პოლიტიკა) — Ⴖილი Ⴖრანდტის მთავრობის პოლიტიკა 1969 წ-ან, მიმართული აღმოსავრეთ Ⴖვროპის ქვეყნებთან ურთიერთობის გაუმჯობესებისაკენ.
- NEUE PINAKOTHEK** (Ⴚხალი პინაკოთეკა) — მუზეუმი Ⴖაუნენში, მე-19-20 სს. გერმანული სახვითი ხელოვნების ერთ-ერთი უმსხვილესი კრებული; დაარსებულია 1809 წ. Ⴖავარიის მეფის Ⴖედუვიგ I-ს მიერ.
- NEUE RHEIN-ZEITUNG** («ჩოვე Ⴖაინცაიტუნგი») — ყოველდღიური გაზეთი, გამოდის Ⴖსენში.
- NEUE RUHR-ZEITUNG** (ჩოვე Ⴖურცაიტუნგი) — ყოველდღიური გაზეთი, გამოდის Ⴖსენში 1946 წ-ან.
- NEUE WACHE** (ჩოვე ვახე) — შენობა Ⴖერლინში (არქიტექტორი Ⴚ. Ⴖინკელი), რომელშიც ႶႺႺ არსებობის დროს იმყოფებოდა Ⴖაშიზმის და მილიტარიზმის მსხვერპლთა მავზოლეუმი-ძეგლი.
- NEUKÖLN** (ჩოეკოლნი) — Ⴖერლინის საქალაქო რაიონი.
- NEULEHRER** (ახალი მასწავლებელი) — მასწავლებლების სახელწოდება

NEUSCHWANSTEIN

ჟერმანიის ოკუპაციის საბჭოთა ზონაში, ძირითადად მუშური წარმომობის, რომლებიც გადიოდნენ მოკლევადიან კურსებს და შემდეგ მათ აგზავნიდნენ სკოლებში 1945 წ. სასკოლო რეფორმის თანახმად.

NEUSCHWANSTEIN (ჩოდშვანშტაინი) — სასახლე ფრუენის ახლოს (ჲლგოი) ახალრომანტიულ სტილში; აშენებულია 1868–1886 წწ. ჟავარიის მეფის ზედუვიგ II-სთვის; ჟავარიის ერთ-ერთი უმთავრესი ღირსშესანიშნაობა.

NEUSTADT (ნოდშტადტი) — ქალაქის ახალი ნაწილი.

NEUSS (ჩოდსი) — ქალაქი ჩრდილოეთ შადნ-ჩესტფალიაში, 147 ათასი მაცხოვრებელი; პორტი შადნის მარცხენა ნაპირზე.

NIEDERBAYERN (ჩვემო ჟავარია) — ჟავარიის მხარის ადმინისტრაციული ოლქი.

NIEDERDEUTSCH (PLATTDEUTSCH) (ქვემოგერმანული დიალექტები) — ჟერმანიის ჩრდილოეთის დიალექტები.

NIEDERLAUSITZ (ჩვემო ზაუზიტცი) — ჟერმანიის ისტორიულ-გეოგრაფიული მხარე.

NIEDERSACHSEN (ჩვემო საქსონია) — ფედერალური მხარე ჟერმანიის ჩრდილოეთში; ფართობი 47 600 კვ. კმ., მოსახლეობა 7,58 მლნ. ადამიანი; ჩრდილო-დასავლეთით ეკვრის ჩრდილოეთის ზღვა; ადმინისტრაციული ცენტრი ქ. ჟანოვერი; ტერიტორიის უმეტეს ნაწილს იკავებს ჩრდილო-ჟერმანული დაბლობი; ნოყიერი მიწები; განვითარებული სოფლის მეურნეობა.

NIEDERSACHSISCHE LANDESPARTEI (ჩვემოსაქსონური მიწის პარტია) — იხ. Deutsche Partei.

NIEDERSACHSISCHES LANDESMUSEUM (ჩვემოსაქსონური სამხარეო მუზეუ-

მი) — ხელოვნების მუზეუმი ჟანოვერში.

NIKOLAUS (ჩიკოლაუსი) — იხ. Nikolaustag.

NIKOLAUSPIEL (დღესასწაული ჩიკოლაუსთან) — საბავშვო წინასამობაო დღესასწაული, რომლის მთავარი გმირები არიან ჩიკოლაუსი და ჩნეხტ შუპერტი.

NIKOLAUSTAG (ჩმინდა ჩიკოლოზის ჴღე) — ამ დღეს (6 დეკემბერი) ბავშვები იღებენ საჩუქრებს, რომლებსაც მშობლები წინა დღეს დებენ ფესაცმელში (ჩექმაში), ან საჩუქრები მოაქვს ჩიკოლაუსს; ბავშვები უყვებიან ჩიკოლაუსს თავის ყოფაქცევაზე და სწავლაზე, ასრულებენ ლექსებს და რელიგიურ სიმღერებს; ჩიკოლაუსი ასაჩუქრებს მათ კარგი ყოფაქცევისათვის, მისი თანამგზავრი ჩნეხტ შუპერტი კი სჯის მათ ცუდი ყოფაქცევისათვის.

NORDBADEN (ჩრდილოეთი ჟადენი) — ჟადენ-ჩეურტემბერგის ადმინისტრაციული ოლქი.

NORDDEUTSCHE TIEFEBENE (ჩრდილო-ჟერმანული დაბლობი) — შუაევროპული ვაკის ნაწილი ჟერმანიის ჩრდილოეთში.

NORDDEUTSCHEN MARSCHEN (ჩრდილო-გერმანული მარშები) — ჟაობიანი, ნოყიერი მიწები ჩრდილოეთის ზღვის სანაპიროზე.

NORDDEUTSCHER RUNDfunk (NDR) (ჩრდილოგერმანული რადიო) — სახელმწიფო რეგიონალური ტელერადიოკომპანია ჟერმანიაში; შედის ARD-ს სისტემაში.

NORDERNEY (ჩორდერნეი) — ჲლმოსავლეთ-ჩრდილოეთი კუნძულების ერთ-ერთი კუნძული.

NORDERTOR (ჩორდერტორი) (სიტყვ. ჩრდილოეთის ჳიშკარი) — არქიტექტურული ძეგლი და ქ. ფლენსბურგის სიმბოლო (ჴლვზვიგ-სოლშტაინი).

NORDFRIESISCHE INSELN (ხრდილო-ფრიზული კუნძულები) — კუნძულები ხრდილოეთის ზღვაში, აუტლანდიის ნახევარკუნძულის სანაპიროსთან; განეკუთვნებიან ყლევზიგ-სოლმ-ტადნს.

NORDFRIESLAND (ხრდილოეთი ფრიზეთი) — ყლევზიგ-სოლმ-ტადნის მხარის ჩრდილო-დასავლეთი ნაწილი.

NORDISCHE FILMTAGE (ხრდილოეთის კინოფესტივალი) — ტარდება ნოემბერში ჰაუბეკში (ყლევზიგ-სოლმ-ტადნი), სადაც უჩვენებენ ფილმებს სკანდინავიის ქვეყნებიდან და ფინეთიდან.

NORD-OSTSEE-KANAL (ხილის არხი) — აერთიანებს ხრდილოეთის და ყალტის ზღვებს (ყლევზიგ-სოლმ-ტადნი); სიგრძე 98,7 კმ.

NORDRHEIN-WESTFALEN (ხრდილოეთი ქაინი-ჰესტვალაია) — ფედერალური მხარე ჰერმანიის დასავლეთში, 34 000 კვ. კმ., 17,7 მლნ. მაცხოვრებელი; ადმინისტრაციული ცენტრი ქ. ბიუსელდორფი; ტერიტორიის 2/3 იკავებს ხრდილო-ჰერმანული დაბლობი, 1/3 ქაინის ფიქლოვანი და ჰეზერის მთები; მადაღვანითარებული მრეწველობა, სკონცენტრირებული ქურის ოლქში და ქ. ღოლნის რაიონში.

NORDSEE (ხრდილოეთის ზღვა) — ღტლანტის ოკეანეს ნაწილი ხრდილოეთი და ცენტრალური ჰვრობის ნაპირებთან; ეკვრის ჰერმანიის ჩრდილო-დასავლეთ სანაპიროს (ჰვემო საქსონია და ყლევზიგ-სოლმ-ტადნი); საშუალო სიღრმე 70 მ., უდიდესი — 725 მ., სამხრეთ ნაწილში — მენჩები; ძლიერი მოქცევები და მიქცევები; მას ერთვებიან ქაინი, ჟმსი, ჰეზერი, ჟლბა; თევზჭერა, აირის და ნავთობის მოპოვება, ინტენსიური ნა-

ოსნობა; უმსხვილესი პორტები — ჟრემენი, ჟამბურგი.

NORDSEE-DEUTSCHE HOCHSEEFISCHEREI GMBH («ჩორდზეე-წორჟე ჰოჰ-ზეეფიშერაე ჟმბს») — სათევზე მრეწველობის უმსხვილესი კომპანია; დაარსებულია 1896 წ. ჟრემენში.

NORDSTRAND (ჩორდშტრანდი) — ხრდილო-ფრიზული კუნძულების ერთ-ერთი კუნძული.

NORDWÜRTTEMBERG (ხრდილო ჰერტემბერგი) — ჟადენ-ჰერტემბერგის ადმინისტრაციული ოლქი.

NOVEMBERREVOLUTION (ჩოემბრის რევოლუცია) — რევოლუციური გარდაქმნები ჟწქ 1989 წ. შემოდგომაზე, რის შედეგადაც დაემხო ჟერლინის კედელი 1989 წ. 9 ნოემბერს და გაიხსნა საზღვარი ჟქქ და ჟწქ შორის.

NPD — *იხ.* Nationaldemokratische Partei Deutschlands.

NSU («ჩსო») — ავტომობილების და მოტოციკლეტების მარკა, რომელსაც უშვებდა იგივე სახელწოდების ფირმა.

NSU MOTORENWERKE AG («ჩსო მოტორენვერკე ღჟ») — საავტომობილო ფირმა, დაარსებული 1873 წ. ქ. ჩეკარზულში; უშვებდა მცირელიტრაჟიან ავტომობილებს, მოტოციკლეტებს დი მოტოროლერებს; 1969 წ. შევიდა «ღოწი ჩსო, ღუტო უნიონ ღჟ»-ს შემადგენლობაში (NSU — შემოკ. ფირმის თავდაპირველი სახელწოდებიდან Vereinigte Fahrzeugwerke AG NeckarSulm).

NUMERUS CLAUSUS (ნუმერუს კლაუსუს) — ჰერმანიის ზოგიერთ პრესტიჟულ უნივერსიტეტში შესვლის დამკვეთების შეზღუდვა სასწავლო ადგილების უკმარისობის გამო.

NÜRBURGRING (ჩერბურგის წრე) — ავტო- და მოტორბოლის ტრასა ციხე-

NÜRNBERG

სიმაგრე ჩუბურგის (საინლანდ-სფალცი) გარშემო.

NÜRNBERG (ჩუბურბერგი) — ქალაქი ჰავარიამი მდინარე სეგნიცზე და არხზე საინი-ჩადნი-შუნაი; ცნობილია მე-11 ს.; მხატვარ ლებრეხტ შტურერის სამშობლო.

NÜRNBERG FC («ჩუბურბერგ ფე») — ჰუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

NÜRNBERGER EI (ნეურნბერგული კვერცი) — ხალაპ. ოგალური ფორმის ჯიბის ძველებური საათი, რომელსაც ამზადებდნენ ჩუბურბერგში მე-16 ს.

NÜRNBERGER HAUPTKRIEGSVERBRECHERPROZESS (ჩუბურბერგის პროცესი) — სასამართლო პროცესი, რომელზედაც ასამართლებდნენ მთავარ სამხედრო დამნაშავეებს; ტარდებოდა 1945 წ. ზონდონის ხელშეკრულების თანახმად 1945 წ. 20 ნოემბრიდან 1946 წ. 1 ოქტომბრამდე ქ. ჩუბურბერგში.

NÜRNBERGER LEBKUCHEN — ნეურნბერგული თაფლის პური.

NURNBERGER PROZESS — იხ. Nürnberg Hauptkriegsverbrecherprozess

NUSSKNACKER (მაკნატუნა) — ჯარისკაცის შეღებილი ხის ფიგურა თხილის საკნატუნეთი; პოპულარული გერმანული სუვენირი; ზღაპრების გმირი; გერმანელი რომანტიკოსი მწერლის ჟონსტ (ჰეოდორ ლადეე უოფმანის (1776–1822 წწ.) ზღაპრის სუჟეტი მაკნატუნაზე გამოყენებულია ამავე სახელწოდების ცნობილ ბალეტში.

NYPHENBURG (ნიმფენბურგი) — ტუნხენის რაიონი, სადაც მდებარეობს პარკი და სასახლე ბაროკოს სტილში (1664–1730 წწ.), და აგრეთვე ფაიფურის ქარხანა.

NYPHENBURGER PORZELLAN (ნიმფენბურგული ფაიფური) — აწარმოებენ ფაიფურის ქარხანაში ქ. ტუნხენში, რომელიც დაარსებულია 1747 წ.

NYPHENBURG SCHLOSS (ნიმფენბურგის სასახლე) — არქიტექტურული ძეგლი ქ. ტუნხენში.

— ზა —

OBERAMMERGAU (ობერამერგაუ) — ქალაქი ჭავჭავაძის, მდინარე ჰემრზე; 5 ათასი მაცხოვრებელი; სამთო კურორტი, ტურიზმის და ზამთრის სპორტის ცენტრი.

OBERAMMERGAUER PASSIONSSPIELE (ობერამერგაუს ფესტივალი) — ტარდება ათ წელიწადში ერთხელ ქ. ობერამერგაუში (ჭავჭავაძის) იმ აღთქმასთან დაკავშირებით, რომელიც დადო საეკლესიო თემმა შავი ჭირის სამიწროების წინ 1634 წ.

OBERAMTSGEHIIFE (ობერამტსგეჰილფე) — სახელმწიფო მოსამსახურეების ერთ-ერთი უმაღლესი ჩინოსანი.

OBERBAYERN (ზემო ჭავჭავაძის) — ჭავჭავაძის მხარის ადმინისტრაციული ოლქი.

OBERBOOTSMANN (უფროსი ბოცმანი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჭუნდესვერის სამხედრო-საზღვაო ძალებში.

OBERBURGERMEISTER (ობერბურგერ-მაგისტერი) — უმაღლესი თანამდებობის პირი საქალაქო სამმართველოების ორგანოებში დიდ ქალაქებში.

OBERDEUTSCH (სამხრეთგერმანული დიალექტები) — გერმანული ენის ალემანური და ბავარიული დიალექტების საერთო სახელწოდება.

OBERFÄHRNICH (უფროსი ფენრიხი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჭუნდესვერში.

OBERFÄHRNICH ZUR SEE (უფროსი ფენრიხი) — ყაწიმიანი უნტეროფიც-

რის წოდება ჭუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

OBERFELDPOTHEKER (უფროსი ფარმაცევტ-სპეციალისტი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჭუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება ვიცე-პოლკოვნიკის წოდებას.

OBERFELDARZT (უფროსი ექიმ-სპეციალისტი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჭუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება ვიცე-პოლკოვნიკის წოდებას.

OBERFELDVETERINÄR (უფროსი ვეტერინარ-სპეციალისტი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჭუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება ვიცე-პოლკოვნიკის წოდებას.

OBERFELDWEBEL (უფროსი ფელდფეხელი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჭუნდესვერში.

OBERFRANKEN (ზემო ფრანკეთი) — ჭავჭავაძის მხარის ადმინისტრაციული ოლქი.

OBERGEFREITER (უფროსი ეფრეიტორი) — რიგითის წოდება ჭუნდესვერში.

OBERGEFREITER (უფროსი ეფრეიტორი) — რიგითის წოდება ჭუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

OBERGESCHOSS — სახლის მეორე და მომდევნო სართულები.

OBERHAUSEN (ობერჰაუზენი) — ქალაქი ჭერმანიის დასავლეთში, ძურის ოლქში (ჩრდილოეთ სიდაინი-ჰესტ-

OBERHOF

ფალია), შადნ-ჟერნეს არხზე, 224 ათასი მაცხოვრებელი; ტარდება მოკლემეტრაჟიანი ფილმების ფესტივალი.

OBERHOF (ობერჰოფი) — კურორტი მთებში ღერუნგის ზეგ (ღერუნგია); ზამთრის სპორტის ცენტრი.

OBERKREISDIREKTOR (ობერკრაფდირექტორი) — რაიონის ადმინისტრაციული აპარატის ხელმძღვანელი.

OBERLANDSGERICHT (ფედერალური მხარის უმაღლესი სასამართლო) — ფედერალური მხარის უმაღლესი ინსტანციის სასამართლო სისხლის სამართლის და სამოქალაქო საქმეებში.

OBERLAUSITZ (ობერლაუზიტი / ზემო ზაუზიტი) — ისტორიულ-გეოგრაფიული ოლქი.

OBERLEUTNANT (უფროსი ლეიტენანტი) — უმცროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერში.

OBERLEUTNANT ZUR SEE (უფროსი ლეიტენანტი) — უმცროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

OBERMAAT (უფროსი მათი) — უყაწიმო უნტერ-ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

OBERPFALZ (ზემო შფალცი) — ჟაკარის ადმინისტრაციული ოლქი.

OBERPFALZER WALD (ზემო შფალცის ზეგ) — მთის ქედი ჟაკარიაში.

OBERPRIMA (ობერპრიმა) — გიმნაზიის მე-9 კლასი.

OBERREGIERUNGSRAT (ობერრეგერუნგსრატი) — ერთ-ერთი უმაღლესი ჩინოსანი ჟერმანიის სახელმწიფო მოსამსახურეების იერარქიაში.

OBERRHEINISCHES TIEFLAND (ზემო შადნის დაბლობი) — შადნის ზემო დინებაში ჟერმანიაში და საფრანგეთში, ზურასა და შადნის ჟიქალოვან მთებს შორის; სიგრძე 300 კმ.; ბალები, ვენახები.

OBERSCHULE (საშუალო სკოლა) — გიმნაზიის ტიპის სკოლის სახელწოდება მე-2 ზსოფლიო ომის შემდგომი პირველი პერიოდის დროს.

OBERSEKUNDA (ობერსეკუნდა) — გიმნაზიის მე-7 კლასი.

OBERSCHLESIEN (ზემო სილენია) — ჟერმანიის ისტორიული მხარე.

OBERST (პოლკოვნიკი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერში.

OBERSTABSAPOTHEKER (უფროსი შტაბს-ფარმაცევტი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შევსაბამება მაღორის წოდებას.

OBERSTABSARZT (უფროსი შტაბს-ექიმი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შევსაბამება მაღორის წოდებას.

OBERSTABSBOOTSMANN (უფროსი შტაბს-ბოცმანი) — ყაწიმიანი უნტერ-ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

OBERSTABSFELDWEBEL (უფროსი შტაბს-ფელდფეხელი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჟუნდესვერში.

OBERSTABSGEFREITER (უფროსი შტაბს-ფერეიტორი) — რიგითის წოდება ჟუნდესვერში.

OBERSTABSGEFREITER (უფროსი შტაბს-ფერეიტორი) — რიგითის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

OBERSTABSVETERINÄR (უფროსი შტაბს-ვეტერინარი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჟუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შევსაბამება მაღორის წოდებას.

OBERSTADTDIREKTOR (ობერშტადტდირექტორი) — ადმინისტრაციული აპარატის მეთაური რაიონული მნიშვნელობის ქალაქებში.

- OBERSTAPOTHEKER** (პოლკოვნიკ-ფარმაცევტი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჭუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება პოლკოვნიკის წოდებას.
- OBERSTARZT** (პოლკოვნიკ-ექიმი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჭუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება პოლკოვნიკის წოდებას.
- OBERSTLEUTNANT** (ვიცე-პოლკოვნიკი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჭუნდესვერში.
- OBERSTUDIENDIREKTOR** (ობერშტუდინდირექტორი) — გიმნაზიის დირექტორი.
- OBERSTUDIENRAT** (ობერშტუდინენრათი) — გიმნაზიის დირექტორის მოადგილე.
- OBERSTVETERINÄR** (პოლკოვნიკ-ვეტერინარი) — უფროსი ოფიცრის წოდება ჭუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება პოლკოვნიკის წოდებას.
- OBERTERTIA** (ობერტერცია) — გიმნაზიის მე-5 კლასი.
- OBERWALTUNGSGERICHT** (უმაღლესი ადმინისტრაციული სასამართლო) — მე-2 (საშუალო) ინსტანციის ადმინისტრაციული სასამართლო.
- OBERWIESENFELD** (ობერვიზენფელდი) — ჭიუნხენის რაიონი; აქ აშენებულია სპორტული ნაგებობების კომპლექსი 1972 წ. მე-XX ოლიმპიური თამაშებისათვის.
- OBERWIESENTHAL** (ობერვიზენტალი) — ქალაქი ჭადნიან მთებში (საქსონია); კურორტი, ზამთრის სპორტის ცენტრი.
- OCHSENSCHWANZSUPPE** (სუპი ხარის კუდებისაგან) — გერმანული სამზარეულოს პოპულარული კერძი.
- OCHSENAUGE** (ხარის თვალი) — სალაპ. ერბო-კვერცხი.
- ODENWALD** (ოდენვალდი) — მთები ჭერმანიის სამხრეთ-დასავლეთში (ჟადენ-ჟიურტემბერგი, ჭესენი და ჟავარია); ყველაზე დიდი მთა ჭატცენბუკელი (626 მ.).
- ODER** (ოდერი) — მდინარე, სიგრძე 910 კმ.; შეერთებულია არხებით მდინარე ჭლასთან.
- ODER-SPREE KANAL** (ოდერ-ჟპრეეს არხი) — არხი ოდერსს (ქ. ლიზენჰეიტენშტადტის რაიონში) და ჟპრეეს შორის (ჟერლინის სამხრეთ-აღმოსავლეთში); სიგრძე 84 კმ.
- ODESSA** («ოდესსა») — ორგანიზაცია, რომელიც 1948 წ-ან ახორციელებდა ნაცისტების გაქცევას საზღვარგარეთ (*შემოკ. Organisation der ehemaligen SS-Angehorigen*-იდან — «SS ჯარების ყოფილი მოსამსახურეების ორგანიზაცია»).
- OECD** (*შემოკ.* ინგლ. **Organisation for Economic Cooperation and Development**-იდან) — *იხ.* *Organisation für europäische wirtschaftliche Zusammenarbeit*.
- OEEC** (*შემოკ.* ინგლ. **Organization for European Economic Cooperation**-იდან) — *იხ.* *Organisation für europäische wirtschaftliche Zusammenarbeit*.
- OETKER-GRUPPE** (ოეტკერის ჯგუფი) — კონცერნი, დაარსებული 1891 წ., შტაბ-ბინა ჟილეფელდში; აერთიანებს კვების მრეწველობის საწარმოებს, და აგრეთვე ბანკებს, სადაზღვევო და სავაჭრო კომპანიებს.
- OETKER-KONZERN** (ოეტკერის კონცერნი) — ნარევი კონცერნი; აერთიანებს სანაოსნოებს, კვების მრეწველობის საწარმოებს, სადაზღვევო კომპანიებს და ბანკებს (ღამბურგში, ჭადნის ფრანკფურტში, ჟილეფელდში და სხვ.); დაარსებულია მე-2 ჭსოფლიო ომის შემდეგ ლევუსტ ოეტკერის მიერ.

OFFENBACH

OFFENBACH AM MAIN (ტაინის ოფენბახი) — ქალაქი ოფენში; 115 ათასი მაცხოვრებელი; გერმანული ტყავის მრეწველობის ცენტრი; შიზანის უმაღლესი სკოლა.

OFFENBACHER KICKERS FC («ოფენბახერ ჰიკერს ფკ») — ოფენბახის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «სამხრეთის» საფეხბურთო კლუბი.

OFFIZIER AUF ZEIT (კადრგარეშე ოფიცერი) — პირი, რომელსაც აქვს სპეციალური განათლება, ჩააბარა გამოცდა ოფიცრის წოდებაზე და დადო ბუნდესვერში გარკვეული დროით მსახურის კონტრაქტი.

OKTOBERFEST — სექტემბრის სახალხო სეირნობა ჰაუნსენში ჰერენის მინდორზე; ჰაგარის ეს ღირსშესანიშნაობა დაფუძნდა 1810 წ. ოქტომბერში, როდესაც მოხდა მომავალ მეფის ზედუვიგ I და სეფეპალის ჰერენიას ნიშნობა; ეს დღესასწაული არის ოფენბახში ყველაზე მასობრივი სახალხო სეირნობა; ამ დღესასწაულისთვის ხდიან სპეციალურ ლუდს; გრძელდება იგი ორი კვირა ოქტომბრის პირველ კვირადღემდე.

OLDENBURG (ოლდენბურგი) — 1. ისტორიული მხარე ოფენბახის ჩრდილოეთში (ჰვემო საქსონია) მდინარე ზეზერის შენაკადის დასავლეთით; 2. ქალაქი (ჰვემო საქსონია); 144 ათასი მაცხოვრებელი; უნივერსიტეტი, სასახლე ლორდინების ეპოქის სტილში.

OLYMPIA («ოლიმპია») — საკანცელარო და პორტატული საბეჭდო მანქანის მარკა.

OLYMPIA WERKE AG («ოლიმპია ვერკე ლაუ») — ფირმა, რომელიც უშვებს საბეჭდო მანქანებს; დაარსებულია 1903 წელს ოფენში; 1923-1945 წლებში — ოფენში, 1945 წლიდან. — ქალაქ ოფენში.

OLYMPISCHE SOMMERSPIELE IN BERLIN (ხაფხულის ოლიმპიური თამაშები ოფენში, XI) — 1936 წ. 1 — 16 აგვისტო.

OLYMPISCHE SOMMERSPIELE IN MÜNCHEN (ხაფხულის ოლიმპიური თამაშები ოფენში, XX) — 1972 წ. 26 აგვისტოდან 11 სექტემბრამდე.

OLYMPISCHE WINTERSPIELE IN GARMISCH-PARTENKIRCHEN (ხამთრის ოლიმპიური თამაშები ოფენში-პარტენკირხენში, IV) — 1936 წ. 6 — 16 თებერვალი.

OPEL («ოპელი») — მსუბუქი ავტომობილების მარკა, რომელსაც უშვებს 1899 წ-ან ფირმა «ლადა ოპელ ლაუ».

OPEL-WERKE — იხ. Adam Opel AG.

OPERNFESTSPIELE (საოპერო მუსიკის ფესტივალი) — ტარდება ივლისში ოფენში.

OPTISCHE WERKE VOIGTLÄNDER GMBH («ოპტიკა ვერკე ფოგტლენდერ ლაუ») — ფირმა, რომელიც უშვებს ოპტიკას და ფოტოსაქონელს; დაარსებულია 1972 წ. აქციონერულ საზოგადოება «ფოგტლენდერ ლაუ»-ს საფუძველზე.

ORGANISATION FÜR EUROPÄISCHE WIRTSCHAFTLICHE ZUSAMMENARBEIT (ევროპული ეკონომიური თანამშრომლობის საზოგადოება) — შექმნილია ევროპული სახელმწიფოების მიერ 1948 წ. ტარშალის გეგმის განსახორციელებლად; რეზიდენცია ოფენში; შემდგომში გადაარქვეს ევროპული ეკონომიური თანამშრომლობის და განვითარების ორგანიზაციად.

ORGANISATION FÜR SICHERHEIT UND ZUSAMMENARBEIT IN EUROPA (OSZE) (ევროპაში უსაფრთხოების და თანამშრომლობის ორგანიზაცია (ი.ო.ს.ო.)) — იხ. Konferenz Über Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa.

OSNABRÜCK (ოსნაბრუკი) — ქალაქი ჭვემო საქსონიაში; 164 ათასი მაცხოვრებელი; უნივერსიტეტი, ტაძარი (12-13 სს.), რატუშა (15-16 სს.), სასახლე.

OSNABRÜCK VFL («ოსნაბრუკ ვიქს») — ოსნაბრუკის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «ჩრდილოეთის» საფეხბურთო კლუბი.

OSRAM (ოსრამი) — სავაჭრო ნიშანი ელექტრონათურებზე (შემოკ. **Osmium + Wolfram + Legierung**-გან) — *os. Osram GmbH.*

OSRAM GMBH («ოსრამ გმბჰ») — ოსნაბრუკში უმსხვილესი ელექტრონათურების მწარმოებელი ფირმა; დაარსებულია 1919 წ.; ამჟამად იმყოფება ჰაერზენში და ჟერლინში.

OSTALPEN (ჩრდილოეთი ღმრთობა) — სამთო სისტემა ღმრთობის აღმოსავლეთი ნაწილი ოსნაბრუკის (ჰაგარის მხარე), ლესტრის, ჩრდილოეთი შვედარის და ოსტალპის ტერიტორიებზე; საზღვარი წასავლეთ და ჩრდილოეთი ღმრთობის შორის გადის ხაზზე ჟოდენის ტბა — ზემო ოსნაბრუკი — შლოდენის უღელტეხილი — ტბა ლომი.

OSTBERLIN (ჩრდილოეთი ჟერლინი) — ოსნაბრუკის განხეთქილების პერიოდში (1949-90 წწ.) ჟერლინის აღმოსავლეთი ნაწილის სახელწოდება (ოკუპაციის საბჭოთა ზონა); ყოფილი ოსტ დედაქალაქი.

OSTDEUTSCHLAND (ჩრდილოეთი ოსნაბრუკი) — ამ ტერმინით 1919 წდე აღინიშნებოდა ოსნაბრუკის აღმოსავლეთი მხარეები; 1919—1939 წწ. — ჩრდილოეთი და წასავლეთი ოსნაბრუკი, ოსნაბრუკი და ოსნაბრუკი (იმ ტერიტორიების გამოკლისით, რომლებიც გადაეცა ოსნაბრუკს); 1945 წ. შემდეგ — ოსტ საქსონია (დანარჩენ აღმოსავლეთ ტერიტორიებს ეძახდნენ «გერ-

მანული აღმოსავლეთი ტერიტორიები»); 1990 წ-ან ასე უძახიან ფედერალურ მხარეებს ოსტ ყოფილ ტერიტორიაზე.

OSTEREI (სააღმოსავლეთი კვერცი) — შეღებილი კვერცი, ჩრდილოეთი დღესასწაულის აუცილებელი ნიშანი; ითვლება, რომ «სააღმოსავლეთი კურდღელს» შეღებილი კვერცხები მოაქვს ჩრდილოეთი კვირის წინა დღეს; დღით ბავშვები ეძებენ დამალულ კვერცხებს; პოპულარულია აგრეთვე სააღმოსავლეთი კვერცხები შოკოლადისგან, მარცხანისგან და ა. შ.

OSTERHASE (სააღმოსავლეთი კურდღელი) — ზღაპრების პერსონაჟი; მოაქვს ბავშვებისათვის შეღებილი კვერცხები და საჩუქრები ჩრდილოეთი დღესასწაულზე.

OSTERMONTAG (ჩრდილოეთი ორშაბათი) — ორშაბათი ჩრდილოეთი კვირის შემდეგ; ოფიციალური დღესასწაული.

OSTERN (ჩრდილოეთი) — ერთ-ერთი უმთავრესი ქრისტიანული დღესასწაული; დაწესდა ჯვარცმული ოსნაბრუკის ღმრთობის აღმოსავლეთი კვირადღეს გაზაფხულის ბადრი მთვარის შემდეგ.

OSTERSTRAUB (სააღმოსავლეთი თაიგული) — ჩრდილოეთი დღესასწაულის ერთ-ერთი ნიშანი: თაიგული მწვანე ტოტებისგან, მორთული ჭრელი ბაფთებით და ცარიელი შეღებილი კვერცხებით.

OSTFRIESISCHE INSELN (ჩრდილოეთ-ღმრთობის კუნძულები) — კუნძულები ჩრდილოეთის ზღვაში; ჭვემო საქსონიის მხარის ნაწილი.

OSTFRIESLAND (ჩრდილოეთი ოსნაბრუკი) — გეოგრაფიული მხარე (ჭვემო საქსონიის მხარე).

OSTPREUßEN (ჩრდილოეთი ოსნაბრუკი) — ოსნაბრუკის იმპერიის მხარე; დედაქალაქი ლომიგსბერგი; 1945 წ. ოსტსლავიის კონფედერაციის გადაწყ-

OSTSEE

ვეტილებით განაწილებულია ოლონეთსა და საბჭოთა ჰავშირს შორის.

OSTSEE (ჟალტის ზღვა) — ღტლანტის ოკეანეს შიდამატერიკული ზღვა ჰრდილოეთ და შუა ჟვროპის ნაპირებთან; ეკვრის ჟერმანიის ჰრდილო-აღმოსავლეთ სანაპიროს (ჟლგზვიგ-ოლოშტადნი და ტეკლენბურგი-რინა ოლომერანია); ჟერთდება ჰრდილოეთის ზღვას ტანიური სრუტეებით; სიღრმე 55-459 მ.; მას ერთვის მდინარე ოდერი; ჟმსხვილესი გერმანული პორტები — ჰილი, ჟდუბეკი, ოლოსტოკი.

OSTSEE-ZEITUNG («ოსტზეე-ცადტუნგი») — ყოველდღიური გაზეთი, გამოდის ოლოსტოკში ტირაჟით 223 ათასი ეგზემპლარი.

OSTSEERAT (ჟალტის ზღვის საბჭო) — 1992 წ. შექმნილი იმ 10 ქვეყნის საბჭო, რომლებიც ესაზღვრებიან ჟალტის ზღვას (ტანია, შვედეთი, ჟინეთი, ჟერმანია, ოლონეთი, ჟატვია, ჟიტვა, ოსტონეთი, ოუსეთი, და აგრეთვე ჰორვეგია); მისი დანიშნულებაა პოლიტიკური, ეკონომიური, და კულტურული თანამშრომლობის სტიმულირება რეგიონში.

OSTSEEWOCH (ჟალტის მშვიდობის კვირეული) — ჟალტის ზღვის ქვეყნების და აგრეთვე ჰორვეგიის და ოს-

ლანდიის ყოველწლიური შეზვედრები ქ. ოლოსტოკში; ტარდება 1958 წან.

OSTVERTRAGE (აღმოსავლური ხელშეკრულებები) — დადებულია 1970 წ. ოლოსტ და ოსსტჰ, ოლოსტ და ოლონეთს შორის.

OST-WEST-HANDELSBANK (ოსტ-ოესტ-ოანდელსბანკი) — კომერციული ბანკი ტადნის ჟრანკფურტში, დაარსებული 1971 წ.; აფინანსებს ვაჭრობას ღღმოსავლეთ და ოსასავლეთ ჟვროპის ქვეყნებს შორის.

«**O TANNENBAUM, O TANNENBAUM...**» («ო, ჰანენბაუმ, ო ჰანენბაუმ...») — სიმღერა, რომელსაც ასრულებენ ჟობის დღესასწაულზე.

OTTO («ოტო») — ფირმა «ოტო ფერზანდ ომბს უნდ ოფოჟ»-ს სარეკლამო ჟურნალი საქონლის კატალოგით.

OTTO BENECKE STIFTUNG (ოტო ბენეკეს ფონდი) — შექმნილია 1969 წ. უცხოელების დასახმარებლად, რომლებსაც სურთ განათლების მიღება ჟერმანიაში; მთავარი ოფისი მდებარეობს ოონში.

OTTO VERSAND GMBH & Co. KG («ოტო ფერზანდ ომბს უნდ ოფოჟ») — ფოსტით ვაჭრობის უმსხვილესი ფირმა; დაარსებულია 1953 წ. ოსამბურგში.

PÄDAGOGISCHE HOCHSCHULE (პედაგოგიური უმაღლესი სკოლა) — უმაღლესი სასწავლებელი; ამზადებს მასწავლებლებს დაწყებითი, ძირითადი და რეალურ სკოლებისათვის.

PÄDAGOGISCHES INSTITUT (სამასწავლებლო ინსტიტუტი) — სასწავლო დაწესებულება **ჟღძ**, რომელიც ამზადებდა მასწავლებლებს დაწყებითი და სახალხო სკოლებისათვის; არსებობდა ზოგერთ მხარეში 60-ან წლებამდე.

PADERBORN (ჰადერბორნი) — ქალაქი (ჩრდილოეთი ქაინი-ჰესტფალია), 123 ათასი მაცხოვრებელი; შუა საუკუნეებში **ჟანზის** წვერი; არქივის-კოპოლის რეზიდენცია; ტადარი (11-13 სს.), რატუშა **ჲლორძინების** სტილში.

PADERBORN 07 SC («**ჰადერბორნი 07 სც**») — **ჲერმანიის** ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «**ჩრდილოეთის**» საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1907 წ.

PAL (*შემოკ. ინგლ. Phase Alternating Line*-დან) (**ჴწზ**) — ფერადი ტელევიზიის სისტემა, რომელსაც იყენებენ **ჲერმანიაში**.

PALMBUSCH (პალმის თაიგული) — **ჲზობის** ნიშანი სამხრეთ **ჲერმანიაში** და **ჲესტრიაში**: გაფუჩქნული ტოტების თაიგული, მორთული ბაფთებით, კაკლებით და ა. შ.

PALMESELUMZUG, PALMPROZESSION (პალმის მსვლელობა) — სადღესასწაულო პროცესია **ჲზობის** დღეს სამ-

ხრეთ **ჲერმანიაში** და **ჲესტრიაში**, რომელიც წარმოადგენს **ჲესო** **ჲრისტეს** **ჲერუსალიმში** შესვლის იმიტაციას.

PALMSONNTAG, PALMARUM (**ჲზობა**) (*სიტყვ. პალმის კვირა*) — **ჲლდგომის** წინა კვირა, **ჴნების** კვირის დასაწყისი; **ჲესო** **ჲრისტეს** **ჲერუსალიმში** შესვლის დროს მისი მაცხოვრებლები ესალმებოდნენ მას პალმის ტოტებივ. **PALMWEIHE** (პალმის ტოტების კურთხევა) — ბზობის საეკლესიო რიტუალი.

PALYCCA-SCHULE (**ჴალუკას** სკოლა) — საბალეტო სკოლა ქ. **ჴრებდენში**; დაარსებულია 1925 წ. გერმანელი მოცეკვავის და პედაგოგის **ჲრეტ** **ჴალუკას** მიერ.

PANKOW (**ჴანკოვი**) — **ჲერლინის** რაიონი, სადაც 1990 წ-დე განლაგებული იყო ყოფილი **ჴშძ** სამთავრობო დაწესებულებები; ზოგიერთ შემთხვევაში იხმარება «**ჴშძ** მთავრობის» მნიშვნელობით.

PARISER VERTRAGE 1954 (1954 წლის **ჴარიზის** ხელშეკრულებები) — ხელი მოაწერეს **ჲჴჴ**, **ჴიდი** **ჲრიტანეთმა**, **საფრანგეთმა**, **დასავლეთის** სხვა ქვეყნებმა და **ჴძძ**; ძალაში შევიდა 1955 წ.; მათ საფუძველზე **ჴძძ** შევიდა **ჩჲჲო**ში და **ჴასავლეთევროპის** ჲავშირში.

PANZERAUFKLAERUNGSTRUPPE / FELDNACHRICHTENTRUPPE (სატანკო დაზვერვის ნაწილები) — **ჴუნდესვერის** სახმელეთო ჴარების ნაწილები.

PANZERGRENADIERTRUPPE

PANZERGRENADIERTRUPPE (მოტო-მსროლელთა ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

PANZERSCHRANK DER BRD-INDUSTRIE (ჟჟქ მრეწველობის სედი) — ქ. შდუსელდორფის ხატოვანი სახელწოდება, სადაც მდებარეობენ უმსხვილესი ბანკები, სავაჭრო ფირმები, სადაზღვევო საზოგადოებები და სურის კონცერნების სამმართველოები.

PANZERTRUPPE (სატანკო ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

DAS PARIAMENT («შას პარლამენტ») — ყოველდღიური გაზეთი, გამოდის შამბურგში; დაარსებულია 1951 წ.

PARLAMENTARISCHER RAT (შარლამენტის კავშირი) — 11 დასავლეთგერმანული მხარის ლანდტაგების 65 წარმომადგენლის კრება ღონრად ღდენაუერის თავმჯდომარეობით, რომელმაც 1949 წ. 23 მაისს მიიღო ჟჟქ ძირითადი კანონი.

PARLAMENTARISCH-POLITISCHER PRESSEDIENST («შარლამენტარიშ-პოლიტიშერ პრესედინსტ») — ჟსშშ პრეს-ბიულეტენი; გამოდის ჟონში.

PARTEI DES DEMOKRATISCHEN SOZIALISMUS (PDS) (შემოკრატული სოციალიზმის პარტია (შსს)) — პოლიტიკური პარტია, დაარსებული 1990 წ. თებერვალში ყოფილ ჟშქ როგორც ჟრთიანი სოციალისტური პარტიის მემკვიდრე.

PASSAU (შასაუ) — ქალაქი ჟავარიამში; 48 ათასი მაცხოვრებელი; მდებარეობს მდინარეების შნის და ლცის შუნაისთან შესართავთან; ცნობილია როგორც «სამი მდინარის ქალაქი»; მსხვილი სამდინარეო პორტი; ბაროკოს არქიტექტურის ძეგლები, უნივერსიტეტი.

PASSIERSCHEINABKOMMEN (ჟელშეკრულება სამკვებზე) — დადებულია

1963 წ. 17 დეკემბერს ყოფილ ჟჟქ მთავრობის და შასავლეთ ჟერლინის სენატს შორის; იგი აღლევდა დასავლეთგერლინელ მოქალაქეებს საშობაო და საახლწლო დღესასწაულების დროს ნათესავების მონახულებას ღდმოსავლეთ ჟერლინში.

PATE (ნათლია) — პირები (3-ან 6-დე), ამორჩეული ბავშვის დაბადების დროს, რომლებიც შემდგომში თამაშობენ დიდ როლს ქორწინების ზეიმში, დღეობებში და სხვა საოჯახო დღესასწაულებში.

PAULSKIRCHE (წმინდა შავლეს ეკლესია) — ყოფილი ლუთერანული ეკლესია შაინის ჟრანკფურტში, რომელშიც 1848-1849 წწ. ატარებდა სხდომებს ჟროგნული კრება; ამჟამად — მემორიალური შენობა.

PDS — იხ. Partei des Demokratischen Sozialismus.

PEENEMÜNDE (შენემუნდე) — დასახლებული პუნქტი შვეკლენბურგი-წინა შომერანიაში; 1937 წ. აქ იყო შექმნილი სარაკეტო პოლიგონი და კვლევითი ცენტრი; 1942 წ-ან ტარდებოდა ჟწღ-2 რაკეტის გამოცდები; 1945 წ. მოწყობილობა და კონსტრუქტორების და ინჟინრების ჯგუფი გადაიყვანეს ღჟჟ.

PELIKAN («შელიკანი») — საკანცელარო საქონლის გამომშვები ფირმის სავაჭრო ნიშანი.

PELLWORM (შელვორმი) — ერთ-ერთი ხრდილო-ჟრიზული კუნძულებიდან.

PENNÄLER — ხალაპ. გიმნაზიის მოსწავლე.

PENNE — სკოლ. გიმნაზია; სკოლა, რომელიც იძლევა სიმწიფის ატესტაციის მიღების უღლებას.

PERGAMON-MUSEUM (შერგამის მუზეუმი) — ძველი ხელოვნების მუზეუმი, მდებარეობს ჟერლინში «შუზუემების კუნძულზე»; მთავარი ექსპონატი

— სკულპტურული გამოსახულება ანტიკურ ქალაქ სერგამიდან ჰცირე ღზიაში (ძვ. წ. 180-160 წწ.), რომელზეც გამოსახულია ღმერთების ბრძოლა გიგანტებთან.

PERLE AN DER SPREE (მარგალიტი შპრევეზე) — ჟერლინის პოეტური სახელწოდება.

PERLE DER MÄRKISCHEN SCHWEIZ (ჟრანდენბურგის ჟვედარის მარგალიტი) — ქ. ჟუკოვის (ჟტრაუსბერგის მახლობლად, ჟრანდენბურგის მხარეში) ხატოვანი სახელწოდება; ასე მას უძახდა ცნობილი გერმანელი მწერალი ჩეოდორ ჟონტანე.

PERLE DER NORDSEE (ჩრდილოეთის ზღვის მარგალიტი) — კუნძულ ზილტის პოეტური სახელწოდება.

PERLE DES BAROCK (ბაროკოს მარგალიტი) — ქ. შრეზდენის ხატოვანი სახელწოდება.

PERLON (პერლონი) — პოლიამიდის ბოჭკოს სახელწოდება ჟერმანიაში.

PETERSBERGER ABKOMMEN (სეტერსბერგის ხელშეკრულება) — ხელმოწერილია 1949 წ. 2 ნოემბერს დასავლეთის ქვეყნების უმაღლესი კომისრების და ჟჟჰ კანცლერის ღონრად ღდენაუერის მიერ; ითვალისწინებდა საოკუპაციო სტატუსის ზოგიერთ ცვლილებებს, უზსნიდა ჟედერაციულ ქესპუბლიკას მისავალს ჟვროპულ საბჭოში, ითვალისწინებდა მძიმე მრეწველობის საწარმოების დემონტაჟის შეწყვეტას.

PETERSPFENNIG (სიტყვ. პფენიგი რმ. სეტერსთვის) — კათოლიკების ყოველწლიური ნებაყოფლობითი შესატანი ჟატიკანის სასარგებლოდ.

PETRI DANK! (ძადლობა მოციქულ სეტერს!) — პასუხი წარმატებული თევზჭერის სურვილებზე.

PETRI HEIL! (ჟისურვებ წარმატებულ თევზჭერას!) (სიტყვ. შიდება მოციქულ სეტერს!) — მეთევზების მი-

საღმება; დაკავშირებულია რმ. სეტერს სახელთან, რომელიც ითვლება მეთევზების მფარველად.

PFAFINDER (სკაუტი, ბოდსკაუტი) (სიტყვ. მეძებარი) — წვერი საბავშვო და ჳაბუკთა ორგანიზაციის, შექმნილი ინგლისელი «ბოდსკაუტების» მაგალითზე; ჟვროპის მრავალ ქვეყანაში არსებული ასეთი ორგანიზაციის მიზანს წარმოადგენს ბავშვებსა და მოზარდებში ამხანაგობის სულის აღზრდა.

PFALZ (სფალცი) — ქაიდანდ-სფალცის მხარის ადმინისტრაციული ოლქი.

DIE PFALZ BEI KAUB AM RHEIN (სფალცი ღაუბასთან ქაიდნე) — ყოფილი საბაჟო კარიბჭე, ამენებულია 14 საუკუნეში; მდებარეობს კუნძულზე (ქაიდლანდ-სფალცის მხარე).

PFALZ / RHEINPFALZ (სფალცი) — ისტორიული მხარე ჟერმანიის სამხრეთ-დასავლეთში, ქაიდნის ზემო და შუა დინებაში.

PFALZER BERGLAND (სფალცის მთიანი მხარე) — თვალწარმტაცი ადგილი მთებ სფალცს და სუნსრედუკს შორის.

PFALZER WALD (სფალცის ღყე) — მთები ჟერმანიის სამხრეთ-დასავლეთში (ქაიდლანდ-სფალცი); ნაკრძალი.

PFANNKUCHEN — ნამცხვარი ტკბილი საჩურთით.

PFEFFERKUCHEN (თაფლის პური) — ნამცხვარი თაფლით და საკაზმით.

PFEFFERKUCHENHAUSCHEN (თაფლის პურის სახლი) — სამობაო საჩუქარი: ტკბილეულით მორთული თაფლის პურის სახლი, რომელიც მოაგონებს ჟადოქრის თაფლის პურის სახლს ძმები ჟრიმების ზლაპრიდან «სენზელი და ჟრეტელი» («Hänsel und Gretel»).

PFENNIG

PFENNIG (პფენიგი) — გერმანული მონეტა; 1871 წ-ან უდრის მარკის 1/100.

PFINGSTEN (სამება) — ქრისტიანული დღესასწაული, აღინიშნება ჯდდგომის შემდეგ 50-ე დღეს სულთმოფინების აღსანიშნავად.

PFINGSTMAIE — *იხ.* Maie.

PFINGSTMONTAG (სამების მეორე დღე) — ჟერმანიაში ოფიციალური დღესასწაული.

PFINGSTOCHSE (ხარი, მორთული სამების დღეს) — სამხრეთგერმანული წესი: ხარის მორთვა ბაფთებით და გვირგვინებით საზაფხულო საძოვრებზე გადაყვანის წინ სამების მეორე დღეს.

PFINGSTREITEN (დოლი სამებაზე) — მხედრების ტრადიციული შუკიბრება სამების დღესასწაულის დროს.

PFINGSTSONNTAG (სამების პირველი დღე) — ჟერმანიაში ოფიციალური დღესასწაული.

PFLAUMENTOFFEL — საკვამურის მწმუნდავის ფიგურა, გაკეთებული შავი ქლიავისგან და დამაგრებული ხის ღეროზე.

PFORTE DES SCHWARZWALDES (ჟვარცვალდის წიშკარი) — ქ. შფორცხადმის ხატოვანი სახელწოდება (ჟადენ-ჟდურტემბერგი).

PFORTE ZUM THÜRINGER WALD (დჟურინგის დყის ჰიშკარი) — ქ. ჯრნმტადტის ხატოვანი სახელწოდება.

PFORZHEIM (შფორცხადმი) ქალაქი ჟადენ-ჟდურტემბერგში; 114 ათასი მაცხოვრებელი; ჟერმანიის საოქრომჭედლო მრეწველობის ცენტრი; ქალაქს ხატოვნად უწოდებენ «ჟვარცვალდის ჰიშკარს» («die Pforte des Schwarzwaldes»).

PFÜLLENDORF SC («შფულენდორფი სქ») — ჟერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «სამზრეთის» საფეხბურთო კლუბი.

PHOTOKINA («ფოტოკინა») — საერთაშორისო ფოტოგამოფენა, ტარდება ჰდოლნში (ხრდილოეთ სიადნი-ჟესტფალია).

PIEFKE (პიფკე) — 1. ჰკუამოკლე, პატივმოყვარე ადამიანი; 2. გერმანელების დამცინავი სახელწოდება ჯვსტრიაში.

PIONIERTRUPPE (საინჟინრო ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

PILLNITZ (ჟილნიტცი) — საქსონელი კურფჟურსტების და მეფეების საზაფხულო რეზიდენცია ორენბენთან ახლოს ჟლბის სანაპიროზე.

PINAKOTHEK (პინაკოთეკა) — სამეფო ან სათავადო სამხატვრო გალერეა; ცნობილია ძველი და ჯახალი პინაკოთეკები (Alte und Neue Pinakothek) ჰდუნხენში.

PIRMASSENS (ჟირმაზენსი) — ქალაქი სიადნლანდ-შვალცში; 54 ათასი მაცხოვრებელი; ჟერმანიის ფენსაცმლის მრეწველობის ცენტრი (400 ფაბრიკა).

PLANTEN UND BLOMEN (პლანტენ უნდ ბლომენ) (*სიტყვ.* მცენარეები და ყვავილები) — უმსხვილესი პარკი ჟამბურგში.

PLATTDEUTSCH — *იხ.* Niederdeutsch.

PLAUEN (შლაუენი) — ქალაქი საქსონიაში; 79 ათასი მაცხოვრებელი; განსაკუთრებულად ცნობილია პლაუენური მაქმანები.

PLAUER SEE (შლაუერ ზეე) — 1. ტბა ჟრანდენბურგის მხარეში; 2. ტბა ჰეკლენბურგ-რინა შომერანიის მხარეში.

POEL (შდოლი) — კუნძული ჟალტის ზღვაზე ქალაქ ჟისმართან ახლოს.

POLITIKER DER ERSTEN STUNDE (პირველი საათის პოლიტიკოსები) — ასე უწოდებდნენ ოსის შემდეგ იმ პოლიტიკოსებს, რომლებიც აქტიურად

გამოდოდონენ ქვეყანაში დემოკრატიული ტრადიციების დანერგვისათვის.

POLIZEI-ANWÄRTER (პოლიცად-ანვერტერი) — რიგითის წოდება პოლიციაში.

POLIZEIBEZIRKSBERMEISTER (პოლიცად-ბეირკს-ობერმაისტერი) — ერთ-ერთი საშუალო ხინოხანი პოლიციაში.

POLIZEI DER BRD (ჟღჟჟ პოლიცია) — ძირითად ამოცანებს ასრულებს მხარეების პოლიცია (დაცვის პოლიცია, სისხლის სამართლის პოლიცია, სამდინარეო პოლიცია და მორიგე პოლიცია), და ზოგიერთ კერძო ამოცანებს — ფედერალური პოლიცია (ფედერალური საზღვრის დაცვა); წოდებები: რიგითები, უმცროსი და საშუალო ხინები — პოლიცად-ანვერტერი, პოლიცად-უნტერვახმისტრი, პოლიცად-ვახმისტრი, პოლიცად-ობერვახმისტრი, პოლიცად-ჰაუპტვახმისტრი, პოლიცად-მაისტერი, პოლიცად-ობერმაისტერი, პოლიცად-ბეირკს-ობერმაისტერი, პოლიცად-ბეირკს-ობერმაისტერი; უფროსი ხინები — პოლიცად-კომისარი, პოლიცად-ობერკომისარი, პოლიცად-ჰაუპტ-კომისარი; უმაღლესი ხინები — პოლიცად-რატი, პოლიცად-ობერრატი, პოლიცად-დირექტორი, პოლიცად-პრეზიდენტი.

POLIZEIDIREKTOR (პოლიცად-დირექტორი) — ერთ-ერთი უმაღლესი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIHAUPTKOMMISSAR (პოლიცად-ჰაუპტკომისარი) — ერთ-ერთი უფროსი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIHAUPTWACHTMEISTER (პოლიცად-ჰაუპტვახმისტრი) — ერთ-ერთი დაბალი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIKOMMISSAR (პოლიცად-კომისარი) — ერთ-ერთი უფროსი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIMEISTER (პოლიცად-მაისტერი) — ერთ-ერთი საშუალო ხინი პოლიციაში.

POLIZEIOBERKOMMISSAR (პოლიცად-ობერკომისარი) — ერთ-ერთი უფროსი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIOBERMEISTER (პოლიცად-ობერმაისტერი) — ერთ-ერთი საშუალო ხინი პოლიციაში.

POLIZEIOBERRAT (პოლიცად-ობერრატი) — ერთ-ერთი უმაღლესი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIOBERWACHTMEISTER (პოლიცად-ობერვახმისტრი) — ერთ-ერთი დაბალი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIPRÄSIDENT (პოლიცად-პრეზიდენტი) — უმაღლესი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIRAT (პოლიცად-რატი) — ერთ-ერთი უმაღლესი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIREVIERKOMMISSAR (პოლიცად-რევიერ-კომისარი) — ერთ-ერთი საშუალო ხინი პოლიციაში.

POLIZEIREVIEROBERWACHTMEISTER (პოლიცად-რევიერ-ობერვახმისტრი) — ერთ-ერთი დაბალი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIUNTERWACHTMEISTER (პოლიცად-უნტერვახმისტრი) — ერთ-ერთი დაბალი ხინი პოლიციაში.

POLIZEIWACHTMEISTER (პოლიცად-ვახმისტრი) — ერთ-ერთი დაბალი ხინი პოლიციაში.

POLTERABEND (პოლტერაბენდი) — საღამოს წვეულება ქორწილის წინა დღეს.

POMMERN (წომერანია) — ისტორიული მხარე ჰალტის ზღვის სანაპიროზე; განირჩევა რინა და ოკანა წომერანია; 1170 წ-ან საჰერცოგო, 1815-1945 წწ. სრუხის პროვინცია; მთავარი ქალაქი ჰტეცინი; მე-2 მსოფლიო ომის შემდეგ მთლიანად ოკანა და რინა წომერანიის ნაწილი მდინარე ოდერის აღმოსავლეთით გადაეცა სოლონეთს; წომერანიის

PORSCHE

ნაწილი ოდერის დასავლეთით შედის ფედერალურ მხარეში ჰეკლენბურგი-ჰინა პროვინანია.

PORSCHE («პორშე») — მსუბუქი და სპორტული ავტომანქანების მარკა, რომელსაც უშვებს ფირმა «Dr. Ing. h.c. F. Porsche AG»; ფირმა დაარსებულია 1931 წ. შტუტგარტში ინჟინერ-კონსტრუქტორის ფერდინანდ პორშეს მიერ (1875-1951 წწ.).

PORSCHE KG («პორშე ჰკ») — ფირმა, დაარსებული 1931 წ. შტუტგარტში ინჟინერ-კონსტრუქტორის ფერდინანდ პორშეს მიერ (1875-1951 წწ.); უშვებს სპორტულ ავტომანქანებს შავრით გაგრილების ძრავებით.

PORTA NIGRA (სორტა ნიგრა) (ლათ. შავი ჭიშკარი) — რომაული ეპოქის ქალაქის ჭიშკარი (ამდინებულია ახ. წ. 2 ს.) გერმანიაში; ჟერმანიის ტერიტორიაზე რომაული არქიტექტურის ერთ-ერთი საუკეთესო ძეგლი.

PORTA WESTFALICA — *იხ.* Westfälische Pforte.

PORZELANMANUFAKTUR MEIßEN (შადენის ფაიფურის მანუფაქტურა) — ჟიროპაში უძველესი ფაიფურის საწარმო, დაარსებული 1710 წ. ქ. შადენში (საქსონია).

PÖSSNECK VfB («პოსნეკი ვფკ») — საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1909 წ.

POTSDAM (პოტსდამი) — ქალაქი, ჟრანდენბურგის მხარის ადმინისტრაციული ცენტრი; 140 ათასი მაცხოვრებელი; მსხვილი კულტურული და ტურისტული ცენტრი; მდებარეობს მდინარე შაფელზე და ტბებზე ჟერლინის სამხრეთ-დასავლეთით; პირველი ცნობები 10 ს.; მე-18 ს-ან პრუსიის მეფეების მეორე რეზიდენცია; სასახლეები, პარკები, ეკლესიები, მუზეუმები, თეატრები; ყველაზე მეტად ცნობილია საპარკო ანსამბლი სან-სუსი; ღინოსა და ტელევიზიის

ცენტრები სკოლა, მსოფლიოში განთქმული კინოსტუდია «ჟაბელსბერგი», ასტროფიზიკური ობსერვატორია.

POTSDAMER — *იხ.* Radler.

POTSDAMER ABKOMMEN (პოტსდამის ხელშეკრულებები) — ხელმოწერილია 1945 წ. 2 აგვისტოს პოტსდამის ღონფერენციაზე.

POTSDAMER KONFERENZ 1945 (პოტსდამის 1945 წ. ღონფერენცია) — სსსრ (სტალინი), ჩყყ (გრუმენი) და შიდი ჟრიტანეთის (ჩერჩილი, 25 ივლისიდან — ჟტლი) მთავრობების მეთაურების კონფერენცია, რომელიც მიმდინარეობდა 17 ივლისიდან 2 აგვისტომდე ქ. პოტსდამში; მიიღო გადაწყვეტილება ჟერმანიის დემოკრატიზაციაზე და დენაციფიკაციაზე, გერმანული მონოპოლიების მოსპობაზე, რეპარაციებზე, პოლონეთის დასავლეთ საზღვარზე, გერმანელების გასახლებაზე ჟერმანიის აღმოსავლეთ მხარეებიდან.

POUR LE MERITE (ფრ. «წამსახურებისათვის») — პრუსიის მეფის ფრიდრიხ II შიდის (1712-1786 წწ.) მიერ 1740 წ. დაარსებული ორდენი სამხედრო და სამოქალაქო დამსახურებისათვის; 1952 წ-ან — ჟფტ უმაღლესი ჯილდო მეცნიერებასა და ხელოვნებაში (Pour le merite für Wissenschaften und Kunst).

PPP — *იხ.* „Parlamentarisch-Politischer Pressedienst“.

PRALINE (პრალინი) — შოკოლადის კამფეტი მარციპანის საჩურთით.

PRANGSTANGE (სურათოვანი ჭოკი) — «სამაისო ხის» ნაირსახეობა: 8 მ. სიგრძის ჭოკი, გარშემოკრული ყვავილებით, სიმწვანით, ფერადი ნართით; გამოიყენება სვლელობების დროს სამებაზე.

PRÄSIDENT DES BUNDESRAATES (ბუნდესრატის პრეზიდენტი) — ჟერმანიის

ის პარლამენტის მეორე პალატის მეთაური.

PRÄSIDENT DES VERWALTUNGSBEZIRKES (ადმინისტრაციული ოლქის პრეზიდენტი) — ადმინისტრაციული ოლქის სამართველოს მეთაური.

PRENZLAUER BERG (სრენცლაუერ ჟერგი) — ჟერლინის საქალაქო რაიონი.

PREUßEN (სრუსია) — სახელმწიფო, შემდეგ ჟერმანიის მხარე (1945 წდე); ისტორიული ბირთვი — ჟრანდენბურგი, რომელიც 1618 წ. გაერთიანდა სრუსიის საჰერცოგოსთან (რომლის დასაბამია 1525 წ.); ბრანდენბურგულ-პრუსიული სახელმწიფო 1701 წ. გახდა სამეფო (დედაქალაქი ჟერლინი); 18–19 საუკუნეებში პრუსიელმა მეფეებმა სოგენცოლერნის დინასტიიდან გააფართოვეს სახელმწიფოს ტერიტორია, 1871 წ. სრუსიის მეთაურობით დასრულდა ჟერმანიის გაერთიანება, სრუსიის მეფე გახდა ჟერმანიის იმპერატორი; 1918 წელს მონარქია დაემხო, სრუსია გახდა ჟერმანიის ერთ-ერთი მხარე; 1945 წელს სრუსია გაიყო ცალკეულ მხარეებად; 1947 წელს საკონტროლო საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება სრუსიის სახელმწიფოს ლიკვიდაციაზე.

PREUßEN MÜNSTER SC («სროდსენ შოდუნსტერ სც») — ჟერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «ხრდილოეთის» საფეხბურთო კლუბი.

PRIMA (პრიმა) (ლათ. primus პირველი) — გიმნაზიის ორი ბოლო კლასი (მე-8 და მე-9).

PRINTE — თაფლის პური წმინდანების ფიგურების გამოსახულებით.

PRINZ-ALBRECHTSTRASSE (სრინც-ალბრეხტშტრასე) — 1. ჟერლინის ქუჩის სახელწოდება, სადაც მდებარეობდა გესტაპო (**Geheime Staatspolizei**-დან, სახელმწიფო საიდუმლო პოლიცია); 2. თვით გესტაპოს სახელწოდება.

PRO 7 («სრო 7») — ჟერმანიის კერძო სატელევიზიო პროგრამა.

PROLETARIERIN UNTER DEN DEUTSCHEN GROßSTÄDTEN (ქალაქი-პროლეტარი მსხვილ გერმანულ ქალაქებს შორის) — ქ. ჟემნიცის ხატოვანი სახელწოდება.

PUMA (პუმა) — ქვეითის საბრძოლო მანქანა; საბრძოლო მასა — 31,5 ტ.; ეკიპაჟი — 3 კაცი; წარმოების თარიღი: 2007 წლიდან.

PUMPERNICKEL (პუმპერნიკელი) — ვესტვალური პურის ნაირსახეობა ხამად ნაფქვაკვი ჰვავისგან; აქვს მოტკბო გემო.

29

QUALITÄTSWEIN (სამარკო) (*სიტყვ. ხარისხოვანი ღვინო*) — სუფრის ღვინოზე უფრო მაღალი ხარისხის ღვინო, რომელმაც გაიარა სახელმწიფო ექსპერტიზა.

QUALITÄTSWEIN MIT PRÄDIKAT (სამარკო ღვინო პრედიკატით) — უმაღლესი ხარისხის ღვინო, რომელიც დადასტურებულია სახელმწიფო ექსპერტიზით.

QUARKKUCHEN (კვარკკუხენი) — *იხ. Käsekuchen.*

QUARTA (ყვარტა) (*ლათ. quartus მეოთხე*) — გიმნაზიის მესამე კლასი.

QUEDLINBURG (ყვედლინბურგი) — ქალაქი ოსტრის მთების ჩრდილოეთ

კალთასთან (საქსონია-ჰენშალტის მხარე); მე-10-12 საუკუნეების ეკლესიები, მე-15-16 საუკუნეების ფახვერკული სახლები, მე-16-18 საუკუნეების ციხესიმაგრე; ტურიზმის ცენტრი.

QUELLE («ყველე») (*სიტყვ. წყარო*) — სარეკლომო ჟურნალი საქონლის კატალოგით, რომელიც იგზავნება ფოსტით სავაჭრო ფორმა «*როსფერ-ზანდჰაუს ღველე ჟუსტავ შივედანც*»-ის მიერ.

QUELLE FURTH («ყველე ჟურტი») — საფეხბურთო კლუბი.

QUINTA (კვინტა) (*ლათ. quintus მეხუთე*) — გიმნაზიის მეორე კლასი.

Rr

- RADARFALLE** (რადარის მახე) — ავტომატური მოწყობილობა, რომელიც ზომავს ავტომანქანების სიჩქარეს და უძღებს ფოტოსურათს მათ, ვინც გადაამეტებს ნებადართულ სიჩქარეს; ჩვეულებრივ დგავენ საჩქაროსნო ავტომაგისტრალებზე; სალაპარაკო სახელწოდება Starenkasten («მოშიების საბუდარი»).
- RADIKALENERIASS** (ბრძანებულება რადიკალებზე) — დადგენილება «აკრძალვა პროფესიებზე», მიღებული სამხარეო მთავრობების მეთაურების მიერ 1972 წ.
- RADLER** (სამხ.-გერმ. რადლერი) — გამაგრებელი სასმელი: ლუდი გაზავებული სანახევროდ ლიმონათით.
- RAF** (ჩ.დ.შ.) — *იხ.* Rote-Armee-Fraktion.
- RASTHAUS** (რასტჰაუსი) — სასტუმრო რესტორანით ავტოტურისტებისათვის, ჩვეულებრივ ავტოსტრადებზე.
- RASTSTÄTTE** (დასვენების ადგილი) — ავტოსადგომი კაფეთი (რესტორნით), გასამართავი სადგურით და სერვისული მომსახურებით.
- RATHAUS** (რატჰაუსი) — შენობა, რომელშიც მდებარეობს საქალაქო თვითმართველობა; შუა საუკუნეებში რატჰაუსს ამენებდნენ საბაზრო მოედანზე; როგორც წესი, აქვს საზემო დარბაზი მე-2 სართულზე და საათის კოშკი.
- RATHAUSPARTEIEN** (რატჰაუსული პარტიები) — *ხუმრ.* ჟერმანიის მოქალაქეების დროებითი დაჯგუფებები, რომლებიც ერთიანდებიან ადგილობრივი მუნიციპალური ამოცანების გადასაწყვეტად.
- RATSHERR** (რატსჰერი) — საქალაქო საბჭოს ან თემის საბჭოს წევრი.
- RATSKELLER** (რატჰემის სარდაფი) — რესტორანი, რომელიც მდებარეობს რატჰემის სარდაფში ან პირველ სართულზე.
- RAU JOHANNES** (ჩაუ ჯოჰანესი) (1931 — 2006 წწ.) — ჟერმანიის ფედერალური პრეზიდენტი 1999 — 2004 წწ. (ჟ.ს.ს.); ამ პოსტზე შეცვალა ქომან ჟერცოგი.
- RAUCHERAAL** (შებოლილი გველთევზა) — პოპულარული დელიკატესი.
- RAUCHERMANNCHEN** (მწეველი) — საშობაო სუვენირი მწეველი ადამიანის სახით მოსაწევი სანთლებით.
- RAVENSBRÜCK** (რავენსბრუკი) — მეორიადი ყოფილი ნაცისტური ქალთა საკონცენტრაციო ბანაკის ადგილას ქ. ჟერუსტენბურგის მახლობლად (ჟრანდენბურგის მხარე); გახსნილია 1959 წ.
- REALSCHULE** (რეალური სკოლა) — ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა (მე-5-10 კლასები) სწავლის სხვადასხვა (ტექნიკური, კომერციული, სოფლისსამეურნეო და ა. შ.) ორიენტაციით; შექმნილია 1964 წელს არასრული საშუალო სკოლის საფუძველზე.
- RECLAM-HEFT** («ჩეკლამ-რეველი») — გამომცემლობა «ფილიპ რეკლამ უმცროსის» ჯიბის ფორმატის წიგნი.

RECLAM VERLAG («სკელამ ფერლაგი») — გამომცემლობა, დაარსებული 1947 წ. შტუტგარტში; გამოსცემს იაფი ჯიბის წიგნების სერიას, «**Qნივერსალურ ბიბლიოთეკას**», ცნობარებს ხელოვნებაზე და სხვა ლიტერატურას.

RECKLINGHAUSEN (ჩეკლინგჰაუზენი) — ქალაქი სურის მხარეში, ჩრდილოეთ საინ-ჩესტფალიაში; პორტი საინ-სურენს არხზე; 120 ათასი მაცხოვრებელი; ყოველწლიური ღელოვნების სურის ფესტივალი.

REEPERBAHN (ჩეპერბანი) — ქუჩა სამბურგში, ცნობილი თავისი გასართობი დაწესებულებებით.

REFORMATION (ჩეფორმაცია) — ფართო რელიგიური და საზოგადოებრივი მოძრაობა ცენტრალურ და წასავლეთ უგროპაში მე-16 ს., რომლის შედეგადაც წარმოიშვა სომის სპისგან დამოუკიდებელი (პროტესტანტული) ეკლესიები; დაიწყო უერმანიაში ჰარტინ სუთერის გამოვლით, რომელმაც გამოაცხადა თავისი ცნობილი თეზისები.

REFORMATIONSFEST (ჩეფორმაციის წღე) — აღინიშნება ევანგელიკურ ეკლესიაში ჰარტინ სუთერის მიერ ქ. ჩიტენბერგში 1517 წ. 31 ოქტომბერს 95 თესიზის გამოცხადების აღსანიშნავად; ეს თარიღი ითვლება ჩეფორმაციის დასაწყისად.

REFORMHAUS (რაციონალური კვების პროდუქტების მაღაზია) — მაღაზიების ქსელი, რომლებშიც იყიდება ეკოლოგიურად სუფთა დიეტური პროდუქტები და სამკურნალო მცენარეები.

REGENSBURG (ჩევენსბურგი) — ქალაქი ჰავარიაში; პორტი უუნაიზე; 119 ათასი მაცხოვრებელი; უნივერსიტეტი; რომანული და გოტიკური ეკლესიები, ტაძარი (13-16 სს.), ძველი რატუშა (14 ს.).

REGIERENDE BURGERMEISTER — მმართველი ბურგომისტრი.

REGIERUNGSAMTMANN (რეგირუნგსამტმანი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REGIERUNGSASSISTENT (რეგირუნგსასისტენტი) — საშუალო ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REGIERUNGSBEZIRK (ადმინისტრაციული ოლქი) — საშუალო დონის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულები, რომლებზედაც იყოფა ფედერალური მხარეები.

REGIERUNGSDIREKTOR (რეგირუნგსდირექტორი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REGIERUNGSHAUPTSEKRETAR (რეგირუნგსჰაუპტსეკრეტარი) — საშუალო ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REGIERUNGSINSPEKTOR (რეგირუნგსინსპექტორი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REGIERUNGSOBERAMTMANN (რეგირუნგსობერამტმანი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REGIERUNGSOBERINSPEKTOR (რეგირუნგსობერინსპექტორი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REGIERUNGSOBERSEKRETAR (რეგირუნგსობერსეკრეტარი) — საშუალო ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REGIERUNGSPRÄSIDIUM (რეგირუნგსპრეზიდიუმი) — ადმინისტრაციული ოლქის მმართველობა.

REGIERUNGSRAT (რეგირუნგსრატი) — უმაღლესი ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REGIERUNGSSEKRETAR (რეგირუნგსეკრეტარი) — საშუალო ჩინოსნების ერთ-ერთი კატეგორია.

REICHSTAGSVERHULLUNG (რადსტაგის მოფარდვა) — ამერიკელი მხატვრების ჩრისტო და ჟან-კლოდის (Christo, Jeanne-Claude) აქცია

REIHENHAUS

1995 წ. იენის-ივლისში, რომლის დროსაც რადესტაგის შენობა ჟერლინში მისი გადაკეთების წინ ორი კვირით მოფარდული იყო სპეციალური ვარცხლისფერა ქსოვილით.

REIHENHAUS — რიგითი გაშენების სახლი (ერთგვაროვანი ერთსართულიანი სახლები დგანან ერთ რიგში).

RENNSTEIG (ქენშტაიგი) — მთის გზა ღურინგიაში; სიგრძე 168 კმ.; გადის მთის გრებილის ღურინგიის ღვის თხემზე; პოპულარული სატურისტო მარშრუტი.

REPUBLIKANER (REP) (ჩესკუბლიკელების პარტია) — მემარჯვენე პოლიტიკური პარტია; დაარსებულია 1983 წ.

RESIDENZ DER MUSEN (მუზების რეზიდენცია) — ჰუნენის ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც ცნობილია როგორც ხელოვნების ქალაქი.

REUTLINGEN 05 SSV («საბტლინგენ 05 სსშ») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1905 წ.

REWE-GRUPPE (ჩევე-ჯგუფი) — საცალო ვაჭრობის ერთ-ერთი უმსხვილესი გაერთიანება, დაარსებულია 1920 წ. ღოლნში.

RHEIN (ჩადნი) — ჟროვის უმსხვილესი მდინარე; სიგრძე 1320 კმ., სათავე ღლებში (ჟვედგარიის კანტონი ჟრაუბდუნდენი), მიედინება ჟოდენის ტბის და ზემორადის დაბლობის გავლით, გადაკვეთს ჩადნის ჟიქალოვან მთებს და ჟუავეროპულ ვაკეს, ჩაედინება ჩრდილოეთის ზღვაში; ძირითადი შენაკადენბი: ღარე, ჰოზელი, ჰაასი, ჩეკარი, ჰადნი, ჩაური; ჩადნი — მნიშვნელოვანი სატრანსპორტო მაგისტრალია ინტენსიური ნაოსნობით (ზემოთ ჟაზელამდე); შეერთებულია არხებით ჩონასთან, ჰარნასთან, ჟეზერთან, ჟლბასთან, ჟმსთან; უმსხვილესი ქალა-

ქები ჩადნზე: ჟაზელი (ჟვედგარია), სტრასბურგი (საფრანგეთი), ჰანჰამი, ღობლენცი, ჟონი, ღოლნი, ჟუდსბურგი (ღერმანია), ჩოტერდამი (სლოანდია).

RHEIN-MAIN-DONAU-GROBSCHIFFFAHRTSWEG (წიდი სანაოსნო გზა ჩადნი-ჰადნი-წუნაი) — წყლის სატრანსპორტო არტერია, რომელიც აერთიანებს ჩრდილოეთის და ჟავ ზღვებს (3500 კილომეტრი); გადის ჩადნზე, ჰადნზე, ჰადნ-წუნაის არხზე და წუნაიზე; გახსნილია 1992 წელს.

RHEINGAU (ჩადნგაუ) — ბორცვებიანი ადგილი ჩადნის მარჯვენა ნაპირზე ჰადნის შესართავის ქვევით ქალაქებს ჟისბადენსა და ჟინგენს შორის; რბილი კლიმატი და უხვმოსავლიანი ნიადაგი; განვითარებულია მებაღეობა და მევენახეობა.

RHEIN-HERNE-KANAL (ჩადნ-ჟერნეს არხი) — სანაოსნო არხი ჩრდილოეთ ჩადნ-ჟესტფალიაში; სიგრძე 49 კმ.; აერთებს მდინარეებს ჩადნს (წუდსბურგში) და ჟმსს (ჟერნეს რაიონში).

RHEINHESEN (ჩადნჰესენი) — მოსავლიანი ადგილი ჩადნლანდ-შფალცში ჩადნის მარცხენა ნაპირზე ქალაქებს ჟორმსს და ჟინგენს შორის; განვითარებულია მევენახეობა.

RHEINISCH-WESTFALISCHES ELEKTRIZITÄTWERK AG (RWE) («ჩადნიშვესტფალიშეს ელექტრიციტეტსვერკ ღჟ») — ელექტროენერჯის მწარმოებელი და გამანაწილებელი უმსხვილესი კონცერნი; დაარსებულია 1898 წ. ქ. ჟსენში.

RHEINISCHE POST («ჩადნიშეს ოლტი») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის შვესელდორფში ტირაჟით 396 ათასი ეგზემპლარი; დაარსებულია 1946 წ.

RHEINISCHER MERKUR («ჩადნიშერ შერკური») — ყოველდღიური გაზე-

- თი, რომელიც გამოდის ღობლენცში; დაარსებულია 1946 წ.
- RHEINISCHES LANDESMUSEUM** (ქაინის სამხარეო მუზეუმი) — კულტურულ-ისტორიული მუზეუმი ჟონში.
- RHEINISCHES MANCHESTER** (ქაინის ქანჩესტერი) — ქ. ქონჩენგლადბახის ხატოვანი სახელწოდება; იგი პატარა სამონასტრო ქალაქიდან გადაიქცა ბამბეულის მრეწველობის მსოფლიო მნიშვნელობის მსხვილ ცენტრად.
- RHEINISCHES SCHIEFERGEBIRGE** (ქაინის ჟიქალოვანი მთები) — მდებარეობენ ძირითადად ჟერმანიაში (ნაწილობრივ ჟელგიაში, ზეუსემბურგში, სიფრანგეთში), ქაინის შუა დინების ორივე ნაპირებზე; სიმაღლე 880 მ.
- RHEINLAND-PFALZ** (ქაინლანდ-შფალცი) — ფედერალური მხარე ჟერმანიის სამხრეთ-დასავლეთში; ფართობი 19800 კვ. კმ., მოსახლეობა 3,8 მლნ. ადამიანი; ადმინისტრაციული ცენტრი ქ. ქაინცი; ჩრდილოეთში ქაინის ჟიქალოვანი მთები, სამხრეთში მოსავლიანი დაბლობები ქაინის მარცხენა ნაპირზე; მნიშვნელოვანი მდინარეები: ქაინი, ტოზელი, ჩაე, ზანი; განვითარებულია მევენახეობა.
- RHEINLÄNDER** (რანლენდერი) — გერმანული ხალხური ცეკვა, მუსიკალური ზომა 2/4.
- RHEINMETALL** («რანმეტალი») — საკანცელარო საბეჭდო მანქანის მარკა, რომელსაც უშვებდნენ ჟერმანიაში.
- RHEINMETALL AG** («ქაინმეტალ ჟღ») — ერთ-ერთი უმსხვილესი მანქანათმშენებლო ფირმა.
- RHEINPFALZ** («ქაინშფალცი») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის ქ. ზედუვიგსჰაფენში ტირაჟით 246 ათასი ეგზემპლარი.
- RHEINPROVINZ** (ქაინის პროვინცია) — ჟერმანიის ისტორიული პროვინცია.
- RHEINSTAHL AG** («ქაინშტალ ჟღ») — ფოლადის და მანქანათმშენებლო სახლოდინგო უმსხვილესი კომპანია; დაარსებულია 1870 წ., ხელახლად შეიქმნა 1954 წ.; 1973 წ. შეუერთდა კონცერნს «ჟეგუსტ ჟისენ-ჰეუსტე ჟღ» (ამჟამად «ჟისენ ჟედელშტალვერკე ჟღ»).
- RHEINSTAHL HANOMAG AG** («ქაინშტალ ჰანომაგ ჟღ») — საავტომობილო კონცერნი, დაარსებული 1873 წ. ზანოვერში; 1959 წ-დე ეწოდებოდა «ზანოვერზე მაშინენბაუ ჟღ» («ზანომაგ»); აწარმოებს სატვირთო მულუხა მანქანებს (Hanomag — *მემოკ. Hannoversche Maschinenbau AG*-დან).
- RHEINWEIN** (ქაინვანი) — სახელწოდება გერმანული ღვინოების, რომლებსაც აწარმოებენ ქაინის მიმდებარე ტერიტორიებზე.
- RHÖN** (ჟრონი) — შუა სიმაღლის მთების მასივი ჟერმანიის ცენტრში, ჟავარიის, ზესენის და ჟურინგიის მომიჯნავე ტერიტორიაზე (სიმაღლე 950 მ.); ბუნებრივი პარკები, ბიოსფერული ნაკრძალი.
- RIAS** — *იხ.* Rundfunk im Amerikanischen Sektor (Berlins).
- RICHARD-STRAUSS-FESTSPIELE** (ჟიხარდ შტრაუსის მუსიკის ფესტივალი) — ტარდება ჰეუნჩენში და ჟარმიშ-შარტენკირხენში.
- RICHARD-WAGNER-FESTSPIELE** (ჟიხარდ ჟაგნერის მუსიკის ფესტივალი) — ტარდება 1876 წ-დან ქ. ჟაინროდტში.
- RICHTFEST** (რიხტფესტი) — სახლის მშენებლობის დამთავრების დღესასწაული; აღინიშნება კედლების სახურავამდე აშენების შემდეგ; სახლის ყველაზე მაღალ ადგილას ამაგრებენ ნაძვის ხეს ან ჰვიდებენ სადღესასწა-

RICHTKRANZ

ულო გვირგვინს; დღესასწაული ტარდება უხვი ხორავის თანხლებით.

RICHTKRANZ, RICHTKRONE (სადღესასწაულო გვირგვინი) — ამაგრებენ სახურავის კოჭებზე სახლის მშენებლობის დამთავრების დღესასწაულის დროს.

RING (რინგი) (*სიტყვ.* რგოლი) — ქალაქის წრიული ქუჩის, მაგისტრალის სახელწოდება.

RING CHRISTLICH-DEMOKRATISCHER STUDENTEN (RCDS) (ქრისტიან-დემოკრატი სტუდენტების გაერთიანება) — სტუდენტური კავშირი, რომელიც იმყოფება **ჟიჟ** ზეგავლენის ქვეშ.

RING DEUTSCHER PFADFINDERBÜNDE (ჟერმანელი სკაუტების წრე) — ახალგაზრდული ორგანიზაცია, რომელიც შედის ჟერმანული ახალგაზრდული ორგანიზაციების ფედერალურ გაერთიანებაში.

RISSNER SV («*სიზენერ სი*») — საფეხბურთო კლუბი.

RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES (ჟკინის ჟვრის ქაინდული ჟვარი) — გერმანული სამხედრო ორდენი მამაცობისათვის (1939 წ.). **ჟე-2** **ჟსოფლიო** ომის დროს ამ ორდენით დაჯილდოვებულია 7 360 ადამიანი.

RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES MIT EICHENLAUB (ჟკინის ჟვრის ქაინდული ჟვარი მუხის ფოთლებით) — გერმანული სამხედრო ორდენი მამაცობისათვის (1939 წ.). **ჟე-2** **ჟსოფლიო** ომის დროს ამ ორდენით დაჯილდოვებულია 890 ადამიანი.

RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES MIT EICHENLAUB UND SCHWERTER (ჟკინის ჟვრის ქაინდული ჟვარი მუხის ფოთლებით და მახვილებით) — გერმანული სამხედრო ორდენი მამაცობისათვის (1939 წ.). **ჟე-2** **ჟსოფლიო** ომის დროს ამ ორდენით დაჯილდოვებულია 160 ადამიანი.

RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES MIT EICHENLAUB, SCHWERTER UND BRILLANTE (ჟკინის ჟვრის ქაინდული ჟვარი მუხის ფოთლებით, მახვილებით და ბრილიანტებით) — გერმანული სამხედრო ორდენი მამაცობისათვის (1939 წ.). **ჟე-2** **ჟსოფლიო** ომის დროს ამ ორდენით დაჯილდოვებულია 27 ადამიანი.

RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES MIT GOLDENEM EICHENLAUB, SCHWERTER UND BRILLANTEN (ჟკინის ჟვრის ქაინდული ჟვარი ოქროს მუხის ფოთლებით, მახვილებით და ბრილიანტებით) — გერმანული სამხედრო ორდენი მამაცობისათვის (1939 წ.). **ჟე-2** **ჟსოფლიო** ომის დროს ამ ორდენით დაჯილდოვებულია ერთი ადამიანი — მფრინავი **ჟანს ოლრის** ქუდელი.

ROBERT BOSCH AG («*რობერტ ჟომ ბიჟ*») — *იბ.* Bosch-Konzern.

ROBERT BOSCH GMBH («*რობერტ ჟომ ბიჟ*») — *იბ.* Bosch-Konzern.

RÖDERBERG-VERLAG GMBH («*როდებერგერ ვერლაგ ჟომბი*») — გამომცემლობა, დაარსებული 1950 წ. **ჟადნის** **ჟრანკვურტში**.

ROEMER-PELIZAEUS-MUSEUM («*როემერ პელიციუს*» მუზეუმი) — ხელოვნების მუზეუმი ქ. **ჟილდესჰადში** (ჟვემეო სიქსონია).

ROLAND (ჟოლანდი) — შუასაუკუნოვანი რაინდის ქვის ან ხის ქანდაკება მახვილით და ფარით, რომელიც დგას საბაზრო მოედანზე ან რატუშის წინ ჩრდილოეთ და შუა ჟერმანიის ბევრ ქალაქში; ქალაქის დამოუკიდებლობის სიმბოლო.

ROLANDSÄULE (ჟოლანდის სვეტი) — არქიტექტურული ძეგლი სვეტის სახით ქოლანდის ფიგურით; **ჟრემენის** სიმბოლო.

ROLLMOPS (როლმოქსი) — ჩრდილო-გერმანული კერძი: რგოლებად შეხ-

ვეული ქაშაყის სუკი ხახვით და კიტრის მწნილით.

ROMANTISCHE STRAßE (სომანტული გზა) — პოპულარული ტურისტული მარშრუტი, რომელიც მიემართება ქ. ღერცბურგიდან ღლებებისკენ.

ROM DES HORDENS (ხრდილოეთის სომი) — ქ. ღოლნის ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც ადრე იყო და დღესაც რჩება კათოლიკობის მსხვილ ცენტრად; შუა საუკუნეებში ქალაქში, რომელშიც იყო 300 მეტი ტაძარი, ხშირად ჩადიოდნენ დიდი რაოდენობით მომლოცველები.

RÖMER (სომერი) — რატუმის ძველი შენობა ჰაინის ღრანკფურტში; აშენებულია 1405 წ., აღდგენილია მე-2 ჰსოფლიო ომის შემდეგ.

RÖMISCH-GERMANISCHES MUSEUM (სომაულ-ღერმანული მუზეუმი) — ისტორიული მუზეუმი ქ. ღოლნში.

RÖMISCH-GERMANISCHES ZENTRAL-MUSEUM (სომაულ-ღერმანული ცენტრალური მუზეუმი) — ისტორიული მუზეუმი ქ. ჰაინში; ღვროპის ძველი და ადრეული ისტორიის მდიდარი კოლექცია.

ROMISCHE VERTRAGE (სომის ხელშეკრულებები) — ღტომური ენერგიის ევროპული საზოგადოების და ღვროპული ეკონომიური საზოგადოების შექმნის ხელშეკრულებები; ხელმოწერილია სომში 1957 წ. 25 მარტს.

RoRoRo («სოსოსო») — ჯიბის ფორმატის იაფფასიანი წიგნების სერია, რომელსაც უშვებს გამომცემლობა «სოვოლტ ტამენბუხ ფერლაგ ღმბს» (*შემოკ. Roviohlt-Rotations-Romane*-სგან).

ROSENHOCHZEIT (ვარდის ქორწინება ან ღარდების წლე) — შეუღლების ათი წლისთავი.

ROSENMTAG (გადარეული ორშაბათი) (rosen, rasen მშაგობა, მძვინვა-რება) — კარნავალის ბოლო ორშაბათი,

თი, როდესაც მხიარულება აღწევს თავის უმაღლეს წერტილს.

ROSENTHAL-PORZELLAN (როზენტალის ფაიფური) — თანამოსახლე ფირმის ფაიფურის ნაწარმის სავაჭრო ნიშანი; ამზადებენ ქ. ზელბემი (ჟავარია).

ROSTOCK (სოსტოკი) — ქალაქი ჰეკლენბურგ-რინა სომერანიაში, პორტი ჟალტიის ზღვაზე; 253 ათასი მაცხოვრებელი; მედიოდა სანზის შემადგენლობაში; პირველი უნივერსიტეტი ხრდილოეთ ღერმანიაში (1419 წ.); «აგურის გოტიკის» შუასაუკუნოვანი ნაგებობანი; ყოველწლიური ფესტივალი «ჟალტიის ზღვის კვირეული» (Ostseewoche).

ROSTOCKER TONNE (სოსტოკული კასრი) — მოცულობის ზომა, რომელსაც ხმარობდნენ სანზის დროს დაჭერილი ქაშაყის რაოდენობის და აგრეთვე მარილის გასაზომად.

ROT-WEIß ERFURT FC («სოსტ-ღაღს ღრფურტ ღც») — ღერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «სამზრეთის» საფეხბურთო კლუბი.

ROT-WEIß ESSEN («სოსტ-ღაღს ღსენი») — ღერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «ხრდილოეთის» საფეხბურთო კლუბი.

ROT-WEIß OBERHAUSEN SC («სოსტ-ღაღს ობერჰაუზენი სც») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.

ROTE-ARMEE-FRAKTION (RAF) (წითელი ღრმიის ღრაქცია) — ტერორისტული ორგანიზაცია, რომელიც ჩამოყალიბდა «ჟაადერის და ჰაინჰოფის ჯგუფის» ირგვლივ; მის ხელმძღვანელებს 1975-1977 წწ. მიუსაჯეს ხანგრძლივი პატიმრობა.

ROTE STADT (წითელი ქალაქი) — ჰაგდებურგის ხატოვანი სახელწოდება.

ROTE CHEMNITZ (წითელი ღემნიცი) — ქალაქ ღემნიცის ხატოვანი სახელწოდება.

ROTE ZAHLEN

ROTE ZAHLEN (წითელი ციფრები) — მონაცემები, რომლებიც უზვენებენ სესხებს, ზარალს, დეფიციტს, დანაკლისს.

ROTES RATHAUS (წითელი სატუმბო) — ჟენევის მაგისტრატის შენობა; სახელი ეწოდა იმ აგურის ფერიდან, რომლითაც იგია აშენებული.

ROTHARGEIRGE (სოტჰარგებირგე) — მთები ჩრდილოეთ შაინ-ჰესტფალიაში და ოსენში; სიმაღლე 841 მ.; აქ იღებენ სათავეს მდინარეები ზანი, ზიგი, სური და ა. შ.

ROTHENBURG OB DER TAUBER (სოტენბურგ-ობ-დერ-ჰაუბერი) — მშვენივრად შემონახული შუასაუკუნოვანი ქალაქი ჰავარიაში; 11 ათასი მაცხოვრებელი; ტურიზმის ცენტრი.

ROTHENBURGER MEISTERTRANK (სოტენბურგული ღვინის სმა) — ყოველწლიური დღესასწაული ქ. სოტენბურგ-ობ-დერ-ჰაუბერში 1631 წ. ქალაქისგან ალყის მოხსნის აღსანიშნავად; ქალაქის ბურგომისტრმა სანადღოვზე დალია ერთბაშად სამი ლიტრი ღვინო, რომლის შემდეგ მოწინააღმდეგე მოხსნა ალყა ქალაქისგან.

ROTSTIFTPOLITIK (წითელი ფანქრის პოლიტიკა) — ხარჯების შემცირება სოციალურ საჭიროებებზე (წითელი ფანქრით იშლება ბეჯეტის სათანადო მუხლები).

ROWOHLT TASCHENBUCH VERLAG GMBH («სოვოლტ ტაშენბუხ ფერლაგ ჰმბუხ») — ჯიბის ფორმატის წიგნების გამომცემლობა; 1953 წ. გამოიყო გამომცემლობა («სოვოლტ ფერლაგ ჰმბუხ»-დან, 1960 წ-ან — სადნებში; 1967 წ-ან ეკუთვნის ამერიკულ კონცერნს, რომელიც გამოსცემს «ჩაიქსს» და «საიქსს».

ROWOHLT VERLAG GMBH («სოვოლტ ფერლაგ ჰმბუხ») — გამომცემლობა, დაარსებული 1908 წ. ზადვიციში ო.

სოვოლტის მიერ; 1945 წ-ან — ოსბურგში; 1983 წ. გადავიდა კონცერნ «ჰოლცბერნის» მფლობელობაში.

RTL (არტე) — კერძო სატელევიზიო კომპანია ჰოლანდიაში პროგრამების ფართო სპექტრით.

RÜBEZAHL (არუბეცალი) — მთის სული, ლეგენდების და ზღაპრების გმირი, მთიული უამინდობის და ჩამოვარების განსახიერება; ხალხს ევლინებოდა რუხი მონაზვნის სახით, კარგებს ეხმარებოდა, ცუდებს უბნევდა გზას, შეიტყუებდა უფსკრულში.

RÜGEN (არუგენი) — ყველაზე დიდი გერმანული კუნძული ჰალტის ზღვაზე; ჩინა ომერანის სანაპიროსგან გამოყოფილია ჰრაფსვალდერ ჰოდენის ყურეთი და შტრალზუნდის სრუტეთი; ფართობი 926 კვ. კმ., 85 ათასი მაცხოვრებელი; ეროვნული პარკი და ბიოსფერული ნაკრძალი, საზღვაო კურორტები; კუნძული შეერთებულია ქ. შტრალზუნდთან რკინის გზით და გზატკეცილით, რომლებიც გადიან ჯებირზე; განვითარებულია სოფლის მეურნეობა, თევზჭერა, ტურიზმი.

RUHLA (რულა) — ქალაქი ჰერინგიაში; ერთი ათასი მაცხოვრებელი; განვითარებული ზამთრის სპორტი და ტურიზმი.

RUHR (რური) — მდინარე ჩრდილოეთ შაინ-ჰესტფალიაში, შაინის მარჯვენა შენაკადი; სიგრძე 235 კმ.; შეერთებულია არხით მდინარე ოსთან.

RUHR-NACHRICHTEN («სურ-ნახრიხტენი») — ყოველდღიური გაზეთი, გამოდის ორტომუნდში ტირაჟით 222 ათასი ეგზემპლარი.

RUHRCHEMIE AG («სურხემი არაგ») — ქიმიური მრეწველობის უმსხვილესი კონცერნი; დაარსებულია 1928 წელს ქალაქ ობერჰაუზენ-სოლტენში (ჩრდილოეთ შაინ-ჰესტფალიის მხარე).

RUHRFESTSPIELE (სურის ფესტივალი) — ტარდება მაის-ივნისში ქ. ქვეკლინ-ჰაუზენში (ხრდილოეთ შაინ-ჟესტფალია).

RUHRGAS AG («სურგაზ ჟჟ») — გაზის მწარმოებელი უმსხვილესი კომპანია; დაარსებულია 1926 წ. ჟსენში.

RUHRGEBIET (სურის მზარე, სური) — ჟერმანიის უმსხვილესი სამრეწველო რაიონი, მდებარეობს მდინარეებს სურს და ჟიპეს შორის (ხრდილოეთ შაინ-ჟესტფალია); ქვანახშირის საბადოები; აქ თავმოყრილია მძიმე მრეწველობის ძირითადი დარგები: შავი მეტალურგია, ლითონგადამამუშავებელი, ქიმიური, ელექტროტექნიკური და სხვ.; ქალაქები: ჟსენი, შორტმუნდი, შუდსბურგი, ჟელზენკირხენი, ჟოხუმი და სხვ. შვერთდნენ ერთიან საქალაქო აგლომერაციაში.

RUHRKOHLE AG («სურკოლე ჟჟ») — ქვანახშირის კონცერნი, დაარსებული 1968 წ.; აერთიანებს სურის აუ-

ზის მთელ ქვანახშირმოპოვებელ მრეწველობას.

RUHRSTAHL AG («სურშტალ ჟჟ») — ფოლადსამსხმელი კონცერნი, დაარსებული 1951 წ. ქ. ჟატიგენში (ხრდილოეთ შაინ-ჟესტფალია).

RUMMEL (რუმელი) — ბაზრობა, სეინობის ადგილი ატრაქციონებით, ქუჩური სანახაობებით და ა. შ.

RUNDFUNK IM AMERIKANISCHEN SEKTOR (RIAS) (რადიო ამერიკულ სექტორში) — რადიოსადგური, რომელიც მუშაობდა მე-2 მსოფლიო ომის შემდეგ ტასავლეთ ჟერლინის ამერიკულ სექტორში ჟჟჟ ინფორმაციული სამსახურის ზელმდვანელობით; 1994 წ. შვიდა «ჟერმანული რადიოს» შემადგენლობაში.

RUPPNER SCHWEIZ (სუპინის ჟვეცარია) — ადგილი ჟრანდენბურგის მზარეში.

RWE — *იხ.* Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk.

SAALE — *იხ.* Frankische Saale, Sach-sische Saale.

SAAR (საარი) — მდინარე საარში და სპანლანდ-სფალცში; ჭოზელის მარჯვენა შენაკადი; სიგრძე 246 კმ., ქვემო დინებაში სანაოსნოა; ქ. საარბრდუკენი; სანაპირო რაიონებში განვითარებულია მევენახეობა.

SAARBRÜCKEN (საარბრდუკენი) — ქალაქი საარის მხარეში, მდინარე საარზე; 189 ათასი მაცხოვრებელი; საარის ქვანახშირის აუზის სამრეწველო რაიონის ცენტრი; უნივერსიტეტი; არქიტექტურის ძეგლები ბაროკოს სტილში (18 ს.).

SAARBRÜCKEN FC («საარბრდუკენი ფკ») — ლეგენის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «სამხრეთის» საფეხბურთო კლუბი.

SAARGEBIET (საარის მხარე) — *იხ.* Saarland.

SAARLAND (საარლანდი) — ფედერალური მხარე ლეგენის დასავლეთში; ფართობი 2500 კვ. კმ., 1,1 მლნ. ადამიანი; ადმინისტრაციული ცენტრი ქ. საარბრდუკენი; მდინარე საარის ხეობაში განვითარებულია მევენახეობა.

SAARLÄNDISCHE VERDIENSTORDEN (საარლანდის წამსახურების ორდენი) — დაარსებულია 1974 წ.

SABA — *იხ.* Schwarzwalder Apparate-Bau-Anstalt August Schwer & Sohne GmbH.

SACHER TORTE (ხახერის ტორტი) — პოპულარული ტორტი შოკოლადით

და გარგართ; დარქმეულია ავსტრიელი კონდიტერის ხახერის სახელით.

SACHSEN (საქსონია) — ფედერალური მხარე ლეგენის აღმოსავლეთში; ფართობი 18400 კვ. კმ., მოსახლეობა 4,64 მლნ. ადამიანი; ადმინისტრაციული ცენტრი ქ. დრეზდენი; ჩრდილოეთში ზემო-ლეგენული დაბლობი, რომელიც გადადის ჭაღინან მთებში სამხრეთში; მნიშვნელოვანი მდინარეები: ლაბა, ჭულდე, შპრევე; უნივერსიტეტები ზაგციგში, დრეზდენში, ლეგენში, ფრაიბურგში და სხვა ქალაქებში.

SACHSEN-ANHALT (საქსონია-ანჰალტი) — ფედერალური მხარე ლეგენის აღმოსავლეთში; ფართობი 20400 კვ. კმ., მოსახლეობა 2,79 მლნ. ადამიანი; ადმინისტრაციული ცენტრი ქ. მაგდებურგი; ტერიტორიის უმეტეს ნაწილს იკავებს ჩრდილო-ლეგენული დაბლობი, დასავლეთში მთის მასივი ლარცი (აღმოსავლეთი ნაწილი); მნიშვნელოვანი მდინარეები: ლაბა, საქსონიის ხაალე, ჭულდე; უნივერსიტეტები ლაგენში, ლეგენში, მაგდებურგში, ჭერნბურგში.

SACHSEN LEIPZIG («საქსენ ლეგენი») — საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1990 წ.

SACHSENHAUSEN (საქსენჰაუზენი) — ქალაქ ორანიენბურგის რაიონი (ფრანდენბურგის მხარე), სადაც 1933-1945 წწ. მდებარეობდა ნაცის-

- ტური საკონცენტრაციო ბანაკი; 1961 წ. გაიხსნა მემორიალი.
- SACHSENWALD** (საქსონიის ტყე) — ტყის მასივი ჴამბურგის აღმოსავლეთით (ჴლეზვიგ-ჴოლმტადის მხარე); საქსონიის ტყეში მდებარეობს სასახლე ჴრიდრიხს-ჴუ, რომელიც 1871 წ. იმპერატორ ჴილჴალმმა უბოძა ოტო ფონ ჴისმარკს.
- SÄCHSISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN ZU LEIPZIG** (საქსონიის მეცნიერებათა აკადემია ჴაიციგში) — სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულება; შესდგება ორ «კლასისგან»: ბუნებრივ-მათემატიკური და ისტორიულ-ფილოლოგიური; დაარსებულია 1846 წ.
- SÄCHSISCHE (THÜRINGER) SAALE** (საქსონიის (ჴურინგიის) ჴაალე) — მდინარე ჴერმანიის აღმოსავლეთში (ჴავარიის, ჴურინგიის, საქსონია-ჴნჴალტის მხარეები), ჴლბის მარცხენა შენაკადი; სიგრძე 427 კმ., ქვემო დინებაში სანაოსნოა; ქალაქები აენა, ჴაალე.
- SÄCHSISCHE SCHWEIZ** (საქსონიის ჴვეიცარია) — ჴადნის მთების მთისწინეთი ჴერმანიის აღმოსავლეთში (საქსონიის მხარე); სიმაღლე 500-700 მ.; ხეობები, გადაჭრილი ჴლბით და მისი შენაკადებით, თვალწარმტაცი კლდეები, ლამაზი ლანდშაფტი; ტურიზმის პოპულარული ობიექტი; 1800 წ. შვეიცარიელმა მხატვრებმა პეიზაჴისტებმა ჴნდრიან ᄒინგმა და ჴნტონ ჴრაფმა ამ ადგილს უწოდეს სახელწოდება Sächsische Schweiz, რის შემდეგაც ეს სახელწოდება გახდა ოფიციალური.
- SÄCHSISCHE ZEITUNG** («ხეჴისზე ცაიტუნგი») — ყოველდღიური გაზეთი, რომელიც გამოდის ᄒრეზდენში.
- SÄCHSISCHES MANCHESTER** (საქსონიის ჴანჩესტერი) — ქ. ჴემნიცის ჴატოვანი სახელწოდება; მე-19 ს. ჴერ-
- მანიის საფეიქრო მრეწველობის ცენტრი.
- SAG** — იხ. Sowjetische Aktiengesellschaft.
- SALAMANDER AG** («სალამანდერ ჴუ») — ფეხსაცმლის უმსხვილესი ფირმა ჴერმანიაში; დაარსებულია 1891 წ.; შტაბ-ბინა ქ. ჴორნვესტჴაიმში (ჴადენ-ჴურტემბერგი).
- SALZGITTER** (ხალცგიტერი) — ქალაქი ჴვემო საქსონიაში; 111 ათასი მაცხოვრებელი; პორტი ჴუაგერმანულ არხზე; მსხვილი სამრეწველო ცენტრი.
- SALZUFLEN (BAD SALZUFLEN)** (ხალცსუფლენი (ჴად-ხალცსუფლენი) — ქალაქი-კურორტი ხრდილოეთ ᄒადნ-ჴესტფალიაში); 51 ათასი მაცხოვრებელი.
- SAMT- UND SEIDENSTADT** (აბრეშუმის და ხავერდის ქალაქი) — ქ. ჴრეფელდის ჴატოვანი სახელწოდება, რომელიც ცნობილია აბრეშუმის ქსოვილების წარმოებით (1656 წ.-ან.); მე-19 ს. ბოლოს ქალაქში გაჩნდა ბამბის და შალის ქსოვილების საწარმოები.
- SANDMANN, SANDMÄNNCHEN** (ქვიშის ადამიანი) — ადამიანი, რომელიც უყრის ბავშვებს თვალებში ქვიშას, რომ მათ დაიძინონ (საბავშვო ჴლაპრების გმირი).
- SANFTE REVOLUTION** (ხავერდის რევოლუცია) — 1989 წლის ბოლოს მომხდარი მოვლენების ჴოგადსახმარი სახელწოდება; ამ მოვლენების შედეგად 1990 წელს მოხდა ორივე გერმანული სახელმწიფოს გაერთიანება.
- SANFTER HEINRICH** (რბილი ჴაენრიხი) — 1. ხალაპ. თავმდაბალი ყმაწვილკაცი; 2. ჴარგ. ტკბილი ლიქიორი.
- SANITAR-HEIZUNG-KLIMA** (სანიტარი-გათბობა-კონდიციონერები) — სპეციალიზირებული საერთაშორისო გა-

SANITÄTSTRUPPE

მოფენა; ტარდება ორ წელიწადში ერთხელ ჭაინის ფრანკფურტში.

SANITÄTSTRUPPE (სამედიცინო ნაწილები) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

SANSSOUCI (სან-სუსი) (ფრ. სიტყვ. უდარდელად) — სასახლ-საპარკო ანსამბლი როკოკოს სტილში ქ. შოტ-სდამის მიდამოებში (ჟრანდენბურგის მხარე); შრუსიის მეფეების საზაფხულო რეზიდენცია; აშენებულია 1745 წ.

SAP AG («ხაქს ლა») — ეკონომიკის და წარმოების ორგანიზაციის დარგში საპროგრამო უზრუნველყოფის უმსხვილესი მწარმოებელი; შტაბ-ბინა ქ. ჰალდორფში (ჟადენ-ჰედურტემბერგის მხარე).

SARRASANI («სარაზინი») — ცირკის სახელწოდება.

SAT I («საქ I») — კერძო სატელევიზიო ტელეარხი, რომლის პროგრამა გადაიცემა თანამგზავრის მეშვეობით; დაარსებულია 1985 წ., შტაბ-ბინა ქ. ჰაინცში (საინლანდ-სფალცი).

SAUERLAND (ზაუერლანდი) — მთები ჟერმანიის დასავლეთში (ჩრდილოეთ საინ-ჰესტფალია და ჟესენი), საინის ფიქლოვანი მთების ჩრდილო-აღმოსავლეთი ნაწილი.

S-BAHN (შემოკ. Stadtbahn-იდან) (საქალაქო ჩქაროსნული რკინის გზა) — საქალაქო ტრანსპორტის ნაირსახეობა; არის ჟერმანიის ბევრ დიდ ქალაქში.

SCHAALSEE (შალზეე) — ტბა ჟერმანიის ჩრდილოეთში (შლზევიგ-შოლშტაინში და შვეკლენბურგ-ჩინა შომერანიამში); ფართობი 23 კვ. კმ., სიღრმე 71 მ.

SCHACK-GALERIE (შაკის გალერეა) — სურათების გალერეა ჰდუნხენში, რომლის ფუძეს წარმოადგენს გერმანელი მწერლის და კოლექციონერის

გრაფ ლოდვ ფრიდრიხ ფონ შაკის. (Adolf Friedrich Graf von Schack) კრებული.

SCHAFFERMAHLZEIT (შაფერების ბანკეტი) — ყოველწლიური ტრადიციული საზეიმო ბანკეტი ჟრემენის რატუმის დარბაზში, რომელსაც 1545 წ. აწყობენ ბრემენელი ვაჭრები (შაფერები) და გემების კაპიტნები; იპატიუებენ ცნობილ საზოგადო მოღვაწეებს; ბანკეტის დროს აგროვებენ შეწირულობებს გაჭირვებულ მეზღვაურებისათვის.

SCHALKE 04 FC («შალკე 04 ფკ») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურვო კლუბი; დაარსებულია 1904 წ.

SCHARMÜTZELSEE (შარმუტცელზეე) — ტბა ჟრანდენბურგის მხარეში.

SCHAUBÜHNE AM HALLESCHEN UFER («შაუბუნე ამ შალეშენ უფერ») — დრამატული თეატრი ჟერლინში.

SCHAUMBURG (შაუმბურგი) — სასახლე, ჟერმანიის ფედერალური კანცლერის რეზიდენცია ჟონში.

SCHAUMBURG-LIPPE (შაუმბურგ-ლიპე) — ისტორიული მხარე ჟვემო საქსონიაში; 1807-1918 წლებში სათავადო.

SHEEL WALTER (შეელი ჟალტერ) (დაბ. 1919 წ.) — ჟერმანიის ფედერალური პრეზიდენტი 1974-79 წწ.; (ჩავშს თავჯდომარე 1968-74 წლებში).

SCHENGENER ABKOMMEN (შენგენის ხელშეკრულება) — დადებულია 1992 წ. 31 დეკემბერს; გააუქმა სასაზღვრო კონტროლი ჟვროპული ჰავშირის კვეყნებს შორის (1999 წლისთვის ხელშეკრულებას მოაწერეს ხელი ათმა ქვეყანამ: ჟერმანია, ჟელგია, შოლანდია, ზედუქსემბურგი, შსპანეთი, საფრანგეთი, ლესტრია, საბერძნეთი, იტალია, შორტუგალია).

SCHERING AG («ყერინგ ლა») — ქიმიურ-ფარმაცევტული კონცერნი ლინში; დაარსებულია 1871 წ.

SCHI HEIL! (ჟაუმარჯოს თხილამურებს!) — მოთხილამურების მისაღებად.

SCHIFFSWERFT „NEPTUN“ (გემსამშენი «ნეპტუნი») — დაარსებულია 1748 წ. ქ. ქოსტოკში; ამჟამად შედის გემსამშენ გაერთიანება «ჟრემერ ჟულკან ფერბანდ ლა»-ს შემადგენლობაში.

SCHILLERKRAGEN (ჟილერის საყელო, საყელო აბაში) — პერანგის ღია გადაკეცილი საყელო, რომელსაც ატარებდნენ პიჯაკის საყელოს ზვიდან, როგორც ეს იყო მოდამი ჟრიდრის ჟილერის (1759-1805 წწ.) ეპოქის დროს.

SCHILLERLOCKE (ჟილერის კულუღი) — 1. მილაკი ფეროვანი ცომისგან, შვესებული ათქვეფილი ნაღებით (შაქარლამა); 2. შებოლილი თევზის ნაჭერი, შეხვეული მილაკში.

SCHILLER-THEATER (ჟილერის თეატრი) — მუსიკალური თეატრი ლინში.

SCHILLERWEIN (ღვინო «შილერი») — შავი და თეთრი ყურძნების ნარევისგან დაყენებული ღვინო; დამახასიათებელია ჟადენ-ჟიდურტემბერგის მხარესათვის.

SCHIRN KUNSTHALLE («ჟირნ ხუნსტჰალე») — საგამოფენო პავილიონი ჟადენის ჟრანკფურტში; გახსნილია 1986 წ.

SCHLACKWURST (შლაკვურსტი) — სერველატის ტიპის შებოლილი ძეხვი.

SCHLAGER (შლაგერი) — პოპულარული სიმღერა ან მელოდია; გადატანით მნიშვნელობაში — პოპულარული წიგნი, საქონელი და ა. შ.).

SCHLEI (შლეი) — თვალწარმტაცი ვიწრო ყურე ჟალტის ზღვაში, რომე-

ლიც 43 კმ. იჭრება ზმელეთის სიღრმეში (შლეზვიგ-ჟოლშტადენის მხარე).

SCHLESIEN (სილეზია) — ისტორიული მხარე მდინარე ოდერის ზემო და შუა დინებაში. 1526 წ-ან ლესტრიის შემადგენლობაში; სილეზიის ომების შედეგად 1742 წ. თითქმის მთლიანად სილეზია გადავიდა ៽რუსიის შემადგენლობაში; როგორც ៽რუსიის პროვინცია 1919 წ. გაიყო ზემო და ჟვემო სილეზიებად; 1922 წ. ზემო სილეზიის ერთი მესამედი გადაეცა ៽ოლონეთს; სილეზიის ნაწილი, რომელიც 1918 წ-დე იყო ლესტრიის, 1920 წ. გაიყო ៽ოლონეთსა და ხეხოლოვაკიას შორის; სილეზიის ნაწილი მდინარე ჩადეს დასავლეთით შედის ჟერმანიის მხარის სჟჟონიის შემადგენლობაში.

SCHLESWIG (შლეზვიგი) — ისტორიული მხარე ჟერმანიის ჩრდილოეთში, შლეზვიგ-ჟოლშტადენის მხარის ნაწილი.

SCHLESWIG-HOLSTEIN (შლეზვიგ-ჟოლშტადენი) — ფედერალური მხარე ჟერმანიის ჩრდილოეთში; ფართობი 15700 კვ. კმ., მოსახლეობა 2,68 მლნ. ადამიანი; დასავლეთიდან ეკვრის ჩრდილოეთის, აღმოსავლეთიდან — ჟალტის ზღვები; მხარის შემადგენლობაში შედის აგრეთვე ჩრდილო-ჟრიზული კუნძულები ჩრდილოეთის ზღვაში; ადმინისტრაციული ცენტრი ქ. ჟილი; მხარის აღმოსავლეთში მრავალრიცხოვანი ტბები, დასავლეთში — მარმები.

SCHLOSSPARK THEATER (შლოსპარკ თეატერი) — დრამატული თეატრი ლრლინიში.

SCHLÜSSELKIND (გასაღებიანი ბავშვი) — ბავშვი, რომლის მშობლები სამსახურში წასვლის წინ ჰკიდებდნენ მას კისერზე ბინის გასაღებს, რათა ბავშვს არ დაეკარგა იგი; მე-2 ოლოფ-

SCHMIDT

ლიო ომის შემდგომი პერიოდის ჩვეულებრივი მოვლენა.

SCHMIDT HELMUT (ჟმიდტი ჟელმუტი) — ჟერმანიის ფედერალური კანცლერი 1974-1982 წწ. (ჟსწს).

SCHNADERHUPF(E)L (შხიარული კუპლექტი) — გართიმჟული ხალხური კუპლექტები ლენდლერის რითმში, ხშირად უწმაწური შინაარსის; გავრცელებულია ჟერმანიის სამხრეთში და გვსტრაიში.

SCHNAPS (შნაპსი) — მაგარი ალკოჟოლური სასმელების ერთიანი სახელწოდება.

SCHNECKE (შნეკე) — ფუნთუმა საფუარის ცომით.

SCHNELLBAHN — იხ. S-Bahn.

SCHNITTE (შნიტი) — 1. ბუტერბროდი 2. ყველის, ხორცის და ა. შ. მოჭრილი ნაჭერი.

SCHNÜTGEN-MUSEUM («ჟნდუტგენ-ტუზუემი») — შუასაჟუნოვანი რადნული ხელოვნების მუზეუმი ქ. ლოლნში.

SCHÖFFENGERICHT (შეფენების სასამართლო, მსაჟულთა სასამართლო) — სასამართლო, რომელიც შედგება პროფესიონალ მოსამართლე-თავმჯდომარეგან და ორ არაპროფესიონალ მსაჟულისგან (შეფენებისგან).

SCHÖNE TOCHTER VON LÜBECK (ჟდუბეკის მშვენიერი ქალიშვილი) — ქ. ზრავემდუნდეს ხატოვანი სახელწოდება; 1329 წ. ჟდუბეკის მაცხოვრებლებმა, რომელიც მაშინ ითვლებოდა თავისუფალ საიმპერიო ქალაქად, იყიდეს ეს ადგილი. ტას შემდეგ ზრავემდუნდე ეკუთვნის ქალაქ ჟდუბეკს და არის ცნობილი კურორტი თეთრი ქვიშის პლდაჟით ზღვის სანაპიროზე.

SCHÖNEBERG (ჟონებერგი) — ჟერმანიის რაიონი; 1991 წ-დე ჟონებერგის რატუმა იყო ჟერმანიის

მმართველი ბურგომისტრის რეზიდენცია.

SCHÖNEFELD (ჟონეფელდი) — ჟერმანიის ერთ-ერთი აეროპორტი; მდებარეობს ქალაქის სამხრეთ-აღმოსავლეთით.

SCHOPPEN (შოპენ / თათხა) — 1. სითხეების (ღვინის, ლუდის) მოცულობის ძველი საზომი, რომელიც უდრის 0,5 ლ.; 2. ღვინის ან ლუდის სირჩა.

SCHORFHEIDE (ჟორფჰაიდე) — ტყიანი ადგილი ოკერმარკის სამხრეთში (ჟრანდენბურგის მხარე).

SCHORLE, SCHORLEMORLE (შორლე, შორლემორლე) — გამაგრილებელი სასმელი: ღვინო (წითელი ან თეთრი), გაზავებული მინერალური წყლით ლიმნის ნაჭერით.

SCHORNSTEINFEGER (საკვამურის მწმენდავი) — ამ პროფესიის წარმომადგენლები ატარებენ შავ სამუშაო ტანსაცმელს და ცილინდრს; საკვამურის მწმენდავთან შეხვედრას, განსაკუთრებით მის ქურტუკთან შეხებას, მოაქვს წარმატება.

SCHREBERGARTEN (ბაღის პატარა ნაკვეთები) — ქალაქგარე ბაღის ნაკვეთები სახლებით; სახელწოდება გამომდინარეობს ლადპციგელი ექიმის შ. შრებერის (1808-1861 წწ.) სახელიდან, რომელიც იყო მათი შექმნის ინიციატორი.

SCHREIBTISCH DES RUHRGEBIETS (ტურის ოლქის საწერი მაგიდა) — ქ. შდუსელდორფის ხატოვანი სახელწოდება (ხრდილოეთ ტადნ-ჟესტფალია); აქ მდებარეობენ უმსხვილესი ბანკები, სავაჭრო ფირმები, სადაზღვევო კომპანიები, ტურის ოლქის ქვანახშირის და ფოლადსადნობი კონცერნების მმართველობები.

SCHRÖDER GERHARD (ჟროდერი ჟერჰარდ) — ჟერმანიის ფედერალური კანცლერი 1998-2005 წწ. (ჟსწს).

SCHRUGSCHRIFT — ბუნებრივი ხელნაწერი დახრილი შრიფტი.

SCHUHPLATTLER (შუპლატლერი) — ბავარიული ხალხური ცეკვა მოცეკვავის მიერ ხელის დაკვრით ბარძაყზე, მუხლებზე და ქუსლებზე.

SCHULPFORTA (შულპფორტა) — ცნობილი გამნაზია-ინტერნატი, დაარსებული 1543 წ. უფორტის მონასტერში ჩაუმბურგის მახლობლად (საქსონია-ჰნჰალტი).

SCHULTHEIS-BRAUEREI AG («შულტჰაის-ბრაუერაი აგ») — ლუდის მწარმოებელი კომპანია; დაარსებულია 1842 წ. ჟერლინში მეაფთიაქე რ. შულტჰაისის მიერ.

SCHULTÜTE (შულტუტე) (*სიტყვ. სასკოლო პარკი*) — დიდი კონუსისებრი ჭრელი პაკეტი ტკბილეულით და სათამაშოებით; მშობლები აჩუქებენ პირველკლასელს სწავლის პირველ დღეს.

SCHUTZE (მსროლელი) — რიგითი ფეხოსნის სახელწოდება ბუნდესვერში.

SCHUTZENFEST (მსროლელების დღესასწაული) — ტრადიციული ყოველწლიური სახალხო სეირნობა, რომლის დროსაც ტარდება მსროლელების შეჯიბრი.

SCHUTZENKÖNIG (მსროლელების მეფე) — სროლაში ტრადიციული შეჯიბრის გამარჯვებული.

SCHUTZENVEREINE (მსროლელთა კავშირები) — წარმოიშვნენ მე-19 ს.; მათ შემადგენლობაში შედიოდნენ ხელოსნები, მუშები, ინტელიგენცია; გამოდიოდნენ ჟერმანიის გაერთიანების ლოზუნგით; შემდეგ დაკარგეს პოლიტიკური მნიშვნელობა და გადაიქცნენ მსროლელების შეჯიბრების, როგორც ყოველწლიური გასართობი დღესასწაულების, ორგანიზატორებად.

SCHUTZPOLIZEI (SCHUPO) (დაცვის პოლიცია) — მის ამოცანას წარმოად-

გენს საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა, დანაშაულთან ბრძოლა.

SCHWABACHER — გერმანული საბევდი შრიფტის ნაირსახეობა.

SCHWABEN (შვაბები) — სამხრეთ-გერმანული ტომების ზოგადსახმარი სახელწოდება, რომლებიც ცხოვრობდნენ ყოფილ საჰერცოგო შვაბეთში; მე-10 საუკუნეში მათი შეიცვალა ადრინდელი სახელწოდება «ალემანები»; ამჟამად შვაბებს უწოდებენ შვაბურ დიალექტზე მომეტყველებულ ჟადენ-ჰაერტემბერგის უდიდესი ნაწილის და ჟავარიის ნაწილის მოსახლეობას.

SCHWABEN (შვაბეთი) — ადრეშუასაუკუნეთში ალემანების (შვაბების) განსახლების ადგილი; ჟერმანიის ერთ-ერთი საჰერცოგო, რომლის შემადგენლობაში შედიოდა ჰაერტემბერგის, სამხრეთ ჟადენის, ჟლზასის, შვედვარიის ნაწილის, ჟავარიის ნაწილის ტერიტორიები; დაიშალა მე-13 ს.

SCHWABING (შვაბინგი) — ჰაუნზენის რაიონი, ცნობილი იმით, რომ აქ ძირითადად ცხოვრობენ მსახიობები და მხატვრები.

SCHWÄBISCHE ALB (შვაბეთის ჰლბი) — მთის ჯაჭვი ჟერმანიის სამხრეთში (ჟადენ-ჰაერტემბერგი); მაქსიმალური სიმაღლე 1015 მ.; მრავალრიცხოვანი გამოქვაბულები.

SCHWÄBISCHER JURA (შვაბეთის ტურა) — *იხ.* Schwabische Alb.

SCHWÄBISCHES MEER (შვაბეთის ზღვა) — ჟოდენის ტბის ხატოვანი სახელწოდება.

SCHWANGERE AUSTER (ორსული ხამანწკა) — ხუმრ. ჟერლინის კონგრესების დარბაზის სახელწოდება.

SCHWARZARBEIT (არალეგალური სამუშაო) (*სიტყვ. შავი სამუშაო*) — ოფიციალურად დაურეგისტრირებული სამუშაო, რომელიც აძლევს

SCHWARZE ELSTER

სამუშაოს მიმცემს გადასახადებისგან თავის არიდებას; ისჯება კანონით.

SCHWARZE ELSTER (ყვარცე-ქლსტერ) — მდინარე საქსონიაში; ქალბის მარჯვენა შენაკადი, სიგრძე 181 კმ.

SCHWARZ-ROT-GOLD (შავ-წითელ-ყვითელი) — ჰერმანიის სახელმწიფო დროშის ფერები; სამფერა დროშა წარმოიშვა 1813 წ. განმათავისუფლებელი ომის დროს; მასში თავი გამოიხიანს მოხალისეებმა ბარონ ფონ ზედუტცოვის კორპუსიდან, რომლებიც ატარებდნენ შავ-წითელ მუნდირებს ოქროსფერი დილებით.

SCHWARZE ZAHLEN (შავი ციფრები) — მონაცემები, რომლებიც უჩვენებენ მოვებას, საწარმოს შემოსავალს.

SCHWARZSEHER (შავი მაცურებელი) — ტელემაცურებელი, რომელმაც არ გადაიხადა სააბონემენტო გადასახადი.

SCHWARZWALD (ყვარცვალდი) — მთის მასივი ღადენ-ჟაუროტემბერგში; სიგრძე 160 კმ., სიგანე 22-60 კმ., სიმაღლე 1493 მ. (მთა ფელდბერგი); დაფარულია წიწვიანი ტყით; მრავალრიცხოვანი მინერალური წყაროები, კურორტები; განვითარებულია ტურიზმი.

SCHWARZWÄLDER APPARATE-BAU-ANSTALT AUGUST SCHWER & SÖNNE GMBH («სქჴქჴ ყვარცვალდერ აპარატე-ბაუ-ანშტალტ ჴუგუსტ ყვერ ზიონე სომბჴ») — რადიოტექნიკური ფირმა ქ. ჴელინგენ-ყვინინგენში; დაარსებულია 1835 წ. როგორც საათის ქარხანა; 1924 წ-დან აწარმოებს რადიოტექნიკურ აპარატურას.

SCHWARZWÄLDER KIRSCHTORTE — ყვარცვალდური ტორტი ალუბლით.

SCHWEINFURT FC («ყვანფურტი ფჴ») — საფეხბურთო კლუბი.

SCHWEINSHAXE / SCHWEINSHACHSE (ღორის ფეხი) — შემწვარი ღორის ფეხის ქვემო ნაწილი, სამხრეთგერ-

მანული სამზარეულოს პოპულარული კერძი.

SCHWEMME (ჩავლა) — იხ. Hofbräuhaus.

SCHWERIN (ყვერინი) — ქალაქი ჴერმანიის ჩრდილო-აღმოსავლეთში, ჴეკლენბურგ-სომერანიის ადმინისტრაციული ცენტრი, 124 ათასი მაცხოვრებელი; მდებარეობს ყვერინის ტბაზე (Schweriner See); დიდი ჴერცოგების სასახლე (19 ს.), რატუსა (18 ს.), გოტიკური ტაძარი (14 ს.), მ. ნიკოლოზის ეკლესია (18 ს.).

SCHWERINER SEE (ყვერინერ ჴეე) — ტბა ჴეკლენბურგ-რინა სომერანიაში.

SCHWIBBOGEN (სამობაო შანდალი) — ხის მოხუჭურთმებული შანდალი ნახევართალის სახით შვიდი სანთლისთვის; შობის დამეს ანთებული სანთლებით დგამენ რაფაზე.

SCHWIMMENDE STADT (მცურავი ქალაქი) — ქ. შასაუს (ჴავარია) ხატოვანი სახელწოდება; ქალაქის ტერიტორიას ორი მხრიდან ეკვრიან მდინარეები ჴლცი და შუნაი.

SCHWIMMOPER (შვიმ-ოპერა / საოპერო აუზი) — ხუმრ. აუზის სახელწოდება ქ. ჴუპერტალში (ჩრდილოეთ შაინ-ჴესტფალია).

SEBASTIANTAG (მ. სებასტიანეს შიე) — მ. სებასტიანე ითვლება დამცველად შავი ჴირისგან და მსროლელების მფარველად; აღინიშნება 20 იანვარს; ამ დღეს ტრადიციულად აწყობენ მსროლელების შეჯიბრებებს.

SEEKADETT (საზღვაო კადეტი) — უყაწიმო უნტერ-ოფიცრის წოდება ჴუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

SEKUNDA (სეკუნდა) (ლათ. sekunda მეორე) — გიმნაზიის მე-6 და მე-7 კლასები.

SELENER SEE (სელენტერ-სეე) — ტბა ჴლენვიგ-სოლშტაინში.

- SEMPER-OPER** (ხემპერ-ოპერა) — ოპერის თეატრი შრეზდენში; ამენებულია არქიტექტორ **ჟ. ხემპერის** მიერ გვიან იტალიური რენესანსის სტილში.
- SENAT** (სენატი) — 1. მთავრობა (მაგისტრატი) ქალაქ-მხარეების **ჟერლინის**, **ჟრემანის** და **სამბურგის**; 2. სამეცნიერო საბჭო, უნივერსიტეტის თვითმართველობის ორგანო; პროფესორ-მასწავლებლების გარდა მის შემადგენლობაში შედიან სტუდენტების წარმომადგენლებიც.
- SENATOR** (სენატორი) — 1. ქალაქ-მხარეების **ჟერლინის**, **ჟრემანის** და **სამბურგის** მაგისტრატის წევრები; 2. უნივერსიტეტის სამეცნიერო საბჭოს წევრი; 3. ადმინისტრაციული კომიტეტის წევრი რაიონული მნიშვნელობის ქალაქებში.
- SEPARATE WAHRUNGSREFORM** (სეპარატული ფულის რეფორმა) — ჩატარებულია დასავლეთის ქვეყნების მიერ **ჟერმანიის** თავიანთ საოკუპაციო ზონებში 1948 წ. 20 ივნისს და **ჟერლინის** დასავლეთ სექტორებში 1948 წ. 30 ივნისს.
- SEPPELHOSE** — ტყავის მოკლე შარვალი; განსაკუთრების გავრცელებულია **ჟავარიაში** (Sepp — მამაკაცის სახელის **Josef**-ის შემოკლებული ფორმა **ჟავარიაში**).
- SEPPELHUT** — მამაკაცის ფარფლებიანი ქუდი, მორთული ქურციკის ბეწვეულით და ჭრელი ბაფთით; ბავარიული ეროვნული ტანსაცმლის შემადგენელი ნაწილი.
- SEPTIME** (სეპტიმა) (ლათ. septimus მეშვიდე) — გიმნაზიის მე-5 კლასი.
- SEXTA** (სექსტა) (ლათ. sextus მეექვსე) — გიმნაზიის პირველი კლასი.
- SID** (სიძ) — სპორტული სააგენტო **შდუსელდორფში** (შემოკ. Sport-Infonnationsdienst-იდან).
- SIEBENGBIRGE** (ხიბენგებირგე) — ვულკანური წარმოშობის მთები **ჟერმანიის** დასავლეთში, **ჟუა** **საინის** მარჯვენა სანაპიროზე (ჩრდილოეთ **საინ-ჟესტფალია**); მაქსიმალური სიმაღლე 460 მ.
- SIEBENSCHLAFER** (სალაპ. თივის ლობა) — 27 ივნისი; ხალხური კალენდრით, თუ ამ დღეს მოდის წვიმა, იგი არ გადაიღებს შვიდი კვირა.
- SIEBZEHNTER JUNI (JUNIAUFSTAND)** (ხვიდმეტი ივნისი (ჯინისის აჯანყება) — 1953 წ. 17 ივნისის სახალხო აჯანყება **ჟიუხ** მსხვილ სამრეწველო ცენტრებში; ჩახშობილია საბჭოთა ჯარის მიერ; ეს თარიღი 1990 წ-დე აღინიშნებოდა **ჟფხ** როგორც «**ერთიანობის დღე**»; ამჟამად აღინიშნება როგორც **ხსოვნის დღე**.
- SIEG** (ხიგი) — მდინარე, **საინის** მარჯვენა შენაკადი (ჩრდილოეთ **საინ-ჟესტფალია**); სიგრძე 131 კმ.
- SIEMENS AG** («სიმენს **ჩჟა**») — ელექტროტექნიკური და ელექტრონული მრეწველობის უმსხვილესი კონცერნი; დაარსებულია 1847 წ.; მთავარი ოფისები **ჟერლინში** და **ჰიუნენში**; ატარებს მისი დამაარსებლის, გერმანელი ინჟინერის **სიმენსის** (1816–1892 წწ.) სახელს, რომელმაც, კერძოდ, გამოიგონა დინამო-მანქანა (1866 წ.).
- SIEMENS-SCHUCKERT-WERKE GMBH** («სიმენს-შუკერტ-ვერკე **ჟმბს**») — იხ. Siemens AG.
- SIEMENS & HALSKE AG** («სიმენს უნდ **სალსკე ჩჟა**») — იხ. Siemens AG.
- SILBERNE HOCHZEIT** (ვერცხლის ქორწინება) — შეუღლების ოცდახუთწლისთავი.
- SILBERNER BERLINER BÄR** («**ჟერლინის ჟერცხლის დათვი**») — **საერთაშორისო ბერლინური ფესტივალის** ერთ-ერთი მთავარი პრიზი.

SILBERNER SONNTAG

SILBERNER SONNTAG (ვერცხლის კვირა) — ყობის ბოლოსწინა კვირა, მესამე ადვენტის კვირა.

SILBERNES LORBEERBLATT («ჩერცხლის დაფნის ფოთოლი») — სახელმწიფო ჯილდო გამოჩენილი სპორტული მიღწევებისათვის; დაარსებულია 1950 წ.

SILBERNE TAUBE («ჩერცხლის მტრედი») — მეორე პრემია ზაფხულის მოკლემეტრაჟიანი და დოკუმენტური ფილმების ფესტივალზე.

SILVESTER (სილვესტერი) — წლის ბოლო დღე, 31 დეკემბერი (მდ. სილვესტრეს შდე); მხალი წლის დღესასწაული.

SILVESTERKARPFEN (საახალწლო კობრი) — ტრადიციული საახალწლო კერძი.

SKAT (სკატი) — ბანქოს პოპულარული თამაში.

SKKD — *ob.* Sowjetische Kontrollkommission in Deutschland.

SMAD — *ob.* Sowjetische Militäradministration in Deutschland.

SOLDAT (ჯარისკაცი) — 1. სამხედრო (ოფიცრების და გენერლების ჩათვლით); 2. სხ და სსხ რიგითი.

SOLDAT (რიგითი) — რიგითის წოდება ჟუნდესვერში.

SOLDAT AUF ZEIT (ზევადიანი სამსახურის ჯარისკაცი) — ბუნდესვერის რიგითი, რომელსაც სურს დარჩეს ჯარში ვადიანი სამსახურის დამთავრების შემდეგ არა ნაკლებ ორი წელიწადი.

SOLINGEN (ხოლინგენი) — ქალაქი ჩრდილოეთ ქაინ-ჩერცხვალში, მდინარე ჩუპერის ხეობაში; 165 ათასი მაცხოვრებელი; ლითონდამუშავების უძველესი ცენტრი; განთქმულია მისი ნაწარმი ფოლადისგან.

SOILING (ხოლინგი) — მალღობი ჟივმო სპორტში; მაქსიმალური სიმაღლე 528 მ.; ბუნებრივი პარკი.

SOMMERECHLUSSVERKAUF (ზაფხულის დაყიდვა) — შემოდგომის წინ ზაფხულის სეზონის საქონლის დაყიდვა უფრო იაფი ფასით.

SONDERGESETZ ZUR VERSCHARFUNG DER BERUFSVERBOTE (სროფესიებზე აკრძალვის გაძლიერების განსაკუთრებული კანონი) — *ob.* Gesetz zur Änderung dienstrechtlicher Vorschriften.

SONDERSTUFE DES GROSKREUZES (ქანსაკუთრებული ხარისხის შიდი ჯვარი) — ჟერმანიის უმაღლესი სახელმწიფო ჯილდო; დაარსებულია 1952 წ.; ორდენი გადაეცემა განსაკუთრებული დამსახურებისათვის პოლიტიკაში, ეკონომიკაში და კულტურაში.

SONNEBERG (ზონბერგი) — ქალაქი ჟერინგიაში; 29 ათასი მაცხოვრებელი; ცნობილია სათამაშოების საწარმოებით.

SORBEN (სორბები) — ხალხი, რომელიც ცხოვრობს ჟპრევევალში (ჟრანდენბურგი); რაოდენობა 100 ათასი ადამიანი; ენა — სორბული; მორწმუნეები — ძირითადად ლუთერანები.

SOWJETISCHE AKTIENGESELLSCHAFTEN (SAG) (საბჭოთა აქციონერული საზოგადოებები) — შექმნილია 1947 წ. ჟერმანიის ოკუპაციის საბჭოთა ზონაში იმ საწარმოებების საფუძველზე, რომლებიც დემონტაჟის შემდეგ გამოქონდათ საბჭოთა ჰავშირში.

SOWJETISCHE KONTROLLKOMMISSION IN DEUTSCHLAND (SKKD) (საბჭოთა საკონტროლო კომისია ჟერმანიაში (სსხჟ)) — შექმნილია 1947 წ. ჟსს შექმნის და სსსჟ გაუქმების შემდეგ; აწარმოებდა კონტროლს სოცხდამის ხელშეკრულების შესრულებაზე; გაუქმებულია 1953 წ.

SOWJETISCHE MILITÄRADMINISTRATION IN DEUTSCHLAND (SMAD) (საბ-

ჭოთა სამხედრო ადმინისტრაცია
 ჟერმანიაში (სსრ) — შექმნილია
 1945 წ., აწარმოებდა კონტროლს
 სოცსდამის ხელშეკრულების შესრუ-
 ლებაზე; გაუქმებულია 1949 წ.

SOWJETZONE (საბჭოთა ზონა) — ჟერ-
 მანიის ოკუპაციის საბჭოთა ზონა
 1945-49 წწ. ოცნს შექმნამდე.

SOZI (სოცი (სოციალ-დემოკრატი) —
 კინობ. სოციალ-დემოკრატიული
 პარტიის წევრების სახელწოდება.

**SOZIALDEMOKRATISCHE PARTEI DEUT-
 SCHLANDS (SPD)** (ჟერმანიის სოცი-
 ალ-დემოკრატიული პარტია (ოცნს))
 — ერთ-ერთი წამყვანი პოლიტიკური
 პარტია ჟერმანიაში; შექმნილია
 1890 წ. ჟერმანიის სოციალ-დემოკ-
 რატიული მუშათა პარტიისგან; დაე-
 დაპირველად აღიარებდა რადიკალ-
 ლურ მარქსიზმს, შემდეგ მთლიანად
 თქვა უარი მასზე, რაც აღნიშნულია
 1959 წ. მიღებულ პარტიის პროგრამა-
 ში; 1966-1969 წწ. შედიოდა სამ-
 თავრობო კოალიციაში ოცნ/ოცნ-
 ან, 1969-1982 წწ. — ოცნს-ან;
 1998 წ არჩევნებში მოგების შემდეგ
 შეადგინა კოალიცია პარტიასთან
 ჰაგში 90/ოცნგანებით.

**SOZIALDEMOKRATISCHER PRESSE-
 DIENST** («სოციალ-დემოკრატიულერ
 პრესედინსტ») — ოცნს ყოველდღი-
 ური საინფორმაციო ბიულეტენი; გა-
 მოდის ოცნში 1946 წ-ან.

SOZIALGERICHT — დაბალი ინსტანციის
 სოციალური სასამართლო.

**SOZIALISTISCHE EINHEITSPARTEI DEU-
 TSCHLANDS (SED)** (ჟერმანიის
 ერთიანი სოციალისტური პარტია
 (ოცნს)) — მარქსისტულ-ლენინური
 პარტია, რომელიც იყო ერთპიროვ-
 ნულ ხელისუფლებაში ოცნს; დაარ-
 სებულია 1946 წ. 21 აპრილში ოცნს
 და ოცნს გაერთიანების შედეგად;
 1990 წ. მის საფუძველზე შეიქმნა ოც-
 ნოკრატიული სოციალიზმის პარტია.

**SOZIALISTISCHE EINHEITSPARTEI
 WESTBERLINS (SEW)** (დასავლეთ
 ჟერლინის ერთიანი სოციალისტური
 პარტია (ოცნს)) — დასავლეთბერ-
 ლინელი კომუნისტების პარტია
 (1962-90 წწ.).

SOZIALISTISCHE REICHPARTEI (SRP)
 (სოციალისტური იმპერიული პარ-
 ტია) — დაარსებულია 1949 წ. ოქ-
 ტომბერში; 1952 წ. აკრძალულია
 როგორც ანტიკონსტიტუციური პარ-
 ტია.

**SOZIALISTISCHER DEUTSCHER STU-
 DENTENBUND (SDS)** (ჟერმანელი
 სტუდენტების სოციალისტური კავში-
 რი) — ანარქისტული ხასიათის სტუ-
 დენტური ორგანიზაცია, დაარსებული
 1946 წ.

**SOZIALISTISCHER HOCHSCHULBUND
 (SHB)** (ომაღლეხი სკოლების მოს-
 წავლეების სოციალისტური კავშირი
 — სტუდენტური პოლიტიკური ორგა-
 ნიზაცია, რომელიც შეიქმნა ოცნს
 ინიციატივით 1960 წ.

SPANDAU (ჰჰანდაუ) — 1. ჟერლინის
 საქალაქო რაიონი (ოკუპაციის ყო-
 ფილი ბრიტანული სექტორი); 2. ცი-
 ხე, რომელშიც იხდიდნენ სასჯელს
 მთავარი ნაცისტი სამხედრო დამნა-
 შავები.

SPARGEL (სატაცური) — გერმანელე-
 ბისთვის ბოსტნულის ერთ-ერთი
 საყვარელი სახეობა.

SPÄTZLE (შპეტცლე) — შინაური ვერ-
 მიშელი; ტრადიციული შვაბური საჭ-
 მელი.

SPD — *იხ.* Sozialdemokratische Par-
 tei Deutschlands.

SPESSART (ჰჰესარტი) — ტყიანი მაღ-
 ლობი ცენტრალურ ჟერმანიაში (ჰა-
 ვარიის და ოცნენის მხარეები).

DER SPIEGEL («წერ ჰჰიგელი») —
 ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი
 საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ყოვე-
 ლკვირეული ჟურნალი; გამოდის

SPIEGEL-AFFÄRE

1947 წ. წამბურგში ტირაჟით 1 მლნ. ეგზემპლარი.

SPIEGEL-AFFÄRE (აფიორა ჟურნალ «ჰიგელის» საქმეზე) — 1962 წ. 27 ოქტომბრის ღამით ჟურნალ «ჰიგელის» რედაქციის დაპატიმრება საიდუმლო სამხედრო ცნობების გახმაურების ბრალდებით; გამოიწვია სამთავრობო კრიზისი, სამხედრო მინისტრის **ფ. ა. ჟტრაუსის** გადადგომა.

SPIEGEL-DEUTSCH (შპიგელური გერმანული) — განსაკუთრებული სტილი, დამახასიათებელი ჟურნალ «ჰიგელისათვის»; ხასიათდება სალაპარაკო ენით და საერთაშორისო სიტყვების და გამოთქმების სიმრავლით.

SPIEKEROOG (სპიკეროგი) — ერთ-ერთი ღღმოსავლეთ-ფრიზული კუნძულებიდან; ფართობი 17 კვ. კმ.; საზღვაო კურორტი.

SPORTFREUNDE SIEGEN («სპორტფროენდე ზიგენი») — ჴერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «სამხრეთის» საფეხბურთო კლუბი.

SPORT CLUB VERL 1924 E.V («სპორტ-კლუბ ვერლ 1924») — ჴერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «ჩრდილოეთის» საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1924 წ.

SPREE (ჰპრეე) — მდინარე ჴერმანიის აღმოსავლეთში, მდინარე წაფელის მარცხენა შენაკადი; სიგრძე 403 კმ.; მიედინება ჴერლინის გავლით.

SPREE-ATHEN (წთენი ჰპრეეზე) — ჴერლინის ეს სახელწოდება გვხვდება ჴრდმან ჴირკერის (Erdmann Wircker) სახობტო სიმღერაში, რომელიც დაიწერა წრუსიის მეფის **ფრიდრიხ I** (1657-1713 წწ.) საპატივად.

SPREEWALD (ჰპრეევალდი) — თვალწარმტაცი ადგილი ჴრანდენბურგის მხარეში, მდინარე ჰპრეეს და მისი მრავალრიცხოვანი ტობების ნოღაში; სიგრძე 45 კმ., სიგანე 16 კმ.; ბი-

ოსფერული ნაკრძალი, ტურიზმის ცენტრი.

SPRINGER AXEL CÄSAR (ჰპრინგერი აქსელ ცეზარი) (1912-85 წწ.) — საგამომცემლო კონცერნის დამაარსებელი.

SPRINGER-KONZERN (ჰპრინგერის კონცერნი) — *იხ.* Axel Springer Verlag.

SANKT PAULI FC («სანკტ შაული ფი») — ჴუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი წამბურგში; დაარსებულია 1910 წ.

STAATLICHE KUNSTSAMMLUNGEN (ჴელოვნების ნაწარმოებების სახელმწიფო კოლექციები) — ხელოვნების მუზეუმები ჩარლსრუეში და ღასელში.

STAATLICHE MUSEEN PREUBISCHER KULTURBESITZ — «წრუსიის კულტურული მემკვიდრეობის» სახელმწიფო მუზეუმები ჴერლინში.

STAATSSSEKRETÄR (სტატს-სეკრეტერი) — სახელმწიფო მოსამსახურეების ერთ-ერთი უმაღლესი ხარისხი.

STABSAPOTHEKER (შტაბს-ფარმაცეფტი) — უმცროსი ოფიცრის წოდება ჴუნდესვერის სამედიცინო-სანიტარულ სამსახურში; შეესაბამება კაპიტანის წოდებას.

STABSBOOTSMANN (შტაბს-ბოცმანი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჴუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

STABSFELDWEBEL (შტაბს-ფელდფეხელი) — ყაწიმიანი უნტეროფიცრის წოდება ჴუნდესვერში.

STABSGEFREITER (შტაბს-ფერეიტერი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერში.

STABSGEFREITER (შტაბს-ფერეიტერი) — რიგითის წოდება ჴუნდესვერის საზღვაო ძალებში.

STABSHAUPTMANN (შტაბს-კაპიტანი) — უმცროსი ოფიცრის წოდება ჴუნდესვერში.

STABSKAPITÄNLEUTNANT (შტაბს-კაპიტან-ლეიტენანტი) — უმცროსი ოფიც-

- რის წოდება ჟუნდესვერის საზღვაო
 ტალღებში.
- STABSUNTEROFFIZIER** (შტაბს-უნტერ
 ოფიცერი) — უყაწიმო უნტეროფიც-
 რის წოდება ჟუნდესვერში.
- STABSVETERINÄR** (შტაბს-ვეტერინარი)
 — უმცროსი ოფიცრის წოდება ჟუნ-
 დესვერის სამედიცინო-სანიტარულ
 სამსახურში; შეესაბამება კაპიტანის
 წოდებას.
- STADE** (ჟტადე) — ქალაქი ჟვემო საქ-
 სონიაში, ოლქის ადმინისტრაციული
 ცენტრი; 33 ათასი მაცხოვრებელი.
- STÄDELSCHES KUNSTINSTITUT** (ჟტედე-
 ლის ხელოვნების ინსტიტუტი) — სუ-
 რათების და ქანდაკებების გაღერეა
 ჟადნის ჟრანკვეურტში; შექმნილია
 ჟრიდრის ჟტედელის (1728-1816
 წწ.) მიერ.
- STADT AN DER ELBE** (ქალაქი ჟლბაზე)
 — შრეზდენის ხატოვანი სახელწო-
 დება.
- STADT DER BARTENWETZER** (ცულების
 მღესავების ქალაქი) — ქ. ჟელზუნ-
 გენის (სესენი) ხატოვანის სახელწო-
 დება; ძველ დროში ტყის მხეხავები
 ლესავდნენ თავის ცულებს ქვის ხიდ-
 ზე მდინარე ჟულდაზე, რომლის ნა-
 პირებზეც მდებარეობს ქალაქი.
- STADT DER BAUMBLUTE** (ხეხილის ყვა-
 ვილობის ქალაქი) — ქ. ჟადიზნიგის
 (ამჟამად ჟადიციგის რაიონი) ხატო-
 ვანი სახელწოდება; 1700 წ-ან ქა-
 ლაქში არსებობს კანონი, რომლის
 თანახმადაც ქორწინების წინ მეფე-
 პატარძალმა უნდა დარგას ხილის
 ექვსი ხე.
- STADT DER BEGEGNUNG** (შეხვედრის
 ქალაქი) — ქ. ჟორგაუს ხატოვანი სა-
 ხელწოდება; 1945 წ. 25 აპრილს ამე-
 რიკელი ჟარები შეუერთდნენ საბჭო-
 თა ჟარის ნაწილებს; ამ მოვლენის
 აღსანიშნავად ქალაქში დგას ძველი.
- STADT DER BEINAMEN** (მეტსახელების
 ქალაქი) — ჟდუნხენის ხატოვანი სა-
- ხელწოდება; თვით ქალაქის სახელი
 წარმოადგენს მეტსახელს — ძველი
 ფორმა München ნიშნავს bei den
 Mönchen — მონაზვნებთან.
- STADT DES BIERS** (ლუდის ქალაქი) —
 შორტმუნდის ხატოვანი სახელწოდე-
 ბა, რომელიც განთქმულია თავისი
 ლუდით.
- STADT DER BLAUEN SCHWERTER**
 (ცისფერი მახვილების ქალაქი) — ქ.
 ჟადენის (საქსონია) ხატოვანი
 სახელწოდება; 1710 წ. აქ აშენდა
 ჟვროპაში პირველი ფაიფურის მანუ-
 ფაქტურა; ორი გადაჯვარედინებული
 ცისფერი მახვილი გახდა მადენის
 ფაიფურის ნაწარმის ემბლემა.
- STADT DER BLUMEN** (ყვავილების ქა-
 ლაქი) — ქ. ჟრფურტის (ჟდურინგია)
 ხატოვანი სახელწოდება; მე-18 ს-ან
 ქალაქი ცნობილია ჟვროპაში თავისი
 მებაღეობით; ამჟამად აქ ტარდება
 მებაღეობის საერთაშორისო გამოფე-
 ნა (Iჟქ).
- STADT DER CHEMIE** (ქიმიის ქალაქი) —
 ქ. ჟდუვიგსჟაფენის ხატოვანი სა-
 ხელწოდება, რომელიც მე-19 ს. 60-
 ან წლებიდან ითვლება ჟერმენის
 ქიმიური მრეწველობის ცენტრად.
- STADT DER DREI FLÜSSE** (სამი მდინა-
 რის ქალაქი) — ქ. სასაუს (ჟავარია)
 ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც
 მდებარეობს მდინარეების ლცის და
 ჟნის შუნაისთან შესართავთან.
- STADT DER LEDERWAREN** (ტყავის ნა-
 წარმის ბაღაბი) — ქ. ოფენბახის ხა-
 ტოვანი სახელწოდება, რომელშიც
 განვითარებულია ტყავის მრეწველო-
 ბა; წელიწადში ორჯერ ქალაქში
 ტარდება ტყავის ნაწარმის ბაზრობა;
 აქვე მდებარეობს ტყავის მუზეუმი.
- STADT DER RADLER** (ველოსიპედების
 ქალაქი) — სალაჟ. ქ. შესაუს (საქ-
 სონია-ჟნჟალტი) სახელწოდება; ვე-
 ლოსიპედით სიარული აქ არის ძვე-
 ლი ტრადიცია.

STADT DER RUHRFESTSPIELE

STADT DER RUHRFESTSPIELE (სურის ფესტივალების ქალაქი) — ქ. სეკ-ლინგჰაუზენის ხატოვანი სახელწოდება; აქ ყოველწლიურად ტარდება ხელოვნების ფესტივალები.

STADT DER SCHLOSSER UND BESCHLAG (გასაღებების და კლიტეების ქალაქი) — ქალაქ ფელბერტის (ჩრდილოეთ შაინ-ჟესტფალიის მხარე) ხატოვანი სახელწოდება; მე-16 ს-ან ცნობილია კლიტეების და გასაღებების წარმოებით; დღესაც ქალაქი გარკვეულწილად ცხოვრობს ამ ხელობით.

STADT DER SPRINGBRUNNEN (შადრე-ვანების ქალაქი) — ზადციგის ხატოვანი სახელწოდება.

STADT DER TUCHWEBER (ფეიქების ქალაქი) — ქ. შორნენგლადახის ხატოვანი სახელწოდება.

STADT DER VIER TORE (ოთხი ჰიშკრის ქალაქი) — ქ. ჩობრანდენბურგის (შეკლენბურგი-ჩინა შომერანია) ხატოვანი სახელწოდება; ჰიშკარი აშენებულია 14-15 სს. და დღეს იგი წარმოადგენს ქალაქის სიმბოლოს.

STADT DER WINDMUHLEN (ქარის წისქვილების ქალაქი) — ქ. ჟოლდეგის ხატოვანი სახელწოდება (შეკლენბურგი-ჩინა შომერანია); მისი ხუთი ქარის წისქვილი არის ქალაქის სიმბოლო.

STADT DES BUCHES (წიგნის ქალაქი) — ზადციგის ხატოვანი სახელწოდება.

STADT DES LEINENS (სელის ტილოს ქალაქი) — ქ. ჟილეველდის ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც მე-16 ს-ან განთქმულია სელის ქსოვილის წარმოებით.

STADT DES PFERDES (ცხენის ქალაქი) — ქალაქ ზარენდორფის ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც არის ვესტფალური მეცხენეობის ცენტრი; აქვე მდებარეობს ჟერმანიის ოლიმპიური კომიტეტი საცხენოსნო სპორტში.

STADTBEDIENSTETER (შტადტბედინსტეტერი) — ადმინისტრაციული კომიტეტის მოსამსახურე რაიონული დაქვემდებარების ქალაქში.

STADTBEZIRK (საქალაქო რაიონი) — ქალაქის ადმინისტრაციული ერთეული.

STADTISCHE KUNSTSAMMLUNGEN, KUNST- UND AUSSTELLUNGSHALLE DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND (ხელოვნების ნაწარმოებების საქალაქო კრებული და ჟერმანიის შედრაციული ხელოვნების საგამოფენო დარბაზი) — მდებარეობს ჟონში.

STADTKREIS — ქალაქი-რაიონი; სახელმწიფო ადმინისტრაციული რაიონი, რომელიც შედგება ერთი ქალაქისგან.

STADTRAT (საქალაქო საბჭო — 1. ქალაქის წარმომადგენლობითი ორგანო (მუნიციპალიტეტი); 2. ქალაქის საბჭოს წევრი.

STADTSTAAT (ქალაქი-სახელმწიფო) — ქალაქი სახელმწიფოს სტატუსით (მაგალითად, ჟამბურგი).

STAHL EISENHUTTENSTADT («ჟტად ლჰენჰუტენშტადტი») — საფეხბურთო კლუბი.

STAHLHELM (ჟოლადის მუზარადი) — გასამხედროებული ორგანიზაცია, დაარსებული 1918 წ.; «ჟოლადის მუზარადი» აერთიანებდა თავის რიგებში შირველი მსოფლიო ომის ყოფილ მონაწილეებს; 1933 წ. შემდეგ შეუერთდა ნაცისტურ საერო რაზმებს; აღდგენილია ჟჟჟ 1951 წ.

STAHLWERKE PEINE-SALZGITTER AG («ჟტალვერკე შაინე ზალციტერ ლჰ») — უმსხვილესი მეტალურგიული კონცერნი; დაარსებულია 1970 წ. რამოდენიმე საწარმოს შეერთებით ქალაქებში შაინე და ზალციტერში.

STAMMTISCH (შტამტიში) — მაგიდა მუდმივი მომსვლელებისათვის «გას-

- ტმეტეტი»; დგას ლუდის ჩამოსასხავ-
თან ახლოს, რომ პატრონს შეეძლოს
მუშაობის დროს ელაპარაკოს იმ
მუდმივ მომსვლელს, რომელსაც
აქვს ამ მაგიდასთან ჯდომის უფლე-
ბა.
- STARNBERGER SEE** (შტარნბერგის ტბა)
— თვალწარმტაცი ტბა ჟავარიამი;
ფართობი 57 კვ. კმ., სიღრმე 127 მ.
- STEGLITZ** (შტეგლიცი) — ჟერლინის
საქალაქო რაიონი.
- STEINERE HOCHZEIT** (ქვის ქორწინება)
— შეუღლების სამოცდაათი წლისთა-
ვი.
- STEINHÄGER** (შტადნჰეგერი) — ღვის
არყის ცნობილი სახე; სახელი მომ-
დინარეობს ქ. შტადნჰეგერისგან
(Steinhägen) ჩრდილოეთ შადნ-
ჴესტფალიის მხარეში.
- STEINHUDER MEER** (შტადნჰუდერ-ჰეე-
რი) — ტბა ქ. შანოვერის მახლობ-
ლად; ფართობი 29 კმ²., სიღრმე 3 მ.
- STENDAL** — ქალაქი საქსონია-ჲნშალ-
ტში; ფრანგმა მწერალმა Henri Beyle
მოიპოვა სახელი ჰსევდონიმით სტენ-
დალი. ჰწერალმა აირჩია ეს ფსევ-
დონიმი ანტიკური ხელოვნების გერ-
მანელი ისტორიკოსის ი. ი. ჴინ-
კელმანის (1717-1768 წწ.) პატივსა-
ცემად, რომელიც დაიბადა ქ. სტენ-
დალში.
- DER STERN** («წერ შტერნი») — ყოვე-
ლკვირეული ილუსტრირებული ჟურ-
ნალი; გამოდის სამბურგში 1948 წ-
ან.
- STERNESINGER** (შტერნზინგერები)
(სიტყვ. მომღერლები ვარსკვლავით)
— ბიჭები თეთრ ტანსახმელში გვირ-
გვინით თავზე, რომლებიც ჴამოცხა-
დების დღესასწაულის დროს სიმღე-
რით დადიან სახლიდან სახლამდე;
გავრცელებულია ჟავარიამი და ჲვს-
ტრიაში.
- STERZ** (შტერცი) — კერძი ცომისგან,
სიმინდის ან კართოფილის მასისგან,
რომელიც მოხარშულია ან შემწვარი
ქონში; იჭრება ნაჭრებად; გავრცე-
ლებულია სამხრეთ ჴერმანიამი და
ჲვსტრიაში.
- STETTIN** (შტეტინი) — ქალაქი შომე-
რანიამი; ამჟამად შოლონეთის შე-
მადგენლობაში.
- STETTINER HAF** (ODERHAF) (შტეტინ-
ის ყურე) — ფართობი 650 კვ. კმ.,
სიღრმე 9 მ.; ერთვის მდინარე ჴლ-
ბას; ზღვისგან დაცულია კუნძულ
Oგედომით.
- STIFTERVERBAND FÜR DIE DEUTSCHE
WISSENSCHAFT** (ჴერმანული სამეც-
ნიერო ფონდების დამაარსებლების
კავშირი) — ორგანიზაცია, რომელიც
აერთიანებს 5000-ზე მეტ საწარმოს
და კერძო პირს, რომლებიც გამოყო-
ფენ სახსრებს მეცნიერული კვლევე-
ბის ჩასატარებლად და მეცნიერული
კადრების მოსამზადებლად; დაარსე-
ბულია 1949 წ.
- STIFTSKIRCHE** — სამონასტრო ეკლე-
სია.
- STIFTUNG DEUTSCHE SPORTRHIFE**
(გერმანული სპორტის დახმარების
ფონდი) — სპორტსმენებისთვის ფი-
ნანსური დახმარების საგანგებო სო-
ციალური ფონდი; დაარსებულია
1967 წ.
- STIFTUNG LESEN** (წიტერატურული
ფონდი) — სპეციალური ფონდი ქ.
ჰადნცში (ქადნლანდ-შვალცი),
რომლის ინიციატივით ყოველწლიუ-
რად არსდება პრიზები მოზარდთა სა-
უკეთესო ლიტერატურულ ნაწარმოე-
ბებისათვის.
- STIFTUNG WARENTEST** (საქონლის გა-
მოცდის ფონდი) — დაარსებულია
ჴფტ მთავრობის მიერ 1964 წ. ჴერ-
ლინში მომხმარებლების უფლებების
დაცვის მიზნით.
- STOLLE** (შუა.-გ., ჩრდ.-გ.), **STOLLEN**
(სამხ.-გ.) — საშობაო კვკვი ჩამიჩით,
ცუკაბებით, შაქრის პუდრით.

STOLZER HEINRICH

STOLZER HEINRICH (ამაყი უაღრესი)

— ჟარგ. ბრინჯაოს ფაფა.

ST. PAULI (სანკტ-ჰაული) — «გართობების კვარტალი» ჰამბურგში.

STRALSUND (ჰტრალზუნდი) — ქალაქი ჰალტის ზღვაზე (ტეკლენბურგი-რინა უომერანია), 74 ათასი მაცხოვრებელი.

STRAMMER MAX (დონიერი ტაქსი) — 1. პური შაშხით და ერბოკვერცხით; გაგრცვლებული საუზმე ლუდთან ერთად; 2. ღორის უმი დანაყული ხორცი, შეკაზმული კვერცხით, ხახვით და სუნელებით.

STRANDKORB (შტრანდკორბი) — სავარძელი ტენტით პლაჟზე.

STRABENKREUZER (ქუჩის კრეისერი) — დიდი ზომის მსუბუქი ავტომანქანის სახელწოდება.

STRAUS FRANZ JOSEF (ჰტრაუსი ფრანც ანჟე) (1915-88 წწ.) — **ფაქი** პოლიტიკური მოღვაწე, **ჩსქ** თავმჯდომარე 1961-88 წწ.

STREITKRÄFTEBASIS

(**ღზრუნველყოფის უკერთიანებული ძალები**) — უერმანიის შედარებული ძალების ერთერთი სახე; შექმნილია 2000 წ.; რაოდენობა 51 ათასი ადამიანი; ამჟამინდელი სარდალი — ვიცე-ადმირალი **ჟოლფრამ ღიუნი** (Wolfram Kühn).

STREUSELKUCHEN (შტროდზელკუხენი) — ტკბილი ღვეზელი, მოყრილი ცომის, კარაქის და შაქრის ნაფშენეცებით.

STRIEZEL (შტრიცელი) — ქადაპური ხაშხაშის თესლით და ჩამიჩით, რომელსაც აცხობენ **ჟობისთვის**.

STRUDEL (შტრუდელი) — რულეტი ფენოვანი ან გაფუებული ცომისგან ტკბილეულის, ხილეულის ან ხორცეულის საჩურთით; გაგრცვლებულია **ჰავარიასი** და **ღვსტრიაში**.

STUBBENKAMMER (შტუბენკამერი) — ფლატეებიანი ცარცოვანი ნაპირი

კუნძულ **ჰაუგენის** ჩრდილო-აღმოსავლეთში (ტეკლენბურგი-რინა უომერანია); შედის ეროვნულ პარკ «**ნასმუნდში**».

STÜCK (შტუეკი) — თვლის ძველი ერთეული.

STUDENTENFUTTER (სტუდენტური საჭმელი) — პოპულარული სატკბარუნო; სხვადასხვა ნიგვზის, თხილის, ნუშის, ჩირის ნარევი.

STUDENTENPARLAMENT (სტუდენტური პარლამენტი) — სტუდენტური თვითმართველობის უმაღლესი ორგანო.

STUDENTISCHE VERBINDUNGEN, STUDENTISCHE KORPORATIONEN (სტუდენტური კორპორაციები) — მე-19 საუკუნიდან მოქმედი სტუდენტური გაერთიანებები, თვითეული თავისი წესდებით, წევრობის შესატანით, განმასხვავებელი ნიშნებით (ქუდები, ფერადი ბაფთები), ტრადიციებით; წევრობა კორპორაციაში, როგორც წესი, მუდმივია — ვეტერანები ეხმარებიან ახალგაზრდებს; კორპორანტები ითვლებიან კონსერვატიული პოლიტიკური შეხედულებების დამცველებად.

STUDENTISCHE VEREINIGUNGEN (სტუდენტური გაერთიანებები) — ორგანიზაციები, შექმნილი დასავლეთგერმანულ უნივერსიტეტებში 1945 წ. შემდეგ როგორც სტუდენტური კორპორაციების ალტერნატივა; იყვნენ მჭიდრო კავშირში პოლიტიკურ პარტიებთან.

STUDIENASSESSOR (შტუდიენასესორი) — გიმნაზიის მასწავლებელი, რომელმაც ჩააბარა მე-2 სახელმწიფო გამოცდა გიმნაზიის მასწავლებლის წოდებაზე, მაგრამ ჯერ არ ჩარიცხულა სკოლის მუდმივ შტატში.

STUDIENPROFESSOR (შტუდიენპროფესორი) — 1. გიმნაზიის მასწავლებლის წოდება, რომელიც კურირებს სტუდიენრეფერენდარებს; 2. მოძვ.

გიმნაზიის მასწავლებლის უმაღლესი წოდება.

STUDIENRAT (მტუდიენრატი) — გიმნაზიის მასწავლებლის პირველი წოდება.

STUDIENREFERENDAR (მტუდიენრეფერენდარი) — მასწავლებელი-სტაჟიორი, რომელმაც ჩააბარა სახელმწიფო გამოცდა და რომელიც გადის გიმნაზიაში ერთწლიან პედაგოგიურ პრაქტიკას.

STUDIO BABELSBERG (ყაბელსბერგის სტუდია) — ჟერმანიის უმსხვილესი კინოკომპანია; დაარსებულია 1912 წ. სახელწოდებით «O.F.F.» ყაბელსბერგში ოტოსდამთან ახლოს (ჟრანდენბურგი); ყოფილ ჟრნ ერქვა «O.F.F.»; ჟერმანიის გაერთიანების შემდეგ 1990 წ. შევიდა ფრანგულ კონცერნ Compagne Generale des Eaux-ის შემადგენლობაში.

STULLE (მტულე) — ბუტერბროდი პურის ორი ნაჭრისგან.

STURMGewehr-44, (საიერიშე შაშხანა / მტურმგვერი) — კონსტრუქტორ სუგო ყმადსერის ავტომატური შაშხანა, შექმნილი 1942 წ.; მიღებულია ვერმახტის შეიარაღებაში 1944 წ.; მის საფუძველზე 1947 წ. ჩიხაილ ღალაშნიკოვმა შექმნა ავტომატური შაშხანა AK-47.

STUTTGART (შტუტგარტი) — ქალაქი ჟერმანიის სამხრეთ-დასავლეთში, მდინარე ჩეკარზე, ჟადენ-ჟიდურტემბერგის მხარის ადმინისტრაციული ცენტრი; 552 ათასი მაცხოვრებელი; მსხვილი სამრეწველო ცენტრი: მანქანათმშენებლობა, ავტომობილური, ელექტროტექნიკური, საფეიქრო, პოლიგრაფიული, ტყავის მრეწველობები, მუსიკალური ინსტრუმენტების წარმოება, მეღვინეობა; ორი უნივერსიტეტი, თეატრები, მუზეუმები, ძველი (14-15 წწ.) და ახალი (18 ს.) ცი-

ხესიმაგრეები; მინერალური წყაროები.

STUTTGART VfB («შტუტგარტ ვფყ») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1893 წ.

STUTTGARTER KICKERS E.V. SV («შტუტგარტერ ღიკერს სფ») — ჟერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «სამხრეთის» საფეხბურთო კლუბი.

STUTTGARTER NACHRICHTEN («შტუტგარტერ ნახრიხტენი») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის შტუტგარტში.

SÜDBADEN (სამხრეთი ჟადენი) — ჟადენ-ჟიდურტემბერგის მხარის ადმინისტრაციული ოლქი.

SÜDDEUTSCHE ZEITUNG («სუდდოიჩე ღადჟუნგი») — ჟერმანიის ერთ-ერთი ზოგადეროვნული ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის 1945 წ-ან ჟადუნხენში.

SÜDDEUTSCHER VERLAG («სუდდოიჩერ ფერლაგი») — ერთ-ერთი უმსხვილესი საგამომცემლო ჯგუფი.

SÜDDEUTSCHER FUßBALLVERBAND (სამხრეთგერმანული საფეხბურთო ღავშირი) — რეგიონალური საფეხბურთო ორგანიზაცია.

SUDETENLAND (სუდეტის ოლქი) — დღევანდელი ჩეხეთის ტერიტორიის ნაწილი, 1938 ზ. ჟადუნხენის ხელშეკრულების თანახმად გადაეცა ჟერმანიას, 1945 წ. დაბრუნებულია ჩეხეთის შემადგენლობაში; ოლქის გერმანული მოსახლეობა, სუდეტელი გერმანელები (Sudetendeutsche), გაასახლეს ჟერმანიაში და ღვსტრიაში.

SÜDWESTPRESSE («სუდუდესტპრესე») — ყოველდღიური გაზეთი, რომელიც გამოდის ქ. ოლმში ტირაჟით 363 ათასი ეგზემპლარი.

SÜDWURTTENBERG-HOHENZOLLERN

SÜDWURTTENBERG-HOHENZOLLERN

(სამხრეთი ჰიდურტემბერგი-სოგენცოლერნი) — ჯადენ-ჰიდურტემბერგის მხარის ადმინისტრაციული ოლქი.

SUPERMARKT (სუპერმარკტი) — თვით-მომსახურების მაღაზია, რომელიც ვაჭრობს საკვები პროდუქტების ფართო ასორტიმენტით, და აგრეთვე ფართო მოხმარებლობის საქონლით.

SÜTTERLINSCHRIFT — ხელით საწერი შრიფტი, შექმნილი გერმანელი გრა-

ფიკოსის და ხატვის მასწავლებლის ზ. ზდურტერლინის (1865-1917 წლები) მიერ; შრიფტს ხმარობდნენ ჰერმანიის სკოლებში 1945 წლამდე.

SYLT (ხილტი) — ერთ-ერთი ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუნძულთაგან; ფართობი 99 კვ. კმ., შეერთებულია ჯებირით მატერიკთან.

SYSTEMS («სისტემები») — კომპიუტერული და საკომუნიკაციო ტექნიკის საერთაშორისო ბაზრობა ჰიდურტემბერგში.

TAG DER ARBEIT (ყრომის დღე) — ჟერმანიის სახელმწიფო დღესასწაული; აღინიშნება 1 მაისს.

TAG DER DEUTSCHEN EINHEIT (ჟერმანული ერთობის დღე) — ჟერმანიის სახელმწიფო დღესასწაული; აღინიშნება 3 ოქტომბერს; ამ დღეს 1990 წ. მოხდა ორი გერმანული სახელმწიფოს გაერთიანება.

TAG DER OFFENEN TÜR (ღია კარის დღე) — თავისუფალი შესვლის დღე ნებისმიერ დაწესებულებაში (თეატრში, ცირკში, სამრეწველო ან სავაჭრო საწარმოში და ა. შ.) ხალხის მიერ მათი მუშაობის გასაცნობათ.

DER TAGESSPIEGEL («წერ ღაგესშპიგელი») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის ჟერლინში.

DIE TAGESZEITUNG («წი ღაგესცაღჟუნგი») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის ჟერლინში ტირაჟით 61 ათასი ეგზემპლარი.

TÄGLICHE RUNDSCHAU («ღეგლისხე რუნდშაუ») — გაზეთი, რომელიც გამოდიოდა 1945 წ-დან ჟერმანიის ოკუპაციის საბჭოთა ზონაში (ჟერლინში), შემდეგ 1955 წ-დღე).

TANTE-EMMA-LADEN (დეიდა ჟმას მალაზია) — სალაპ. ტრადიციული სახელწოდება პატარა მალაზიისა, რომლის მფლობელი თვითონვე დგას დახლთან; ამჟამად ჟერმანიაში თითქმის აღარ შემორჩა.

TANTE MEYER (დეიდა ტაიერი) — სალაპ. ტუალეტი.

DIE TAT («წი ტატი») — ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის ტაინის ჟრანკჟურტში 1950 წ-დან; ნაციზმის დროს დევნილთა გაერთიანების ორგანო.

TATAR (ტატარი) — კერძი ძროხის დანაყული ხორცისგან კვერცხით და შეკაზმულობით; ჳამენ უმს.

TAUBER (ღაუბერი) — მდინარე ჟავარიაში და ჟადენ-ჟდურტემბერგში, ტაინის მარცხენა შენაკადი; სიგრძე 120 კმ.

TAUNUS (ღაუნუსი) — მთები ჟერმანიის დასავლეთში, ტაინის ჟიქალოვანი მთების სამხრეთ-აღმოსავლეთი ნაწილი (უსვენში და ტაინლანდ-უსვალცში); სიმაღლე 880 მ.; მთების ძირში მინერალური წყაროები და კურორტები (ჟისბადენი, ჟად-უსომბურგი და სხვ.

TECHNISCHE HOCHSCHULE (TH) (ღმაღლესი ტექნიკური სკოლა) — ტექნიკური პროფილის უმაღლესი სასწავლებელი.

TECHNISCHE UNIVERSITÄT (TU) (ღექნიკური უნივერსიტეტი) — მრავალპროფილიანი უმაღლესი ტექნიკური სასწავლებელი.

TECHNISCHES HILFSWERK (THW) (ღრგანიზაცია «ღექნიკური დახმარება») — საავარიო-სამაშველო სამსახური, შექმნილი 1950 წ.; შედგება მოხალისეებისგან, რომლებიც მონაწილეობენ ბუნებრივი უბედურებების და ტექნოგენური კატასტროფების შედეგების აღმოფხვრაში.

TEE-ZÜGE

TEE-ZÜGE (РТТ-ცდუგე) — ტრანსევროპული მატარებლები-ექსპრესები, რომლებიც მოძრაობენ მსხვილ დასავლეთევროპულ ქალაქებს შორის (შემოკ. **Trans-Europ-Express-Züge**-დან).

TEEPOTT (რეპოტი) — რესტორნის ორიგინალური შენობა ზარნემუნდში (შუკლენბურგი-რინა ოლმერანის მხარე).

TEGEL (რეგელი) — ჟერლინის ჩრდილო-დასავლეთი რაიონი; აქ მდებარეობს საერთაშორისო აეროპორტი.

TEGELER SEE (რეგელერ ზეე) — ტბა ზერლინის დასავლეთ გნაწილში.

TELEFUNKEN (ტელეფუნკენი) — ელექტროტექნიკური აპარატურის სახელწოდება.

TELEFUNKEN GMBH («რელეფუნკენ ფემბი») — რადიოტექნიკური კონცერნი; დაარსებულია 1903 წ. ჟერლინში.

TELEKOM (რუნიქი) — კავშირგაბმულობის, ინფორმაციის და სტატისტიკური მონაცემების გაცვლის დაწესებულება; აქვე შედის სტაციონარული სატელეფონო და სათანამშრომლო კავშირგაბმულობა (შემოკ. **Telekommunikation**-იდან).

TEMPELHOF (რემპელჰოფი) — ჟერლინის რაიონი, სადაც მდებარეობს ქალაქის ერთ-ერთი აეროპორტი.

TENGMANN WARENHANDELSGESELLSCHAFT OHG («რენგელმან ვარენშანდელგელშაფტ ო.ს.ი») — სასურსათო საქონლით ვაჭრობის უმსხვილესი კომპანია; დაარსებულია 1867 წ. შამბურგში; 1972 წ-ს იმყოფება ტოულჰაიმში.

TERTIA (ტერცია) (ლათ. tertium მესამე) — გიმნაზიის მე-4 და მე-5 (დაწყებითი) კლასები.

TEUTOBURGER WALD (რეუტობურგის რეე) — დაბალმთიანეთის ჯაჭვი ჟეზერის მთების შემადგენლობაში

(ჩრდილოეთ შაინ-ჟესტფალია და ჟემოლ საქსონია); სიგრძე 80 კმ., სიმაღლე 468 მ.; მთების ძირში მინერალური წყაროები და კურორტები (ჟად-ზალცუნგენი და სხვ.).

TH — *იხ.* Technische Hochschule.

THOMANERCHOR (რომანერ-ხორ) — ზადციგის რმ. (რომას ეკლესიასთან (Thomaskirche) 1212 წ. დაარსებული სკოლის მგალობელთა სახელგანთქმული გუნდი; მონაწილეობს საეკლესიო წირვებში და საერო კონცერტებში; გუნდის ხელმძღვანელად 1723-1750 წწ. მსახურობდა ი. ს. ჟახი.

THOMAS-MÜNZER-STADT (რომას ტომუნცერის ქალაქი) — ქ. ტოულჰაუზენის (რეურინგიის მხარე) ხატოვანი სახელწოდება.

THÜRINGEN (რეურინგია) — ფედერალური მხარე ცენტრალურ ჟერმანიაში; ფართობი 16 180 კვ. კმ.; მოსახლეობა 2,55 მლნ. ადამიანი; ადმინისტრაციული ცენტრი ჟრფურტი; სამხრეთით მდებარეობენ ტყიანი მთები რეურინგიის რეე, ჩრდილოეთით რეურინგიის ვაკე; მდინარეები: ზაალე, ილმი, ონშტრუტი, ჟერა; განათლების მსხვილი ცენტრები ქქ. ჟრფურტი, ნენა, ჟადმარი.

THÜRINGER BECKEN (რეურინგიის ვაკე, რეურინგიის აუზი) — გეოგრაფიული მხარე ცენტრალურ ჟერმანიაში მთის მასივების ჟარცის და რეურინგიის რეეს შორის.

THÜRINGER KLOßE — უმი და მოხარული გახეხილი კარტოფილის ნარევისგან და კვერცხისგან შემდგარი მასა, ნახარში მარილიან წყალში.

THÜRINGER WALD (რეურინგიის რეე) — ტყიანი მთის მასივი ჟერმანიის ცენტრალურ ნაწილში, მდინარე ჟერას ზემო დინების და რეურინგიის ვაკეს შორის; სიგრძე 60 კმ., სიმაღლე 982 მ.

THW — *ob.* Technisches Hilfswerk.

THYSSEN-KONZERN *m* («ჴისენის» კონცერნი) — უმსხვილესი გერმანული მეტალურგიული და მანქანათმშენებლობითი კომპანია; დაარსებულია 1871 წ. ჴვგუსტ ჴისენის მიერ (1842-1926 წწ.) ქ. სურის ტაულჰაიმში.

TIERGARTEN (ჴირგარტენი) — ჴერლინის საქალაქო რაიონი, ოკუპაციის ყოფილი ბრიტანული სექტორი; რაიონის პარკში დადგმულია «ჴამარჯვების სვეტი», აგებული სრუსის გამარჯვების აღსანიშნავად შანიაზე (1864 წ.), ჴვსტრიაზე (1866 წ.) და საფრანგეთზე (1870-71 წწ.).

TONNENFEST, TONNENREITEN (კასრის დღესასწაული) — ჩვეულება, რომელიც შემორჩა ჴერმანიაში ჴალტიის ზღვისპირეთზე: დღესასწაულის დროს ორ სვეტს შუა ჰკიდებენ შემკულ კასრს; ცხენოსნები გაჭენებულ ცხენებიდან ცდილობენ კასრის სარტყეების მოშორებას; მას, ვინც შესძლებს ბოლო სარტყის ჩამოგდებას, აცხადებენ «კასრის მეფედ» (Tonnenkönig).

TOPOGRAFIETRUPPE (ტოპოგრაფიული ნაწილები) — ჴუნდესვერის სახმელეთო ჰარების ნაწილები.

TOR NACH USEDOM (კუნძულ ოზედომის ჰიშკარი) — ქ. ჴოლგასტის ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც მდებარეობს მდინარე სჴენზე; აქედან ბორანით შეიძლება გადასვლა კუნძულ ოზედომზე.

TOR ZUM NORDEN (ჩრდილოეთის ჰიშკარი) — ქ. ჴდუბეკის ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც იყო ერთ-ერთი მთავარი ქალაქი სკანდინავიასთან ვაჭრობაში.

TOR ZUM NORDEN (ჩრდილოეთის ჰიშკარი) — ქ. ჴლენსბურგის ხატოვანი სახელწოდება (ჴლენზვიგ-სოლშტაინის მხარე), რომელიც არის

ჴერმანიის ყველაზე უფრო ჩრდილოეთით მდებარე ქალაქი.

TOR ZUM SPREEWALD (ჴპრევევალდის ჰიშკარი) — ქ. ჴდუბენაუს ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც მდებარეობს ქ. ჴოტბუსის ჩრდილო-დასავლეთით (ჴრანდენბურგის მხარე).

TOR ZUR SÄCHSISCHEN SCHWEIZ (საქსონიის ჴვედგარიის ჰიშკარი) — ქ. ჩოდშტადტის ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც მდებარეობს შრეზდენიდან 40 კმ.

TOR ZUR SÄCHSISCHEN SCHWEIZ (საქსონიის ჴვედგარიის ჰიშკარი) — ქ. სირნას ხატოვანი სახელწოდება.

TOR ZUR WELT (მსოფლიოს ჰიშკარი) — სალაპ. ჴერმანიის უდიდესი პორტის ქ. შამბურგის ხატოვანი სახელწოდება.

TORNADO («ჴორნადო») — ბუნდესვერის მრავალმიზნოვანი გამანადგურებელი-ბომბდამშენი.

TOTENSONNTAG (EWIGKEITSSONNTAG) (ხსენების კვირა) — სუყველა გარდაცვლილის გახსენების დღე; აღინიშნება ევანგელიკური ეკლესიის მიერ ნოემბრის ბოლოსწინა კვირას.

TRABANT («ჴრაბანტი») — მცირელიტრაჴიანი მსუბუქი ავტომანქანის მარკა, რომელსაც უშვებდნენ ყოფილ ჴშტ-ში.

TRACHTENFEST (ეროვნული ტანსაცმლის დღესასწაული) — დღესასწაული, რომლის დროსაც მონაწილეები ატარებენ სხვადასხვა კუთხეების ტრადიციულ ტანსაცმელს (Trachten); განსაკუთრებით ცნობილია ასეთი დღესასწაული ქალაქ ჩოდშტადტში (ჴლენზვიგ-სოლშტაინის მხარე), რომელიც ტარდება სამ წელიწადში ერთხელ და რომელზედაც იწვევენ მონაწილეებს ჴეროპის სუყველა ქვეყნიდან.

TRAVE (ჴრავე) — მდინარე ჴერმანიის ჩრდილოეთში (ჴლენზვიგ-სოლშტად-

TRAVEMÜNDE

ნის მხარე); სიგრძე 118 კილომეტრი; ერთვის ყალტიის ზღვას ღრავემდუნდესთან.

TRAVEMÜNDE (ღრავემდუნდე) — ზღუბეკის საპორტო გარეუბანი (ყლეზვიგ-სოლშტანი); საზღვაო კურორტი.

TREFFPUNKT DER WELT (მთელი მსოფლიოს შეხვედრის ადგილი) — ქ. ზადციგის ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც მე-13 ს. ცნობილია თავისი სავაჭრო ბაზრობებით; ამჟამად — ზადციგის საერთაშორისო ბაზრობით.

TREPTOW (ღრეპტოვი) — ყერლინის საქალაქო რაიონი.

TRICKTRACK (ტრიკ-ტრაკი) — ნარდის მაგვარი თამაში კამათლით.

TRIER (ღირი) — ქალაქი ჟერმანიის დასავლეთში (სადანლანდ-სფალცის მხარე) მდინარე ზოზელზე; 96 ათასი მაცხოვრებელი; დაარსებულია ძვ. წ. 16 ს. რომაელების მიერ; ითვლება ჟერმანიის უძველეს ქალაქად; მეღვინეობის მსხვილი ცენტრი; უნივერსიტეტი, მუზეუმები, თეატრები; რომაული არქიტექტურის ძეგლები: ამფითეატრი (ახ. წ. 1 ს.), სორტა-ჩიგრა (2 ს.), საიმპერატორო აბანოები (3-4 ს.), ბაზილიკა (1-4 ს.), რომანული ტაძარი (11-13 ს.), ადრეულგოტიკური ივთისმშობლის ეკლესია (1235-1265 ს.); ტურიზმის ცენტრი.

TRIUMPH («ტრიუმფი») — საბეჭდი მანქანის მარკა.

TRIUMPH MOTORRAD DEUTSCHLAND GMBH («ღრიუმფ მოტორრად შოფლანდ ჴმბს») — ფირმა ქ. სოხბახში, რომელიც უმეებს მოტოციკლეტებს «ღრიუმფი».

TRIUMPH-WERKE NÜRNBERG AG («ღრიუმფ-ვერკე ჩურნბერგ ჴს») — საბეჭდი მანქანების მწარმოებელი ფირმა; დაარსებულია 1896 წ. ჩურნბერგში.

TRI-ZONIE (ტრიზონია) — ჟერმანიის ოკუპაციის დასავლეთის ზონების სახელწოდება 1948 წ. 1 აგვისტოდან, როდესაც ბიზონიას მიუერთდა ოკუპაციის ფრანგული ზონა.

TRÜMMERFRAU (ტრუმერ-ფრაუ) — ასე ეძახდნენ ქალებს, რომლებიც წმენდნენ ქუჩებს ნამტვრევებისგან და ნანგრევებისგან მე-2 ზსოფლიო ომის შემდეგ; მათ პატივსაცემად ყერლინის ცენტრში «წითელი რატუმის» წინ აღმართულია ქანდაკება.

TU — *იხ.* Technische Universität.

TÜBINGEN (დუბინგენი) — ქალაქი ჟადენ-ჩაურტემბერგში მდინარე ჩეკარზე; 85 ათასი მაცხოვრებელი; პირველი ცნობები მასზე 1078 წ.; უნივერსიტეტი (დაარსებულია 1477 წ.); სასახლე (16 წ.), გოტიკური რატუმა (15 წ.); განვითარებულია ტურიზმი.

TUV (*შემოკ.* Technischer Überwachungsverein-იდან) (ტექნიკური ზედამხედველობის გაერთიანება) — ამოწმებს ავტომანქანების ტექნიკურ მდგომარეობას.

Uu

UCKERMARK (ოკერმარკი) — ადგილი ჟერლინის ჩრდილოეთით მდ. შაფელის ზემო დინების და მდ. ოდერის ქვემო დინების შორის.

UFA (შემოკ. **Universum Film AG**-ესგან) (ოფი) («**ონივერზუმ ფილმ ფილმ**») — ჟერმანიის უმსხვილესი კინოკომპანია; დაარსებულია 1917 წ.; არსებობდა 1945 წ-დე; აღდგენილია 1956 წ.

UERDINGEN 05 KFC («**სურდინგენ 05 კფკ**») — ჟერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ლიგა «**ჩრდილოეთის**» საფეხბურთო კლუბი.

ULLSTEIN-KONZERN (ოლშტაინის კონცერნი) — ბეჭდვითი მსხვილი კონცერნი; დაარსებულია ჟერლინში 1877 წ.; 1960 წ. შეუერთდა ჰორნგერის კონცერნს.

ULM (ოლმი) — ქალაქი ჟადენ-ჟაურტემბერგის მხარეში მდ. ტუნაიზე; 109 ათასი მაცხოვრებელი; მნიშვნელოვანი სამრეწველო ცენტრი: ავტომობილმშენებლობა, მანქანათმშენებლობა, საფეიქრე მრეწველობა; უნივერსიტეტი, მუზეუმები; სახელგანთქმული 161 მ. სიმაღლის გოტიკური ტაძარი (14-15 სს.), რატუშა (14-16 სს.).

ULM 1846 SSV («**ოლმ 1846 სსფ**») — საფეხბურთო კლუბი.

ULSTER — მამაკაცის ზამთრის ორგვერდიანი, თავისუფალი გამოჭრილობის პალტო ქამრით.

UMGANGSSPRACHE — სალაპარაკო ენა; ამჟამად გამოიყოფა გერმანული

სალაპარაკო ენის რვა რეგიონალური ვარიანტი: ბერლინური (berlinisch), ჩრდილოგერმანული (norddeutsch), ზემოსაქსონურ-ტაურინგული (obersächsisch-thüringisch), ვაურტემბერგული (württembergisch), ბადენური (badisch), ბავარულ-შვაბური (bayrisch-schwabisch), პფალცური (pfälzisch), ჰესენური (hessisch).

UMMANZ (ომანცი) — კუნძული ჟალტიის ზღვაში კუნძულ ძაუგენის დასავლეთით.

UNION FC («**ონიონ ფკ**») — ჟუნდესლიგის მეორე დივიზიონის ბერლინური საფეხბურთო კლუბი.

UNIONSPARTEIEN (კავშირების პარტიები) — პარტიების ჟრისტიან-დემოკრატიული კავშირის და ჟრისტიანულ-სოციალური კავშირის (ჟიუი და ჟსი) საერთო სახელწოდება; ეს პარტიები შეადგენენ ერთიან ფრაქციას ბუნდესტაგში.

UNO (შემოკ. ინგლ. **United Nations Organization**-ოდან) — *იხ.* Vereinte Nationen.

UNSTRUT (ონშტრუტი) — მდინარე ჟერმანიის აღმოსავლეთში (ჟაურინგის და საქსონია-ანჰალტის მხარეები), ზაალეს მარცხენა შენაკადი; სიგრძე 192 კმ.

UNTER DEN LINDEN (ონტერ დენ ჟინდენი) (*სიტყვ.* ცაცხვების ქვეშ) — ქუჩა ჟერლინში; არსებობს 1647 წ-ნ, როდესაც ჟრანდენბურგის კურფურსტმა გასწა ექვსრიგიაი ხეების (შემდგარი 1000 ცაცხვისგან და

UNTERFRANKEN

1000 კაკლის ხისგან) დარგვის განკარგულება; 11 წლის შემდეგ მისივე ბრძანებით სუყველა ხე მოიჭრა ციხესიმაგრეების ასაშენებელი ადგილის გასანთავისუფლებლად; 1673 წ. კი დაირგა ახალი ხეები და ქუჩას დაარქვეს Neustädtische Allee ჟერლინის ახლოს მდებარე ქალაქ Neustadt-ის სახელიდან. შლეზენდელ ონტერ დენ ზინდენზე ხარობენ მე-2 ოსოფლიო ომის შემდეგ დარგული ხეები.

UNTERFRANKEN (ჩვემოთ შრანკეთი) — ჰავარიის მხარის ადმინისტრაციული ოლქი; მთავარი ქალაქი ჰიურცბურგი.

UNTERHACHING («ონტერჰახინგი») — რეგიონალურ ლიგა «სამხრეთის» საფეხბურთო კლუბი.

UNTEROFFIZIER (უნტერ-ოფიცერი) — უყაწიმო უნტეროფიცერის წოდება ჟუნდესვერში.

UNTEROFFIZIER (FELDWEBELANWÄRTER) (უნტერ-ოფიცერი (ფელდვებელანვარტერის კანდიდატი) — უყაწიმო უნტეროფიცერის წოდება ჟუნდესვერში.

UNTEROFFIZIER AUF ZEIT (ზევადიო უნტერ-ოფიცერი) — ბუნდესვერის უნტერ-ოფიცერი, რომელსაც სურს ჯარში მსახური ვადის დამთავრების შემდეგ კიდევ ორი წელიწადი.

UNTERPRIMA (უნტერპრიმა) — გიმნაზიის მე-8 კლასი.

UNTERSEKUNDA (უნტერსეკუნდა) — გიმნაზიის მე-6 კლასი.

UNTERTERTIA (უნტერტერცია) — გიმნაზიის მე-4 კლასი.

URACHHAUS (ურახჰაუსი) — წიგნის გამომცემლობა.

USEDOM (ოზედომი) — კუნძული ჰალტის ზღვაში, გამოყოფს შტეტინის ყურეს ღია ზღვისგან; ფართობი 445 კვ. კმ.; ცნობილია საზღვაო კურორტებით.

— **Шu** —

VALENTINSTAG (მინდა ჴალენტინის ოღე) — «ყველა შეყვარებულის ოღე» (14 თებერვალი); შეყვარებულები ახუქებენ ერთმანეთს ყვავილებს, პატარა სახუქრებს.

VATER UND SOHN («ტამა და შვილი») — 1. ალკოჰოლური სასმელი, რომელიც გამოდის 0,3 ლ. ღია ფერის ლუდის და 40 გრ. შნაჰის შერევისას; 2. გერმანელი მზატვრის და კარიკატურისტის **ჟ. ო. Ⴎლაუენის** (1902-1944 წწ.) დასურათებული ისტორიები.

VATERTAG (სიტყვ. მამის ოღე) (ხუმრ. მამაკაცთა ოღე) — აღინშნება ღმალღების ოღეს (ღღღგომის შემდგომი მე-40 ოღე).

VdL — *იხ.* Verband der Landsmannschaften.

VDS (ჟაუშს) — *იხ.* Verband Deutscher Studentenschaften.

VEBA (ჟჟჟღ) — *იხ.* Vereinigte Elektrizitäts- und Bergbauwerks-Aktiengesellschaft.

VENEDIG DES NORDENS (ხრდილოეთის ჴენეცია) **ქ. ყვერინის** (ტეკლენბურგი-რინა Ⴎომერანია) ხატოვანი სახელწოდება; ქალაქი მდებარეობს ტეკლენბურგის ტბის პლატოზე (მის ფარგლებში ათი ტბაა).

VENEDIG DES NORDENS (ხრდილოეთის ჴენეცია) — ქალაქ Ⴎრეზდენის ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც მდებარეობს ჴლბის ორივე ნაპირას.

VENEDIG DES NORDENS (ხრდილოეთის ჴენეცია) — **ქ. ყტრალზუნდის**

ხატოვანი სახელწოდება, რომელიც მდებარეობს ჴალტის ზღვაზე; «ხრდილოეთის ჴენეციას» უწოდებენ ქალაქის ძველ ნაწილს, რომელიც გარშემორტყმულია ტბორებით.

VERBAND DER LANDSMANNSCHAFTEN (VdL) (სათვისტომოების ჴავშირი) — ჴერმანიის სათვისტომოების მოწინავე ორგანიზაცია, რომელიც აერთიანებს გერმანელებს, მე-2 მსოფლიო ომის შემდეგ აყრილებს და განდევნილებს თავისი მიწაწყლიდან ოღერ-ჩადსეს საზღვრის აღმოსავლეთით მდებარე რაიონებიდან, და აგრეთვე ზოგიერთ აღმოსავლეთეუროპულ ქვეყნებიდან; დაარსებულია 1952 წ.; 1958 წელს შევიდა «ჩანდევნილების კავშირის» შემადგენლობაში.

VERBAND DER WEIBLICHEN ANGESTELLTEN (მოსამსახურე ქალთა კავშირი) — ქალთა ორგანიზაცია მოსამსახურეების ჴერმანულ პროფკავშირში.

VERBAND DEUTSCHER STUDENTENSCHAFTEN (VDS) (ღერმანული სტუდენტური ორგანიზაციების გაერთიანება (ჟაუშს) — სტუდენტობის ორგანიზაცია; აერთიანებს ქვეყნის სტუდენტების უმრავლესობას.

VERDIENSTKREUZ AM BANDE («ჰვარი Ⴎამსახურებისათვის ბაფთზე») — ჴჟს სახელმწიფო ჯიღღო (პირველი ორდენის უღაბლესი ხარისხი; დაარსებულია 1951 წ.; ორდენი გადაცემა დამსახურებისათვის პოლიტიკის, ეკონომიკის და კულტურის დარგში.

VERDIENSTKREUZ AM BANDE FÜR ARBEITSJUBILARE

VERDIENSTKREUZ AM BANDE FÜR ARBEITSJUBILARE («ჰვარი წამსახურებისათვის ბაფთზე ეუბილარებისათვის») — ჴფჰ სახელმწიფო ჯილდო (პირველი ორდენის უდაბლესი ხარისხი; დაარსებულია 1951 წ.; ორდენი გადაეცემა დამსახურებისათვის პოლიტიკის, ეკონომიკის და კულტურის დარგში.

VERDIENSTKREUZ ERSTER KLASSE («ჰვარი წამსახურებისათვის») — ჴფჰ სახელმწიფო ჯილდო (პირველი კლასის უმაღლესი ხარისხის ორდენი); დაარსებულია 1951 წ.; ორდენი გადაეცემა დამსახურებისათვის პოლიტიკის, ეკონომიკის და კულტურის დარგში.

VERDIENSTMEDAILLE DER BRD («ტედალი წამსახურებისათვის ჴფჰ-ის წინაშე») — ჴფჰ პირველი (უდაბლესი) სახელმწიფო ჯილდო; დაარსებულია 1951 წ.; ორდენი გადაეცემა დამსახურებისათვის პოლიტიკის, ეკონომიკის და კულტურის დარგში.

VERDIENSTMEDAILLE DES LANDES BADEN-WÜRTTEMBERG (ყადენ-ჴდურტემბერგის მედალი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 1975 წ.

VERDIENSTORDEN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND (BUNDESVERDIENSTKREUZ) («ორდენი (ჯვარი) წამსახურებისათვის ჴერმანიის ჴედერაციული სესპუბლიკის წინაშე») — ჴერმანიის სახელმწიფო ჯილდო, შემოღებული 1951 წ. ეფდერალურ პრეზიდენტის ჴეოდორ ჴოფის მიერ; არსებობს შემდეგი ხარისხები: შიდი ჴვარი (Großkreuz), შიდი ჴვარი «წამსახურებისათვის» (Großes Verdienstkreuz), ჴვარი «წამსახურებისათვის» (Verdienstkreuz) და მედალი «წამსახურებისათვის» (Verdienstmedaille).

VERDIENSTORDEN DES FREISTAATS THÜRINGEN (ჴავისუფალი სახელმწიფო

ჴდურინგიის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 2000 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES BERLIN (ჴერლინის მხარის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 1987 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES BRANDENBURG (ჴრანდენბურგის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 2005 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES HESSEN (ჴესენის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 1989 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES MECKLENBURG-VORPOMMERN (ტეკლენბურგი-ჴინა Ⴀომერანიის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 2002 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES NIEDERSACHSEN (ჴვემო საქსონიის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 1961 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES NORDRHEIN-WESTFALEN (ხრდილოეთ სადნ-ჴესტფალიის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 1986 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES RHEINLAND-PFÄLZ (სადნლანდ-Ⴀფალცის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 1981 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES SACHSEN (საქსონიის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 1996 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES SACHSEN-ANHALT (საქსონია-ჴნჰალტის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 2006 წ.

VERDIENSTORDEN DES LANDES SCHLESWIG-HOLSTEIN (ჴლენზვიგ-ჴოლშტადნის ორდენი «წამსახურებისათვის») — დაარსებულია 2008 წ.

VEREIN (ფერადნი / საზოგადოება) — საზოგადოება, რომლის წევრები მიეკუთვნებიან ერთ პროფესიას და გა-

ერთიანებულნი არიან საერთო ინტერესებით.

VEREINIGTE ELEKTRIZITÄTS- UND BERGBAUWERKS AKTIENGESELLSCHAFT (VEBA) («**ფერადნიგტე ელექტრიციტეტს-უნდ ბერგბაუვერკს აქციენგეზელშაფტი**») (ფიქ) — უმსხვილესი სახოლდინგო კომპანია, სახელმწიფო კონცერნი; აკონტროლებს ენერგეტიკულ, ნავთობის და ქიმიურ მრეწველობებს; მმართველობა ჰერლინში და ჰონში; დაარსებულია 1929 წ.

VEREINIGTE FLUGTECHNISCHE WERKE GMBH (VFW) («**ფერადნიგტე ფლუგტეხნიშე ვერკე ლემბე**») (ფფ) — უმსხვილესი თვითმფრინავსამშენებლო კომპანია; შეიქმნა 1963 წ. კომპანიების «**ფოკე-ჟულფ ლემბე**» და «**ჟებერის**» შეერთებით; 1964 წ. მას მიუერთდა ფორმა «**ჰონსტ ჟადველ ფლუგტეკნიგტე**».

VEREINIGTE STAHLWERKE AG («**ფერადნიგტე შტალვერკე აგ**») — მეტალურგიული კონცერნი, დაარსებული 1926 წ. ქ. შდუსელდორფში.

VEREINIGUNG DER VERFOLGTEN DES NAZIREGIMES (VN) (ნაციზმის დროს შევიწროებული პირები) — ანტინაციზტური ჩინააღმდეგობის მებრძოლთა ორგანიზაცია, შექმნილი 1947 წ.

VEREINTE NATIONEN (ჟაერთიანებული ერების ორგანიზაცია (ფიო)) — შექმნილია 1945 წ. სან-ფრანცისკოში საერთაშორისო მშვიდობის და უსაფრთხოების დაცვის მიზნით; ყოფილია ფიპი და ფფი — ჟაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წევრები 1973 წ-ან; შტაბ-ბინა — ჩიუ-აოკში.

VERGEBLICHES LIESCHEN (გულმაგიწყი ჟიზა) — სალაპ. ასე იძიხიან ადამიანზე, რომელსაც ყველაფერი ავიწყდება.

VERLAG DÜMONT SCHAUBERG (გამომცემლობა «**შდუმონ შაუბერგი**») — ერთ-ერთი უმსხვილესი გამომცემლობა.

VERLAG FREIES GEISTESLEBEN (ფერლაგ ფრადეს ჟადსტესლენენი) — წიგნის გამომცემლობა.

VERLAGSGRUPPE DER FAZ (საგამომცემლო ჟგუფი «**ფე-ჯ-ცეტი**») — გაზეთ «**ფრანკფურტე ალგემანდე ცაიტუნგის**» საგამომცემლო ჟგუფი.

VERLÄNGERTER (ფერლენგერტერი) — ყავა, გაკეთებული განსაკუთრებული რეცეპტით.

VERMITTLUNGS-AUSSCHUSS შეთანხმებითი / შემარტებელი კომიტეტი) — ჟერმანიის პარლამენტის სპეციალური საპალატამორისო ორგანო კანონების მიღების პროცესში ბუნდესტაგსა და ბუნდესრატს შორის უთანხმოებების მოსაგვარებლად.

VERSANDHAUS (გზავნილების სახლი) — კონცერნების ვაჭრობის ფორმა, რომლებიც ყიდიან საქონელს შეკვეთებით და უგზავნიან მას მყიდველს ფოსტით; შეკვეთების მიღების მთავარი საშუალება — კატალოგების დაგზავნა.

VERSCHNITT (ფერშნიტი) — მაგარი ალკოჰოლური სასმელების და ღვინოების ნარევის სახელწოდება.

VERTIKO (ვერტიკო) — მოძველებული ფორმის ორი კარადა კარებით, შიგნით — ზემო თაროთი, ზემოთ — ფიგურული მოსართავით (სავარაუდოთ დარქმეულია ბერლინელი დუგლის სახელით).

VERTRAG ÜBER DIE BEZIEHUNGEN ZWISCHEN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND UND DEN DREI MACHTEN (ფფი და სამ ქვეყანას შორის ურთიერთობების ხელშეკრულება / საერთო ხელშეკრულება) — ხელმოწერილია 1952 წ. 26 ივნისს ჰონში; ამყარებდა ურთიერთობის პრინციპებს

- გერმანელების ხალხურ (ეროვნულ) ინტერესებს.
- VOLKSBÜHNE** («ფოლკსბიუნე») — დრამატული თეატრი ქალაქ ჟერლინში.
- VOLKSHOCHSCHULE** (სახალხო უნივერსიტეტი) — საგანმანათლებლო დაწესებულება უფროსებისათვის; სწავლა წარმოებს საღამოს კურსების სახით, სადაც სურვილისამებრ შეიძლება შესწავლის საგნის ამორჩევა: უცხო ენები, მუსიკა, ფერწერა, პოლიტოლოგია და ა. შ.
- VOLKSKONGRESSBEWEGUNG** (სახალხო კონგრესის მოძრაობა) — მოძრაობა ჟერმანიის ერთიანობისათვის და სამართლიანი მშვიდობისთვის; წარმოიშვა 1947 წ. ოკუპაციის საბჭოთა ზონაში.
- VOLKSSCHULE** (სახალხო სკოლა) — ზოგადსაგანმანათლებლო 8-წლიანი სკოლა ჟერმანიაში, შემდეგ კი **ჟფქ** (1964 წ-დე); პირველ ოთხ კლასს უწოდებდნენ დაწყებით სკოლას; **ჟსამბურგის** ხელშეკრულების თანახმად გარდაიქმნა მთავარ სკოლად.
- VOLKSTRAUERTAG** (სახალხო მწუხარების დღე) — აღინიშნება 1952 წლიდან პირველი ადვენტის ბოლოსწინა კვირას; ნაციონალ-სოციალიზმის და ორი ძსფლიო ომის მსხვერპლთა ხსოვნის დღე.
- VOLKSWAGEN** («ფოლკსვაგენი») — მსუბუქი ავტომანქანების მარკა.
- VOLKSWAGENWERK AG (VW)** («ფოლკსვაგენვერკ **ჟჟ**») — საავტომობილო კონცერნი, დაარსებული 1938 წ. ქ. **ჟოლფსბურგში** (**ჟვემო** საქსონია).
- VORPOMMERN** (წინა **ჟომერანია**) — **ჟომერანიის** ნაწილი, რომელიც მდებარეობს მდინარე **ოდერის** დასავლეთით; **წინა ჟომერანიის** უდიდესი ნაწილი შედის ფედერალურ მხარეში **შვეკლენბურგი-წინა ჟომერანია**.
- VORRUHESTAND** (წინასაპენსიო სტატუსი) — სახელმწიფო ჩინოსნის განსაკუთრებული სტატუსი მისი გადადგომის (პენსიაზე გასვლის) წინ.
- VORWÄRTS** («**ფორვერტსი**») — ყოველკვირეული გაზეთი, რომელიც გამოდის **ჟად-ჟოდესბერგში** 1948 წ-ან; **ჟს^რჟ** ორგანო.
- VOX** («**ჟო^რჟსი**») — ერთ-ერთი კერძო სათანამგზავრო სატელევიზიო პროგრამა.
- VW** — იხ. Volkswagenwerk AG.

Ww

WACHTBATALION (დაცვის ბატალიონი) — ჟუნდესვერის სახმელეთო ჰაერების ქვედანაყოფი.

WACKER 07 GOTHA SV («**ჴაკერ 07 ჴოტა სჴ**») — საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1907 წ.

WAHN (ჴანი) — ქ. ღოლნის რაიონი, სადაც მდებარეობს საერთაშორისო აეროპორტი.

WALCHENSEE (ჴალხენზეე) — მთის ტბა ჴავარიაში; ზღვის დონიდან 802 მ.; ფართობი 16,4 კვ. კმ.; სიღრმე 192 მ.

WALDBÜHNE («**ჴალდბუჴნე**») — თეატრი ღია ცის ქვეშ ჴერლინში.

WALDECK (ჴალდეკი) — ისტორიული მხარე Ⴔესენში, ყოფილი სათავადო.

WALDHOF MANNHEIM 07 SV («**ჴალდჴოფ Ⴔანჴამ 07 სჴ**») — საფეხბურთო კლუბი.

WALHALLA (ჴალჴალა) — დიდების პანთეონი ქ. Ⴔეგენსბურგის მახლობლად (ჴავარია) ჴერმანიის გამოჩენილი მოღვაწეების ბღუსტებით; აშენებულია 1830-1842 წლებში არქიტექტორ ჴეო ფონ ჴლენცეს პროექტით.

WALLFAHRTSKIRCHE — ეკლესია, რომელსაც ინახულებენ მომლოცველები.

WALLRAF-RICHARTZ-MUSEUM (ჴალრაფ Ⴔიხარტცის Ⴔუზუჴუმი) — ღოლნის სამხატვრო გალერეა, ერთერთი უმსხვილესი ჴერმანიაში; დაარსებულია 1824 წ.; ფონდების ძირითად ნაწილს წარმოადგენენ მე-14-

16 სს. კოლნური ფერწერის სკოლის ნაწარმოებები, ნიდერლანდური ფერწერა და მე-19 ს. ხელოვნება.

WALTER DE GRUYTER & CO («**ჴალტერ დე ჴრუეტერ უნდ ღჴ**») — გამომცემლობა ჴერლინში, დაარსებული 1919 წ.

WAMS (ვამსი) — მამაკაცის მოკლე ქურთუკი; შუა საუკუნეებში ჯერ იცვაკენენ რაინდული საჭურვლის ქვეშ, შემდეგ სხვადასხვა ფორმით შემოვიდა სამოქალაქო წყობილებაში; ამჴამად გვხვდება როგორც ეროვნული ტანსაცმლის ნაწილი.

WANDERER («**ვანდერერი**») — პორტატიული საბეჭდი მანქანის მარკა.

WANDERER-WERKE («**ჴანდერერ-ვერკე**») — ავტომოტოველოქარხანა; დაარსებულია 1885 წ. ქ. ჴემნიცში; 1932 წ. შევიდა კონცერნ «**ჴუტო-უნიონ ჴჴ**»-ს შემადგენლობაში.

WANDERVOGEL (ვანდერფოველი) — 1. ახალგაზრდული ტურისტული მოძრაობა; წარმოიშვა მე-20 ს. დასაწყისში; 2. ახალგაზრდული ტურისტული ორგანიზაციის წევრი.

WANNSEE (ჴანზეე) — 1. ტბა ჴერლინის დასავლეთ ნაწილში; 2. ჴერლინის გარეუბანი.

WARMMIETE — საცხოვრებელი ბინის გადასახადი გათბობით.

WARSCHAUER VERTRAG (ჴარშავის ხელშეკრულება) — ხელშეკრულება ჴჴს და Ⴔოლონეთს შორის, ხელმოწერილია 1970 წ. 7 დეკემბერს; განამტკიცა ხაზი ოდერ-ჩაიხზე რო-

- გორც ოლონეთის დასავლეთი საზღვარი.
- WARTBURG** (ჴარტბურგი) — ციხესიმაგრე ღურინგიაში ქ. ღზენახის მახლობლად (აშენებულია 1067 წელს); შუა საუკუნეებში ტურინგელი ლანდგრაფების რეზიდენცია; ლანდგრაფ ოერმანის დროს (1190-1217 წლებში) პოეტების-მინეზინგერების შეჯიბრებების («ვარტბურგის ომი») ადგილი; 1521-1522 წლებში ჴარტინ ოუთერი აქ თარგმნიდა ჴიბლიას გერმანულ ენაზე; ღურინგის ერთ-ერთი უმთავრესი ღირსშესანიშნაობა.
- WARTBURG** («ვარტბურგი») — მსუბუქი ავტომანქანის მარკა, რომელსაც უმკვებდნენ ყოფილ ოუიქ ქ. ღზენახის ქარხანაში.
- WARTBURGSTADT EISENACH** («ჴარტბურგშტადტი ღზენახი») — ქ. ღზენახის სახელწოდება, რომლის ახლოსაც მდებარეობს ციხესიმაგრე ჴარტბურგი (ღურინგის მხარე).
- WARTBURGTREFFEN** (ჴარტბურგის შეხვედრები) — ტრადიციული ყოველწლიური სიმღერის დღესასწაული ჴარტბურგის ციხეში ქ. ღზენახის მახლობლად (ღურინგის მხარე).
- WASSERBURG** (წყლის ციხესიმაგრე) — ციხესიმაგრე, გარშემორტყმული წყლის წინაღობებით: ტბის წყლებით, წყლით სავსე თხრილით და ა. შ.
- WASSERSCHUTZPOLIZEI** (სამდინარეო პოლიცია) — აკონტროლებს ნაოსნობას მდინარეზე.
- WATTEN** (ვატები) — წყალმარჩხობის ზოლი ხრდილოეთის ზღვის სანაპიროზე, რომელიც მიქცვის დროს თითქმის თავისუფალია წყლისგან; იყენებენ ხანამწკის, კიბორჩხალების ასაკრეფად.
- WATTENSCHIED 09 SG** («ჴატენშაიდი 09 სუ») — ჴერმანიის ჩემპიონატის რეგიონალურ ღიგა «ხრდილოეთის» საფეხბურთო კლუბი; დაარსებულია 1909 წ.
- WATZMANN** (ჴატცმანი) — მწვერვალი ჴერსტესგადენის ღლპებში (ჴავარია).
- WBDJ** — *იხ.* Weltbund der Demokratischen Jugend.
- WEDDING** (ჴედინგი) — ღერლინის საქალაქო რაიონი.
- WEHRBEAUFTRAGTE** (ვერბე-აუფტრაგტე) — ბუდესტაგის რწმუნებული ბუნდესვერში, თვალ-ყურს ადევნებს ჴარისკაცების უფლებების დაცვას.
- WEHRDIENSTVERWEIGERER** (ვერდინსტვერვაიგერერი) — პირი, რომელიც თავისი რელიგიური მრწამსის გამო იძახის უარს ბუნდესვერში მსახურზე.
- WEHRERGANZUNGEN ZUM GRUNDGESETZ** (ღირითადი კანონის სამხედრო დამატებები) — მიღებულია 1954-1956 წწ. ბუნდესვერის შექმნასთან დაკავშირებით.
- WEIDMANNSDANK!** (ღმადლობთ!) — პასუხი კარგი ნადირობის სურვილზე.
- WEIDMANNSHAIL!** (ღარგი ნადირობა!) — მონადირეების ტრადიციული მისალმება.
- WEIHNACHTEN** (ჴობა) — ერთ-ერთი მთავარი ქრისტიანული დღესასწაული; 25 დეკემბერი.
- WEIHNACHTSABEND** (**HEILIGER ABEND**) (ჴობისწინა საღამო) — 24 დეკემბრის საღამო, როდესაც სადღესასწაულო სუფრასთან იკრიბება მთელი ოჯახი.
- WEIHNACHTSBAUM** (**CHRISTBAUM**) (საშობაო ნაძვის ხე) — ნაძვის ხე ან ფიჭვი, რომელსაც რთავენ ჴობისთვის; ჴერმანიაში ეს წესი ცნობილია მე-17 საუკუნის დასაწყისიდან.
- WEIHNACHTSFEST** — *იხ.* Weihnachtsabend.
- WEIHNACHTSGANS** (საშობაო ბატი) — სუფრის ტრადიციული კერძი.

WACHTBATALION

WEIHNACHTSKARPFEN (საშობაო კობრი) — საშობაო სუფრის ტრადიციული კერძი.

WEIHNACHTSKRIPPE (საშობაო ბაგა) — ფიგურები, რომლებიც ასახავენ შობის ღამის მოვლენებს: ჩვილი-ჟრისტე ბაგაში, ჭარბი, ჯოხები, მწყემსები; ამზადებენ ხისგან, სანთლისგან, თიხისგან; დგამენ წინასაშობაო პერიოდში ეკლესიებში, საზოგადოებრივ ადგილებში, სახლებში.

WEIHNACHTSMANN (საშობაო პაპა, ჭოვლის პაპა) — საშობაო ტრადიციული პერსონაჟი, რომელსაც მოაქვს საჩუქრები; თავდაპირველად გაიგივებული იყო წმინდა ნიკოლოზის სახესთან.

WEIHNACHTSMARKT (საშობაო ბაზარი) — ბაზარი ქალაქის ცენტრალურ მოედანზე, რომელიც იხსნება წინასაშობაო დროს; აქ მორთულ პავილიონებში იყიდება ტკბილეული, ნაძვის ხის მორთულობა, სათამაშოები, ტარდება ლატარეები, ატრაქციონები.

WEIHNACHTSSTOLLE, WEIHNACHTSSTOLLEN (საშობაო ღვეზელი) — შეკაზმული ცომისგან ჩამოხით და ნუშით.

WEIHNACHTSTISCH (საშობაო მაგიდა) — 1. მაგიდა საშობაო საჩუქრებით; 2. ყობის დროს მისართმევი საჭმელი: შემწვარი ბატი ან ინდაური, კობრი, საშობაო ღვეზელი, თაფლის პური, ნიგოზი და სხვ.

WEILHEIM AN DER TECK TSV («**ჟაიდლ-ჰაიმ ან დერ ზეკ ტსფ**») — საფეხბურთო კლუბი.

WEIMAR (ჟაიმარი) — ქალაქი ზღვრინგიაში, მდინარე ჯლმზე; 58 ათასი მაცხოვრებელი; მრავალრიცხოვანი ღირსშესანიშნავი ადგილები, დაკავშირებული ჟოეთეს, ჟილერის, ჟერდერის, ღიცშეს და გერმანული კულტურის სხვა წარმომადგენლების

ცხოვრებასა და მოღვაწეობასთან; ჟროვნული თეატრი, რამოდენიმე უმაღლესი სასწავლებელი.

WEINBRAND (ვაინბრანი) — ჟერმანიაში წარმოებული კონიაკის მაგვარი მაგარი სასმელი.

WEIBE — *იხ.* Berliner Weiße.

WEIBE ELSTER (ჟაიბე-ელსტერი) — მდინარე, ზაალეს მარჯვენა შენაკადი.

WEIBE FLOTTE (ჟეთრი ფლოტი) — მდინარეზე გასასეირნებელი თობაკულების ხატოვანი სახელწოდება.

WEIBE HUNDE (თეთრი ძაღლები) — ტაღლები ზღვაში.

WEIBE MAUS (თეთრი თაგვი) — ქუჩის მოძრაობის პოლიციელი-მარეგულირებელი.

WEIBE OSTERN (თეთრი ლღდგომა) — ასე იძახიან, როდესაც ლღდგომის დღეს მოდის თოვლი.

WEIBE STADT AM MEER (თეთრი ქალაქი ზღვის პირას) — ქ. ჟაიტიგენდამის ხატოვანი სახელწოდება, რომელშიც სახლები ძირითადად თეთრი ფერისაა; აქ 1793 წ. გაიხსნა ჟერმანიაში პირველი საზღვაო კურორტი.

WEIBE WEIHNACHTEN (თეთრი ყობა) — იძახიან, როდესაც ყობის დღეს მოდის ან დევს თოვლი.

WEIBENSEE (ჟაიბენზეე) — ჟერლინის საქალაქო რაიონი.

WEIBER KREIS (თეთრი რაიონი) — რაიონი, სადაც მოხსნილია შეზღუდვები ბინის ქირის ზრდაზე.

WEIBER SONNTAG (თეთრი კვირა) — პირველი კვირა ლღდგომის შემდეგ; ამ დღეს კათოლიკურ ეკლესიაში ტარდება პირველი ზიარება, პროტესტანტურში კი — ბავშვების კონფირმაცია; გოგონებს აცვიათ თეთრი კაბები; აქედან წარმოიშვა სახელწოდება.

WEIBWURST (ვაიბვურსტი) (*ხიტყს.* თეთრი ძეხვი) — საშხრეთგერმანუ-

- ლი სამხარეულოს საჭმელი: ბორლის პატარა ძხვები სუნელით; ჰამენ მოხარშულს.
- WEIZSÄCKER** RICHARD VON (ჰადგზეკერი ძიხარდ ფონ) (დაბ. 1920 წ.) — **ჟფტ** პრეზიდენტი 1984-92 წწ.
- DIE WELT** («**წი** **ჩელტი**») — უმსხვილესი ყოველდღიური გაზეთი; გამოდის 1946 წ-ან **სამბურგში** ტირაჟით 220 ათასი ეგზემპლარი.
- WELT AM SONNTAG** («**ჩელტ ამ ზონტაგი**») — ყოველკვირეული გაზეთი; გამოდის **სამბურგში** ტირაჟით 423 ა
- WELT DER ARBEIT** («**ჩელტ დერ არბატი**») — გაზეთი; გამოდის **დოლნში** 1950 წ-ან.
- WELTBUND DER DEMOKRATISCHEN JUGEND (WBDJ)** (წემოკრატიული ახალგაზრდობის მსოფლიო ფედერაცია) — ყოფილი სოციალისტური თანამეგობრობის ქვეყნების ახალგაზრდული ორგანიზაციების გაერთიანება; დაარსებულია 1945 წ.; დაიშალა 90-ანი წლების დასაწყისში.
- WELT IN EINER NUß** (მთელი მსოფლიო კაკლის ნაჭუჭში) — **ხადვიგის** სატოვანი სახელწოდება; ეს სახელი გამოგონილია **ჟოჰან** **ჩოდფგანგ** **ჟოეთეს** მიერ.
- WELTFESTSPIELE DER JUGEND UND STUDENTEN (BERLIN 1951), III** — **წხალგაზრდების** და **სტუდენტების** III მსოფლიო ფესტივალი; **ყერლინი**, 1951.
- WELTFESTSPIELE DER JUGEND UND STUDENTEN (BERLIN 1973), X.** — **წხალგაზრდების** და **სტუდენტების** X მსოფლიო ფესტივალი; **ყერლინი**, 1973.
- WELTMEISTER** («ველტმაისტერი») — აკორდეონების მარკა, რომელსაც უშვებენ **ქ. ღლინგენტალის** მუსიკალური საკრავების ფაბრიკაში.
- WELTSTADT** — საერთაშორისო მნიშვნელობის ქალაქი მრავალმილიონიანი მოსახლეობით.
- WENDEN** (ვენდები) — *იხ.* Sorben.
- WERDENFELSER LAND** (**ჩერდენფელზერ** **ხანდი**) — ადგილი მდინარეების **წზარის** და **ხოდზახის** ზემო დინებაში **ქ. ჟარმიშ-ხარტენკირხენის** მახლობლად (**ვავარია**).
- WERDER BREMEN SV** («**ჩერდერ** **ყრემენი** **სფ**») — **ყუნდესლიგის** უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.
- WERNIGERODE** (**ჩერნიგეროდე**) — ქალაქი **საქსონია-წნჰალტში**; 39 ათასი მაცხოვრებელი; კლიმატური კურორტი **ხარცის** ჩრდილოეთის ძირში; ტურიზმის პოპულარული ცენტრი.
- WERRA** (**ჩერა**) — მდინარე **ცენტრალურ** **ჟერმანიაში** (**დურინგია**, **სესენი** და **ჩვემო საქსონია**); სიგრძე 293 კმ., სათავე **დურინგიის** **ყის** მთებში; მდინარე **ფულდასთან** შერთვის შემდეგ იწყება მდინარე **ჩეზერი**.
- WESER** (**ჩეზერი**) — მდინარე **ცენტრალურ** **ჟერმანიაში** (**სესენი**, **ირდილოეთ** **ხადნ-ჩესტვალია** და **ჩვემო საქსონია**), ქვეყნის უმთავრისი საწყელონო არტერია; სიგრძე 440 კმ.; სათავე მდინარეების **ფულდას** და **ჩერას** შერთვის ადგილას, მიედინება **ჩეზერის** მალლობის და **ირდილო-ჟერმანული** დაბლობის გავლით, ერთვის **ირდილოეთის ზღვას**; არხებით შეერთებულია მდინარეებთან **ჟსი**, **ხადნი** და **ჟლბა**.
- WESER AG** («**ჩეზერ** **დჟა**») — უმსხვილესი გემთსამშენებლო ფირმა; დაარსებულია მე-19 ს. **ყრემენში**.
- WESERBERGLAND** (**ჩეზერის** მალლობი) — დაბალი, ტყით დაბურული მთები **ცენტრალურ** **ჟერმანიაში** (**სესენი** **ირდილოეთ** **ხადნ-ჩესტვალია** და **ჩვემო საქსონია**) მდინარე **ჩეზერის**

WACHTBATALION

ორივე მხარეს; მინერალური წყაროები, კურორტები.

WESERGEIRGE (ჩეზერის მთები) — ჩეზერის მალლობის ნაწილი მდინარე ჩეზერის აღმოსავლეთით.

WESTATHEN (ბასავლეთი ათენი) — ჰაუნზენის სატოვანი სახელწოდება.

WESTBERLIN (ბასავლეთი ჰერლინი) — განსაკუთრებული ტერიტორიული წარმონაქმნი, რომელიც ხელოვნურად იყო მოწყვეტილი ჰერლინის კედლის შემგობით **ქ.ს.ს.** ტერიტორიისგან. 1990 წ. კედლის დანგრევის შემდეგ ქალაქი ჰერლინი და მთლიანად ჰერმანია გაერთიანდნენ.

WESTDEUTSCHE ALLGEMEINE («ჩესტდოდეოდე ალგემადე») — ყოველდღიური გაზეთი, რომელიც გამოდის ქ. უსენში 1948 წ-ან ტირაჟით 1,2 მლნ. ეგზემპლარი.

WESTDEUTSCHE KURZFILMTAGE IN OBERHAUSEN (ტოკლემეტრაჟიანი ფილმების დასავლეთგერმანული დღეები **ობერჰაუზენში**) — კინოფესტივალი.

WESTDEUTSCHE ZEITUNG («ჩესტდოდეხე ცადტუნგი») — ყოველდღიური გაზეთი, რომელიც გამოდის ბეუსელდორფში ტირაჟით 241 ათასი ეგზემპლარი.

WESTDEUTSCHER FUßBALLVERBAND (ბასავლეთგერმანული საფეხბურთო ჰავშირი) — რეგიონალური საფეხბურთო ასოციაცია; დაარსებულია 1898 წ.

WESTDEUTSCHLAND (ბასავლეთი ჰერმანია) — ხალაპ. **ქ.ძ.ს.** სახელწოდება მის გაერთიანებამდე ყოფილ **ქ.ს.ს.** 1990 წ.

WESTERWALD (ჩესტერვალდი) — ტადნის **ფიქლოვანი მთების ნაწილი** (ტადნლანდ-შფალცი და უსენი) ტადნის მარჯვენა ნაპირზე.

WESTEUROPÄISCHE UNION (ბასავლეთევროპული ჰავშირი) — ათი და-

სავლეთევროპული სახელმწიფოს (ბიდი ჰრიტანეთი, საფრანგეთი, ჰელგია, ჩიდერლანდები, ზდექსემბურგი, ჰერმანია, უტალია, უსპანეთი, შორტუგალია და საბერძნეთი) სამხედრო-პოლიტიკური ორგანიზაცია; შექმნილია 1954 წ. ტარიზის ხელშეკრულებების თანახმად; შტაბბინა ზონდონში.

WESTFALEN (ჩესტფალია) — ისტორიული მხარე ჰერმანიის დასავლეთში მდინარეების ტადნსა და ჩეზერს შორის; 1815-1945 წწ. შრუსიის მხარე ცენტრით ჰაუნსტერში, 1946 წ-ან ჩრდილოეთ ტადნ-ჩესტფალიის ნაწილი.

WESTFALENHALLE («ჩესტფალენჰალე») — საკონცერტო დარბაზი ქ. შორტმუნდში (ჩრდილოეთ ტადნ-ჩესტფალია).

WESTFALISCHE PFORTE (ჩესტფალიის ჰიშკარი) — მდინარე ჩეზერის ხეობა ქ. ტინდენის სამხრეთით.

WESTPREUßEN (ბასავლეთი შრუსია) — ჰერმანიის ისტორიული მხარე.

WETTERAU (ჩეტერაუ) — მოსავლიანი ველი ცენტრალურ ჰერმანიაში (უსენი) ჰაუნუსის და **ფოგელსბერგის** მთებს შორის.

WETTERSTEINGEBIRGE (ჩეტერშტადნგებირგე) — ჩიროლურ-ჰავარიული ღლებების უმაღლესი მასივი ჰერმანიაში და ღესტრიაში.

WEU — *იხ.* Westeuropäische Union.

WIEKHAUS (ვიკჰაუხი) — ქალაქის ციხესიმაგრის კედელზე ჩამენებული სახლი; შემორჩენილია ჩოდბრანდენბურგში, ჩანგერმდუნდში და სხვა გერმანულ ქალაქებში.

WIESBADEN (ჩისბადენი) — ქალაქი, უსენის ადმინისტრაციული ცენტრი; 270 ათასი მაცხოვრებელი; პორტი ტადნზე; მასში მდებარეობენ კრიმინალური პოლიციის და სტატისტიკის ფედერალური სამმართველოები;

- შუშხუნა ღვინოების წარმოება, გამოცემლობები, კინოსტუდიები, კაზინოები; თერმალური წყაროების კურორტი.
- WILHELMSHAVEN** («ჟილჰელმშპაფენი») — საფეხბურთო კლუბი.
- WILHELMSTRAßE** (ჟილჰელმშტრასე) — ქუჩა ჟერლინის ცენტრში, რომელზედაც მდებარეობდა საგარეო საქმეთა სამინისტრო და რადესკანცლერის რეზიდენცია ნაცისტურ ჟერმანიაში.
- WILMERSDORF** (ჟილმერსდორფი) — ჟერლინის საქალაქო რაიონი.
- WINDBEUTEL** (ვინდბოიტელი) — საკონდიტრო ნაწარმი კალათის სახით კრემით გათქვეფილი ნაღებისგან.
- WIRTSCHAFTS-, WAHRUNGS- UND SOZIALUNION** (ეკონომიური, სავალუტო და სოციალური კავშირი) — ოფი და ოფი შორის; ძალაში შევიდა 1990 წ. 1 ივლისს როგორც ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯი ჟერმანიის გაერთიანებაში.
- WIRTSCHAFTSWUNDER** (ეკონომიური სასწაულები) — მე-2 ოსოფლიო ომისშემდგომი ოფი ჩქარი და მყარი ეკონომიური ზრდის ხატოვანი სახელწოდება; განპირობებული იყო «ტარშალის გემის» განხორციელებით.
- WISCHE** (ჟიშე) — დაბლობი ღლტმარკში (საქსონია-ჰნჰალტი).
- WOHNSILO** — სალაპ. მჟიდროდასახლებული სახლი-კოშკი, მრავალბინიანი სახლი-კოშკი, «ჰიანჰველების ბუდე».
- WOLFSBURG** (ჟოლფსბურგი) — ქალაქი ჟვემო საქსონიაში, 129 ათასი მაცხოვრებელი; მდებარეობს ჟუაგერმანულ არხზე; «ჟოლკსვაგენის» კომპანიის უმსხვილესი ავტოქარხანა.
- WOLFSBURG VfL** («ჟოლფსბურგ ოფი») — ჟუნდესლიგის უმაღლესი დივიზიონის საფეხბურთო კლუბი.
- WOLFSZAHNE** (მგლის კბილები) — თაფლის პურის სახეობა.
- WORMS** (ჟორმსი) — ქალაქი ქაინლანდ-ჰფალცში მდიდარი ისტორიით და კულტურით, პორტი ქაინზე; 81 ათასი მაცხოვრებელი; მე-5 ს. ბურგუნდების თემის დედაქალაქი; ცნობილია მეღვინეობის ტრადიციებით; რომანული ტაძარი, გოტიკური ეკლესიები.
- WUPPER** (ჟუპერი) — მდინარე ხრდილოეთ ქაინ-ჟესტფალიაში, ქაინის მარჯვენა შენაკადი; სიგრძე 114 კმ., ბეერი წყალსაცავი.
- WUPPERTAL** (ჟუპერტალი) — ქალაქი ხრდილოეთ ქაინ-ჟესტფალიაში მდინარე ჟუპერზე; 388 ათასი მაცხოვრებელი; წარმოიქმნა 1929 წ. ქალაქების ოლბერფელდის, ჟარმენის და სხვა დასახლებული პუნქტების შეერთების შედეგად; უნივერსიტეტი; კიდული მონორელსის გზა.
- WUPPERTALER SV** («ჟუპერტალ სოფ») — საფეხბურთო კლუბი.
- WUPPERTALER SCHWEBEBAHN** (კიდული მონორელსის გზა ჟუპერტალში) — ერთადერთი ასეთი სახის გზა მსოფლიოში; აშენებულია 1901 წ.
- WURSTMARKT** (ძეხვის ბაზარი) — ხალხური სამემოდგომო დღესასწაული (სექტემბერი) ჟად ოფურკჰაიმში (ქაინლანდ-ჰფალცი); ამ დროს ანთავისუფლებენ კასრებს ძველი ღვინისგან და ავსებენ ახლადაწურულ ღვინით.
- WÜRTEMBERG** (ჟურტემბერგი) — ისტორიული მხარე ჟერმანიის სამხრეთ-დასავლეთში, ადრე საჰერცოგო და სამეფო; 1952 წ-ან ჟადენ-ჟურტემბერგის მხარის ნაწილი.

WACHTBATALION

WÜRTTEMBERG-BADEN (ჴდურტემბერგ-ჴადენი) — ჴერმანიის ისტორიული მხარე.

WÜRTTEMBERG-HOHENZOLLERN (ჴდურტემბერგ-ჴოჴენცოლერნი) — ჴერმანიის ისტორიული მხარე.

WÜRZBURG (ჴდურცბურგი) — ქალაქი ჴავარიაში მდინარე ჴადნზე; 128 ათასი მაცხოვრებელი; ტაძარი (11 ს.), სასახლე (18 ს.), ციხესიმაგრე ჴარიენბერგი; უნივერსიტეტი; განვითარებულია მეღვინეობა, ტურიზმი.

— **შს** —

ZAPFENSTREICH (სალამოს დაფიონი) — თავდაპირველად სიგნალი ჯარისკაცთათვის, რომელიც აუწყებს ღამის დასვენების დროს დადგომას; საზღვი-მო ცერემონიის დროს ორკესტრი ასრულებს «საზღვიმო დაფიონს» (der Große Zapfenstreich), რომელიც მთავრდება სახელმწიფო ჰიმნით.

ZDF (შემოკ. **Zweites Deutsches Fernsehen**-იდან) (ცნო (ტერორე გერმანული ტელევიზორამა) — უერმანიის სახელმწიფო ტელევიზიის მეორე არხი; დაარსებულია 1961 წ; მთავარი სტუდია ზაინციში.

ZEHLENDORF (ცელენდორფი) — უერლინის საქალაქო რაიონი.

DIE ZEIL (წი ცადლი) — ცნობილი საკაპრო ქუჩა ზაინის მრანკფურტში.

ZEISS-WERKE («ცადს ჴერკე») — ოპტიკური ნაწარმის მანარმოებელი ქარხანა; დაარსებულია ღარლ ცადლის მიერ 1846 წ. ქ. ანენაში; ყოფილ უცხ-ში ეწოდებოდა «ღარლ-ცადს-ანენა» კომბინატი; 1991 წლიდან აქვს ახალი სახელწოდება «ანენოპტიკ» („Jenoptik“).

„**DIE ZEIT**“ («წი ცადტი» / «წრო») — პოპულარული ყოველკვირეული გაზეთი; გამოდის უამბურგში ტირაჟით 493 ათასი ეგზემპლარი.

ZEITOFFIZIER — *იხ.* Offizier auf Zeit

ZEITSOLDAT — *იხ.* Soldat auf Zeit

ZENTRALGESELLSCHAFT VFW-FOCKER GMBH («ცენტრალგეზელშაფტ ფფუ-ფოკერ უმბუს»/«ფფუ-ფოკერ») — უმსხვილესი საავიაციო

კონცერნი; დაარსებულია 1969 წ. წდუსელდორფში; 1980 წ. შეუერთდა კონცერნ «ტესერშმიტ-უდოლკოვ-ულომს».

ZEUGHAUS (ცოდგჰაუსი / ბარგსაწყობი) — *მოძ.* საწყობი უნიფორმის, აღჭურვილობის, იარაღის და სურსათის შესანახად; ამჟამად ბევრ გერმანულ ქალაქში დაცულია როგორც არქიტექტურის ძეგლი.

ZINNERNE HOCHZEIT (კალის ქორწილი) — შეუღლების ექვსი წლისთავის იუბილე.

ZITTAU (ციტაუ) — ქალაქი საქსონიაში.

ZITTAU VFB («ციტაუ ფფუ») — საფეხბურთო კლუბი.

ZITTAUER GEBIRGE (ციტაუს მთები) — *იხ.* Lausitzer Gebirge.

ZUCKERTÜTE — *იხ.* Schultüte.

ZUGSPITZE (ცუგშპიტცე) — უერმანიის ლაპების უმაღლესი მწვერვალი ლესტრიის საზღვართან; მასივ ჴეტერშტანგებირგეს ნაწილი, 2962 მ. ზღვის დონიდან; მასზე განლაგებულია მეტეოროლოგიური და გეოფიზიკური ობსერვატორიები; მწვერვალამდე გაყვანილია საფუნეკულდორო გზები გერმანულ და ავსტრიულ მხარეებიდან.

ZÜNDAPP («ცუნდაპ») — მოტოციკლეტების და მოპედების მარკა.

ZWERG (გნომი) — ლეგენდების და ზღაპრების პერსონაჟი; ხშირ შემთხვევაში — ხალხი, რომელიც ცხოვრობს მიწისქვეშა გამოქვაბულებში;

ZWEI

ხელმარჯვე მკვდლები და განძეულობის მცველები.

ZWEI (ორიანი) — სასკოლო ნიშანი «კარგი» («gut»); დაახლოებით შეესაბამება ქართული სკოლების ნიშან «4»-ს.

ZWEI-PLUS-QUIER-VERTRAG (ყელშეკრულება «ორი პლიუს ოთხი») — დადებულია 1990 წ. ჟერმანიის გაერთიანების პროცესში ორივე გერმანულ სახელმწიფოს და მე-2 ოსოფლიო ომში გამარჯვებულ ქვეყნებს შორის; ამ ხელშეკრულების თანახმად მოხდა ჟერმანიის სუვერენიტეტის მთლიანი აღდგენა.

ZWEITER BILDUNGSWEG (განათლების მეორე გზა) — სრული სამუალო განათლების მიღება ზრდასრულების მიერ სხვადასხვა სახის სადამოს, დაუსწრებელ და დღის სკოლებში, ე. ი. ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების მიღმა.

ZWEITES DEUTSCHES FERNSEHEN — იხ. ZDF.

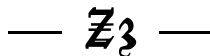
ZWEIFAMLIENHAUS — ორბინიანი სახლი ცალცალკე შესასვლელით.

ZWICKAU (ცვიკაუ) — ქალაქი მდინარე ცვიკაუერ-ტულდებე (საქსონია); 119 ათასი მაცხოვრებელი.

ZWIEBELMARKT (ჩახვის ბაზარი) — ყოველწლიური სოფლის მეურნეობის პროდუქტების (ძირითადად ხახვის) ბაზრობა; ტარდება ოქტომბერში ჟაიმარში და ღრტერნში.

ZWINGER (ცვინგერი) — (სიტყვ. სამხეცე) — სასახლეს ანსამბლი ბაროკოს სტილში ქ. შრეზდენში (1711-1722 წწ., არქიტექტორი ზ. შ. შდოპელმანი); აღდგენილია მე-2 ოსოფლიო ომის შემდეგ; ამჟამად აქ განლაგებულია სახელგანთქმული შრეზდენის სამხატვრო გალერეის ძველი ოსტატების გალერეა და ჟაიფურის მუზეუმი.

ZWÖLF NÄCHTE, ZWÖLFTEN (შინდის ყობის დღეები, ნამობევი) — თორმეტი ღამე ყობის შემდეგ (25 დეკემბრიდან 6 იანვრამდე).

ქართული ჟერმანია

„ჯერგმანი“ — ჳბვერის განსაკუთრებული დანიშნულების ქვედანაყოფი. ჰისი პირველი სადაზვერვო ბატალიონი დაკომპლექტებული იყო ქართველებით.

ჟენაერთ „ჯერგმანის“ სამკლავე ნიშანი

ჟერგელორი. 1942-1943 წწ.

„ჯერგმანის“ მებრძოლი. 1942 წ.

„წავით ჳღმაშენებელი“ — ჟერმახტის ქართული ლეგიონის 799-ე ქვეითი ბატალიონი. 1943-45 წწ. იბრძოდა სავფრანგეთის ცენტრალურ რაიონებში.

„ჯერგმანის“ ცხენოსანთა ესკადრონის მებრძოლი. 1942-1943 წწ.

„ხეგიონერები“

ჟაბლიანი ჟივი (1915 — 2001), ქართველი სამხედრო მოღვაწე, ექიმი, მემუარისტი. სწავლობდა მედიცინას ჰბილისში, შემდეგ ჰბუნხენში. ჰე-2 ჰსოფლიო ომის დროს იბრძოდა ჟერმახტის ქართულ ჟეგიონში. 1943 წ. ჳბვერის ქართული ბატალიონის „ჰამარა-II“-ის მეთაური პოლკოვნიკის წოდებით. ომის შემდეგ გადასახლდა ჳმეროვის ჟვერთეხულ შტატებში, ჳდუ ჰერსიში. ჟაბლიანის ვრცელი მოგონებები მე-2 ჰსოფლიო ომზე გამოიცა 1998 წ.

„ჟიორგი სააკაძე“ — ჟერმახტის ქართული ლეგიონის 797-ე ქვეითი ბატალიონი. 1943-44 წწ. ჟრენევილ-

„ჟროგნული ერთობის დარაზმულობა „ჰეთრი ჟიორგი“ (Georgisches Komitee Weißer Georg) — შეიქმნა სარიზში 1924 წ. ქართველი ემიგრანტების მიერ: ჟეო ჳერესელიძე, ჰისაკო ჳერეთელი, ჟალვა ჰალააკელიძე, ჳლექსანდრე ჰანველიშვილი, ჟრიგოლ სობაქიძე, ჟიქტორ ჳოზაძე, ჳალისტრატე სალია; 1926 წ. ჰბილისში შეიქმნა ჰეთრი ჟიორგის კონსპირაციული ჳგუფი; 1937 წ. ჟინსახომმა დაპატრიმა ჰბილისის განყოფილების მეთაური ჟგვენ ივალაძე, რომელიც დახვრიტეს 15 ოქტომბერს; მე-2 ჰსოფლიო ომის დროს კომიტეტი აქტიურად თანამშრომლობდა გერმანულ ვერმახტთან და ეხმარებოდა მას ჳარისკაცების გაწვევაში ქართულ ჟეგიონისთვის.

„**ჩამარ I**“ — ჟერმანების ქართული ლეგიონის განსაკუთრებული დანიშნულების ასეული. ჩამოყალიბდა 1941 წ. საფრანგეთში.

„**ჩამარ II**“ — ჟერმანების ქართული ლეგიონის განსაკუთრებული დანიშნულების ასეული. ჩამოყალიბდა 1941 წ. საფრანგეთში.

ცნობილია „**ჟერმანების უკანასკნელი ბრძოლის**“ სახელით.

„**ჩამარ II**“ მებრძოლები. **ჩ. ჟორჯიძე, ნ. ჟორჯიძე, მ. ხვიციანი, 1941 წ. ჟრაშოვი. სუბინეთი**

822-ე ქვეითი ბატალიონის გერმანელი მეთაური **ელაუს ჟრაიტენერი**

822-ე ბატალიონის ქართველი მეთაური **კაპიტანი შალვა ჟოლაძე**

„**ჩამარ II**“ მებრძოლები. 1941 წ. ჟრაშოვი. სუბინეთი

822-ე ბატალიონის ლეგიონერები. **ჩეხეთი, 1945 წ.**

„**ჩამარ II**“ მებრძოლები. 1941 წ. საფრანგეთი

822-ე ბატალიონის ლეგიონერები. **ჩეხეთი, 1945 წ.**

„**ჩამარ ბეფე**“ — ჟერმანების ქართული ლეგიონის 822-ე ქვეითი ბატალიონი. 1944-45 წწ. ზიონთან (საფრანგეთი) იბრძოდა 344-ე გერმანული დივიზიის შემადგენლობაში. ომის ბოლოს დისლოცირებული იყო კუნძულ ჩეკსელზე (ჟოლანდია), სადაც მოაწყო აჯანყება, რომელიც გრძელდებოდა 1945 წლის 22 მაისამდე და

ქართული ზეგიონის საველე უნიფორმა. 822-ე ბატალიონი

„**ილია ზავჯავაძე**“ — ჟერმანტის ქართული ლეგიონის 824-ე ჟვეითი ბატალიონი. 1944 წ. იბრძოდა ზვოვის მისადგომებთან გერმანული 349-ე დივიზიის შემადგენლობაში.

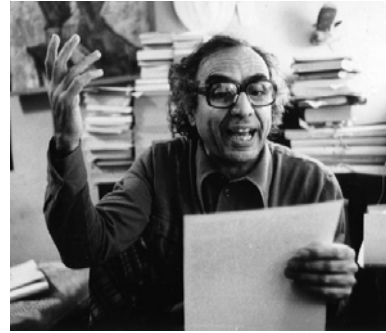

ქართველი ლეგიონერები. ოკრაინა. 1944 წ.

ჭარგველაშვილი ჟივი (დაბ. 1927 წ.)

— ქართველი გერმანულენოვანი მწერალი, ფილოსოფოსი, ონტოტექსტოლოგი, გერმანული ეგზისტენციალიზმის აღიარებული სპეციალისტი. ზაიბადა ჟერლინში ემიგრანტების ოჯახში. 1946 წ. მამასთან ერთად მოტყუებით გადაიყვანეს ჟერლინის საბჭოთა ზონაში, რის შემდეგაც მოათავსეს საკონცენტრაციო ბანაკ ზაქსენჰაუზენში. ჰისი მამა, ჟერლინის ქართული სათვისტომოს ხელმძღვანელი ზიტე ჭარგველაშვილი, დახვრიტეს, თვითონ ჟივი კი ჩამოიყვანეს ჩიბლისში. ზაამთავრა ჩიბლისის ოცხო ენათა ინსტიტუტი. 1989 წლიდან ცხოვრობს ჟერმანიაში, სადაც გამოქვეყნდა მისი რომანები “ჯაპიტანი ჟაკუში”, “ტყუცალი”, “წიდი კორექტურა”, პროზაული კრებულები “ჟადაუგდებელი ხელთათმანი”, “სიცოცხლე ონტოტექსტში”. 2006 წ. მას მიენიჭა ჟოეთეს მედალი. 2008 წ.

დაჯილდოვებულია ჟერმანიის სახელმწიფო ჟილდოთი „ჟურით ზამსახურებისათვის ბაფთზე“.

ჟივი ჭარგველაშვილი (ჩიბლისი, 1982 წ.)

ჟივი ჭარგველაშვილი. ტყუცალი. - ჭაგნის ჟრანკფურტი, 1991.

ჭადლაკელიძე შალვა (Maglakelidze

Schalwa, 1893 — 1970 წწ.) — ქართველი პოლიტიკოსი, ვერმანტის ქართული ზეგიონის მეთაური, ფილოსოფიის დოქტორი იურისპრუდენციაში; დაამთავრა ჟერლინის უნივერსიტეტი; 1919-1920 წწ. ჩიბლისის გენერალ-გუბერნატორი; სუსეთის მიერ საქართველოს შემოკრატული ქესპუბლიკის დაპყრობის შემდეგ იმყოფებოდა ემიგრაციაში; 1929 წ. ჟიორგი ჟვანგირაძესთან ერთად სიგაში ჩამოაყალიბა საზოგადოება “**ზევრია**”; იყო ქართველ ზრადიციონალისტთა ჟავშირის მთავარი დამფუძნებელი და პირველი ხელმძღვანელი (1942 წ.); მე-2 ტსოფლიო ომის დროს მსახურობდა ვერმანტში და მეთაურობდა ქართულ ზეგიონს, რომელიც ჩამოყალიბდა საბჭოთა ჟავშირთან საბრძოლვე-

ლად და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღსადგენად; 1944 წ. მას მინიჭა ვერმანის გენერალ-მაიორის წოდება; ომის შემდეგ ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა თსაშს-ის ლეგიონში; 1949-54 წწ. მსახურობდა ღირსი ჯარისკაცის სამხედრო მრჩეველად; 1954 წ. 26 იანვარს თბილისში დააფუძნა ორგანიზაცია "საზღვარგარეთ ქართველ მეომართა ჯგუფი"; იმავე წლის აგვისტოში იგი შეიპყრეს საბჭოთა სტრუქტურის აგენტებმა; სიცოცხლის მომდევნო წლები გაატარა პატიმრობაში.

შენაერთი. 1942-43 წწ. იბრძოდა ხრდილოეთ ჯავახეთში, ყირიმში. ომის ბოლოს საფრანგეთში.

ქართველი ლეგიონერი.
გორმანდია.
16.06.1944

„ტყვე ურეკლე II“ — ჯარისკაცი ქართული ლეგიონის 798-ე ქვეითი ბატალიონი. 1943-44 წწ.: სენ ნაზერში (საფრანგეთი) იბრძოდა 384-ე გერმანული დივიზიის შემადგენლობაში.

ქართული ლეგიონის მეთაური
მალა ტალაველიძე. 1942 წ.

ქართველი ოფიცრები

II/198 ქვეითი ბატალიონი — ჯარისკაცის ქართული ლეგიონის შენაერთი. 1943 წ. იბრძოდა 198-ე გერმანული დივიზიის შემადგენლობაში ჯერსკთან, ჰარკოვის მიდამოებში და ტენებზე. 1945 წ. მოქმედებდა ხრდილოეთ უკრაინაში პარტიზანების წინააღმდეგ SS-ის II სატანკო კორპუსის შემადგენლობაში.

ნადარაია მ. — ჯარისკაცის განსაკუთრებული ქვედანაყოფის „ქართველნი“ მებრძოლი. ტექნიკურად უკმაყოფილოა ცხენის ჯვრის მეორე კლასის ორდენით სტრატეგორსკის რაიონში სტრატეგიული მნიშვნელობის ხიდის ხელში ჩაგდებასთვის. შემდგომში დაიღუპა საბჭოთა ბატალიონის სადაზვერვო პუნქტის ხელში ჩაგდებას და სიკვდილის შემდეგ დაჯილდოვდა ცხენის ჯვრის პირველი კლასის ორდენით.

II/4 სამთო-მხრელელი ბატალიონი — ჯარისკაცის ქართული ლეგიონის

I/9 ქვეითი ბატალიონი — ჯარისკაცის ქართული ლეგიონის შენაერთი. 1942-43 წწ. იბრძოდა ხრდილოეთ ჯავახეთში, ყირიმში. ომის ბოლოს საფრანგეთში.

ქართველი
ასმეთაური.
ჟირიმი. 1943 წ.

1-ლი სადაზვერვო ბატალიონი — ჟერმანისტის განსაკუთრებული დივერსიული ჯგუფის „ჟერგმანის“ შენაერთი, დაკომლექტებული ქართველებით. 1942-43 წწ. აწარმოებდა დივერსიულ ბრძოლებს ჩრდილო ჰავკასიაში, ანტიპარტიზანულ ბრძოლებს ჟირიმში.

„ჟერგმანის“
1-ლი სადაზვერვო
ბატალიონის
ლემეტენანტი

822-ე ქვეითი ბატალიონი — იხ. „ჩამარ ჰეფე“.

ქართული ზეგიონის მებრძოლის ქეტონი

824-ე ქვეითი ბატალიონი — იხ. „ილია შავჭავაძე“.

ზეგიონერები

საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტი (Komitee für die Unab-

hängigkeit Georgiens) — პოლიტიკური გაერთიანება, შექმნილი 1914 წ. ცურქეთში ქართველი ემიგრანტების მიერ, რომელიც ისახავდა მიზნად რუსული ბატონობის მოსპობას და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენას; კომიტეტის პირველი თავჯდომარე სეტრე სურგულაძე, შემდეგ ჰიხაკო ჩერეთელი; კომიტეტის წევრები იყვნენ თავადი ჟიორგი ჰახაბელი, ზეო ჩერესელიძე, ჟიორგი ჩერესელიძე, ჰელიტონ ჟარცივაძე, ყალვა ჟარდიძე; კომიტეტის აფინანსებდა ჟერმანიის გენერალური შტაბი; კომიტეტის განყოფილებები არსებობდა ჟერმანიაში და ჰესტრო-ღნგრეთში; ომის დროს კომიტეტის შტაბ-ბინა მდებარეობდა ცურქეთის ქალაქ სამსუნში, შემდეგ კი გადავიდა ჟირესუნში; 1915 წ. კომიტეტმა მიიღო მონაწილეობა ქართული ზეგიონის შექმნაში, რომლის მეთაურად დაინიშნა გენერალ-მაიორი ზეო ჩერესელიძე.

ქართული ზე-

გიონი (Georgische Legion) — სამხედრო შენაერთი, რომელიც 1915 წ. ცურქეთის ქალაქ სამსუნში ჩამოაყალიბეს ჟერმანიის არმიის ოფიცრებმა კაპიტანმა ჟრიდრის-ჟერნერ ფონ დერ ყულენბურგმა და ლემეტენანტმა სორსტ ჟლიფაკმა. ჰასში გაერთიანებული იყო 1500 ჯარისკაცი. ზეგიონის შექმნის ინიციატორი და მეთაური იყო ზეო ჩერესელიძე. ძუსეთისა და ოსმალეთის ომის დროს ქართული ლეგიონი განლაგებული იყო ჩირებოლუს მთის აღმოსავ-

ჟიორგი ჩერესელიძე. ქართული ზეგიონის ოფიცრის ფორმაში. ჟრაპიზონი. 1916 წ.

ლეთით მდინარე სარშიტის სანაპიროსთან, უშუალოდ ყავი ზღვის მახლობლად.

დემეტრე ლეგიონის ქართული ლეგიონის ერთ-ერთი ოფიცერი. 1916 წ.

ლეგიონის მთავრობა მიზნად ისახავდა ლეგიონის საქართველოში გადატყორცნას იმ შემთხვევაში, თუ ანტირუსული მოძრაობები საქართველოში გამძაფრდებოდა. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა და

ქვეყნის მთავრობას შორის წამოჭრილი კონფლიქტების გამო 1917 წ. ქართული ლეგიონი დაიშალა. მაგრამ ლეგიონის ქართველმა ოფიცრებმა ლ. ლეგიონის მეთაურობით საფუძველი ჩაუყარეს საქართველოს შემოკრებილი სეპარატისტული ეროვნული ჯარის შექმნას.

მინდა სამარ ტყვის ორდენების მუაგული წარწერით «ქართული ლეგიონი 1915»

ტე-2 მსოფლიო ომის დროს ქართული ლეგიონი იქნა შექმნილი ხელახლად 1941 წ. სოლონეთის ქალაქ სადომში; მასში ირიცხებოდა 12 ათასი მეომარი, განაწილებული 12 ბატალიონში; ლეგიონს მეთაუ-

რობდა გენერალ-მაიორი ჯალა ლეგიონის, თბილისის გენერალ-გუბერნატორი 1919-1920 წწ.;

ქართული ლეგიონის ალღუმი. 1943 წ. 26 მაისი. სოლონეთი

ქართული ლეგიონის ალღუმი. 1943 წ. 26 მაისი. სოლონეთი

ქართული ლეგიონის გარდა ქართველები იბრძოდნენ ლეგიონის სხვა ნაწილებში (განსაკუთრებული მენაერთი „ლეგიონი“, ქართული SS ჯგუფი ლეგიონ-ფრიდონ ლეგიონის მეთაურობით, დივერსიული ჯგუფები და ა. შ.); ლეგიონის ქართველი მეომრების საერთო რაოდენობა აღწევდა 30 ათასს.

ლეგიონის ქართული ლეგიონის განმასხვავებელი ნიშნები

სამხრეები და საკილოები

ლეგიონები

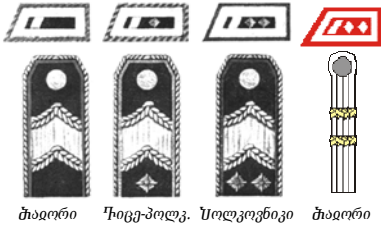
ლეგიონი-მაიორი ლეგიონი-ლეიტენანტი ლეგიონალი

ღეროხი ოფიცერები

1-ლი ვარიანტი

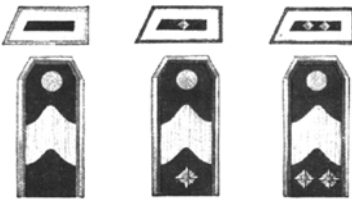
2-ე ვარ.

შაიორი ჟიცი-პოლკ. სოლკოვნიკი შაიორი

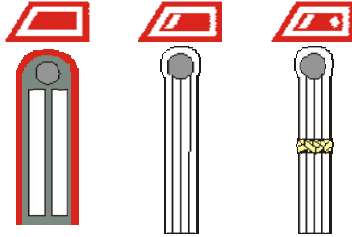
ღმცროხი ოფიცერები

1-ლი ვარიანტი

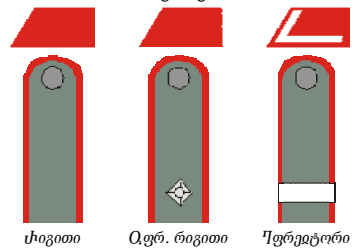
ჟემტენანტი ოფრ.ლეფტენანტი ჰაპიტანი

2-ე ვარიანტი

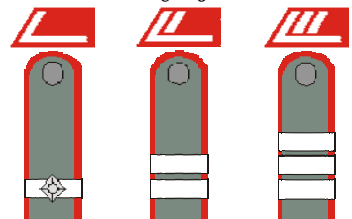
ჟემტენანტი ოფრ.ლეფტენანტი ჰაპიტანი

შიგიითები

შიგიითი ოფრ. რიგიითი ჟფრემტორი

შიგიითები

ოფრ. ეფრემტ. ჟელდებელი შტაბს-ფელდებ.

სამკლაურები, საკილო და კოკარდი

სამკლავე ნიშანი სამკლავე ნიშანი. ქენაერთი „ჯერმანი“

ქართული SS ნაწილის საკილო კოკარდი

ჯერმანტის ქართული ჟეგიონის ჟემადგენლობა

795-ე ქვ. ბატ. „ჟალვა ტაღლაკელიძე“
 796-ე ქვ. ბატ.
 797-ე ქვ. ბატ. „ჯიორჯი სააკაძე“
 798-ე ქვ. ბატ. „ტეფე რეკლე II“
 799-ე ქვ. ბატ. „ნავით ზღმაშენებელი“
 822-ე ქვ. ბატ. „ტამარ ტეფე“
 823-ე ქვ. ბატ. „ჟოთა აუსთაველი“
 824-ე ქვ. ბატ. „ნილა ნავკვაძე“
 I/1 სამთო-მსროლელი ბატ.
 I/9 ქვ. ბატ.
 II/4 სამთო-მსროლელი ბატ.
 II/125 სასწავლო ბატ.
 II/198 ქვეითი ბატ.
 III/9 სასწავლო ბატ.
 „ჯერმანის“ №1 ქართული ბატ.
 ქართული SS ჯგუფი
 შივერსიული ჯგუფი „ტამარ I“
 შივერსიული ჯგუფი „ტამარ II“

ჯერმანტის ქართული ჟეგიონის საბრძოლო გზა

795-ე ქვ. ბატალიონი „ჟალვა ტაღლაკელიძე“
 1942 წ.: ნალჩიკის მიმართულება, ჟაქსანის და ორუხის ჟეობები ხრდილოეთ ოსეთში.
 1944 წ.: ჟერბურთან (საფრანგეთი) მოიგერია და ჟუჟაგდო ზჟჟ-ს დესანტი.

796-ე ქვ. ბატალიონი
 1942/43 წწ.: იბრძოდა ჭავჭავაძის მისადგომებთან. შაშაშვილის კაპიტან წიკინაძის და რამდენიმე ათეული ჯარისკაცის რუსების მხარეზე გადასვლის გამო.

797-ე ქვ. ბატალიონი „ჟიორგი სიაკაძე“
 1943/44 წწ.: ღრენველიში (საფრანგეთი) 709-ე გერმანული დივიზიის შემადგენლობაში.

798-ე ქვ. ბატალიონი „ტყეფი ღრეცელი II“
 1943/44 წწ.: სენ ჩაზერი (საფრანგეთი) 384-ე გერმანული დივიზიის შემადგენლობაში.

799-ე ქვ. ბატალიონი „შავით ღღმაშენებელი“
 1943-45 წწ.: მოქმედებდა საფრანგეთის ცენტრალურ რაიონებში.

822-ე ქვ. ბატალიონი „ტამარ ტყეფი“
 1944/45 წწ.: ზიონთან (საფრანგეთი) 344-ე გერმანული დივიზიის დაქვემდებარებაში. ომის ბოლოს დისლოცირებული იყო კუნძულ ღვესელზე (სლოვაკია), სადაც მოაწყო აჯანყება, რომელიც გრძელდებოდა 1945 წლის 22 მაისამდე და ცნობილია „ღვროვის უკანასკნელი ბრძოლის“ სახელით.

823-ე ქვ. ბატალიონი „შოთა ალუთაველი“
 1945 წ.: იცავდა ზა-ტანშს კუნძულ ღერნსზე.

824-ე ქვ. ბატალიონი „ლია წავჭავაძე“
 1944 წ.: იბრძოდა ზვოვის მისადგომებთან გერმანული 349-ე დივიზიის შემადგენლობაში.

II/4 სამთო-მხრ. ბატალიონი
 1942/43 წწ.: ხრდილოეთ ღავკასია, ღირიმი. ომის ბოლოს საფრანგეთში.

I/9 ქვ. ბატალიონი
 1942/43 წწ.: ხრდილოეთ ღავკასია, ღირიმი. ომის ბოლოს საფრანგეთში.

II/198 ქვ. ბატალიონი
 1943 წ.: 198-ე გერმანული დივიზიის შემადგენლობაში წარმატებით იბრძოდა ღურსკთან, ღარკოვის მიდამოებში და ზნეპრზე.
 1945 წ.: იბრძოდა ხრდილოეთ ზტალიაში პარტიზანების წინააღმდეგ SS-ის II სატანკო კორპუსის შემადგენლობაში.

სადაზვერვო ბატალიონი „ღერგმანი“
 1942/43 წწ.: დივერსიები ხრდილო ღავკასიაში, ანტიპარტიზანული ბრძოლები ღირიმიში.

ქართული SS პოლკი
 1944/45 წწ.: ხრდილოეთი ზტალია

ქართული SS პოლკი — SS ჯარების შენაერთი. ტყეთაური შტანდარტენ-ფურერის (პოლკოვნიკი) თავადი ტიხეილ-ღრდილენ ჭულუკიძე. 1944-45 წწ. იბრძოდა ხრდილოეთ ზტალიაში.

ქართული SS პოლკის საკილო

ჭედილი ტიხეილ — ორგანიზაცია „ტამარის“ შექმნის ძირითადი ინიციატორი.

ტიხეილ ჭედილი

„შალვა ტალაგელიძე“ — ღერმანტის ქართული ლეგიონის 795-ე ქვე-

ითი ბატალიონი. 1942 წ. იბრძოდა
ნალჩიკის მიმართულებით, ჯაქსანის
და ორუხის ხეობებში. 1944 წ. ყერ-
ბურთან (საფრანგეთი) მოიგვრია და
უკუაგდო ღმრს დესანტი.

ქალვა
ტალააკელიძე.
1941 წ.

ქალვა
ტალააკელიძე
და ზომთათიძე.
1943 წ.

795-ე ქვეითი ბატალიონი — ობ.
„ქალვა ტალააკელიძე“.

ღმრსკელი ჯარისკაცი და 795-ე ბატალიონის
ლეგიონერი. შაბა ღორკელი, ღორმანდია.
საფრანგეთი. ოკან ხანს 795-ე ბატალიონის
შტაბი.

796-ე ქვეითი ბატალიონი — ღერმან-
ტის ქართული ლეგიონის შენაერთი.
1942-43 წწ. იბრძოდა ღუაფსეს მი-
სადგომებთან. შაშალეს კაპიტან
უ. წიჭინაძის და რამდენიმე ათეული
ჯარისკაცის რუსების მხარეზე გადას-
ვლის გამო.

ქართველი ლეგიონერები

797-ე ქვეითი ბატალიონი — ობ.
„ღიორგი სპაკაძე“.

ღდრეღორი.
1944-1945 წწ.

798-ე ქვეითი ბატალიონი — ობ.
„ტეფე ღრეკლე II“.

ქართველი ლეგიონერები

799-ე ქვეითი ბატალიონი — ობ.
„შავით ღლმამუნებელი“.

კაპიტანი ღობიაშვილი (მარცხნივ) და
ფელდმარშალი ღრვინ სოქელი.
ღორმანდია.სანაპირო დაცვის ინსპექცია.

„**ქოთა** **სუსთაველი**“ — ჟურნალის ქართული ლეგიონის 823-ე ქვეითი ბატალიონი. 1945 წ. იცავდა ხატანშს კუნძულ ჟურნალზე.

ქალაქის ჯებირზე

ჟულენბურგი **ფრიდრიხ** **ჟერნერ** **გრაფი** **ფონ** **დერ** (Schulenburg Friedrich-Werner Graf von der, 1875-1944 წწ.) — გერმანელი დიპლომატი, სამხედრო მოღვაწე. 1911-1914 წწ. ჟურნალის კონსული ტბილისში. 1915 წ. ჟურნალის ქ. სამსუნში ქართული ლეგიონის შემქმნელი და

ფრიდრიხ ჟულენბურგი. ტბილისი, 1918 წ. ტკინის ჯურის ორდენის ქვეითი მოხანს **მინდა** **ტამარ** მეფის ორდენი

პირველი მეთაური. ლეგიონი შესდგებოდა ქართველი მოხალისეებისგან, რომლებიც იბრძოდნენ სუსეთის წინააღმდეგ პირველი მსოფლიო ომის დროს. 1918 წ. გერმანული დელეგაციის შემადგენლობაში იღებდა მონაწილეობას მოლაპარაკებებში საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულ მთავრობასთან; შეიტა-

ნა დიდი წვლილი ქართულ-გერმანული ზელშეკრულების მომზადებაში, რომლითაც საქართველოს შემოკრატიული სესპუბლიკა იქნა ცნობილი დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ. 1918 წ. ჟურნალის საგარეო საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელი დამოუკიდებელ საქართველოში. შაჟილდოვებულია მინდა ტამარ მეფის ორდენით.

მინდა **ტამარ** მეფის ორდენი (Orden der heiligen Tamara) — დაფუძნებულია 1915 წ. საქართველო დამოუკიდებლობის კომიტეტის მიერ. შაჟილდოვება ხდებოდა 1916-1918 წწ. შილდოვებოდნენ ჟურნალის არმიის ქართული ლეგიონის მემორები. ორდენს ჰქონდა სამი ხარისხი: 1-ლი ხარისხის თეთრი ან ლურჯი ფერის მინანქრით, მე-2 — შავი ფერის მინანქრით ორდენის შუაგულში, მე-3 კი იყო უმინანქრო. ორდენის ბაფთი იყო შუქი წითელი ფერის შავი გასწვრივი პატარა ხაზებით. ორდენით დაჯილდოვებული იყო ჟურნალის საგარეო საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელი საქართველოში ფრიდრიხ ჟულენბურგი.

მინდა ტამარ მეფის I ხარისხის ორდენი   მინდა ტამარ მეფის II ხარისხის ორდენი

მინდა ტამარ მეფის III ხარისხის ორდენი

ჩამარ ჰეფის ორდენის ბაფეთები

ორდენები და ბაფეთები

ჩამარ ჰეფის ორდენის ბაფეთები

ჩამარ ჰეფის ორდენით დაჯილდოვების საბუთი, გაცემული საქართველოს სამხედრო სამინისტროს მიერ 1918 წლის 13 დეკემბერს (ბრძანება № 5352). ჟელს აწერს ვიცე-პოლკოვნიკი ჟრაბიერ ფონ დერ ჟოლტი

წავჭავაძე ჟ. ჩ. — ჟერმანის 56-ე სატანკო დივიზიის კაპიტანი.

კაპიტანი ჟ. ჩ. წავჭავაძე

ბიოგრაფია

ბიოგრაფია

ბიოგრაფია ქვეყნის ბიოგრაფიული მონაცემები	
1945 წ. 8 მაისი	— ქვეყნის კაპიტულაცია.
1945 წ. აგვისტო	— სოციალისტური კონფერენციის გადაწყვეტილებით ქვეყნის გაყოფის შესახებ.
1945 წ. ნოემბერი-1946 წ. ოქტომბერი	— მთავრობის კომისიის შემადგენელი წევრი.
1948 წ. ივნისი	— ქვეყნის საბჭოთა ბლოკის დასაწყისი; ამერიკული საჰაერო ხიდი.
1949 წ. 23 მაისი	— ოქტომბერი — ოქტომბერი.
1949 წ. 7 ოქტომბერი	— ოქტომბერი — ოქტომბერი.
1950 წ.	— ოქტომბერი — ოქტომბერი.
1953 წ. 17 ივნისი	— ოქტომბერი-ის მუშების აჯანყება; აჯანყების ჩახშობა საბჭოთა ჯარის მიერ.
1955 წ.	— ოქტომბერი — ოქტომბერი.
1961 წ. 13 აგვისტო	— ქვეყნის კედლის აღმართვა.
1969 წ. 21 ოქტომბერი	— ხელისუფლების სათავეში სოციალ-დემოკრატების მოსვლა ზვიად გამსახურდიას ხელმძღვანელობით.
1971 წ. 3 სექტემბერი	— სამთა ხელშეკრულება, რომელიც აძლევდა ოქტომბერი-ის მოქალაქეებს ოქტომბერი-ის მონახულებას.
1973 წ.	— ოქტომბერი და ოქტომბერი მიიღეს ოქტომბერი-ში.
1982 წ.	— ლეონტიან-დემოკრატიული კავშირის დაბრუნება ხელისუფლების სათავეში სეიმურ ლომის გამარჯვების შედეგად.
1989 წ. ნოემბერი	— ქვეყნის კედლის დაცემა.
1990 წ. ბოლო	— ორივე ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიური გაერთიანება.
1993 წ.	— ლანჩხუთში ლეონტიანური სასამართლო გადაწყვეტილებით გერმანელ ჯარისკაცებს ეძლევათ მონაწილეობის მიღების ნებართვა ოქტომბერი-ს ძალებში ოქტომბერი-ში.
1994 წ. 16 ოქტომბერი	— ოქტომბერი-ის გამარჯვება საპარლამენტო არჩევნებში; სეიმურ ლომის, რომელიც 12 წლის განმავლობაში იყო კანცლერი, რჩება ამ პოსტზე.
1995 წ.	— მენდელის ხელშეკრულების ხელმოწერა ქვეყნის, სოფრანგეთის, უსბანეთის, სორტუგალის, კელვის, სოლანდის და ხელშეკრულების მიერ.

ქვეყნის კანცლერები

ინდივიდუალური კანცლერი			
თმარ. წლ.	სახელი	პარტ.	სივ. წლ.
1867-1871	ოტო ფონ ბისმარკი (Otto von Bismarck)		1815-1898

ქვეყნის იმპერია

თმარ. წლ.	სახელი	პარტია	სივ. წლ.
1871-1890	ოტო ფონ ბისმარკი (Otto von Bismarck)		1815-1898
1890-1894	ლეო ფონ კაპრივი (Leo von Caprivi)		1831-1899
1894-1900	ჰლოდვიგ ჰოჰელიჰე (Chlodwig Hohelohe)		1819-1901
1900-1909	ბერნჰარდ ფონ ბილოვი (Bernhard von Bülow)		1849-1929
1909-1917	თეობალდ ფონ ბეთმან ჰოლვეგი (Theobald von Bethmann Hollweg)		1856-1921
1917-1917	გეორგ მიხაელისი (Georg Michaelis)		1857-1936
1917-1918	გეორგ ფონ ჰერტლინგი (Georg von Hertling)		1843-1919
1918-1918	მაქსიმილიან ვადენელი (Maximilian Prinz von Baden)		1867-1929

ქვეყნის რესპუბლიკა

თმარ. წლ.	სახელი	პარტია	სივ. წლ.
1918-1919	ფრიდრიხ ებერტი (Friedrich Ebert)	უსპს	1871-1925
1919-1919	ფილიპ შაიდემანი (Philipp Scheidemann)	უსპს	1865-1939
1919-1920	გუსტავ ბაუერი (Gustav Bauer)	უსპს	1870-1944
1920-1920	ჰერმან მულერი (Hermann Müller)	უსპს	1876-1931
1920-1921	კონსტანტინ ფერენბახი (Konstantin Fehrenbach)	ცს	1852-1926
1921-1922	იოზეფ ვირტი (Josef Wirth)	ცს	1879-1956
1922-1923	ვილჰელმ კუნო (Wilhelm Cuno)	ოპარტ.	1876-1933
1923-1923	გუსტავ შტრესემანი (Gustav Stresemann)	უსს	1878-1929
1923-1925	ვილჰელმ მარქსი (Wilhelm Marx)	ცს	1863-1946
1925-1926	ჰანს ლუთერი (Hans Luther)	ოპარტ.	1879-1960
1926-1928	ვილჰელმ მარქსი (Wilhelm Marx)	ცს	1863-1946
1928-1930	ჰერმან მულერი (Hermann Müller)	უსპს	1876-1931
1930-1932	ჰაინრიხ ბრინინგი (Heinrich Brüning)	ცს	1885-1970
1932-1932	ფრანც ფონ პაპენი (Franz von Papen)	ცს	1879-1969
1932-1933	კურტ ფონ შლეიხერი (Kurt von Schleicher)	ოპარტ.	1871-1925

ქვეყნის მთავრობის მდივანი			
თარიღი	სახელი	პარტია	სივ. წლ.
1933-1945	ადოლფ ჰიტლერი (Adolf Hitler)	ფსსს	1889-1945
1945-1945	პაულ ჯოზეფ გობელსი (Paul Joseph Goebbels)	ფსსს	1897-1945
1945-1945	იოჰან შვერინ ფონ კროსიგკი (Johann Schwerin von Krosigk)	ოპარტ.	1887-1977

ქვეყნის ფედერალური პრეზიდენტები			
თარიღი	სახელი	პარტია	სივ. წლ.
1949-1959	თეოდორ ჰეუსი (Theodor Heuss)	ცაგპს	1884-1963
1959-1969	ჰაინრიხ ლიბკე (Heinrich Lübke)	ფსს	1894-1972
1969-1974	გუსტავ ჰაინემანი (Gustaw Heinemann)	ფსსს	1899-1976
1974-1979	ვალტერ შეელი (Walter Scheel)	ცაგპს	1919
1979-1984	კარლ კარსტენსი (Karl Carstens)	ფსს	1914-1992
1984-1994	რიჩარდ ფონ ვაიზსაკერი (Richard von Weizsäcker)	ფსს	1920
1994-1999	რომან ჰერცოგი (Roman Herzog)	ფსს	1934
1999-2004	იოჰანეს რაუ (Johannes Rau)	ფსსს	1931-2006
2004-2009	ჰორსტ კოლერი (Horst Köhler)	ფსს	1943

ქვეყნის ფედერალური კანცლერები			
თარიღი	სახელი	პარტია	სივ. წლ.
1949-1963	კონრად ადენაუერი (Konrad Adenauer)	ფსს	1876-1967
1963-1966	ლუდვიგ ერჰარდი (Ludwig Erhard)	ფსს	1897-1977
1966-1969	კურტ კიზინგერი (Kurt Kiesinger)	ფსს	1904-1988
1969-1974	ვილი ბრანდტი (Willy Brandt)	ფსსს	1913-1992
1974-1982	ჰელმუტ შმიდტი (Helmut Schmidt)	ფსსს	1918
1982-1998	ჰელმუტ კოლი (Helmut Kohl)	ფსს	1930
1998-2005	გერჰარდ შრედერი (Gerhard Schröder)	ფსსს	1944
2005-2009	ანგელა მერკელი (Angela Merkel)	ფსს	1954

თანხილი ქვეყნიის დიდ ქალაქებს შორის											
თანხილი, კმ.	ქველინი	ქონი	ხილინი	შრეზდენი	ტ/შრანკფურტი	სამბურგი	სანოვერი	ხადპიგი	ხიუნენი	სოტოვი	შტუტგარტი
ქველინი	ჩჩ	598	569	205	555	294	282	179	584	223	634
ქონი	598	ჩჩ	27	575	175	459	324	501	560	634	349
ხილინი	569	27	ჩჩ	589	189	422	287	515	578	598	376
შრეზდენი	205	575	589	ჩჩ	469	502	364	108	484	444	524
ტ/შრანკფ.	555	175	189	469	ჩჩ	495	352	395	400	670	217
სამბურგი	294	459	422	502	495	ჩჩ	154	391	782	184	668
სანოვერი	282	324	287	364	352	154	ჩჩ	256	639	329	526
ხადპიგი	179	501	515	108	395	391	256	ჩჩ	425	376	465
ხიუნენი	584	560	578	484	400	782	639	425	ჩჩ	771	220
სოტოვი	223	634	598	444	670	184	329	376	771	ჩჩ	815
შტუტგარტი	634	349	376	524	217	668	526	465	220	815	ჩჩ

ქალაქების მოსახლეობა	
ქველინი	3 289 500
სამბურგი	1 688 300
ხიუნენი	1 161 100
ხილინი	966 800
ხადნის შრანკფურტი	645 500
შსენი	589 900
შორტმუნდი	588 300
შტუტგარტი	575 400
შდუსელდორფი	568 300
ქრემენი	528 200
შუესბურგი	517 700
სანოვერი	516 800

ქვემო ქართლის ფედერალური მხარეები					
სახელწოდება	წილი	ქვემო	მთავარი ქალაქი	ფართობი კმ ²	მოსახლეობა
ქვემო-ქვემო-ქვემო			სუხუმი	35 751	10 149
ქვემო			ჭყვიშენი	70 554	11 770
ქვემო			ქვემო	882	3 440
ქვემო-ქვემო			სოფლაძე	29 475	2 543
ქვემო			ქვემო	404	685
ქვემო			ქვემო	755	1 669
ქვემო			ქვემო	21 114	5 951
ქვემო-ქვემო-ქვემო-ქვემო			ქვემო	23 800	1 858
ქვემო ქვემო			ქვემო	47 577	7 584
ქვემო ქვემო ქვემო			ქვემო	34 072	17 722
ქვემო ქვემო			ქვემო	19 852	3 852
ქვემო ქვემო			ქვემო	2 570	1 084
ქვემო			ქვემო	18 400	4 641
ქვემო-ქვემო-ქვემო			ქვემო	20 440	2 789
ქვემო-ქვემო-ქვემო			ქვემო	15 732	2 680
ქვემო			ქვემო	16 175	2 546

- DH** Landkreis Diepholz
DL Landkreis Döbeln
DLG Landkreis Dillingen
DM Landkreis Demmin
DN Kreis Düren
DO Stadt Dortmund
DON Landkreis Donau-Ries, Sitz Donauwörth
DU Stadt Duisburg
DÜW Landkreis Bad Dürkheim
DW Landkreis Dippoldiswalde
DZ Landkreis Delitzsch
E Stadt Essen
EB Landkreis Eilenburg
EBE Landkreis Ebersberg
ED Landkreis Erding
EF Stadt und Landkreis Erfurt
EH Stadt und Landkreis Eisenhüttenstadt
EI Landkreis Eichstätt
EIL Landkreis Eisleben
EIS Landkreis Eisenberg
EL Landkr. Emsland, Sitz Meppen
EM Landkreis Emmendingen
EHD Stadt Emden
EMS Rhein-Lahn-Kr., Sitz Bad Ems
EN Ennepe-Ruhr-Kreis, Sitz Schwelm
ER Stadt Erlangen
ERB Ddenwaldkreis, Sitz Erbach
ERH Landkreis Eriangen-Höchstadt, Sitz Erlangen
ES Landkreis Esslingen
ESA Landkreis Eisenach
ESW Werra-Meißner-Kreis, Sitz Eschwege
EU Kreis Euskirchen
EW Landkreis Eberswalde, Sitz Eberswalde-Finow
F Stadt Frankfurt (Main)
FB Wetteraukreis, Sitz Friedberg
FD Landkreis Fulda
FDS Landkreis Freudenstadt
FF Stadt Frankfurt (Oder)
FFB Landkreis Fürstenfeldbruck
FG Landkreis Freiberg
FI Landkreis Finsterwalde
FL Stadt Flensburg
FLÖ Landkreis Flöha
FN Bodenseekreis, Sitz Friedrichshafen
FO Landkreis Forchheim
FOR Landkreis Forst
FR Stadt Freiburg und Landkreis Breisgau-Hochschwarzwald, Sitz Freiburg
FRG Landkreis Freyung-Grafenau, Sitz Freyung
FRI Landkreis Friesland, Sitz Jever
FRW Landkreis Bad Freienwalde
FS Landkreis Freising
FT Stadt Frankenthal
FTL Landkreis Freital
FÜ Stadt und Landkreis Fürth
FW Landkreis Fürstenwalde
G Stadt und Landkreis Gera
GA Landkreis Gardelegen
GAP Landkreis Garmisch-Partenkirchen
GC Landkreis Glauchau
GDB Landkreis Gadebusch
GE Stadt Gelsenkirchen
GER Landkreis Germersheim
GF Landkreis Gifhorn
GG Landkreis Groß-Gerau
GHA Landkreis Geithain
GHC Landkreis Gräfenhainichen
GI Landkreis Gießen
GL Rheinisch-Bergischer Kreis, Sitz Bergisch Gladbach
GH Oberbergischer Kreis, Sitz Gummersbach
GMN Landkreis Grimmen
GNT Landkreis Genthin
GÖ Landkreis Göttingen
GP Landkreis Göppingen
GR Stadt und Landkreis Görlitz
GRH Landkreis Großenhain
GRM Landkreis Grimma
GRS Landkreis Gransee
GRZ Landkreis Greiz
GS Landkreis Goslar
GT Kreis Gütersloh, Sitz Rheda Wiedenbrück
GTH Landkreis Gotha
GUB Landkreis Guben
GÜ Landkreis Güstrow
GVH Landkreis Grevesmühlen
GW Landkreis Greifswald
GZ Landkreis Günzburg
H Stadt und Landkreis Hannover
HA Stadt Hagen
HÄL Stadt Halle (Saale)
HAH Stadt Hamm
HAS Landkreis Haßberge, Sitz Haßfurt
HB Hansestadt Bremen und Stadt Bremerhaven
HBN Landkreis Hildburghausen
HBS Landkreis Halberstadt
HC Landkreis Hainichen
HD Stadt Heidelberg und Rhein-Neckar-Kreis, Sitz Heidelberg
HDH Landkreis Heidenheim

HDL Landkreis Haldensleben	KIB Donnersbergkreis, Sitz Kirchheimbolanden
HE Landkreis Helmstedt	KL Stadt und Landkreis Kaiserslautern
HEF Landkreis Hersfeld-Rotenburg, Sitz Bad Hersfeld	KLE Kreis Kleve
HEI Kreis Dithmarschen, Sitz Heide	KLZ Landkreis Klötze
HEL Hessen, Landesregierung und Landtag	KM Landkreis Kamenz
HER Stadt Herne	KN Landkreis Konstanz
HET Landkreis Hettstedt	KO Stadt Koblenz
HF Kreis Herford	KOT Landkreis Köthen
HG Hochtaunuskreis, Sitz Bad Homburg	KR Stadt Krefeld
HGN Landkreis Hagenow	KS Stadt und Landkreis Kassel
HGW Hansestadt Greifswald	KT Landkreis Kitzingen
HH Hansestadt Hamburg	KU Landkreis Kulmbach
HHM Landkreis Hohenmölsen	KUN Hohenlohekr Sitz Kunzelsau
HI Landkreis Hildesheim	KUS Landkreis Kusel
HIG Landkreis Heiligenstadt	KW Landkreis Königs Wusterhausen
HL Hansestadt Lübeck	KY Landkreis Kyntz
HH Landkreis Hameln-Pyrmont, Sitz Hameln	L Stadt und Landkreis Leipzig
HN Stadt und Landkreis Heilbronn	LA Stadt und Landkreis Landshut
HO Stadt und Landkreis Hof	LAU Landkreis Nürnberger Land Sitz Lauf
HOL Landkreis Holzminden	LB Landkreis Ludwigsburg
HOM Saar-Pfalz-Kr., Sitz Homburg	LBS Landkreis Lobenstein
HOT Landkreis Hohenstein-Ernstthal	LBZ Landkreis Lubz
HP Landkreis Bergstraße, Sitz Heppenheim	LC Landkreis Luckau
HR Schwalm-Eder-Kreis. Sitz Homberg	LD Stadt Landau i d Pfalz
HRO Hansestadt Rostock	LDK Lahn Dill Kreis Sitz Wetzlar
HS Kreis Heinsberg	LER Landkreis Leer
HSK Hochsauerlandkreis, Sitz Meschede	LEV Stadt Leverkusen
HST Hansestadt und Landkreis Stralsund	LG Landkreis Luneburg
HU Main-Kinzig-Kreis, Sitz Hanau	LI Landkreis Lindau
HV Landkreis Havelberg	LIB Landkreis Bad Liebenwerda
HWI Hansestadt Wismar	LIF Landkreis Lichtenfels
HX Kreis Höxter	LIP Kreis Lippe Sitz Detmold
HY Landkreis Hoyerswerda	LL Landkreis Landsberg
HZ Landkreis Herzberg	LM Landkreis Limburg Weilburg Sitz Limburg
IGB Stadt St. Ingbert	LN Landkreis Lubben
IL Landkreis Ilmenau	LO Landkreis Lorrach
IN Stadt Ingolstadt	LOB Landkreis Lobau
IZ Kreis Steinburg, Sitz Itzehoe	LSA Sachsen Anhalt Landesregierung und Landtag
J Stadt und Landkreis Jena	LSN Sachsen Landesregierung und Landtag
JB Landkreis Jüterbog	LSZ Landkreis Bad Langensalza
JE Landkreis Jessen	LU Stadt und Landkreis Ludwigshafen
K Stadt Köln	LUK Landkreis Luckenwalde
KA Stadt und Landkreis Karlsruhe	LWL Landkreis Ludwigslust
KB Landkreis Waldeck-Frankenberg, Sitz Korbach	M Stadt und Landkreis München
KC Landkreis Kronach	MA Stadt Mannheim
KE Stadt Kempten	MAB Landkreis Marienberg
KEH Landkreis Kelheim	MB Landkreis Miesbach
KF Stadt Kaufbeuren	MC Landkreis Malchin
KG Landkreis Bad Kissingen	MD Stadt Magdeburg
KH Landkreis Bad Kreuznach	ME Kreis Mettmann
KI Stadt Kiel	MEI Landkreis Meißen

MER Landkreis Merseburg	NY Landkreis Niesky
MG Stadt Monchengladbach	NZ Landkreis Neustrelitz
MGN Landkreis Meiningen	OA Landkreis Oberallgäu, Sitz Sonthofen
MH Stadt Mulheim a d Ruhr	OAL Landkreis Ostallgäu, Sitz Marktobderdorf
MHL Landkreis Muhhausen	OB Stadt Oberhausen
MI Kreis Minden Lubbecke Sitz Minden	OBG Landkreis Osterburg
MIL Landkreis Miltenberg	OC Landkreis Oschersleben
MK Markischer Kreis Sitz Ludenscheid	OO Kreis Stormarn, Sitz Bad Oldesloe
MM Stadt Memmingen	OE Kreis Olpe
MN Landkreis Unterallgau Sitz Mmdelheim	OF Stadt und Landkreis Offenbach
MOS Neckar Odenwald Kreis Sitz Mosbach	OG Ortenaukreis, Sitz Offenburg
MR Landkreis Marburg Biedenkopf Sitz Marburg	OH Kreis Ostholstein, Sitz Eutin
MS Stadt Munster	OHA Landkreis Osterode
MSP Landkreis Main Spessart Sitz Karlstadt	OHZ Landkreis Osterholz, Sitz Osterholz-Scharmbeck
MTK Main Taunus Kr Sitz Hofheim	ÖL Stadt u. Landkreis Oldenburg
MU Landkreis Muhldorf	OR Landkreis Oranienburg
MVL Mecklenburg Vorpommern Landesregierung und Landtag	OS Stadt u. Landkreis Osnabrück
MYK Landkreis Mayen Koblenz Sitz Mayen	OVL Obervogtland (Landkreise Klingenthal und Oelsnitz)
MZ Stadt Mainz und Landkreis Mainz Bmgen Sitz Mainz	OZ Landkreis Oschatz
MZG Landkreis Merzig Wadern Sitz Merzig	P Stadt und Landkreis Potsdam
N Stadt Nürnberg	PA Stadt und Landkreis Passau
NAU Landkreis Nauen	PAF Landkreis Pfaffenhofen
NB Stadt und Landkreis Neubrandenburg	PAN Landkreis Rottal-Inn, Sitz Pfarrkirchen
NO Landkreis Neuburg Schrobenhausen Sitz Neuburg	PB Kreis Paderborn
NDH Landkreis Nordhausen	PCH Landkreis Parchim
NE Kreis Neuss	PE Landkreis Peine
NEA Landkreis Neustadt a d Aisch Bad Windsheim Sitz Neustadt a d Aisch	PER Landkreis Perleberg
NEB Landkreis Nebra	PF Stadt Pforzheim und Enzkreis, Sitz Pforzheim
NES Landkreis Rhon Grabfeld Sitz Bad Neustadt a d Saale	PI Kreis Pinneberg
NEW Landkreis Neustadt a d Waldnaab	PIR Landkreis Pirna
NF Kr Nordfriesland Sitz Husum	PK Landkreis Pritzwalk
NH Landkreis Neuhaus am Rennweg	PL Stadt und Landkreis Flauen
NI Landkreis Nienburg	PLÖ Kreis Plön
NK Landkreis Neunkirchen, Sitz Ottweiler	PN Landkreis Pößneck
NL Niedersachsen, Landesregierung und Landtag	PS Stadt u. Landkreis Pirmasens
NM Landkreis Neumarkt	PW Landkreis Pasewalk
NMB Landkreis Naumburg	PZ Landkreis Prenzlau
NMS Stadt Neumünster	QFT Landkreis Querfurt
NOH Landkreis Grafschaft Bentheim, Sitz Nordhorn	QLB Landkreis Quedlinburg
NOM Landkreis Northeim	R Stadt u. Landkr. Regensburg
NP Landkreis Neuruppin	RA Landkreis Rastatt
NR Landkreis Neuwied	RC Landkreis Reichenbach
NRW Nordrhein-Westfalen, Landesregierung und Landtag	RD Kreis Rendsburg-Eckernförde, Sitz Rendsburg
NU Landkreis Neu-Ulm	RDG Landkreis Ribnitz-Oamgarten
NW Stadt Neustadt a. d. Weinstr.	RE Kreis Recklinghausen
	REG Landkreis Regen
	RH Landkreis Roth
	RIE Landkreis Riesa
	RL Landkreis Rochlitz

- RM** Landkreis Röbel (Müritz)
RN Landkreis Rathenow
RO Stadt u. Landkreis Rosenheim
HOS Landkreis Rostock
ROW Landkr. Rotenburg (Wümme)
RPL Rheinland-Pfalz, Landesregierung und Landtag
RS Stadt Remscheid
RSL Landkreis RoBlau
RT Landkreis Reutlingen
RU Landkreis Rudolstadt
RUO Rheingau-Taunus-Kreis, Sitz Bad Schwalbach
RÜG Landkreis Rügen, Sitz Bergen
RV Landkreis Ravensburg
RW Landkreis Rottweil
RZ Kreis Herzogtum Lauenburg, Sitz Ratzeburg S Stadt Stuttgart
SAD Landkreis Schwandorf
SAL Saarland, Landesregierung und Landtag
SAW Landkreis Salzwedel
SB Stadtverband Saarbrücken
SBG Landkreis Strasburg
SBK Landkreis Schönebeck
SC Stadt Schwabach
SCZ Landkreis Schleiz
SDH Landkreis Sondershausen
SDL Landkreis Stendal
SDT Stadt Schwedt
SE Kreis Segeberg, Sitz Bad Segeberg
SEB Landkreis Sebnitz
SEE Landkreis Seelow
SFA Landkreis Soltau-Fallingbostal, Sitz Fallingbostal
SFB Landkreis Senftenberg
SFT Landkreis Staßfurt
SG Stadt Solingen
SGH Landkreis Sangerhausen
SH Schleswig-Holstein, Landesregierung und Landtag
SHA Landkreis Schwäbisch Hall
SHG Landkreis Schaumburg, Sitz Stadthagen
SHL Stadt und Landkreis Suhl
SI Kreis Siegen-Wittgenstein, Sitz Siegen
SIG Landkreis Sigmaringen
SIM Rhein-Hunsrück-Kreis, Sitz Simmern
SK Saalkreis, Sitz Halle
SL Kreis Schleswig-Flensburg, Sitz Schleswig
SLF Landkreis Saalfeld
SLN Landkreis Schmölln
SLS Landkreis Saarlouis
SLZ Landkreis Bad Salzungen
SM Landkreis Schmalkalden
SN Stadt und Landkreis Schwerin
SO Kreis Soest
SÖM Landkreis Sömmerda
SON Landkreis Sonneberg
SP Stadt Speyer
SPB Landkreis Spremberg
SB Stadt Straubing und Landkreis Straubing-Bogen, Sitz Straubing
SRB Landkreis Strausberg
SRO Landkreis Stadtroda
ST Kreis Steinfurt
STA Landkreis Starnberg
STB Landkreis Sternberg
STD Landkreis Stade
STL Landkreis Stollberg
SV Rnein-Sieg-Kr., Sitz Siegburg
SUW Landkreis Südliche Weinstraße, Sitz Landau
SW Stadt u. Landkr. Schweinfurt
SZ Stadt Salzgitter
SZB Landkreis Schwarzenberg
TBB Main-Tauber-Kreis, Sitz Tauberbischofsheim
TET Landkreis Teterow
TG Landkreis Torgau
THL Thüringen, Landesregierung und Landtag
TIR Landkreis Tirschenreuth
TÖL Landkreis Bad Tölz-Wolfratshausen, Sitz Bad Tölz
TP Landkreis Templin
TR Stadt Trier und Landkreis Trier-Saarburg, Sitz Trier
TS Landkreis Traunstein
TU Landkreis Tübingen
TUT Landkreis Tuttlingen
UE Landkreis Uelzen
UEM Landkreis Ueckermünde
UL Stadt Ulm und Alb-Donau-Kreis, Sitz Ulm
UN Kreis Unna
VB Vogelsbergkr., Sitz Lauterbach
VEC Landkreis Vechta
VER Landkreis Verden
VIE Kreis Viersen
VK Stadt Völklingen
VS Schwarzwald-Baar-Kreis, Sitz Villingen-Schwenningen
W Stadt Wuppertal
WAF Kreis Warendorf
WB Landkreis Wittenberg
WBS Landkreis Worbis

WDA Landkreis Werdau
WE Stadt und Landkreis Weimar
WEN Stadt Weiden
WES Kreis Wesel
WF Landkreis Wolfenbüttel
WHV Stadt Wilhelmsnaven
WI Stadt Wiesbaden
WIL Landkreis Bernkastel-Wittlich, Sitz Wittlich
WIS Landkreis Wismar
WK Landkreis Wittstock
WL Landkreis Harburg, Sitz Winsen (Luhe)
WLG Landkreis Wolgast
WM Landkr Weilheim-Schongau, Sitz Weilheim
WMS Landkreis Wolmirstedt
WN Rems-Murr-Kreis, Sitz Waiblingen
WND Landkreis St Wendel
WO Stadt Worms
WOB Stadt Wolfsburg
WR Landkreis Wernigerode
WRN Landkreis Waren
WSF Landkreis Weißenfels
WST Landkreis Ammerland Sitz Westerstede

WSW Landkreis Weißwasser
WT Landkreis Waldshut, Sitz Waldshut-Tiengen
WTM Landkreis Wittmund
WU Stadt und Landkreis Würzburg
WUG Landkr Weißenburg-Gunzenhausen Sitz Weißenburg
WUN Landkreis Wunsiedel
WUR Landkreis Würzen
WW Landkreis Westerwald, Sitz Montabaur
WZL Landkreis Wanzleben
X NATO-Hauptquartiere
Y Bundeswehr
Z Zoll (ovales Kennzeichen)
Z Stadt und Landkreis Zwickau
ZE Landkreis Zerbst
ZI Landkreis Zittau
ZP Landkreis Zschopau
ZR Landkreis Zeulenroda
ZS Landkreis Zossen
ZW Stadt Zweibrücken
ZZ Landkreis Zeitz
0 Diplomatisches Korps

ქუნბანიის ქალაქების სატელეფონო კოდები

A		B		Bergisch-Gladbach 2208
Aachen 241		Bad Hersfeld 6621		Bergneustadt 2261
Aach/Trier 651		Bad Honef 2224		Berlin 30
Achern 7841		Bad Kissingen 971		Bernau 8051
Aich 6246		Bad Kreuznach 671		Bernburg3471
Aichwald 711		Bad Libenzel 7052		Biberach-Baden 7835
Alfeld-Leine 5181		Bad Wildungen 5621		Bielefeld 521
Altenburg 3447		Bad-Camberg 6434		Bilsen 4106
Altentreptow 3961		Bad-Dürenberg 3462		Birkenwerden 3303
Angemünde 3331		Bad-Eislen 5722		Birstein 6054
Anklam 3971		Baden-Baden 7221		Bischofswerda 3594
Annaberg-Buchholz 3733		Bad-Fraienwalde 3344		Bisenkompf 6461
Ansbach 981		Bad-Nauheim 6032		Bitberg 951
Apolda 3644		Bad-Pirmand 5281		Bitterfeld3493
Arensburg 4102		Bad-Salzungen 3695		Blomberg 5235
Arnstadt 3628		Bad-Telz 8041		Bochum 234
Aschaffenburg 6021		Baisdorf 9133		Bonn 228
Aschersleben 3473		Balingen 7333		Borkin 2861
Aue 3771		Bamberg 951		Borna 3433
Auerbach3744		Bassum 4241		Brake 4401
Augsburg 821		Bautzen 3591		Brandenburg 3381
Augustdorf 5237		Bayreuth 921		Brandis 34292
		Beeskow 3366		Braunschweig 531
		Bensberg2204		Bremen 421

Bremerhafen 471
 Bretzenheim 671
 Brieskow-Finkenheerd
 33609
 Brisen 33607
 Burg 3921
 Burghausen 8677
 Burgstend 3724
 Bützow 38461

C

Chemniz 371

D

Darmstadt 6151
 Delin 34202
 Delinnngendorf 991
 Denkendorf 711
 Desau 340
 Dilenburg 2771
 Dipoldis
 walde 3504
 Ditzingen 7156
 Donauettingen 771
 Donauwert 906
 Dortmund 231
 Dresden 351
 Dübeln 3431
 Duisburg 203
 Düsseldorf 211

E

Ebern 9531
 Eberswalde 3334
 Eie 3771
 Eilen 2382
 Eilenburg 3423
 Einbeck 5561
 Eisenach 3691
 Eisenhüttenstadt 3364
 Elmhorn 4121
 Elsterwerda 3533
 Elzweiler 6387
 Erbach 6062
 Erfurt 361
 Erkner 3362
 Erlanger 9131
 Eschborn 6192
 Eschwege 5651
 Eslingen/Neckar 711

Essen 201
 Essen 3537
 Ewerbach 6271

F

Falkensee 3392
 Fellbach 711
 Finsterwalde 3531
 Flea 3726
 Flensbug 461
 Flersheim 6145
 Forme 6241
 Forst 3562
 Frankfurt/Main 69
 Frankfurt/Oder 335
 Frechen 2234
 Freiberg 3731
 Freiburg 761
 Freiburg/Elbe 4799
 Freidemstadt 7441
 Freising 8161
 Freiteil 351
 Frendenberg 2378
 Fridrichshafen 7541
 Fulda 661
 Fürstebfeld -Bruck 8141
 Fürstebwalde/Spree
 3361
 Fürt 911
 Fürtwagen 7723
 Füssen 8362

G

Gadebusch 3888
 Gardelegen 3907
 Geislingen 7331
 Gelsenkirchen 209
 Gengenbach 7803
 Gera 365
 Germsheim 7274
 Geta 3821
 Gifchorn 5371
 Gisen 641
 Gladbach 2043
 Glauchau 3763
 Gopingen 7161
 Görliz 3581
 Goslar 5321
 Gota 3621
 Göttingen 551

Graifswald 3834
 Grewesmüllen 3881
 Grimma 3437
 Grofasmüllen 3881
 Grossenheim 3522
 Gundelsheim 951
 Günzburg 8221
 Güstrow 3843
 Gütterlou 5241

H

Hackenheim 6711
 Hagenow 3883
 Halberstadt 3941
 Haldesleben 3904
 Halle 345
 Hallstadt 951
 Haltern 2364
 Hamberge 451
 Hamburg 40
 Hameln 5151
 Hanau 3541
 Hanau 6181
 Hannover 511
 Hargesheim 671
 Heide 481
 Heidelberg 6221
 Heidenau 3529
 Heilbronn 7131
 Heilingenstadt 3606
 Henigsdorf 3302
 Herford 5221
 Hermsdorf 36601
 Herne 2323
 Hertzen 2361
 Herzberg 3535
 Heuerswerda 3571
 Heusenstadt 6104
 Hildburhausen 3685
 Hof 9281
 Hofen 7025
 Hofheim 6192
 Hönstein-Ernstahl 3723
 Hüffelsheim 671
 Husum 4841

I

Idstein 6126
 Iking 8178
 Ilmenau 3677

Ingolstadt	841	Leinefelden-Echterdingen	Mönchen-Gladbach	2161
Iserlon	2371	711	Müldorf	8631
J		Leipzig	Müllhausen	3601
Jakobsdorf	33608	Leonberg	Müllheim	6534
Jena	3641	Lerte	München	89
		Lewerkusen	Münsingen	7381
		Limbach-Oberfrona	Münster	251
		3722		
K		Limburg	N	
Kamenz	3578	Lingen	Nauen	3321
Karlsruhe	721	Lohn	Naumberg	3445
Karlstadt	9353	Lone	Neuburg	7082
Kassel	561	Lübben	Neuburg/Rein	7273
Kassel	651	Lübeck	Neuhaus	Ren
Katendorf	4191	Lübz	nweg	3679
Keiserslautern	631	Luckau	Neuhausen	7158
Kempten	831	Luckenwalde	Neuisenburg	6102
Ketten	3498	3371	Neumarkt	9181
Kil	431	Lüdwigsbürg	Neunbradenburg	395
Kirchschoring	8685	Lüdwigshafen	Neuruppin	3391
Kirschau	3592	Lüdwigshausen	Neustadt	3596
Kitzingen	9321	Lüdwigslust	Neustrelitz	3981
Kleinmachnow	33203	Lüdigsstadt	Nibul	4661
Kleinwelka	35935	Lumersheim	Niederwert	261
Kletze	3909	Lünsburg	Ninburg	5021
Klewe-Niederrein	2821	Lüterstadt	Niski	3588
Klikborn	4106	3475	Norden	4931
Klingenberg	9372		Nordenham	4731
Koblenz	261	M	Nordhausen	3631
Köln	221	Magdeburg	Nordheim/Main	9381
Königswuierhausen	3375	Malchin	Nordhorn	5921
Konstanz	7531	Malow	Normheim	671
Korbach	5631	Mandel	Nüdlingen	971
Kottbus	355	Mannheim	Nürnberg	911
Krefeld	2151	Marburg		
Kreisheim	7951	March	O	
Kriftel	6192	Markranstadt	Oberasbach	911
Kroiteil	2732	Meien	Oberhausen	208
Kronberg	6174	Meinz	Oberhof	36842
Kulmbach	9221	Meiselwitz	Obermorlen	6002
Küritz	33971	Meissen	Oelde	2522
		Memmingen	Oelsnitz	37421
L		Menden	Oersdorf	4191
Landau	9951	Meppen	Offenbach/Main	69
Landsberg	8191	Merseburg	Offenburg	781
Landshut	871	Mertesdorf	Oirösignal Nord	509
Lauf-Baden	7841	Merzig	Oirösignal Süd	709
Lebau	3585	Meschede	Oirösignal-Mitte	279
Leer	491	Mettlin	Oldenburg	441
Leinefelde	3605	Michendorf	Oranienburg	3301
		Mittweide		
		3727		

Ortenberg 781
 Oscharsleben 3949
 Oschaz 3435
 Osnabrück 541
 Osterburg 3937
 Ost-Hoffen 6242
 Ottendorf 36426
 Ottendorf-Okrilla 35205

P

Paderborn 5251
 Paitz 35601
 Pappenburg 4961
 Parchim 3871
 Parsburg 9492
 Pasewalk 3973
 Passau 851
 Perleberg 3876
 Pesneck 3647
 Pforzheim 7231
 Pirna 3501
 Plaun 3741
 Potsdam 331
 Potum 2664
 Prenzlau 3984
 Pretz 4342

Q

Quedlinburg 3946

R

Radebol 351
 Radenberg 5191
 Ragun 34906
 Ramstein 6373
 Ratenow 3385
 Ratzeburg 4541
 Rawensburg 751
 Reichenbach 3765
 Rensburg 941
 Reta 34206
 Reutlingen 7121
 Risa 3525
 Roksheim 671
 Rosenheim 80 31
 Roslau 34901
 Rostock 381
 Rotenburg-Wümme 4261
 Rüdersdorf 33638
 Rüdesheim 671

Rudolstadt 3672
 Rula 36929
 Rulang 35762

S

Saalfeld 3671
 Saarbrücken 681
 Salzgitter 5341
 Salzwedel 3901
 Sangerhausen 3464
 Schenebeck 3928
 Schkeuditz 34204
 Schleswig 4621
 Schmalkalden 3683
 Schomberg 7084
 Schpilen 5977
 Schpremberg 3563
 Schranberg 7422
 Schwabach 9122
 Schwabmünchen 8232
 Schwandorf 9431
 Schwenfurt 9721
 Schwerin 385
 Selow 3346
 Semerda 3634
 Senftenberg 3573
 Siden 271
 Sigmaringen 7571
 Singenfinfen 7031
 Soikendorf 911
 Sollingen 212
 Soltau 5191
 Sonneberg 3675
 Stade 4141
 Stadtroda 36482
 Staufen 7633
 Stegaurach 951
 Steinbach 36847
 Stendal 3931
 Sternberg 3847
 Stralsund 3831
 Strausberg 3341
 Stuttgart 711
 Sull 3681
 Sulzbach-Rosenberg 9661

T

Tangerhütte 3935
 Taunusstadt 6128

Templin 3987
 Teterow 3996
 Torgau 3421
 Torgelow 3976
 Traisen 671
 Traunstein 861
 Treusdorf 2241
 Trier 651
 Trierweiler 651
 Trosingen 7425
 Tübingen 7071
 Tuchenbach 911
 Türkheim 8245
 Tutlingen 7461

U

Uelzen 581
 Ulm 731
 Urbach 261
 Üterborn 3372

V

Vallendar 261
 Verden 4231
 Villingendorf 741

W

Waldstein 7171
 Walsrode 5161
 Waren 3991
 Warnemünde 381
 Weiblingen 7151
 Weiden 961
 Weimar 3643
 Weisenburg 9141
 Weisenfelds 3443
 Weiswasser 3576
 Weitmann 3643
 Welzheim 7182
 Werde 2855
 Wernigerode 3943
 Werstege 4482
 Wesel 281
 Wesseling 2236
 Wiesbaden 611
 Wilgelmstadt 4421
 Wilgelmshafen 4421
 Willungen 7721
 Wismar 3841
 Wissenbron 9325

Witten 2302		Wunstorf 5031		Zerbst 3923
Wittenberg 3877		Wuppertal 202		Zittau 3583
Wittenstock 3394		Würzburg 931		Zossen 3371
Wittstock 3394		Wurzen 3425		Ztorau 3725
Wolfen 3494				Zwenckau 34203
Wolfsburg 5361	Z			Zwickau 375
Wolgast 3836		Zeitz 3441		Zwohau/Delitsch 34207
Wünsdorf 33702		Zella-Melis 3682		

ქვემოთაში ხშირად ხმარებადი პირადი სახელები

Achim	Berthold	Dirk	Faiko	Hannelore
Albert	Bertram	Dominique	Felix	Hannes
Albrecht	Bettina	Dora	Flora	Hans
Alexander	Bianca	Doreen	Florian	HansJoactum
Alexis	Birgit	Dons	Frank	Hansjurgen
Alfred	Bodo	Dont	Franz	Harald
Alice	Bons	Dorothea	Franziska	Harry
Andre	Brigitte	Eberhard	Frauke	Hartmut
Andrea	Bnt	Eckard	Fred	Hedi
Andreas	Brittd	Edelgard	Frieda	Hedwig
Angela	Brunhild(e)	Edeltraud	Fnedel	Heide/Heidi
Angelika	Bruno	Edgar	Fnedenke	Heidemarie
Anita	Burkhard	Edith	Fritz	Heidrun
Anja	Carl	Egon	Gabi	Heike
Anke	Caria	Elke	Gabriele	Heiko
Anne	Carmen	Elfnede	Gebhard	Hein
Annegret	Carola	Elias	Georg	Heiner
Anneliese	Carsten	Elisa/Elise	Gerald	Heinrich
Annemdn	Catenna	Elisabeth	Gerd/Gert	Heinz
Annerose	Chris	Elke	Gerda	Heien
Annette	Christa	Ella	Gerhard/Gerha	Helga
Antje	Christian	Ellen	rt	Hella
Armin	Christiane	Elsa	Gerlind(e)	Helmut(h)
Arno	Christine	Emanuel	Gertrud	Hendnk
Arthur	Christoph	Emil	Gesine	Henning
Astrid	Claudia	Enrico	Gisela	Henrik
Axel	Claus	Erhard/Erhart	Gittd	Henrike
Barbara	Clemens	Erich	Gottfried	Henry
Bärbel	Connna	Enk	Gotz	Herbert
Bastian	Cornelia	Erika	Gregor	Hermann
Beate	Dagmar	Erna	Greta	Herta
Beatnce	Daniel	Ernst	Gudrun	Hilde
Ben	Daniela	Erwin	Guido	Hildegard
Benjamin	David	Esther	Gunnar	Hilmar
Benno	Denise	Ev(a)	Gunt(h)er	Hinrich
Bernd	Detlef/Detlev	Evamana	Gunt(h)er	Holger
Bernhard	Dieter	Evelyn	Gustel	Horst
Bert	Dietmar	Ewald	Hajo	Hubert
Berta	Dietrich	Falk	Hanna	Hugo

Ilona	Klaudia	Mark	Rene	Thorsten
Ilse	Klaus	Marko	Rem	Till
Ines	Klemens	Markus	Ricardo	Tim
Inga	Knut	Marlis	Richard	Tina
Inge	Konrad	Martin	Rita	Tobias
Ingeborg	Konstantin	Martina	Robby	Tom
Ingo	Konnna	Matthias	Robert	Toni
Ingnd	Kornella	Maunce	Roger	Torsten
Irene	Knstian	Max	Roland	Traudel
Irmgard	Knstine	Melanie	Rolf	Udo
Ivo	Kurt	Micaela	Ronald	Ulf
Ivonne	Lars	Michael	Rosemarie	Uli
Jacqueline	Lene	Machaele	Roswitha	Ulla
Jakob	Leo	Michele	Roy	Ulrich
Jan	Liane	Mirko	Rudi	Ulrike
Jana	Lisa	Monika	Rudiger	Ursel
Janet	Lisbeth	Nadine	Rudolf	Ursula
Janina	Lissi/Lissy	Nadja	Ruth	Uta/Ute
Jeanette	Lore	Nancy	Sabine	Uwe
Jeannine	Lorenz	Natalie	Sabnna	Valentin
Jens	Lothar	Nelly	Sandra	Veit
Jessica	Lotte	Nicole	Sebastian	Vera
Joachim	Ludwig	Nils	Sibylle	Verena
Jobst	Luise	Nina	Siegfried	Veronika
Jochen	Lutz	Norbert	Sigrid	Viktor
Johanna	Madeleine	Olaf	Silke	Vincent
Johannes	Maik	Olga	Silvia	Viola
Jörg	Mandy	Oliver	Silvio	Vivian
Judith	Manfred	Oskar	Simon	Volker
Julia	Manuel	Otto	Simone	Waldemar
Juliane	Manuela	Paola	Solveig	Walli
Jürgen	Marcel	Patricia	Sonja	Walter
Justus	Marco	Patrick	Sophie	Waltraud
Jutta	Mareike	Paul	Stefan/Stepha	Werner
Kai	Mären	Paula	nie	Wiebke
Karen	Margaret(e)	Peter	Steffen	Wilfred
Kann	Margit	Petra	Steffi	Wilhelm
Kanna	Margot	Philipp	Susanne	Willi
Karl	Margret	Pia	Sven	Winfried
Karia	Margnt	Pierre	Sybille	Wolf
Karlheinz	Maria	Piet	Sylvia	Wolfdietrich
Karola	Marianne	Rainer	Tamara	Wolfgang
Karsten	Marie	Ralf	Tanja	Wulf
Katharina	Maneluisse	Ramona	Thea	Xema
Katrin	Manna	Regina/Regine	Therese	Yvette
Kerstin	Mario	Reinhard	Thilo	Yvonne
Kirsten	Marion	Renate	Thomas	

ჟერმანელები – ნობელის პრემიის ლაურეატები		
ტ-ლი	სახელი და ცხოვრების წლები	სპეც-ბა
1901	კონრად რენტგენი (Conrad Röntgen) (1845 - 1923) ადოლფ ფონ ბერინგი (Adolf von Behring) (1854 - 1917)	ფიზიკა ბედიცინა
1902	ემილ ფიშერი (Emil Fischer) (1852 - 1919) თეოდორ მომსენი (Theodor Mommsen) (1817 - 1903)	ქიმია ისტორია.
1905	ფილიპ ფონ ზენარდი (Philipp von Lenard) (1862 - 1947) ადოლფ ფონ ბაერი (Adolf von Baeyer) (1835 - 1917) რობერტ კოხი (Robert Koch) (1843 - 1910)	ფიზიკა ქიმია ბედიცინა
1907	ედუარდ ბუხნერი (Eduard Buchner) (1860 - 1917)	ქიმია
1908	პაულ ერლიხი (Paul Ehrlich) (1854 - 1915) რუდოლფ კრისტოფ ეუკენი (Rudolf Kristof Eucken) (1846 - 1926)	ბედიცინა ისტორია.
1909	კარლ ფერდინანდ ბრაუნი (Karl Ferdinand Braun) (1850 - 1918) ვილჰელმ ოსტვალდი (Wilhelm Ostwald) (1853 - 1932)	ფიზიკა ქიმია
1910	ოტო ვალაჰი (Otto Wallah) (1847 - 1931) ალბრეხტ კოსელი (Albrecht Kossel) (1853 - 1927) პაულ ფონ ჰაიზე (Paul von Heyse) (1830 - 1914)	ქიმია ბედიცინა ისტორია.
1911	ვილჰელმ ვიენი (Wilhelm Wien) (1864 - 1928)	ფიზიკა
1912	გერჰარტ ჰაუპტმანი (Gerhart Hauptmann) (1862 - 1946)	ისტორია.
1914	მაქს ფონ ლაუე (Max von Laue) (1879 - 1960)	ფიზიკა
1915	რიჩარდ მარტინ ვილშტატერი (Richard Martin Willstätter) (1872 - 1942)	ქიმია
1918	მაქს პლანკი (Max Planck) (1858 - 1947) ფრიც ჰაბერი (Fritz Haber) (1858 - 1934)	ფიზიკა ქიმია
1919	იოჰანეს შტარკი (Yohannes Shtark) (1874 - 1957)	ფიზიკა
1920	ვალტერ ჰერმან ნერნსტი (Walther Hermann Nernst) (1864 - 1941)	ქიმია
1921	ალბერტ აინშტაინი (Albert Einstein) (1879 - 1955)	ფიზიკა
1922	ოტო ფრიც მაიერჰოფი (Otto Fritz Meyerhof) (1884 - 1951) ჯეიმზ ფრანკი (James Franck) (1882 - 1964)	ბედიცინა ფიზიკა
1925	გუსტავ ზედლივი ჰერცი (Gustav Ludwig Hertz) (1887 - 1975) რიჩარდ ადოლფ ზიგმონდი (Richard Adolf Zsigmondy) (1865 - 1929)	ფიზიკა ქიმია
1926	გუსტავ შტრესემანი (Gustav Stresemann) (1878 - 1929)	ბედიცინა.
1927	ჰაინრიხ ოტო ვილანდი (Heinrich Otto Wieland) (1877 - 1957) ლუდვიგ კვიდე (Ludwig Quidde) (1858 - 1941)	ქიმია ბედიცინა.
1928	ადოლფ ვინდაუსი (Adolf Windaus) (1876 - 1959)	ქიმია
1929	თომას მანი (Thomas Mann) (1875 - 1955)	ისტორია.
1930	ჰანს ფიშერი (Hans Fischer) (1881 - 1945)	ქიმია

1931	<p>ჰარლ ბოში (Karl Bosch) (1874 - 1940) ფრიდრიხ ბერგიუსი (Friedrich Bergius) (1884 - 1949) ოტო ჰაინრიხ ვარბურგი (Otto Heinrich Warburg) (1883 - 1970)</p>	<p>ჩიმიბა ჩიმიბა ტედიცინა</p>
1932	<p>ვერნერ ჰაიზენბერგი (Verner Heisenberg) (1901 - 1976)</p>	<p>ჩიმიბა</p>
1935	<p>ჰანს სპემანი (Hans Spemann) (1869 - 1941) ჰარლ ფონ ოსიეტკი (Carl von Ossietzky;) (1889 - 1938)</p>	<p>ტედიცინა ტშვიდ. პრ.</p>
1938	<p>რიხარდ კუნი (Richard Kun) (1900 - 1967)</p>	<p>ჩიმიბა</p>
1939	<p>ადოლფ ბუტენანდტი (Adolf Butenandt) (1903 - 1995) გერჰარდ დომაგი (Gerhard Domagk) (1895 - 1964)</p>	<p>ჩიმიბა ტედიცინა</p>
1944	<p>ოტო ჰანი (Otto Hahn) (1879 - 1968)</p>	<p>ჩიმიბა</p>
1950	<p>ოტო შაულ ჰერმან დილსი (Otto Paul Herrmann Diels) (1876 - 1954) კურტ ადლერი (Kurt Adler) (1902 - 1958)</p>	<p>ჩიმიბა ჩიმიბა</p>
1953	<p>ჰერმან შტაუდინგერი (Hermann Staudinger) (1881 - 1965)</p>	<p>ჩიმიბა</p>
1954	<p>ვალტერ ბოტე (Walther Bothe) (1891 - 1957)</p>	<p>ფიზიკა</p>
1956	<p>ვერნერ ფორსმანი (Werner Forßmann) (1904 - 1979)</p>	<p>ტედიცინა</p>
1961	<p>რუდოლფ მესბაუერი (Rudolf Messbauer) (დაბ. 1929 წ.)</p>	<p>ფიზიკა</p>
1963	<p>იოჰანეს ჰანს დანიელ ჯენსენი (Johannes Hans Daniel Jensen) (1907 - 1973) ჰარლ ციგლერი (Karl Ziegler) (1898 - 1973)</p>	<p>ფიზიკა ჩიმიბა</p>
1964	<p>ფეოდორ ლინენი (Feodor Lynen) (1911 - 1979)</p>	<p>ტედიცინა</p>
1967	<p>მანფრედ აიგენი (Manfred Eigen) (დაბ. 1927 წ.)</p>	<p>ჩიმიბა</p>
1971	<p>ვილი ბრანდტი (Willy Brandt) (1913 - 1992)</p>	<p>ტშვიდ. პრ.</p>
1972	<p>ჰაინრიხ ბილი (Heinrich Böll) (1917 - 1985)</p>	<p>ნიტერატ.</p>
1973	<p>ერნსტ ოტო ფიშერი (Ernst Otto Fischer) (1918 - 2007) ჰარლ ფონ ფრიშ (Karl von Frisch) (1886 - 1982)</p>	<p>ჩიმიბა ტედიცინა</p>
1979	<p>გეორგ ვიტტიგი (Georg Wittig) (1897 - 1987)</p>	<p>ჩიმიბა</p>
1984	<p>გეორგ კოლერი (Georg Kohler) (1946 - 1995)</p>	<p>ტედიცინა</p>
1985	<p>კლაუს ფონ კლიტინგი (Klaus von Klitzing) (დაბ. 1943 წ.)</p>	<p>ფიზიკა</p>
1986	<p>ერნსტ რუსკა (Ernst Ruska) (1906 - 1988) გერდ ბინიგი (Gerd Binnig) (დაბ. 1947 წ.)</p>	<p>ფიზიკა ფიზიკა</p>
1987	<p>იოჰანეს გეორგ ბედნორცი (Johannes Georg Bednorz) (დაბ. 1950 წ.)</p>	<p>ფიზიკა</p>
1988	<p>იოჰან დეიზენჰოფერი (Johann Deisenhofer) (დაბ. 1943 წ.) რობერტ ჰუბერი (Robert Huber) (დაბ. 1937 წ.) ჰარტმუტ მიხელი (Hartmut Michel) (დაბ. 1948 წ.)</p>	<p>ჩიმიბა ჩიმიბა ჩიმიბა</p>
1989	<p>ვოლფგანგ შაული (Wolfgang Paul) (1913 - 1993)</p>	<p>ფიზიკა</p>
1991	<p>ერვინ ნეერი (Erwin Neher) (დაბ. 1944 წ.) ბერტ საკმანი (Bert Sakmann) (დაბ. 1942 წ.)</p>	<p>ტედიცინა ტედიცინა</p>
1994	<p>რეინჰარდ ზელტენი (Reinhard Selten) (დაბ. 1930 წ.)</p>	<p>ეკონომიკა</p>
1995	<p>ქრისტიანე ნუსლეინ-ვოლჰარდი (Christiane Nüsslein-Volhard) (დაბ. 1942 წ.)</p>	<p>ტედიცინა</p>
1998	<p>ჰორსტ ლუდვიგ შტორმერი (Horst Ludwig Stormer) (დაბ. 1949 წ.)</p>	<p>ფიზიკა</p>
1999	<p>გუნტერ გრასი (Günter Grass) (დაბ. 1927 წ.)</p>	<p>ნიტერატ.</p>

2000	სერბერტ ჰრომერი (Herbert Krömer) (დაბ. 1928 წ.)	ფიზიკა
2001	ჟოლფგანგ ჰეტერლე (Wolfgang Ketterle) (დაბ. 1957 წ.)	ფიზიკა
2005	თეოდორ ჰენში (Theodor Hänsch) (დაბ. 1941 წ.)	ფიზიკა
2007	პეტერ გრუნბერგი (Peter Grünberg) (დაბ. 1939 წ.)	ფიზიკა
	გერჰარდ ერტი (Gerhard Ertl) (დაბ. 1936 წ.)	ქიმია
2008	სარალდ ცურ ჰაუზენი (Harald zur Hausen) (დაბ. 1936 წ.)	ბიოლოგია

50 უმსხვილესი გერმანული კომპანია		
კომპანია	ბიზნისი	შესაძრება (მლრდ. €)
1. DaimlerChrysler AG, შტუტგარტი	ავტომობილები	149,583
2. Volkswagen AG, ჟოლფსბურგი	ავტომობილები	86,948
3. Siemens AG, მიუნხენი	ელექტრონიკა და ელექტროტექნიკა	84,016
4. Deutsche Telekom AG, ჟონი	ტელეკომუნიკაცია	53,700
5. Metro AG, ჰოლანი	სუპერმარკეტი	51,526
6. RWE AG, ესენი	ენერჯეტიკა	43,487
7. BMW AG, მიუნხენი	ავტომობილები	42,282
8. Deutsche Post AG, ჟონი	ფოსტა, ლოგისტიკა, ფინანსები	39,255
9. Rewe Gruppe, ჰოლანი	სუპერმარკეტი	37,430
10. ThyssenKrupp AG	მანქანების მშენებლობა	36,689
11. E.ON AG, შვედელდორფი	ენერჯეტიკა, ქიმია	36,126
12. Robert Bosch GmbH, შტუტგარტი	ელექტროტექნიკა	34,977
13. Edeka-Gruppe, შამბურგი	სუპერმარკეტი	32,500
14. BASF AG, ლუდვიგსჰაფენი	ქიმია	32,216
15. EADS Deutschland GmbH, მიუნხენი	ავიაცია, კოსმონავტიკა	29,901
16. Bayer AG, ლევერკუზენი	ქიმია, ფარმაცია	29,624
17. Gruppe Tengelmann, მიუნხენი	სუპერმარკეტი	25,148
18. Deutsche BP AG, შამბურგი	ენერჯეტიკა	23,355
19. Audi AG, ინგოლშტადტი (zu Volkswagen AG)	ავტომობილები	22,603
20. Franz Haniel & Cie. GmbH, შვედურგი	სუპერმარკეტი/მომსახურება	22,462
21. Aldi Gruppe, ესენი და მიუნხენი	სუპერმარკეტი	22,075
22. TUI AG (vormals Preussag AG), ლანგენი	ტურისტიკა, ლოგისტიკა, ენერჯეტიკა	20,302
23. Otto GmbH & Co., შამბურგი	სამანათო ვაჭრობა	19,221
24. Deutsche Bahn AG, ჟერლინი	რკინიგზა	18,685
25. E.ON Energie AG, მიუნხენი (zu E.ON AG)	ენერჯეტიკა	18,585
26. Celsio AG, შტუტგარტი (Franz Haniel & Cie.)	ფარმაცია, საცალო ვაჭრობა	18,383
27. Bertelsmann AG, ჟეტერსლო	მას. ინფორმ. საშუალებანი	18,312
28. Shell + Dea Oil GmbH, შამბურგი	ენერჯეტიკა, ბუნ. აირი, ქიმია	17,580
29. Deutsche Lufthansa AG, შ/ფრაჟფურტი	საჰაერო მიმოსვლა	16,971
30. MAN AG, მიუნხენი	სატვირთო ავტომანქანები	16,040
31. KarstadtQuelle AG, ესენი	სუპერმარკეტი	15,815
32. DaimlerChrysler Services AG, ჟერლინი	მომსახურება	15,699

33. Phoenix AG & Co KG, ტანპადმი	ჩამლებით ვაჭრობა	15,400
34. Schwarz-Gruppe, ჩეკარსუღმი	სურსათით საცალო ვაჭრობა	15,143
35. Ford-Werke AG, ღოღონი	ჩეკომრეწველობა	15,002
36. Adam Opel AG, ძღუსელსპადმი	ჩეკომრეწველობა	14,875
37. RAG Aktiengesellschaft, ძღუსელსპადმი	სამთო მრეწველობა/ჩნერგეტიკა	13,025
38. Hochtief AG, უსენი (zu RWE AG)	ბუნებლობა	12,782
39. Exxon Mobile Central Europe, უსამბურგი	ბინერალური ზეთები	12,300
40. Lekkerland International GmbH, ფრეხენი	საკონდიტრო ნაწარმი	12,300
41. Ruhrgas AG, უსენი	ჟაწის მრეწველობა	11,924
42. Degussa AG, შღუსელდორფი (zu E.ON AG)	ჩიმიბა	11,765
43. Stinnes AG, ბღულსპადმი/ძური	უოგისტიკა	11,762
44. ThyssenKrupp Steel AG, შღსბურგი	ბეტალურგია	11,686
45. Continental AG, უსნოვერი	ჩეკომანქანების მოწოდება	11,408
46. T-Systems International GmbH, ბ/ფრაკფურტი	ჩეღეკომუნიკაცია	11,310
47. Aldi Süd, ბღულსპადმი/ძური (zu Aldi-Gruppe)	უბაჭრობა	11,082
48. Aldi Nord, უსენი (zu Aldi-Gruppe)	უბაჭრობა	10,993
49. Valeo GmbH, ჟტუტგარტი	ჩეკომანქანების მოწოდება	9,803
50. Henkel KGaA, შღუსელდორფი	ბონზარების საგნები	9,656

Ներդրում

Նիշան

A	AKTIVISTEN DER ERSTEN STUNDE	ALTMARK
AACHEN	ALBERTINUM	ALTSTADT
AACHENER PRINTE	ALEMANNIA AACHEN TSV	ALTSTADTHOFBÜHNE
AALEN VFR	ALEX	AMI
ABC-ABWEHRTRUPPE	ALEXANDERPLATZ ALEX	AMIGA-PLATTE
ABC-SCHUTZE	ALEXANDER VON HUMBOLDT STIFTUNG	AMMERSEE
ABENDGYMNASIUM	ALLER	AMRUM
ABENDSCHULE	ALLERHEILIGEN	AMT BLANK
ABGEORDNETENHAUS	ALLERSEELLEN	AMTSGEHILFE
ABGEORDNETENKAMMER	ALLGÄU	AMTSGERICHT
ABITUR	ALLGÄUER	AMTSMEISTER
ABTEIBERG	ALPEN	ANDACHTSBILD
ACKERBÜRGER	ALLGEMEINE ELEKTRICITÄTS-GESELLSCHAFT	ANDREASFEST
ADAC	ALLGEMEINE ELEKTRICITÄTS-GESELLSCHAFT AEG-TELEFUNKEN	ANSBACH 09 SPVGG
ADAC-MOTORWELT	ALLGEMEINE NAHRUNGS-UND GENUMITTELAUSSTELLUNG (ANUGA)	ANTIKENSAMMLUNGEN
ADAM	ALLGEMEINER DEUTSCHER NACHRICHTENDIENST (ADN)	ANHALT
OPEL	ALLGEMEINER STUDENTEN-AUSSCHUSS (ASTA)	ANHALTER: PER ANHALTER REISEN
ADENAUER KONRAD	ALLIIERTER KONTROLLRAT FÜR DEUTSCHLAND	ANTIFASCHISTISCHER SCHUTZ-WALL
ADENAUER ÄRA	ALLIANZ ARENA	ANTIFASCHULEN
ADIDAS AG	ALPEN	ANUGA
ADLER	ALPENVORTAND	APFELHEXE
ADLER WERKE	ALPHA-JET	APOLDA
ADMIRAL	ALTE FRITZ	APOTHEKE
ADMIRALAPOTHEKER	ALTE MAINBRÜCKE	ARAL AG
ADMIRALARZT	ALTENBURG	ARBEITERJUGEND
ADMIRALOBERSTABSARZT	ALTE OPER	ARBEITER-SAMARITER BUND (ASB)
ADMIRALSTABSARZT	ALTE PINAKOTHEK	ARBEITERWOHLFAHRT (AWO)
ADVENT	ALTER GOTTFRIED	ARBEITSAMT
ADVENTKRANZ	ALTES MUSEUM	ARBEITSGEMEINSCHAFT DER EVANGELISCHEN JUGEND DEUTSCHLANDS
ADVENTSKALENDER	ALTES RATHAUS	ARBEITSGEMEINSCHAFT DER GROßFORSCHUNGSEINRICHTUNGEN
AEG	ALTES RESIDENZTHEATER	ARBEITEGEMEINSCHAFT DER RUNDFUNKANSTEHEN DEUTSCHLANDS (ARD)
AEG TELEFUNKEN		
AGF		
AGFA AGFA		
AGFA AG		
AGFA GEVAERT AG		
AHLEN LR		
AIM		
AKADEMIKER		
AKADEMISCHER BEIFALL		
AKTIENGESELLSCHAFT FÜR ANILINPRODUKTION AGFA		

ARBEITSGEMEINSCHAFT SELBSTANDIGER UNTER- NEHMER (ASU)	BAD HOMBURG VOR DER HO- HE	BDA
ARBEITSGERICHT	BADISCHE ANILIN- UND SO- DA-FABRIK AG (BASF)	BDI
ARD	BAEDEKER KARL	BdV
ARENA AUF SCHAALKE	BANDONEON	BEAMTER
ARKONA	BAP	BEETHOVEN DENKMAL
ARME RITTER	BARBARAFEIER	BEETHOVEN HALLE
ARMENHAUS SACHSENS	BARTHOLOMÄUS DOM	BEETHOVENHAUS
ARMINIA BIELEFELD DSC	BARTHOLOMÄUS FEST	BEIGEORDNETER
ARMINIUS-DENKMAL	BASF AG	BEKENNTNISSCHULE
ARNSBERG	BASTEI	BELLEVUE
ARTCOLOGNE	BAUCH VON BERLIN	BENZ CARL FRIEDRICH
ARTILLERIETRUPPE	BAUERN THEATER	BENZ & CIE AG
ASB	BAUERNFRÜSTUCK	BERCHTESGADENER LAND
ASAMKIRCHE	BAUHAUS	BEREITSCHAFTSPOLIZEI
ASCHERMITTWOCH	BAUHAUS ARCHIV	BERGEN
ASCHKUCHEN	BAUKNECHT GMBH	BELSEN
ASTA	BAUMA	BERGISCHES LAND
ATLAS DELMEHORST	BAUMBLÜTENFEST	BERLIN
AUDI	BAUMKUCHEN	BERLINALE
AUDI WERKE AG	BAUSPAREN	BERLINER ECKE
AUERBACHS KELLER	BAUTZEN	BERLINER ENSEMBLE
AUFBAUGYMNASIUM	BAVARIA MIT RUHMESHALLE	BERLINER KARPFFEN
AUFBAUSCHULE	BAYER AG	BERLINER KUNSTGEWERBE- MUSEUM
AUGSBURG	BAYER 04 LEVERKUSEN TSV	BERLINER MAUER
AUGSBURGER ALLGEMEINE	BAYER 05 UERDINGEN FC	BERLINER MORGENPOST
AUGUST HORCH & Co MO- TOREN-WERKE	BAYERISCHE MOTORENWER- KE	BERLINER OFEN
AUGUST THYSSEN-HÜTTE AG	BAYERISCHE ALPEN	BERLINER PFANNKUCHEN
AULA PALATINA	BAYERISCHE STAATSBIBLIO- THEK IN MÜNCHEN	BERLINER RING
AURICH	BAYERISCHE STAATSOOPER	BERLINER SCHNAUZE
AUSSIEDLER	BAYERISCHER MAXIMILIANS- ORDEN FÜR WISSEN- SCHAFT UND KUNST	BERLINER VOLKSBUHNE
AUTOBAHN	BAYERISCHER VERDIENSTOR- DEN	BERLINER WEIßE
AUTOMOBILWERK EISENACH (AWE)	BAYERISCHER WALD	BERLINER WEIßE MIT SCHUß
AUTO UNION AG	BAYERISCHES ARMEEMUSE- UM	BERLINER ZEITUNG
AUTO UNION GMBH	BAYERISCHES MEER	BERLIN ZIMMER
AWO	BAYERISCHES NATIONALMU- SEUM	BERLIN KRISE
AXEL SPRINGER VERLAG AG	BAYERN	BERLIN (WEST)
B	BAYERN	BEROLINA
BABELSBERG	BAYERN MÜNCHEN FC	BERTELSMANN AG
BABELSBERG 03 E.V. SV	BAYERNKURIER	BERTELSMANN JUGEND- BUCHVERLAG
BACKSTEINGOTIK	BAYREAUTH	BERTELSMANN KONZERN
BADEN	BAYREUTHER FESTSPIELE	BERTELSMANN KUNSTVER- LAG
BADEN-BADEN	BAYRISCHKRAUT	BERTELSMANN LEXIKON VERLAG
BADENWEILER		BERTELSMANN SACHBUCH- VERLAG
BADEN-WÜRTTEMBERG		BERTELSMANN VERLAG
BAD GOTTLEUBA		BERUFSSCHULE
		BERUFAUFBAUSCHULE

BERUFSVERBOTE	BONBON	BULLRICHSALZ
BESATZUNGSSTATUT	BONN	BUNA WERKE HÜLS GMBH
BESCHERUNG	BOONEKAMP	BUND DER DEUTSCHEN KATHOLISCHEN JUGEND
BEVIN PLAN	BOOTSMANN	BUND DER VERTRIEBENEN
BfV	BÖRDE	BdV
BGS	BORKUM	BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ (BfV)
BIBLIOGRAPHISCHES INSTITUT	BORUSSIA DORTMUND BV	BUNDESARBEITSGERICHT
BIELEFELDER APPELL	BORUSSIA MÖNCHENGLADBACH VfL	BUNDESBÜRGER
BIENENSTICH	BORUSSIA FULDA	BUNDESDORF
BIERDECKEL	BOSCH KONZERN	BUNDESFINANZHOF
BIERSCHNAUZER	BOULETTE	BUNDESGERICHTSHOF (BGH)
BIERUNTERSATZ	BRANDENBURG	BUNDESGRENZSCHUTZ (BGS)
BIERZEIT	BRANDENBURGER TOR	BUNDESKANZLER
BILD	BRANDT WILLY	BUNDESKRIMINALAMT (BKA)
BILD AM SONNTAG (BAMS)	BRANNTWEIN	BUNDESLAND
BILDSTOCK	BRATWURST	BUNDESLIGA DFB
BINGER LOCH	BRAUNSCHWEIG	BUNDESMARINE
BIO	BRAUNSCHWEIGER ZEITUNG	BUNDESNACHRICHTENDIENST (BND)
BAUER	BRD	BUNDESPRÄSIDENT
BIO PRODUKT	BRECHT THEATER	BUNDESPRESSEAMT (BPA)
BISCHOF	BREISGAU	BUNDESRAT
BISMARCKHERING	BREMEN	BUNDESREGIERUNG
BISMARCKEICHE	BREMER GRUNKOHL MIT PINKEL	BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND (BRD)
Bi ZONE	BREMERHAVEN	BUNDESTAG
BKA	BREMER VULKAN VERBAND	BUNDESVERBAND DER DEUTSCHEN INDUSTRIE (BDI)
BLANKE HANS	BREMISCHE	BUNDESVERDIENSTKREUZ
BLAU-WEIß BERLIN SpVg	BURGERSCHAFT	BUNDESVEREINIGUNG DER DEUTSCHEN ARBEITGEBERVERBANDE E.V. (BDA)
BLAUE MINNA	BRESLAU	BUNDESVERFASSUNGSGERICHT BVG
BLAUE «UMWELTENGEL»	BRIEFBOMBE	BUNDESVERSAMMLUNG
BLAUER BRIEF	BRIGADEGENERAL	BUNDESVERWALTUNGSGERICHT
BLAUER HEINRICH	BRIGITTE	BUNDESWEHR
BLAUER PETER	BROCKEN	BUNDNIS 90
BLAUPUNKT	BROCKHAUS	BUNDNIS 90 / DIE GRUNEN
BLEISOLDATEN	BROCKHAUS FRIEDRICH ARNOLD	BUNTE
BLINDER HUND	BROT FÜR DIE WELT	BUNTE STADT AM HARZ
BLOCKADE DER WESTSEKTOREN BER LINS	BROTZEIT	BURDA GMBH,
BLOHM VOß	BROWN, BOVERI & CIE AG (BBC)	BURDA MODEN
BLUMENSTADT ERFURT	BRÜCKENVERLAG GMBH LITERATUR VERTRIEB IMPORT EXPORT	BURGERINITIATIVEN
BMW	BRÜHL	BURGERMEISTER
BND	BRÜHLSCHER TERRASSE	BURGERSCHAFT
BOCHUM	B. SCHOTT'S SOHNE MUSIKVERLAG	
BOCHUM VfL	BUCHENWALD	
BOCKBIER	BUCHTEL	
BOCKWURST	BUDDENBROOK HAUS	
BODE-MUSEUM		
BODENSEE		
BODENWERDER		
BOHMERWALD		
BOHNENFEST		

BURGUNDERPFANNE	CONTINENTAL	DEUTSCHE AKADEMIE DER
BURGUNDERWEIN	COTTBUS	NATURLIRSCHER "LEOPOL-
BUSSING AUTOMOBILWERKE	C-PARTEIEN	DINA"
AG	CSU	DEUTSCHE AKADEMIE FÜR
BUß UND BETTAG	D	SPRACHE UND DICHTUNG
BUSCHMANN	DAAD	DEUTSCHE ANGESTELLTEN-
BRUNNEN	DACHAU	GEWERKSCHAFT (DAG)
BÜTTE	DACHBODEN	DEUTSCHE BAHN AG (DB)
BÜTTENREDE	DACHREITER	DEUTSCHE BANK AG
BÜTTENREDNER	DAF	DEUTSCHE BIBLIOTHEK
B.Z.	DAG	DEUTSCHE BÖRSE AG
C	DAIMLER	DEUTSCHE BÜCHEREI
CARL WINTER UMVERSITÄTS-	DAIMLER-BENZ AG	DEUTSCHE BUNDESBahn
VERLAG GMBH	DAIMLER-MOTOREN-	(DB)
CARL ZEISS JENA FC	GESELLSCHAFT	DEUTSCHE BUNDESBANK
CARSTENS	DANKBRUNNEN	DEUTSCHE BURSCHEN-
CDU	DANZIG	SCHAFT
CEBIT	DARMSTADT	DEUTSCHE DAMPFSCHEIFFS-
CECILIENHOF	DARMSTADT 98 SV	GESELLSCHAFT HANSA
CENTRUM BÜROINFORMA-	DARß	DEUTSCHE DEMOKRATISCHE
TION TELEKOMMUNIKA-	DB	REPUBLIK (DDR)
TION CEBIT	DBB	DEUTSCHE EDELSTAHLWER-
CHARITE	DBD	KE AG
CHARLOTTENBURG	DDR	DEUTSCHE FILM-AG (DEFA)
CHECKPOINT	DDP	DEUTSCHE FINANZIERUNG-
CHARLIE	DEFA	SGESELLSCHAFT
CHEMNITZ	DEGUSSA	DEUTSCHE FORSCHUNGSGE-
CHIAMSEE	DEISTER	MEINSCHAFT (DFG)
CHILEHAUS	DEMAG AG	DEUTSCHE FRIEDENS-UNION
CHLORODONT	DEMERSCHOPPEN	(DFU)
CHLOROPHILLKOMMUNISTEN	DEMOKRATISCHE BAUERN-	DEUTSCHE GESELLSCHAFT
CHRISTBAUM	PARTEI DEUTSCHLANDS	FÜR FREIZEIT
CHRISTFEIER	(DBD)	DEUTSCHE GOLD- UND SIL-
CHRISTFEST	DENKMAL DES UNBEKAN-	BER-SCHIED ANSTALT
CHRISTIAN DIERIG AG	NTEN INTEN-DANTEN	(DEGUSSA)
CHRISTI HIMMELFAHRT	DENZLINGEN	DEUTSCHE JUNGDEMOKRA-
CHRISTLICH DEMOKRATI-	DER STERN DES GROSSEN	TEN (DJJ JUDO)
SCHUE UNION DEUSCH-	KREUZES	DEUTSCHE KOMMUNISTI-
LANDS (CDU)	DESSAU	SCHUE PARTEI
CHRISTLICHER GEWERK-	DETMOLD	DEUTSCHE LUFTHANSA AG
SCHAFTSBUND DEUTSCH-	DEUTSCH ALS FREMDSPRA-	(DLH)
LANDS (CGB)	CHUE (DAF)	DEUTSCHE LUFTWAFFE
CHRISTLICH-SOZIALE UNION	DEUTSCH-DRAHTHAAR	DEUTSCHE MARINE
IN BAYERN (CSU)	DEUTSCH-FRANZÖSISCHE	DEUTSCHE MARK (DM)
CHRIST UND WELT	BRIGADE	DEUTSCHE MASCHINENFAB-
COMMERZBANK AG	DEUTSCH-KURZHAAR	RIK AKTIENGESELLSCHAFT
CONGRESS	DEUTSCH-LANGHAAR	DEUTSCHE MICHEL
CENTRUM	DEUTSCH-NIEDERLÄNDI-	DEUTSCHE NATIONAL-ZEI-
CONSTANZE	SCHES KORPS	TUNG
CONTAX	DEUTSCHE	DEUTSCHE OPER BERLIN
		DEUTSCHE PARTEI (DP)

DEUTSCHE PRESSE-AGENTUR (DPA)	DEUTSCHES ALLGEMEINE SONN-TAGSBLATT	DO
DEUTSCHE REICHSBAHN (DR)	DEUTSCHES ARCHITEKTYR-MUSEUM	DOCUMENTA
DEUTSCHE REICHSPARTEI (DRP)	DEUTSCHES BEEFSTEAK	DOKTOR (DR.)
DEUTSCHE SPRACHE	DEUTSCHES BERGBAU-MUSEUM	DOKTOR EHRENHALBER
DEUTSCHE STAATSOPER UNTER DEN LINDEN	DEUTSCHES ECK	DOKTORGRAD, DOKTORWURDE
DEUTSCHE TELEKOM AG	DEUTSCHES FILMMUSEUM	DOM
DEUTSCHE VOLKSZEITUNG (DVZ)	DEUTSCHES FLORENZ	DOM ST. KILIAN
DEUTSCHE WEINSTRASSE	DEUTSCHES HEER	DOM ST. PETER UND PAUL
DEUTSCHE WELLE	DEUTSCHES MUSEUM VON MEISTERWERKEN DER NATUR UND DER TECHNIK	DOMSCHATZKAMMER
DEUTSCHE WERFT AG	DEUTSCHES NATIONALTHEATER	DONAU
DEUTSCHE WIEDERVEREINIGUNG	DEUTSCHES ROM	DONAUESCHINGER MUSIKTAGE
DEUTSCHE WIRTSCHAFTSKOMMISSION (DWK)	DEUTSCHES SCHAYSPIELHAUS	DOPPELKOPF
DEUTSCHE WOCHENZEITUNG	DEUTSCHES SCHIFFFAHRTMUSEUM	DORFKIRCHE
DEUTSCHE ZENTRALE FÜR TOURISMUS (DZT)	DEUTSCHE STAATSOPER	DORNIER (DO)
DEUTSCHER AKADEMISCHER AUSTAUSCHDIENST (DAAD)	DEUTSCHES THEATER (BERLIN)	DORNIER GMBH
DEUTSCHER BEAMTENBUND (DBB)	DEUTSCHES THEATERMUSEUM	DORTMUND
DEUTSCHER BUNDESJUGENDRING	DEUTSCHES WIRTSCHAFTSWUNDER	DP
DEUTSCHER DEPESCHENDIENST (DDP)	DEUTSCHLAND	DPA
DEUTSCHER EVANGELISCHER KIRCHENTAG	«DEUTSCHLAND, DEUTSCHLAND ÜBER ALLES»	DRACHENFELS AM RHEIN
DEUTSCHER FUSSBALL-BUND	DEUTSCHLANDFUNK (DLF)	DREHSCHLEIBE EUROPAS
DEUTSCHER GEWERKSCHAFTSBUND (DGB)	DEUTSCHLANDLIED	DREI
DEUTSCHER HERRENKLUB	DEUTSCHLANDS GRÜNES HERZ	DREIFALTIGKEITSKIRCHE
DEUTSCHER INDUSTRIE- UND HANDELSTAG (DIHT)	DEUTSCHLAND-UNIONDIENST	DREI GLIEDIGKEIT DER SCHULE
DEUTSCHER JAGDTERRIER	DFG / VK	DREIEMIGKEIT (HEILIGE)
DEUTSCHER KATHOLIKENTAG	DFU	DREIEMIGKEITSFEST, DREIFALTIGKEITSONNTAG
DEUTSCHER KLUB	DIAMANTENE HOCHZEIT	DREIKÖNIGSFEST
DEUTSCHER SCHAFFERHUND	DIAPHANGESCHIRR	DREIKÖNIGSTAG
DEUTSCHER SPORTBUND (DSB)	DICKZUCKERFRÜCHTE	DREIKÖNIGSTREFFEN
DEUTSCHER SUPERMARKT	DIE DREI	DRESDEN
DEUTSCHER TASCHENBUCH VERLAG (DTV)	DIHT	DRESDNER 98
DEUTSCHER VOLKSKONGRESS	DIN	SC
	DIRNDELKLEID	DRESDNER BANK AG
	DITHMARSCHEN	DRESDNER CHRISTSTOLLEN
	DJD	DRESDNER GEMALDEGALERIE
	DKW	DR. HABIL
	DLF	DR. H. C.
	DLH	DR.-ING. H. C. FERDINAND PORSCHKE KG
		DROEMERSCHKE VERLAGSANSALT TH. KNAUR NACHF.
		DROGERIE
		DROMLMG
		DRUCK- UND PAPIERFACHAUSSTELLUNG („DRUPA“)
		DRUPA
		DTV
		DUDEN

DUISBURG
 DUISBURG 02 E.V. MSV
 DUMME AUGUST
 DUMME LIESE
 DÜMMER
 DÜRERHAUS IN NÜRNBERG
 DÜSSELDORF
 DUSSELDORFER SCHULE
 DVZ
 DW
 DWK
 DYNAMO BERLIN BFC
 DYNAMO DRESDEN FC
 DZT
 D-ZUG

E

EC
 ECU
 EDEKA VERBAND KAUFMÄN-
 SCHER GENOSSENSCHAFT-
 TEN
 EG
 EG-KOMMISSION
 EGKS
 EG-MINISTERRAT
 EIERLIKÖR
 EIERSCHECKE
 EIFEL
 EILZUG
 EIMSBÜTTELER
 EIN ÄLTERES SEMESTER
 EIN BEMOOSTES HAUPT
 EINFAMILIENHAUS
 EINGERICHT
 EINIGUNGSVERTRAG
 EINS
 EINTOPF
 EINTRACHT BRAUNSCHWEI-
 GER TSV
 EINTRACHT FRANKFURT
 EINTRACHT TRIER 05 SV
 EISBEIN
 EISENACH
 EISENACHER «SOMMERGE-
 WINN»
 EISERNE HOCHZEIT
 EISERNE KONRAD
 EISERNES KREUZ
 EISERNES KREUZ 1. KLASSE
 EISERNES KREUZ 2. KLASSE

EISLEBEN
 EISLER
 EISSTOCKSCHIEßEN
 EISWEIN
 EK
 EKD
 ELBE
 ELBE-HAVEL-KANAL
 ELB-FLORENZ
 ELISANDSTEINGEBIRGE
 ELFERRAT
 ELISABETHGALERIE
 ELSAß
 ELSTERGEBIRGE
 ELYSEE-VERTRAG
 EMF
 EMS
 EMSLAND
 ENERGIE COTTBUS FC
 ENGLISCHER GRUB
 ENTNAZIFIZIERUNG
 EPD
 EPIPHANIAS
 ERDGESCHOSS
 ERFURT
 ERHARD
 ERNST HEINKEL FLUGZEUG-
 BAU GMBH
 ERNST LEITZ GMBH
 ERNTEDANKFEST
 ERNTING
 ERSTKOMMUNION
 ERSTSEMESTER
 ERZGEBIRGE
 ESCHENHEIMER TURM
 ESELSBRÜCKE
 ESSEN
 ETTERSBERG
 EU
 EULENSPIEGELBRUNNEN
 EURATOM
 EURO
 EUROCHEQUE (EE)
 EURO CITYZUG (EC)
 EUROKORPPS
 EUROPÄISCHE ATOMGEMEIN-
 SCHAFT (EURATOM)
 EUROPÄISCHE GEMEIN-
 SCHAFT FÜR KOHLE UND
 STAHL (EGKS)

EUROPÄISCHE GEMEIN-
 SCHAFTEN (EG)
 EUROPÄISCHE UNION (EU)
 EUROPÄISCHE VERTEIDI-
 GUNGSGEMEINSCHAFT
 (EVG)
 EUROPÄISCHE WAHRUNGS-
 EINHEIT (ECU)
 EUROPÄISCHE WIRTSCHAFTS-
 GEMEIN-SCHAFT (EWG)
 EUROPÄISCHE ZENTRALBANK
 (EZB)
 EUROPÄISCHER GERICHTS-
 HOF
 EUROPÄISCHER RAT DER STA-
 ATS-UND REGIERUNGS-
 CHEFS
 EUROPÄISCHES MUSIKFEST
 EUROPÄISCHES PARLAMENT
 EUROPARAT (ER)
 EVANGELISCH-LUTHERISCHE
 KIRCHE
 EVANGELISCHE KIRCHE IN
 DEUTSCHLAND (EKD)
 EVANGELISCHER PRESSE-
 DIENST (EPD)
 EVG
 EWG
 E-ZUG

F

FABRIK DER GESETZE
 FACHHOCHSCHULE
 FACHOBERSCHULE
 FACHSCHULE
 FACHWERK
 FAHNE DEUTSCHLANDS
 FAHNENJUNKER
 FÄHNRICH
 FÄHNRICH ZUR SEE
 FALLSCHIRMJÄGERTRUPPE
 FALSCHER HASE
 FARBENFABRIKEN BAYER AG
 FARBERWERKE HOECHST AG
 FASCHING
 FASCHINGZEIT
 FASTNACHT
 FASCHING
 KARNEVAL
 FASTNACHTDIENSTAG
 FASTNACHTSSPIELE

FAUN
FAZ
FDP
FEHMARN
FEHMARNBELT
FEIERABEND
FELDJÄGERTRUPPE
FELDWEBEL
FERNMEDETRUPPE
FERNMEDETRUPPE
OPERATIVE INFORMATION
FERNSEH- UND UKW-TURM
IN BERLIN
FERNSPÄHTRUPPE
FESTSPIELE IN EUTIN
FESTSPIELHAUS
FESTUNG MARIENBERG
FETISCH AUTO
FEWA
FHG
FICHTELBERG
FICHTELGEBIRGE
FILMDUKAT
FIRMUNG
FLÄMING
FLAMMENDE HERZEN
FLEET
FLEISIGES LIESCHEN
FLICK INDUSTRIEVERWAL-
TUNG KGAA
FLINKE JETTE
FLOSSENBÜRG
FLOTTE LOTTE
FLOTTENAPOTHEKER
FLOTTENARZT
FLOTTILLENADMIRAL
FLOTTILLENAPOTHEKER
FLOTTILLENARZT
FOCKE-MUSEUM
FOCKE-WULF (FW)
FOCKE-WULF GMBH
FOCUS
FÖHN
FÖHR
FOLKWANG-MUSEUM
FONDS „DEUTSCHE EINHEIT
FORD
FORD-WERKE AG
FORTUNA KÖLN SC
FORTUNA DÜSSELDORF
FRANKEN

FRANKENWALD
FRANKENWEINE
FRANKFURT AM MAIN
FRANKFURTER ALLGEMEINE
SONN-TAGSZEITUNG
FRANKFURTER ALLGEMEINE
ZEITUNG (FAZ)
FRANKFURTER BUCHMESSE
FRANKFURTER FESTE
FRANKFURTER KONSUMGU-
TERMESSE
FRANKFURTER KREUZ
FRANKFURTER PAULSKIRCHE
FRANKFURTER RUNDSCHAU
FRANKFURTER SCHULE
FRANKFURTER WURSTCHEN
FRANKISCHE ALB
FRÄNKISCHE SAALE
FRANKISCHE SCHWEIZ
FRANKISCHER JURA
FRANKISCHES REICH
FRAU (FR.)
FRAU HOLLE SCHUTTELT
IHRE BETTEN AUS
FRAUENKIRCHE
FRAULEIN (FRI.)
FRAUNHOFER-GESELL-
SCHAFT ZUR FORDERUNG
DER ANGEWANDTEN FOR-
SCHUNG (FHG)
FREGATTENKAPITÄN
FREIBURG
FREIBURG SC
FREIE DEMOKRATISCHE KOR-
RESPONDENZ
FREIE DEMOKRATISCHE PAR-
TEI (FDP)
FREIE HANSESTADT BREMEN
FREIE REICHS- UND HANSE-
STADT
FREIE STADTE
FREIE UNIVERSITÄT BERLIN
FREIES VOLK
FREIE UND HANSESTADT
HAMBURG
FREIE VOLKSBUHNE
FREIGEGENSTAND
FREISTAAT
FREMDARBEITER
FRIEDRICH KRUPP
HUTTENWERKE AG

FRIEDRICHSHAIN
FRIEDRICHSTADTPALAST
FRIEDR. VIEWEG UND SOHN
VERLAGSGESELLSCHAFT
GMBH
FRIESEN
FRISEURMUSEUM
FRITTATEN
FRITZ-THYSSEN-STIFTUNG
FRONLEICHNAM
FRONLEICHNAMSFEST
FRUHSCHOPPEN
FRUHSTUCKBRETT(CHEN)
FULDA
FÜNF
FÜNF-PROZENT-KLAUSEL
FUßBALL-VERBAND
MITTELRHEIN
FUßBALLREGIONALVERBAND
SÜDWEST
FUSSBALLVERBAND
NIEDERRHEIN
FÜSSEN
FW
FWIKENSONNTAG

G
GABELFRUHSTUCK
GANSEKLEIN
GANSELIESEL
GANZTAGSSCHULE
GARMISCH-PARTENKIRCHEN
GARTENSTADT
GARTENZWERG
GASTARBEITER
GASTEIG
GASTHOF
GASTHÖRER
GASTSTÄTTE
GAUCK-BEHÖRDE
GAUTSCHEN
G. BAUKNECHT GMBH
GEBILDBROT
GEBRUDER JUNGHANS GMBH
GEDÄCHTNISKIRCHE
GEDENKSTÄTTE „MITTELBAU
DORA"
GEEST, GEESTLAND.
GEFREITER
GEFREITER

GEFREITER (BOOTSMANNANWÄRTER)	GESETZ ÜBER DIE POLITISCHEN PARTEIEN	GRENZMARK POSEN-WESTPREUSSEN
GEFREITER (FELDWEBELANWÄRTER)	GESETZ ZUR ANDERUNG DIENSTRECHTLICHER VORSCHRIFTEN	GROSCHEN
GEFREITER (MAATANWÄRTER)	GESETZ ZUR DEMOKRATISIERUNG DER DEUTSCHEN SCHULE	GROBE KOALITION
GEFREITER (OFFIZIERANWÄRTER)	GESPENSTERBAHN	GROBE PAULINE
GEFREITER (OFFIZIERANWÄRTER)	GESUNDHEITSHOTEL	GROBE SEESTADT LEIPZIG
GEFREITER (UNTEROFFIZIERANWÄRTER)	GEWANDHAUS	GROBE SIEBEN
GEMALDEGALERIE ALTE UND NEUE MEISTER	GEWANDHAUSORCHESTER	GROBER FLORIAN
GEMEINDE	GHH	GROBER HANS
GEMEINDEBEDIENTETER	GIEBEL	GROBER HEINRICH
GEMEINDEDIREKTOR	GIFA	GROBER MICHEL
GEMEINDERAD	GLASERNE HOCHZEIT	GROBER MÜGGELSEE
GEMEINSAMER MARKT	GLÜCK AB!	GROBER PLÖNER SEE
GEMEINSCHAFTSSCHULE	GLÜCK AUF!	GROBER SCHWIELOCHSEE
GEMEINSCHAFTSWERK AUFSCHWUNG OST	GLÜCK IM WINKEL	GROBES VERDIENSTKREUZ
GENDARMENMARKT	GLÜCKSSPIRALE	GROBES VERDIENSTKREUZ MIT STERN
GENERAL	GLYPTOTHEK	GROBES VERDIENSTKREUZ MIT STERN UND SCHULTERBAND
GENERAL-ANZEIGER	GNOM	GROBKREUZ
GENERALAPOTHEKER	GODESBERGER PARTEITAG DER SPD	GROBKREUZ DES EISERNEN KREUZES
GENERALARZT	GOETHE-GESELLSCHAFT IN WEIMAR	GROBSTADT
GENERALLEUTNANT	GOETHEHAUS	GROBSTADT IM GRÜNEN
GENERALMAJOR	GOETHE-INSTITUT	GROBVATER(TANZ)
GENERALSTABSARZT	GOETHE-NATIONALMUSEUM	GROBVERSANDHAUS QUELLE GUSTAV SCHICKEDANZ KG
GENOSSE	GOETHEPREIS DER STADT FRANKFURT AM MAIN	GRUBENWEHR-EHRENZEICHEN
GENSCHER HANS-DIETRICH	GOETHE-UND-SCHILLER-DENKMAL	GRUNDGESETZ FÜR DIE BUNDES-REPUBLIK DEUTSCHLAND
GEORG BUCHNER PREIS	GOETHE-UND-SCHILLERGRUFT	GRUNDIG ELEKTROMECHANISCHE FABRIK (GMF)
GEORG-FRIEDRICH-HÄNDELFESTSPIELE	GOLDENE HOCHZEIT	GRUNDIG-KONZERN
GEORG WESTERMANN VERLAG (DRUCKEREI UND KARTOGRAPHISCHE ANSTALT GMBH)	GOLDENE MAINZ	GRUNDIG-WERKE GMBH
GEORGENTOR IN DRESDEN	GOLDENE SCHALE	GRUNDLAGENVERTRAG
GERA	GOLDENE TAUBE	GRÜNDONNERSTAG, GRÜNER DONNERSTAG
GERMANIA	GOLDENER BERLINER BÄR	GRUNDSCHULE
GERMANIA RATINGEN	GOLDENER SONNTAG	GRÜNE, DIE GRÜNEN
GERMANISCHES NATIONALMUSEUM	GÖRLITZ	GRÜNE LUNGE
GESAMTDEUTSCHER BLOCK / BHE	GOHA	GRÜNE MINNA
GESAMTHOCHSCHULE	GÖTTINGEN	GRÜNE WEIHNACHTEN
GESAMTSCHULE	GRAUE STADT AM MEER	GRÜNE WOCH
	GRAUER HANDLER	GRÜNER AUGUST
	GRAUER MARITT	GRÜNER BERICHT
	GREIFSWALD	GRÜNER BUBE
	GREIFSWALDER BODDEN	GRÜNER HEINRICH
		GRÜNER PLAN

GRÜNER PUNKT
GRÜNER & JAHR GMBH
GRÜNES GEWÖLBE
GRUPPE 47
GRUPPE 61
GUGELHUPF
GÜRTEL
GÜRZENICH
GUSTAV-ADOLF-DENKMAL
GUT BLATT!
GUT HEIL!
GUT HOLZ!
GUT NASS!
GUTEHOFFNUNGSHÜTTE AK-
TIEN-VEREIN (GHH)
GUTENBERG-JAHRBUCH
GUTENBERGMUSEUM
GUTEN RUTSCH INS NEYE
JAHR!
GYMNASIUM

H

HAARDT
HABERGEIS
HACKEPETER
HADELN
HAFF
HAFLINGER
HAGENBECKS TIERPARK
HAITHABU
HAKENKREUZ
HALLE SAALE
HALLE VFL
HALLIGEN
HALLSTEINDOKTRIN
HAMBURG
HAMBURG-UNIVERSITÄT
HAMBURGER
HAMBURGER AOLSUPPE
HAMBURGER ABKOMMEN
HAMBURGER BALLETT UNTER
JOHN NEUMEIER
HAMBURGER OPERNHAUS
HAMBURGER SV
HAMBURGER ZIMMERER-
TRACHT
HAMBURGISCHE STAATSOPER
HAMELN
HAMMELSPRUNG
HAMMERING MAN
HAMPELMANN

HANDELSBLATT-INDUSTRIE-
KURIER
HANDELSKETTEN
HANDKÄS MIT MUSIK
HANIEL-KONZERN
HANNOVER
HANNOVER-MESSE
HANNOVERANER
HANNOVERSCHER ALLGEMEI-
NE (ZEITUNG)
HANNOVERSCHER MASCHI-
NENBAU AG (HANOMAG)
HANNOVERSCHER 1896 SV
HANOMAG
HANS ALLERLEI
HANS GUCK-IN-DIE-LUFT
HANS IMMERDURST
HANS LIEDERLICH
HANS OHNESORGE
HANS TAPS
HANSA
HANSA / HANSE
HANSA ROSTOCK FC
HANSA-THEATER
HANSAVIERTEL
HANSESTADT
HANSWURST
HARZ
HAUPTAMTSGEHLIFE
HAUPTBOOTSMANN
HAUPTFELDWEBEL
HAUPTGEFREITER
HAUPTGEFREITER
HAUPTMANN
HAUPTSCHULE
HAUPTSTADT
HAUS WAHNFRIED
HAVEL
HE
HEERESFLIGERTRUPPE
HEERESABFLUGABWEHRTRU-
PPE
HEFEKRANZ
HEFEZOPF
HEGEL-HAUS
HEIDELBERG
HEIDELBERGER SCHLOS
HEIDSCHNUCKEN
HEILBRONN
HEILIGEDREIKONIGSTAG
HEILIGENDAMM

HEILIGER ABEND
HEIMATSCHUTZ
HEIMATVERTRIEBENE
HEIMKEHLE
HEINEMANN
HEINKEL (HE)
HEINRICH-BAUER-VERLAG
HEINRICH-HEINE-DENKMAL
(BONN)
HEINRICH-HERTZ-INSTITUT
HEINZELMANNCHEN
HELGOLAND
HERDER-INSTITUT
HERMANNSDENKMAL
HERR
HERREN DER ERSTEN STUN-
DE
HERRENCHIEMSEE
HERTHA BERLIN BSC
HERTIE WAREN- UND KAUF-
HAUS GMBH
HERZ-JESU-BILD
HERZ-JESU-FEST
HERZOG-ANTON-ULRICH-
MUSEUM
HERZOG-AUGUST-BIBLIO-
THEK
HERZOG
HEß
HESSEN
HESSEN-NASSAU
HESSISCHE / NIEDERSÄCHSI-
SCHE ALLGEMEINE
HESSISCHES ÄPPELWOI
HESSISCHES BERGLAND
HEUSS
HIDDENSEE
HILDESHEIM
HIMBEERGEIST
HIMMELFAHRT
HIMMELFAHRT MARIA
HIMMELSBESEN
HIMMLER
HINDENBURG
HITLER
HITLER-STALIN-PAKT
HOCHHEIMER
HOCHSCHULE FÜR MUSIK
HOCHSCHULREIFE
HOECHST AG
HOESCH WERKE AG

HOFBRAUHAUS
 HOFFENHEIM
 HOHENHEIM
 HOHENLOHER EBENE
 HOHENSCHWANGAU
 HOHENZOLLERN-BRÜCKE
 HOHER MEIßNER
 HOHERE SCHULE
 HOHE STRASSE
 HOLSTEIN
 HOLSTEINISCHE SCHWEIZ,
 HOLSTEINISCHE SEEN-
 PLATTE
 HOLSTENTOR
 HÖLZERNE HOCHZEIT
 HOMBURG
 HOMBURG FC
 HONECKER
 HORCH
 HORCH
 HORCH-WERKE AG
 HORIZONTE
 HORNCHEN
 HORTEN AG
 HOWALDTSWERKE-DEUT-
 SCHE WERFT AG HAM-
 BURG UND KIEL
 HOWALDTSWERKE HAMBURG
 AG
 HUBERTUSTAG
 HUCKEPACKSCHIFF
 HUCKEPACKVERKEHR
 HUMBOLDT-STIPENDIUM
 HUMBOLDT-UNIVERSITÄT
 HUNDSTAGE
 HUNGERKRALLE
 HUNSRUCK
 HUSUMER
 HYMNE DEUTSCHLANDS

I
 IAA
 IC
 ICE
 IFA
 IGA / IGA
 IGEDO / IGEDO
 I. G. FARBENINDUSTRIE AG
 IHK
 ILA
 ILM

ILM-ATHEN
 IMBISSSTAND
 INDUSTRIE- UND HANDELS-
 KAMMER (IHK)
 INDUSTRIESTADT IM GRÜNEN
 INFO 3 VERLAG
 INKAMA
 INN
 INSTANDSETZUNGSTRUPPE
 INSTITUT FÜR AUSLANDSBE-
 ZIEHUNGEN (IFA)
 INTERCITY
 INTERCITYEXPRESSZUG (ICE)
 INTERCITYZUG
 INTERNATIONALES BEETHO-
 VENFEST (BONN)
 INTERNATIONALES ZEIT-
 TUNGSMUSEUM
 INTER-CITY-EXPRESS (ICE)
 IN(TER)KAMA
 INTERNATIONALE AUTOMOBIL-
 LAUS-STELLUNG (IAA)
 INTERNATIONALE BUCHMES-
 SE
 INTERNATIONALE DOKUMEN-
 TAR- UND KURZFILMWOCHE
 FÜR KINO UND FERN-
 SEHEN IN LEIPZIG
 INTERNATIONALE FILMFESTS-
 PIELE BERLIN („BERLINA-
 LE“)
 INTERNATIONALE FUNKAUS-
 STELLUNG
 INTERNATIONALE HANDWER-
 KSMESSE
 INTERNATIONALE LUFT- UND
 INTERNATIONALE MANNHEI-
 MER FILM-WOCHE
 INTERNATIONALE MOBEL-
 MESSE
 INTERNATIONALER MILITAR-
 GERICHTSHOF (IN NÜRN-
 BERG)
 INTERNATIONALES BEETHO-
 VENFEST
 INTERNATIONALE
 SPIELWAREN
 INTER NATIONES
 INTERPACK
 INTERREGIO
 INTERREGIO-ZUG

INTERSTOFF
 ISAR
 ISAR-ATHEN
 ITZEHOER
 IWAN

J
 JAGDWAFFENWERK SUHL
 JÄGERTRUPPE
 JAGUAR
 JAHN REGENSBURG SSV
 JAHR NULL
 JAKOBITAG, JAKOBSTAG
 JANKER
 JENA
 JODLER
 JOHANNISFEST
 JOHANNISTAG
 JOHANNITERORDEN
 JUGENDSTIL
 JUNGBRUNNEN
 JUNGFERNBRÜCKE
 JUNKERS (JU)
 JUTLAND

K
 KADETT
 KADeWe
 KAFER
 KAFFEE
 KOMPLETT
 KAFFEE MIT SCHLAG
 KAFFEE SCHWARZ
 KAFFEE «VERKEHRT»
 KAFFEE WEIß
 KAFFEEHAUS ALTSCHWABING
 KAISERBURG IN NÜRNBERG
 KAISER'S KAFFEE-GESCHÄFT
 AG
 KAISERSLAUTERN
 KAISERSLAUTERN FC
 KALTE ENTE
 KALTE MIETE
 KALTER HUND
 KALTER KRIEG
 KALTER KUB
 KALTSCHALE
 KALVARIENBERG
 KALVARIENWEG
 KAMMERSPIEL
 KAMMERSPIELE

KAMMERSPIELE	IM	KINESKUCHEN	KONFEKT
SCHAUSPIELHAUS		KIPFEL	KONFERENZ LIBER SICHER-
KANTINE		KIRCHWEIH	HEIT UND ZUSAMMENAR-
KANZLER		KIRMES	BEIT IN EUROPA (KSZE)
KAPELLE		KIRMES	KONFIRMATION
KAPITÄN ZUR SEE		KIRSCH	KÖNIGIN DER OSTSEE
KAPITÄNLEUTNANT		KIRSCHWASSER	KÖNIGIN DER HANSE
KAPUZINER		KITSCH	KÖNIGSALLEE (KÖ)
KARFREJTAG		KLAPPERSTORCH	KÖNIGSBERG
KARL-MARX-STADT		KLAPPMADONNA	KÖNIGSKUCHEN
KARLSHORST		KLASSIKERSTADT	KÖNIGSSEE
KAHRLSRUHE		KLEINE KOALITION	KÖNIGSTEIN
KARLSRUHER SC		KLEINER MORITZ	KÖNIGSTRASSE
KARNEVAL		KLEINER	KÖNIGSTUHL
KARPFEN BLAU		WANNSEE	KONSERVATORIUM
KARSAMSTAG		KLEIN-VENEDIG	KONSTANZ
KARSONNABEND		KLEINOD AN DER SCHLEI	KONSTRUKTIVES
KARSONNABEND		KLEINSTADT	MISTR- AUENSVOTUM
KARSTADT AG		KLEINSTADTER	KONSUM
KARWOCHE		KLEISTPARK	KONTERADMIRAL
KASPERLE		KLEPPERMANTEL	KONZERTBUNKER
KASPERLETHEATER		KLINGENTHAL SA	KÖPENICK
KASSEL		KLÖCKNER-HUMBOLDT-	KÖPENICKER SOMMER
KASSLER		DEUTZ AG (KHD)	KÖRN
KATERFRÜHSTÜCK		KLÖCKNER-KONZERN	KORNBRANTWEIN
KATHEDRALE		KLÖCKNER-WERKE AG	KORVETTENKAPITÄN
KATHOLISCHE		KNA	KRANKENKASSE
KIRCHE		KNACKWURST	KRAUSS-MAFFEI AG
KATHOLISCHE		KNECHT RUPRECHT	KREFELDER APPELL
NACHRICHTENAGENTUR		KNEIPPKUR	KREIDLER
(KNA)		KNICKERBOCKER	KREIS
KATZENTISCH		KÖ	KREISANGEHORIGE
KAUFHALLE		KOBLENZ	STADTE
KAUFHOF AG		KOBOLD	UND GEMEINDEN
KAVALLERS(TASCHEN)TUCH		KODAK AG	KREISAUSSCHUSS
KEGEL		KOGGE	KREISBEDIENTETER
KEGELBAHN		KOHL	KREISEL
KEHDINGEN	(LAND	KOLLEG	KREISFREIE STADT
KEHDINGEN)		KOLLEGE	KREISSTADT
KEHRAUS		KÖLN	KREISTAG
KELLERGESCHOFL		KÖLN FC	KREMSE
KESTNER MUSEUM		KÖLNER DOM	KREUZBERG
KHD		KÖLNER STADTANZEIGER	KREUZCHOR
KIEL		KOLONIALWARENGESCHAFT	KREUZWEG
KIELER BUCHT		KOMANDO SPEZIALKRÄFTE	KREUZWEGSTATIONEN
KIELER HOWALDTSWERKE		KOMISCHE OPER	KRIMINALPOLIZEI (KRIPO)
AG		KOMMERS	KRIPO
KIELER WOCHE		KOMMODE	KROKANT
KIESINGER		KOMMUNION	KRUPP
KILIA KIEL		KOMMUMTISCHE	KRUPP-KONZERN
KINDERDORF		PARTEI DEUTSCHLANDS (KPD)	KUCHEN
			KUCKUCK

KUCKUCKSUHR
 KU-DAMM
 KÜHLE BLONDE
 KULTUR-BRAUEREI
 KULTURFORUM
 KULTUSMINISTERIUM
 KÜMMNEL
 KUMPEL
 KUNSTHALLE
 KUPFERNE HOCHZEIT
 KUPFERNER
 SONNTAG
 KURFÜRSTENDAMM
 KURHESSEN
 KURFÜRSTENTUM HESSEN
 KYFFHÄUSER
 KYFFHÄUSERBUND
 KZ
L
 LABSKAUS
 LADENSCHLUSSGESETZ
 LAHN
 LAMPE / MEISTER
 LAND
 LAND DER RUBEN UND RE-
 BEN
 LAND DER TAUSEND SEEN
 LAND DER TAUSEND GRÄBEN
 LANDESAMT
 LANDESARBEITSGERICHT
 LANDESHAUPTSTADT
 LANDESKRONE
 LANDESKUNDE
 LANDESRECHT
 LANDESREGIERUNG
 LANDESSPRACHE
 LANDESTRACHT
 LANDESVERFASSUNG
 LANDESWAHRUNG
 LANDGERICHT
 LAND HADELN (HADELN)
 LANDJÄGER
 LANDKREIS
 LÄNDLE
 LÄNDLER, LÄNDLER
 LANDRAT
 LANDRICHTER
 LANDSHUTER HOCHZEIT
 LANDSMANNSCHAFT
 LANDTAG

LANDTAGSPRÄSIDENT
 LANDWIRTSCHAFTSKAMMER
 LANDWIRTSCHAFTSSCHULE
 LANGE EUGEN
 LANGENSCHIEDT KG
 LANGEEOG
 LANGER HEINRICH
 LANGER SAMSTAG
 LATARE
 LATERNENGARAGE
 LATTENGEbirGE
 LAUBENKOLONIE
 LAUBENGANGTHAUS
 LAUSCHA
 LAUSITZ
 LAUSITZER GEBIRGE
 LAUSITZER NEIßE
 LAUSITZER RUNDSCHAU
 LEBERKÄSE
 LEBERREIME
 LEBERWURST
 LEBKUCHEN
 LEBUS (LAND LEBUS)
 LECH
 LECHFELD
 LEDA
 LEDERHOSE
 LEHRAMTSANWARTER
 LEHRAMTSKANDIDAT
 LEICA
 LEINE
 LEINEFELDE SC
 LEIPZIG
 LEIPZIG VfB
 LEIPZIGER BUCHMESSE
 LEIPZIGER GRASSI-MUSEUM
 LEIPZIGER MESSE
 LEIPZIGER-UNIVERSITÄT
 LEITENDER REGIERUNGS-
 DI-REKTOR
 LEO-BAECK-INSTITUT
 LEOPARD
 LEOPARD 1
 LEOPARD 2
 LEOPOLDINA
 LEUCHTE DES NORDENS
 LEUTNANT
 LEUTNANT ZUR SEE
 LEVERKUSEN

LIBERAL-DEMOKRATISCHE
 PARTEI DEUTSCHLANDS
 (LDPD)
 LIEBFRAUENMILCH
 LIEDERLICHE LIESE
 LILIESTEIN
 LINDAU
 LINDENALLEE
 LINDERHOF
 LIONS
 LIPPE
 LIPPE-DETMOLD
 LIPSI
 LITFASSÄULE
 LIZENTIA
 LOKOMOTIVE LEIPZIG FC
 LONDONER ABKOMMEN
 LORELEI / LOREILEY
 LÖßNITZ
 LOTHRINGEN
 L. SCHWANN
 LÜBECK
 LÜBECK VfB
 LÜBECKER BUCHT
 LÜBKE
 LUCIA
 LÜDWIGSBURGER PORZEL-
 LANMANUFAKTUR
 LÜDWIGSHAFEN
 LÜDWIGSKIRCHE
 LÜFTBRÜCKE
 LÜFTBRÜCKEN-DENKMAL
 LÜFTHANSA
 LÜFTWAFFE
 LÜNEBURGER HEIDE
 LÜNEBURGER SILBERSCHATZ
 LÜSTSCHLOSS
 LUTHERANER
 LUTHERBIBEL
 LUTHERROCK
 LUTHERISCHE KIRCHEN
 LUTHERTALER
 LYZEUM
M
 MAAR
 MAAT
 MAAT (BOOTSMANNANWÄR-
 TER)
 MAD
 MADE IN GERMANY

MADLERPASSAGE	MARSHALLPLAN	MESSERSCHMITT-BÖLKOW
MAGDEBURG	MARSTALL	GMBH
MAGDEBURG FC	MARTINI, MARTINSTAG	MESSESTADT LEIPZIG
MAGDEBURGER BORDE	MARZAHN	MESSE- UND KONGREßZENT-
MAGENBITTER	MARZIPAN	RUM IN LEIPZIG
MAGGI	MASCHINENFABRIK AUGS-	METROPOLE
MAGIRUS	BURG-NÜRNBERG AG	METROPOLTHEATER
MAGIRUS-DEUTZ AG	(MAN AG)	METTE
MAGISTER	MAß	METTWURST
MAGISTER ARTIUM (MA)	MATJESHERING	MEZ
MAGISTRAT	MATROSE	MICHAELI, MICHAELSTAG
MAGNIFIZENZ	MAUER	MIEDER
MAHLZEIT!	MAX NIEMEYER VERLAG	MIES VAN DER ROHE
MAHNUNG	MAX-PLANCK-GESELLSCHAFT	MIETE
MAHO AG	MAXIM-GORKI-THEATER UND	MIETSHAUS
MAIBAUM	STUDIOBÜHNE	MIETSKASERNE
MAIE	MAXIMILIANEUM	MIFA
MAIN	MAYBACH	MIFA-WERK
MAINAU	MBB	MLLIONENSTADT
MAINFRANKISCHES MUSEUM	MDR	MILITÄRISCHER ABSCHIRM-
MAINZ	ME	DIENST (MAD)
MAINZ 05 FSV	MECKLENBURG	MILITÄRMUSIKDIENST
MAJOR	MECKLENBURG-SCHWERIN	MINISTER
MAK-WERT	MECKLENBURG-STRELITZ	MINISTERIALDIREKTOR
MALERWINKEL	MECKLENBURGER BUCHT	MINISTERIALDIRIGENT
MALTESER HILFSDIENST	MECKLENBURGER SEEN	MINISTERIALRAT
MALENTE	MECKLENBURGISCHE SEEN-	MINISTERPRÄSIDENT
MALZBIER	PLATTE	MITROPA
MALZBONBON	MECKLENBURG-VORPOM-	MITTE
MALZKAFFEE	MERN	MITTELDEUTSCHE FAHRRAD-
MAN	MEHRSTÖCKIGE ZEILENHAUS	WERKE
MAN AG	MEIßEN	MITTELDEUTSCHER RUND-
MANCHESTERHOSE	MEIßNER PORZELLAN	FUNK (MDR)
MANNHEIM	MEISTER	MITTELFRANKEN
MANNHEIM VfR	MEISTERBRIEF	MITTELLANDKANAL
MANNESMANN AG	MEISTERPRUFUNG	MITTELSCHULE
MARBURG	MEMEL	MITTELSTADT
MARIA HIMMELFAHRT	MENSA	MITTENWALD
MARIENFEST	MENSCH, ARGERE DICH	MOABIT
MARINE	NICHT!	MODEVERLAG AENNE BURDA
MARK	MENSUR	MOHRENKOPF
MARKGRAFLER LAND	MEPPEN SV	MÖNCHENGLADBACH
MÄRKISCHE ALLGEMEINE	MERCEDES	MÖNCHGUT
MÄRKISCHES MUSEUM	MERCEDES-BENZ	MONDSCHENARBEIT
MÄRKISCHES VIERTEL	MESSERSCHMITT	MONTABAU
MARKNEUKIRCHEN	MESSERSCHMITT (Me)	MONTANION
MARMELADE	MESSERSCHMITT-BÖLKOW-	MORITZBURG
MARONE	BLOHM	MOSEL
MARONI	MESSERSCHMITT-BÖLKOW-	MOSELWEINE
MARMORKUCHEN	BLOHM GMBH	MOST
MARSCHEN		MOZARTKUGELN

MOZARTZOPF	NAUMBURG	NORDSEE-DEUTSCHE HOCH-
MUCKEFUCK	NAUMBURGER DOM	SEE-FISCHEREI GMBH
MÜGGELSEE	NAZI	NORDSTRAND
MÜGGELTURM	NDR	NORDWÜRTTEMBERG
MÜHLE	NECKAR	NOVEMBERREVOLUTION
MÜHLHAUSEN	NECKERMANN	NPD
MULDE	NECKERMANN	NSU
MÜLHEIM AN DER RUHR	KGAA	NSU MOTORENWERKE AG
MÜNCHEN	NEGERKÜSSE	NUMERUS CLAUSUS
MÜNCHEN 1860 TSV	NEIßE	NÜRBURGRING
MÜNCHEN 1880 SV	NEPTUNBRUNNEN	NÜRNBERG
MUNDHARMONIKA	NEUBRANDENBURG	NÜRNBERG FC
MÜNSTER	NEUE BUNDESLÄNDER	NÜRNBERGER EI
MÜNSTER	NEUE GALERIE	NÜRNBERGER HAUPTKRIEGS-
MÜNSTERLAND	DIE NEUE GESELLSCHAFT	VERBRECHERPROZESS
MÜRITZ	NEUE OSTPOLITIK	NÜRNBERGER LEBKUCHEN
MUSEUM FOLKWANG	NEUE PINAKOTHEK	NURNBERGER PROZESS
MUSEUM FÜR DEUTSCHE GE-	NEUE RHEIN-ZEITUNG	NUSSKNACKER
SCHICHTE IN BERLIN	NEUE RUHR-ZEITUNG	NYPHENBURG
MUSEUM FÜR TECHNIK UND	NEUE WACHE	NYPHENBURGER
ARBEIT	NEUKÖLN	PORZELLAN
MUSEUM FÜR TECHNIK UND	NEULEHRER	NYPHENBURG SCHLOSS
VERKEHR	NEUSCHWANSTEIN	
MUSEUM OSTDEUTSCHE GA-	NEUSTADT	O
LERIE	NEUSS	OBERAMMERGAU
MUSEUMSINSEL	NIEDERBAYERN	OBERAMMERGAUER PASSIO-
MUSIKWINKEL DES VOGTLAN-	NIEDERDEUTSCH (PLAT-	NSSPIELE
DES	TDEUTSCH)	OBERAMTSGEHILFE
MÜTTERTAG	NIEDERLAUSITZ	OBERBAYERN
	NIEDERSACHSEN	OBERBOOTSMANN
N	NIEDERSÄCHSISCHE LANDES-	OBERBURGERMEISTER
NAAB	PARTEI	OBERDEUTSCH
NACHSCHUBTRUPPE	NIEDERSÄCHSISCHES LAN-	OBERFÄHNRICH
NACKTE MIETE	DESMUSEUM	OBERFÄHNRICH ZUR SEE
NAHE	NIKOLAUS	OBERFELDAPOTHEKER
NAPFKUCHEN	NIKOLAUSPIEL	OBERFELDARZT
NATIONALDEMOKRATISCHE	NIKOLAUSTAG	OBERFELDVETERINÄR
PARTEI DEUTSCHLANDS	NORDBADEN	OBERFELDWEBEL
(NPD)	NORDDEUTSCHE TIEFEBENE	OBERFRANKEN
NATIONALE MAHN- UND GE-	NORDDEUTSCHEN MAR-	OBERGEFREITER
DENKSTÄTTE IM ZUCHT-	SCHEN	OBERGEFREITER
HAUS BRANDENBURG	NORDDEUTSCHER RUND-	OBERGESCHOSS
NATIONALE VOLKSARMEE	FUNK (NDR)	OBERHAUSEN
(NVA)	NORDERNEY	OBERHOF
NATIONALGALERIE	NORDERTOR	OBERKREISDIREKTOR
NATIONALTHEATER IN MÜN-	NORDFRIESISCHE INSELN	OBERLANDSGERICHT
CHEN	NORDFRIESLAND	OBERLAUSITZ
NATO	NORDISCHE FILMTAGE	OBERLEUTNANT
NATO-RAT	NORD-OSTSEE-KANAL	OBERLEUTNANT ZUR SEE
NATURFREUNDEJUGEND DE-	NORDRHEIN-WESTFALEN	OBERMAAT
UTSCHLANDS	NORDSEE	OBERPFALZ

OBERPFALZER WALD
 OBERPRIMA
 OBERREGIERUNGSRAT
 OBERRHEINISCHES TIEFLAND
 OBERSCHULE
 OBERSEKUNDA
 OBERSCHLESSEN
 OBERST
 OBERSTABSAPOTHEKER
 OBERSTABSARZT
 OBERSTABSBOOTSMANN
 OBERSTABSFELDWEBEL
 OBERSTABSGEFREITER
 OBERSTABSGEFREITER
 OBERSTABSVETERINÄR
 OBERSTADTDIREKTOR
 OBERSTAPOTHEKER
 OBERSTARZT
 OBERSTLEUTNANT
 OBERSTUDIENDIREKTOR
 OBERSTUDIENRAT
 OBERSTVETERINÄR
 OBERTERTIA
 OBERWALTUNGSGERICHT
 OBERWIENFELD
 OBERWIENENTHAL
 OCHSENSCHWANZSUPPE
 OCHSENAUGE
 ODENWALD
 ODER
 ODER-SPREE KANAL
 ODESSA
 OECD
 OEEC
 OETKER-GRUPPE
 OETKER-KONZERN
 OFFENBACH AM MAIN
 OFFENBACHER KICKERS FC
 OFFIZIER AUF ZEIT
 OKTOBERFEST
 OLDENBURG
 OLYMPIA
 OLYMPIA WERKE AG
 OLYMPISCHE SOMMERSPIELE
 IN BERLIN
 OLYMPISCHE SOMMERSPIELE
 IN MÜNCHEN
 OLYMPISCHE WINTERSPIELE
 IN GARMISCH-PARTENKIR-
 CHEN
 OPEL

OPEL-WERKE
 OPERNFESTSPIELE
 OPTISCHE WERKE VOIGTLÄN-
 DER GMBH
 ORGANISATION FÜR EUROPÄI-
 SCHE WIRT
 SCHAFTLICHE
 ZUSAMMENARBEIT
 ORGANISATION FÜR SICHER-
 HEIT UND ZUSAMMENAR-
 BEIT IN EUROPA (OSZE)
 OSNABRÜCK
 OSNABRÜCK VfL
 OSRAM
 OSRAM GMBH
 OSTALPEN
 OSTBERLIN
 OSTDEUTSCHLAND
 OSTEREI
 OSTERHASE
 OSTERMONTAG
 OSTERN
 OSTERSTRAUß
 OSTFRIESISCHE INSELN
 OSTFRIESLAND
 OSTPREUßEN
 OSTSEE
 OSTSEE-ZEITUNG
 OSTSEERAT
 OSTSEEWOCHEN
 OSTVERTRÄGE
 OST-WEST-HANDELSBANK
 «O TANNENBAUM, O TAN-
 NENBAUM...»
 OTTO
 OTTO BENECKE STIFTUNG
 OTTO VERSAND GMBH & Co.
 KG

P

PÄDAGOGISCHE HOCHSCHU-
 LE
 PÄDAGOGISCHES INSTITUT
 PADERBORN
 PADERBORN 07 SC
 PAL
 PALMBUSCH
 PALMESELMUZUG
 PALMPROZESSION
 PALMSONNTAG
 PALMARUM

PALMWEIHE
 PLYCCA-SCHULE
 PANKOW
 PARISER VERTRÄGE 1954
 PANZERAUFKLAERUNGSTRUP-
 PE / FELDNACHRICHTEN-
 TRUPPE
 PANZERGRENADIERTRUPPE
 PANZERSCHRANK DER BRD-
 INDUSTRIE
 PANZERTRUPPE
 DAS PARLAMENT
 PARLAMENTARISCHER
 RAT
 PARIAMENTARISCH-POLITI-
 SCHE PRESSEDIENST
 PARTEI DES DEMOKRATI-
 SCHEN SOZIALISMUS
 (PDS)
 PASSAU
 PASSIERSCHENABKOMMEN
 PATE
 PAULSKIRCHE
 PDS
 PEENEMÜNDE
 PELIKAN
 PELLWORM
 PENNÄLER
 PENNE
 PERGAMON-MUSEUM
 PERLE AN DER SPREE
 PERLE DER MÄRKISCHEN
 SCHWEIZ
 PERLE DER NORDSEE
 PERLE DES BAROCK
 PERLON
 PETERSBERGER ABKOMMEN
 PETERSPFENNIG
 PETRI DANK!
 PETRI HEIL!
 PFADFINDER
 PFALZ
 DIE PFALZ BEI KAUB AM
 RHEIN
 PFALZ / RHEINPFALZ
 PFALZER BERGLAND
 PFALZER WALD
 PFANNKUCHEN
 PFEFFERKUCHEN
 PFEFFERKUCHENHAUSCHEN
 PFENNIG

PFINGSTEN	PORSCHE KG	RATSHERR
PFINGSTMAIE	PORTA NIGRA	RATSKELLER
PFINGSTMONTAG	PORTA WESTFALICA	RAU
PFINGSTOCHSE	PORZELLANMANUFAKTUR	RAUCHERAAL
PFINGSTREITEN	MEISEN	RAUCHERMANNCHEN
PFINGSTSONNTAG	PÖSSNECK VfB	RAVENSBRÜCK
PFLAUMENTOFFEL	POTSDAM	REALSCHULE
PFORTE DES SCHWARZWALDES	POTSDAMER	RECLAM-HEFT
PFORTE ZUM THÜRINGER WALD	POTSDAMER ABKOMMEN	RECLAM VERLAG
PFORZHEIM	POTSDAMER KONFERENZ 1945	RECKLINGHAUSEN
PFÜLLENDORF SC	POUR LE MERITE	REEPERBAHN
PHOTOKINA	PPP	REFORMATION
PIEFKE	PRALINE	REFORMATIONSFEST
PIONIERTRUPPE	PRANGSTANGE	REFORMHAUS
PILLNITZ	PRÄSIDENT DES BUNDESRAUTES	REGENSBURG
PINAKOTHEK	PRÄSIDENT DES VERWALTUNGSBEZIRKES	REGIERENDE
PIRMASENS	PRENZLAUER BERG	BURGERMEISTER
PLANTEN UND BLOMEN	PREUßEN	REGIERUNGSAMTMANN
PLATTDEUTSCH	PREUßEN MÜNSTER SC	REGIERUNGSASSISTENT
PLAUEN	PRIMA	REGIERUNGSBEZIRK
PLAUER SEE	PRINTE	REGIERUNGSDIREKTOR
POEL	PRINZ-ALBRECHTSTRAßE	REGIERUNGSHAUPTSEKRETAR
POLITIKER DER ERSTEN STUNDE	PRO 7	REGIERUNGSINSPEKTOR
POLIZEI-ANWÄRTER	PROLETARIERIN UNTER DEN DEUTSCHEN GROßSTÄDTEN	REGIERUNGSOBERAMTMANN
POLIZEIBEZIRKSÖBERMEISTER	PUMA	REGIERUNGSOBERINSPEKTOR
POLIZEI DER BRD	PUMPERNICKEL	REGIERUNGSÖBERSEKRETAR
POLIZEIDIREKTOR	Q	REGIERUNGSPRÄSIDIUM
POLIZEIHAUPTKOMMISSAR	QUALITÄTSWEIN	REGIERUNGSRAT
POLIZEIHAUPTWACHTMEISTER	QUALITÄTSWEIN MIT PRÄDIKAT	REGIERUNGSSEKRETAR
POLIZEIKOMMISSAR	QUARKKUCHEN	REICHSTAGSVERHULLUNG
POLIZEIMEISTER	QUARTA	REIHENHAUS
POLIZEIOBERKOMMISSAR	QUEDLINBURG	RENNSTEIG
POLIZEIOBERMEISTER	QUELLE	REPUBLIKANER (REP)
POLIZEIOBERRAT	QUELLE FURTH	RESIDENZ DER MUSEN
POLIZEIOBERWACHTMEISTER	QUINTA	REUTLINGEN 05 SSV
POLIZEIPRÄSIDENT	R	REWE-GRUPPE
POLIZEIRAT	RADARFALLE	RHEIN
POLIZEIREVIERKOMMISSAR	RADIKALENERIASS	RHEIN-MAIN-DONAU-GROß-SCHIFFFAHRTSWEG
POLIZEIREVIERÖBERWACHTMEISTER	RADLER	RHEINGAU
POLIZEIUNTERWACHTMEISTER	RAF	RHEIN-HERNE-KANAL
POLIZEIWACHTMEISTER	RASTHAUS	RHEINHESSEN
POLTERABEND	RASTSTATTE	RHEINISCN-WESTFALISCHES ELEKTRIZITÄTSWERK AG (RWE)
POMMERN	RATHAUS	RHEINISCHE POST
PORSCHÉ	RATHAUSPARTEIEN	RHEINISCHER MERKUR
		RHEINISCHES LANDESMUSEUM
		RHEINISCHES MANCHESTER

RHEINISCHES SCHIEFERGE- BIRGE	ROM DES HORDENS RÖMER	SAAR SAARBRÜCKEN
RHEINLAND-PFALZ	RÖMISCH-GERMANISCHES MUSEUM	SAARBRÜCKEN FC
RHEINLÄNDER	RÖMISCH-GERMANISCHES ZENTRALMUSEUM	SAARGEBIET
RHEINMETALL	ROMISCHE VERTRAGE	SAARLAND
RHEINMETALL AG	RORoRO	SAARLÄNDISCHE VERDIENST- ORDEN
RHEINPFALZ	ROSENHOCHZEIT	SABA
RHEINPROVINZ	ROSENMONTAG	SACHER TORTE
RHEINSTAHL AG	ROSENTHAL-PORZELLAN	SACHSEN
RHEINSTAHL HANOMAG AG	ROSTOCK	SACHSEN-ANHALT
RHEINWEIN	ROSTOCKER TONNE	SACHSEN LEIPZIG
RHÖN	ROT-WEIß ERFURT FC	SACHSENHAUSEN
RIAS	ROT-WEIß ESSEN	SACHSENWALD
RICHARD-STRAUß-FESTSPIE- LE	ROT-WEIß OBERHAUSEN SC	SÄCHSISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN ZU LEI- PZIG
RICHARD-WAGNER-FESTSPIE- LE	ROTE-ARMEE-FRAKTION (RAF)	SÄCHSISCHE (THÜRINGER) SAALE
RICHTFEST	ROTE STADT	SÄCHSISCHE SCHWEIZ
RICHTKRANZ	ROTE CHEMNITZ	SÄCHSISCHE ZEITUNG
RICHTKRONE	ROTE ZAHLEN	SÄCHSISCHES MANCHESTER
RING	ROTES RATHAUS	SAG
RING CHRISTLICH-DEMOK- RATISCNER STUDENTEN (RCDS)	ROTHAARGE BIRGE	SALAMANDER AG
RING DEUTSCHER PFADFIN- DERBÜNDE	ROTHENBURG OB DER TAU- BER	SALZGITTER
RISSENER SV	ROTHENBURGER MEISTER- TRANK	SALZUFLEN (BAD SALZUF- LEN)
RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES	ROTSTIFTPOLITIK	SAMT- UND SEIDENSTADT
RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES MIT EICHENLAUB	ROWOHLT TASCHE NBCH VERLAG GMBH	SANDMANN
RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES MIT EICHENLAUB UND SCHWERTER	ROWOHLT VERLAG GMBH	SANDMANNCHEN
RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES MIT EICHENLA- UB, SCHWERTER UND BRIL- LANTE	RTL	SANFTE REVOLUTION
RITTERKREUZ DES EISERNEN KREUZES MIT GOLDENEM EICHENLAUB, SCHWER TER UND BRILLANTEN	RÜBEZAHL	SANFTER HEINRICH
ROBERT BOSCH AG	RÜGEN	SANITAR-HEIZUNG-KLIMA
ROBERT BOSCH GMBH	RUHLA	SANITÄTSTRUPPE
RÖDERBERG-VERLAG GMBH	RUHR	SANSSOUCI
ROEMER-PELIZAEUS-MUSE- UM	RUHR-NACHRICHTEN	SAP AG
ROLAND	RUHRCHEMIE	SARRASANI
ROLANDSÄULE	RUHRFESTSPIELE	SAT I
ROLLMOPS	RUHRGAS AG	SAUERLAND
ROMANTISCHE STRAßE	RUHRGEBIET	S-BAHN
	RUHRKOHLE AG	SCHAALSEE
	RUHRSTAHL AG	SCHACK-GALERIE
	RUMMEL	SCHAFFERMAHLZEIT
	RUNDFUNK IM AMERIKANI- SCHEN SEKTOR (RIAS)	SCHALKE 04 FC
	RUPPNER SCHWEIZ	SCHARMÜTZELSEE
	RWE	SCHAUBÜHNE AM HALLE- SCHEN UFER
	S	SCHAUMBURG
	SAALE	SCHAUMBURG-LIPPE
		SCHEEL
		SCHENGENER ABKOMMEN

SCHERING AG	SCHWÄBISCHE ALB	SILBERNE TAUBE
SCHI HEIL!	SCHWÄBISCHER JURA	SILVESTER
SCHIFFSWERFT „NEPTUN“	SCHWÄBISCHES MEER	SILVESTERKARPFEN
SCHILLERKRAGEN	SCHWANGERE AUSTER	SKAT
SCHILLERLOCKE	SCHWARZARBEIT	SKKD
SCHILLER-THEATER	SCHWARZE ELSTER	SMAD
SCHILLERWEIN	SCHWARZ-ROT-GOLD	SOLDAT
SCHIRN KUNSTHALLE	SCHWARZE ZAHLEN	SOLDAT
SCHLACKWURST	SCHWARZSEHER	SOLDAT AUF ZEIT
SCHLAGER	SCHWARZWALD	SOLINGEN
SCHLEI	SCHWARZWÄLDER APPARATE- BAU-ANSTALT AUGUST	SOILING
SCHLESIEN	SCHWER & SÖNNE GMBH	SOMMERECHLUSSVERKAUF
SCHLESWIG	SCHWARZWÄLDER KIRSCH- TORTE	SONDERGESETZ ZUR VER- SCHARFUNG DER BERUFS- VERBOTE
SCHLESWIG-HOLSTEIN	SCHWEINFURT FC	SONDERSTUFE DES GROß- KREUZES
SCHLOSSPARK THEATER	SCHWEINSHAXE / SCHWEIN- SHACHSE	SONNEBERG
SCHLÜSELKIND	SCHWEMME	SORBEN
SCHMIDT	SCHWERIN	SOWJETISCHE AKTIENGESEL- LSCHAFTEN (SAG)
SCHNADERHUPF(E)L	SCHWERINER SEE	SOWJETISCHE KONTROLLKO- MMISSION IN DEUTSCH- LAND (SKKD)
SCHNAPS	SCHWIBBOGEN	SOWJETISCHE MILITÄRADMI- NISTRATION IN DEUTSCH- LAND (SMAD)
SCHNECKE	SCHWIMMENDE STADT	SOWJETZONE
SCHNELLBAHN	SCHWIMMOPER	SOZI
SCHNITTE	SEBASTIANTAG	SOZIALDEMOKRATISCHE PAR- TEI DEUTSCHLANDS (SPD)
SCHNÜTGEN-MUSEUM	SEEKADETT	SOZIALDEMOKRATISCHER PRESSEDIENST
SCHÖFFENGERICHT	SEKUNDA	SOZIALGERICHT
SCHÖNE TOCHTER VON LÜ- BECK	SELENTER SEE	SOZIALISTISCHE EINHEITS- PARTEI DEUTSCHLANDS (SED)
SCHÖNEBERG	SEMPER-OPER	SOZIALISTISCHE EINHEITS- PARTEI WESTBERLINS (SEW)
SCHÖNEFELD	SENAT	SOZIALISTISCHE REICHSPAR- TEI (SRP)
SCHOPPEN	SENATOR	SOZIALISTISCHER DEUT- SCHER STUDENTENBUND (SDS)
SCHORFHEIDE	SEPARATE WAHRUNGSRE- FORM	SOZIALISTISCHER HOCH- SCHULBUND (SHB)
SCHORLE	SEPPELHOSE	SPANDAU
SCHORLEMORLE	SEPPELHUT	SPARGEL
SCHORNSTEINFEGER	SEPTIME	SPÄTZLE
SCHREBERGARTEN	SEXTA	SPD
SCHREIBTISCH DES RUHRGE- BIETS	SID	
SCHRÖDER	SIEBENGEbirGE	
SCHRUGSCHRIFT	SIEBENSCHLAFER	
SCHUHPLATTLER	SIEBZEHNTER JUNI (JUNIAUF- STAND)	
SCHULPFORTA	SIEG	
SCHULTHEIß-BRAUEREI AG	SIEMENS AG	
SCHULTÜTE	SIEMENS-SCHUCKERT-WER- KE GMBH	
SCHUTZE	SIEMENS & HALSKE AG	
SCHUTZENFEST	SILBERNE HOCHZEIT	
SCHUTZENKÖNIG	SILBERNER BERLINER BÄR	
SCHUTZENVEREINE	SILBERNER SONNTAG	
SCHUTZPOLIZEI (SCHUPO)	SILBERNES LORBEERBLATT	
SCHWABACHER		
SCHWABEN		
SCHWABEN		
SCHWABING		

SPESSART	STADT DES LEINENS	STUDENTENFUTTER
DER SPIEGEL	STADT DES PFERDES	STUDENTENPARLAMENT
SPIEGEL-AFFÄRE	STADTBEDIENSTETER	STUDENTISCHE VERBINDUN-
SPIEGEL-DEUTSCH	STADTBEZIRK	GEN, STUDENTISCHE KOR-
SPIEKEROOG	STADTISCHE KUNSTSAM-	PORATIONEN
SPORTFREUNDE SIEGEN	MLUNGEN, KUNST- UND	STUDENTISCHE VEREINIGUN-
SPORT CLUB VERL 1924 E.V	AUSSTELLUNGSHALLE DER	GEN
SPREE	BUNDESREPUBLIK DEUT-	STUDIENASSESSOR
SPREE-ATHEN	SCHLAND	STUDIENPROFESSOR
SPREEWALD	STADTKREIS	STUDIENRAT
SPRINGER	STADTRAT	STUDIENREFERENDAR
SPRINGER-KONZERN	STADTSTAAT	STUDIO BABELSBERG
SANKT PAULI FC	STAHL EISENHUTTENSTADT	STULLE
STAATLICHE KUNSTSAM-	STAHLHELM	STURMGEWehr-44,
MLUNGEN	STAHLWERKE PEINE-SALZ-	STUTTGART
STAATLICHE MUSEEN PREU-	GITTER AG	STUTTGART VfB
ßISCHER KULTURBESITZ	STAMMTISCH	STUTTGARTER KICKERS E.V.
STAATSSSEKRETAR	STARNBERGER SEE	SV
STABSAPOTHEKER	STEGLITZ	STUTTGARTER NACHRICHTEN
STABSBOOTSMANN	STEINERE HOCHZEIT	SÜDBADEN
STABSFELDWEBEL	STEINHÄGER	SÜDDEUTSCHE ZEITUNG
STABSGEFREITER	STEINHUDER MEER	SÜDDEUTSCHER VERLAG
STABSGEFREITER	STENDAL	SÜDDEUTSCHER FUßBAL-
STABSHAUPTMANN	DER STERN	LVERBAND
STABSKAPITÄNLEUTNANT	STERNESINGER	SUDETENLAND
STABSUNTEROFFIZIER	STERZ	SÜDWESTPRESSE
STABSVETERINÄR	STETTIN	SÜDWURTEMBERG-HOHEN-
STADE	STETTINER HAFF (ODER-	ZOLLERN
STÄDELSCHES KUNSTINSTI-	HAFF)	SUPERMARKT
TUT	STIFTERVERBAND FÜR DIE	SÜTTERLINSCHRIFT
STADT AN DER ELBE	DEUTSCHE WISSENSCHAFT	SYLT
STADT DER BARTENWETZER	STIFTSKIRCHE	SYSTEMS
STADT DER BAUMBLUTE	STIFTUNG DEUTSCHE SPORT-	
STADT DER BEGEGNUNG	HIIFE	T
STADT DER BEINAMEN	STIFTUNG LESEN	TAG DER ARBEIT
STADT DES BIERS	STIFTUNG WARENTEST	TAG DER DEUTSCHEN EIN-
STADT DER BLAUEN SCHWER-	STOLLE	HEIT
TER	STOLLEN	TAG DER OFFENEN TÜR
STADT DER BLUMEN	STOLZER HEINRICH	DER TAGESSPIEGEL
STADT DER CHEMIE	ST. PAULI	DIE TAGESZEITUNG
STADT DER DREI FLÜSSE	STRALSUND	TÄGLICHE RUNDSCHAU
STADT DER LEDERWAREN	STRAMMER MAX	TANTE-EMMA-LADEN
STADT DER RADLER	STRANDKORB	TANTE MEYER
STADT DER RUHRFESTSPIELE	STRAßENKREUZER	DIE TAT
STADT DER SCHLOSSER UND	STRAUS	TATAR
BESCHLAGE	STREITKRÄFTEBASIS	TAUBER
STADT DER SPRINGBRUNNEN	STREUSELKUCHEN	TAUNUS
STADT DER TUCHWEBER	STRIEZEL	TECHNISCHE HOCHSCHULE
STADT DER VIER TORE	STRUDEL	TECHNISCHE UNIVERSITÄT
STADT DER WINDMUHLEN	STUBBENKAMMER	TECHNISCHES HILFSWERK
STADT DES BUCHES	STÜCK	TEE-ZÜGE

TEEPOTT	TU	VERDIENSTMEDAILLE DES LANDES BADEN-WÜRTTEMBERG
TEGEL	TÜBINGEN	
TEGELER SEE	TUV	
TELEFUNKEN	U	VERDIENSTORDEN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND (BUNDESVERDIENSTKREUZ)
TELEFUNKEN GMBH	UCKERMARK	VERDIENSTORDEN DES LANDES BERLIN
TELEKOM	UFA	VERDIENSTORDEN DES LANDES BRANDENBURG
TEMPELHOF	UERDINGEN 05 KFC	VERDIENSTORDEN DES LANDES HESSEN
TENGELMANN WARENHANDLSGESELLSCHAFT OHG	ULLSTEIN-KONZERN	VERDIENSTORDEN DES LANDES MECKLENBURG-VORPOMMERN
TERTIA	ULM	VERDIENSTORDEN DES LANDES NORDRHEIN-WESTFALEN
TEUTOBURGER WALD	ULM 1846 SSV	VEREIN
TH	ULSTER	VEREINGTE ELEKTRIZITÄTS- UND BERGBAUWERKS AKTIENGESELLSCHAFT (VEBA)
THOMANERCHOR	UMGANGSSPRACHE	VEREINGTE FLUGTECHNISCHE WERKE GMBH (VFW)
THOMAS-MÜNZER-STADT	UMMANZ	VEREINGTE STAHLWERKE AG
THÜRINGEN	UNION FC	VEREINIGUNG DER VERFOLGTEN DES NAZIREGIMES (WN)
THÜRINGER BECKEN	UNIONSPARTEIEN	VEREINTE NATIONEN
THÜRINGER KLOßE	UNO	VERGELICHES LIESCHEN
THÜRINGER WALD	UNSTRUT	VERLAG DÜMONT SCHAU- BERG
THW	UNTER DEN LINDEN	VERLAG FREIES GEISTESLE- BEN
THYSSEN-KONZERN	UNTERFRANKEN	VERLAGSGRUPPE DER FAZ
TIERGARTEN	UNTERHACHING	VERLÄNGERTER
TONNENFEST	UNTEROFFIZIER	VERMITTLUNGS-AUSSCHUSS
TONNENREITEN	UNTEROFFIZIER (FELDWE- BELANWÄRTER)	VERSANDHAUS
TOPOGRAFIETRUPPE	UNTEROFFLZIER AUF ZEIT	VERSNITT
TOR NACH USEDOM	V	VERTRAG ÜBER DIE BEZIE- HUNGEN ZWISCHEN DER BUNDESREPUBLIK DEUT- SCHLAND UND DEN DREI MACHTEN
TOR ZUM NORDEN	VALENTINSTAG	VERTRAG ÜBER DIE GRÜND- LAGEN DER BEZIEHUNGEN
TOR ZUM NORDEN	VATER UND SOHN	
TOR ZUM SPREEWALD	VATERTAG	
TOR ZUR SÄCHSISCHEN SCHWEIZ	VdL	
TOR ZUR SÄCHSISCHEN SCHWEIZ	VDS	
TOR ZUR WELT	VEBA	
TORNADO	VENEDIG DES NORDENS	
TOTENSONNTAG(EWIGKEITSS ONTAG)	VENEDIG DES NORDENS	
TRABANT	VENEDIG DES NORDENS	
TRACHTENFEST	VERBAND DER LANDSMAN- NSCHAFTEN (VdL)	
TRAVE	VERBAND DER WEIBLICHEN ANGESTELLTEN	
TRAVEMÜNDE	VERBAND DEUTSCHER STU- DENTEN-SCHAFTEN (VDS)	
TREFFPUNKT DER WELT	VERDIENSTKREUZ AM BANDE	
TREPTOW	VERDIENSTKREUZ AM BANDE FÜR ARBEITSJUBILARE	
TRICKTRACK	VERDIENSTKREUZ ERSTER KLASSE	
TRIER	VERDIENSTMEDAILLE DER BRD	
TRIUMPH		
TRIUMPH MOTORRAD DEUTSCHLAND GMBH		
TRIUMPH-WERKE NÜRNBERG AG		
TRI-ZONIE		
TRÜMMERFRAU		

ZWISCHEN DER DDR UND DER BRD	WANDERER	WEISWURST
VERTRAG ÜBER DIE NORMALISIERUNG DER BEZIEHUNGEN ZWISCHEN DER USSR UND DER BRD	WANDERER-WERKE	WEIZSÄCKER
VERTRAG ÜBER DIE WAHRUNGS-WIRTSCHAFTS- UND SOZIALUNION	WANDERVOGEL	DIE WELT
VERTRAG VON MAASTRICHT VIER	WANNSEE	WELT AM SONNTAG
VIER-FAMILIEN-DOPPELHAUS	WARMMIETE	WELT DER ARBEIT
VERWALTUNGSAUSSCHUSS	WARSCHAUER VERTRAG	WELTBUND DER DEMOKRATISCHEN JUGEND (WBDJ)
VERWALTUNGSBEZIRK	WARTBURG	WELTIN EINER NUB
VERWALTUNGSGERLCHT	WARTBURG	WELTFESTSPIELE DER JUGEND UND STUDENTEN (BERLIN 1951), III
VESPER	WARTBURGSTADT EISENACH	WELTFESTSPIELE DER JUGEND UND ' STUDENTEN (BERLIN 1973), X.
VFW	WARTBURGTREFFEN	WELTMEISTER
VIKTORIA ASCHAFFENBURG	WASSERBURG	WELTSTADT
VIZEADMIRAL	WASSERSCHUTZPOLIZEI	WENDEN
VOGELSBERG	WATTEN	WERDENFELSER LAND
VOGTLAND	WATTENSCHIED 09 SG	WERDER BREMEN SV
VOGTLÄNDER	WATZMANN	WERNIGERODE
VOGTLÄNDER AG	WBDJ	WERRA
VOLKISCHER	WEDDING	WESER
VOLKSBUHNE	WEHRBEAUFTRAGTE	WESER AG
VOLKSHOCHSCHULE	WEHRDIENSTVERWEIGERER	WESERBERGLAND
VOLKSKONGRESSBEWEGUNG	WEHRERGANZUNGEN ZUM GRUNDGESETZ	WESERGEBIGE
VOLKSSCHULE	WEIDMANNSDANK	WESTATHEN
VOLKSTRAUERTAG	WEIDMANNSSHEIL	WESTBERLIN
VOLKSWAGEN	WEIHNACHTEN	WESTDEUTSCHE ALLGEMEINE
VOLKSWAGENWERK AG (VW)	WEIHNACHTSABEND HEILIGER ABEND	WESTDEUTSCHE KURZFILMTAGE IN OBERHAUSEN
VORPOMMERN	WEIHNACHTSBAUM CHRISTBAUM	WESTDEUTSCHE ZEITUNG
VORRUHESTAND	WEIHNACHTSFEST	WESTDEUTSCHER FUßBALLVERBAND
VORWÄRTS	WEIHNACHTSGANS	WESTDEUTSCHLAND
VOX	WEIHNACHTSKARPEN	WESTERWALD
VW	WEIHNACHTSKRIPPE	WESTEUROPÄISCHE UNION
W	WEIHNACHTSMANN	WESTFALEN
WACHTBATALION	WEIHNACHTSMARKT	WESTFALENHALLE
WACKER 07 GOTH A SV	WEIHNACHTSSTOLLE	WESTFALISCHE PFORTE
WAHN	WEIHNACHTSSTOLLEN	WESTPREUßEN
WALCHENSEE	WEIHNACHTSTISCH	WETTERAU
WALDBÜHNE	WEILHEIM AN DER TECK TSV	WETTERSTEINGEBIRGE
WALDECK	WEIMAR	WEU
WALDHOF MANNHEIM 07 SV	WEINBRAND	WIEKHAUS
WALHALLA	WEIßE	WIESBADEN
WALLFAHRTSKIRCHE	WEIßE ELSTER	WILHELMSHAVEN
WALLRAF-RICHARTZ-MUSEUM	WEIßE FLOTTE	WILHELMSTRAßE
WALTER DE GRUYTER & CO	WEIßE HUNDE	WILMERSDORF
WAMS	WEIßE MAUS	WINDBEUTEL
	WEIßE OSTERN	
	WEIßE STADT AM MEER	
	WEIßE WEIHNACHTEN	
	WEIßENSEE	
	WEIßER KREIS	
	WEIßER SONNTAG	

Մերձեւորւմ տարիանուն

Մերձեւորւմ տարիանուն

WIRTSCHAFTS-, WAHRUNGS-
UND SOZIALUNION
WIRTSCHAFTSWUNDER
WISCHE
WOHNSILO
WOLFSBURG
WOLFSBURG VfL
WOLFSZAHNE
WORMS
WUPPER
WUPPERTAL
WUPPERTALER SV
WUPPERTALER SCHWEBE-
BAHN
WURSTMARKT
WÜRTEMBERG
WÜRTEMBERG-BADEN

WÜRTEMBERG-HOENZOL-
LERN
WÜRZBURG
Z
ZAPFENSTREICH
ZDF
ZEHLENDORF
DIE ZEIL
ZEISS-WERKE
„DIE ZEIT“
ZEITOFFIZIER
ZEITSOLDAT
ZENTRALGESELLSCHAFT
VFW-FOCKER GMBH
ZEUGHAUS
ZINNERNE HOCHZEIT

ZITTAU
ZITTAU VfB
ZITTAUER GEBIRGE
ZUCKERTÜTE
ZUGSPITZE
ZÜNDAPP
ZWERG
ZWEI
ZWEI-PLUS-VIER-VERTRAG
ZWEITER BILDUNGSWEG
ZWEITES DEYTSCHES FERN-
SEHEN
ZWEIFAMLLIENHAUS
ZWICKAU
ZWIEBELMARKT
ZWINGER
ZWÖLF NÄCHTE, ZWÖLFTEN

- Bertelsmann.* Das Lexikon. — München, 2001.
- Bertelsmann.* Universal Lexikon. — München: Bertelsmann Lexikon Verlag, 2001.
- Brockhaus* Enzyklopädie Jahrbuch 2008. 1 Aufgabe.
- Carl Faulmann.* Schriftzeichen und Alphabete aller Zeiten und Völker. — Wien, 1880.
- Das Große* Universal Lexikon in Farbe. — München: Axel Juncker Verlag, 2001.
- Das Große* wissen.de. Lexikon. — München: Bertelsmann. Lexikon Verlag, 2001.
- Das neue* Bertelsmann. Lexikon in 24 Bände. — Bd. 1-10. — München, 2001-2002.
- Das neue.* Lexikon in zwei Bänden. — Bibliographisches Institut in Mannheim. — Mannheim, 2001.
- Das visuelle* Lexikon von A bis Z in drei Bänden. — Augsburg: Weltbild, 2007.
- Der Brockhaus* Deutschland. Land im Herzen Europas - das Lexikon. 1 Aufgabe.
- Der Brockhaus* in 15 Bände. — Leipzig - Mannheim, 1997-1999.
- Der Brockhaus* in einem Band. 9. vollst. Überarb. Und aktualisierte Aufl. Leipzig-Mannheim, 2000.
- Der Brockhaus* in einem Band. 13. Aufgabe.
- Der Brockhaus* in zehn Bänden. 1. Aufgabe.
- Der Große* Brockhaus in einem Band. 3. Auflage
- Deutsch-Georgische* Wörterbuch von Yolanda Marchev. — 1999.
- Deutschland.* — Bonn: 1996-2000.
- Duden* — Deutsches Universalwörterbuch.
- Duden* — Geographische Namen in Deutschland.
- Duden* Lexikon. 7. aktualisierte Aufl. — Duden Verlag. — Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich, 2001.
- Ein Handbuch* für Deutschland. — Berlin, 2005.
- Einigkeit* und Recht und Freiheit Nationale Symbole und nationale Identität. — Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 1990.
- Jörg Nimmergut.* Orden Europas. — Augsburg: Weltbild, 2006.
- Louda J.* Europäische Städtewappen. — Balzers, 1969.
- Mayers* Großes Handlexikon. 21. aktualisierte Aufl. — Mayers Lexikon Verlag. — Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich, 2001.
- Michael Jelden.* Wörterbuch Deutsch-Georgisch / Georgisch - Deutsch. — Hamburg: Helmut Buske Verlag, 2001. — 379 Seiten, 90000 Stichwörter.
- Neues* Große Universal Lexikon in Farbe. Köln: Buch und Zeit Verlagsgesellschaft mbH, 2001.
- Wahring* illustriertes Wörterbuch. — München: Bertelsmann. Lexikon Verlag, 2001.

Wappen in Deutschland. München, 2005.

Wörterbuch Deutsch-Georgisch / Georgisch-Deutsch von Michael Jelden von Buske. — 2001.

Yolanda Marchev. Deutsch-Georgisches Wörterbuch. — Freiburg, 1999. — 632 Seiten, über 40000 Stichwörter und idiomatische Ausdrücke.

ქდამია ჩოდარ. ჟართულ-გერმანული ლექსიკონი. — ობილისი, 1963.

ჟერმანულ-ქართული და ქართულ-გერმანული ლექსიკონი. ყემდგ.: ნ. ჟირია. — ობილისი: 2005. — 496 გვ., 25000 სიტყვა.

ჟესტმანი ჟ. ჟეოგრაფიულ სახელწოდებათა ახსნა-განმარტება. — ობილისი, 1965.

ჟოგატაძე ტ., ჟადავიძე ჩ. ჟერმანულ-ქართული ლექსიკონი. — ობილისი, 1961.

ოოფურია ჟ., ჟიგინეიშვილი ი. ჟართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონი. — ობილისი: „ჟანათლება“, 1998.

ტჭედლიძე ოამაზ. ტხოფლიოს ქვეყნები. — ჟულდა, 2005. - 254 გვ. — 646 ილ;

ჩეიშანი ჩ., ჟართულ სინონიმთა ლექსიკონი. — ობილისი. „ჟანათლება“, 1978.

ოთარ ჟბამიძე. ჟერმანულ-ქართული ფრაზეოლოგიური ლექსიკონი. — ობილისი, 2006: — 483 გვ.

საზღვარგარეთის ქვეყნების გეოგრაფიული სახელწოდებების ორთოგრაფიული ლექსიკონი. — ობილისი, 1989.

ოცხოური პირთა სახელების ორთოგრაფიული ლექსიკონი. — ობილისი, 1989.

ჟირია ნ. ჟართულ-გერმანული სასაუბრო. — ობილისი, 2000.

სიორიძე ტ. საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტი (1914-1918). — ჟათუმი, 1998.

სალია ჩონსტანტინე. საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტი სირველი ტხოფლიო ომის დროს // ჟედი ჟართლისა. — 1962. — ტ. 39. — სარნიზი.

ყაიშმელაშვილი ი. სამხედრო ტერმინოლოგია. — ობილისი: ჟანათლება, 1987.

ყაორისპირელი ჟ. საქართველოს დამოუკიდებლობის კრომიტეტის მოკლე ისტორია // საქართველო. — 1944. — ტ. 110. — ჟერლინი.

წაბაშვილი ტ. ოცხო სიტყვათა ლექსიკონი. — ობილისი: ჟანათლება, 1989.

ჟორჯანელი ჩ. ჟართულ სინონიმთა ვრცელი ლექსიკონი. — ობილისი: ტერანი, 2003.

ჩამაზ ხეობის
საქმის

ჩანამედროვე ურბანის
ლექსიკონი

დამწერ
სადასტო
სადასტო
სამკაბადონებელი

ჩ. საქმის

Գեթն ծղղծտոժո

Գեհեժոժնաղո Ղոսժեհոն
տոհնոկանո

